

VÝKLAD

křesťansko-katolického náboženství,

pořádkem katechismu,

stvrzen slovy písma svatého, výroky svatých Otcův

a jiných učitelů církevních,

s připojením mnohých průpovědí, přísloví, podobností a příkladův.

Pro chrám, pro školu i pro domácnost

ku prospěchu

učitelů svatého náboženství, — katechetův i kazatelův, — i ku poučení
a vzdělání věřících každého stavu a povolání

sepsal

Josef Boleslav Podstránský,

kněz církevní, kazatel u sv. Barbory a zpovědník ctihodných panen v klášteře sv. Voršily
na Horách Kutných.

Díl III.

Část IV. O lásce křesťanské, ježto se dokazuje zachováváním
příkázání božích a církevních.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ B. STÝBLA.

„Nyní zůstávají víra, naděje, láska, tyto tři, ale větší z nich jest láska.“

I. Kor. 13, 13.

„Milujete-li mne, přikázání má zachovávejte.“

Jan 14, 15.

„Zákon boží jest láska.“

Sv. Augustin.

K vyrozumění.

Podávaje váženému obecenstvu, zvláště duchovním p. p. bratřím třetí díl „Výkladu křesťansko-katolického náboženství“, přede vším za hodno uznávám, abych zdůvodnil, proč se opět opozdil. — Hlavní toho příčina jest, že prvý nakladatel — jak vůbec známo — upadl v takové poměry, že nemohl dílo toto dále vydávati. — Jsa takto dlouhý čas v nejistotě, poodložil jsem Výklad, až přešel na jiného majitele. —

Mezi tím nastaly u nás smutné doby válečné, jimiž se „Výklad“ opět pozdržel, nebo známa jest výpověď latinská: „Leges silent inter arma“ (Cicero) a jiná „Marte saeviente tacent musae“ — Tam kde zbraně chřestí, vědy se nepěstí. — Hned po válce dal jsem se opět do práce. Dílo bylo, jak se říká, z hruba hotovo; předce však mnoho ještě scházelo, aby se mohlo svěřiti tisku. Musel jsem opět z nova ho přehlednout; mnohde jsem je doplnil, popopravil, ano z části přepracoval. K tomu cíli dobře mi posloužily, — mimo jiné spisy — „Katechismus — tak zvaný Římský — z nařízení sněmu Tridentského“ — — od † Jana Herčíka přeložený, nákladem dědictví sv. Prokopa r. 1867 vydaný a „Katolická Morálka“ od kněze círk. Jana Hejbala, — což tuto vděčně připomínám.

Obsahuje pak tento díl třetí „Výkladu“ část čtvrtou (vlastně třetí) katechismu obecného: „O řásce křesťanské, ježto se dokazuje zachováváním příkázání božích a církevních“ i zavírá v sobě téměř celé křesťansko-katolické mravoučení, jak povinnosti k Bohu,

k sobě a bližnímu, tak i těmto na odpor stojící hříchy. Ovšem zůstaly zde onde mezery a nedostatky, ježto při dosavadním rozdělení nynějšího katechismu, — kterýž jsem dílu svému za základ položil, — nedají se v této části vhodně doplniti. — To pak stane se, bohdá! v páté a poslední části „o křesťanské spravedlnosti,“ — již bedlivě k tisku chystám.

Ač jsem po léta trapným neduhem stížen a jinými povinnostmi ve svém povolání dosti zabaven, předce doufám v Boha, že, co dal započítí, dá také za nedlouho dokonati.

N a H o r á c h K u t n ý c h d n e 8. l i s t o p a d u 1 8 6 9.

Jos. Bol. Podstránský.

Část čtvrtá. *)

O lásce.

Rozdíl I.

O lásce křesťanské vůbec.

I. Přístup.

Nepostačuje k spasení, aby člověk jen křesťansky katolicky věřil a prostředků milosti, totiž modlitby a sv. svátostí užíval (o čem v předešlých dvou dílech bylo jednáno), nýbrž třeba, aby také podle vůle boží život svůj zřídil, či plnil zákon neb příkázání boží a takou měrou by křesťansky jsa živ, sloužil Bohu v lásce a spravedlnosti.

Víra, má-li naději míti, musí působiti skrze lásku; láska pak víře jest nápomocna i naději posiluje.

Slova písma: „V Kristu Ježíši ani obřízka nic neplatí ani neobřízka, ale víra, která skrze lásku působí.“ *Kol.* 3, 14. „Ne každý, kdo mně říká Pane, Pane, vejde do království božího, ale kdo plní vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, vejde do království božího.“ *Mat.* 7, 21. „Chceš-li do života vjíti, ostříhej příkázání.“ *Mat.* 19, 17.

Výroky svatých: „Víra nechce býti bez naděje ani bez lásky.“ Sv. *Augustin.* Po víře přichází naděje a naději blaženost následuje. Láska však nemízí, když i víra i naděje ustupuje; spíšeť se rozhojňuje.“ *Týž.* „S láskou jest víra křesťana, bez lásky víra ďáblova.“ *Týž.* „Strom se poznává z ovoce; podobně se poznávají

*) Dle obecného katechismu třetí.

ti, kdož Krista vyznávají, z toho, co konají.“ Sv. *Ignác Ant.* „Kdož by směl říci, že v Krista věří, nečiní-li vůle Kristovy? Čili snad lze dojítí za víru odplaty tomu, kdo nechce plnití přikázání? Dojista, nemůžet než viklati se a tĕkati i duchem bludu zachycen rovněž jako větrem zdmýchnutý prach sebou zmítati; alebrž kdo tak zde obcuje, nedostíhneť spasení, protože nedrží se pravé cesty ke spáse vedoucí.“ Sv. *Cyprian.*

Přísloví: Kde není lásky, tu není víry. — Kde láska nelícoměrná, tu naděje věrná.

II. Význam a výklad kř. lásky.

1. Láska vůbec jest náklonnost k bytosti nějaké pro její dobré vlastnosti; jest snaha, abychom s bytostí tou se spojili a kochali se v ní, čili v ní se radovali.

2. Nejvznešenější, nejdokonalejší bytost jesti Bůh, který jest za tou příčinou nejbližším předmětem lásky naší, jehož máme zvláště ctíti, jemu zcela býti oddáni a v něm největší míti zálibu, to jest milovati jej a sice pro něho samého neb pro jeho dokonalosti.

3. Pro Boha, že tak Bůh chce, má člověk i sebe jakožto obraz boží a každou rozumnou bytost — bližního — jako sebe sama milovati, jak tomu Kristus učil: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vsí duše své, ze vsí síly své a ze vsí mysli své a bližního jako sebe samého.“ *Luk.* 10, 27., *srv. Jan* 15, 12., *I. Jan* 4, 10.

4. Lásku tuto křesťanskou Bůh hned na křtu svatém skrze Ducha sv. uděluje, neb v srdce naše ji vlévá, tudíž

5. *Láska křesťanská jest ctnost od Boha vlitá v srdce člověka, již Boha pro něho samého a bližního pro Boha jako sebe samých milujeme.*

Slova písma: „Láska boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha svatého.“ *Řím.* 5, 5. „Láska jest z Boha a každý kdo miluje, z Boha se zrodil.“ *I. Jan* 4, 7. 8.

Výroky svatých: „Lásku jmenujeme ono hnutí ducha, jímž používáme Boha pro něho a sebe a bližního pro Boha.“ Sv. *Augustin.* „Pravá láska jest ta, když se pro Boha miluje, cokoli se miluje.“ *Petr Rhab.*

Láska jesti vůle pravá,
jež se zcela Bohu vzdává;

bratru svému jako sobě
dobré prává v každé době.“

III. Důležitost a potřebnost kř. lásky.

Láska, první mezi božskými ctnostmi, jest známkou pravého křesťana, bez níž skutky jeho nemají ceny, bez níž se nelíbíme Bohu, aniž můžeme dojítí spasení: a proto jest láska nejpřednější a nejdůležitější z křesťanských ctností.

Slova písma: „Nyní zůstávají víra, naděje, láska, tyto tři, ale větší z nich jest láska.“ *I. Kor.* 13, 13. „Bych jazyky lidskými mluvil i andělskými, a lásky kdybych neměl, učiněn jsem jako měď zvučící anebo zvonec znějící; a kdybych měl všecku víru, tak žebych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem.“ *I. Kor.* 13, 1. 2., srv. *I. Tim.* 1, 5. „Nad to nade všecko mějte lásku, která jest svazek dokonalosti.“ *Kol.* 3, 14. „Kdo nemiluje, zůstává v smrti.“ *I. Jan* 3, 14., srv. 4, 16.

Výroky svatých. „Kdo nemá v sobě lásky, ten ani Boha nemá.“ Sv. *Cyprian.* „Pokud kdo miluje, potud se vkročení do království přibližuje. Pokud ale milovati zanedbává, potud vkročiti se vzpírá.“ Sv. *Rehoř.* „Kdo mají lásku, z Boha zrozeni jsou, kdož jí nemají, nejsou z Boha. Měj co chceš, lásky-li nemáš, nic ti neprospívá; nemáš-li jiného, měj lásku a naplnils zákon.“ Sv. *August.*

IV. Moc a působení kř. lásky.

Láska poskytuje pravé moudrosti, dodává člověku síly v trápení a v pokušení, základem jest pobožnosti a svatosti, zahlazuje hříchy, přivádí k Bohu a tak lidi činí v životě šťastnými a po smrti blaženými.

Slova písma: „Ctihodná moudrost jestiť milování boží. — Nábožnost ostríhati bude a ospravedlní srdce, dá utěšení a radost.“ *Sir.* 1, 14. 18. „Umění nadýmá, ale láska vzdělává. — Jest-li kdo miluje Boha, tenť jest poznán od něho.“ *I. Kor.* 8, 13. „Kdo nás odloučí od lásky Kristovy?“ *im.* 8, „35. Láska přikrývá množství hříchů.“ *I. Petr.* 4, 8. „Láska jest svazek dokonalosti.“ *Kol.* 3, 14. „Bůh láska jest a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.“ *I. Jan* 4, 16. „Miluje-li kdo mne, řeč mou bude zachovávatí a Otec můj bude jej milovati a k němu přijdeme.“ *Jan* 14, 23.

Výroky svatých: „Veliká věc jest láska a ovšem veliké dobré, kteréž jedině lehkým činí, co jest obtížné, a dobromyslně snáší vše, což proti mysli bývá. Láska nese každé břímě bez těžkosti

a všecko trpké sladkým a chutným činí. . Nic není nad lásku sladšího, nic silnějšího, nic vyššího, nic dokonalejšího a lepšího na nebi i na zemi; neboť láska z Boha počata jest, aniž kde jinde leč v Bohu a nade všemi stvořenými věcmi odpočívati může.“ Bl. *Tom. Kp.* „Láska jest ona ctnost, která nás pojí s Bohem.“ Sv. *Bern.* „V lásce jest chudý boháčem, bez lásky jest každý boháč chudým.“ Sv. *Augustin.*

„Láska poklad velký je, zaň se nebe kupuje.“

V. Vlastnosti křesťanské lásky

vypisuje sv. *Pavel* takto: „Láska trpělivá jest, dobrotivá jest, nečiní zle, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá což jest jejího, nezpouzí se, nemyslí zlého, neraduje se z nepravosti, ale spolu raduje se v pravdě; všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká. Láska nikdy nevypadá .“ *I. Kor.* 13, 4—8.

Výroky svatých: „Láska pravá miluje pravdu, posuzuje pravdou, bojuje pro pravdu, pravdou skutky dokonává.“ *Beda ctih.* „Láska jest rychlá, upřímná, pobožná, příjemná a rozkošná; jest silná, trpělivá, věrná, prozřetelná, shovívající a nikdy sama sebe nehledá. — Jestí také pokorná, opatrná a přímá, nikoli choulostivá aneb lehkovážná, aniž žádostivá marných věcí; jestí střízlivá, čistotná, stálá, pokojná a ve všech smyslech dobře zahájena. Jestí láska ponížená i poslušná představeným; sobě samé nepatrná a potupná; Bohu pak oddaná a vděčná, vždycky v něj důvěru a doufání majíc i když se jí Bůh přičí; neboť ani v lásce nelze žíti bez bolesti.“ Bl. *Tomáš Kp.* „Ostatně láska naše musí býti dobře spřádána: Boha tedy musíme milovati nade všecko, bližního pak jako sebe samy.“ Sv. *Liguori.*

VI. Prostředky k docílení kř. lásky.

Láska kř., jak svrchu (II. 4.) pověděno, se nám uděluje na křtu svatém spolu s milostí posvěcující, předce však, poněvadž je ctností jako víra a naděje, záleží na dobré vůli naší; proto ji bedlivě chovati, ano aby se rozhojnila, modliti se máme.

Slova písma: „Byť zhynulo tělo mé; však Bůh srdce mého a díl můj jest Bůh na věky.“ *Žlm.* 72, 26.; 118, 140. 164. 166. 167. „Posilňte se a nebojte se, aj Bůh sám přijde a spasí vás.“ *Isai.* 35, 3. 4. „Hledejte Hospodina, pokavadž může nalezen býti;

vzývejte ho, pokud svou pomocí blízko jest.“ *Isai.* 50, 6. „Hledati mne budete a naleznete, když budete hledati mne celým srdcem svým.“ *Jer.* 29, 13. „Nemůže člověk vzíti ničeho, lečby mu dáno bylo s nebe.“ *Ján* 3, 27. „Žádný nemůže přijíti ke mně, leč Otec přitáhne ho.“ *Jan* 6, 44. srv. 14, 21. „Dokonalá láska vyhání bázeň.“ *I. Jan* 4, 18.

Výroky svatých: „Zajisté věděti máš, že láska nikdy bez pokory a poslušnosti v člověku nekraluje.“ Sv. *Jarolim.* „Vykopej v sobě základ pokory a dojdeš vrchu lásky. Pochopiti chceš vysokost boží? Uchop prvé Kristovu pokoru.“ Sv. *Bernard.* „Tážete-li se mne, kterak lze této lásky dosáhnouti, odpovídám: když sobě umíníte pro Boha vše konati a trpěti a když tak skutečně jednati budete, kdykoli se k tomu příležitost naskytne.“ Sv. *Terezie.*

Ctnost kř. lásky často, každého dne u večer, zvláště pak v čas pokušení a smrti máme vzbuzovati řkouce:

Bože můj! miluju Tebe z celého srdce nade všecko, poněvadž jsi to nejvyšší dobré, neskončeně dokonalý, k nám a ke všem tvorům svým nejvyšš dobrotivý a vši lásky hodný. Pro Tebe chci milovati také bližního jako sebe samého. O Bože, tuto lásku v srdci mém vždy víc a více rozněcuj. (Obširněji v katechismu a v knihách modlitebních.)

D u h a.

Viz tu převelebnou duhu,
jak se zpíná k výšinám!
Tolik krásných polokruhů
tvoří blesky slunce nám!
Není-liž to slavná brána,
jižto stavěl Tvůrce sám,
jíž nám cesta ukázána
k jeho rajským končinám?

Já však pro tvou bránu k ráji
sedmero paprsků znám,
ježto zde již otvírají
sedmerého nebe chrám:
Jest to láska k světa Pánu,
k lidem, k vlasti, ku vědám,
moudrá láska k sobě samu,
k přírodě a k uměnám.

Jablonský.

VII. Přípodobnění a podobenství o kř. lásce.

„Silné jest jako smrt milování, tvrdé jako peklo horlení.“ *Pís. Šal.* 8. „Oheň přišel jsem pustiti na zemi a co chci, jediné aby zapálil?“ *Luk.* 12. „Láska jest oheň, světlo, med, víno, slunce.“ *Rhaban.* „Láska jest štít neproniknutelný: šípy pohrdá, meč odráží, s nebezpečenstvím šaškuje, smrti se posmívá, nadevším vítězí.“ *Týž.*
— „Sladkým opravdu a příjemným pokrmem jest láska, kteráž

pozdvihuje zemdlelé, posiluje slabé, potěšuje zarmoucené. Jho pravdy činí láska příjemným a břímě její lehkým.“ Sv. *Bernard*. „Láska jest vazbou bratrstva, zakladatelkou pokoje a pevnitelkou jednoty. Sv. *Cyprian*. Láska jest kněžnou všech ctností. *Marchant*. Jako mezi živly oheň, mezi kovy zlato, mezi drahokamy diamant, mezi planetami slunce, mezi anděly serafíni: tak láska mezi všemi ctnostmi a dary ducha první má místo. *Týž*. Láska jest moc, kterou nikdo nepřemůže. Její plamen neuhasí ani vlny světa ani povodně pokušení. Sv. *August*. Láska jest hrad všech ctností, zaslíbení království, nejvyšší odměna svatých v nebi. *Týž*. Láska jest cesta, jež ty, kteří se po ní berou, přivádí do vlasti. Sv. *Prosper*. Jako mnohé stromu větve z jediného pocházejí kořene, rovněž tak mnohé ctnosti z jediné se rodí lásky. *Rhab. Maur*. Nechcete-li na této poušti žízni zahynouti, píte lásku. Ona jest pramen, ježž Bůh ustanoviti ráčil, abychom nezahynuli a hojně z něho pili, pokavadž se nedostaneme do vlasti nadhvězdne. Sv. *Augustin*. Kde není lásky, všecka zásoba ctností jest neužitečná zásoba kamení. Sv. *Frant. Sal*. Co jiného jest člověk bez lásky, než uhel vyhaslý, oheň zba-vený své krásy, svého plamene? Sv. *Bonavent*. Láska jest hlava náboženství a kdo nemá hlavy, nemá života. Sv. *Ambrož*. Čistota bez lásky, lampa bez oleje. Sv. *Bonaventura*. Láska jest drahá perla, bez níž tobě nic neprospěje, cokoli bys měl; ale ji jedinou když máš, dosti máš. Svatý *Augustin*. Čím větší láska, tím vyšší poznání; neboť oheň jasněji svítí, čím více hoří. *Kard. Hugo*. Láska se má podobati slunci, ježto uprostřed chmur ho zastiňujících tiše a velebně dále se pohybuje. Svatý *Frant. Saleský*. Jako není ohně, kterýž by nehořel, tak není lásky, ježto by nebyla účinná. *Týž*. Jako oheň má moc, že tělesa zahřívá, rez ničí a tvrdost obměkčuje: podobně láska kř. zahřívá člověka pro Boha, hříchy snímá a srdce tvrdé obměkčuje.“ Sv. *Bonav*. Jako železo žhavé snadno se dá kouti, podobně srdce láskou roznícené náchylno jest ke všemu dobrému. *Týž*. Jako oheň trní a bodláčí ničí a pole očišťuje, tak láska kř. očišťuje srdce ode všech poškvrn hříchů. *Zlat*. Láska jest kořením dobrých skutků. Jako nechutna jsou jídla bez koření, tak nepříjemné jsou Bohu všeliké skutky bez lásky. *Jan Klimak*. Lampa nehoří bez oleje a bez lásky není ctnosti. Sv. *Frant. Sal*. Jako mnohé větve z jednoho kmene vyrůstají, tak mnohé pocházejí ctnosti z jediného kořene lásky. Sv. *Řehoř*. Jako peníze světem vládnou, tak láska nebem. *Broynard*. Jako sloup ohnivý vodil Israelity na poušti, tak víra svítí nám

v tomto slzavém údolí, naděje krmí nás manou líbeznou a láska uvádí nás do nebe jako archa Israelity do země zaslíbené. Sv. *Frant. Sal.* Jako mluvením učíme se mluvití a prací pracovati, tak lásce učíme se milováním. *Týž.* Čím více z lahve vody odstraníš, tím více vzduchu tam vniká, tak srdce naše tím více láskou křesťanskou se naplňují, čím více jich sproštujeme hříšných žádostí. *N.*

Jaký základ, takový dům; jaká láska, takový osud časný i věčný. *Lohner.* Jako oheň po vodě splývá, tak je láska nade všecky ctnosti vznešena. *Týž.* Jako neprospívají silné trámy bez náležité vazby, tak nejskvělejší činové nejsou ctnostmi bez lásky, anaž jest svazek dokonalosti. *Týž.* Jako kořeny stromů jsou ukryty v zemi, aby se tak snadno neporanily; tak musí láska co matka dobrých skutků v srdci se chovati. *Týž.*

Láska kniha moudrosti. Když sv. *Dominik* od svých bratří byl tázán, z jaké knihy nabyl své vědy a vznešené moudrosti, odpověděl: Z knihy lásky jsem více se naučil, než z celého písma.

Podobně praví sv. *Frant. Sal.:* Láska jest příruční kniha veškerého bohosloví, anaž inuže nevědomé, jako Pavla, Antonína, Hilaria, Františka a j. svatou obohatila vědou.

Svatý *Augustin*, dokud miloval svět, vězel v mnohých hříších a nepravostech, když pak se roznítil v srdci jeho oheň lásky křesťanské, stal se zcela jiným člověkem. — Takou změnu dosud působí láska, jak podivně se zjevila ve všech svatých a světicích božích. —

Přísloví: Kde není lásky, tu není víry. — Kde láska nelícoměrná, tu naděje věrná. — Láska prsten bez konce.

Rozdíl II.

O zákoně křesťanském.

Přechod.

Láska křesťanská jeví se věrným ostríháním zákona božího, či jak katechismus dí:

Dokazuje se láska k Bohu, k sobě a k bližnímu, když se přikázání boží zachovávají.

Důkaz lásky největší se dává, když se přikázání zachovává.

Slova písma: „Miluj Hospodina Boha svého a zachovej přikázání jeho.“ V. *Mojž.* 11, 1. 22. „Kterí se bojí Pána, nebudou nevěřící slovu jeho, a kteří milují ho, zachovávají cestu jeho.“ *Sir.* 2, 18. 19. „Milujete-li mne, přikázání má zachovávejte.“ *Jan* 14, 15. „Kdo má přikázání má a zachovává je, tenť jest, kterýž miluje mne.“ *Jan* 14, 21. 23, 24.; 15, 14.; srv. *Mat.* 7, 21. *Luk.* 6, 46. „Tatoť jest láska Boží, abychom přikázání jeho ostříhali. I. *Jan* 5, 3.

I. Co jest přikázání neb zákon Boží?

Bůh sám lidem oznámil co činiti, jak lásku svou jeviti mají, aby došli spasení, dada jim přikázání neb zákony.

Z á k o n jest pravidlo, dle něhož člověk své činy, — smýšlení, řeči a skutky neb jednání — má tak zříditi, aby dosáhl svého povolání či spasení. — Přikázání neb zákon Boží jest vůle boží lidu zjevená.

Slova písma. „Přikázání Hospodinovo jest světlé a osvěcuje oči.“ *Žlm.* 18, 9. „Všecka přikázání tvá jsou pravda.“ *Žlm.* 118, 86. 142. „Od počátku poznal jsem v svědectvích tvých, že jsi je založil na věky.“ *Žlm.* 118, 152.

Výroky svatých. „Přikázání čtení svatého nic nejsou jiného, než znamení božská, základové naděje, kteráž se má vzdělávati, upevnění víry, kteráž má potvrzována býti, vesla cesty, kteráž má spravována býti, obrany vysvobození, kteréž má obdržáno býti: kteráž, když věřících na zemi učí, k nebeskému království přivodí.“ Sv. *Cyprián.* „Přikázání chtějí činiti, to jest vůli boží naplňovati.“ *Týž.* „Přikázání boží jsou jako lesklé zrcadlo, ježto láska boží nám podala, abychom v něm tváře své duše patřiti a seznati mohli, zdaž podobáme se jeho obrazu čili nic.“ Sv. *Lev.*

II. Rozliční způsobové, jimiž Bůh svůj zákon oznámil.

1) Bůh vůli svou v srdce každého člověka vepsal, dada mu rozum, jímžto co jest dobrého neb zlého poznává, ale vůli má činiti dobré nebo zlé: Totě zákon přirozený. — On dal i člověku svědomí t. j. hlas vnitřní, jenž před činem nás napomíná a nám výstrahu dává; po činu pak nás soudí, buď odměňuje neb tresce podle toho, jak jsme činili co dobrého neb zlého.

Slova písma: „Pohané, kteří zákona nemají, od přirození činí, což jest zákona. *Řím.* 2, 14. „Bůh od počátku učinil člověka a zanechal ho v ruce rady jeho.“ *Sir.* 15, 14. srov. *Moudr.* 15. „Při

každém skutku svém dověřuj se věrně duši své; nebo to jest zachovávání příkázání. *Sir.* 32, 27. „A protož, kdo umí dobře činiti a nečiní, hřích má.“ *Jak.* 4, 17. „Hotovi buďte vždycky k vydávání počtu všelikému — majíce dobré svědomí...“ *I. Petr* 3, 16.

Výroky svatých: „Nic není zajisté, coby člověka nad ostatní tvory více povyšovalo, jako že jest obdařen rozumem, že po příčinách věcí pátrá a původce svého poznati se snaží, jenž vůlí svou tento svět řídí a o němž se dovídáme, že nám z našich skutků bude jemu účet klásti.“ Sv. *Augustin*. „Člověku rovněž tak jako andělu vůle vštípena jest, aby činil dobré neb zlé.“ Sv. *Řehoř Naz.* „V naší vůli nalezájí se pokuty i odměny; obojí závisí od naší vůle, od našeho zvolení a od pomoci boží.“ Sv. *Efrem*. „Každý má v sobě samém přísného soudce, nepravosti mstitele a přestupků karatele.“ Sv. *Ambrož*. Soudů lidských může ujíti zlosyn, soudu však svědomí svého neujde.“ Sv. *Řehoř*.

Příklady dobrého pokojného svědomí: *Job* (27. 5, 6.); *David* (Žalm 7, 4—6.); *Pán Ježíš* (Jan 8, 46.); sv. *Pavel* (II. Kor. 11, 12., a II. Tim. 1, 3.; Žid. 13, 18.)

Sv. *Augustin* napsal jistému Sekundinovi v tato slova: Mysli o mně, co se líbí, jen když mne svědomí před obličejem božím neviní.

Poh. soudce *Fabián* nutil *sv. Tiburcia*, buď aby se Krista odřekl aneb nejkrutější muka podstoupil. Mučenník boží ale neohroženou myslí odpovéděl: Nepatrné jest každé trápení, kde průvodčí jest dobré svědomí.

Svědomí zlé, nepokojné měli: *První rodičové* naši (I. Mojž. 3, 8—10.); *Kain* (I. M. 4, 16.); *bratři eg. Josefa* (I. M. 42, 21.); *Baltazar* (Dan. 5, 6.); *Antioch* král (I. Mach. 6, 18—16.); *Jidáš* (Mat. 27, 3—5.); *Felix* vladař (Sk. 24, 25.)

Hlas svědomí: Muž bohatý *Chryges* jmenem rozkázal vdovu chudou i s dítkami z domu vyhnati, poněvadž mu nájem platit nemohla. Dítka prosily s matkou, aby se smiloval nad nimi. Chr. pak od nich se odvrátil a odešel do zahrady, položil se na pohovce k odpočinutí, jak obyčejně. Byl ale den velmi parný, a okolo samé zahrady valil se potok a chlad šířil a byla jemná tichost, tak že ani větříček nezavanul. I zaslechl Chr. šum rákosí na břehu, podobající se jako kvílení dítek a vdovy, a byl velmi znepokojen na své pohovce. I poslouchal stálé hučení řeky a myslil, že se na břehu mořském nachází; i bylo mu úzko. A když opět ucho k poslouchání naklonil, zahřměl hrom ode vzdálí bouře

se zdvihající; i bylo mu, jakoby zaslechl hlas soudu. — A hbitě se vzchopiv pospíchal domů a rozkázal služebníkům svým, aby hned ubohé vdově dům otevřeli. Ona pak odešla i s dětmi do lesa a nebyla více k nalezení. Mezi tím se bouře vznesla a hrom se křížil po obloze a veliký příval se spustil. Tu zošklivila se mu zahrada i pohovka a nemohl okusiti více chladícího větrku. Brzy na to zachvácen jest Chr. nemocí těžkou a vždy v rozpalu horké zimnice zaslechl šum pohybujícího se rákosí, hučení řeky a hluboké hřmění zdvihající se bouře; a tak — skončil. *Krummacher*.

2) Hospodin Bůh dále vůli svou hned prvním rodičům a jejich potomkům zjevoval, a národ israelský sobě vyvolil, by ji věrně zachovávali.

3) Když pak hříchem prvních rodičů rozum lidský byl zatemněn, hlas svědomí náruživostmi ohlušen, ano i lid vyvolený na vůli boží, podáním mu zjevenou, nedbal, napsal mu skrze Mojžíše desatero přikázání a dal jim mimo to mnohá mravní, obřadní a soudní nařízení (zákon starý. II. Mojž. kap. 19. a 20.) Viz níže.

4) Konečně sám Kristus Syn Boží vysvětlil a doplnil zákon, kterýž pak vůbec uveden v známost národům po seslání Ducha sv.

5) Aby pak zákon tak dokonáný po všecky věky se zachoval, ustanovil Bůh dvojí mocnost, jížto uloženo o plnění zákona božího dbáti. Moc světská má blaho časné na zřeteli; duchovní prohlédá k spasení duší. Tudíž zákony občanské i církevní vysvětlují zákon božský a směřují k tomu, aby se tento bedlivě zachovával.

Slova písma: „Rtové kněží mají ostríhati umění a z úst jeho hledati budou zákona.“ *Mal.* 2, 7. „Cožkoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi.“ *Mat.* 18, 18. „Jdouce, učte všecky národy, učíte je zachovávat všecko, cožkoli jsem přikázal vám.“ *Mat.* 28, 20. „Skrze mne králové kralují a ti právo ustanovují, spravedlivé věci nařizují.“ *Přisl.* 8, 15. 16. „Není mocnosti jediné od Boha a kteréž jsou, ty od Boha zřízeny jsou.“ *Řím.* 13, 1. *Ef.* 6, 5—7. *Žid.* 13, 17. *Jan* 19, 11.

III. Povinnost, rada; ctnost a hřích.

1. Co se zákonem činiti ukládá, jsme povinni plniti, a nazývá se povinnost. Jest tolik povinností, kolik zákonů.

Zákon buď nařizuje aneb zapovídá, aby se něco činilo; tam sluje příkaz, poručení, nařízení, rozkaz, tuto zákaz neb záповěď.

Tudíž jsou povinnosti dvojí. — Vzhledem osob, k nimžto zákon nám jisté povinnosti ukládá, jsou trojí a sice: povinnosti k Bohu, k sobě a bližnímu. Každé povinnosti odpovídá jisté právo, čili to, co jeden od druhého dle zákona může požadovati.

2. Mnohdy zákon určitě velí, co má křesťan činiti, neb čeho se varovati, jindy jen radí, co nám prospívá k spasení. Evangelické rady plniti není sice přísně nařízeno, ovšem ale jsou prostředkové k dokonalému křesťanskému životu. (v. V. o kř. spravedlnosti.)

3. Mravní dobré i zlé, ctnost, nepravost a hřích. Co křesťan koná dobrovolně, buďže se zákonem se srovnává aneb mu odporuje, aneb se ani nepřikazuje ani nezapovídá. V první případnosti jednání křesťana je dobré (skutkové jeho jsou dobří), v druhé zlé (skutkové zlí), v třetím pak lhostejné.

Podobně může vůle člověka pevně a stále k dobrému neb k zlému býti nakloněna, a taková pevná, stálá sklonnost vůle k dobrému, neb stálá náchylnost křesťana, že chce vždy plniti, co se zákonem božím se srovnává, sluje ctnost; trvalá náklonnost k zlému je zlovolnost, nešlechtnost, nepravost. Dobrovolné přestoupení zákona božího jest *hřích*. (O tom více v části poslední.)

Rozdíl III.

O zákonu lásky.

Hlavní zákon života křesťanského je zákon lásky k Bohu, k sobě a k bližnímu.

Dvě jsou přikázání lásky, ježto znějí: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vší duše své a ze vší mysli své. To jest první a veliké přikázání. Druhé pak jest podobno tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“

Kristus prohlásil obě přikázání lásky za největší přikázání. Jedenkráté tázal se zákoník nějaký Pána Ježíše, pokoušeje ho: „Mistře, které jest přikázání veliké (největší) v zákoně?“ I řekl mu Ježíš: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého... To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobno tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těch dvou přikázáních všecken zákon záleží i proroci.“ *Mat. 22, 35—40.* „Plnost zákona jest milování.“ *Řím. 13, 10., srov. Mar. 12, 29. 30., Luk. 10, 27. V. Mojž. 6, 5.*

Láska k Bohu a k bližnímu jsou nerozlučně spojeny; protož obě přikázání sobě jsou rovna. Kdo chce úplně zachovávat první, musí plnit i druhé.

Slova písma: „Co jste učinili jednomu z bratří nejmenších, mně jste učinili.“ *Mat.* 25, 40. „Toto pak obzvláště a nade všechno přikazuju vám, abyste se milovali vespolek.“ *Jan* 15, 17. a 13, 31. „Nejmilejší, poněvadž Bůh miloval nás, i my máme jedni druhé milovati. Milujeme-li se vespolek, Bůh v nás zůstává, a láska jeho v nás dokonalá jest.“ I. *Jan* 4, 11. 12. „Řekl-li by kdo, že miluje Boha a bratra svého nenáviděl by, lhář jest. Nebo kdo nemiluje bratra svého, kteréhož vidí: Boha, kteréhož nevidí, kterak může milovati?“ I. *Jan* 4, 20. 21., srov. *Zach.* 2, 8.

Výroky Svatých: „Z lásky k Bohu rodí se láska k bližnímu a z lásky k bližnímu béře potravu láska k Bohu. Nebo kdo bližního milovati zanedbává, neumí v pravdě Boha milovati; a tehdaž prospíváme úplněji v lásce k Bohu, když se prvé v lůně jeho milování z lásky k bližnímu těšíme. Láska k Bohu plodí lásku k bližnímu a lásku k bližnímu rozněcuje láska k Bohu.“ Sv. *Řehoř.* „Nemilujeme v pravdě sebe vespolek, leč milujeme Boha. Neboť jeden každý miluje bližního jako sebe samého, miluje-li Boha, a nemiluje-li Boha, nemiluje ani sebe samého.“ Sv. *Augustin.* „Z lásky k Bohu pochází láska k bližnímu a dle míry naší lásky k Bohu řídí se i velikost naší lásky k bližnímu. — Chceme-li dokázati, že milujeme Boha, chceme-li, aby se nám uvěřilo, že ho milujeme, tu nezbyvá než abychom i svého bližního milovali.“ Sv. *Frant. Sal.* „Poroučíš-li komu svého přítele, díš: Miluješ-li mne, také tohoto miluj! Podobně Bůh vyřkl: Druhé přikázání prvnímu jest rovné. — Kdo pohrdá dílem, pohrdá mistrem, kdo s n y u křivdí, otc i ubližuje: tak každé potupení bližního spadá na Boha stvořitele.“ *Týž.*

Miluješ-li Boha svého,
miluješ i obraz jeho,

jenž je každý bližní náš,
proto milovat ho máš.

Světlo víry teplem lásky měřím,
byť ses před mnou krájel, neuvěřím,
pravdivé že náboženství máš;

kdybys den a noc modlitby říkal,
z těla vonný olej ti vytikal,
opětuju, že Boha neznáš,

Boha znatel Veselme se! zpívá,
celé tvorstvo láskou svou zahřívá;
ty však jedem po bratřích prskáš.

Z *Jahůdek.*

A) O lásce k Bohu.

I. Význam lásky k Bohu.

Boha milovati jest v Bohu zalíbení míti a ctíti jej pro jeho dokonalosti a pro mnohá nám prokázaná dobrodiní a vůli jeho vždy ochotně plniti.

Láska k Bohu jest tedy cit úcty a vděčnosti, tak že Bohu co nejdokonalejší a lásky nejhodnější bytosti zcela se oddáváme a snažíme se ochotným plněním jeho svaté vůle s ním stále spojení býti.

Slova písma: „Bůh láska jest a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.“ *I. Jan 4, 16.* „Toť jest láska boží, abychom přikázání jeho ostříhali.“ *I. Jan 5, 3.*

II. Důvody a pohnůtky.

Boha milovati máme:

1. pro něho samého t. pro jeho dokonalosti. Bůh jest nejdokonalejší bytost. On sám láska, jest naší lásky hoden; On jest nejpřednější a nejhlavnější předmět naší lásky. Taková láska jest dokonalá.

2. Máme Boha také milovati pro sebe, že jest k nám nejvyšší dobrotivý: On nás prvé miloval, stvořil, vykoupil a posvětil nás, On nesčíslná dobrodiní prokázal a prokazuje nám na těle i na duši časně i věčně, On plní naše touhy, kojí naděje naši a hojně nás chce odměniti na věčnosti. Láska z tohoto důvodu jest sice méně dokonalá, nicméně i Bohu milá a nám prospěšná, ježto nás vede k lásce dokonalé.

Slova písma: „Jediný jest dobrý, t. Bůh.“ *Mat. 19, 17.* „Kdo nemiluje, nezná Boha, nebo Bůh láska jest.“ *I. Jan 4, 8. 16.* „Milujmež Boha, nebo Bůh prvé miloval nás.“ *I. Jan 4, 19.* „Ty Bože náš jsi dobrotivý, pravdomluvný, trpělivý a všecko řídě v milosrdenství.“ *Moudr. 15, 1. srv. II. M. 34, 6. Žlm. 85, 5.* „Tak Bůh miloval svět, že syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.“ *Jan 3, 16. a 15, 13. Řím. 8, 32. a 5, 8—10. II. Kor. 5, 15. Gal. 2, 20. Ef. 1, 5—7. a 2, 4—7. I. Jan 3, 16.; 4, 11. a 4, 19.*

3. Máme Boha milovati, poněvadž to Bůh sám přikázal, abychom jej milovali. *V. Mojž. 5, 6. Mat. 22, 37. 38.*

Výroky svatých: „Z dvojí příčiny má Bůh pro sebe samého milován býti, buď že nic není spravedlivějšího, buď že nad milování Boha není nic prospěšnějšího.“ Sv. *Bernard*. „Prvé miloval nás Bůh tak veliký, tak velice a zdarma; miloval nás tak chatrné. *Týž*. „Když všecko stvoření svému Stvořiteli dle síly své slouží, nad to více Jemu člověk sloužiti a Jej milovati má, jehož Bůh ne tak jako jiné stvoření stvořil, ale k svému obrazu podobna učiniv rozumem tě okrášlil, pánem všeho stvoření ustanovil, člověčenství tvé přijal, Bůh-člověkem se pro tebe učinil, slovem i příkladem učil, svou drahou krví tě vykoupil, Ducha sv. v tebe na křtu vлил; o tebe jako matka o své dítě se stará, k pravě víře tě přivedl.“ Sv. *Jeroným*.

Bůh ti všecko dal, bys jej miloval.

III. Vlastnosti.

Láska naše k Bohu má býti:

1. Nadpřirozená, t. j. máme Boha milovati z víry, podporování jsouce jeho milostí.

2. Nesmírná, má se v nejuplnějším způsobě prokazovati a veliké mohutnosti a síly člověka zaměstnávati, t. máme milovati Boha z celého srdce, ze vsí duše své, ze vsí mysli a síly své.

3. Nade všecko, t. j. máme Boha nade všecko ctíti a víc sobě ho vážiti, než cokoli se nám v světě líbí a nás těší; tudíž máme býti hotovi, bychom raději všecko i život ztratili, nežli Boha urazili.

4. Nerozdílná, máme milovati Boha srdcem celým a jediné Boha a cos jiného jen pro Boha.

5. Rozumná, vycházejíc z poznání jeho dokonalostí.

6. Čistá, dokonalá, pro něho samého, bez úmyslů sobeckých.

7. Uprímná, beze všeho přetváření.

8. Dětinná, z synovské bázně — co k otci — plynoucí.

9. Učinná, slovy a skutky se jevící.

10. Obětivá a stálá v trápení a v pokušení.

Slova písma: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vsí duše své, ze vsí síly své.“ V. *Mojš*. 6, 5. *Sir*. 7, 32. *Mat*. 22, 36. 37. *Luk*. 10, 27. „Kdo miluje otce neb matku více než mne, není mne hoden.“ *Mat*. 10, 37. „Za to modlím se, aby láska vaše více a více se rozhojňovala v umělosti a ve všelikém smyslu.“ *Fil*. 1, 9. „Synáčkové moji, nemilujmež

slovem ani jazykem toliko, ale skutkem a pravdou.* *I. Jan 3, 18.*
„Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste ducha vyvolení synů, v němžto voláme Abba (Otče)!“ *Řím. 8, 15. a 12, 9.* „Kdo nás odloučí od lásky Kristovy?“ *Řím. 8, 35.*

„Boha milovati sluší se vši myslí, silou, duší.“

Odtud plynou i

IV. známky, či spůsoby, jak pravá láska k Bohu se jeví.

Kdo Boha právě miluje :

1. Boha vždy víc a více poznávati se snaží; 2. o Bohu rád slýchá a rozmlouvá, 3. často k němu mysl obrací, či k němu se modlí; 4. úctu a vděčnost k němu nejen v srdci chová, nýbrž slovy i skutky na jevo dává; 5. pro čest a chválu jeho moudře horlí; 6. Boha ochotně poslouchá či přikázání jeho zachovává; 7. hříchu bedlivě se vyztrihává; 8. chrání se všelikých příležitostí k zlému; 9. zlé žádosti krotí; 10. světem pohrdá; 11. vůli boží se podrobuje; 12. pro Boha všechno, když třeba i život obětuje.

Slova písma : „Kde poklad jest, tam jest i srdce.“ *Mat. 6, 21.*
„Kdo z Boha jest, slovo boží slyší.“ *Jan 8, 47.* „Totof jest láska boží, abychom přikázání jeho ostříhali.“ *I. Jan 5, 3. srv. V. Mojž. 10, 12. a 11, 13. Jos. 22, 5. Sir. 2, 18—22. Mat. 7, 20, 23. Luk. 6, 46. Jan 14, 15. a 14, 21. 23. 24. a 15, 14 I. Kor. 13, 4—7. Gal. 5, 6. I. Jan 3, 18. 19.* „Vy, kteříž milujete Hospodina, v nenávisti mějte co zlého jest.“ *Žlm. 96, 10.* „Ani smrt, ani život ani přítomné věci ani budoucí nebudou moci nás odloučiti od lásky boží.“ *Řím. 8, 35—39.*

Výroky svatých: Kdo Boha miluje, nikdy srdcem se Boha nestrhuje. Všecky jiné k milování Boha nabízí . Pohrdá slávou tohoto světa, a předkládá, jak bláznivé jest míti doufání v těch věcech, kteréž pomíjejí Často patří na Boha svého a v tom mile se kochá a občerstvuje. Sv. *August.* Dolíčení božího milování jest splnění jeho přikázání. Sv. *Jeroným.* Chceš-li věděti, zdali miluješ Boha, viz, jsou-li při tobě tato znamení: Želíš-li hříchů zpáchaných? Máš-li úmysl varovati se pilně budoucích? Slyšíš-li ráda slovo boží? Pospícháš-li dobře činiti? Čistíš-li své svědomí častou zpovědí? Ráda-li o Bohu mluvíš? Často-li na Boha zpomínáš? Sv. *Jeroným.* Musíš z lásky k Bohu všechno rád podstoupiti, totiž práce a bolesti, pokušení a soužení, úzkosti a nedostatky, ne-

moci, křivdy, odmlouvání, pohanění, snižování, zahanbení, kárání a potupení.“ Blah. *Tom. Kp.*

V. Účinky (ovoce) lásky k Bohu

jsou tyže, co lásky křesťanské vůbec.

Slova písma: „Jestli-že budete ostríhati přikázání, Hospodin dá vám všeho hojnost.“ V. *Mojž.* 11, 13—15. „Já milující mne miluji.“ *Přisl.* 8, 17. „Kdo miluje mne, milován bude od Otce mého: i já jej budu milovati.“ *Jan* 14, 21. 23. „Víme, že milujícím Boha všechny věci napomahají k dobrému.“ *Rím.* 8, 28. *I. Kor.* 8, 3. *Jak.* 1, 12. *I. Jan* 4, 12. 16.

Výroky svatých: Kdo může vysloviti vznešenost svazku lásky boží? Kdo jest v stavu výtečnost krásy její dolíčiti? Výše, k níž láska vede, jest nevyslovitelná. Láska nás pojí s Bohem. Sv. *Klement Ř.* Láskou stává se nejtěžší práce snadnou a příjemnou, konámeli ji pro Boha; pronásledování, křivda, potupa a pohanění jsou nám věci vítané, snášime-li je pro Boha. Sv. *Terezie.* Kdo Boha celým srdcem miluje, nebojí se ani smrti, ani mučení. ani soudu, ani pekla; jelikož láska činí bezpečný přístup k Bohu, Blah. *Tom. Kp.*

VI. Potřebnost.

Bůh sám velí, abychom Jej milovali; bez lásky Jeho není ani spasení. — Láska k Bohu jest první a hlavní přikázání.

Slova písma: „Miluj Hospodina Boha svého a zachovej přikázání jeho.“ V. *M.* 10, 12. srv. V. *M.* 6, 5. a 11, 13—14. a 30, 6. *Jos.* 22, 5. *Sir.* 7, 32. Milovati budeš Boha svého . Toť jest největší a první přikázání. *Mat.* 22, 36. *Mar.* 12, 29. *Luk.* 10, 27.

Výroky svatých: Bože můj, což jsi musel teprv výslovně nám přikazovati, že tě milovati máme, a tresty nám hroziti, pak-li bychom tě milovati nechtěli? Nebylo-liž dost na tom, žes nám dovolil tebe milovati? Může-li většího neštěstí býti jako nemilovati Tebe? Sv. *August.*

VII. Překážky a prostředky.

Největší překážky lásky k Bohu jsou tělo naše a svět, jež máme přemahati, a lásky k Bohu máme si dobývati všemi prostředky, jako jsou: modlitba, rozjímání dokonalostí božských, uvažování marností světských, časté přijímání sv. svátostí, následování horlivých milovníků božích a časté té ctnosti vzbuzování.

Slova písma: „Proste a bude vám dáno.“ *Mat.* 7, 7. My jsme poznali a uvěřili lásce, kterouž Bůh má k nám. *Jan* 4, 16. I. *Jan* 3, 11. Marnost nad marností. *Kaz.* 1, 2. *Př.* 31, 30. Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti. *Mat.* 6, 24. Svět pomíjí i žádost jeho a kdo činí vůli boží, ten zůstává na věky. I. *Jan* 2, 15—17. *Řím.* 8, 7. *Jak.* 4, 4. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. *Jan* 6, 58. Následovníci moji buďte, bratří, a šetřte těch, kteříž tak chodí, jakož máte způsobu na nás. *Fil.* 3, 17. *Žid.* 13, 7.

Příklady lásky k Bohu.

a. **Biblické.** *Abraham* z lásky a poslušnosti k Bohu obětoval syna. *Josef* Egyptský raději šel do žaláře, než by Boha urazil. Podobně *Zuzana*, *Daniel*, *Tři mládenci* v peci ohnivé Boha milovali. *Eleazar a bratři Machab.* z lásky k Bohu smrt podstoupili. *Kristus* nám na příklad přikázání Otce věrně zachovával, byl poslušen až k smrti kříže a tak zůstal v jeho milování. *Jan* 15, 9. 10.

Mezi apoštoly zvláště *Jan* miloval Boha a Krista a proto také nejvíce milován byl, miláčkem Páně jsa nazván. Sv. *Petr* zarmoutil se, že mu Ježíš řekl po třetí: Miluješ mne? I řekl jemu: Pane, ty znáš všecko, ty víš, že tě miluji. *Jan* 21, 15.

Sv. *Pavla* od lásky boží nic odloučiti nemohlo. *Řím.* 8, 35—39., jemu živu býti byl Kristus a umřítí zisk. *Fil.* 1, 21. *Všickni apoštolé* radovali se, že hodni učinění jsou trpěti pohánění pro jméno Ježíše. *Sk.* 5, 41. Všickni pro Boha mnoho konali a život položili.

Maria Panna Boha nade všecko milovala, proto za matku Syna božího vyvolena byla. Také sv. *Maří Magdal.* mnoho Ježíše milovala. *Luk.* 7.

b. **Ze životů svatých.** Všickni *svatí a světice boží* jen láskou dosáhli odměny lásky t. Boha, z něhož se radují v nebesích.

Sv. *Klíment* pohrdl poklady zlata a stříbra i volil muky a smrt z lásky k svému Bohu.

Sv. *Augustin* po svém obrácení tak láskou zahořel k Bohu, že v něm jediné své rozkoše nalézal. Říkával, že se mu zdá, jako-by slunce, měsíc a hvězdy, hory a doly, moře a řeky a všickni viditelní tvorové k němu volali: Miluj Boha! Proto jej Církev sv. představuje se srdcem v ruce, z něhož plamen vychází, na znamení, že srdce jeho láskou k Bohu plápolalo.

Sv. *Frant.* z Ass. byl tak veliký milovník boží, že mnohdykráte za den rozjímal slova: Bože můj, Ty jsi mé všechno! Pro tu příčinu nazván jest Serafínský, t. j. láskou k Bohu hořící.

Podobnou láskou plápolalo srdce sv. *Dominika* k Bohu.

Sv. *Frant. Sal.* byl též horlivý milovník Boha. Viz šk. čítanku.

Sv. *Karel Borom.* již co chlapec vroucí láskou k Bohu byl rozničen. On od svého procitnutí až do usnutí nejraději s Bohem se zabýval.

Sv. *Aloys* tak srdečně miloval Boha, že při každém vyslovení jména božího tvář jeho celá se zarděla.

Sv. *Pambo*, uzřev herečku na divadle Alexandrinském vylíčenou, počal vzdychati, a když se ho tázali někteří po příčině, odpovéděl: Proč pak jsem já až posaváde tak se nepříčinil zalíbiti se Bohu, jako tato osoba světu? To mé srdce hořkostí naplňuje.

Sv. *Ignác z Loj.* říkával: Největší muka byla by pro mne, slyšet mému zamilovanému Bohu rouhati se.

Sv. *Jan z Kříže* prosil každodenně za trápení a protivenství, jimižby zkoušel Bůh jeho lásku.

Sv. *Vít*, když mu vladař Valerian mukami hrozil, odpovéděl: Již jsem pravil, že se klaním Kristu, od jehož lásky mne žádný neodloučí, nechť mne jakékoli trápení potká.

Sv. *Magdalena Pacín.* bez ustání Bohu obětovala všechny myšlenky, žádosti, řeči i skutky, a pozdvihujíc ruce své k nebi volávala: Pane, Ty víš, že to má nejvroucnější touha, Tobě se zalíbiti.

Sv. *Rosalie*, dcera vznešených rodičů, opustila v kvetoucím věku z lásky k Bohu tajně dům otcovský i přebývala v jeskyni, kdežto po 470 letech sv. tělo její bylo nalezeno.

Sv. *Anežka* všechnu lásku svou věnovala Bohu. Když se o ni ucházel bohatý a vznešený mladík, chtěje ji za manželku pojití, odpovéděla: O příteli, přišels pozdě; jiný milovník již předešel tebe. On zajisté zasluhuje, abych za lásku jeho ke mně celou láskou jej opět milovala.

c. Jiné. Mnich *Zeno*, chodě po poušti, byl v rozjímáních pohřížen. Potkav jej císař *Macedonius* tázal se, co by tu činil? „A co ty tu činíš?“ ptal se *Zeno*. „Hledám a honím zvěř,“ odpovéděl císař. „A já hledám Boha,“ oduší *Zeno*, „a nepřestanu hledati, až naleznu a Jeho se chopím.“

Horlivý bohoslovec. Jinoch jakýsi, odhodlav se studovati na kněžství, šel na vysoké školy Pařížské. Když učitel započav bohosloví, pronesl slova: Kdo chce býti pravým bohoslovcem, musí

první a největší přikázání lásky: „Budeš milovati Boha nade všecko . .“ nejen znáti ale i plniti: vstal mládenec, aby odešel. Čemu když se ostatní divili, pravil: „Než více poslechnu, chci dříve toto v skutek uvesti.“ I šel hned na poušť.

Jistý poustevník *Gregori Lopez* (naroz. v Madridě r. 1524) žil úplně sjednocen v Bohu. Nikdo se nemohl na něm dověděti, kdo byli rodiče jeho. Byv tázán na původ svůj odpověděl: Bůh jest můj otec a nebe jest má vlast! jak nás tomu Kristus Pán učil. Jakýsi biskup ptal se ho, čím se zaměstnává? „Všecka má práce, odušil poustevník, jest milovati Boha a bližního.“ To jsi mi již před 25 lety povídal, řekl biskup; což jsi mezi tím nic jiného nedělal? „Ne, odušil poustevník, vždy tože jsem dělal, jakkoli mé zaměstnání bylo rozmanité.“

Láska Japanských k Bohu v. díl I. str. 154.

Přípodobnění a podobenství. Nad Boha nenajdeš nic utěšnějšího, nic krásnějšího, nic sladčího. Sv. *Aug.* Láska boží jest poklad nehynoucí. Sv. *Basil.* Milování Boha jest vonná masť, nejlepší lék, jímž se neduhové mysli vylečují a oči duše osvěcují. Sv. *Basil.* Jako včely svými ústy med plástují; tak jazyk tvůj vždy Bohem oslazen žádná větší lahůdky nepocítí nad chválu a dobrořečení jeho jmena. Sv. *Frant. Sal.* Plamen lásky stráví každou obtíž, kterou v chudobě nalezneš. Lehounké jest břímě, kteráž láska na nás vzkládá. Kdo chlebem milování posilněn jest, tomu žádná práce za těžko nepřichází. *Tom. Kp.* Srdce naše jest oltář, na němž plamen lásky k Bohu má neustále plápolati. Sv. *Řehoř.* Dejž ať miluji Tebe, Pane, sílo má, pevnosti má, útočiště mé! Dejž ať miluji Tebe, Bože můj, spomocníče můj! Dejž ať obejmu Tebe dobrého, bez Něhož nic není dobrého; ať užívám Tebe výborného, bez něhož nic není výborného. Sv. *Augustin.*

Jako slunečnice vždy k slunci se obrací, tak naše láska v štěstí i v neštěstí má chýliti se k Bohu. — Jako kytky z mnohých kvítků jest spojena, tak láska k Bohu mnohé, ano všechny ctnosti obsahuje. — Jediným sluncem svět jasněji se osvěcuje než miriádami hvězd, a duše člověka láskou k Bohu více světla nabude, nežli láskou ke všem nesčíslným tvorům. *N.* Čím větší láska, tím vyšší poznání, nebo oheň jasněji svítí, čím více hoří. *Hugo.*

Bájka: Ježek zastižen lijavcem v lese vklouznul do liščí díry, žádaje obyvatelku, aby mu popřála místečka přes noc. Liška povolila a skrčila se až do nejzadnějšího koutka; ale ježek při-

loudiv se k ní, tak dlouho píchal ubohou, až donucena byla uteci a ježek sám opanoval místo. — Tak to činí ďábel, jenž vzlouznuv do lidského srdce prodírá se dál a dále; až v malém koutečku ukrytou lásku k Bohu docela vypudí.

Příslaví. Měj lásku k Bohu, obdržíš milost mnohu. Kdo s Bohem, Bůh s ním.

Bůh ti všechno dal, bys Jej miloval.

Dobrota boží.

Vše vůkol radost cítí, kam jen se ohlednu,
zde plná luka kvítí, jež sotva přehlednu.
Vše milost boží pro mne tak krásně stvořila,
vše na úrodném stromě i v poli zplodila.
Zde k mému potěšení je ptactva plný les,
zde se potůček pění, tam strmí lidná ves;
tu zlatoplodné sady a plné stodoly,
zde vrchy jako hrady, tam tichá údolí.
Vše k rozkoši mne vnadí, mne slunce zahřívá,
mne větříčkové chladí, a deštík okřívá.
O Stvořiteli, tváří v tvář jaký musíš být?
Vždy budu v ranní záři se s tebou veselit!

Norb. Vaněk.

Bůh láska.

Obloha jest psaní medokrásné,
rukou Pána nebes napsané,
pečeť jeho slunce zlatojasná,
hvězdy písmo uspořádané.

Když však víra s psaní pečeť sejme,
může čísti v psaní lidský duch
písmo jedno velké svatotajné:
Láska neskončená jesti Bůh!

K. Tábořský.

Bůh jest láska.

Všickni slyšte tvorové;
andělské to pějte hlasy;
andělů to kůrové
pějte nebeskými hlasy:
Bůh jest láska!

Lásku pějte Cherubíni,
vše nebeští Serafíni,
všecky vyšší mocnosti
u trůnu velebnosti,
pějte nebeskými hlasy:
Bůh jest láska!

Bůh jest láska! poklekněte,
Bůh jest láska! umlkněte
Andělů všech kůrové,
a všech světů tvorové!
Klaňte z duše hlubokosti
se mu v prachu pokornosti,
Bůh jest láska! —

Rothberger.

B) O lásce k sobě.

Po Bohu a pro Boha má křesťan milovati sebe a bližního.

I. Význam křesťanské lásky k sobě.

Křesťanská samoláska jest záliba v své lidské důstojnosti a náležitá péče o svou časnou a věčnou spásu. — Tudíž křesťanská samoláska záleží v tom, abychom se snažili svou důstojnost jakožto lidé, co křesťané a dědicové království nebeského poznati, ctíti, zachovati a tak abychom svého povolání dosáhli.

Slova písma: „Co jest člověk, že jsi naň pamětliv? Učinils ho málo menšího andělů, slávou a ctí korunovals jej a ustanovil jsi jej nad dílem rukou svých.“ *Žalm* 8, 5—9. „Zdaliž nevíte, že oudové vaši jsou chrám Ducha svatého? Nebo jste koupeni za velikou mzdu. Oslavujte a noste Boha v těle svém.“ I. *Kor.* 6, 17. 19. 20. „Synové Boží jsme.“ I. *Jan* 3, 2.

II. Znamky.

1. Křesťanská samoláska pečuje o duši, t. j. křesťan snaží se poznati sebe, vzdělati rozum a ušlechtiti srdce své; 2. o tělo, t. o zachování a o zdraví těla, co nástroje duše; 3. o čest a dobré jméno, jelikož to konání ctnosti prospívá; 4. i o časné statky, pokud jich třeba k zachování života a k duchovnímu vzdělání.

Slova písma: „Co jest platno člověku, by všecken svět získal a na své duši škodu by trpěl? Aneb kterou dá člověk výplatu za duši svou?“ *Mat.* 16, 26. „Kterékoli věci jsou pravé, poctivé, svaté, spravedlivé, na ty myslete.“ *Fil.* 4, 8.

III. Vlastnosti a vady.

Křesťanská samoláska musí býti 1. zbožná, t. j. křesťan má sebe jen po Bohu a pro Boha milovati, poněvadž jest k obrazu božímu stvořen, skrze Krista vykoupen a že Bůh to velí. 2. Účinná: přičiň se, bys tělo i duši opravdu zdokonaloval; 3. rozumná: miluj se jen pro opravdové dokonalosti; 4. dobře zřízená: pečuj přede vším o duši, pak o tělo; 5. nezištná, spravedlivá: nezapomínej pro sebe na dobro svého bližního; ano hotov buď i vlastního prospěchu se vzdáti, když toho žádá vyšší neb obecné dobro bližního.

Hřeší tedy: a) Kdo pro sebe na Boha zapomíná; b) kdo nedbá o život, o zdraví a zdokonalení těla i duše; c) kdo více o tělo

než o duši pečuje; *d*) kdo příliš aneb málo o svou čest jest pečlivý; *e*) kdo po časných statečích příliš baží, neb jich daremně užívá; *f*) kdo více o sebe a o svůj blahobyť dbá, než o dobro svého bližního.

Slova písma: „Co jest platno člověku . . .“ *Mat.* 16, 26. O věci, které svrchu jsou, pečujte, ne o ty, které jsou na zemi.“ *Kol.* 3, 2. *Fil.* 2, 12. „Láska nehledá, což jest jejího . . .“ I. *Kor.* 13, 5. II. *Kor.* 12, 14. *Fil.* 2, 4. „Budou lidé sami sebe milující . . . těch se varuj.“ II. *Tim.* 3, 2. 5.

IV. Důvody.

Pravá křesťanská samoláska jest nejen dovolena, nýbrž jest i povinností naší; nebo *a*) samoláska jest zákonem božím přikázána; *b*) každému člověku vrozena; *c*) povinnosti té rozum nasvědčuje, jelikož bez lásky k sobě by nebylo ani ctnosti, ani lásky k Bohu ani k bližnímu,

Slova písma: „Milovati budeš bližního jako sebe samého.“ *Mat.* 22, 39. *Gal.* 5, 14. „Kdo jest sobě zlý, komu jinému bude dobrý?“ *Sir.* 14, 15.

V. Prostředky křesťanské samolásky.

a) Uč se znáti sebe samého a vážiti si své důstojnosti; *b*) vzdělevej bedlivě síly duše své; *c*) střež se vad a snaž se, aby měla tvá samoláska náležité vlastnosti; *d*) přemahej přílišnou samolásku láskou k Bohu a k bližnímu; *e*) uvažuj důležitost a prospěch té povinnosti (viz svrchu důvody).

Výroky svatých: Uč se dříve milovati Boha a pak sebe sama. Sv. *Aug.* Miluje se každý tím více, čím méně se z pouhé lásky k Bohu miluje. Sv. *Lev.* Politování jest hoden, kdo sám sebe nepolituje. Sv. *Aug.* Věz, že láska k sobě samému (t. nezřízená) více tobě škodí, než kterákoli věc tohoto světa. Bl. *Tom. Kemp.* Vejde-li v srdce nebeské milost a pravá láska, nebude v něm žádné závisti, aniž se v něm rozhostí vlastní milování. *Týž.*

Průpovědi a přísloví: Takovou měj lásku k sobě, jako k bližním v každé době. — Mine tebe nebe, máš-li rád jen sebe. — Každému svoje se líbí. — Každá liška svůj ocas chválí. — Láska od sebe začíná. — Každý sobě nejbližší. — O té době každý sobě. — Napřed sobě, potom tobě. — Soběmil nikomu nemil. — Sama jedla, sama pila, sama sobě rady dej!

Připodobnění a podobenství: Chraň se, aby tě vlastní láska neoklamala; nebo ta někdy larvu lásky boží tak uměle na sebe béře, že se vlastně láskou boží býti zdá. Sv. *Frant. Sales.* Všecky zlé náruživosti pocházejí z milování sebe, ježto jest nejúhlavnější náš nepřítel. Největší zrádce, s nímžto nám jest se potýkati, jest samomilenství, které nás jako Jidáš políbením zrazuje. Kdo toho protivníka přemůže, přemohl všecko; ale kdo nad ním nezvítězí, jest ztracen. Sv. *Alf. Lig.* Kdo vyobrazují lásku, mají obyčej se zastřenýma očima ji představovati, řkouce, že jest slepá. Ale větším právem můžeme tvrditi, že samoláska jest slepá; poněvadž pražádného zraku nemá, aby poznala svou bídu, svou chatrnost a nicost, z níž pochází. Toť tedy veliká milost, když nám Bůh světla uštědřuje, abychom svou chatrnost poznali. Sv. *Frant. Sal.* Mnozí živočichové mají tykadla, ježto hledajíce pokrmu vystrkují, skrývajíce je však, když jim hrozí nebezpečení. Také lidé mají svá tykadla velmi citlivá, t. lásku k sobě a lásku k bližnímu. — Samolibost jako jednorozec žije o samotě, jen kolem sebe se otáčí. — Jako zvířata jen své pudy ukájejí, tak lidé samolibí netouží po jiném, než aby ukojili své tělesné potřeby. — Pavučina znečišťuje příbytek, samolibost hyzdí srdce. — Jako pohled na slunce oslňuje člověka, tak samolibost oslabuje zrak duchovní. — Jako stín oku zaclání, tak mnohému překáží samolibost, že nemůže poznati a plniti vůli boží. — Srdce samolibé podobá se moři rozbouřenému, na němž mnohý zkušený plavec utone. — Jako špatný strom daremné ovoce vydává, tak srdce samolibé plodí jen hříchy a nepravosti. — Jako červ hlodá jablko, tak člověk samolibý maří ctnosti a zásluhy svého bližního. — Jako květina v horku vadne, pak-li se často nezalévá: tak hyne květ ctnosti žářem v srdci samolibém, když se pokorou nesvlažuje. — Jako nemilý jest zpěv stejnozvuký (monotonický): tak nepříjemné jest každému srdce, z něhož jen nelibost se ozývá. — Jako hospodář bedlivě musí dohlížeti k čeládce, tak má křesťan často zpytovati srdce své, aby jiskra samolibosti se neroznítla v požár záhubný. *N. N.*

„By kúry oklamala, liška staví se mrtvou, vlk štěká, by pastýř za strážce stáda ho měl: tak samoláska v způsobě lásky křesťanské se ukazuje.“ *Lohner.* „Jako železo nejvíce vlastní rezí se kazí, tak pro duši samoláskou vzniká největší nebezpečení.“ *Týž.*

Podobenství písma sv. „Kdo rozkošně chová služebníka svého, potom bude míti ho zpuřného.“ *Přisl. 29.* „Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí života svého na tomto světě, k životu věčnému ostříhá ho.“ *Jan 12.*

Příklady.

Nábožný opat *Gelasius* byl hojně požehnan časnými statky. Jistému poustevníku, jenž projevil starost, aby opat na statky srdce nevěšel, odpověděl: „Na všem tomto srdce mé tak málo visí, jako tvé na jehle, jižto rohožky pleteš.“

Sv. *Frant. Sal.* tak málo si všímal sebe a tak málo pohodlí hledal, že říkával: Kdybych nejmenší mrvičku samolásky v srdci ještě pozůstalé znamenal, byl bych hotov mečem i ohněm ji vypuditi.“

Sv. *Anděla* říkala: Samomilenství se více bojím, než-li pekla, nebo má více moci přivesti mne k pádu, nežli ďábel.

Sv. *Magdal. Pac.* tvrdila: Největší protivník, s nímžto nám jest potýkati se, jest samomilenství. Kdo ho přemůže, všecko přemohl.

Císař *Bedřich*, dobyv v Uhřích slavného vítězství nad nepřáteli, pravil: „Veliké dílo jsme dokonali; nezbyvá na ničem, leč abychom nyní i sami sebe zapřeli, abychom všelikou lakoty a msty žádost v uzdu pojali, a tak vítězství pravé lásky nad nepravou slavili!“

V č e l a.

Patř, o synu, na ty včely!
Co je pudí z oulu ven?
Což je vábí z klidné cely
ku květkám sterých jmen?

S nimi pestří motýlové,
každý skvostně ozdoben,
letí jako průvodcové
na luh, sad i květný len.

Takto sem tam poletují,
jak mile zasvitne den,
sbírají a nelenují,
až vše klesne v tichý sen.

Ty pak nebuď motýlovi,
ale včelce podoben;
včela pro každého loví,
motýl však pro sebe jen!
Jablonský.

C) O lásce k bližnímu.

I. Podstata kř. lásky k bližnímu.

1. Po Bohu a pro Boha máme milovati také bližního. „Poněvadž Bůh miloval nás, i my máme jedni druhé milovati.“ *I. Jan* 4, 11. (v. níže důvody.)

2. Každý člověk, vznešený i sprostý, bohatý i chudý, přítel i nepřítel, jakéhokoli národu a náboženství, jest náš bližní, jakož ukázal *Pán Ježíš v příběhu o milosrdném Samaritánu. Luk.* 10, 30—38., srv. *Jak.* 2, 1—10.

3. Každý člověk jest obraz boží, v němžto máme míti zalíbení a ctíti jeho důstojnost; proto nemáme sahati v osobnost jeho

a statků, ježto mu od Boha dány: život, jmění a čest, máme šetriti. (Viz 5—8 přikázání.)

4. Každý člověk co obraz boží jest spolubratr náš, jemuž náchylni býti, jehož milovati máme jako sebe samých. Proto máme mu přáteli a dáti, co chceme, aby nám od jiných přáno a dáno bylo, a nečiniti mu, co nechceme a co sami neradi máme; či máme blaho časné i věčné svého bližního podporovati jako vlastní. Tudiž

5. Bližního milovati jest: bližnímu dobře chtíti, činiti mu, coby se mu líbilo a mu prospělo, a nic mu nečiniti, coby jej mrzelo a hubilo. Tak Kristus zákon lásky k bližnímu vysvětlil. (*Mat.* 7, 12. v. níže.)

6. Láska k bližnímu jest zalíbení v každém člověku, jelikož jest obraz boží, a náklonnost k němu, protože jest spolubratr náš.

7. Podstata kř. lásky k bližnímu záleží v tom, aby jeden druhého důstojnosti šetřil a blaho jeho časné i věčné rozmáhati se snažil jako své vlastní, a sice pro Boha.

Kristus vysvětlil přikázání lásky k bližnímu takto: „Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim. Toť zajisté jest zákon i proroci.“ *Mat.* 7, 12.

Slova písma: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ *Mar.* 12, 13. „Čehož nerad máš, aby od jiného dalo se tobě: hled, abys i jinému nečinil.“ *Tob.* 4, 16. „Žádnému nečiň v skutcích křivdy.“ *Sir.* 10, 6. „Žádný nehledej jen toho, což jest vlastního jeho, ale také mnohem raději toho, což jest druhého.“ *I. Kor.* 10, 24. „Vždycky což dobré jest, činite sobě vespolek i všechněm.“ *I. Tes.* 5, 15. srov. *I. Jan* 3, 16.

„Láska k bližnímu záleží v tom, abys dobré, jehož přeješ sobě, přál i bližnímu, a zlé, co aby se ti přihodilo nechceš, nepřál ani bližnímu.“ Sv. *Prosper.*

II. Vlastnosti.

Láska k bližnímu má býti:

1. Právě křesťanská na učení, na víře Kristově se zakládající a pocházející z lásky k Bohu.

2. Obecná, vztahující se na všechny lidi, nejen na přátele a příbuzné. Také lidi hříšné a nešlechtné milovati povinni jsme, ač hřích máme nenáviděti.

3. Čistá, z dobrého úmyslu vyplývající a nezištná.

4. Uprímná a srdečná bez přetvářky a ošemetnosti neb falše.

5. U p ř í m n á, nejen slovy nýbrž i skutky se jevící. Křesťan má hlavně o věčné blaho, o spasení bližního pečovati, avšak i v záležitostech časných pomáhati podle možnosti; má konati duchovní i tělesné skutky milosrdenství. (Viz část V. o kř. spravedlnosti.)

6. *Stálá* i v neštěstí i při nedokonalosti a nevděku bližního.

7. *Spravedlivá* a dobře *spořádaná* dle potřeby a zásluhy. (Viz. níže meze a stupně.)

Slova písma: „Prokazujme se jako služebníci boží v lásce neošemetné.“ *II. Kor.* 6, 6. Chodtež v lásce, jakož i Kristus miloval nás. *Ef.* 5, 2. Po tom jsme poznali lásku boží, že on život svůj za nás položil; i my tedy máme za bratří život klásti. *I. Jan* 3, 16. Milování buď bez pokrytství Radujte se s radujícími, plačte s plačícími. *Řím.* 12, 9. 15. Se vší pokorou a tichostí snášejte se vespolek. Láska nehledá což jest jejího. *I. Kor.* 13, 4—7. Synáčkové, nemilujmež slovem ani jazykem, ale skutkem a pravdou. *I. Jan* 3, 18. srv. *Jak.* 1, 5. Milujete-li ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? Zdaliž i publikáni téhož nečiní? *Mat.* 5, 46. Láska nikdy nevypadá.“ *I. Kor.* 13, 8.

Výroky svatých: Neprohlídejme jediné k tomu, co nám, nýbrž i co bližnímu prospívá. Na pravou zajisté a dokonalou lásku slušno pečovati nejen o spasení své, nýbrž i o spasení svých bratří. *Církv. Smyrn.* Ten nemiluje bližního, kdo nechce, aby se stal lepším. Sv. *Řehoř.* Naši lásku k bližnímu nechť spíše zvěstují dobří skutkové než jazyk. Sv. *Řehoř.* Lidi sluší tak milovati, aby se nemilovaly jejich chyby. Sv. *Aug.* Člověka učinil Bůh, chybu učinil člověk: miluj tedy co učinil Bůh, totiž člověka, a měj v nenávisti co učinil člověk, totiž chybu. *Týž.* Není to v moci člověka, vždy a všudy nuzným pomáhati: postačuje, když uvnitř srdce lásky nepomíná. Sv. *Aug.* Láska žádá, abychom rovnou měrou milovali, co ani méně ani více milování zasluhuje. *Týž.*

III. Meze, stupně a vady kř. lásky k bližnímu.

1. Láska k Bohu předchází lásce k bližnímu, s níž však úzce spojena jest.

Slova písma: „Milovati budeš Pána Boha svého Toť jest největší a první přikázání. Druhé pak podobno jest tomu: Milovati budeš bližního jako sebe samého. Řekl-li by kdo, že miluje Boha, a bratra svého nenáviděl by, lhář jest; nebo kdo nemiluje bratra svého, kteréhož vidí: Boha, kteréhož nevidí, kterak může milovati?“ *I. Jan* 4, 20.

Výroky Svatých: Z lásky k Bohu rodí se láska k bližnímu a z lásky k bližnímu béře potravu láska k Bohu. Sv. *Řehoř*. Kterak může kdo náležitě bližního milovati, kdo ho nemiluje v Bohu? V Bohu pak ho nemůže milovati, nemiluje-li Boha. Potřebí tedy prv milovati Boha, aby se mohlo v Bohu bližního milovati. Sv. *Bernard*.

2. Lásky k bližnímu ředidlo jest láska k sobě (*Mar.* 12, 30); tedy láska k bližnímu lásce k sobě se rovná a dosti jest, když milujeme bližního jako sebe samého.

3. Jakkoli všecy lidi milovati máme, předce v stejných případech *a)* nejprvé a nejvíce přátely pokrevné, *b)* domácí víry a *c)* ty, kteří naší pomoci nejvíce potřebují, jako jsou chudí a všelijak soužení.

Slova písma: „Cti otce svého a matku svou, kteréž jest první přikázání se zaslíbením.“ *Ef.* 6, 2. *I. Tim.* 4, 8. „Čiňte dobře všechněm, zvláště pak domácím víry.“ *Gal.* 6, 10. *Tim.* 5, 8. „Když činíš hody, povolej raději chudých.“ *Luk.* 14, 3. „Nelenuj navštívití nemocného, nebo pro takové věci utvrzen budeš v milování.“ *Sir.* 7, 39.

Výroky Svatých: Pak milujeme bližní jako sebe, když jich nemilujeme pro některý prospěch náš, ne proto, že nějaká dobrodiní jsme obdrželi, ne pro příbuznost, či pro krevnost, alebrž jediné proto, že jsou účastni přirozenosti naší. Sv. *Prosper*.

4. Vady jsou: *a)* Nelaskavost a nemilosrdenství; *b)* láska slepá, náruživá, a pouze tělesná; *c)* přepiatá dobročinnost neb marnotratnost, *d)* necitelnost, lhostejnost a zatvrzelost srdce; *e)* přílišná citlivost neb citlivůstkářství a třeštivost. (O těch v části V. o kř. spravedlnosti.)

IV. Důvody kř. lásky k bližnímu.

Povinni jsme bližního milovati:

1. Toho žádá důstojnost každého člověka; neboť je každý člověk k obrazu božímu stvořen, vykoupen a posvěcen.

2. Bůh to velí v starém i novém zákoně; Kristus nám to na srdce klade, což také sám příkladem ztvrdil, an až k smrti nás miloval.

3. Láska k bližnímu jest nerozlučně spojena s láskou k Bohu, ona jest hlavní stěžež zákona božího.

4. Láska k bližnímu jest známkou pravého křesťana.

5. Bez ní nelze odpuštění hříchů, zalíbení božího a života věčného dojit; ona pak jest základ blaženosti časné i věčné.

Slova písma: „Zdali není jeden Otec všech nás? Zdali Bůh jeden nestvořil nás? Proč tedy pohrdá jedenkaždý z nás bratrem svým? *Mal.* 2, 10. Slyš Israeli: Pán Bůh tvůj jeden jest; a protož milovati budeš Pána svého To jest první přikázání. Druhé pak podobno jest tomu: Milovati budeš bližního jako sebe samého. *Mar.* 12, 29—31. V. *Mojž.* 6, 5. III. *M.* 19, 17. 18. *Luk.* 10, 27. „To pak obzvláště přikazuji vám, abyste se milovali vespolek.“ *Jan* 15, 12. 17.; 13, 34. „Kdož miluje bližního, zákon naplnil.“ *Řím.* 13, 8—10. „Bych jazyky lidskými mluvil, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem.“ I. *Kor.* 13, 1—8. „Nad to nade všecko mějtež lásku, která jest svazek dokonalosti.“ *Kol.* 3, 14. *Gal.* 5, 6. *Ef.* 5, 2. I. *Tes.* 4, 9. I. *Tim.* 1, 5. *Žid.* 13, 1. „Především pak společnou mezi sebou lásku ustavičnou mějte: nebo láska přikrývá množství hříchů.“ I. *Petr.* 4, 8.; II. *Petr.* 1, 7—9. „Toto přikázání máme od Boha; aby ten, kdož miluje Boha, miloval i bratra svého.“ I. *Jan* 4, 21. a 3, 14. 23. a 4, 7—8.

Když byl Pán Ježíš dokonal příběh o nemilosrdném služebníkovi, dokládá: „Tak i otec můj nebeský učiní vám, jest-li že neodpustíte jeden každý bratru svému v srdcích svých.“ *Mat.* 18, 35 a *Mat.* 6, 14.

Těm, kdož mají lásku, řekne Pán Ježíš *při posledním soudu*: „Pojďte sem požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa.“ *Mat.* 25.

V. Prostředky k rozmnožení kř. lásky k bližnímu.

1. Uvažujme často důvody, ježto nás ku křest. lásce zavazují (v. IV. str. 29.)

2. Vzbuzujme v sobě city útrpnosti a lásky.

3. Užívejme každé příležitosti k dobročinnosti.

4. Přemáhejme svou nelibost k lidem chybným a nevděčným.

5. Uvažujme mnohé prospěchy z lásky k bližnímu plynoucí.

6. Představujme sobě příklady lidí dobročinných, zvláště svatých a světic božích.

7. Rádi obcujme s lidmi dobrými a laskavými.

Přípodobnění. Žádnému nebývejte nic dlužni, než abyste se vespolek milovali. *Řím.* 13. Kdo nemiluje, zůstává v smrti. Každý, kdo nenávidí bratra svého, vražedník jest, a víte, že žádný vražedník nemá

života věčného v sobě zůstávajícího. I. *Jan 3.* Neodpírej zlému; ale udeří-li tě kdo v pravé líce tvé, nasad' mu raději i druhého. A tomu, kdo se s tebou chce souditi a sukni tvou vzíti, nech mu raději i pláště. A nutí-li tě kdo jednu míli s sebou, jdi s ním i jiné dvě. Prosícímu tebe, dej mu a od toho, kdoby chtěl vypůjčiti od tebe, neodvracuj se. *Mat. 5, 39—42.*

Láska k Bohu a k bližnímu jest táže láska, jen že předmět její jest rozdílný. Jsou to dva potůčkové z téhož pramene, dvě větve živoucí od téhož kořene. Sv. *Tomáš.* K chůzi musí býti dvě nohy, a chceš-li přijíti do nebe, také dvou nohou ti třeba; a ty jsou: láska k Bohu a bližnímu. Jedna-li ti schází, budeš pokulhávati a sotva cíle dosáhneš. Sv. *August.* Po slunci měsíc vychází a po lásce k Bohu jde láska k bližnímu. Než jako měsíc světlo od slunce dostává, tak láska k bližnímu musí plynouti z lásky k Bohu. Měsíc-li temný, nedostal světla od slunce: tak duše bez lásky k Bohu jsouc temná nemůže světla vylévati na jiné. *Oliva.* Jako král se v obraze ctí aneb zneuctívá, tak lze Boha milovati aneb nenáviděti v člověku. Kdo Boha miluje, nemůže člověka nenáviděti, a kdo člověka nenávidí, nemůže Boha milovati. Sv. *Jeronym.* Obraz krále ať ražen v olově neb zlatě, vždycky jest ctiho-den: tak obraz boží v člověku nešlechtném i ctnostném hoden úcty i lásky naší. *Týž.* Odkud zvíme, že milujeme bližního? Netaž se jiného, ale srdce své skoumej! Sv. *August.* Jako lékař zaháněje chorobu miluje člověka nemocného, tak křesťan miluje bližního, trestaje vady jeho. Sv. *Lig.* Láska křesťanů k sobě vespolek budiž podobná oné holubičí a tichost a krotkost jejich budiž jako beránků a ovčiček. Což by tu činila divokost vlčí, vzteklota psí, jedovatost hadí, krvožízeň dravčí? Sv. *Cyprian.* Jako se ve zdi kámen kamenem drží, tak i v stavení duchovním, v církvi Kristově jeden druhého má snášeti a podporovati. Sv. *Řehoř.*

Slunce po věky osvětluje a zahřívá zemi, aniž se táže, co mu za to bude: tak čin dobře bližnímu, neočekáváje díků. — Jako slunce skrze mraky proniká a zem osvětluje, podobně láska dobře činí v skrytosti. — Pramen se netáže žíznivého: Kdo jsi? odkud přicházíš? tak i křesťan má býti hotov každému dobře činiti podle možnosti a potřeby. — Jako pochodeň větrem se rozdýmá, tak má bouře trápení srdce rozhárati láskou. — Jako lanem loď k zemi se přitahuje, podobně lidé svazkem lásky přitaženi bývají ku břehu věčného spasení. — Jako když slunce za hory zašlo, tak lidé prosti lásky tápají v temnostech, a srdce jako noc zimní mají studené.

Příteli když píšeš, v duchu si ho představuješ: tak Krista na myslí měj, když pro něho dobrodiní člověku udělíš. *Lohner*. Oheň musí se živiti, nemá-li zhasnouti a pokrm lásky k bližnímu jsou skutky dobročinnosti. *Týž*. Neztrácíme lásky k sobě ani při mnohých vadách a křehkostech svých: rovněž chyby bližního nemají v lásce nám překážeti. *Týž*. Údové od těla oddělení jsou mrtvi a mrtev jest, kdo není láskou spojen s bližním svým. *Týž*. Ruka ruku myje, svíce svíci rozžehá: tak láska opět plodí lásku. — Jedním křídlem nelze ptáku létati: a perutě duše jsou láska k Bohu a k bližnímu. *Týž*.

Průpovídky.

Miluješ-li Boha svého, miluješ i obraz jeho,
jenž jest každý bližní náš; proto milovat ho máš. —
Všickni k sobě lásku mějme, v neštěstí si pomáhejme.
Miluješ-ti bližního, máš i přízeň od něho.

Přísloví. Láska lásku rodí. — Kde poklad tu srdce, kde bolest tu ruce. — Co kdo rád má, o tom se mu i zdá. Co v srdci nosíme, o to se bojíme. — Co ze srdce nejde, v srdci se neujme. K lásce nepřinutíš ani prosbou ani hrozbou.

Příklady.

a. **Biblické.** *Abraham* orodoval za *Sodomské*. I. *Mojž.* 18. a přispěl svému strýci *Lotovi* proti nepřítelům. I. *M.* 14.:

Ruben a *Juda* nedopustili, aby bratří *Josefa* zabili. I. *M.* 37.

Mojžiš prosil za lid *Israelský*. II. *M.* 32.

Samuel i *David* plakali pro *Saula*. I. *Kr.* 15, 35. II. *Kr.* 1, 19,

Tobiáš navštěvoval a potěšoval zajaté. *Tob.* 1.

Job přijímal pocestné. *Job* 31, 32.

Abdiáš skrýval proroky za času pronásledování. III. *Kr.* 18.

Eliseus ujal se chudé vdovy. IV. *Kr.* 4, 1.

Isaiáš kvílel na zříceninách *Jerusalemských*. (22, 4.)

Nejkrásnější příklad lásky k bližnímu nám zůstavil *Pán Ježíš*, o čem svědčí celý život i utrpení jeho. Mezi *apoštoly* nejhorlivější láskou k bližnímu rozpálen byl sv. *Pavel*, jak ze všech skutků i z jeho listů zřejmě se vidí. *Sk. ap.* 26, 29. *Řím.* 9, 1—5 a 10, 1. I. *Kor.* 9, 20. II. *Kor.* 11, 29. a t. d.

První křesťané byli jedno srdce, jedna duše. *Sk.* 4, 32 a 10, 2.

b. Ze životů svatých. Sv. *Jan* evang., nazván miláček Páně, když pro vysoké stáří ani choditi ani dlouho kázati nemohl, dal

se do shromáždění věřících nositi a nekázal nic jiného než to: Synáčkové, milujte se vespolek. Ta slova opakoval vždycky, kdykoli do sboru přinešen jest. To ustavičné opakování těchže slov přicházelo již některým protivné; pročez tázali se ho: Mistře, proč pak vždycky tože naučení opakuješ? Jimž on odpověděl: Pán to přikázal a když to činíme, dosti jest.

Kterak *Jan*, miláček Páně, o spasení jistého mládence měl péči, viz díl I. str. 529.

Tertullian tvrdí v obraně své, že pohané, vidouce, jak se věřící na počátku milovali, velice se lásce jejich divívali, řkouce: „Hle, jak se tito vespolek milují, že jeden za druhého hotov jest i život položit.“

Sv. *Pachomius*, byv ještě pohanem, pouze láskou věřících byl obrácen.

Sv. *Makarius* zemským bohem byl nazván; protože jako Bůh celý svět oblohou nebeskou kryje, tak on poklísky lidské svou láskou přikrýval. — Podobně i bratří se milovali. Když mu jednou poslán byl čerstvý hrozen, neokusiv ho, poslal jej bratru neduživému, aby se jím občerstvil; však ten jej zase jinému obětoval a tak hrozen skrze ruce všech bratří procházel, až se zase k sv. Makariovi dostal. Pro tu lásku bratřím svým blahorečil.

Sv. *Efrem*, plana horlivou láskou k bližním svým, žádal trvaje na modlitbách, nebe nejen pro sebe, nýbrž i všem krví Kristovou vykoupeným, protož neustále ku pokání napomínal.

Sv. *Magdalena z Pac.* říkala, že je mnohem utěšenější, když může pomáhati bližnímu, než spojena jsouc s Bohem v rozjímání; nebo rozjímám-li, pomáhá Bůh mně; pak-li bližnímu sloužím, pomáhám já Bohu.

Sv. *Frant. Sal.* tak ke všem lidem každého druhu, stavu a náboženství byl vlídný, přívětivý a laskavý, outrpný a snášelivý, že si vůbec krásné jméno *anděl* zasloužil.

Sv. *Petr Nol.* byl již od mladosti k chudým velmi útrpným. Vida žebráka plakal a upokojil se jen, když mu mohl dáti almužnu. — V studiích místo rozkoší rozdával peníze chudým spolužákům.

Sv. král *Osvald* každodenně mnoho chudých nasycoval. Když jednou na hod velikonoční almužník oznámil, že stojí před hradem veliké množství hladových, vzal ze stolu pokrmy v nádobách zlatých, ježto rozlámal a jimi chudé podělil.

Sv. *Václav* byl též horlivý milovník lidu svého. On na svých

ramenou chudým dříví donášel, vězné navštěvoval, zarmoucené těšival, slze plačících stíral, každému volný přístup k sobě dovoľoval, každého žaloby přívětivě slychal a pomoci uděloval. Nad to pohanské děti kupoval a je ve víře kř. cvičiti dával.

Sv. *Serapion*, potkav v tuhé zimě dva muže chatrně oděné, útrpností jat dal jednomu svůj plášť a druhému hábit, tak že jen v spodkách domů se vrátil. Což tě někdo oloupil? tázali se příchozího bratří. Nikoli, pravil *Serapion*, jen jsem zachoval rozkaz Kristův: Kdo má dvě sukně, dej jednu nemajícímu.

Týž svatý poustevník prodal v čas veliké drahoty svou zamilovanou knihu, písmo sv., za něž strživ znamenitou sumu, koupil chleba pro chudé. Když mu vytýkali někteří, že svatou knihu prodal, odpověděl: Splnil jsem jen, co v té knize je přikázáno: Jdi, prodej všecko a dej chudým.

Když sv. *Serapion* se dověděl, že jistý otec měl býti pro dluhy prodán, nabídl se sám věřiteli za otroka. Egyptčan věřitel svolil a stal se pánem sv. poustevníka; než pohnut takovou láskou k bližnímu, brzy ho propustil na svobodu a sám se křesťanem stal.

Podobně sv. *Paulín* biskup Nol. šel za syna chudé vdovy kterýž byl jedinou podporou její, do otroctví.

Příklady ze života. Na pustině Kuziba v Syrii bydlel jistý *poustevník*, o němž *Sofronius* mnoho chvalitebného vypravuje. Pokud ještě přebýval ve vsi, vzdělával půdu a role své, prokazoval se zvláště podtají dobročinným k chudým spolurolníkům. Když pak se stal poustevníkem, putovával každý téhoden přes Jericho do Jerusalema a na cestě chudé poutníky podporoval, což až do vysokého stáří činíval.

Jistý *šlechtic*, provázeje Jindřicha IV. krále franc. na honu, pozoroval v lese starého muže, an pod těžkým svým svazem chrastí byl na zemi klesl. Vylítnuv s koně, pomohl nešťastnému; než vida, že se těžce poranil, obdaroval jej a kázal svému sluhovi, aby jej vzal na kůň a k nejbližšímu lékaři s ním dojel. Což když se král dověděl, pochválil šlechtěného jinocha a od té doby byl mu velice nakloněn.

Papež Pius VI. spatřil jedenkrát chudého jinocha v kostele sv. Petra, an si kreslí obraz oltářní. Mladík nenadálým příchodem papeže zaražen omdlel. Když se zpamatoval, řekl *Pius*: „Neboj se, synu můj, vidím, že máš chuti něčemu se naučiti, přijmu tě mezi své chovance.“ Ach, pravil zajíkově mladík, já jsem pro-

testant. „To se ovšem mezi mé chovance nehodíš, dí papež; nicméně se chci o tebe postarati.“ I dal jej dobře vychovati.

Alfons, král Aragonský, vida loď s vojíny tonouti, dal rozkaz, aby se rychle přispělo ku pomoci; a když se váhalo, vrhl se sám v kocábku, řka: Raději chci býti společníkem než divákem smrti svých vojínů. To hnulo přítomnými, že se loď úsilím zachovala,

Šlechtný sedlák. V městě Veroně ve Vlaších strhl se jednou při náramném lijavci veliký most. Celný na mostě nemohl se již nikam uteci i byl v nebezpečení, že se s manželkou i s dítkami utopí. Žádný se nechtěl odvážiti v proud, aby nešťastným ku pomoci přispěl. Tu přišel jistý hrabě a drže váček s penězi do výšky volal: Kdo ty ubohé vysvobodí, dostane 200 dukátů odměny! Tak volal hrabě ustavičně, ale nikdo si nechtěl odměny zasloužiti. Zatím zrostla voda ještě výš a s ní nebezpečení. — Pojednou protlačí se sedlák, skočí do loďky, protře se skrze kry a pomalu vysvobodí celou rodinu celného. Sotva byl s posledním na břehu, sbořil se celý most i s celníci. — Všecko plesalo. Hrabě jda ochranci vstříc podával mu váček s penězi. Ale poctivý sedlák nepřijav ho řekl: Co jsem učinil, učinil jsem z lásky k bližnímu. Chcete-li však ty peníze na nějaké dobrodiní vynaložiti, dejte je celnému, který právě o své jmění přišel.

Král Vilém z Oranie, později král holandský, *Vilém Bedřich*, obdržel za svého mládí jedenkrátě návštěvu od vévody Meklenb. Střelického. Odebral se s hostem svým do blízkého místa přímořního, aby se podívali na odplutí lodí, které se právě k lovení ryb měly na moře ubírat. Vilém stál u samého břehu, když se na jedné lodí plachty již napínaly. V tom jeden mladík zklouznul z neopatrnosti a spadl přes kraj lodi do moře hbitě se vlnícího. Sotva že to králevic byl spatřil, uvrhl se bez dlouhého rozmyšlení zároveň s jinými plavci srdnatě do moře, aby ho zachránil. Ale všechno jejich namahání, aby nešťastníka vytáhli živého, bylo marné: ba šlechtný králevic byl sám v největším nebezpečení, neboť hrozily ho pohrobiti vlny mocně se zmítající. Jen s velikou těžkostí podařilo se plavcům samého králevice vytrhnouti z jisté smrti. Když plavci králevice zároveň s mrtvým mladíkem na břeh vynesli, vyčítali mu někteří z jeho družiny takovouto odvážlivost řkouce: Kterak mohla Vaše Výsost své drahocenné živobyčí v nebezpečení dáti pro tak sprostého mladíka? Ale šlechtný Vilém jim odpověděl: „Oč pak jsem před Stvořitelem více než on? Jsem člověk a zde záleželo na zachránění člověka.“

V tu dobu, když nešťastný do vody spadnul, neslušelo se ohlížeti na stav, a proto jsem v něm neviděl nikoho jiného, než svého bratra a člověka mně rovného.“ Jelikož utonulého mladíka zkřísití více možná nebylo, snažil se králevic jeho chudobným starým rodičům útěchu alespoň tím poskytnouti, že jim znamenitou roční pomoc ze svého jmění vykázal. — I pozůstavil po sobě tu pěknou památku, jak krásně to zdobí člověka, na vyšším stupni občanstva stojícího, jedná-li dle vážného přesvědčení, že každý člověk jest jeho bližní a cena lidská bez ohledu na rod jest před Bohem stejná. *Doucha.*

Čermáček.

V kruté zimě posadil se čermáček rolníkovi na okno, jakoby poohřítí se chtěl. I otevřel rolník okénko a přijal důvěrného ptáčka ochotně do obydlí svého. Tu i hned broučky ze stěn spuchřelých vybíral a sbíral drobty, které se stolu padaly. Dítky rolníkovy rády měly toho ptáčka. Když pak se jaro přiblížilo a křoviny se zastínily listem, otevřel rolník okénko a malý jeho host odletěl do blízkého lesíka, ustlal si hnízdečko a prozpěvoval veselou píseň. A když opět zima se přiblížila, navrátil se čermáček i se samičkou do příbytku rolníkova. Tu radoval se rolník i dítky jeho, spatříce tato zvířátka, kterak radost se jevila z čistých očiček. A dítky pravily: Ti ptáčkové tak vyhlížejí, jakoby nám něco říci chtěli. Načež odpověděl otec: Kdyby mohli mluvit, řekli by, že důvěra důvěru budí a láska že opět plodí lásku. *Krummacher*

S l u n c e.

Synu, čiň, co slunce činí,
nad zemí když putuje,
trojit ono dobrodiní
světu proukazuje.
Ono svým paprskem denním
světlo síje, zahřívá
a svým blahým působením
všecky tvory blaživá.

Ty pak světlem své moudrosti
osvěcuj v temnostech lid,
rozpaluj mu srdce k ctnosti,
blaž jak možno jeho cit.
Ten jen právem sluncem sluje,
koho trojit zdobí ctnost,
kdo svým světlem rozširuje
pravdu, ctnost a blaženost.

Jablonský,

Miluj bližního jak sebe,
odměnou ti bude nebe.

O lásce k nepřítelům.

Pro Boha máme také milovati i nepřítelů svého.

I. Podstata lásky k nepřítelům.

1. Nepřítel jest, kdo zúmyslně a zlovolně buď podtají nebo veřejně druhému škoditi se snaží a spravedlivým zámyslům a skutkům jeho překážky klade.

2. Přirozeno člověku, že ubližuje-li se mu, cítí nevoli v srdci svém, že práva si hájí a spravedlnosti se dovolává, což se také křesťanu nezapovídá.

3. Než také nepřítel jest člověk, obraz boží, dítě Otce nebeského, jehož důstojnost máme ctíti a blaho jeho podporovati, t. j. milovati jej.

4. Láska k nepříteli jest ochotnost mysli, jížto si jeho důstojnosti vážíme a vážnost tuto pravým smýšlením, slovy i skutky na jevo dáváme.

5. Láska k nepříteli a) nezáleží v tom, abychom, když se nám bezprávi děje, křivdy nepocítovali, práva svého nehájili, k němu srdečnou náklonnost jako k příteli chovali a důvěrně s ním obcovali; nýbrž b) záleží v tom, aby křesťan při jakémkoli ubližení potlačiti se snažil nevoli, aby nechoval nenávisti, záští a msty v srdci svém, aby křivdy od srdce odpouštěl, a na ně nezpomínal; aby ze škody nepřítelě se neradoval, zlým za zlé nesplácel, nýbrž aby hotov byl i nepříteli v tělesných i duchovních potřebách přispívati podle možnosti; ano aby podle rozkazu a příkladu svého Spasitele za nepřítelě se modlil.

II. Důvody a pohnůtky,

proč máme milovati také nepřítelě, jsou tyže, jako důvody lásky k bližnímu vůbec.

1. Také nepřítel jest člověk, obraz boží, vykoupenec Kristův, náš spolubratr, náš bližní.

2. Láskou k nepříteli následujeme Otce nebeského a jemu se podobáme.

3. Výslovný rozkaz Kristův a sv. apoštolů nás k tomu zavazuje.

4. *Kristus* nás svým příkladem předchází.

5. Nepřítel, jenž sám sobě velice škodí, zasluhuje naší útrpnosti a pomoci.

6. Vlastní náš prospěch toho žádá, abychom milovali svého nepřítele. Nebo láska k nepříteli spokojeňst mysli a srdce, čest a přízeň dobrých lidí a zásluhu u Boha nám připravuje; ano jest podmínkou odpuštění hříchův a našeho spasení.

7. Láska ta mnoho zlého zamezuje, blaho v rodinách a obecné dobro rozmáhá.

8. Těžká to, ale vznešená ctnost křesťanská, jež žádá veliké mysli a síly k zapírání sebe a k přemahání mnohého pokušení; že ale možná jest,

9. příklady mnohých svatých a dobrých křesťanů potvrzují.

Slova písma: „Milujte nepřátely své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vám protivensťství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích: jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé a dešť dává na spravedlivé i na nespravedlivé.“ *Mat.* 5, 44. 45. „Jest-li že odpustíte hřichy jejich, odpustíť i vám Otec váš nebeský hřichy vaše. Pakli neodpustíte lidem, ani otec váš odpustíť vám hřichů vašich.“ *Mat.* 6, 14.; srv. *Mar.* 11, 25. 26. *Luk.* 6, 27—29. „Dobrořečte těm, kteří vám protivensťství činí; dobrořečte a nezlořečte.“ *Řím.* 12, 14. „Žádnému zlého za zlé neodplacujte.“ *Řím.* 12, 17. I. *Tes.* 5, 15. „Hněvejte se a nehřešte: slunce nezapadej na hněvivost vaši.“ *Ef.* 4, 26. I. *Petr.* 3, 9. „Ne sami se zastávajíce, nejmilejší, ale dejte místo hněvu (božímu); nebo psáno jest: Mně pomsta, já odplatím. Ale lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej; žízň-li, dej mu pítí; nebo to čině uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho.“ *Řím.* 12, 19. „Odpusť bližnímu svému, kterýž tobě škodí, a pak když se modliti budeš, hříchové tvoji rozvázání budou.“ *Sir.* 28. 1, 2. „Pomni na poslední věci a přestaň nepřátelství provozovati.“ *Sir.* 28, 1.

III. Prostředky,

abychom těžkou ctnost lásky k nepřátelům zachovali:

1. Uvažuj, kdo jsi? Sám hříšný a křehký člověk, jemuž třeba útrpnosti lidské a božského milosrdenství.

2. Uvažuj milosrdenství boží a pomni na lásku Kristovu k tobě a ke všem hříšníkům.

3. Pozoruj nepřítele, co vůbec jest, ne jak se měl k tobě;

že jest spoluoudem těla Kristova, že byť i hříšný byl, pokáním do nebe přijíti může.

4. Uvažuj křivdu samu, jež snad pochází z nedorozumění, z nerozmyslu, z osočování a pomluvy proto mírně ji posuzuj. Domluv se přívětivě a jsou-li křivdy opravdové a veliké, pomni na utrpení Kristovo.

5. Snad a beze snadu jsi spolu vinen křivdou ti učiněnou. Aneb jest to odplata za křivdy, ježto jsi jiným byl spůsobil. Často bývá nepřítel nástrojem v ruku božích, jímžto nás trestati aneb zkoušeti chce.

6. Křivdy tvé, byť bysi sebe více snášel, nejsou rovny proviněním tvým proti Bohu, ježto zhladiti můžeš láskou k nepříteli.

7. Konečně za lásku k nepřátelům často se modli.

IV. Pravidla při povstalém nepřátelství.

a) *O b e c n á.* Chraňme se, když povstalo nepřátelství, všeho, čímžby nepřátelství se rozmáhalo; spíše sluší chovati takové smýšlení a je slovy a skutky na jevo dávat, jimiž by se vzbuzovala láska a docílilo se upřímné smíření.

b) *Z v l á š t n í.* a) *Pakli jsi komu ublížil*, neodkládej ukázati, že lituješ svého provinění. Buď přívětivý k ukřivděnému a snaž se všemožně dosíci smíření, třeba prostřednictvím. Je-li člověk, je muž jsi ukřivdil, vznešený neb představený, pokorně odpros; je-li ti roveň, ruky mu podej, k nižšímu laskavě se měj, a křivdu podle možnosti napravit se snaž. Je-li sok tvůj nesmířlivý, neopomínej prokazovati mu skutky kř. lásky a modliti se, aby Bůh k smíru naklonil srdce jeho.

β) *Komu ukřivděno bylo*, nechovej zášti a msty, nýbrž přemáhej a potlačuj je v srdci svém. — Smíš sice nelibost mírně na jevo dávat, zvláště vede-li k napravení, ale důkazů obecné lásky mu neodpírej. Musíš-li se hájiti, čiň to spravedlivě a laskavě jen pro svou bezpečnost. Upuť spíše od svého práva a v dobrotě učiň narovnání. Ochotně přijmi nabídnutí k smíření, nevyhybej se, spíše je vyhledávej. Mírně posuzuj křivdy, věci nepatrné přehledni a spokoj se slušnou náhradou. — Chraň se nepříteli v čem ubližovati a tak sám činiti křivdu, a v čas potřeby pomoci mu neodpírej. Ostatně za nepřítel se modli, aby jej Bůh obrátil.

Slova písma: „Nebudeš nenáviděti bratra v srdci svém, ale zjevně potresci ho, abys neměl nad ním hříchu. Nehledej po-

msty, aniž budeš pamatovati na křivdu spoluměšťanů svých.“ III. *M.* 19, 17. „Neříkej, odplatím se zlým.“ *Př.* 20, 22. „Když se zlíbí Hospodinu, také i nepřátely jeho obrátí ku pokoji.“ *Př.* 16, 7.

V. Námitky a výmluvy nepřátelstva

jsou nepodstatné a liché.

1. Těžko, ano nemožno milovati nepříteli, jelikož jest proti přirozenosti. *Odp.* Ovšem těžká to ctnost; než *a)* Bůh nic nemožného nežádá; *b)* příklady možnost dokazují; *c)* Bůh sílí upřímné chtění; *d)* zásluha jest tím větší, čím těžší jest povinnost.

2. Láska k nepříteli jeví slabost a jej drzého činí. *Odp.* Odpouštění jeví velikou kř. mysl a láska jej získati může.

3. Odpustil bych; než velice ublížil mně, jemuž byl vděky zavázán. *Odp.* Snad křivdu zveličuješ a dobrodiní nadsazuješ, jež máš prokazovati bez zisku.

4. Nechci hledati příležitosti k smíření, až sama se naskytne. *Odp.* Nechceš opravdu se smířiti; posud zášť v srdci chováš.

5. Odpouštím v srdci, nic zlého nepřeji ani nečiním. *Odp.* Kristus Pán nejen msty zapověděl, nýbrž přikázal dobře činiti.

6. Odpouštím, ale zapomenouti nemohu, nechci s ním nic míti. *Odp.* To jest tolik jako: mstíti se nechci, ale také nic dobrého prokazovati.

7. Já bych se smířil a miloval nepříteli, ale on nechce a nečiní. *Odp.* Jen ty čiň, cos povinen, Bůh tě za něho miluje a odplatí tobě.

Výroky sv. Otců. Ty milovati, kteří nám dobrodiní prokazují, není těžko, aniž to je ctností; ale milovati vinníky své a sice pro Boha: toť nadpřirozená láska. Sv. *Frant. Sal.* Cítiti nevoli jest lidské, ale nechtít odpustiti jest ohavné. *Týž.* Milovati nepřáteli jest spíše věc božská nežli lidská. Sv. *Bernard.* Není milosrdenství vznešenějšího jako odpustiti ubližujícímu. Sv. *Tom. Aq.* Přáteli milovati dovedou všickni, nepřáteli však (náviděti) jest věc toliko křesťanů. *Tertul.* Přemahej nepravost tichostí, přemahej zlost dobrotivostí. Nepřátely své vši snesitelností a mírností skrocuj. Sv. *Isidor.* Nepřítel má milován býti ne že jest nepřitelem, nýbrž že jest člověkem; i jemu tedy přej, aby se mu totéž stalo co tobě, t. j. aby byl polepšen a do království božího se dostal. Sv. *Aug.* Jest-li že zlý bližní tvůj, odpusť mu, byste nebyli oba zlí. Sv. *Aug.* „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme svým vinníkům.“

Ne abys jazykem pravil: odpouštím, a srdcem abys odkládal: když tak pravíš, víš to zajisté Pán. Člověk slyší hlas tvůj, Bůh spatřuje tvé svědomí. Lépe věru, když nevoláš hlasem a odpouštíš srdcem, nežli když jsi úlisný slovem, ukrutný srdcem. *Týž.* Prosíme-li Pána, aby nám odpustil, musíme i sami odpouštěti. Sv. *Polykarp.* Jest-li sám neodpouštíš a za odpuštění předce se modlíš, věz, že ne modlitbu konáš, nýbrž kletbu na sebe voláš, an pravíš: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme! Sv. *Anastaz.* Kdo umí milostivě odpouštěti vinníkům, smilování dojde. Zrovna tak odpouští se nám, jakož my odpouštíme těm, kdož nám zlovolností uškodili. Sv. *Aug.* — Uvážíme-li příklad božského spasitele, nemusí srdce naše láskou zahořeti k ouhlavnímu nepříteli? Sv. *Leo.* — Slušno věděti, že Kristus Pán nepřikazuje věci nemožných, nýbrž dokonalých. — Sv. *Jarol.* Co snadnějšího jest jako milovati? To může člověk každý: zdravý i churavec, boháč i chudý, otrok i svobodný. Sv. *Bern.* — Jak je lehké odpustiti? Není třeba dalekých cest, aniž peněz, aniž mnoha slov. Chtěj a vystačíš. Sv. *Jan Zlat.*

Připodobnění a podobenství.

Milovati nepřátele jest spíše věc božská než lidská. Sv. *Bernard.* Láska k nepřítelům jest všeliké ctnosti korunou a vrcholem. *Euthim.* Nejvyšší to stupeň lásky nepřátele dobrodiními k lásce přitáhnouti. Sv. *Bonav.* Bývají-li lékařové od zuřivých tupení a nohami kopáni: tož jich litují a zdraví jim navrátiti se přičiňují, vědouce, že ukřivdění ono znamená vrchol neduhu. Měj tedy i ty takové mínění o nepřítelích a tak s nimi nakládej; neboť to jsou nejvíce nemocní. Vysvoboď nepřátele od těžké bolesti této a vynasnaž se, aby se sprostil hněvu. Sv. *Jan Zl.* Kleslému se neposmívej, ale spíše ho lituj. Nebo vidíme-li někoho žloutenkou mučeného neb závratí obklíčeného: ruky mu podáváme a klesajícího pozdvihujeme, aniž pohrdáme churavcem, nýbrž snažíme se, abychom osvobodili ho z úzkosti. Taktéž se k svým protivníkům mějme. *Týž.* Nepřítelství zapiš vodou v písku; aby co nejdříve v zapomenutí vešlo. *Isidor Pelusista.* Vyvrz ze srdce všecko nepřítelství. Kdyby štíři a hadi v domě v tvém byli, co by se přičiňnil, aby dům vyčistil! Hněváš se a nepřítelství v srdci chováš, zášť a trpkost v sobě máš — tyto hady a štíry. — Což srdce své, dům a chrám boží, nechtěl bysi čistiti? Sv. *Augustin.*

Jako z křemene vzniká jiskra, tak z nepatrného slova povstává nepřítelství. — Včely žáhají sice a předce jich šetříš, že

ti dávají med: tak miluj nepřítele z vlastního prospěchu. — Pokud střela je v ráně, žádný lék nepomáhá: tak ti nezpomůže ani modlitba, pokud nenávist vězí v srdci tvém. — Jako země pluhem zbrázděná se zúrodňuje a vinný kmen, když byl ořezán, hojněji plodí: podobně se může napravit křesťan zlobou nepřítele. *N. N.*

Překrásná jsou *podobnosti Pána Ježíše* o milosrdném Samaritánu (*Mat. 10, 29.*) a o služebníku nemilosrdném, kterýž proto nedošel milosrdenství (*Mat. 18, 23—35.*), v nichžto obou se líčí potřebnost lásky k nepřátelům.

Příslaví: Blízko žije přátelství od nepřátelství. — Mysli často na přítele, ale častěji na nepřítele. — Příteli přej, a nepřítele nehňevej. Než-li se mstíš, ať pomyslíš. — Rozumný ani tomu neškodí, komu za zlé se mstí. — Nedaje znáti, že se trápíš, tím nejlépe křivdu splatíš. — Lépe bezpráví trpěti, než činití.

Viz tu jabloň v širém poli,
již sám Tvůrce pěstuje;
každému, kdo přijde koli,
ovoce své věnuje.

Žádný ale, kdož oplývá
tím, co jemu podává,
žádný jabloň nezalévá,
žádný neokopává.

A tak ty své lásky plody
hojně, synu, rozdávej,
oblažuj jimi vše rody,
dík však neočekávej!

Jak tu, synu, klidně stojí
jabloň ta v své hojnosti!

Jak každého vlídně vítá
k důkazům své štědrosti!

Tu přichází člověk divý,
zbraní svou ji ztrýžňuje,
ona pak mu za vše rány
plod své lásky věnuje.

Budiž jako strom, o synu,
jímž tě Bůh tvůj učít chce;

kdo jej tepe, kamenuje,
tomu dává ovoce. *Jablonský.*

Příklady.

a. Biblické: *Abraham* s *Lotem*, *Esau* s *Jakubem* se smířili. *Josef Eg.* odpustiv bratrům, za zlé dobrým se odměnil.

David odpustil dvakráte *Saulovi* (I. *Kr.* 24), též synu *Abolonovi* a *Semeji*, jenž mu zlořečil. II. *Kr.* 16.

Pán Ježíš za své nepřátele na kříži se modlil. *Luk.* 23. Kristus zbičován, trním korunován, hřeby proklán, na kříž přibit, hanami přesycen, předce, všech svých bolestí nepamětliv, praví: „Odpusť jim!“ Sv. *Bernard.*

Také sv. *Jakub* m. ap. a sv. *Štěpán* mučeník modlili se za nepřátele, kteříž je kamenovali.

Sv. *Pavel* žádal býti v kletbu dán z lásky k protivníkům svým. „Zlořečí nám, píše, a my dobrořečíme, protivenství trpíme a snášíme.“ I. *Kor.* 4, 12.

První křesťané milovali Židy a pohany, své nepřátely.

b. Ze životů svatých. Sv. *Polykarp* svým nepřátelům, jej hledajícím, aby ho vydali k smrti, šed vstříc, dal se jim poznati a pohostiv je, šel s nimi ochotně před pohanského soudce.

Tertullian píše o prvních křesťanech: Přátele milovati dovedou všickni, nepřátele však (náviděti) jest věc toliko křesťanů.

Sv. *Martin* biskup od svévolného mladíka Brikcia mnoho posměchu snášel, ale za vše zlé jen dobrým mu odměňoval i pravil k němu jedenkrát: Brikcí, Brikcí! ty mne považuješ za pošetilce, ale já jsem ti na Bohu vyžádal, že po mé smrti biskupem budeš.“ I stalo se.

Bratr sv. *Jana Qualberta* byl zavražděn. Brzy na to potkal se vražedník s naším svatým velmi ozbrojeným. — Vida vrah, že je ztracen, padl na kolena a rukama v kříž položenýma prosil ve jmenu Ježíše ukřižovaného za odpuštění. Jan těmi slovy hnut, odpustil mu i obejmul ho.

Sv. *Václav*, byv přepaden od pohanského bratra Boleslava vykroutil mu vražedlnou zbraň z rukou a opět mu ji podal řka: Vstaň a neboj se; lépeť mi umříti jako Abel nevinný, než-li živu býti s Kainem bratrovrahem.

Sv. *Achac* prodal vše co měl, aby přispěl člověku, který jeho dobrou pověst pokálel.

Sv. *Ambrož* najatému vrahu, jenž úklady činil životu jeho, vykázal roční plat k vyživení.

Sv. *Sabinus*, jemuž pro víru ruce uřaty byly, modlil se za svého oslepnuvšího soudce, kterýž prohlednuv také se křesťanem stal.

Sv. *Miletius* zastřel náměstka císařova, kterýž jej vezl do vyhnanství, rukama svýma, když jej lid chtěl kamenovati, a tak smrti ho uchránil.

Sv. *Ignac* z Loj. půjčil jedenkrát znamenitou sumu peněz svému spolužáku, jenž prohejřiv je, utekl. Sv. Ignac, jsa pak v největší nouzi, musil dům od domu chleba prositi. Po čase shledav svého dlužníka v nemocnici velmi skličného, těšil jej a sám ošetřoval jako nejlepšího přítele.

Sv. *Johanna z Kříže* často se modlívala za ty, kteří jí ublížili. Proto říkávaly sestry její: Kdo chce, aby se naše matka za něho modlila, třeba jen, aby jí ukřivdil.

Sv. *Alžběta*, dcera krále uherského, prosila Boha, aby těch, kteří jí mnohá protivenství učinili, od trestu chrániti a zvláštní dobrodiní jim prokázati ráčil.

Když sv. *Františkovi Sal.* kdosi vyznal, že mu přikázání o milování nepřátel nejobtížnější se zdá, odpověděl: Já pak nejen žádné těžkosti, alebrž nejmilejší v tom rozkoš nalezám odpustiti protivníkům svým. A co pronesl slovy, dokázal i skutkem. Byv jednou nad míru uražen, nejen se proto v mysl nepohnul, ano k odpůrci vlídně promluvil: Ubezpečuji vás, že byť jste mi i oko jedno vyloupil, druhým bych na vás předce jako na nejlepšího přítele patřil. A vrahu, který po něm střelil, vyprosiv u krále milost, sám mu jí do žaláře zvěstovati chvátal.

Pius V. papež člověku, jenž úklady jeho životu strožil, když jej za milost prosil, odpustil a udělil mu svého požehnání.

Podobně Sv. *Eufrasia*, sv. *Edmund*, sv. *Havel*, sv. *Nicefor*, sv. *Bernard* a j. svatí lásku k nepřátelům prokazovali. Viz životy svatých od H. Karlíka.

c) Jiné příklady z dějin a ze života.

Nejeden z *pohanů* miloval své nepřátele, v čemž mnohé křesťany zahanbují.

Když byl *Phocion*, znamenitý státník v Athenách, k smrti odsouzen, jsa tázán od popravce, kterýž mu kalich jedu podával, coby svému synu vzkázati chtěl, odpověděl: Řekni, že mu rozkazuji, aby pro kalich, jež otec jeho nevinně pije, se nemstil.

Slovutný *Perikles* v Athenách, jemuž byl kdosi po celý den v domě jeho trpké výčitky dělal, nesl to v největší trpělivosti, ano když odpůrce jeho večer domů se ubíral, sám mu po schodech svítil.

Jakýsi hrubý jinoch Athensk. zákonodárci *Likurgu* jedno oko vyrazil, i byl od lidu tomuto vydán, aby jej trestal dle uznání. *Likurg* přijav mladíka laskavě jej ošetřoval a vyučiv jej, představil ho lidu, řka: Tuto vám mládence, jehož jste mi co zlosyna vydali, jakožto mravného člověka navracuji.

Jistý *pohanský mudrc*, když mu byl dán od kohosi políček, pověděl: Dobře by bylo věděti, kdy se má v brnění vycházeti.

Cicero, uzřev, že římský císař *Julius Caesar*, mimo vše nadání a očekávání svých nepřátel, nad kterými v boji zvítězil, nejen pomstou nestíhal a na hrdle netrestal, ale ze srdce jim odpustil a některé z nich k vysokým důstojenstvím povýšil; tak se vysokomyslnosti této divil, že vystoupiv na stolicí řečnickou, neobyčejnou chválou císaře vyvyšoval a mezi jinými tato slova pronesl: „Dobývati města uměli a umějí mnozí; ale toho, jenž mysl svou zbouřenou utišiti, zlost zkrotiti a protivníka padlého nejen po-

zdvihnouti ale nadto i v důstojenství zvýšiti umí, toho bohům za nejpodobnějšího vyhlašují.“

Týž mudrc dí: „Kdo chceš ode všech milován býti, ten ukazuj milost a dobrotivost ke všem.“

Také *Turci* milují svého nepřítele, majíce v ošklivosti toho, kdo se zpěčuje bližnímu křivdy odpustit. Zvláště o velikonoci, dříve než se k modlitbám ubírají, míří se se svými nepřátely, čehož kdo by opomenul, upadá v kletbu církevní.

Když byl sultan *Asan* řeckého císaře *Diogena* ve válce zajal, velmi laskavě se k němu choval, a pozvav jej k stolu, tázal se ho, jakby s ním jednal, kdyby on byl jeho zajatým? *Diogenes* vzdorně odpověděl: „Dal bych tě notně vybiti a proklál bych tě.“ — Ale já, pravil *Asan*, nechci tě v ukrutnosti následovati. Víím, že ti *Kristus* káže nepřítele milovati, proto přijmi svobodu od toho, jehož nenávidíš.“ — Tak zahanbiv císaře bez výplaty jej propustil.

Samnitští, nepřátelé Římanů, odklopili jednou vojsko Římské se všech stran tak, že bylo zcela v moci jejich. Pak poslali posly k *Hereniovi*, váženému starci, aby se ho tázali, co mají činiti? I odpověděl jim *Herenius*: „Nechte Římanů v pokoji odejít!“ Domnívajíce se, žeby v tom bylo nějaké nedorozumění, poslali jiné poselství s touž otázkou. Tehdáž jim ale odpověděl: „Vyhladte do jednoho, až nezůstane žádný!“ I divili se vůdcové ještě více a poslali po třetí k *Hereniovi*, kterýž však dí jim: „Pobijete-li nepřátele, ovšem zvítězíte; darujete-li jim ale život a svobodu, zvítězíte též a způsobem o mnoho lepším. Neb tehdáž se nemáte nových nepřátel obávati, kteříž by se za padlé mstili vám a učiníte si z nepřátel přátele.“

Císař *Sigmund* řekl *Laurenciovi* palatinu, když mu jednou vytýkal, že nepřátele svých šetří a do řady svých miláček brává, takto: Tobě se zdá prospěšno a slušno protivníka zahubiti, poněvadž pak válčiti nemůže: já však zabívám nepřítele, šetře ho, a činím si z něho přítele povyšuje ho.

Karel III., král Španělský, před smrtí tázán, zdali nepřátelům svým odpouští, odpověděl: Což jsem měl čekati až k tomuto okamžení? Již tehdáž, když mně ublížili, odpustil jsem jim.

Ludvík XII. než se stal králem, poznamenal si své nepřátele v seznamu křížky; když pak trůn nastoupil, vzdálili se tito, bojíce se pomsty. Ale *Ludvík* povolal je nazpět, řka jim: Křížek předložený jmenům vašim neznamená pomstu, ale jako kříž *Kristův* hlásá zapomenutí a odpuštění.

Slovutný kanclíř *Tomáš Morus*, pro svou oddanost ku katol.

církvi za krále anglického Jindřicha VIII. k smrti odsouzen, když měl již býti věšen, jsa tázán, zdali co mluvíti chce? odpověděl: Nemám nic více na srdci, než abych se s vámi, milordové, kteří jste mne odsoudili, tak jako sv. Štěpán se Šavlem, jenž v jeho smrt byl svolil, shledal na věčnosti.

Torquato Tasso, znamenitý básník, jenž opěval hrdinské skutky křižáků při osvobození Jerusaléma, osočen od svých nepřátel byl uvržen do vězení. — Po čase když jej vzbuzovali přátelé, aby hanebnost svých soků světu okázal, odpověděl: Nechci jim ani dobrého jména ani chleba odjímati; za to rád bych jim uzmul vůli činiti zle.

Jistý mnich z opatství la Trappe, kdežto stálé mlčení je pravidlem bratří, procházel se stromořadím vedle klášterní zahrady. Mladý důstojník jeda okolo, ptal se ho na cestu do města Rennes. Trapista okázal mu prstem v tu krajinu; a když byl důstojník podruhé tuže odpověď dostal, skočiv rozhorlen s koně, starého kněze nemilosrdně sbil. Pak chtěl dále jeti; než oř stále se spínal. To vida ubitý mnich, sebral se a koně pojav v uzdu, pomohl důstojníku do trmen. Podivuhodný to příklad trpělivosti a lásky k nepříteli.

Podobně trpělivě se zachoval *milosrdný bratr* v Teplicích. Viz II. Čítanku. Tamže čte se příběh, jak se *Pražané* chovali k nepříteli Königsmarku. Viz *Výklad* díl I. *Poustevník* str. 94; *Karpus* str. 172; *Mstislav* str. 417; *Theodosius* 418.

Uražený derviš. Miláček sultanův hodil po chudém derviši (mnichu mohamedánském), prosícím jej o almužnu, kamenem. Potupený mnich neodvážil se mu proto domlouvati; zvedl však kámen a schoval jej. Snad se mi (myslil si) nahodí příležitost pomstiti se tímto kamenem onomu pyšnému a ukrutnému člověku. Za několik dní uslyšel na ulici pokřik, přeptal se a řeklo se mu, že onen miláček sultanův v nemilost padl a sultan že jej dal právě na velbloudu po ulicích voziti, aby uhněten byl od chátry. I hned popadl derviš kámen; brzo však zpamatovav se, vrhl jej do studně řka: Již cítím, že se člověk nemá nikdy mstíti; nebo je to neopatrnost a zpozdilost, když nepřítel mocný jest, a je-li nešťastný, jest to podlost a ukrutnost.

„Znám člověka, který jednou po svém nepříteli kamenem hodil; však chyбив ho, svého vlastního syna na blízku stojícího do oka udeřil. Syn oslepl. — Nevidíme tu trest Boha vševědoucího? Otec chtěje jinému uškoditi, své srdce bolestně ranil. — Událost tu jsem proto vypravoval, abys přestal po těch, které za své nepřátele máš, zlořečením a zloláním co kameny metati. Možná že

by záhuba na tvůj viastní dům padla. Poručeno nám za nepřátele se modliti a ne jich kletbami obsypávati.“ Sv. *Nil*.

Obrácení divochů. Biskup *Audin* vypravoval jednou následující událost, jakož se mu v *Texasu* přihodila. „Na pouti mé mezi Indiány vyhledalo mne jednoho dne několik těchto ubohých lidí a žádali mne o pomoc pro poraněného náčelníka svého. Známost nějaká léčivých bylin zjedнала mně už několikrát přístup do chatrčí Indiánů a upřímná pomoc má otevřela mi spustlá sice avšak dobrá srdce toho lidu. I nyní jsem se dlouho nerozmýšlel, nýbrž ihned na cestu vypravil jsem se s polodivými průvodčími svými. Když jsme třetího dne ku kmenu dorazili, vedli mne do chatrče náčelníkovy, zdělané z rákosí. Veliký muž, znamenáný všemi význaky svého důstojenství, ležel tu na lůžku ze suchých listí a mechu. Nepřátelským šípem byv raněn do boku, hleděl před sebe s pevnou, hrubou odhodlaností. Dobrou chvíli jsem tu stál, než poraněný vydychuje náramnou bolest svou, pohledl vzhůru a řekl: „Co tu chceš, černošate?“ „Chci se tázati, zdaliž bych ti mohl pomoci, aneb zdali ti průchodu zjednati mohu do krásné chatrče Velikého Ducha.“ „Mne již nemůžeš vyhojiti,“ dí mi. „Šíp zasáhl život.“ I ukázal mi hlubokou zjitřenou ránu a tu ovšem byla všeliká pomoc lidská již marná. „Ale mluvíš mně o velikém Duchu.“ „Chcešli vejíti do krásné chatrče Velikého Ducha, řku, musíš všecko věřiti, co tobě vyříditi velel, a pak sobě dej hlavu umyti.“ „A co praví Veliký Duch?“ tázal se divoch pokojně a vážně pohlížeje na mne. Já počal mluvit s ním o Bohu, kterýžto nebe i zemi stvořil, vše řídí a zachovává, kterýžto jest jediný, však se ve třech osobách lidem zjevil, aby jim cestu do své krásné chatrče ukázal. Mluvil jsem o štěstí lidí v zahradě boží a kterak všickni skrz vinu prvního člověka stali se hříšníky a proto bídnyými učiněni jsou na zemi. To se mu všecko nic divného býti nezdálo, neboť jej tomu učili otcové jeho. — Nyní jsem počal vypravovati o smilování božím, kterak Syn boží na svět přišel a člověkem učiněn jest, aby nás učinil blažené. „Tento Syn boží posílá mne k tobě, abych ti řekl, co máš činiti.“ — „A co jest to?“ tázal se Indián zamyšlený. „Ty máš věřiti v Něj a z celého srdce Jej milovati.“ „To jsem učinil, černošate, ledva že jsi byl vyslovil jméno jeho. Proč bych neměl věřiti Velikému Duchu?“ I vzal mi ruku a na čelo své položil. „A však ty máš milovati netoliko Jej, nýbrž i všechny lidi, ovšem i nepřátely své.“ Tu pozdvihl divoch oči svých a s podivením pohlížel na mne. „I ne-

prátely své milovati? Ty chceš, černošate, abych odpustil nepřátelům svým? Toho muž Indián učiniti nemůže. Až budu mrtev, musejí bratří moji pomstíti smrt mou. Sedm nepřátel musí padnouti za náčelníka: tak zní zákon. Nepříteli se nemůže, nesmí odpustiti.“ — Po té se odmlčel, jsa celý jako schvácený. Žízeň po pomstě sžířila poslední sílu jeho. Za nějakou chvíli mlčel jsem také. Pak jsem mu připomenul, že mu to neporoučím já, nýbrž Veliký Duch, kterýž jej stvořil a z milosrdenství ke všem se člověkem stal. On ale vrtěl hlavou, řka, že Veliký Duch cosi takového poroučeti nemůže. „Ale ty chceš přece přijíti do krásné chatrče Velikého Ducha a nepřátelé tvoji také; tam však nepřátelé nemohou bydleti pospolu, nebo tam jest věčný pokoj, a proto musí již na zemi se státi odpuštění, smíření.“ Tomu jak se zdálo ubohý muž nemohl vyrozuměti, i zavrtěl hlavou a jako puzením sáhl po zbraní, tahy obličej se mu skrčily nemile a smrt odrážela se v nich, tak že mně bylo úzko. Tu jsem se uchopil kříže a držel mu jej před očima. „Hleď, muži Indiane,“ pravil jsem, „Syn boží byl zde na zemi od nepřátel svých také raněn až na smrt, na takovýto kříž přibili Jej, a strašlivě, hrozně usmrtili. A tento Vykupitel tvůj umíraje na kříži prosil Velikého Ducha, Otce svého, za své nepřátely. Otče, pravil, odpusť jim! To učinil Bůh tvůj a ty bys nechtěl odpustiti svým nepřátelům?“ Upřeným zrakem pohlížel náčelník na kříž. Jakýsi úžas, jakási hrůza obrážela se mu v obličej. „A jest to jistě pravda, co tu pravíš? Přísahaj mi ve jmenu velikého Ducha, že mluvíš pravdu.“ „Přísahám tobě před Bohem mým, jenž jest i také Bohem tvým, jenž k tobě mne poslal,“ řekl jsem vážně. „Pravda-li to, že Spasitel na kříži se modlil za své nepřátely, a odpustil jim, pak ovšem i já činiti musím, jakož učinil On.“ Obrátiv pak se, zavolal nejpřednější kmenovce: „Já musím umřítí,“ jal se mluvit k nim. „Veliký Duch poslal tohoto černošata ke mně, abych si dal hlavu umyti a pak vešel do krásné chatrče Velikého Ducha. Prvé však musím učiniti, jak Veliký Duch učinil sám, a to jest slušné. Ten odpustil nepřátelům svým: rovněž chci i já odpustiti nepřátelům svým.“ S podivením pohlíželi muži na sebe; žádný se ale neosmělil promluvit. „Přísahajte mi ve jmenu Velikého Ducha, že se mně k vůli nebudete mstít na nepřátelích.“ Muži odložili zbraň a přísahali, jak to náčelník žádal. — Na to přijal s oddaností dítěte svátost křtu svatého. — Indiáné byli pohnuti vroucností svého náčelníka, vyšší moc milosti boží ujala se. — Pak zůstal jsem ještě celý den při umírajícím modle se

s ním a těše jej. Potom zemřel náčelník líbaje obraz ukřižovaného Spasitele, který smrtí svou přinesl pokoj všechněm lidem dobré vůle.“ (*Blahověst* 1855.)

Erkole. Znamení kníže Ferarské z rodu Este, jmenem Erkole, byl po smrti dvou nevlastních bratří, kteří jej byli vypudili, na své dědictví dosazen. Nikolo, syn jednoho z těch nešlechtníků, jemuž mělo knížetství ono potom připadnouti, smluvil se s mnohými mladými šlechtici, kteří od něho více svobody k provozování své nevázanosti očekávali, a přepadl v noci město Feraru, právě když Erkole nebyl přítomen; byl však poražen a ztratil život. Když pak se Erkole navrátil, nevyšetřoval věc tuto více a dělal, jakoby o žádném zrádci nevěděl. — To mátlu jednoho z jeho tajných rádců, který myslel, že kníže v skutku neví o té věci i že mu znamenitou službu prokáže zjevením zrádců. — „Tu vám přináším, pravil, seznam povstalých Nikolových, více než dvě třetiny mladého šlechtictva a na čtyry sta zámožných lidí, — abyste zem od těch zlosynů vyčistil a sebráním jejich statků komoru svou obohatil.“ „Kde jsou? kde máte ty ničemníky?“ táže se ho kníže. „Tuto, odvece rada, v této knížce.“ „A zasluhují opravdu, aby na hrdle a na jmění byli trestáni? táže se kníže. Nuže tedy, ať zhynou.“ A hodil, ani se nepodívaje, celou knihu do ohně. — Jedva se roznesla tato pověst po městě, již větší částka nespokojených, přemожeni láskou knížete svého, přísahali mu oddanost a věrnost, slibujíce, že chtějí jmění i život za něho nasaditi.

Pravidlo života k nepřítelům.

K nepříteli měj se jako pramen,
poutníku jenž hasí žízně plamen,
síly, chladu dává v pravý čas;
chodec dýkou hladinu mu kalí,
rumy skal mu v čisté lůno svalí:
když se vrátí, — pramen kyne zas.
Areka strom, plný rajské vůně,
i když pod toporem vzdýchá, stůně,
zápach vlívá za to v sekeru:
tak ať nepřítel tě tupí, haní,
ať krvácí srdce, když tě raní;
blahodějně odplat nevěru.
Každou slzu, ať je světu skrytá,
seraf pilně v zlatý okřín chytá,
vzlítne s nimi k nebi vesele;
tam se slzy změní v perly krásné,
z perlí vzroste vínek v záři jasné,
jímž se ozdobí pak andělé.

Písek.

Rozdíl IV.

O desateru božích přikázání vůbec.

Dvojí přikázání lásky vykládá se obšírněji v desateru božích přikázání.

I. Desatero božích přikázání

zní takto:

1. *V jednoho Boha budeš věřit.*
2. *Nevezmeš jména božího nadarmo.*
3. *Pomni, abys den sváteční světil.*
4. *Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.*
5. *Nezabiješ.*
6. *Nesesmilníš.*
7. *Nepokradeš.*
8. *Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.*
9. *Nepožádáš manželky bližního svého.*
10. *Aniž požádáš jeho statku.*

Poznámka: Takto skrácené desatero božích přikázání obyčejně katolíci křesťané se modlivají, evangeličtí dle písma II. M. 19. 20. 24. v. níže.

II. Bůh dal desatero přikázání

Mojžíšovi na hoře Sinai pro lid israelský, když vyšel z Egypta byl na poušti, což se obšírně v II. knize Mojž. vypisuje.

1. *Vypsání dle písma:* „Třetího měsíce po vyjití z Egypta přišli synové israelští na poušť Sinai a tam proti hoře stany rozbili. Mojžíš vstoupil na horu a Hospodin řekl k němu: Jdi k lidu a přikaz jim, ať se posvětí dnes a zejtra a ať vyperou roucha svá a jsou hotovi ke dni třetímu; nebo v den třetí sstoupí Hospodin přede vším lidem na horu Sinai. Když přišel den třetí a jitro nastalo, počalo hřímati a se blýskati, oblak velmi hustý přikrýval horu a zvuk trouby víc a více zněl. I hrozil se lid v ležení. A když vyvedl je Mojžíš vstríc Bohu z ležení, stáli dole pod samou horou. Všecka pak hora Sinai kouřila se, protože sstoupil Hospodin na ni v ohni a vystupoval dým z ní jako z peci; i byla všecka

hora hrozná a zvuk trouby rozmáhal se vždy více. — I mluvil Hospodin k Israeli:

1. Já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž jsem vyvedl tebe z Egypta. Nebudeš mítí bohů cizích mimo mne. Neučiníš sobě rytiny (by ses jí klaněl).
2. Nevezmeš jména Hospodina, Boha svého, nadarmo.
3. Pomni, abys den sobotní světil.
4. 5. 6. 7. 8. jako vedle str. 50.
9. a 10. Nepožádáš domu bližního svého, aniž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani ničehož což jeho jest.

I odpověděl všecken lid jedním hlasem: Všecka slova Hospodinova, kteráž mluvil, učiníme.“ II. M. 19. 20. 24.

Objasnění. Ve dvou posledních přikázáních není podstatného rozdílu; rozdíl jest jen v pořádku věcí a ve vyjádření. V druhé knize Mojžíšově zapovídá se zvlášt a dříve žádati domu cizího a potom také manželky bližního a což jeho jest. V páté pak knize zapovídá se dříve žádati manželky bližního a zároveň žádati domu jeho a čehokoli, což jeho jest. —

2. Další průběh při vyhlášení zákonů dle písma.

„Řekl pak Hospodin Mojžíšovi: Vstup ke mně na horu a dám tobě desky kamenné a zákon i přikázání. I vstoupil Mojžíš na horu boží a byl tam 40 dní a 40 nocí. Tu mluvil Hospodin k Mojžíšovi, kterak má zříditi služby boží. A dokonav řeči své, dal Mojžíšovi dvě desky svědectví kamenné, psané prstem svým. Vida lid, žeby prodléval Mojžíš sstoupiti s hory, sebrav se proti Aronovi, řekl: Vstaň a udělej nám bohy, kteřížby šli před námi; neboť nevíme, co se Mojžíšovi přihodilo. Jimžto odpověděl Aron: Vezměte naušnice zlaté a přineste je ke mně. I udělal lid, což byl rozkázal, snášeje naušnice k Aronovi. Kterážto vzav, učinil z nich tele slité. I řekli: Tito jsou bohové tvoji, Israeli, kteří tebe vyvedli z země egyptské. Což když uzřel Aron, vzdělal oltář a dal provolati: Zejtra jest slavnost Hospodinova. A vstavše ráno obětovali zápalné i pokojné oběti. Potom sedl lid, aby jedl a pil a vstali, aby hráli a tancovali na způsob pohanů. — Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi: Jdi, sstup; zhřešil lid tvůj. Sešli brzo s cesty, kterouž jsi jim ukázal. Vidím, že lid tento tvrdé šije jest. I navrátil se Mojžíš s hory, nesa dvě desky svědectví v ruce své. A přiblíživ se k stanům, uzřel tele a tance. I rozhněval se velmi, hodil rukou deskami a uchopiv tele, spálil a zetřel je až na prach. —

A stoje Mojžíš v bráně ležení, řekl: Jestli kdo Hospodinův, připoj se ke mně. I shromáždili se k němu všickni synové Levi. A Mojžíš trestal lid i padlo jich v ten den tři tisíce. — Když pak bylo druhého dne, mluvil Mojžíš k lidu: Hřešili jste hříchem převelikým! Protož vstoupím k Hospodinu, budu-li moci modlitbou ho ukrotiti pro hřích váš. I vstoupil Mojžíš opět na horu a přimlouval se za hříšný lid; a Hospodin odpustiv lidu na přimlůvu Mojžíšovu, dal mu dvě jiné kamenné dsky, na nichžto desatero přikázání napsáno bylo. Mojžíš pak napsal všechny zákony a nařízení boží do knihy úmluvy a četl je lidu.“ II. M. 24—32.

3. *O národě israelském, jemuž zákon byl dán.* — „Bůh ze všech národů vyvolil sobě jeden, který původ měl od Abrahama, jemužto vystěhovati se velel do Kanaan, jejížto držení mu zaslíbil. Avšak i Abraham i potomci jeho více čtyř set let sem a tam kočující byli, prvé než zemi zaslíbenou v držení vzali; ale při tom stěhování jejich nikdy nepřestával Bůh o ně pečovati. — Prvé než do Egypta vstoupili, poslal tam napřed muže, jehož moudrostí oni i Egyptští od hladu byli zachráněni. V Egyptě pak s takou dobrotivostí o ně pečoval, že proti vůli Faraona, který o jejich záhubu usiloval, předivným způsobem se rozmnožili a když převelmi sužování byli, tedy vůdce jim vzbudil Mojžíše, který by je rukou mocnou vyvedl. A tohoto vysvobození vzpomíná Pán na počátku zákona, když dí: „Já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž jsem vyvedl tebe z země Egyptské z domu služebnosti.“ *Exod.* 20, 2. — Ze všech národů jeden od Boha vyvolen byl, jež nazval národem svým, a jemuž se podával k poznání a k uctění; ne proto, že by byl spravedlností nebo počtem předčil nad jiné, nýbrž že samému Bohu se tak líbilo, aby spíše národ nepatrný a slabý zveličil a rozhojnil, by jeho moc a dobrotivost tím známější a slavnější byla u všech národů. — Otcové Hebreův tak dlouho se stěhovali a potomci jejich nejtvrdějším otroctvím byli utiskováni a sužováni, což dopustil Bůh proto, abychom poučení byli, že přátely božími stávají se toliko nepřátelé světa a cizinci na této zemi a tak že spíše přijati budeme do přátelství božího, když nám naprosto nic společného nebude se světem; potom také, abychom na službu boží se oddavše, poznávali, jak mnohem šťastnější jsou ti, kdo Bohu než kdo světu slouží.“ (II. Par. 12, 8.) *Katech. z nařízení sněmu Trid.*

4. *Místo, čas a okolnosti, za jakýmiž přikázání byla dána.* „Lid isr. obdržel zákon od Boha, když z Egypta vyveden jsa, na poušť přišel, aby upamatováním na nedavné dobrodiní přiváben a

divokostí místa, kdež trval, ustrašen, tím ochotnější byl ku přijetí zákona; nebo lidé nejvíce těm se oddávají, jejichžto dobročinnosti zakusili, a k boží pomoci se utíkají, když se vši naděje lidské zbaveny poznávají.“ *Katech. Trid.*

„Tři dni před udělením zákona z rozkazu božího řečeno bylo všem, aby oděv očistili, žen se nedotýkali, aby tím světlejší a hodnější byli ku přijetí zákona a aby ke dni třetímu přítomni byli. Potom, když k hoře byli přivedeni, jedinému Mojžíši řečeno jest, aby vstoupil na horu a tam objevil se Bůh s největší velebností, a naplnil místo to hřměním a blesky, ohněm a hustými mračny a počal mluvit s Mojžíšem a dal mu přikázání. A to vše moudrost boží ráčila ne z jiné příčiny učiniti, než aby nás napomenula, kterak čistým a poníženým srdcem zákon Páně přijímati náleží a kdybychom přestoupili přikázání boží, že nám hrozí pokuty připravené od spravedlnosti božské.“ *Katech. Trid.*

Hřímalo a blýskalo se, když Bůh lidu israelskému přikázání dával, proto: a) aby lid k plnění jich více naklonil; b) aby uctivost ke svým rozkazům lidu vštípl; c) aby přestupníci zákona se báli jeho moci a trestů, kterýmiž hrozil.

Bůh vryl zákony svou rukou na kameně, abychom i my hluboko v srdce svá je vryli a věrně zachovávali.

Hora Sinai.

Hora Sinai neb hora Mojžíšova, vysoký vrch, jenž má podobu homole, leží v skalnaté Arabii mezi zálivem Arabským a Perským. — „Malý půlostrov suezský a akabský mezi Arabií a Egyptem naplněn jest hromadným pohořím petrejským čili sinajským s horami Sinai a Horeb.“ *Zeměpis od Zapa.*

„Nejvznešenější pohled mívají zajisté lodníci, z Indie po červeném moři se plavící. Najednou před nimi v dálce počíná dvojatý vrchol Svatokateřinský z moře vystupovati, maje na východním svrchku svém kapli jakoby korunu, v nížto tělo sv. Kateřiny bylo pohřbeno. Za tímto vrcholem v pravo vystupuje jiný vrchol podlouhlý a to jest Horeb. Čím více se přibližují, tím více vrcholů vystupovati spatřují, až konečné celé pohoří Sinajské a naposled i celý Sinajský ostrov zrakům jejich se objeví. Svatou hrůzou se musí srdce chvítí poutníkovi, když pomyslí: Tamté trůn boží, tam Bůh zvěstoval zákon svůj! — Viz, kterak Bůh sám vrchol, 7000 stop nad mořem do oblaků se vypínající, zahájil, aby byl jako nepřístupná pevnost nad strašlivou skálou. Jaké to strminy, jaké

srázy, jaké hrůzonošně čnějící balvany. Celé pohoří samá holá nejtvrdší skála, a ta majíc v průměru 30 i více mil, byla mocí Svrchevaného v nejpodivnější tvary roztrhána; v rozpuklinách hrozí až dosavad visící skály záhubou tomu, kdožby se jimi na vrcholk jednotlivých temen chtěl prodrati. Z dola však nelze pojmuti celku Sinajské přírody, ani její velebnosti; toť jen na vrcholu možné. Přístupu se strany mořské neznáme; povznesme se tedy v duchu na nejvyšší vrchol svatokateřinský. — Oko lidské trne při pohledu na tuto rozervanou, hluboko vůkol sebe rozmetanou spoustu. Okršlek její obnáší asi 14! mil. Nejprvé zrak se opírá o horu Mojžíšovu, kteráž výhradně *Sinai* slove a opodál k severovýchodu stojí. Podobu má homole, kterážto však výšky jehlance Svatokateřinského nedosahuje, nebo tento 8125 stop, ona pak 7097 stop nad hladinou mořskou strmí. — Tam tedy Bůh Mojžíšovi velebnost svou ukázal, tam mu napsal desatero přikázání. Na vrcholu Sinaje bývaly někdy dva kř. kostely, jichžto zříceniny se podnes vidí. Sami Turci vystavěli zde Mojžíšovi ke cti, as 40 stop od kaple křesťanské na jihozápadu, mešitu, v nížto Beduini své oběti přinášejí.

Dále před námi stojí jiný velikán, vybíhaje od hory Sinai a maje směr k severozápadu. Toť druhá svatyně — skála *Horeb*. — Oba velikáni jen jeden celek působí, našim chrámům se poněkud podobající. Sinai jest jako věží, Horeb pak kostelem; jeho ploská, zde onde jehlami ozdobená střecha táhne se 1½ hodiny cesty, až pak štítem se skončí na světě nejvelebnějším; nebo tam viděti ohromné průčelí kolmo vzhůru strmícího balvanu; a tato průčelní deska snědé barvy 1400 stop zvýší tak pruhy modrými a červenými zbrázděna jest, jakoby Bůh na ni bleskem a krví svůj zákon byl napsal. — A na temeně tohoto neotvorného chrámu vidí oko uprostřed vrcholku vysoký strom se zelenati. Jest to krásný cypřiš, 40 stop zvýší, u něhožto studánka s čerstvou vodou se prýští. Jakž by se oko lidské nemělo diviti při pohledu na tuto skálu, že z ní dva tak libomírné plody, jako jest strom a pramének, původ svůj dostaly! Toť prý jest to místo, kde Mojžíš stál, když z prostředku kře k němu zavznělo: Mojžíši, zuj obuv s nohou svých, nebo místo, na kterém stojíš, země svatá jest.

Vyhlídka s tohoto místa jest podivu hodna a ve svém způsobu jediná. Na leve straně se majestátně svým posvátným vrcholem vypíná hora Siru. U paty té hory viděti v hlubokém údolí klášter „Proměnění Pána Krista“; za klášterem v zahradě vypí-

nají se vysoké cypříše, jichžto zelenost od vůkolních skal zřejmě se liší a skoro až truchlivostí naplňuje. — Tu rozvírají se hluboké rokliny, prosmyky a propasti až k Svatokateřinské hoře. — Dále v pravo otevřena jest vyhlídka přes vrcholce nižších balvanů, jejichžto rozsedlinami a údolími synové Israelští sem vzhůru se ubírali, až na dvojí rovinu pod Horebem a Sinajem se dostali, kdežto jim Bůh ze skály vodu vyvodil a na Mojžíšovu prosbu k vítězství nad Amelechem dopomohl, kdežto jim ohromujícím hlasem desatero přikázání zvěstoval a kde s nevýslovnou shovívavostí celý rok je byl vyučoval. Za rovinou, kteráž od paty posvátného chrámu severně se rozprostírá a sem tam zvadlá žlutá strniště poskytuje, počínají se v polokruhu hradby z něco nižších, ale strašně krásných, rozpukanych skal, tam jest tedy ta brána k čtyřicetiletému bloudění, skrze kterou i poutníci k dalekému El-Ariši hledí.“

Abrah. Norova Putování po sv. Zemi, díl I. str. 31—34. (Srv. Křišt. Haranta z Polžic cesta do země svaté a do Egypta II. str. 77.)

III. O zachovávání božích přikázání.

1. *Důvody, že jsme povinni zachovávat* desatero přikázání božích. Jakkoli desatero přikázání dána byla lidu israelskému, předce i my, křesťané, je máme zachovávat,

a) poněvadž jsou v ý k l a d z á k o n a p ř i r o z e n é h o, který Bůh do našich srdcí byl vepsal, a který jak vnitřního, tak i psaného zákona jest původcem.

„Když pohané, kteří zákona nemají, od přirození činí to, co jest zákona; takoví zákona nemajíce, sami sobě zákonem jsou. Kteřížto ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých, když jim svědectví vydává svědomí jejich i myšlení, kteráž se vespolek obviňují anebo také zastávají.“ Řím. 2, 14. 15.

b) *Sám Kristus je potvrdil a zachovávatí velel*, řka: „Nedomnívejte se, že bych přišel rušit zákona aneb proroků; nepřišel jsem rušit, ale naplnit.“ Mat. 5, 17.

Jistý mládenec, přistoupiv k Pánu Ježíši pravil: Mistře, co co dobrého mám činiti, abych měl život věčný? A co mu Kristus odpověděl? „Chcešli vjíti do života, ostříšej přikázání! Dí jemu: Kterých? Ježíš pak řekl: Nezabiješ, nezczizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, cti otce svého i matku svou a milovati budeš bližního jako sebe samého.“ (Mat. 19, 16—19.) Zdaž

to nejsou taže přikázání, která Bůh Israelitům na hoře Sinai ohlásil? A poněvadž je Pán Ježíš v svém evangeliu potvrdil a doložil, že třeba jich ostríhati k spasení, protož i my křesťané povinni jsme jich zachovávat; a právem zavrhuje sv. sněm Tridentský bludné učení a z obcování svého vylučuje těch, kdož by řekli: že v sv. evangeliu není jiných přikázání kromě víry: vše ostatní že se ani neporoučí, ani nezapovídá, ale závisí na vůli křesťanů.

Vůbec jsme povinni plnit zákon čili přikázání boží:

c) Poněvadž jsme rozumní tvorové *boží*, jehož vůle má nám býti *svrchovaným zákonem*.

d) *Jako lidé* jsme od Boha a *pro Boha stvořeni*, a plněním vůle máme Pána svého oslavovati a jemu sloužiti.

e) *Jako křesťané* jsme synové Otce nebeského, jehož máme poslouchati.

f) *Bůh* nám přikázání dal, aby svou *moc a svatost dokázal*.

g) Na zachovávaní přikázání závisí *časná i věčná blaženost*.

„Bůh všecky věci spořádal.“ *Moudr.* 11, 21. „On jest Hospodin Bůh náš a my lidé pastvy jeho a ovce ruky jeho.“ *Žlm.* 94, 7. „Ostríhejte přikázání mých a čiňte je; jáť Hospodin, kterýž posvěcuje vás.“ IV. *Mojž.* 20, 18., srovn. III. *M.* 15, 40. a 22, 31. „Synu můj, nezapomínej na zákon a přikázání mých ať ostríhá srdce tvé.“ *Prísł.* 3, 1. srovn. *Kaz.* 12, 13. „Ne každý, kdo mi říká Pane...“ *Mat.* 7, 21. „Chcešli vjíti do života, ostríhej přikázání.“ *Mat.* 19, 17.

„Umělec nevyvádí rázem dokonalou postavu, nýbrž nejprvé činí nástin a temné barvy nanáší, potom teprv rysy náležitými barvami osvětluje a znenáhla dokonalý obraz vyvádí. — První tahy zdají se tu zničeny, ač byly zdokonaleny. Tak Kristus za to, co v starém zákoně bylo nastíněno, hlásal dokonalou pravdu a místo obrazu věc samu nám podal.“ Sv. *Cyr. Alex.*

2. *Pohnůtky*, ježto nás vzbuzují, abychom zachovávali přikázání boží, jsou:

a) *Bázeň boží*; neboť neplníme-li přikázání, hněváme svého Pána, jehož se máme báti.

b) *Láska boží*; neboť přikázání boží jsou největším důkazem jeho lásky, i povinni jsme z vděčnosti plniti jeho sv. vůli. — Zachovávaním přikázání Bohu se podobáme; dokazujeme, že ho milujeme, a stáváme se jemu příjemnými.

c) *Naděje na časnou i věčnou odplatu*. — Bůh slibuje těm, kdož přikázání boží plniti budou, hojnou odměnu zde i na věčnosti rušitelům pak zákona pohrozil časnými i věčnými tresty.

Slova písma: „Budete-li přikázání má zachovávat, a budete-li choditi v nich, já Hospodin Bůh váš.“ III. *M.* 18, 4. 5. „Po cestě, kterouž přikázal Hospodin Bůh váš, chodte, abyste živi byli a dobře bylo vám a prodloužili se vám dnové v zemi vladařství vašeho.“ V. *M.* 5, 33. srv. II. *M.* 20, 6. a V. *M.* 7, 12.; 10, 12. 13 ... „Poznal jsem Hospodine, že spravedliví jsou soudové tvoji.“ *Žlm.* 118, 78. „Všecka přikázání tvá jsou pravda.“ *Žl.* 118, 86. V ostríhání jich odplata mnohá. *Žlm.* 18, 16. „Spravedlivý jako palma kvěsti bude, jako cedr na Libanu rozmnoží se.“ *Žlm.* 91, 13. „Blahoslavení, kteří chodí v zákoně Hospodinově.“ *Žlm.* 118, 1. „Všeliká řeč boží ohněm zkušena jest, On jest štít doufajících v něho.“ *Př.* 30, 5. Kdo se bojí Pána a plní přikázání, v pokoji obýváti bude. *Př.* 13, 13. „Rcete spravedlivému, že dobře mu bude; neboť ovoce skutků svých jísti bude.“ *Isai.* 3, 10. „Miluje-li mne kdo, slova mého ostríhati bude a Otec můj bude jej milovati a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme.“ *Jan* 14, 23. „Vy jste moji přátelé, učiníte-li co přikazuju vám.“ *Jan* 15, 14. srv. *Mar.* 3, 35. „V každém národu, kdo se Boha bojí a činí spravedlnost, příjemný jest jemu.“ *Sk.* 10, 35. „Čest, sláva a pokoj každému, kdo činí dobré.“ *Řím.* 2, 10. „Obrízka nic není a neobřízka nic není, ale zachovávání přikázání božích.“ I. *Kor.* 7, 19.

Výroky svatých: „Zákony jsou dány, aby bázeň před nimi v uzdu pojímala lidskou smělost a nevinnost aby mezi nešlechtnými byla bezpečnou.“ Sv. *Isidor.* Přikázání čtení svatého, br. n., nic nejsou jiného, než naučení božská, základové naděje, kteráž se má vzdělávati, upevnění víry, kteráž má potvrzována býti, podnětové srdce, kteréž má ohříváno býti, vesla cesty, kteráž má spravována býti, obrany vysvobození, kteréž má obdržáno býti, kteráž, když věřících na zemi učí, k nebeskému království přivodí.“ Sv. *Cyprian.* „Bůh nic neporoučí, co by jemu samému ku prospěchu bylo, alebrž tomu, komu poroučí.“ Sv. *Augustin.* „Nebylo by potřebí meče, úředníků, žalářů, ani které hrůzy, muk a pomsty, kdyby spasitelná přikázání nebeská dobrovolně lidi učila a vedla k skutkům spravedlnosti. Ale lidé zlí jsou a neznají, co jest pravého a dobrého.“ *Lakt. Firmian.* „Ty, kdož pravého pokoje hledáš, jakýž se křesťanům po tomto životě přislubuje, i zde ho mezi nejtrpčími života obtížnostmi příjemně zakoušeti budeš, budeš-li milovati přikázání Toho, jenž tento pokoj přislíbiti ráčil.“ Sv. *Augustin.* „Pravými radostmi, nesmírnými rozkošemi a odměnami v tomto i v budoucím věku bývají obdařeni, kdo zákona božího ostríhají.“ *Kat. Trid.*

3. *Můžeme přikázání Boží zachovávat*, nebo: a) K tomu Bůh člověka uspůsobil, dada mu rozum, svědomí a svobodnou vůli. b) Přikázání boží nejsou těžká. c) Bůh každému svou milost k tomu dává. d) Mnozí svatí, lidé křehcí jako my, je zachovávali. e) Kdyby nemožno bylo, přikázání boží plniti, zdaž by to Bůh za povinnost uložil a přestupcům vyhrožoval tresty?

„Bůh-li síly udělí, konat lze co povelí.“

Slova písma: „Přikázání toto není daleko položeno; ale velmi blízko tebe jest řeč, v ústech tvých a v srdci tvém, abys činil je.“ I. *Mojž* 4, 7.; V. *M.* 30, 11—14. „Vezměte jho mé na se a učte se ode mne . . . Jho mé zajisté jest sladké a břímě mé lehké.“ *Mat.* 11, 28—30. „To jest láska, abychom přikázání jeho ostríhali a přikázání jeho nejsou těžká.“ I. *Jan* 5, 3. Všecko mohu v Kristu, kterýž mne posiluje.“ *Fil.* 4, 13. „Bůh jest, kterýž působí v vás i chtění i vykonání podle dobré vůle své.“ *Fil.* 2, 13.

Výroky svatých: Nikterak Boha neobviňuj, žeby přikázání jeho byla těžká a k plnění nemožna. Sv. *Jan Zl.* Bůh, co jest nemožného, nepřikazuje; nýbrž poroučeje, nabadá konati co můžeš konati a za to prositi, čeho vykonati nemůžeš. Sv. *Aug.* „Nepředkládal by Bůh zákon svůj člověku, kdyby člověk poslušnost neměl v moci své; aniž by vyhrožoval tresty přestupníkům zákona svého, kdyby přestoupení nepocházelo od svobodné vůle člověka.“ *Tertul.* „Přikázání boží jsou sice nemožná přirozenosti lidské, ale možná milosti božské, ježto nás posiluje.“ Sv. *Jarolím.*

4. *Jak máme přikázání Boží zachovávat?* a) Přikázání boží máme se učit znáti a stále jich býti pamětlivi. b) Nepostačuje zákony boží jen znáti, nýbrž máme jich věrně plniti. c) Máme všecka přikázání boží bez výminky zachovávat. d) Více Boha než lidí máme poslouchati. e) Máme plniti přikázání z čistého úmyslu, pro čest a chválu boží a pro spasení své i bližních svých.

Slova písma: „Složte slova má v srdcích a v myslích svých a zavěste je na znamení na ruku a mezi očima svýma položte je. Vyučujte syny své, ať je přemýšlejí, když seděti budeš v domě svém, a půjdeš cestou i lehneš i vstaneš. Napíšeš je na veřejích a na dveřích domu svého.“ V. *M.* 11, 18—20. „Co tobě přikázal Bůh, o tom vždycky přemýšlej.“ *Sir.* 3, 22. *Ef.* 5, 17. „Ne každý, kdo mi říká Pane *Mat.* 7, 20. „Buďte činitelé a ne posluchači toliko.“ *Jak.* 1, 12. „Co přikazuju tobě, učíš; nepřidávěj ničehož, ani neujímej.“ V. *M.* 12, 30., srv. *Žlm.* 118, 6. „Učte národy zachovávat všecko, což jsem koli přikázal vám.“ *Mat.* 28, 20.

„Kdobykoli celý zákon zachoval, ale přestoupil by v jediném, učiněn jest všemi vinen.“ *Jak.* 2, 10. „Petr a Jan odpovídajíce řekli: Sudte, zda-li to spravedlivé jest před obličejem božím, abychom vás více poslouchali než Boha?“ *Sk.* 4, 18. „Více sluší poslouchati Boha než lidí.“ *Sk.* 5, 29. „Posvět se jmeno tvé.“ *Mat.* 6, 9. „Všecko k slávě boží čiňte.“ *I. Kor.* 10, 31.

„Nezvratná jest to pravda, že nikdo do ráje nevejde, kdo veškeren zákon boží plniti nebude.“ *Sv. Frant. Sal.* „Peklo plno jest těch, kteří mnohá přikázání zachovávali; zavržení jsou, protože všech neplnili.“ *Jistý kazatel.*

Připodobnění a podobenství o přikázáních božích.

„Zákon Hospodinův nepoškrvněný . . . Žádoucnější nad zlato, nad množství drahého kamení a sladší nad med i nad stred.“ *Žlm.* 18. „Lepší mi jest zákon z úst tvých nad tisíce zlata a stříbra.“ *Žlm.* 118. „Všeliká řeč boží ohněm zkušena jest; on jest štít doufajících.“ *Přisl.* 30. „Každý, kdo slyší slova má a plní je, připodobněn bude muži moudrému, kterýž ustavěl dům svůj na skále . . .“ *Mat.* 7. „Služebník, kterýž by poznal vůli pána svého a nečinil by podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami.“ *Luk.* 12. „Kdo by činil vůli boží, tenť jest bratr můj i sestra i matka má.“ *Mar.* 3. „O, bys byl šetřil přikázání mých, byl by učiněn jako řeka potok tvůj a spravedlnost tvá jako hlubiny mořské.“ *Isai* 48.

Přikázání jsou jako zrcadlo, ježto láska boží nám připravila, abychom v něm tvář duše své patřiti a seznati mohli, zdaž obrazu božimu se podobáme čili nic? *Sv. Lev.* Obouváme střevíce, abychom se ochránili před zimou a proti uštknutí jedovatých zvířat se zabezpečili; a z téhož úmyslu dal nám Bůh přikázání, abychom se jimi proti hříchu a proti všem nepřátelům spasení ochrániti mohli. *Gaudenc.* Šat zlatem vyšíváný je krásný na pohled, ale milejší nám je, pakli ho smíme obléknouti: tak těší nás přikázání boží, když je slyšíme; ale ještě více budou se nám líbiti, budeme-li je plniti. *Sv. Jan Zl.* Předpisy moudrého lékaře jsou rozkazy nemocnému, podle kterých, maje péči o své uzdravení, zevrubně se spravuje. Tím spíše máme plniti přikázání boží, ježto směřují nejen k časné, nýbrž i k věčné blaženosti. *Týž.* Mnozí plní přikázání boží, jako nemocní užívají léků jen z bázně, aby nezahynuli. *Sv. Frant. Sal.* Přikázání boží jsou jako železná pouta, pokud se jich strachujeme; ale promění se v zlaté okovy, jak medle si jich

oblíbíme. *Did. Nys.* Kdo nalezený poklad odnáší, nepocituje jeho tíže, nýbrž vesele domů chvátá; tak lehké jest břímě, ježto nám Kristus ukládá, když jako s pokladem spějeme k nebesům. *Týž.* Jestliže ptáku odejmeš křídla, ulevíš mu sice tíže avšak musí se vláčet po zemi a nebude moci vzhůru vzlétnouti. Neběduj, že by přikázání boží byla břemenem; jsouť sice jhem, jímžto nás ale Bůh k nebi pozdvihuje. *Sv. Frant. Sal.* Sluha má nésti velikou tíž, ale síla jeho nestačí. Když pán mu pošle lidi ku pomoci, ano sám mu nésti pomáhá, zdaž si může více stěžovati? Tak my křesťané ovšem slabí jsme a nemohli bychom sami plniti vůli boží; však Bůh nás podpírá svou milostí; ano sám se chápe břemene a nám ku pomoci přispívá. *Sv. Jan Zl.*

Ježto tvorové nerozumní zcela se spravují podle vůle svého stvořitele, jak mnohem spíše má člověk věrně plniti boží přikázání! — Nelze po jiném mostě kráčet k nebi, leč po mostě poslušnosti, jenžto má 10 oblouků, t. j. desatero božích přikázání. *Sv. Vinc. Fer.* Co platno, že město hájíš, pak-li jediným otvorem mohou nepřátelé vniknouti? — Satan se raduje, třebať i devět přikázání věrně zachovááš, pakli jen desáté přestupuješ. *Did.* Byť i celé tělo bylo zdrávo, i jediný chorý oud může ti způsobiti smrt. *Sv. Augustin.*

„Zákon Páně světlo tvé;
říd' jím pilně kroky své:

přivede tě světlo jeho
do království blaženého.

Příklady.

„Po obtížné cestě zmužileji budem kráčet, vidíme-li koho statně předcházeti: tak přikázání boží snadněji budeme plniti, víme-li, že jich mnozí jiní věrně zachovávali.“ *Sv. Jan Zlat.*

a) Věrní plnitelé přikázání božích v starém i novém zákoně.

Abraham neprodléval plniti přikázání Hospodina stran obřizky (I. M. 17.) a obětování syna Isáka (I. M. 22).

Noe učinil všecko, co mu koli Bůh přikázal. (I. M. 6. 7.)

Mojžíš byl poslušen Hospodina. II. M. 3, 13., 4, 3., 7, 6., 40, 16.

David pěje v mnohých žalmech o zachovávání božích přikázání.

Matatiáš a synové jeho byli horlivi v zastávání zákona. (I. Mach. 2.)

Pán Ježíš byl poslušen svého Otce nebeského až k smrti, proto ho povýšil. (*Fil.* 2.)

Petr, Jan i všickni *apoštolové* více poslouchali Boha než lidí. (*Sk.* 4, 19.)

b) Ze života svatých, kteří všickni věrně plnili přikázání boží, připomínají se tu zejména:

Sv. Teresie vyznala o sobě, že jí jeden den pokoře a poslušnosti zákona věnovaný mnohem vzácnější jest, než-li mnoho dní v ustavičném modlení strávených.

Sv. František Seraf. jsa jednou požádán o ponaučení, jak by se měl chovati křesťan, jenž se chce v poslušnosti cvičiti a prospívati, odpověděl: „Tak jako mrtvé tělo, ano vlastní vůle nemá.“

Mezi učeníky *sv. opata Silvana* nalezal se jeden jmenem *Marek*, jehož si *sv. muž* nad ostatní vážil. Sousední poustevníci neschvalovali jednání jeho; proto přišedše k němu žádali příčinu toho věděti. — I pravil jim *Silvan*, jenž nebyl přítelem mnoha řečí: Pojdte za mnou! I šli. Vedl je pak od poustky k poustce, zatloukl na každé dvéře, volaje učeníky, kteříž se však hned neukazovali. Když pak přišel k poustce *Markově*, jedva že byl zatloukl na dvéře, hned vyšel tento a stál před ním. I vešed *Silván* se staršími do pokojíka jeho, nalezl písmeno, kteréž *Marek* právě psáti započal, ale nedopsal. I pravili starcové: V pravdě koho ty miluješ, toho miluje i Bůh. — Nyní pak věděli, co ho přimělo, že ho miloval více než ostatní. Tak ochotně máme přikázání boží plniti a Bůh bude nás milovati.

Císař Karel Vel. kázal jednoho jitra *sv. Ludgera* biskupa k sobě povolati. Tento modle se právě hodinky duchovní, připověděl, že přijde bez prodlení, jak se domodlí. Po druhé i po třetí obeslal císař biskupa; ale ten vždy vymlouval se modlením. Konečně přišed, byl od císaře tázán, proč si nevyšimál jeho rozkazů? *Ludger* odpověděl neohroženě: „Císaři, když jsi mne k biskupství povýšil, sám jsi mně přikázal, abych nejprve Bohu, a pak tobě sloužil. Trvaje tedy na modlitbách od církve předepsaných, dal jsem nejprve co jest božího Bohu, a nyní přicházím i tobě, což tvého jest, dáti.“ Touto odpovědí byl císař uspokojen a řekl: „Děkuji tobě, že jsem tě shledal takovým, jak jsem od tebe očekával. Plň tak i budoucně, zůstaň mi věren a modli se za blaho mého císařství.“

Sv. mučéníci, chtějí zachovati boží přikázání, museli snášeti mnohá muka a soužení. Byloť jim voliti mezi bohatstvím a chudobou, mezi slávou a potupou, mezi životem a smrtí; oni však ani okamžení se nerozmýšleli. Z tisíců statečných bojovníků pro zákon *Hospodinův* chceme toliko jednoho připomenouti. — *Pollion*, tak se

sv. mučovník nazýval, nejednou víru a ctnost křesťanskou osvědčil. Za císaře Diokleciana byl jakožto křesťan obžalován a k soudu pohnán. Když zemský vladař Probus tupil víru křesťanskou a přívržence Kristovy za slabé a lehkomyšlné hlavy prohlásil, odpověděl Pollion: Mýlíš se, vladaři; nebo křesťané tak pevně a neohroženě vyznávají pravdu, že ani žádná muka jich neodstraší, aby přestoupili zákony svého věčného krále. „O jakých zákonech mluvíš?“ tázal se Probus. Načež Pollion: Mním zákon Pána Ježíše. Vladař: „K čemu vás ty zákony zavazují?“ Pollion: Velí nám, abychom se klaněli jednomu Bohu, kterýž vládne v nebi i na zemi; učí nás, že dřevo a kámen nemohou žádní bohové býti. Ony napravují naše mravy a spravedlivých v ctnosti utvrzují. Kážou pánům, aby žily v čistotě a toužily po dokonalosti, manželům pak, aby obcovali u věrnosti a lásce. Pánů napomínají, aby vládli mírně a spravedlivě; poddaných, aby svých pánů byli poslušni ve věcech rozumných a spravedlivých. — Učí nás také, abychom rodiče ctili, přátelům sloužili, nepřátelům odpouštěli, chudých se ujímali, počestné do domů přijímali, žádnému zlého nečinili, křivdy trpělivě snášeli; na pozemské statky srdcí svých nevěšeli, aniž, což jiného jest, žádali, a konečně, bychom věřili, že dojde blažené věčnosti i kdo statečně smrti pohrdá pro víru Kristovu. Takové překrásné vyložení mravů křesťanských a vyznání šlechtivého Polliona nepohnulo však srdcem zatvrzelého vladaře. Sv. mučovník nechtě obětovati modlám, byl odsouzen, že má za živa býti upálen, a smrtí mučednickou vešel do nebe, aby přijal mzdu, již Pán přislíbil těm, kteří raději všecko opustili, než aby přestoupili zákonů božských.

Pythagoras, mudrc řecký, tak měl žáky poslušné svých rozkazů, že slova: „On to řekl!“ postačila přivesti je k mlčení. Toť i naše heslo má býti: „Pán řekl!“ a to pomyšlení má nás přiměti, bychom poslušni byli jeho přikázání.

Přísloví o zákonu božském: „Svět krom Boha nikdo nesoudí. — Kdo má moc, ten právo. — Hlas lidu hlas boží. — Bez krále není zákona. — Král rozkazuje, ale Bůh pravou cestu ukazuje. — Co Bůh chce míti, to musí jíti. — Kdo chce za Bohem jíti, ten musí co je božího činiti. — Zákonem se řiď a po něm jdi. — Raději po dobrém než po zlém. — K čemu chuť, k tomu láska.“

IV. Krátký obsah a rozvrh desatera božích přikázání.

1. Bůh dal desatero přikázání lidu israelskému na dvou kamenných deskách. Na první desce byla tři přikázání, jež

obsahují povinnosti k Bohu, na druhé sedm ostatních, jež obsahují povinnosti k sobě a k bližnímu.

2. Tudíž se desatero přikázání krátce obsahují ve dvou přikázáních lásky. (O těch dvou přikázáních lásky viz svrchu rozdíl III. str. 13.)

Kdo miluje Boha, zajisté v něho věří, nebéře jména jeho nadarmo a svěťi ochotně den sváteční. Kdo miluje bližního jako sebe, ctí také své rodiče, nezabíjí, nesmilní, nelže a křivě nesvědčí, nežádá nic zlého, aniž co není jeho.

Sv. *Augustin* napsal, že desatero přikázání obsah jest a úhrn všech zákonův. Ačkoli mnoho jest mluvil Hospodin, dvě však toliko desk kamenných dáno jest Mojžíšovi, jež se jmenují desky budoucího svědectví v arše. I shledá se zajisté, že všecko ostatní, co Bůh rozkázal, závisí na těchto desíti přikázáních, jež sepsána byla na dvou deskách, když jen bedlivě vyhledávati se bude, aby se jim dobře porozumělo: tak jako opět těchto deset obsaženo jest v oněch dvou, totiž v milování Boha a bližního, „na nichžto celý zákon závisí i proroci.“ (*Mat. 22, 40.*) *Katech. Trid.*

„Ačkoli Bůh tak mnoho mluvití ráčil, předce jen dvě kamenné desky dány jsou Mojžíšovi. Když se totiž pilně vyšetřuje, a náležitě rozumí, nahlíží se, že by vše ostatní, co Bůh přikázal, obsaženo bylo v těchto desíti, na dvou deskách napsaných přikázáních; jakož i opět samo toto desatero přikázání obsaženo jest ve dvou oněch, totiž v lásce k Bohu a k bližnímu, v nichž záleží všecken zákon i proroci.“ Sv. *Augustin*.

„Dvojí jest druh hříchů, jeden, jímž se proti Bohu, druhý, jímž se hřeší proti člověku; tudíž jest i dvoje přikázání ono, na němž záleží všecken zákon i proroci: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého.... a milovati budeš bližního jako sebe samého. V tom jest i desatero přikázání obsaženo, kdež se tři přikázání vztahují na milování Boha, sedm na milování bližního. Jakož tedy jsou dvě přikázání, rovněž jsou dva druhy hříchův. Nebo buď hřeší člověk proti Bohu, buď proti člověku. Hřešit pak se proti Bohu také rušením chrámu jeho v tobě, jelikož tebe Bůh krví Syna svého vykoupiti ráčil.“ *Beda ctihodný.*

3. Konečně sluší znamenati, že v každém přikázání se něco velí a něco zapovídá. (Viz rozdíl II. o zákonu křesť.)

„Zákonové jsou dvojí, v nichž je všeliká obsažena spravedlnost. Jedni zakazují, druzí přikazují. Neboť jakož se zapovídá cos zlého, rovněž se káže cos dobrého. Tou příčinou praví prorok:

Kterýž muž jest, jenž chce živ býti, kdo by rád okusil dnů dobrých? Zdrž jazyka svého od zlého a rtů svých od slova lstivého; nech zlého, čiň dobré, hledej blaženost a dojdeš jí. (Žalm 33, 13—15.) A blahoslavený apoštol dí: Zlého v nenávisti majíce, přidržte se dobrého. (Řím. 12.) Tento dvojí a rozdílný zákon, zapovídající totiž a prikazující jest všechněm stejným právem k ostríhání udělen.“ Sv. *Jarolim*.

„Každé přikázání tak se dělí, že cos zapovídá a cos velí.“

Kr. Fryšek.

Rozdíl V.

O desateru božích přikázání zvlášť.

A) O třech prvních přikázáních,

jež obsahují povinnosti k Bohu.

První přikázání lásky k Bohu blíže a obšírněji se vykládá ve třech přikázáních božích, které obsahují povinnosti k Bohu.

Všecky povinnosti k Bohu sbíhají se v tom, abychom Bohu, jakožto Stvořiteli a nejvyššímu Pánu nebes i země, svrchovanou počtu vzdávali, bychom jej slušně ctili, klaněli se mu a jemu sloužili. — *Pocťta tato jest dvojí:*

a) vnitřní, ježto se chová v mysli a v srdci; *b) vnější* či zevnitřní, ježto slovy i skutky se na jevo dává. — Vnitřní pocťta ukládá se hlavně v prvním přikázání, vnější pak v druhém a třetím; ač ta i ona nedají se přísně dělit.

Slova písma: „Psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti budeš a jemu samému sloužití budeš.“ *Mat. 4, 10.*

První přikázání boží,

zní: „*V jednoho Boha budeš věřiti,*“ nebo *dle písma sv.:* „Já jsem Hospodin Bůh tvůj. Nebudeš mítí bohů jiných mimo mne (předemnou); neučiníš sobě rytiny, — a nebudeš se jí klaněti.“ *II. M. 20.*

Výklad prvního přikázání dle Katech. Trid.: *a) Já jsem Hospodin Bůh tvůj!*“

„Z těchto slov vyrozumíváme, že zákonodárcem naším jest sám Stvořitel, kterýž nás učinil i zachovává nás, a právem mů-

žeme říci: „On jest Hospodin Bůh náš a my lid pastvy jeho a ovce ruky jeho.“ *Žlm. 94, 7.* a tak k plnění zákona budeme ochotnějšími.

b) „*Který jsem vyvedl tebe ze země Egyptské, z domu služebnosti.*“ — „To sice zdá se jen o židech platnost míti; avšak uvážíme-li vnitřní způsob veškerého spasení, mnohem více vztahuje se to na lid křesťanský, kterýžto sice ne ze služebnosti egyptské, ale ze země hříchu a z moci temnosti od Boha vytržen a do království Syna milování božího přenešen jest. — Otec zajisté nejmilostivější skrze Syna svého v jedno shromáždil syny rozptýlené, abychom nejsouce již jako služebníci hříchu, ale spravedlnosti, „sloužili jemu v svatosti a spravedlnosti před ním po všecky dny své.“ (*Luk. 1, 75.*) Proto máme všelikým pokušením jako štít naproti postaviti ono slovo apoštola: „Kterí jsme hříchu zemřeli, kterakž v něm ještě živi budeme?“ (*Řím. 6, 2.*); již nejsme svoji, ale toho, který pro nás umřel a z mrtvých vstal. On jest Pán náš, jenž si nás krví svou vydobyl. Jakž bychom hřešiti mohli proti Pánu Bohu svému? jakž jej opět na kříž přibíjeti? Jsouce tedy v pravdě svobodni, — jako jsme vydávali oudy své v službu nepravosti, tak nyní vydávejme oudy své v službu spravedlnosti ku posvěcení.“ (*Řím. 6, 19.*) *Katech. Trid.*

„*Nebudeš míti bohů jiných mimo mne.*“ „V předložených tu slovech dvojí se obsahuje přikázání, z nichž první moc rozkazu, druhé moc zákazu do sebe má; nebo když se praví: „Nebudeš míti bohů jiných mimo mne,“ v tom leží tento smysl: Mně pravému Bohu budeš sloužiti, ale jiným bohům nebudeš služby činiti!“ *Katech. Trid.*

„*Toto přikázání je ze všech první a největší, ne toliko samým pořadem, nýbrž i povahou, hodností a výborností. Musí u nás Bůh míti neskončenou měrou větší lásku a vážnost, než-li jest pána, než-li jest krále. On nás stvořil, On nás řídí, od něho v lůně matky živení a odsud na svět vyvedeni jsme; On nám k životu věcí uděluje potřebných.*“ *Katech. Trid.*

A) V prvním přikázání se velí:

1. *Abychom v jednoho Boha věřili, 2. v něho doufali, 3. jej milovali.* (O víře, naději a lásce jedná se v části I., II. a IV. tohoto výkladu.)

„V první této části uzavřeno jest přikázání víry, naděje a lásky. Nebo pravíce, že jest Bůh nepohnutelný, nezměnitelný, vždycky týž zůstávající, vyznáváme, že jest věrný, beze všeho poklesku; a protož potřebí, abychom jeho výrokům přisvědčující, všecku víru a platnost přikládali. A kdo uvažuje boží všemohoucnost; jeho

milostivost a dobročinnost, zdaž nemusí všech svých nadějí v něm skládati? A jest-li že pak rozváží tu hojnost jeho dobrotivosti a lásky na nás vylitou, můžeme-liž ho nemilovati? *Katech. Trid.*

Slova písma: „Nyní pak zůstávají víra, naděje, láska, tyto tři věci; ale největší z nich jest láska.“ *I. Kor. 13, 13.*

Výroky svatých: Vírou Boha poznáváme, naději k němu vstupáme, láskou pak docházíme. — Víra jest okno, jímž naděje zírá, a naděje jest žebřík, po němž láska do nebe vstoupá. — Víra praví: Veliké, nevyslovné poklady připravil Bůh svým věrným služebníkům! Naděje odpovídá: Ty poklady všechny nás očekávají! Láska pak volá: Pospíchejme jim vstříc!“ *Sv. Bernard.*

Víra poutnická je berla,
s nížto k nebi lze se brát,
nejdražší to v světě perla,
již má předně každý dbát.
Naději svou v Bohu skládej,

jen co slušné vždy je žádej!
Ta je moudrost nejjasnější,
ta je radost nejstálejší,
Boha svého milovat,
s Ním se vždycky radovat!

4. V prvním přikázání se velí: *Abychom jednomu Bohu se klaněli*, t. j. nejen abychom o Bohu, jakožto nejvyšším Pánu, uctivě smýšleli, nýbrž úctu svou i zevně, slovy i skutky na jevo dávali. — *Máme Bohu se klaněti*, poněvadž jest, nejdokonalejší bytost, svrchovaný Pán nebes i země, náš Stvořitel, zachovatel, a největší dobrodinec; tudíž naši nejvyšší pocty jest hoden. — *Také Pánu Ježíši jakožto Bohu, svému Pánu, Vykupiteli a Spasiteli se klaněti máme.* (Viz díl I. 3. článek víry.)

Slova písma: „Psáno jest: Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu samému sloužiti budeš.“ *Mat. 4, 10. srv. V. Mojž. 10, 12, 13. V. M. 6, 3. a 10, 20. „Pojďte, klanějme se a padněme před ním.“ Žlm. 94, 6. Fil. 2, 9—11. Žid. 1, 6.*

Výroky sv. Otců: Jediného ctíti náleží Boha, kterýž i naším jest Pánem. Skrze jednorozeného Syna, jako nejvyššího kněze, s ním se smiřujeme; jemu nejvonnější pálíme kadidla, před tváří-li jeho planeme svatou a nábožnou láskou, jemu přinášíme propůjčené nám dary, pak-li se mu sami obětujeme. *Sv. Augustin.*

Příklady.

Bohu se klaněli: *Abraham* (I. M. 18, 2.) *Isák* (I. M. 22, 5.) *Lid israel.* (I. M. 47, 31.; II. M. 4, 31.) . . . *Josef eg.* (I. M. 48, 12.) *Mojžíš* (II. M. 34, 8.) *David* (II. Kr. 13, 31.) *Tobiáš* (1, 6. a 11, 12.) *Daniel* (14, 3. 24.)

Pánu Ježíši se klaněli: *Pastýři betl.* (Luk. 2.) *Mudrci od východu*

(Mat. 2, 2. 11.) *Malomocný* (Mat. 8, 2.) *Jairus* (Mat. 9, 18.) *Učenci* (Mat. 12, 33.) *Žena chan.* (Mat. 15, 25.) *Matka synů Zebed.* (Mat. 20, 20.) *Ženy u hrobu* (Mat. 28, 9.) *Učenci Páně* (Mat. 28, 27. a Luk. 24, 52.)

K Bohu na kolenou! Před nějakým časem umřel v jednom z přednějších měst říše rakouské staříčkový general. Byl to muž výtečný odvahou a bystrotou ducha na bojišti, hrdina slavený hned v mladosti. Když se přibližovala smrt, poslal si řečený vojevůdce pro kněze, žádaje na novo ujistiti se rozhřešením a duši opatřiti Pánem Bohem na soud boží. Kněz přišel a kmet vážný šedovlasý vyzpovídal se mu před Bohem, jak sluší na katolíka. Nastala svatá chvíle, přijímání nejsv. Svátosti. K tomu sešla se celá rodina, sešel se celý dům, sešli se známí a ctitelé generálovi. Mezi tím modlil se kněz před nejsv. Svátostí. A co učinil věkem a nemocí sesláblý general? On se vzchopil s lože, chtěje ukleknouti. Sám duchovní, znaje mdlobu váženého kmeta, kynul, že by mohl P. Boha přijmouti sedě. A co na to general? „K Bohu na kolenou!“ pravil pevným hlasem, a už klečel a s celou vroucností duše věrou naplněné toužil po svém Spasiteli. — Netřeba dokládati, že to byla krásná příprava k blahému konci. Není-li ale prosté a právě křesťanské „k Bohu na kolenou!“ místy neznámé mnohému křesťanu, který ač zdravý a při plné síle, ostýchá se, nedím kleknouti, ale i kolenou svých ohnouti? —

„Bůh je Pán a tvůrce náš, Jemu jen se klanět máš.“

Přísloví: „Chval Boha jak moha. Kdo Bohu slouží, dobrého má hospodáře.“

5. Vírou, nadějí, láskou nabývá vnitřní život křesťana zvláštního nábožného směru, křesťan stává se pobožným. *Nábožnost* záleží v dokonalém plnění povinností náboženských, z vroucné lásky a uctivosti k Bohu. Taková nábožnost velí se v prvním přikázání.

Slova písma: „Já Bůh všemohoucí, chodiž přede mnou a budiž dokonalým.“ I. *Moj.* 17, 1. *Mat.* 5, 48. „Pobožnost ke všemu jest užitečná, majíc zaslíbení nynějšího života i budoucího.“ I. *Tim.* 4, 5.

Výroky svatých a j. Pravá a podstatná pobožnost záleží v tom, aby člověk ochotnou, stálou a učinlivou vůli k tomu měl, co by Pánu Bohu milého bylo. *Sv. Frant. Sal.* Ty pobožný živote, jak jsi krásný, radostný, rozkošný. Ty oslazuješ protivenství a zármutky; potěšení pak a radosti činíš libými, chutnými a žádoucími; bez tebe co dobrého jest, bývá zlé i samy rozkoše plné nelibostí, nedostatků a těžkosti se shledávají! *Týž.*

„Kdo nábožnosti otvírá srdce, otvírá i dům. Kde v domech není nábožnosti, tu jí také není v chrámě.“ V. *Novák*. „Kdo s Bohem počínává, ten všeho dokonává.“ *Příslloví*.

Příklady.

Pobožný byl král *David*, nebo sedmkrát za den chválu vzdával Bohu (Žlm. 118, 162). *Anna*, vdova, o níž dí sv. písmo, že nevycházela, posty a modlitbami sloužíc Bohu dnem i nocí. (*Luk.* 2, 37.) — Pobožný byl i Pán *Ježíš*, jenž často a vroucně se modlíval. (*Mat.* 5. *Luk.* 6. *Jan* 4.)

Sv. Rembert. Opat sv. Ansgar pozoroval jednoho dne, u okna stoje, dívky jdoucí do chrámu. Všecky skákaly a pokřikovaly. Jen jedno z nich, a sice to nejmenší, na cestě mravně a počestně se chovalo. Přisedši do chrámu, blížilo se uctivě k oltáři a padši na kolena, poznamenalo se sv. křížem a bilo se v prsy. Dlouhý čas sv. Ansgar toho pobožného pacholíka pozoroval a znamená, že se nemění, ano že v pobožnosti prospívá, v duchu se na tom ustanovil, že jej tak vychová, aby hoden byl vstoupiti do stavu kněžského. I stalo se. Pacholík tento pobožný, — jenž sloužil Rembert, byl napotom nejdůvěrnější a nejmilejší žák sv. Ansgara a posléz i jeho nástupcem na stoličce arcibiskupské v městě Hamburku se stal. Církev ho ctí co svatého.

Jiné příklady pobožnosti jsou: sv. *Felix* (18. května), sv. *Paschal Baylon* (17. kv.), sv. pap. *Petr Celestin* (19. kv.), sv. *Bernardin* Sien. (20. května), všichni patronové naši, zvláště sv. *Václav*, sv. *Vojtěch* a sv. *Jan Nep*.

Pobožnost chová v sobě více jiných ctností, jako jsou: bázeň boží, vděčnost, poslušnost, oddanost do vůle božské a horlivost pro čest a chválu boží. — Všecky tyto ctnosti velí se v 1. přikázání.

6. *Bázeň boží* jest něžná synovská ostýchavost, plynoucí ze živého vědomí dokonalosti boží a vlastní nehodnosti, a snaha zachovati se v milosti boží.

Bázeň boží jest úcta a vážnost k Bohu i k zákonům jeho a vyplývající z ní bohumilý život.

Slova písma: Báti se budeš Hospodina, Boha svého. *III. M.* 19, 14. „Hospodina, Boha svého, báti se budeš a jemu samému sloužití budeš.“ V. *M.* 10, 20. „Bázeň Hospodinova počátek moudrosti.“ *Pr.* 1, 7. a 3, 7. „Zalíbení má Hospodin v těch, kteří se ho bojí.“ *Žlm.* 146, 11. *srv. Sir.* 15, 20. „Milosrdenství jeho od pokolení až do pokolení.“ *Luk.* 1, 50. „V každém národu, kdož se Boha bojí a činí spravedlnost, příjemný jest jemu.“ *Sk.* 10, 36. *Zj.* 14, 7.

Výroky svatých a podobenství: Boha se báti jest nic dobrého neopouštěti, což konati máme! Sv. *Řehoř*. Čistá bázeň pochází z lásky. Sv. *August*. Bázeň boží není nic smutného, nýbrž jest pramen radosti. Zkuste ji medle a uvidíte, jakou útěchu, radost a jaký pokoj poskytuje. Sv. *Tom. Vilan*. Toho jediného se bojme, abychom ničeho více se nebáli než Boha. Sv. *Řehoř Naz*. Nic se nevyrovná bohobojnému; neboť on přemahá všecko. Snažte se tedy, abyste bázeň boží měli. Sv. *Jan Zl*. Bázeň boží jest nejlepší šíp, kterýž usmrcuje těla žádosti, aby duch byl spasen. Sv. *Bernard*. Bázeň boží jako kazijed očisťuje ode všech poškrvn hříchů. *Týž*. Bázeň boží jest ostrý meč, kterýž všechny zlé žádosti vyřezává. Sv. *Efrem*. Bázeň boží jest voda, neboť shlazuje horkost tělesných žádostí. Sv. *Bernard*. Jako jest bezpečnost čili nedbalost příčinou a matkou všech nepravostí; rovněž jest bázeň Páně kořenem a ochranitelkou všeho dobra. *Týž*. Kde není bázně, tu svoboda jako dvěře k hřešení se otvírá. Sv. *Isidor*. Mezi ptactvem nebeským nejskvělejší jest orel, mezi zvířaty země lev: mezi syny lidskými však ten, kdo se bojí Hospodina. Sv. *Efrem*. Kdo chce moudrostí a uměním naplněn býti a k vrchu všech ctností dospěti, nechť začne u bázně boží; neboť ona jest posilou duše, světlem rozumu a nadějí spasení. Sv. *Vavř. Just*. Moudrost má dva kořeny t. bázeň a lásku. Sv. *Bonavent*. Třeba přede vším aby vešla bázeň a skrze ni láska. Bázeň jest lék, láska jest uzdravení. Sv. *August*. Boj se Boha a nebudeš hrůz lidských se báti. Co může kdo tobě uškoditi? Více sám sobě škodí, než-li tobě; aniž bude moci, by pak kdožkoli byl, božího soudu ujíti. Bl. *Tom. Kp*.

Jako syn bojí se rozhněvati otce, třeba otec neměl úmyslu ho trestati: tak křesťan bojí se uraziti Boha, aniž by na trest pomýšlel. *Lohner*. Jako slunce pronikši do komnaty osvěcuje všechny kouty, tak bázeň boží proniká i nejtajnější záhyby srdce. *L*. Jako dub zakořeněný statně odporuje bouři: tak křesťan, utvrzený v bázni boží, snadno odpírá všemu pokušení. *L*. Jako bohatec poklady své úzkostlivě strěží, tak křesťan chrání ctnost bázní boží. *N*.

Příklady.

Abraham (I. M. 22, 12.), *Josef eg.* (I. M. 42, 18.), *Tobiáš a rodina jeho* (2, 9.), *Judith* (8, 8.), *Job* (1, 1.), *Eleazar* (II. Mach. 6, 30.), *Zuzana* (Dan. 13, 23.), *Simeon* (Luk. 2, 25.), *První křesťané* (Sk. 9, 31.)

Opat Agathon umírající, jsa tázán, bojí-li se předstoupiti před

Boha, odpověděl: „Ovšem, snažil jsem se, abych přikázání boží věrně ostříhal; ale ach, člověk jsem a nevím, líbí-li se skutky mé Bohu. Protož si v nich nezakládám, dokud k Bohu se nedostanu; nebo jiné jsou soudy boží, jiné lidské.“

Bedřich III., císař římský, jsa tázán, které ze svých přátel by za nejvěrnější pokládal. „Ti jsou mi nejmilejší,“ řekl, „kteří se osoby mé více nebojí nežli Boha.“

Prísloví. Kdo se Boha bojí, ten vždy pevně stojí.

7. *Vděčnost k Bohu.* Ku poctě boží a k pobožnému životu náleží, abychom děkovali Bohu za všechna dobrodiní.

Slova písma sv.: „Čím se odplatím Hospodinu za všechno, co učinil mi.“ *Žalm* 115, 12. „Díky čiňte vždycky ze všeho ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Bohu a Otcí.“ *Ef.* 5, 20. *Fil.* 4, 6. *Kol.* 1, 9. 12 † 3, 17. „Ze všeho díky čiňte; neboť tať jest vůle boží v Kristu Ježíši o všech vás.“ *I. Tes.* 1, 18.

Výroky svatých: „Slušno, aby člověk byl i vděčným i zbožným, chce-li, aby v něm dary milosti netoliko zůstaly, nýbrž i rozmnoženy byly. Nikoho není, jenž by, hledá-li, snadno nenalezl, že jest Bohu za věci přemnohé povinnován. Věru najdem přemnoho, zač bychom jemu ustavičných měli vzdávati díkův.“ *Sv. Bernard.* I nejmenší dar za cos velikého pokládej a budeš hoden, abys přijal darů větších. *Sv. Bonav.* Lepších věcí obdržeti zasluhuje, o kom průvodno, že obdržená dobrodiní ze srdce nevypouští. *Kassiodor.* Nic není snadnějšího a prospěšnějšího nad slova: Bohu díky! *Sv. August.* Nic nepomáhá ctnosti tak k zrůstu, jako vděčnost. *Sv. Tom.*

Podobenství. Řeky padají v moře, v němž opět vznikají: tak z díků povstávají nová dobrodiní.“ *Lohner.*

Příklady.

Děkovali Bohu: *Noe* po potopě (*I. M.* 8, 20.), *Jakob*, když šel do Bethel (*I. M.* 35, 3.), *Mojžíš* po přejití rudého moře (*II. M.* 15, 1.), *David* za vysvobození z rukou nepřátel (*II. Kr.* 20, 50.), za obdrženu pomoc (*Žalm* 29. 137. 106 a j.) *Tři mládenci* v peci ohnivé (*Dan.* 2, 25.), *Judas Mach.* za vítězství nad Syrskými (*I. Mach.* 4, 24).

Pán *Ježíš* (*Mar.* 6, 41.; *Luk.* 9, 16.; *Mat.* 26, 26.; *Luk.* 22, 19.; *Jan* 11, 41.) *Sv. Pavel* za milost svého povolání a jiné ctnosti (*Ef.* 1, 3. 4.; *Řím.* 1, 8.; 6, 17.; *I. Kor.* 1, 4. a j.) *Samaritán*, kteréhož Pán Ježíš očistil. (*Luk.* 17, 15. 16.)

Sv. *Augustin* svou vroucí vděčnost za přijetí víry takto projevil: Za veliké to pokládám dobrodiní, že mne nechal Bůh zroditi mezi těmi, skrze něž bych víry a svatosti došel. Vidím, že bez počtu lidem jest odepříno, z čeho se těším, že mi je popřáno.

Sv. *Frant. Seraf.* ve všelikém soužení takto srdcem vroucím vzdychával: Díky tobě vzdávám, Pane Bože, za všechny bolesti mé; a to budiž mé potěšení, tvé vůle vyplnění.

Sv. *Jan Zl.* tvrdí, že nic není světlejšího nad jazyk v trápení a zármutku díky Bohu vzdávající.

Sv. opat *Antonín* říkával, že každá stvořená věc trojím hlasem volá: „Vezmi! Odplat! Varuj se!“ T. j. Vezmi dobrodiní, čiň díky a chraň se trestu, jenž přijde na nevděčníky.

8. *Poslušnost* — viz svrchu o zachovávání božích přikázání.

9. *Odňanost do vůle Boží.* Ve všech potřebách, pokušeních a strastech života máme se ochotně podrobovati božskému řízení a tiše se odevzdávati do vůle boží.

Slova písma: „Buď vůle tvá!“ *Mat.* 6, 10. „Vyjev Hospodinu cestu svou a naději měj v něm a on (vše dobře) učiní.“ *Žalm* 36, 5. „Koho Pán miluje, toho tresce, i mrská každého syna, kteréhož přijímá.“ *Žid.* 12, 6. „Věrnýť jest Bůh, kterýž nedopustí nás pokoušeti nad to, což můžeme snésti; ale učiní s pokušením prospěch, abyste mohli snésti.“ *I. Kor.* 10, 13.

Výroky sv.: Uč se Bohu býti podrobeným, abys nevolil, co sám chceš, nýbrž o čem víš, že se to Bohu bude líbiti. Sv. *Ambrož.* Nikdo na světě není bez nějakého zármutku aneb úzkosti, byť by král byl nebo papež. A kdo jest, jenž by se lépe měl? Zajisté jen ten, komu něco pro Boha trpěti možno. *Tom. Kemp.* Neustále musíme prositi Pána, aby nám svou vůli poznati dal a k jejímu plnění nám dopomáhal. Spolu se též musíme Bohu obětovati, že bez výminky převzítí chceme, co na nás sešle. — Při všech případnostech, nechť jsou radostny neb žalostny, vždy musíme v ústech míti slova: „Buď vůle Tvá!“ Sv. *Liguori.* Abychom sobě odevzdání do vůle boží usnadnili, dobře činíme, pamatujíce sobě některé výroky písma sv., ježto nás k tomu povzbuzují. *Týž.*

Příklady.

Abraham byl hotov na rozkaz boží jediného syna obětovati. (I. M. 22.)

Tobiáš se modlil: „Nyní, Pane, podle líbezné vůle své učiň se mnou.“ (Tob. 3, 6.)

Job všeho zloupen, zvolal: Hospodin dal, Hospodin vzal; jak se jemu líbilo, tak se stalo. Buď jméno Hospodinovo požehnáno! *Job* 1, 21.

Pán *Ježíš* se modlil: Otče, možno-li, vezmi kalich tento ode mne; však ne má, ale tvá vůle se staň. (*Mat.* 26, 39. *Luk.* 22, 42.)

Maria, matka *Ježíšova* (*Luk.* 1, 38.). *Sv. Pavel* (*Sk.* 21, 13. 14.)

Poruč, co ti na mysli leží,
i každou strast a žalost svou,
vždy tomu, který světy řídí
bezpečně rukou laskavou.

On, který hvězdám běh vykázal,
kudy která se brátí má,
i tobě cestu poukáže,
kterou má kráčet noha tvá.

Fr. Doucha.

10. *Konečně ctíme Boha, horlíce pro čest a slávu Boží. Horlivost* jest vroucí, upřímná snaha po rozmnožení království božího na zemi.

Slova písma: „V pečování buďte neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící. *Řím.* 12, 11. Dobrého horlivě následujte.“ *Gal.* 11, 18.

Výroky sv.: Láska tvou horlivost rozněcuj; věda nechť ji řídí; stálost ať ji sílí; buď vroucí, buď obezřetná, buď nepřemožitelná. *Sv. Bernard.* Synové, horlivost Páně mějte. Nechť vás navštíví a stráví horlivost boží, aby mohl každý z vás říci: Horlivost pro dům tvůj ztrávila mne (*Žalm* 68, 19.). *Sv. Ambrož.*

Podobenství: Horlí pro čest a chválu Boží. Budiž síť duchovní, již bys Pánu nalovil hojnost ryb. — Psové štěkají v prospěch pána svého a ty pro Krista se nechceš ozvati? Umřítí mohu, mlčeti nemohu. *Sv. Jarolím.*

Příklady.

Mojžíš — *Josue* — *Samuel* — *Eliáš* — *David* — *Jan Křt.*
— *Pán Ježíš* — *Petr* — *Štěpán* — *Pavel* a j.

B) V prvním přikázání se zapovídá vůbec všecko, cožkoli jest proti víře, naději, lásce a svrchované poctě boží.

a) *Proti víře jest 1. nevěra.* Nevěrec jest, kdo buď naprosto nevěří v Boha co nejvyšší, nejdokonalejší bytost, aneb nepřijímá zjevení božího, ač možná mu bylo pravdu poznati a se přesvědčiti.

K nevěře náleží ateismus, materialismus, pantheismus a racionalismus.

Atheista či bezbožec jest ten, kdo vůbec Boha neuznává a tvrdí, že náhoda neb osud nějaký řídí svět. — Člověk rozumný nemůže zapírat Boha. Kdo by byl ducha tak málo dospělého, že by ani víry ani pomyslu Boha chápati neměl, právě slul by *ne-*

znabohem. Kdo ústy sice v Boha věří, ale skutky svými tak žije, jako by ho nebylo, sluje *bezbožný*.

Materialism, hmotenství, jest nauka, že příroda se jeví a řídí svými hmotnými zákony, nemajíc třeba vyššího působení. — *Materialism* zakládá povstání všech věcí buď na částice hmoty či atomy buď na síly přirozené, má tudíž víru v Boha za pověru; také osobnost a nesmrtelnost duše zapírá. *Materialism* má za to, že duše lidská není duchem, osobou, než že je toliko účín tělesných částic a jich proměn; podobně jako vůně květiny jest jen účinek jejího živobytí a nikoli bytost samostatná.

Pantheism, všebožství, jest takový pohled na vesmír čili svět, když někdo má za to, že toliko veškerenstvo ve svém věčném ruchu neb pohybu a v plodící své síle zasluhuje jména Bůh. — Když se každá věc veškerenstva vyhláší za boha, zove se takový hrubý *materialism fetišismem*.

Racionalism neb rozumářství nejen pravdivost zjevení skoumá, nýbrž i obsah jeho, což mnohdy zavádí k nevěře. Rozum lidský má ovšem právo, skoumati skutečnost zjevení, avšak vázána se cítí podrobiti se vyššímu soudu, když je mu patrné, že tento vyšší soud skutečně svůj výrok byl pronesl. (Více o tom hledej v slovníku naučném.)

Příčiny nevěry bývají nevědomost, pýcha a zloba co následek porušenosti a zatvrzelosti srdce.

Nevěra, byť se jediného týkala článku, jest pro duši *velmi záhubná*. „Proto, křesťane, abys do hříchu nevěry nepadl, chraň se všetečného skoumání bytosti boží a pravd zjevených. Vystříhej se všeho pochybování o Bohu a jeho náboženství. Střež se pýchy a zlého tovaryšstva. Varuj se také hříchu a zachovej srdce čisté. Odvracuj bedlivě každou proti Bohu čelící myšlenku a volej v čas pokušení: Bože, posilni mne! Bože, rozmnož víru mou.“ (*Hejbala katolická morálka*.)

Slova písma: „Blázen praví v srdci svém: „Není Boha!“ *Žalm* 13, 1. Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde k světlu, aby nebyli trestáni skutkové jeho. *Jan* 3, 19. 20. Nebudete-li věřiti, že já jsem, zemřete v hříchu svém. *Jan* 8, 24. *Mar.* 16, 16. Hněv boží přichází na syny nevěry. *Kol.* 3, 16. Bez víry nelze Bohu se líbiti. *Žid.* 11, 6. srv. I. *Jan* 5, 6.

Výroky a podobenství sv. Otců a j.: Všelický hřích tělem se nazývá, obzvláště nevěra, jenž vši nešlechtnosti jest matkou. Nikomu, kdo jest nevěřícím, neprospějí dobré skutky a čistota. To

vše poškvřňuje nevěra. Sv. *Efr.* Přirozenost nevěry podobá se půdě písečné; nebo jakkoli mnoho deště pojme, úrodnou se nestává. Sv. *Jan Zl.* Kdo nechce věřiti, leč co pochopil, podobá se slepci, jenž jistotu světla a rozmanitost barev nepřipouští proto, že si o tom žádné představy učiniti nemůže. Stojít na odpor tomu, co skutečně jest. *Václ. Novák.*

Království bez krále. Žádnému, kdo má zdravý rozum, ani nenapadne pochybovati aneb docela upírati, že by království bez krále státi a řádně spravováno býti mohlo; ale každý zajisté za to má, že král musí býti v království, aby se tam všecko pro blaho země dalo. A ačkoli lid obecný, sídla královského vzdálený, nezná krále svého osobně, toliko dle obrazu, úředníků a zákonů jeho, předce ho za krále svého uznává, ctí úředníky jeho a zákony jeho zachovává. *Hejbal.*

Příklady.

Nevěřící jsou všickni pohané.

Židé a Turci sice v jednoho Boha věří, však Krista za Boha neuznávají.

Nevěra pochází z pýchy a z hříšného života. Důkaz toho máme na *Diagorovi*, mudrci a básníku, jenž v hříších pohřížen klesl tak hluboko, že konečně i víru v Boha ztratil. Byla mu totiž jeho nejpracnější a nejlepší báseň uzmuta a zloděj nemeškal ji za svou vlastní na světlo vydati, čímž *Diagoras* na své cti a na zisku utrpěl. *Diagoras* povolal zloděje před soud, kde tento křivou přísahou z krádeže se očistil. Proto *Diagoras* tak se rozhněval, že si umínil od té chvíle nejen v hříších zůstatí a jako onen zloděj z přísahy nic si nedělati, nýbrž aby své nešlechetnosti bez bázně tropiti mohl, počal nejen slovy, nýbrž i spisy svými prohlašovati, že žádných bohů není.

Bída učí Boha znáti. Jistý *hospodský*, jenž se v zlých společnostech naučil nevěře, také příchozí pocestné, kteří u něho přenocovali, vypravováním svých zkušeností, zvláště ale upíráním Boha často obveseloval. Jednoho večera přišli k němu dva bohobojní muži, které *hospodský* svými bohaprázdnými řečmi dlouho do noci sužoval a jim dokázati chtěl, že není Boha, ani nebe ani pekla. Pocestní hleděli ho všemožně přesvědčiti, on však počal se jim vysmívati. Pozdě se rozešli a odebrali se na odpočínutí. Však co se stalo? Sotva že usnuli, probudil je hrozný křik, který stal se na ulici. Vedlejší dům obestřen byl ohnivým plamenem a hospoda našla se ve velikém nebezpečství. Pocestní vzbudili *hospodského*

rychle a oznámili mu, dům jeho v jakém je nebezpečení. Sotva byl uzřel hospodský ze sna probuzený zář, sepnul ruce a zvolal: O všemohoucí, milostivý Bože, pomoz mi v té veliké úzkosti! Slyše to jeden z dotčených pocestných, vpadl mu do řeči a pravil: Aj, ty nesmyslný člověče, celý večer jsi Boha upíral a dokládal, že není Boha, a nyní, když jsi v nebezpečení, tedy ti má pomoci?

Příslaví: Blázen praví: Boha není. — Kdo není věren Bohu, nebude ani člověku. — Měří zloboh Boha na svou míru.

Co je člověk bez náboženství? Ratiborský, nábožný majetník statku, chodil jarního dne z rána po své zahradě. Trávník se opět krásně zelenal, ozdoben kvítím rozmanitým; pilné včeličky poletovaly, aby si nanesly sladkého medu a ptactvo nebeské prozpěvovalo zvučné písně ku chvále dobrého stvořitele. Mysl Ratiborského byla veselá a jasná jako celá tvářnost obnovené země. V tom přiběhl synek jeho Ludevít a vzav otce za ruku, zvolal: „Pojďte se, milý otče, tam na ten stromek podívat, pojďte!“ A otec šel s ním ke stromku. „Podívejte se,“ pravil L., „kterak ten stromeček plný je krásného květu; jen tady ta větvička je uschlá a holá, a nemá ani jediného poupátka. Čím to je, otče?“ Otec prohlídnuv tu větvičku, dí: „Což nevidíš, že je větvička od stromku odčísnutá a že jenom tenoučkou kůrou při něm visí? Hle, proto jest uschlá a holá; nebo větev, která se od svého stromu odlučuje, mrtva jest, čerstvou pak štávou žije jenom ta, která s ním spojena jest na trvalost pevnou. — Tak milé dítě i s člověkem jest. Duše jeho jen tehdaž opravdu žije, když pevně s Bohem, původem a kmenem svým, ve spojení trvá blahodějným svazkem náboženství. Odlučuje-li se ale od Boha, spouští-li se ho, tuť i duše jeho vadne a hyne; nebo jako tělo žítí nemůže bez ducha, tak i Bůh opět ducha proniká k životu opravdivému. — Pochopuješ-li pak nyní také milé dítě, proč ta větvička květu nemá?“ „Ano, milý otče, pochopuji,“ odpověděl malý Ludevít, „uschlá větvička ovšem kvěsti nemůže.“ „Tak jest,“ odpověděl otec, „a jakož uschlá větev nemůže kvěsti, tak ani duše lidská s to není, aby se obírala myšlením vznešenějším a v pravdě šlechetným, odvrátila-li se od Boha. Srdce takového člověka, nehledajíc ustálení svého v Bohu, nýbrž ve věcech pomíjitelných a nejistotou se zmítajících, nemůže se povznésti vzhůru k původu i konečnému účelu svému, nýbrž jen ke trupeli se schyluje pozemskému, jakož ta odčísnutá větvička mdlá, vyštávlá a veškeré síly zbavená k zemi se sklání.“ — Tu se otec odmlčel a Ludevít pohlídnuv s myslí pohnutou, pravil: „Porozuměl jsem, otče, vašemu

poučení a nyní spolu nahlížím, že ta odloučená větvička žádného ovoce nésti nemůže.“ „Jak by mohla ovoce nésti“, odpověděl otec, „když na ní květu není? Tak člověk spustiv se Boha, se neobírá myšlením v pravdě šlechetným, již toho není dokonce schopen, aby vykonával skutků šlechetných, které neskonalou mají cenu i platnost pro časy věčné. Neboť co ovoce jest na živé větvičce, to jsou blahodějná, prospěšná a bohumilá skutky; ty mají svůj původ, svůj pramen jen v duši bohomyšlné, v duši šlechetné. — Pamatuj si tedy, milé dítě, to podobenství. Jako odčísnutá větev jest obrazem bezbožné, od Boha odloučené mysli: tak stromek kvetoucí buď obrazem duše nábožné, duše v Bohu spočívající. Pevně s kmenem i s jeho kořenem spojen, zvedá stromek své ratolesti vzhůru k nebesům, na ratolestech pučí krásný květ vonný, a z květu vonného vyrůstá ovoce dobré. Rovněž i člověk nábožný úplně sloučen s Bohem, pevně stojí ve všelikých proměnách věcí pozemských, ve všelikých případech života vezdejšího; on důvěrně a radostně srdce svého a své jasné tváře pozvedá k nebesům a klada sobě vůli Svrchovaného za pravidlo, koná hojně skutky účinné lásky.“ — Ludevít všechna ta slova moudrého otce sobě k mysli vzal a pevně v srdce své vštípil, a kdykoli, procházeje se po zahradě, na stromček pohleděl, pokaždé sobě opakoval přání, aby se tomu stromčku stal podobným. *Fr. Černohouz.*

Ten nemá ruce! či *nevěra je pošetilá.* Bylo to na sklonku měsíce ledna, když v hostinci „u Kotvy“ pod večer za stolem seděla společnost, sestávající, jak se říká, z lidí vzdělaných. Hovor, který se tu vedl, neměl do sebe pranic zajímavého, mdle se vleka kolem povětrnosti a několika obyčejných příhod téhož dne. — Pojednou ale začala rozmluva nabývatí živosti. Přítomný mladík jeden dovedl vážnoucímu hovoru dáti směr a obsah docela jiný: převedl je na pole náboženství. I mluvilo se o věcech víry, o záležitostech církve všelicos, pro i proti; posuzoval se hned ten, hned onen článek víry, přetřásalo se brzy to, brzy ono zřízení církve. — Že tu v proudu řeči nebylo šetřeno úcty a vážnosti, snadno si pomyslíti. — Mladík, jemuž se podařilo rozhovoru dáti barvu náboženskou, hledal toho příležitost, aby jed svých nevěreckých zásad přelíti mohl do duší přísedících hostů. Nešetřil tudíž vtipu, aby podezřelým, směšným, potupným učinil, co má křesťanu býti nejmilejším a nejdražším — víru. A vyrozuměv, že se k němu kloní důvěra jen jednoho z přítomných, odvrhl všecku dosavadní ostýchavost a slovy holými pronesl se takto: Co se mne týče, pá-

nové, já, abych pravdu řekl, za všechny tyto a podobné třeť nedám ani balatky; v mých uších jsou to samé dětské žvachy a babské tlachy; člověk vzdělaný ten jim ani za mák nepřeje sluchu, merci-li víry; muž rozumu a osvěty ten vám věří jen co vidí. A kdo viděl kdy nějakou nesmrtelnou duši? kdo viděl kdy Boha? kdo nebe, peklo a těm podobné stvůry či nestvůry fantastické mysli? Mé Credo jest krátké a zahrnuje se ve slovích: „Věřím co vidím; nevěřím, čeho nevidím!“ — Takového vyznání víry se ovšem nenadáli ani ti, co srdcem se byli octli v táboře drzého rouhala. Všickni strnuli, všickni se odmlčeli; všickni tu seděli jako omráčeni nenadálým bleskem. — Tu se ozval muž, který u nedalekého stolu seděl, bystře a napnutě byl sledoval celý běh nemilé mu rozpravy, slovy těmito: Dovolte, pánové, abych i já směl přičiníti slovíčko k vaší rozmluvě. — „I s Pánem Bohem,“ znělo mu za odpověď z úst skoro všech, kteří člověka toho sobě posud ani nevěšmnuvše, rádi byli, že jim snad pomoci chce z nesnází. „Libo-li, přisedněte k nám,“ volali naň, „a mluve co víte a chcete.“ — „Jsemť, jak vidíte, pocestný,“ počal cizinec, „i přicházím zrovna z Lehkomyšle, dědiny vám jistě lépe známé nežli mně. Pořídív tam své věci, bral jsem se dále, chtě přenocovati zde v městě. Když tu tak kráčím těsně zahalen do svého pláště, přijdu za veskými humny k místu, kde se hlouček chlapců vesele a bezstarostně proháněl. — Jeden z chlapců, spatřiv mne z daleka, strhl se náhle ostatních a pádil, co jen nohy stačily, aby mi ze všech nejprvnější políbil ruku. Mysleť, že to domácí velebný pán, který měl obyčej, choditi tamtudy na procházku. Ještě mne ale nedoběhl, spozoroval svůj omyl a nevida moje v plášti zcela ukryté ruce, obrátil se, volaje křikem divokým a úšklebným na své soudruhy: „Hoši, ten nemá ruce!“ — Tu ustal pocestný na chvílku ve všem vypravování, stíhaje zrakem lehkovážného rouhače, který zatím změnil barvu obličeje, seděl tu jako opařený a klopal oči k podlaze. — „Musímť vyznati,“ pokračoval hned zase vlídně cizinec, „že mne ten rozpustilý chlapcův chechtot v prvním okamžení jaksi zarazil. Brzo však řekl jsem sám u sebe: Je to dítě, slabé, krátkozraké dítě, ještě nezvyklé přemýšletí; dítě, jehož rozum sahá zrovna jen tak daleko, jako jeho málo cvičené oko. A nemysle pak už více na tu dětskou příhodu, stoupal jsem chutě ku předu, až jsem se šťastně octnul pod krovem tohoto domu. — Tady ale za vážné vaší rozpravy vztanula mi ta Lehkomyšlská příhoda opět na mysl, nabývajíc v mých očích čím dále tím větší váhy, většího významu. Vidímť nyní v tom chlapci pra-

obraz všech, kdo ničeho věřiti nechtějí, čehož očima neviděli a rukama svýma nechápali. Rozpustilý chlapec ten zdá se mi na vlas býti podoben těm učeným i neučeným mudrákům světa starého i nového, co si zvláštní z toho dělají čest a zásluhu, když pyšně nadutými tvářemi vytrubovati mohou do světa: „Věřím co vidím, nevěřím co nevidím!“ Již pak, co se o tom zdá vám a co vy tomu, pánové, říkáte?“ — Povděčné pokyvování hlavou téměř všech hostů, radostný úsměv na rtech jejich, současné mu ode všad podávání a tisknutí ruky a skoro jednohlasem pronešené: Dobře, výborně! to vše bylo cizinci důkazem, že rouhačný nevěrec úplnou porážku utrpěl. Když pak zrak cizincův ještě jednou se sháněl po tváři mladého rouhala, nenašel ho mezi přisedícími více. — „A ten cizinec byl jsem já,“ dodal názvukem jaksi vítězným sporovlasý starček, který, otočen kruhem synů a vnuků svých, vyprávěl jim onen příběh ze svého života, aby ukázal, jak málo důmyslu a jak mnoho nesmyslu v sobě zahrnuje ono tak schvalované učení bezboženství či nevěry. *Pravdy v obrazech od Fr. Černohouze.*

Neznaboh.

Neznabohu, když se k slunce znětu zrak tvůj vznese k nebe sklepení, východ v náchovém kdy zardění blesk posílá veškerému světu; když se na tě sype hojnost květů u líbezném listí šustění, když potůčka sloucháš žurčení a milostné plesy pěvců v letu. když v tichounkém běhu řeka plyne a se lučinami vldně vine jako přes koberec modrý pruh: to tvé oko zaslepené mine, pohrdá tím nevšímavý sluch, a v rouhání voláš: „Není Bůh!“	Sopka zhoubná jícen když otvírá a ozáří noční prostoru, z útrob metá žhoucích výtvorů a vše valící se láva sžírá; když lavina chýže, duby stírá, když jsou živly v strašném rozporu, s bleskem se na temném obzoru střídá hrom, až každý tvor umírá, vody když přestoupí v bouři hráze, skal když tisícleté klenutí s hrůzou kácí se přes kolmé sráže: ha, tu poznáš Boha a svou vinu, a strach vzdechy tobě vynutí: Bože Otče, pomoz, sice zhynu!
---	---

V. J. Pícek.

2. Pochybování, hloubání a pochybenství ve věcech víry.

Pochybovati vůbec jest váhati, ku kterému z více důvodův na pravdu bychom se měli přiznati.

Když křesťan o pravdách náboženských lehkomylně hloubá a jako naschvál toho vyhledává, co by ho ve víře mohlo zviklati, snadno upadá v pochybnost. — Ovšem dovoleno jest skoumati učení, jež věřiti a dle něho žíti máme (I. *Tes.* 5, 21.); ale chtít, abychom všecky pravdy zjevení božského slabým a obmezeným roz-

umem pochopili a jako o věcech přirozených se přesvědčili, jest hříšná opovázlivost. Takové všetečné skoumání bývá nezřídka *příčinou* pochybování o víře; jež často pochází také z nedostatku náboženského vycvičení a ze srdce těžkými hříchy obtíženého.

Pro obmezenost lidského rozumu snadnoť v pochybnost upadnouti; však nedejme jí vzrůstí až v pochybenství. — *Pochybenství* jest náhled, že nikdy se nelze dobrati úplné pravdy a že veškeré přesvědčení o víře je marné a zdánlivé. Víra jest nejen dar z milosti boží, nýbrž i účinek vůle, k níž nebýváme nuceni. Proto, kdo víru opravdu miluje, úsilně každou pochybnost zamítá.

Aby se křesťan katolický chránil vsí pochybnosti, hleď se především v sv. náboženství náležitě vycvičiti, lehkovážně nehlobej, nerozumuj o tajemstvích víry, pochybností nevyhledávej, když maně se nahodí, zúmyslně se při nich nezdržuj; nečítej bludných kněh a chraň se hádek s jinověrci; musíš-li obcovati s bludaři, často k Bohu se modli a vzbuzuj víru katolickou.

Slova písma: „Všeho zkoušejte; a což dobrého jest, toho se držte.“ I. *Tes.* 5, 21. „Totof jest dílo boží, abyste věřili v toho, kteréhož on poslal.“ *Jan* 12, 44. „Měj víru a dobré svědomí, kterážto někteří odvrhše, utonuli s vírou.“ I. *Tim.* 1, 19. „Pravé jest slovo Hospodinovo a všickni skutkové jeho jsou věrní.“ *Žlm.* 32, 4. „Víra ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Kristovo.“ *Řím.* 10, 17. „Mluvíme moudrost boží v tajemství, kteráž jest skryta, kterouž Bůh před věky k slávě naší (zjevití) uložil. I. *Kor.* 2, 7. I. *Jan* 5, 9. 10.

Výroky sv. otců: „Nemoha vyzpytovati a pochopiti věcí, které jsou nižší tebe, kterakž těch, ježto jsou nad tebou, postíhneš? Poddej se Bohu a rozum svůj pod víru pokoř a bude tobě dáno světlo umění, pokud tobě užitečné jest a potřebné. Blah. *Tom. Kemp.* Divy boží sluší uvažovati rozjímáním, nikdy ale vyšetřovati rozumováním. Sv. *Řehoř.* Jestliže nemůžeme chápati ani věcí smyslých, kterak ku př. magnet k sobě přitahuje železo, kterak ze zrna v zemi vsetého tak mnoho zrní vyrůstá, jak podivných účinků má měsíc a blesk, kterak bychom se diviti chtěli, že pro nás božská tajemství tak neschopna jsou? Sv. *Liguori.* Nechtěj pochopiti, abys věřil, nýbrž věř, abys rozuměl; pochopení jest odměna víry. Sv. *Augustin.* Věc to velmi nebezpečná, jest-li že se osměluješ starou víru jako cos nového proskoumávati. Sv. *Ambrož.*

Pochybovi.

Tvůj duch pochybnostmi rozerván, Ohromné, smrtící myšlenky
hle knihu života probírá, v tobě bitvu zoufalou bijí;
by našel jádro ukryté, však noc ti odpověď nedává,
do rakví a do hrobu zírám. i poslední svit hvězdný mjí.

Věz, marné člověka bádání,
pravda mu zůstane tajena,
nic neužrjí na zemi, nebi,
jestli nepadne na kolena.

V. Furch.

3. Netečnost či lhostejnost náboženská (*indiferentism*).

Netečnost, lhostejnost vůbec jest ta povaha duševní, nebyti dojatu tím, čím jiní bývají nadšeni. Netečnost náboženská jest nevšímavost a nedbalost u věcech víry, k níž se kdo před světem přiznává a čítá.

Netečnost náboženská zakládá se v důmnění, že jest víra jako víra, že každá vede k spasení, tudíž že je zbytečno skoumati, je-li které náboženství pravé čili nepravé; že málo na tom záleží, zdaž je kdo pohanem, mohamedánem, židem nebo křesťanem, jen když se snaží býti poctivým člověkem.

Netečnost taková čelí proti rozumu a dotýká se svatosti, pravdomluvnosti a cti, kteráž Bohu přísluší; jest to nesmírná urážka velebnosti boží.

Netečnost prýštívá se dílem z nevědomosti, dílem z lhostejnosti ku pravdě vůbec, dílem z obojího zároveň. Také bývá příčinou pýcha, daremné vychování, zlá vůle a nemoudré jiných následování.

Úvaha: Tebe, milý křesťane, vzdálena budiž náboženská lhostejnost. Proto chraň se všech myšlenek a řečí, ježto zplozují a projevují netečnost.

Slova pisma: „Není v žádném jiném spasení (než v Kristu Ježíši).“ *Sk.* 4, 12. „Což rozdělen jest Kristus?“ *I. Kor.* 1, 13. „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a otec všech, kterýž jest nade všechno, a skrze všechno, ve všech nás.“ *Ef.* 4, 5. 6. „Kdo není se mnou, proti mně jest, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje.“ *Luk.* 11, 23. „Protož prosím vás, bratří, skrz milosrdenství boží, abyste vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou.“ *Řím.* 12, 1.

Výroky Svatých: Nemůže Boha za Otce míti, kdo církev katolickou nemá za matku. Sv. *Cyprian*. Věru jest nám slze radosti prolévati, vidoucím, kterak Bůh v pohanských krajinách přijat bývá;

však i plakati jest nám nad netečností v krajinách našich, ježto vidíme, v jaké hojnosti se jeho nebeské dary rozdávají a předce nenesou žádného ovoce. — Je to zajisté hanba pro nás, musíme-li viděti, kterak Indiánští národové byli přeochoťni k obrácení se na víru, — a my v lůně církve katolické zrozeni a vychováni, jsme neteční, ano — chceme všecko tupiti a posuzovati. Sv. *Frant. Šal.*

4. *Blud, kacírství, rozkol a odpadlictví.*

Blud vůbec jest úsudek křivý, jehož se někdo drží, maje jej za pravdu. Kdo si některý článek víry katolické chybně vykládá neb ho nepřijímá, *bloudí v ohledu víry*. Kdo pak uchyluje se vědomě od víry katolické, církvi tvrdošíjně odpírání a v bludu, ač byl napomenut, zatvrzele trvá, dopouští se kacírství.

Kacírství jest tedy vědomé a tvrdošíjné uchýlení se křesťana katolického od víry církve, čili blud proti katolické víře, spojený s tvrdošíjností. — Člověk snadno pobloudí z křehkosti těla, z obmezenosti rozumu, neb sveden od bloudících; ale kdo setrvává v poznaném bludu, hřeší. Kacírská mysl, trvajíc při bludu z převráceného srdce, zove se kacírstvím z vůle (*haeresis formalis*).

„Kdo bez viny své církevnímu učení odporují a s ním se neshodují, těch církev nezavrhuje. Toliko ten, kdo tvrdošíjně v bludu trvá, toho církev ze své společnosti vyvrhuje a zbavuje všeho účastenství ve statcích a milostech svých, i po smrti mu společného s katolíky odpočinku odepírání; ovšem jen proto, aby se jasně vyslovilo: „Byl proti nám!“ O křesťanech nekatolických a židech, kteří mezi katolíky žijou a o pravdě katolického náboženství snadno se přesvědčiti mohou, nicméně při svém bludu trvají, domněnka jest, že pravdě vědomě, alespoň z viny své odporují a když konečně přistupují k církvi katolické, musí prositi za rozhrěšení z kacírství. —“ *Kat. Řím.*

Od kacírství rozeznává se *odštěpení* neb *rozkol* církve východní (schisma), ježto neuznávajíc jednoty s církvi římsko-katolickou, má své vlastní řízení i obřady. (Viz Úvod díl I. str. 20.)

Skutečné odstoupení od náboženství křesťanského a přestoupení k jiné víře, na př. k Islamu, sluje *odpadlictví* (*apostasia*).

Všeliký blud prýští se buď z nevědomosti, neb ze zloby a schvalné nenávisti; zvláště pak kacírství a odpadlictví jest těžkým hříchem, jehož následky jsou velmi žalostné a tresty hrozné časné i věčné.

Prostředky. „Abys, milý křesťane víru svou všech bludů čistou uchoval, musíš se chrániti pýchy rozumu, pošetilého následování jiných

lidí a zkaženosti srdce čili hříšného života. Pak se musíš také varovati obcování s nevěřícími, zvláště ale posměváčků sv. náboženství a podobných svůdců, jakož i čtení daremných, nevěrou a bludy kacírskými páchnoucích kněh.“ *Hejbal*.

Chování k bloudícím: Jinověrců, bludařů a kacírů máme trpělivě snášeti.

Tato však snášenlivost (tolerance) jinověrců nezáleží v tom, abychom nevěru a bludy jejich ospravedlňovali, aneb abychom se lhostejnými ukazovali, zda-li kdo pravou víru má nebo bludy zápáchá; anebo abychom bludným jinověrcům pochlebovali nadějí věčného spasení: — nýbrž snášenlivost záleží v tom, abychom na jinověrce nesočili, jim neubližovali, ani jich nepronásledovali, — abychom k vyplenění bludů a nevěry žádného násilí neužívali; nýbrž abychom v duchu křesťanské lásky jich opatrně poučovali, povinnosti křesťanské spravedlnosti a skutky lásky jim prokazovali, křesťanskými ctnostmi a dobrými skutky jim svítili a ku Pánu Bohu za ně se modlili, aby světlem pravé víry osvíceni, zavrhli své bludy a navrátili se do lůna církve Kristovy.

Slova písma: „Neposlouchejte slov proroků, kteří oklamávají vás, vidění srdce svého mluví, ne z úst Hospodinových.“ *Jer.* 23, 16. „Povstanou falešní Kristové a falešní prorokové; — nevěřte.“ *Mat.* 24, 24. „Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; ale nyní nemají výmluvy z hříchu svého.“ *Jan.* 15, 22. *Řím.* 1, 19. „Vydal je Bůh v žádosti srdce jejich, kteří změnili pravdu boží v lež.“ *Řím.* 1, 24—28. „Musí kacírství býti, aby zjevení byli mezi vámi ti, kteří jsou zkušeni.“ *I. Kor.* 11, 19. „Zlí lidé a svůdcové půjdou v horší, bloudíce a v blud uvádějíce; ale ty zůstávej v tom, co ti svěřeno jest.“ *II. Tim.* 3, 13. „Jest-li pak církev neposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ *Mat.* 18, 17. „Pilně se varujte falešných proroků.“ *Mat.* 7, 15.

„Člověka kacíře po jednom i druhém napomenutí varuj se, věda že jest převrácený a hřeší, svým vlastním soudem jsa odsouzen.“ *Tit.* 3, 10. 11. „Pak-li kdo neposlechne slova vašeho . . . nesměšujte se s ním, aby byl zahanben, avšak nemějte ho za nepřitele, ale trescete ho jako bratra.“ *II. Tes.* 3, 14. 15.

Výroky sv. Otců. Cokoli se nesrovnává s pravdou, jest kacírství, byť to byl také zastaralý zvyk. *Tertul.* Za kacíře buď držán každý, kdo sice vyznává, že v Krista věří; avšak o pravdě víry křesťanské jinak věří, než ustanovení církevního podání ukazuje. *Origines.* Převrácená učení nezrodila se jinak, než že dobrým

písmům dobře se nerozumí a čemu se v nich náležitě nerozumí, to se nepředloženě a opovážlivě rozhlašuje. Sv. *August.* Vzniklo kacířství proto, že převrácená mysl nedá pokoje, i že ráda sama sebou na různu jdouc, jednoty se neдрží. Sv. *Cypr.* Kacíři vyvrhují se z církve a považují se za její nepřátely. Jistě i takto svým zlým počínáním jsou jiným katolickým úděm Kristovým k užitku, ježto Bůh i zlých k dobrému užívá. Sv. *August.* Užívejme tedy kacířů, ne abychom jejich bludy schvalovali, nýbrž abychom katolické učení proti jejich úkladům hájíce, bedlivějšími a opatrnějšími byli. *Týž.* Žádného s kacíři obcování — nemějme, jsouce od nich tak oddělení, jakož oni jsou od Církve odštípeni. Sv. *Cyprian.* Přijdou-li s prošením, skroušeně dosti činíce, nebudte oslyšáni. *Týž.* Křestanu není dovoleno mocí a nucením proti bludu bojovati, nýbrž toliko důvody a mírností. Sv. *Jan Zl.* Všecky snášej, jako tebe Pán. Sv. *Ignac Antioch.*

Přípodobnění. „Všeliké štípení, jehož neštípil Otec nebeský, vykořeněno bude. (Mat. 15.) Řeč jejich rozjídá se jako rak.“ (II. Tim. 2.) Povede-li slepý slepěho, oba do jámy padnou.“ *Mat. 15.*

Nedávejte se křivým učením mámiti. Prosím vás, abyste křesťanské toliko potravu požívali a bejlí cizího se varovali, kterých jest bludařství. Slučujít Jesu Krista se svou jedovatinou, podávající směsici jedu úmorného se sladkým mestem, jižto nevědomec záhubnou pochotí lokaje, smrti se dopije. Sv. *Ignac.* Stává-li v hudbě jediného falešného tonu, ruší se jím všecken soulad, byť i ostatní tony souhlasily: tak učením bludným, byť v článku jediném, povstane v celé soustavě rozlad. *Černoňouz.* Jako člověka, jehož rak rozjídá, si sice ošklivíme, ale srdečnou s ním máme útrpnost, tak blud zavrhovati, ale bloudícího milovati máme. *Lohner.*

Světlo domovní. Vraceje se poutník ze vzdálených zemí do své vlasti, v duchu sladkou nadějí se kojil; neboť za dlouhá léta ani rodičů svých ani bratrů a sester nespatriil. Když pak byl na hory přišel, překvapila jej tmavá noc, takže ani holi v ruce neviděl. Šejda pak s hor do údolí, zabloudil s cesty a v pravo i v levo kráčeje, velmi tesknil a nařikal sobě: O bych člověka potkal, jenž by mne na pravou vyvedl cestu; jak bych mu děkoval! To mluvě, zůstal tiše státi, očekávaje vůdce. A když zde unavený poutník pln nepokoje stojí, spatřil v tmavé dalekosti sem tam se kmitající světélko, ano se milé a utěšené zdálo v mráкотě noční i zvolal: „O budiž vítáno, znamení pokoje; neboť mi blízkost lidí jevíš! Tvá slabá záře jest mi červánkem na východě v temnostech

nočních!“ — Spěchaje pak krokem kvapným dále, domníval se viděti muže, an světlo nese. — Však hle, byla to světýlka, která z bahen zplozena, vznášela se nad shnilotinou. A on blížil se ku kraji propasti. — Tu nenadále slyší hlas: „Stůj, jinak jsi synem smrti!“ On pak se zastavil a ohlížeje se, shledl rybáře, an z lodičky k němu volal. — „Proč nemám,“ ptal se, „kráčetí dále za světlem vlídným? Jsem pocestný, kterýž zbloudil.“ „Vlídné světlo, pravil rybář, tak nazýváš světýlko, které poutníka v zkázu láká. — Zlé mocnosti temností podzemských vytvořily ze smrdutých bahen ohnivou páru, která jasností vlídného světla lesknouti se namáhá. Hleď, kterak neustále se zmítá ona zlá úroda temností nočních.“ — Tak pravil rybář a klamné světélko zhaslo. Světélko zmizelo a unavený poutník děkoval srdečně za ochranu svému osvoboditeli. A rybář odpověděl, řka: „Kterak by mohl člověk bližního zanechatí v bludu a pravou cestu mu neukázati! Máme oba Bohu zač děkovat: já, že mne za nástroj k tvé ochraně vyvolil, a ty, že se to v tu hodinu přihodilo, když jsem právě na lodi se plavil.“ — Na to vystoupil dobromyslný rybář z lodičky a vyprovodiv poutníka, pravou cestu mu k domovu ukázal. Utěšenou myslí kráčel tento a již ze vzdálí světlo spatřil, ano hustým stromovím jasnost vlídně proráželo, jemu nade všecko potěšitelné; neboť za ním po mnoha nesnázích domů došel. Zaklepal, dvěře se otevrou; otec a matka, bratři a sestry padají mu kolem krku a líbajíce ho, pláčou radostí. — *Krummacherovo podobenství.*

Příklady.

Církev sv. měla po všechny věky proti sobě mnoho *bludařův a kacírův*, jak jsem ukázal hned v dílu I. str. 20 a 21. a tuto podávám v přehledu:

V I. století hned za časů sv. apoštolů: Ebionité a Nazarejští, čarodějník Šimon a Cerinth.

II. a III. Celsus, mudrc ze školy epikurejské dokazoval, že Pán Ježíš nebyl Syn boží. Lucián se pohanským i křesťanským naukám posmíval. Gnostikové, Manicheové, Docketi, Montanisté, Sabelius a Pavel Samosatenský.

IV. Julián odpadlík. — Donatisté, Ariané.

V.—VII. Pelagius, Nestorius, Eutiches. — Bludy monofisické a monotheletské.

VI. Mahomed hlásal Islam.

VIII. Císař řecký Leo isaur. dal si namluviti, že je účta

obrazů modlářstvím; podobně syn jeho Kopronymus zuřil proti obrazům.

IX. Focius, patriarcha Cařihradský, počal roztržku církve východní od západní, která dosud trvá.

XI. Berengar, arcijahen Andegavský (Angers ve Francii), dotknul se svátosti oltářní, hlásaje, že v ní není sám Kristus přítomen. Abelard učil bludům vzhledem mravní nauky, zvláště že jediné v mysli ne v skutku je zásluha; jehož bludy Arnold z Brescie rozšiřoval.

XII. Petr Valdus a po něm Valdenští učili mnohým bludům, zvláště tomu, že každý nábožný křesťan je sobě knězem a může hříchy odpouštět.

XIII. Albigenští, směsice rozličných bludařů, od města Albi nazvaní, rušili a loupili chrámy katolické a mnoho zlého natropili. Beghardové učili, že člověk může dosíci takové dokonalosti, že nemůže více ani hřešiti; však potajmo mnohým neřestem byli oddáni.

XIV. Viklef, professor v Oxfordě (v Anglii) mezi jinými dokládal, že Kristus je v svátosti oltářní jen duchovně, toliko v obraze přítomen, ano i pantheism hlásal.

XV. Husité, utrakvisté (podobojí) a česko-moravští bratří.

XVI. Lutr, Zvingli, Kalvín, Jindřich VIII. — původcové Luteranů, protestantů, reformatů, evangelíků, anglikánů a t. d. popírali nejen články jednotlivé, nýbrž podvrátili veškerou autoritu církve a zcela se od církve katolické odtrhli. Ve Francouzích nazváno protestantů „Hugenoté.“

XVII. Jansenius i jeho sstoupenci pochybili v učení o milosti boží. Quietisté snažili se dospěti k onomu stavu duše, kde by bez citu a hnutí zcela v Bohu spočívala.

XVIII. a XIX. Z protestantismu vyvinulo se rozumářství a úplna nevěra. K nevěrcům počítají se: Voltair, Rousseau, Kant, Hegel a jiní filosofové. Za Heglem pokročili Strauss, Bauer, Feuerbach, Renan a jiní učenci.

Z našich dob podotknu ještě Rongeanism či tak zvaný katolicism německý a obce svobodné mezi Němci.

Příklady.

Jak se chovati k jinověrcům, učí nás sám Spasitel, jenž pokáral svých učeníků, když žádali, aby na Samaritány seslal oheň: „Nevíte, čího ducha jste, pravil. Syn člověka nepřišel, ztracovat

duší lidských ale spasit.“ (*Luk. 9, 54.*) Pán Ježíš se Samaritánkou u studně vlídně a laskavě mluvil a v Samaří za dva dni pobyl (*Jan. 4.*); srovn. podobenství o milosrdném Samaritánu. (*Luk. 10.*)

5. *Proti víře je také lehkověrnost*, když kdo každé mínění náboženské přijímá za pravdu beze všech důvodův a bez přesvědčení.

Křesťan lehkověrný často sám se klame a bývá od jiných oklamán, mísí v náboženství věci malicherné i pošetilé, nedbaje podstatných.

Jest tedy lehkověrnost hříšná a velmi nebezpečná spasení. Proto Kristus i apoštolové před ní výstrahu dávají.

„Vizte, aby vás nikdo nesvedl.“ — „Řekl-li by vám kdo: Aj tuto jest Kristus nebo tamto, nevěřte.“ *Mat. 24, 4. 23.* „Všeho zkuste, což dobrého, toho se držte.“ *Tes. 1, 21.* „Abychom už více nebyli děti, zmítající se a točící každým větrem učení v neustavičnosti lidské.“ *Ef. 4, 14.* „Ne každému duchu věřte; ale zkoušejte duchů, jsou-li z Boha.“ *I. Jan 4, 1.*

„Nedbalostí zdá se mi býti, jest-li že nepříčiňujeme se, abychom pochopili, co věříme. Sv. *Anselm.* K tomu jsem zajisté nakloněn a hotov, abych hleděl ne toliko věrou, nýbrž i vyrozuměním toho se uchopiti, co jest pravdivého.“ *Sv. Augustin.*

6. *Proti víře je konečně pověra, hádání, kouzla i čáry.*

Pověra jest, když se tvorům a vůbec stvořeným věcem jakás tajná a větší moc přiřítá, než jim Bůh dle přirozeného zřízení dal.

Hádání, když se z jistých znamení bez rozumného důvodu skoumají věci skryté, kteréž jen Bohu vševědoucímu jsou povědomy.

Kouzla neb *čáry*, domnívá-li se kdo, že pomocí zlého ducha, ďábla, neb jakýchsi tajemných sil a prostředků mohou se působiti věci nadpřirozené, divy a zázraky a takto že se může prospěti neb škoditi.

K pověrám náleží tedy na př. .

Hádání z čárek neb z brázdek rukou, jak to cikánky činívají.

Posuzování povahy člověka z brázdek lebky a vůbec dle zevnější postavy (frenologie).

Hvězdopravectví neb astrologie, když se z oběhu a postavení hvězd, ze zvláštních a neobyčejných úkazů na nebi, z objevení se vlasatice (komety), z červánků a t. d. osudy lidské skoumají aneb budoucí události předpovídají.

Víra v působení planet na povahu lidskou.

Vykládání karet, když z nahodilého seřazení se hádá na věci skryté, pátrá se po zloději, hledá se příznivec, a t. d.

Víra ve sny, když se jim věří, a na štěstí neb neštěstí se vykládají.

Hra v čísla neb loterie, jež zakládá se obyčejně na snech.

Losování, když na př. vrhem kuliček neb kostek se má důležitá věc rozhodnout.

Fatalism, víra v slepou neodvratnou moc osudu, jako věří Mohamedáné i mnozí sprostí křesťané.

Pověry lékařské, jako : mnohé obecné prostředky proti nemocem, dryáčnictví, mastičkářství . *Víra v uřknutí* neb uhranutí. — *Zaríkání* neb *zažehnávání* všelikých chorob a nemocí.

Zažehnávání mračen a zvonění proti bouři a mrakům.

Udělení neb *učarování* dobytku, že buď málo dojí, neb mléko dává červené.

Všeliké malicherné, ničemné prostředky, dobytí si umění neb vědomosti beze všeho přičinění.

Hledání pokladu proutkem kouzelným.

Alchemie neb zlatodějství, víra v dělání zlata z kovů sprostých.

Víra v znamení a předtuchu, v přízraky a strašidla a m. j.

Mnoho pověry se také stává s *posvátnými věcmi*, s pobožnostmi a církevními obřady. — „Pověry se dopouští křesťan, váže-li se při konání modliteb a posvátných obřadů církve na jistý čas, počet, místo a způsob, domnívaje se, že jinak žádné platnosti před Bohem nemají. Pověřivý jest, kdo věří, že nějaká posvěcená, požehnaná věc aneb modlitba, když na těle bývá nošena, — medalie, škapulíř — nebo když alespoň ta modlitba každého dne bývá přeříkána, nějaké neomylné a zázračné moci proto poskytuje. — Pověrou zapáchají mnohé staré knížky, ano i nové psané a tištěné lístky, obrázky, tak zvané domovní požehnání a j., v nichžto se nalézají rozličná tajemná písmena, znamení sv. kříže, nejsv. jméno boží, jména andělů a svatých, zaklínání ducha pekelného a t. d., a tvrdí se: kdo tento list při sobě nosí, tuto modlitbičku každodenně říká, toho nepotká žádné neštěstí; tomu neuškodí ani oheň, ani zlí lidé, ani zloději, ani loupežníci, a nešťastná smrt ho nezachvátí. — A aby nábožní křesťané takovými pověrečnými věcmi tím snáze omámeni byli, nalézají se v takových knížkách také jméno papeže, jenž prý mnohé odpustky udělil těm, kteří tyto pověrečné věci činí, jakož i jména biskupů, s jichžto dovolením byly vytištěny a t. d. co všecko je lež, klam a podvod. (*Hejbal: Katolická morálka.*)

Pověry povstávají vůbec zastupováním obrazivosti na místě bedlivé zkušenosti a chladného rozumu. Mnohé pověry mají původ

svůj v pohanstvu, odkud v křesťanstvo až na naše časy byly pře-
nešeny.

Příčina bývá neznalost zákonů přírodních a nevzdělanost
obecného lidu vůbec, jakož i přirozený pud člověka, pátrati po vě-
cech tajných, nadřzuje pověrám. — Taková pak jest moc prvních
dojmů za mladosti, že i mnozí osvícení mužové nemohli se dokonce
vybavit z osidel pověr.

Pověry bývají často nerozumné a směšné, pouhý mam a klam.
Člověk pověřivý nepravě, křivě soudí o příčinách a následcích,
tak že mnohdy pověra zdravému rozumu, ano i zjevení božímu, bývá
na odpor.

Často bývá v pověře pravda skryta, ač zle rozuměna, a ro-
zeznává se od pravdy jen tím, že se zakládá na nejasných před-
stavách, a bývá neškodná. Než namnoze bývají pověry velice ško-
dlivé a záhubné.

Kdo pověrou jiných klame, dopouští se hříchu, chtěje se ro-
vnati Bohu vševědoucímu; ano i kdo se šáliti dá, hřeší, věře více
člověku než Bohu. Bloudí-li pověřivý bez viny, ze slabosti ducha
neb z obmezenosti rozumu, nemá ovšem hříchu; jedná toliko nemou-
dře, pošetile. —

Bůh hned v starém zákoně pověru zakazoval a přísnými vyhro-
žoval tresty, ano i zákon nový nám před ní výstrahu dává:

Proto, křesťane, *chraň se pověry*, zvláště takových vypleňuj,
ježto víře a poctě boží jsou na ujmu, lidi bázni a úzkostí napl-
ňují a v nebezpečenství těla i duše uvádějí. — Pak-li při pověře
není zlého úmyslu a nikomu-li neškodí, může se trpěti, neb ale-
spoň má se proti ní opatrně nastupovati.

Aby se kdo uchránil pověry, hleď rozum svůj všemožně vzdě-
lati, uč se přírodu znáti, přičiň se dokonale poznati sv. náboženství,
zvláště pak měj pevnou víru a důvěru v božskou prozřetelnost.

Slova písma sv.: „Neuchylujte se k čarodějníkům, aniž se
ptejte nač hádačů, abyste se nepoškrvnili skrze ně. Jáť Hospodin,
Bůh váš.“ III. *Mojž.* 19, 31. „Člověk, kterýž by se uchýlil k ča-
rodějníkům a hádačům, . . . postavím tvář svou proti němu a
vyhladím jej z prostředku lidu jeho.“ III. *M.* 10, 6. a 20, 27.

Hádání bludné a snové zlé činících marnost jest. *Ekkl.* 34, 5.
„Toto praví Hospodin: Podle cest národů neučte se a znamení
nebeských nebojte se, jichž se bojí pohané.“ *Sir.* 10, 2.

„Ničemných a babských básní varuj se, ale cvič se v pobo-
žnosti.“ I. *Tim.* 4, 7. „Tresci je přísně, ať jsou zdraví u víře, ne-

šetřice židovských básní a příkázání lidí těch, kteří se odvracují od pravdy.“ *Tit.* 1, 13. 14. *Zj.* 21, 8.

Výrok sv. Otců. Jest pověrou a spolu i velikým přečiněním, když se ona čest prokazuje stvořením, kteráž jedině Bohu přináleží. Sv. *Alf. Lig.* Pozorování a věštění z planet jest hloupost, hříčka dětská a marná nesmyslnost. Sv. *Cyrill Alex.* Ničemný člověče, kterak se můžeš opovážiti vzhledem své budoucnosti něco jistého sobě ustanoviti, pravě, jakoby Bůh, Pán všeho, tobě byl budoucnost v moc odevzdal, sám pak nic více co poroučeti neměl! Sv. *Bernard.* Nevíš-li, jakou škodu a záhubu věštění a hádání přináší? Kdo se hádáním zaměstnává, zbavuje se prozřetelnosti a pečlivosti boží. Sv. *Basil.* „Kdo by řekl, žeby tělo, rozum neb vůle člověka hvězdám byla poddána . . . buď vyobcován. *Sněm Brakarenský.*

Úvahy o rozličných pověrách.

Víra v sny a jich vykládání pochází z časů pohanských, jak čteme v písmě sv., že Farao povolal hádače, aby mu neobyčejný sen vyložili. I. *Mojž.* 41. Jak křesťan má smýšleti o snech, pěkně † *Innoc. Frencl* vypisuje ve své *Postille*:

„Celý svět jest v rukou božích; vše musí sloužiti jemu. — Nalezáme v písmě sv., že zhusta mluvíval Bůh k lidem ve snách a tak zjevoval jim vůli svou. Tak potěšil ve snách Jakuba přítomností a péčí svou. — Josefu egyptskému dal ve snách předzvědy, ukázal k jaké důstojnosti přijde. Faraonovi dal ve snách napomenutí, aby na sedm let neurodných zásobil se před hladem. Mudrce ve snách napomenul, aby se nevraceli k Herodesovi. Podobně Josefu ve snách přikázal, aby s dítětem utekl do Egypta a zase zpět se navrátil. Používá-li božská prozřetelnost snů k zjevení své vůle a budoucnosti lidem, předce nelze souditi, že by každý sen měl nějaký tajemný význam pro přítomnost nebo pro budoucnost. Co se dalo v st. zákoně, dalo se jen způsobem mimořádným. Bůh ve snách mluvíval k lidem, když toho byla zvláštní potřeba. Z toho nelze souditi, že se to vždy a řádně dítí musí. — Bůh zajisté, jenž z velemoudrých příčin skryl budoucnost zrakům našim, nemůže chtíti, aby snové měli stálý a řádný význam pro budoucnost. A když to bedlivě uvážíme, jakby mohl sen řádným způsobem míti nějaký význam? V jakém přirozeném spojení stojí sen s osudy lidskými a s jejich budoucností? Co jest sen? Sen jest jen výtvar obraznosti duše, kteráž i když tělo odpočívá, jest bez

ustání činna; však ale bez rozmyslu a úvahy, ježto člověk ve snách není si sebe vědom a protož povstávají a zacházejí všeliké myšlenky; z toho zůstává v duši jakýsi obraz, na který při procitnutí se upamatujeme a to sluje sen. Jak ale může to neb ono, co si fantasmie utvoří, souviseti s osudy lidskými, s budoucností člověka? Jak může z toho, že se to neb ono člověku zdá, předvídati, že bude míti štěstí neb neštěstí? Jak může sen znamenati, že se to neb ono příště bude díti? Vždyť to záleží od svobodné činnosti lidské, která se zajisté nespravuje dle snů cizích, a od Prozřetelnosti božské, která v zřízení svém jen tak dalece šetří snů lidských, jak dalece uložila a jiným ji zjevuje. — Všelike tedy vykládání snů, kde není zjevna zvláštní vůle boží, jest zpozdilost a pověra. — Proto píše moudrý *Sirach*: „Marnou nadějí a lží kojí se muž nesmyslný a snové pozdvihují nemoudrých. Jako kdo lapá stín a honí vítr, tak jest i ten, kdo věří na sny.“ (34, 1—3.) Hospodin zakázal zřejmě lidu israelskému: „Nebudete šetřiti snů“. III. M. 19, 26. A co v starém zákoně Bůh zapověděl, také nám křesťanům platí.

Loterie jest odvážná hra, kde hráč za určenou sázku na jedno neb více čísel určených kupuje si větší neb menší naději, že náhodou na číslo od něho obsazené vypadne výhra v poměru k sázce vysoká. — Působení loterie jest velmi záhubné. Jen ten zisk prospívá, který pochází z poctivé práce. — Kde ale lidé nespolehají se na vlastní sílu a práci, nýbrž na štěstí, na náhodu, tu jest na blízku chudoba a zločin. A skutečně stává se často, že hráči loterní dopouštějí se zpronevěření a krádeže, když vlastní hotové peníze, někdy i celé jmění, byli prosázeli. Vášeň tato jako každá jiná, zmáhá se opakováním, a zároveň svádí k nepořádnému životu. Působí zajisté u nás loterie tak, jako na východě opium. Loterie jest pravý opak spořitelny, ana od spoření svádí, hubí blahodárné působení školy, *podporujíc pověru*. Loterie číslová je přístupna i nejchudšímu, jež výhra nejvíce láká. — Co se týče výher, jak známo, platí o nich přísloví: „lehce nabyt, lehce pozbyt.“ — Proto nelze chváliti, že stát pokládá loterii za pramen příjmů; nebo působí mnohem více škody než užitku. Z loterie pochází hospodářství národnímu škoda nesmírná a jesti znamení povážlivé, že se u nás objevují nové společnosti, mající jediný účel kupovati lošy a čekati na výhry. Snadno uznati, jak veliké sumy hotových peněz se tak utrhují živností a obchodu. — Z příčin svrchu uvedených není rádnou, dávat loterii dětem za hru. *Slovn. N.*

Jak mnohý křesťan v loterii své jmění prosázel, v manželství sváry a hádky způsobil, sebe i rodinu na mizinu přivedl, a mnohé těžké hříchy na se uvalil! — Proto se povážlivý křesťan loterie vystříhati má. —

Losování pochází z dob pohanských. *Los*, česky *hřebí* slula dřívka jistého způsobu, jichž za starodávna užívali Slované a jiní pohanští národové v obřadech náboženských a k vypátrání věcí budoucích a v obyčejích právních k vyhledání práva mezi stranama spornýma. Obyčej bývalých losů dřevěných zachoval se po tu dobu co *hra dětská* „na krále“ neb „na císaře.“ Také Židé při volení prvního krále (I. Král. 10.) a první křesťané, když na místě Jidáše volili apoštola sv. Matěje, Boha jako o radu se ptali. A dosud křesťané časem losu užívají. — Jest pak losování trojí:

α) *Dělení losem* neb vrhem na př. dědictví, pakli všickni účastníci k tomu svolují, jest ovšem dovoleno, ano mnohdy sváry a různice ukládá, jak čteme v knize *Příslloví*: „Los potlačuje rozepře a mezi mocnými také rozsuzuje.“ (18, 18.)

β) *Losování za příčinou rady* jest pokouseti Boha, leda z vnuknutí božího aneb kdyby nebylo na snadu jiného přirozeného prostředku (jako při volbě sv. Matěje). Losování ve věcech nepatrných bývá ovšem bez hříchu. —

γ) Chtěl-li by křesťan *vrhem budoucí věci zpytovat*, bylo by to pověrou, hříchem.

Astrologie, původně nauka o hvězdách, později co *hvězdopravectví* či nauka o předpovídání budoucích udalostí z postavení hvězd na nebi. — Odvislost organického života od běhu slunečního, proměny měsíce, vycházení jistých hvězd v jisté době roční. . . vše to muselo záhy zbuditi pozornost lidí a domnění, že ti zjevové jsou příčina současných výjevů zemských a ze hmotných výjevů důsledně se pokročilo k duševním, k domnělému vlivu hvězd na vášně a osudy lidské, i bylo ovšem přirozené, že slunci a jiným planetám rozličné vlastnosti přiřkládali. Začátek tratí se v dávnověkosti; první sledy nacházíme v Asii (Persii, Arabii); později u Římanů. Pravého výkvětu dosáhla astrologie v středověku v Arabii i v Evropě samé. — Ani odpor mužů osvícených nebyl s to, aby její vliv podvrátil. Ještě Tycho Brahe, Keppler a j. se ní zabývali. Během XVII. stol. astrologie víc a více do pozadí vstoupala. Z astrologie se vyvinula *astronomie* neb *hvězdářství*, ježto nad onou zvítězila.

Od hvězdopravectví třeba rozeznávati hvězdářství, ježto zalo-

ženo na jistých zákonech, pohyby těles nebeských počtem vyvádí a mnohé úkazy, jako zatmění slunce, měsíce s jistotou předpovídá. Astronomie není tedy pověrou; nýbrž vědou velmi užitečnou, ježto křesťanu hlásá moudrost, a slávu boží.

Alchemie, tajemné umění, jehož cíl nebyl jiný, nežli proměňování kovů sprostých v drahé a vynalezení všeobecného léku, který by nejen proti všem nemocem chránil, nýbrž i život lidský přes přirozené jeho meze prodlužoval. Původ alchemie jest temný; hned v I. stol. nacházejí se u Řeků po ní sledy. V Egyptě a v Řecku silně ji provozovali. Od Řeků přešla k Arabům. Křesťanské Evropě dostala se dílem od Arabů španělských, dílem skrze Řeky a a tu v 17. věku svého vrchole dosáhla i stala se skutečnou záhubou; nebo pronikla všecky stavy, od sedláka až ku králi. — Ani patrné podvody nebyly s to zrušiti důvěru k alchemii. Mnoho podvodníků ztratili svobodu i hrdlo, ale každý nový byl zase s radostí uvítán. — Z Alchemie povstala chemie neb lučba. V té míře, jako vědecké zpytování odkrylo bludy alchemistů, klesala alchemie, až za našich časů jméno její stalo se posměchem. *Slovník naučný.*

Hádání neb *bludařství* slove vůbec umění, z jistých patrných znamení zvěstovati věci tajné a zvláště budoucí. Rozdílná od toho jest *věštba* t. zvěstování věcí tajných a budoucích způsobem nadpřirozeného nadšení. — Věštby i hádání nalzáme u všech národů v životě veřejném i soukromém, zejména v Egyptě, v Persii, Babyloně, ano i u Židův. Též Řekové, Římané i staří Germané měli své věstce. Také u Slovanů za pohanstva hádání a věštby náležely k obřadům náboženským. — Stopa pohanského hadačství shledává se v Čechách po všecka století až na naše časy. V 13. stol. provozovaly toto umění v Čechách Židé a staré křesťanské báby. Za našich časů není sice u nás žádných řádných hadaček, avšak hádání provozují se posud ve všech způsobách, ovšem více pro zábavu než co skutečné pověry, zvláště v jisté doby výroční, jako na štědrý den, na tři krále, před sv. Filipem a Jakubem, před sv. Janem Křt. Avšak dosud i v našem stol. lidé často vzdělaní brávají útočiště k hádání z pravé pověry. *Slovník Naučný.*

Čarování jest umění, chtít pomocí ďábelskou působiti věci nadpřirozené. Čarodence, vlastně *čarodějnice*, slove osoba, která, jakož se lidé pověřiví domnívají, působí věci nadpřirozené, škodíc lidem. — Vypravují o čarodějnicích, že 3krát do roka v noci před sv. Filipem a Jakubem, před sv. Janem křt. a na štědrý večer mívají své hlavní schůzky aneb sněmy na křižovatkách a na jistých

vrších; — že způsobují krupobití, rosu s obilí stírají, chtějí hospodářům uškoditi; že lidem vynímají srdce z prsou a jedí; že přehodivše doma přes bidlo provaz, dojí z něho mléko cizích krav, že se klíčovou dírkou protahují jako mûry; že se 99letá čarodějnice proměňuje v kočku, a mnoho jiného nesmyslu. — Pověsti o čarodějnicích mají svůj původ v dějinách starých Germanů a Keltů. — Přišla-li která osoba ženská v pověst, že se obírá čarováním, když se nechtěla dobrovolně přiznati, byla mučena a upálena. V Čechách vyskytují se procesy hrdelní čarodějnic teprve v 16. století. Právní vyšetřování čarodějnic studenou vodou a jich upalování panovalo u nás nejvíce po bitvě Bělohorské. Novější zákonodárství vyhostilo tuto třídu zločinů, a hledí k nim jediné co k podvodu.

Černokněžníci pomocí ďábelského umění, rozličnými znaky a kruhy, tajnými říkadly a zpěvy času nočního při světle k tomu zvlášť působilém prý přivolávali neb citovali lidi mrtvé, jež přinutili, aby k otázkám dávali odpovědi. Černokněžník naučil prý se tomu od čerta, jemuž po celý život poddán zůstal a po smrti mu zúplna připadl. Učiniv prý s čertem smlouvu na život o duši, dostal od něho černou knihu, v které se všechny čáry a říkadla našly. Každý černokněžník umíraje, povinen byl tuto knihu poručiti svým přátelům a známým. — Umění toto původu pohanského pocházelo z krajin východních a vyvinulo se z obětí, které se vykonávaly ku počtě mrtvých. Také židé přivolávání neb citování duchů znali. Svědčí o tom žena Endorská, od které dal Saul z hrobu vyvolati Samuela, aby se s ním poradil, ačkoli zákon boží výslovně zapovídal radu bráti s mrtvými. (I. Král. 28. 7.) V Němcích našlo to umění podvodné půdu ourodnou; u nás v Čechách se podvod černokněžníků příliš neukořenil.

Sem patří tak zvané *hýbání stolem*, jež před nedávnem bylo horlivě pěstováno.

Ba v Americe umějí prý *citovat duchy zemřelých* a zanáší se tím zvláštní třída lidí, kteří udávají, ovšem podvodně, že jsou v tajném spojení s říší duchů. Nynější svatý otec, papež Pius IX., jak hýbání stolem, tak i citování duchů odsoudil.

Rozumně zajisté smýšlí, kdo zjevování se a citování duchů má za pověru; nebo duch jest bytost rozumná, samovládná, nehmotná. Co nehmotné tedy, poněvadž beztělesné, musíme, ač chceme-li důsledně mysliti, duchy zemřelých si představovati; a co beztělesné, jest i nehmotné, tedy také neviditelné. — Ovšem tím křesťan neupírá, že Kristus jako Bůh vstal z mrtvých, že mrtvé

křísil způsobem zázračným, a že jednou v den poslední duše všech lidí, s těly, kteréž za živa měly, se spojí a z mrtvých povstanou.

Nesmyslná, směšná a pravé křesťanské víře odporující jest víra v strašidla. — Přízraky, strašidla bývají obyčejně mamy a klamy smyslův, totiž nepravé obrazy a vidiny, utkvělé v nemocném neb opojeném mozku, neopírajíce se o nižádný vnější předmět. Jsou to výtvořky fantazie, v jejichžto skutečnost člověk blouznivý neb chorobný věří. Víra v strašidla pochází také odtud, že lidé buď dobře neviděli věci, které za strašidla mají, aneb neznají jak náleží přirozených příčin rozličných výjevů v přírodě. — Víra v strašidla jest tedy ničemuá, bývá směšná, ano mnohdy velmi škodlivá. Kdo se bojí strašidel, zbytečně si život zhořčuje, škodí si na zdraví, a často si z něho lidé zlomyslní nebo rozpustilí blázny tropí.

Ani zlých duchů není se křesťanu co obávati; nebo kdo se Boha bojí, nemohou mu škoditi, jak píše sv. *Petr*: „Poněvadž Bůh andělům hřešícím neodpustil, ale strhna je do pekla, vydal k mučení, aby k soudu chování byli.“ (II. 2, 4.)

Příklady.

Biblické. *Saul*, první král israelský, jak I. kniha královská vypravuje, dal skrze hádačku z mrtvých zavolati Samuele, začez přísne byl trestán. Bůh odtrhl království od ruky jeho a dal je Davidovi. Druhého dne padl v boji proti Filištínským.

Jak čteme v IV. knize Královské, *Israelité* „obírali se hádáním a věštbou a činili zlé před Hospodinem, aby popudili ho. A protož rozhněval se Hospodin náramně na Israele a zavrhl je od obličejů svého a nezůstalo než toliko pokolení Judovo.“ (17, 17. 18.)

Pro pověru umřel král *Ochoziáš*. Když byl *Ochoziáš* spadl skrze mříži večeřadla svého, kteréž měl v Samárii a stonal, poslal posly, řka jim: Jděte, ptejte se Belzebuba, povstanu-li z této nemoci? Anděl pak Hospodinův mluvil Eliášovi, řka: Vstaň a jdi vstříc poslům krále samářského a díš jim: Zdaliž není Boha v Israeli, že jdete dotazovati se Belzebuba? Protož toto praví Hospodin: S lože, na kterémž ses složil, nesejdeš, ale smrtí umřeš! A odešel Eliáš.

Král *Manasses* s hadačstvím zacházel, šetřil ptačfho štěbetání, zřídil věštce a hádače rozmnožil, aby činil zlé před Hospodinem. Protož uvedl Hospodin zlé věci na Jerusalem a na Judu. (IV. Kr. 21, 6. 12.)

Elimas čarodějník neb *Barjezus*, kterýž vladaře *Sergia* odvracel od víry křesťanské, proto oslepl. (Sk. 13.)

Příklady ze života. *Sára*, žena dobromyslná, ale velmi pověřivá, každou nepatrnou příhodu obracela na štěstí nebo neštěstí. Když kýchala neb škytala z rána, čekala ji nehoda, když v pole dne, bylo to dobré znamení, večer na ni přítel vzpomínal. Při častém kýchání bylo psaní nebo peníze na cestě. Svěděl-li ji oko pravé, něco ráda uvidím, říkala, levé-li, budu cos vidět neráda. Když jí znělo v uchu pravém, dobře prý se o ní mluvilo, když v levém, byla pomlouvána. Šla-li polem a běžel jí zajíc přes cestu, bylo to znamení, že ji potká nehoda. Vití psů znamenalo neštěstí; křik sejčka blízké v tom domě úmrtí, štěbot straky brzké pozdravení. Když se komu zdálo, že mu zub vypadl, zemře vám příbuzný, prorokovala. Stala-li se před časem pověst, že někdo umřel, bude dlouho živ, prorokovala. — Úzkostlivě počítala, když k stolu zasedala, aby nebyl počet lichý, zvláště třináctá nikdy nepřisedla, bojíc se, že by z nich brzo někdo umřel. Tak stále žila v strachu a úzkosti, což jest odplata pověry.

Jistá *stará vdova* padla do těžké nemoci. Nabožná dcera ji napomínala, aby se dala zaopatřiti; nemocná však pravila, že toho není třeba. Dcera požádala dobrého přítele, kterýžby nemocnou přiměl, aby neodkládala se zaopatřením. Ona však odpověděla: Buďte bez starosti; já neumru ještě, nebo mi žežulka kukala, že ještě 12 let živa budu. Když ale nemoc vždy více se rozmáhala, povolala dcera kněze; však nemocná ležela bez paměti a zemřela bez zaopatření.

Dle svědectví *Josefa Flavie* cestovalo jednou několik *pohanských pacholíků* s jedním židem. Stalo se, že přišli k rozcestí a nevěděli, kterou cestou mají se dáti. Když se byli v rozpacích ohlíželi, spatřili ptáka sedícího na stromě. „Ejhle,“ praví jeden k ostatním, „tento pták ukazuje štěstí. Zůstaňme zde, až odletí. Kam poletí, tou cestou půjdeme; tam nás očekává štěstí.“ Mezi tím zaměřil sobě na ptáka za křem ukrytý žid, jenž ty pověrečné jinochy byl sprovázel, a zastřelil ho. „Aj“, pravili hned všickni, „co jsi to učinil, nyní jsi nás připravil o naše štěstí.“ „O vy bláhoví, odpověděl žid, „mohl a měl-li pták ten vaše štěstí nebo neštěstí předzvídati, proč pak nepředzvěděl svého vlastního neštěstí a neuletěl raději, než střela ho dosáhla?“ —

Jistá žena byla v celém okolí co výborná *kartárka* známa. Mámila lidi, že jí Bůh v kartách tajné osudy lidské vyjevuje, jednomo prorokovala dlouhý život, druhému veliké dědictví; každému dle žádosti srdce něco dobrého, prospěšného a radostného. To

trvalo tak dlouho, až konečně u práva byla obžalována a dle zákona přísně potrestána, čehož jí zajisté karty nevyjevily, sice by se tomu záhy byla vyhnula. —

Za dávných časů žil jistý *učený muž*, kterýž se zaměstnával předpovídáním budoucnosti z čárech na rukou. Jednou přišel k otci několika dítek. Dítka jedno po druhém držely ruce k prohledání, očekávající návěští svých budoucích osudů. Když byl dotčený umělec ruku nejmenšího dítěte bedlivě prohlédl, řekl otci: Tento synáček se stane velmi učeným a velikým mužem. Otec usmívaje se pravil: Mýlíte se, milý pane, nebo dítě to není chlapec, ale děvče.

Jistý *rolník* jel s *čeledínem* do lesa. Čeledín, sedě na koni, pravil: Hle, tam běží zajíc přes cestu! Sotva byl zajíc zočil, hned rozkázal, aby se vůz obrátil, že pojedou nazpět; nebo pravil: Komu zajíc přes cestu přeběhne, toho očekává neštěstí. — Druhého dne jeli opět do lesa. A hle tu uzřeli vlka, běžícího přes cestu. Aj, pravil rolník, to jest dobré znamení, vlk znamená štěstí. Jeli tedy pokojně dále a přijedše na místo, vypřáhli koně, dali ho na pastviště a káceli dříví. Když byli hotovi, ach, jak se ulekl čeledín, když chtěje koně do vozu zapřáhnouti, spatřil, že vlk koně roztrhal. Ach, zvolal pověřčivý rolník celý zděšený, ne zajíc, ale vlk byl příčinou mého neštěstí. Kdyby mi byl dnes místo vlka včerejší zajíc přes cestu přeběhl, nebylo by mne to neštěstí potkalo. —

Jisté vznešené *kněžně ztratil se vzácný poklad*. Poněvadž kněžna byla pověřčivá a věřila, že ukradené věci skrze čarodějnictví musí býti navraceny, dala prohlásiti, že bude hojně odměněn, kdo jí dopomůže k odcizenému pokladu. I přihlásil se mladý muž, který přislíbil kněžně, že jí poklad bude navrácen, jen aby ho po tři dny v svém příbytku pohostila. Když byl čarodějník prvního dne od stolu povstal, pozoroval všecky knížecí sluhy, domnívaje se, že mezi nimi jest ten zloděj, a pak hlasitě pravil: Už je jeden! Myslí ale sám u sebe: tentam jeden dobrý den. Avšak tři sluhové pospolu krádež tu byli spáchali, pročež vykládali sobě řeč čarodějníka, že jeden z nich je mu již znám. — Když byl druhého dne od stolu povstal, a opět všecky služebníky přeměřil, pravil: Už je druhý. Sluhům, kteří sobě zločinu byli svědomi, počalo srdce v těle tlouci, nebo mysleli, že dva z nich jsou už čarodějníku známi. — Když byl třetího dne od stolu vstal, tedy pravil: Už je třetí a nyní jsem hotov! domnívaje se, že již třetí dobrý den byl ztráven. Pak se odebral do svého pokojíka a přemýšlel, jakby následující noci odtud vyvázl, aby pro podvod nebyl potre-

stán. Avšak, když se slovutný čarodějník chtěl dáti na útěk, tu se do pokojíka jeho potichmo vloudil jeden ze tří sluhů, kteří poklad ten byli ukradli, a dal mu sto tolarů, aby ho neprozradil. Sotva zakuklený podvodník rána se byl dočkal, běžel ke kněžně a hrdě na ni pohlížeje, odevzdal jí ukradený poklad a když přislíbenou odměnu dosáhl, s plesajícím srdcem odešel a kněžně se vysmál.

Jedenkráte přišla *sedlka k faráři* a žalovala mu, že má očarované krávy, že jí nechťí mléka dáti, a prosila o posvěcenou věc proti tomu učarování. Pastýř duchovní, chtěje ji pověry zbaviti, přislíbil jí, že jí něco v krátkce připraví. Když se za několik hodin opět přihlásila, obdržela dobře zapečetěný lístek a bylo jí nařízeno, aby každé noci o 10. hod. šla do chléva a tím papírem zapečetěným všech dveří a každého koutku se dotkla. Sedlka zachovávala bedlivě ten rozkaz. Když byla první noc chlév navštívila, našla dveře otevřeny. Domnívajíc se, že je děvečka zapomněla zavřít, sama zavřela. Aby se o účinnosti prostředku toho přesvědčila, šla časně ráno do chléva, právě když se krávy měly dojiti, a hle, krávy daly opět mléka jako jindy. — Následující noci našla opět dveře otevřeny, což děvečce důtklivě domlouvala; ráno ale daly jí krávy mléka jako jindy. Když ale třetí noci s tím zázračným papírem chlév prohlížela, našla sice dveře zavřeny, ale když se byla k jednomu koutu blížila, tu spatřila jakousi podobu člověčí. Když ji strach byl pominul, a byla přistoupila blíže, tu poznala, že jest to nezdárný, pro krádež vůbec zlopověstný bratr chlévní služky. Nyní se teprv sedlce vyjasnilo v mysli; nyní teprv poznala, že služka proto nechává dveře otevřeny, aby v noci krávy podojiti a s bratrem mléko odnésti mohli. Hned si umínila, že ráno nevěrnou děvku ze služby propustí. Avšak služka, vědouc, že je prozrazena, ještě té noci utekla. Sedlka šla po té k faráři a vypravovala, co byla shledala. Duchovní pak jí řekl: Domnívám se, že jste pověry docela zbavena! A nyní před očima jejíma rozpečetil lístek, kterýž jí byl dal, kdežto napsáno bylo: „Děle musíš bdíti, lépe dohlížeti: pak nebude více žádné čarodějnice.“ —

U jistého knížete v Miláně umřela *stará komorná*. Nedlouho po pohřbě nalezena jest opět živa na svém loži. Strachem a hrůzou naplněni byli lidé, když se hlásalo, že stará komorná vstala z mrtvých. Avšak někteří srdnatější chtěli se o věci té přesvědčiti; proto osmělili se vjíti do pokojíka, kde se oživená komorná měla nalézati. A hle, když oči své obrátili k loži, spatřili, že tam opice

leží přikryta a na hlavě má noční čepec po zemřelé komorné a tudíž za zemřelou komornou byla považována.

V jistém městě umřel *bohatý kupec*. Mrtvola zůstala na loži a žádný nebyl při ní. Nad hlavou visel zvonek, kterým v nemoci zvoníval k posluze. Zvonek bylo slyšeti, i když kupec byl mrtev a mrtvola ležela na loži. To naplnilo strachem všechny domácí a počalo se mluvit, že zemřelý kupec straší. Aby se o věci té přesvědčila, osmělila se manželka zemřelého, vešla do pokojíka a pozorovala zvonek. Po chvíli vidí, ana si domácí kočka hraje s třapcem, kterýž od zvonku visel. Nyní pochopili všickni, odkud zvonění pocházelo, a smáli se.

Jistému *jinochu* se přihodilo, že musel v noci *kolem hřbitova* jíti. Když se ke hřbitovu přiblížil, spatřil tam jakousi bílou postavu i ulekl se velmi a sotva domů přiběhl, vykládal, že na hřbitově chodí *bílý duch a straší*. Za nedlouho se vyjevilo, jaký to byl duch. Podle hřbitova byla ovocná zahrada, do kteréž se nočního času vkrádalo několik kluků na ovoce. Aby svou krádež bezpečně mohli provozovati, musíval jeden z nich, v bílou košili oblečen, po hřbitově jako noční stráž semo tamo choditi. Ale klam brzo vyšel na jevo. Přihodilo se, že domácí myslivec šel v noci přes hřbitov i bílá postava jak obyčejně se ukázala a šla mu vstříc. Myslivec volal: Zůstaň stát a vyznej kdo jsi, sice se ti zle povede. Kluk polekán žádné odpovědi nedal; proto myslivec střílil a těžce ho poranil. Tak se strašidlo vyžradilo.

Pověřám kdo víru dá, Pána Boha zapírá.

Lidé moudří a právě nábožní po všecky věky zavrhovali pověru.

Král *David*, ač miloval syna svého nemocného i tak se rmoutil, že v pytli a v popeli ležel, předce nehledal pomoci u čarodějníků, ale modlil se vroucně za jeho uzdravení.

Cæsar, římský vůdce, jemuž zrazovali věštcové jíti do boje, nic toho nedbaje, přeplavil se zimní doby do Afriky a zvítězil.

Tiberius tak měl v nenávisti pověru, že všechny věštce a hvězdopravce vyhnal ze země.

Císař *Konstantin* zakázal pod pokutou smrti v celé říši hádati z letu ptactva, z útroh zvířat a jiné pohanské obyčeje.

Podobně za císaře *Theodosia* byli čarodějové z podzemských skrýší, kdež se ukrývali, vypuzeni a na takových místech postaveno znamení sv. kříže nebo křesťanské chrámy zbudovány.

Sv. *Bernard* co útlé páchole často veliké bolesti hlavy trpěl.

I navštívila ho jednou v té nemoci žena, slibujíc, že ho žehnáním té bolesti sprostí. Proto se nábožný pacholík tak rozhorlil, že vzhoupiv se z lože, křičel a ženu pověřčivou z domu vyhnal. Mocí boží brzy na to úplného zdraví dosáhl.

Filipovi, králi francouzskému, bylo předpověděno, že neumře, dokud obraz voskový, jmenem jeho zažehnaný, trvati bude. I uchopiv Filip obraz, hodil jej do ohně s těmito slovy: Uvidíme, může-li mě ďábel spíše zahubiti, než-li Bůh mne zachovati!

Přísloví: Pověra je hůl, kdo jí věří, tentě vůl. — Kdo věří v čáry, toho vezme ďábel starý. — Kdo snu věří, stín lapá. — Sen je sen a Pán Bůh řídí noc i den.

b) *Proti naději jest:*

1. *Nedůvěrnost* neb *malověrnost*, či nedostatek důvěry v Boha, jako by nechtěl nebo nemohl nám pomoci.

Nedůvěrnost jest veliký hřích; nebo kdo nemá pevné důvěry v Boha, pochybuje o jeho moudrosti, moci o lásce; protiví se božské Prozřetelnosti, bývá malomyslný, souží se přílišnými starostmi, v trápení zbavuje se útěchy a svými žalobami bývá sobě i mnohým jiným k obtížnosti. Za tou příčinou vystřihá nás *Spasitel* přílišné starosti o časné věci a vzbuzuje k důvěrnosti, řka: „Protož pravím vám, nepečujte o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdaliž není život více než-li pokrm a tělo více než-li oděv? Hleďte na ptactvo nebeské, žeť nesejí, aniž žnou, aniž shromažďují do stodol, a Otec váš nebeský krmí je. Zdaliž vy dražší nejste nežli oni? A o oděv proč se staráte? Považte kvítí polní, kteréž roste, nepracuje aniž přede; pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vsí slávě své tak ušlechtilé odín nebyl jako jedno z nich. Poněvadž tedy trávu polní, ježto dnes jest a zjitra do pece bývá vložena, Bůh tak odívá, čím více vás odívati bude, ó malověrní? Nepečujte tedy říkajíce: Co budeme jísti, co budeme píti, nebo čím se budeme odívati? Toho všeho pohané hledají. Víť zajisté Otec váš, že toho potřebujete.“ *Mat. 6, 25...* „Proč se bojíte malověrní?“ *Mat. 8, 26.* „Žádejž pak s důvěrností nic nepochybuje; nebo kdo pochybuje, podoben jest vlnám mořským, kteréž vítr žene a jimi zmítá. Protož nedomnívej se člověk ten, by co vzíti měl ode Pána.“ *Jak. 1, 6. 7.* „Neztrácejte tedy doufanlivosti, kterážto velikou má odplatu.“ *Žid. 10. 35.*

Výroky sv. Otců: „Netrať naděje, netrať lásky boží. — Nebo Bůh, který tebe stvořil, bude tě také živiti. Bůh, kterýž i loupežníky živí, nebude živiti nevinných a spravedlivých? Bůh

který slunci svému velí vycházeti a svítiti spravedlivým i nespravedlivým, nepamatuje snad i na tebe? Sv. *August.* Na pouhý lístek papíru se často spoleháš i nepochybuješ, že ten, kdož jej vydal, slovu dostojí. Dobře, nechciť mu popírati věrohodnosti; než proč také nevěříš Bohu, jenž celé knihy (písma sv.) svými naplnil sliby, že ti dá, co svatě připověděl? Sv. *Petr Chrysol.*

Nedůvěra pochází z netrpělivosti a z nedostatku oddanosti do vůle boží; proto často lidé, kteří jak se zdá dlouho marně prosili, říkávají: Nebudu se více modliti; není mi to bez toho nic platno, Bůh snad na mne zapomněl! *Schmid.*

Příklady.

Nedůvěry dopustili se *Mojžíš* i *Aron*; protož řekl jim Hospodin: „Že jste neuvěřili mi; . . . proto neuvedete těchto lidí do země, kterouž dám jim.“ IV. M. 20, 12.

Israelité reptali proti Bohu na poušti. *Žena Jobova* chtěla muže svést k nedůvěrnosti. *Job.* 2, 9.

Také *Tobiáše* sváděli přátelé k nedůvěrnosti, v neštěstí se mu posmívajíce. *Tob.* 2.

Zachariáš pro nedůvěru v Boha oněměl. *Učenici Páně* při bouři mořské volali: „Pane, zachovej nás, hyneme!“ *Mat.* 8, 25. Petr počav tonouti křičel: „Pane, zachovej mne!“ *Mat.* 21, 28—31.

Trojí sen. Jistý moudrý a nábožný muž ve východní zemi jmenem *Ali*, který mnohé truchlivé a nešťastné pády přetrpěti musel, počal býti malomyslným; pochyboval, zdaliž se Bůh o něj i o všechny lidi stará. I stalo se, že jedné noci, nemoha spáti, přemýšlel, jak to Bůh může připustiti, aby člověk nábožný a spravedlivý tolik na světě trpěl a bezbožný zlosyn aby bohatstvím radostí a slávou byl obdařen. Nikoliv, pravil, nad námi nepanuje žádná prozřetelnost božská, my jsme bídní červíci, jichžto si žádný nevšímá! — V tom rozmýšlení usnul; i zavzněl pronikavý hlas: Povstaň a viz! *Ali* povstal, hleděl vůkol sebe a viděl mladou ženu, která pod stromem palmovým sedíc, rusovlasé pacholátko držela na klíně; hladila mu měkké vlásy a líbezně pohlížela na růžové líce jeho. Pachole právě chtělo matku svou obejmouti, an se had k němu přivinul, uštknul ho, že muselo za velikých bolestí umřítí. — Ach, zvolal *Ali*, což provinila tato žena, že na takový způsob milované dítě své musela ztratiti? Hlas se ozval, řka: Obráť se a čti! *Ali* se obrátil a spatřil za sebou tabulku, na které bylo napsáno: Dobře se stalo, že synáček tento časně zemřel, poněvadž by ho ma-

tká z přílišné lásky daremně byla odchovala, že by zlosynem se stal, kterýž by příliš starostlivou matku v stáří velmi zarmucoval a trápil. — Pak volal opět pronikavý hlas: Pohleď! Ali pohledna, viděl, an přítel jeho Abdallah rozedraný, pěti malými dítkami obklopen leží na slámě. Nemocí a bídou jejich tváře byly vyzábly, a oči zakaleny; rukou svých pozdvihovaly k otci, volajíce hlasem pronikavým: „Otče, chleba!“ Ali nemoha se na tu bídu dívati, zakryl tváře své. „Bože,“ zvolal, „jak můžeš tak slovutného muže a ubohé dítky jeho takovým trápením navštěvovati? proč jich tak přísně káráš?“ A hlas se ozval: Pohleď tam ještě jednou a suď! Ali pozdvihna opět svých očí, spatřil pět dítek Abdallahových v drahém oděvu, any stojíce vůkol hrobu otce svého, postýlaly ho kvítím, a připomínaly sobě ctnosti, kterým je byl laskavý otec vyučil. Když odcházely, doprovázelo jich množství lidu, přejíce jim štěstí a prokazujíce jim čest jako nejvzácnějším v celé krajině. Alimu kanuly s očí slzy radosti, an četl na tabuli: „Ejhle, jak bída prospěla dětem k velikému štěstí. Tak jest ctnost a zásluha otcova na dítkách hojně odměněna!“ — Hlas volal po třetí: „Pozří!“ Ali pozřel a viděl starého ctihodného krále svého, an sedě na stoličce dřímá a vůkol něho dvanáct spanilých pacholátek stojí. To byli andělé, svědkové dobrých jeho činů. Tu se ku králi vloudil nezdárný jeho syn, vzal číši otcovu a nalil do ní jedu. Král se probudil a chtěje se posilniti, vzal číši, vypil jedovatý nápoj a umřel. — Nastala změna. Syn počal panovati; sousední král přitáhl s velikým vojskem, kteréž hlavní město oblehlo, dobylo i množství obyvatelů povraždilo, a otcovrah byl na strom pověšen. Při tomto žalostném pohledu padl Ali na tvář a hlas opět volal: Pohleď ještě jednou a nermuť se! A hle, tu viděl Ali rozkošnou zahradu a tam Abdalaha a mnoho jiných, kteří se vespolek radujíce, nepamatovali více na soužení, jež byli za času svého pozemského života přetrpěli. — Ali vztáhl ruce, aby jich objal, však zmizelo vidění; jen deska tu zůstala, na níž četl: Teprv na věčnosti budou spravedlivému všechny ctnosti a zásluhy odměněny; proto koř se božské Prozřetelnosti! — Ali probudiv se ze sna, více nepochyboval o moudrosti a lásce boží.

2. *Zoufanlivost* neb *zoufalství* jest úplný nedostatek důvěry v Boha. Křesťan zoufanlivý naprosto v Boha nedoufá, že mu může pomoci neb hříchy odpustiti, i kdyby pravé pokání činil.

Zoufalství může se buď na časný neb na věčný život vztahovati aneb na obojí zároveň. Nedoufá-li někdo, že by mu v ča-

sných věcech mohlo býti spomožino, není ještě zoufalstvím; teprv když se domnívá, že ho Bůh zcela opustil a že se mu trápení sesílá bez všeho duchovního prospěchu, dopouští se zoufalství. Takové myšlení nedá ovšem místa důvěře v božské milosrdenství.

Zoufalství jest hříchem proti Duchu sv. (Viz část V.)

Zoufalec se rouhá proti Bohu, upíraje věčné a neskončené milosrdenství boží, kterýžto kajícím hříšníkům odpuštění hříchů slibuje i uděluje. — Zoufanlivý upírá i božskou všemohoucnost a pohrdá božským příslibem, jako by to nějaká lež byla. — Zoufalec pohrdá celým vykoupením pokolení lidského a sám se dobrovolně v časnou i věčnou záhubu uvrhuje. — Vším právem se zoufalost dokonalou bezbožností nazývá, nad niž nic není hroznějšího.

Pramenem zoufalosti bývá chorobné tělo, tělesná mysl, netečnost v dobrém a život prostopášný, zlotřilý.

Úvaha. Nezoufej, křesťane, jsi-li sobě těžkých hříchů povědom; čiň pravé pokání, a pevně se důvěřuj v božské milosrdenství.

Slova písma: „Bezbožný, když přijde na hlubinu hřichu, pohrzí; ale jde za ním hanba a pohanění.“ *Přísl.* 18, 3. „Budou-li hříchové vaši jako červený postavec, jako sníh zbilení budou; a budou-li červení jako červec, jako vlna bílí budou.“ *Isai* 1, 18. „Pak-li by bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých a ostříhal by všech přikázání mých, životem živ bude a neumře.“ *Ezech.* 18, 28. „Obratťe se ke mně, a obrátím se i já také k vám.“ *Zach.* 1, 3.

Výroky sv. Otců: Nikdo starých hříchů sobě vědom nezoufej; víť zajisté Pán proměnití rozsudek, jest-li že ty napraviš přestupek. Sv. *Aug.* Nikdo nezoufej! Že Jidáš zrádce zahynul, nestalo se ani tak nepravostí, kterou zpáchal, jako spíše tím, že nad prominutím zoufal. *Týž.* Zoufalství horší jest nad všeliký hřích. Sv. *Isidor.* Zoufalství jest nešlechtnost, již vyléčiti nelze. Sv. *Jarolím.* Zoufalství zavírá nám brány onoho věčného města; naděje otvírá, důvěra zaopatřuje pohodlného vkročení. Sv. *Jan Zl.* Kdo se těžkého hřichu dopouští, zbavuje svou duši života, kdo ale nad milosrdenstvím božím zoufá, uvrhuje duši svou do pekla. Sv. *Isidor.* Nechtěj sobě zoufati; nechtěj dát s sebou točiti, ani vůkol se voditi. Učiň konec hřichu, ulož cíl nepravosti. *Týž.*

Příklady.

Že Bůh každému kajícímu hřichy odpouští, že tudíž žádný hříšník nemá příčiny nad milosrdenstvím božím zoufati, vidíme na *Ninivetských*, na *Davidovi*, *Petrovi*, *Tomášovi* a nesčíslném množ-

stvý hříšník. Nezoufej tedy, křesťane, jsi-li dráč, patř na Zachea, jsi-li smilník, pohleď na Magdalenu, jsi-li cizoložník, patř na Davida, jsi-li vrah, patř na lotra, jsi-li nepřítel boží, pohleď na Šavla, který se protivil Bohu a pak se apoštolem stal.

Příklady zoufalosti: *Kain*, jenž řekl k Hospodinu: „Větší jest nepravost má, než abych odpuštění zasloužil.“ I. *Mojž.* 4, 13.

Saul, jenž dávno byl odpadl od Hospodina, raněn v bitvě s Filištínskými, pochytil meč a nalehl na něj. Což když viděl *odězec* jeho, že umřel Saul, nalehl i on na meč svůj a umřel s ním.

Jidáš pro zrádu mistra svého zoufal a oběsil se. *Mat.* 27, 3. 5.

Také *lotr levý* umřel v zoufalosti.

Císař *Konstantin Kopronym*, opovážlivý obrazoborce, jenž mnohých neslýchaných a nelidských ukrutností se dopustil, umíraje, upadl v zoufanlivost a volal: Ach, odsouzen jsem k ohni neuhasitelnému! A nešťastně duši svou vychrlil.

V minulém století živ byl v zemi francouzské muž učený jmenem *Voltaire* (Voltér). Nelze perem vypsati, jaké rány jeho rouhavé spisy náboženství Kristovu zasadily. Zdá se, že s jinými lidmi bohaprázdnými na to jediné vyjížděl, aby náboženství křesťanské na nejvyš zlehčil, potupil a vyplenil. Ale i jeho hodina odbila; nebo na skonání života svého náramně se děsil soudu božího, v který dříve nevěřil. Hnusná zasmušilost, trápny vnitřní nepokoj, nedůvěrnost, malomyslnost, podezřivost, stálé lekání a děšení, ouzkost a bázlivost, proklínání a zoufání lomcovaly jím v strašném boji. Svědomí, tento vnitřní svědek každého člověka, probudilo se ze sna, a nesnesitelně ho mučilo: jako divý házel sebou na loži svém, říčel, že jest od Boha zavržen a ode všech lidí opuštěn, bídne zahynul.

Lék pro zoufalce. Jistý počestný muž měl syna velmi nezdárného, marnotratného. Když otec znamenal, že se blíží k smrti, zavolav syna, pravil k němu: „Neočekávej ode mne mnoho slov; nebo všecko napomínání mé vždy bývalo marné. Vidím v duchu celý běh života tvého: vím, že po mé smrti v krátce promarníš všecken statek můj a zbude ti jen nouze a hanba. Potom máš před sebou dvě cesty, buď loupež nebo zoufalost a konec učiní buďto kat nebo ty sám. V první případnosti to, čeho třeba, opatří soud, a pro pád poslední jsem já se postaral. Slyš, tam v zadní komoře, kde se nachází všeliké haraburdí, jsem nedávno, abych ti ušetřil starosti a peněz, upevnil oprátku na hřebík, kterýž dobře drží. Na tu se budeš moci pověsit; a nikdo tě nespatří, ani kohout o tom nezapěje. Považ starostlivost svého otce a splň vůli jeho poslední!“ Na to

otec skonal. Syn byl slovy jeho hluboce pohnut. Když se vrátil z pohřbu, stále ho to nutkalo, aby se podíval do komory. S hrůzou užasl, když skutečně shledal provaz, kterýž byl otec připravil pro něj, a přistoupna, úzkostlivě chtěl ho s hřebíka sníti. Než v tom spatřil za provazem kříž a pod ním slova třesoucí se rukou otce jeho napsaná: „Synu, utec se kajicně ku Kristu a spas ubohou duši svou!“ Pohled na provaz, kříž a písmo zemřelého otce překonaly srdce až posud světu oddané, že hojné slze ronily se s očí jeho, a padna na kolena zvolal: „Otče, odpusť mně! svatě ti slibuji, že se chci upřímně káti a spasiti duši svou!“ I odřeknuv se světa, žil pak velmi nábožně a dlouho žehnal památce svého dobrého otce.

Zoufalství. Konfuc setkal se jednou na svých cestách s člověkem, jenž si chtěl život odejmouti. I tázal se ho, co příčinou jest zoufalství jeho? „Přemohá utrpení,“ odpověděl zoufalec, a znamená, že Konfuc s ním útrpnost má, jal se vypravovati takto: „Ve mládí studoval jsem, pak jsem se na cesty vydal. Opustiv dědinu svou, více než půl světa jsem prošel; než jsem se ale navrátil domů, umřeli mi otec i matka, jimž jsem se v celém životě svém ničím neodměnil. To bylo mé první trápení. — I domníval jsem se, že svým cestováním moudrosti nabudu a lidi poznám; proto když jsem se vrátil, šel jsem ku králi, žádaje ho za nějakou službu; on ale nechtěl se mnou ani mluvit. Totě mé druhé trápení. — Maje mnoho přátel, spolehal jsem se na jejich moc; ale ti si mne více nevěšovali a co králem zavrženého v nenávisti měli. To mé třetí trápení, — Konečně však, co mne nejvíce hněte, mám jedinkého syna, na něhož jsem všecko vynaložil, a ten mne, nešťastného otce, zapírá. Toť největší mé trápení, jež nemohu déle snést, a proto opustím ten zlobyplný svět!“ — „Příteli, dí Konfuc, tys hrozně zabloudil! Neštěstí a zloba největší v životě našem jest, nad vlastním životem zoufati, — jež ničím zhojiti, ničím napraviti se nedá. Co tě před tím potkalo, napraviti nelze, neboť sám všeho vinu neseš. — Moudrým slouti chtěje, nejprv nehleděls rodičům býti vděčným a vlasti prospěšným; jak tedy jsi žádati mohl, aby král blaho poddaných člověku svěřil, jenž své vlastní nepoznal, lichometníky za přátele pokládal a vychování vlastního syna zanedbal? Kdo za moudrého uznán býti žádáš, hleď dříve člověkem než mudrcem býti, a přede vším své povinnosti plň. Kdo toho nečiní, utrpení dojíti musí. Ale příteli, nemysli, že už všecko ztraceno jest. Pokud žiješ, doufej a nezoufej! Bůh neopouští, kdo se ho nespouští! Co tě potkalo, bu-

diž ti naučením, že bez utrpení nikdo ani lidí ani sebe nepoznal!
A zoufalec potěšen domů odešel. *Melichar.*

Útěcha malomyslných. V životě sv. *Filipa Nerejského* vypravuje se o jisté pobožné klášternici, která v posledních dnech svého života byla malomyslná a stále hořkovala, že je od Boha zavržena, nemajíc naděje k spasení. Všecko přimlouvání sester, aby opět nabyla důvěry a pokoje, bylo marné. Konečně žádala představená sv. Filipa N., muže velmi zbožného, aby přispěl ku pomoci. Sv. Filip přistoupiv k nemocné, mluvil velmi přívětivě k ní: „Za koho, milá dcero, Kristus, Syn boží, trpěl a zemřel na kříži?“ „Za hříšníky,“ odpověděla jeptiška. „A kdo jsi ty?“ ptal se sv. Filip dále. „Já jsem veliká hříšnice!“ „Nuže,“ odvece svatý, „tedy i za tebe Kristus Pán zemřel a nebe je tvé.“ Slova tato: „Nebe je tvé!“ sprostila nemocnou vší malomyslnosti, že opět pevné důvěry v Boha nabyla i zachovala až do posledního vzdechnutí.

Když sv. *Bernard* byl těžce nemocen, až k zoufalosti pokoušen, volal: „Bože, nic jsem neučinil, čím bych si nebe zasloužil.“ Aby se však myšlenky té, jež neustále mysl jeho znepokojovala, zbavil, obrátiv se k Bohu, modlil se takto: Bože můj, já uznávám, že jsem svými skutky nebe nezasloužil; že jsem ho nehoden pro své hříchy. Avšak dvě myšlenky vlévají do srdce mého naději, že Ty, Bože, mne nezavrhneš, a sice: že jsem já Tvé dítě a že Tvůj Syn za mne umřítí ráčil! — Po té opět pokoje nabyl.

3. *Z přílišné míry naděje vzniká důvěra marná, pošetilá, očekává-li kdo od Boha pomoci bez vlastního přičinění.*

Sem náleží *přílišná důvěra v sebe*, když kdo myslí, že čeho mu třeba, bez pomoci boží sám si může dobytí, a zakládá si na věcech pozemských, ježto jsou nestálé, marné a pomíjející.

Hříšná důvěra v lidi, na ně-li více než na Boha se spoleháme, ač jsou malomocni a bývají často nevděční.

Odvážlivost či pokoušení Boha, když se kdo bez potřeby svévolně v nebezpečení vydává, že ho Bůh zázračně z něho vytrhne a zachová bez úrazu.

Oповážlivé spolehání na milosrdenství boží, když někdo stále hřeší a spasení své v nebezpečení uvádí, doufaje, že Bůh milosrdný mu odpustí i bez polepšení; když hříšník odpuštění hříchu očekává opět a opět jen zpovídáním beze vší kajicnosti.

Takové opovážlivé spolehání se na milosrdenství boží je hřích proti Duchu sv., nebo všelikou bázeň ze srdce vyhání, jížto hříšníku třeba k řádnému obrácení. (Viz část V. o kř. spravedlnosti.)

„Byla by to veliká bezbožnost, nemoudrost a nevděčnost k Bohu, kdyby hříšník chtěl opět a opět hřešiti a vymlouval by se, což z toho? vždyť se budu opět zpovídati! Toť by sloulo Boha pokoušeti a bylo by právě tak opovážlivé, jako bychom dle rady ďáblovy jednali, který k Spasiteli pravil: „Spust se dolů; nebo Bůh přikázal svým andělům, aby tě ostríhali na všech cestách tvých, abys snad o kámen nohy své neurazil.“ (Mat. 4, 7.)

Úvaha. Nuže, křesťane, nespolehej příliš ani v sebe ani v lidi; ale od Boha všecku pomoc očekávej. Příčin se a Bůh ti požehná. — Nelez zbytečně v nebezpečenství a káže-li to povinnost, do ochrany Nejvyššího se odevzdávej. — Nespolehej se opovážlivě na milosrdenství boží; přestaň hřešiti, čin pravé pokání a pak doufej, že Bůh ti bude milostiv.

Slova písma: „Kdo doufá v myšleních svých, činí bezbožně.“ *Přísl.* 12, 2. „Kdo doufá v bohatství své, padne.“ *Přísl.* 11, 28. „Kdo doufá v srdce své, blázen jest.“ *Přísl.* 28, 26. „Zlořečený člověk, kterýž doufá v člověka a od Hospodina odstupuje srdce jeho.“ *Jer.* 17, 5. „Všelikou péči svou uvrhněte na Pána.“ *I. Petr* 5, 7. „Moudrý bojí se a uchyluje se od zlého, blázen přeskakuje a doufá.“ *Přísl.* 14, 16. „Očekávání spravedlivých jest veselí, naděje pak bezbožných zahyne.“ *Přísl.* 10, 28. „Neříkej: zhřešil jsem a co se mi smutného přihodilo? Nebo Nejvyšší jest shovívající odplatitel. Pro odpuštěný hřích nebývej bez bázně, aniž přidávej hřích k hříchu. — A neříkej: Smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů mých. Milosrdenství zajisté i hněv rychle přicházejí od něho a na hříšníky hledí hněv jeho. Neprodlévej obrátiti se ku Pánu; aniž odkládej den ode dne; nebo náhle přijde hněv jeho a v čas pomsty rozptýlí tě.“ *Sir.* 5, 4—10. „Psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ *Mat.* 4, 7. „Napomínejte se vespolek po všecky dny, dokud se dnes jmenuje, aby někdo z vás nebyl zatvrzen oklamáním hříchů.“ *Žid.* 3, 13.; srv. *Řím.* 2, 3—7.

Výroky sv. Otců: Náš klam a mam záleží v tom, že v nemoci, v chudobě a v pronásledování místo co bychom brali útočiště ku Bohu, k lidem se obracíme, v ně svou důvěru skládáme, čímž kletbu Páně na se svoláváme. Sv. *Alf. Lig.* Marný jest, kdo svou naději klade v lidech anebo v jiných stvořeních. Nespolehej se na sebe samého, nýbrž v Bohu svou naději zakládej. Nedůvěřuj umění svému, aniž chytrosti člověka, nýbrž raději milostí Boha, kterýž pomáhá pokorným a chlubných ponižuje. *Blah. Tom. Kemp.*

Takoví, kdož od svých nepravostí upustiti zanedbávají, odpu-

štění sobě od Boha slibující, bývají druhdy náhlým Boha hněvem překvapeni, tak že neobdrží ani času k obrácení ani daru prominutí. Sv. *Fulgenc.* Domníváš-li se, hříšníče, že zůstaneš bez trestu, proto že máš sobě mnoho rovných, velmi se mýlíš; nebo jako nehřeší někdo méně proto, že s mnohými zároveň hřeší: tak nebudeš také i ty proto méně trápen, že zároveň s mnohými budeš trpět. Počet hříšníků nemění trestu božího, ale vyvolává jej. Sv. *Frť. Xav.*

Podobenství sv. Brigity. Jistý pocestný přišel k rozcestí. Věděl dobře, že jedna cesta z počátku jest úzká, obtížná, ale na konci že se šíří a jest velmi příjemná; druhá naproti tomu že jest z počátku příjemná, ale na konci že má hroznou propast: nicméně volil cestu, která jej vábila, příjemnou. Kráčel vesele, než často ho pjalá hrůza, když si na bezednou propast zpomněl; ale vždycky se těšil, že blízko propasti jest postranní stezka, po které se může snadno na druhou cestu přejíti. Šel tedy beze vši starosti cestou rozkošnou, až nenadále padl do propasti, poněvadž stezky postranní, na kterou se spoléhal, nenalezl. Tak bývají lidé, dokládá sv. Brigita, kteří myslí sami u sebe: těžko jest úzkou cestou kráčet, těžko jest sebe přemáhati, zapírat i všech rozkoší tohoto světa se vzdalovati. Pročež dělají sobě velmi klamnou a nebezpečnou naději, řkouce: Život náš je dlouhý, milosrdenství boží jest veliké, svět jest k radosti naší stvořen; neškodí tedy, když dle libosti světa užívám: na konec života chci Bohu sloužiti; na konci je stezka, kterou lze do života věčného vejíti, t. sv. zpověď; když potom tu cestu nakročím, předce blaženosti dojdou. Totě však velmi slabá a podvodná naděje; obyčejně bývají takoví lidé na konci života bolestmi obklíčeni a nebo je smrt náhle překvapí tak, že nemohou ani dokonalé lítosti vzbuditi, ani z hříchů svých se vyznati, a proto zahynou. — To však se jim právem stává, poněvadž nechtějí se sami propasti v čas vyhnouti, ale ustanovují božskému milosrdenství čas, kdy se nad nimi má smilovati; oni nechtějí přestat hřešiti, až když jich hříchové mrzí aneb hřešiti nemohou.

Příslaví: S Bohem a rozumem. — Boha vzývej, sám ruky příkládej. — Bůh tudy povstává, když lidská ruka ustává.

Příklady marné naděje.

Biblické: Marně v sebe se důvěřovali lidé, co stavěli věž *babylonskou*. I. Mojž. 11.

Farao, jenž na svou moc i na své vojsko se spoléhal, zahynul v moři. II. M. 14.

Samson, jehož Bůh nadobyčejnou silou obdařil; však od *Dalily* přelstěn, zahynul. Kn. Soudců 2.

Saul spolehaje se na sebe, spustil se Boha. I. Král. 15.

Goliáš, jenž tělesnou silou zpýchal, byl od *David*a poražen a zabit. I. Král. 17.

Šalomoun, oplývaje statky a slávou, konečně vyznal: Marnost nad marnost! III. Kr.

Fariseus v chrámě se modlí, jest výstražný příklad marné důvěry v sebe. Luk. 18.

Petr, jenž příliš v sebe důvěruje, sliboval Pánu, že život za něj položí, brzy na to dvakráte ho zapřel. Jan 13 a 18.

Nespolehejme na sebe: Sv. *Filip Nerejský* chodě jedenkráte po ulicích v Římě, volal: Zoufám! To když uslyšel starý mnich, kterýž ho potkal, přísně mu domlouval. „Milý otče,“ odpověděl sv. *Filip*, „zoufám jen nad sebou, ale všelikou důvěru skládám v Boha!“ Tak i my, majíce v sebe nedůvěru, pevně se v Boha důvěrujme.

Nespolehejme se na lidi, neboť jsou nevděční jako *Lában* k *Jakubovi*, *Saul* k *Davidovi* (I. Kr. 18.), *Joas* král israelský k *Jojadovi* (II. Par. 24.), *Židé* ku Kristu.

Athenští, ačkoli *Sokrata* za nejslovutnějšího mudrce vyhlásili, předce mu nápoj jedem smíšený podali a tak jej usmrtili.

Císař *Justinian*, ačkoli moudrostí a udatností svého vůdce *Belisara* mnohých vítězství dobyl, předce uvěřil závistivým protivníkům jeho, kteří jej osočili, jako by se stal nevěrným císaři, a kázal mu oči vyloupat.

Julius Caesar, znamenaje mezi vrahy svými i *Bruta*, jehož byl otcovsky vychoval a k nejvyšším důstojnostem povýšil, umíraje, bolestně vzdychl: Také ty, *Brute*!

Sv. *Vinc. Paul.* dí: „Nehledejte ochrany a podpory lidí; nebo v čas potřeby mnohdy nebudou moci a ještě častěji nebudou chtítí vám pomoci.“ A k čemu sv. *Vincenc* vzbuzoval, podle toho se také spravoval, nikdy neskládal svou naději v lidi; jedině v Boha se pevně důvěřoval (v. II. díl str. 11).

Nezакláděj si na štěstí, ježto jest nestálé. — *Lentulus* byl co statečný vůdce vojenský velikou slávou poctěn, protože město Řím proti útokům nepřátelským obhájil, a v bitvách často raněn byl. Než odplata jeho byla, že u vyhnanství svůj život dokonal.

Milciades, rekovný vůdce vojska Athénského, kterýž *Peršany* na hlavu porazil a proto byl velice ctěn, nicméně byl v podezření uveden a v žaláři bezectnou smrtí zemřel.

Krésus, svého času král nejbohatší, byl od Cyra poražen, zajat a měl na hranici býti upálen (v. čítanku).

Saladin, nejstatečnější podmanitel a vladař na východu, rozkázal před svou smrtí, aby roucho, kterým tělo jeho v hrobě mělo býti obvinuto, aby na kopí veřejně se nosilo, a při tom aby se volávalo: Totof je všecko, co s sebou vítěz celého východu vezme! Sv. Františka Šant., *Sesostris* (v. II. díl str. 71).

Příklady opovážlivého spolehání a odkládání pokáním.

Lidé za času Noema, na jichžto polepšení Bůh 120 let čekal, tak dlouho zúmýslně hřešili a v nekajicnosti trvali, až je potopa zachvátila. (I. Mojž. 7.)

Král *Antioch* stále hřešil a zůstal nekající, až ho červi sežrali a on bídne zahynul. (II. Mach. 9.)

Podobně *Saul*, *Roboam*, *Achab*, *Herodes* a j. pokáním odkládali, až zahynuli.

Sv. *Řehoř Vel.* vypravuje, že jistý muž, když mnoho let sotva na Boha zpomněl a život bezbožný vedl, jedné noci náhle k smrti se roznemohl a že umírající zvolal: „Ach, Bože, jen několik okamžení mi popřej, Pane, jen do zejtrka mne zachovej, abych pokání činiti mohl!“ Že však tolik okamžení a příležitostí k činění pokání lehkovážně promeškal, nebylo mu popráno, aby, čeho žádal, dosáhl. Ještě té noci bídne zahynul.

O králi Thebánském píše Plutarch, že mu jednou při veřejné hostině psaní podáno bylo s vyřízením, aby neprodléval je přečísti, poněvadž mnoho na něm záleželo. Však nedbalý král psaní odložil, řka úsměšně: „Zejtra to chceme vzíti před sebe, což důležitého to psaní obsahuje.“ Však ještě té noci byl zavražděn, čemu snadno mohl ujíti, nebo v listu byli poznamenáni odbojníci proti jeho královské osobě.

Sv. opat *Arsenius*, sedě jedenkrát v celi, slyšel hlas řkoucí: „Pojď, Arseni, chci ti ukázati skutky mnohých smrtelníků.“ I šel a mezi jinými spatřil muže, kterýž dělal dříví, jež pak v otep svázav, dával ji na ramena, však pro velikou tíž nemohl ji pozvednouti. Místo aby si ulehčil břemena, dal se znova do sekání a do otepi stále dříví přikládal. Arsen divil se pošetilé a marné práci této; hlas pak se ozval: Muž tento jest obraz těch, kteří jsouce obtíženi mnohými hříchy, místo aby činili pokání, hříchů stále přimnožují, až konečně jimi svrženi budou v propast věčnou.

Máme tedy stále kráčetí uprostřed mezi bázní a nadějí, jako

sv. *Pavel*, jenž píše: „Ač sobě nic (zlého) povědom nejsem, však v tom ospravedlněn nejsem.“ I. *Kor.* 4, 4. „Tresci tělo své a v službu podrobuju, abych snad jiným káže, sám nebyl zavržen.“ I. *Kor.* 9, 27. „Proto, kdo se domnívá že stojí, hled' aby nepadl.“ I. *Kor.* 10, 12. „S bázni a třesením spasení své konejte.“ *Filip.* 2, 12.

Sv. *Isidor*, ač měl od Boha mnohých milostí, býval nicméně smutný, skormoucený, a když se ho tázali po příčině, odpověděl: „Kdo dědictví očekává, nebo má soud důležitý, nemůže býti pokojný, leč až bude rozhodnuto.“

Sv. *Arsenius* byv tázán, jest-li myslí pokojnou k Bohu se odebere, odpověděl: Bratří, ani na okamžení nejsem bez bázně, co jsem tohoto způsobu života se přidržel.

Sv. *Bernard* vyznává: Já protože hříšník jsem, bojím se, věda, že hříšníků smrt jest nejhorší.

c) *Z ohledu lásky zapovídá se v prvním přikázání:*

1. *Nezřízené milování světa* či přílišná láska a oddanost k světu a věcem časným, pozemským, při čem pravá láska k Bohu nemůže obstáti.

Proti lásce záští stává,
jež se v službu světa dává;
Pánu zapomíná díky vzdát,
v kříži neumí než Bohu lát.

Slova písma: „Synové lidští, proč milujete marnost a hledáte lež?“ *Žalm* 4, 3. „Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti; nebo jednoho bude nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho strpí a druhým pohrdne. Nemůžete sloužiti Bohu a mamonu.“ *Mat.* 6, 24. „Nepřipodobňujte se tomuto světu, ale napravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle boží dobrá a líbezná a dokonalá.“ *Řím.* 12, 2. „Nemilujte světa, ani těch věcí, kteréž na světě jsou. Miluje-li kdo svět, není lásky otcovy v něm. Svět pomíjí i žádost jeho; ale kdo činí vůli boží, zůstává na věky.“ I. *Jan* 2, 15—17.

Výroky sv. Otců a j.: Co jest svět? Slovem svět vyrozumívají se ti a tací, již mají nezřízenou lásku ku statkům světským, k životu, k hodnostem, důstojenstvím, k přednostem, k vlastní cti a podobným nicotám, po nichž světáci se shánějí, činíce je svými modlami. Sv. *Frt. Sal.* Milovníci tohoto světa tak živi jsou, jakoby k ničemu jinému nebyli stvořeni, leč aby domy stavěli, stromy štěpovali, bohatství shromažďovali a všelike daremnosti prováděli. *Týž.* Lidé tělesní nemohou věci duchovních konati, aniž duchovní lidé skutků tělesných. Sv. *Ignac Ant.* Svět pomine i žádost jeho. Co tedy chceš? Co časného snad milovati a s časem pominouti, anebo

Krista milovati a věčně žiti? Sv. *August.* Svět nešlechtný svých miláček jinak neblažívá, leč čině z nich nepřátele boží. Sv. *Bernard.* Nemilujte bratří, nemilujte světa; ale beřte se za Kristem, řkoucím: „Království mé není z tohoto světa.“ S celou myšlénkou nechať se na vlast nebeskou vztahuje touha vaše, abyste do ní konečně přijati byli. Sv. *Bonav.* Jak se mi hnusí svět tento, když k nebi pohlížím! Sv. *Ignac.* Jako rub šatů vyšívaných jsou světa rozkoše. — Co vnada na udici jsou statky a radosti světa. — Když dříví ztrávil, oheň hasne; tak berou za své rozkoše světa, jelikož sám je pomíjející. — Blázen starec, jenž s dětmi v prachu se válí, a pošetilý křesťan, jenž marnými rozkošemi světa se baví. — Kdo miluje vlast svou, nebaží po cizině a kdo touží po nebi, nemá záliby v světě. *Lohner.*

Bájka. „Musím se tě předce něco zeptati,“ pravil mladý orel k učenému výru. „Praví se, že jest jakýsi pták, jmenem *merops*, který do povětří se vznášeje, ocasem nahoru a hlavou k zemi obrácen létá. Je to pravda?“ „Nikoli,“ odpověděl výr, „to jest zpozdilá myšlénka člověka, kterýž je sám takovým meropem, poněvadž by rád nebe doletěl, zemi ani okamžením s očí nespouštěje.“ *Lessing.*

2. *Nevděčnost k Bohu*, jež zapomíná na prokázaná od Boha dobrodiní.

Slova písma: „Naděje nevděčného jako zimní led roztaje a vyhyne jako voda zbytečná.“ *Moudr.* 16, 20. Budouť lidé sami sebe milující, nevděční, bezbožní, majíce sice tvářnost pobožnosti, ale moc její zapírajíce. A těch se varuj. II. *Tim.* 3, 15.

Výroky sv. Otců: Nevděčnost jest nepřítelkyně duše, zkáza ctnosti, záhuba dobrodiní. Nevděk jest palčivý vítr, kterýž vysouší pramen dobroty, rosu milosrdenství, toky milosti. Sv. *Bernard.* Tehdáž zapomínají lidé na Boha nejspíše, když jeho dobrodiní požívají. *Laktanc.* Nevděk jest kořen všeho duchovního zlého. Sv. *Aug.* Není hoden, aby dobrodiní dosáhl, kdo za přijatá dobrodiní díky nevzdává. Sv. *Tom. Aq.* Otrokův způsob jest, jak brzo štěstí zakvete, uchýliti se k nevděčnosti. Sv. *Jan Zl.* Nevděk jest věc usmrcující, nepřítel milosti, protivník spasení; poněvadž se nic tak Bohu nelíbí jako nevděčnost. *N.*

Příklad. „Zdaliž jich deset není očistěno a kdež jest jich devět?“ (Luk. 17, 17.) Pamatujete se myslím, že jsou to slova Spasitelova, jimiž kárá nevděk oněch devíti od malomocenství očistěných. Čte se o nich, že sice dobře a náležitě prosili, ježto pozdvihše hlasu svého, volali: „Ježíši, příkázateli, smiluj se nad námi!“ Avšak

díkůčinění se jim nedostávalo, poněvadž se nevrátili a nevzdali chválu a díky Bohu. Sv. *Bernard*.

3. *Nespokojenost s moudrým řízením božím*, netrpělivost a reptání proti Bohu v trápení a protivenství.

Slova písma: Blahoslavený člověk, který trestán bývá od Boha. Trestání tedy Páně nezamítej; neboť on raní a hojí; tepe a ruce jeho uzdravují. *Job* 5, 17. 18. Víme, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému. *Řím.* 8, 28. Všecko číňte bez reptání a bez pochybování. *Tit.* 2, 14. srov. II. *Kor.* 4, 17. *Žid.* 12, 11. „Běda těm, kteří ztratili trpělivost, opustili cesty přímé a uchýlili se na cesty zlé!“ *Sir.* 2, 15.; srov. *Isai.* 45, 9.

Výroky sv. Otců. Nechať se učí nereptati, kdo zlých věcí trpí; byť i nevěděl, proč jich trpí. Každý za to měj, že spravedlivě trpí, poněvadž bývá od toho souzen, jehož soudy nikdy nejsou nespravedlivé. Sv. *Isidor*. Všecky věci, které trpíš, jsou k zkušení tvému; a protož nerepci. *Týž*. Kdo v trestání repce, ten více Pána Boha na sebe popouzí, více hněv proti sobě vzbuzuje. *Týž*. Vším vládne Prozřetelnost Boží a co se zdá býti pokutou, bývá lékem. Sv. *Jarolím*. Je-li ten, kdo reptá, podle ducha mrtev, kterak žije, kdo popouzí k reptání? Sv. *Bernard*.

Příklady v částce V. o spravedlnosti křesťanské.

4. *Chladnost či vlažnost* k věcem týkajícím se Boha, náboženství a církve katolické, ježto vede k nelásce a bezbožnosti. (Viz Lenost duchovní díl IV.)

Slova písma: „Prosím vás, bratří, skrze milosrdenství boží, abyste vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou, rozumnou.“ *Řím.* 12, 1. „Vidím skutky tvé, že nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých.“ *Zjev.* 3, 15. 16. „Běda, kdo dělá dílo Hospodinovo lstivě.“ *Jer.* 48. „Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti. Kdo není se mnou, proti mně jest a kdo neshromáždí se mnou, rozptyluje.“ *Mat.* 12, 1.

„Běda hubené duši, kteráž nehledá, ni miluje Krista; zůstáváť uvadlá, jalová a bídná. Kdo nechce živ býti Tobě, Pane, jest mrtvý.“ *N.*

Příklad. Jistý zločinec, jenž byl k smrti odsouzen, vyžádal sobě dříve než vyveden byl, kněze řeholního. Mnich přišel, a odsouzenec jal se takto mluviti: „Milý otče duchovní, i já jsem jednou mezi vámi přebýval, neb byl jsem i já mnichem; složiv slib, byl jsem po delší čas horlivým, zachovávaje svědomitě pravidla řehole své; při čemž jsem byl spokojen, aniž mně co přicházelo za

těžké; konal jsem nejobtížnější práce s láskou bez nesnází. Ach, jak jsem byl tehdy šťasten! Však, bohužel, počal jsem býti vlažným, pomalu se mně všecko cvičení duchovní zošklivilo; stal jsem se věrolomným, zrušiv slib svůj; břímě stavu mého zdálo se mi nesnesitelné; i utekl jsem z kláštera a odvrhl jsem řeholní roucho. Na to pak jsem se dopouštěl těch nejohavnějších prostopášností a zločinů a nyní vidíte sám, kam jsem dospěl. Dal jsem vás volati proto, milý otče, abyste zpravil bratří o tom, co jste slyšel. Kéž by příklad můj byl jiným k výstraze!“

5. *Nenávist Boha*, když křesťan nejen v Bohu a sv. náboženství nemá pražádného zalíbení, nýbrž v srdci stálý odpor cítí a koná co se Bohu nelíbí, mnohými a těžkými hříchy jej uráží. (Viz část V. o hříchu.)

Úvaha. Křesťane, varuj se hříchu, ježto jest největší zlé; miluj Boha a k tomu konci nesmírnou lásku boží často uvažuj.

Slova písma: „Tvrdé šíje a neobřezaných srdcí, vy se vždycky Duchu svatému protivíte, jakož otcové vaši!“ *Sk.* 7, 51. „Ohavné jest Hospodinu srdce zlé a zalíbení jeho jest v těch, kteří přímě chodí.“ *Přísl.* 11, 20. „Povstaniž Bůh a rozptýlení buďte nepřátelé jeho a nechť utíkají, kteří nenávidí ho, od tváří jeho. *Žalm* 67, 2.

Výroky sv. Otců: Nad hřích není nic hanebnějšího, nic nečistějšího. Sv. *Jan Zl.* Nad hřích není pro člověka bídy těžší, kterýž nejvíce stvoření rozumnému škodí, oddělujíc je od Stvořitele a Vykupitele, olupujíc je o všelikou milost Ducha svatého i o blaženost nebeskou; a uvodí je také v zahynutí věčné. *Blahosl. Diviš Kart.* Uznej, o člověče, jak hluboké jsou to rány, za něž aby Kristus Pán trpěl bylo třeba. Kdyby to nebyly rány k smrti a to k smrti věčné, nikdy by nebyl Syn boží pro jich uléčení zemřel. Sv. *Bernard.*

d) *Proti klanění jest modlářství neb modloslužba.*

1. *Modlářství* neb *modloslužba* jest způsob ctění bohů v podobiznách; když se tvorové za nejvyšší bytosti, za bohy pokládají a jim božská pocta a služba se vzdává. „Modlářství jest, když se nějakému stvoření prokazuje čest jako Bohu.“ Sv. *Tomáš Aq.*

Původ modloslužby. Zprvu věřili lidé v jednoho, pravého a živého Boha. Poněvadž ale Bůh co pouhý duch je neviditelný, tedy lidé, aby si ho představili a naň pamatovali, činívali si o něm rozličná podobenství. Nejprvnější a nejbližší upomínka na Boha všemohoucího a dobrotivého bylo velebné a dobročinné slunce; pak i měsíc a hvězdy. Také si vypodobňovali Boha na způsob člověka

ze dřeva, z kamene nebo z kovu. Tato vypočtená sloužila z počátku lidem jenom k upamatování na Boha neviditelného; a modlíce se, padávali před těmi Boha neviditelného vypočtenými obrazy na tvář neb na kolena a tak navykli obrazům se klaněti. Když pak lidé postupem věku srdce k stvoření přiložili, na Boha zapomínali a zjevením božím pohrdli, následovalo, že považovali nejen tvory, nýbrž i obrazy za své bohy, jim se klaněli a modlili (odtud obraz = modla). Tak povstala modloslužba.

Pohanství a modlářství není tatáž věc; nebo pohané ctili původně síly a úkony přírody bez model.

Jméno *pohan* pochází z lat. *paganus*, vesničan; poněvadž lid venkovský nejdéle se držel modloslužby, když byla města dávno přijala křesťanství.

Pohané jsou všickni lidé, kdož nejsou náboženství křesťanského, židovského neb mahomedánského, jichžto vyznavači věří v pravého Boha.

Také křesťané mohou se dopouštěti modloslužby, kdyžby podobizny Boha neb svatých měli za ně samé, kdežto mají být jen upomínkami na Boha neb na osoby svaté neb ctihodné.

Modloslužba jest zpozdilá a pošetilá, s níž lidé mnohých klamů a podvodů provozovali, ano i hnusných hříchů a nepravostí se dopouštěli; proto jest před Bohem ohavností.

Slova pisma: „Neučiníš sobě rytiny, ani žádného podobenství ... Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti. Já jsem Hospodin Bůh tvůj.“ II. *Mojž.* 20, 3. 5. „Nebudeš se klaněti bohům jejich ani jich ctíti.“ 23, 24. „Neobracujte se k modlám, aniž bohů litých sobě dělejte. Já Hospodin Bůh váš.“ III. *M.* 19, 4. „Jestliže zapomena na Hospodina, Boha svého, následoval by bohů cizích a ctil by je a klaněl by se jim: aj, nyní předpovídám tobě, že konečně zahyneš. V. *M.* 8, 19. „Zlořečený člověk, kterýž dělá rytinu a slitinu, ohavnost Hospodinu.“ V. *Mojž.* 27, 15. srovn. *Žalm* 80; 96; 113; 134 a j. „Rodina boží jsouce, nemáet se domnívati, že by Bůh zlatu neb stříbru neb kamenu, řemeslem neb důvtipem vyrytému, byl podoben.“ *Sk.* 17, 29.

Příklady.

Modlářství se dopustili: Pohané, jak píše sv. Pavel Řím. 1, 15. *Egyptčané*, II. *Mojž.* 12, 12. *Filistínští*, *Soudc.* 16, 23. 24. *Obyvatelé Listry*, *Sk.* ap. 14, 11. 12. *Athénští*, *Sk.* 19, 28.

Židé: jak svědčí Jerem. 8, 2.; Žalm 105, 19.; I. Mach. 1, 45.; Soudc. 18, 24.

Jednotlivci: *Lában*, I. Mojž. 31, 19.; *Aron*, II. Mojž. 32, 5.; *Michas*, Soudc. 17, 4. 5.; *Šalomoun*, III. Kr. 11, 14.

Králové Judští: *Abiam*, III. Kr. 15, 3.; *Joram*, IV. Kr. 8, 18.; *Ochozias*, IV. Kr. 8, 27.; *Manasses*, IV. Kr. 21, 3.; *Amon*, IV. Kr. 21, 21.; *Joakim*, IV. Kr. 23, 37.; *Joachin*, IV. Kr. 24, 9.; *Sedecias*, IV. Kr. 24, 19.

Králové israelští: *Jeroboam*, III. Kr. 12, 28.; *Nadab*, III. Kr. 15, 26.; *Baaza*, III. Kr. 15, 34.; *Zamru*, III. Kr. 16, 19.; *Amri*, III. Kr. 16, 25.; *Achab*, III. Kr. 16, 30.; *Joram*, IV. Kr. 3, 2.; *Jehu*, IV. Kr. 10, 31.; *Joachaz*, IV. Kr. 13, 2.; *Zachariáš*, IV. Kr. 15, 9.; *Manahem*, IV. Kr. 15, 18.; *Faceja*, IV. Kr. 15, 24.; *Oseáš*, IV. Kr. 17, 2.

Králové pohanští: *Nabuchodonozor*, Dan. 3, 1.; *Balthasar*, Dan. 5, 22.

Příklady, jak Hospodin přísně modlářství trestal: II. Mojž. 32, 27. 28. 35, když se *Israelité* zlatému teleti klaněli. IV. Mojž. 25, 3—5., když *Israel* připojiv se k modle Belfegor s Moabskými hodovali. III. Král. 14, 9—11. Zahynutí domu *Jeroboama* předpovědíno. III. Král. 18, 40. Eliáš zmordoval proroky *Baalovy*. IV. Kr. 17. *Israel* pro modlářství zaveden do Assyrie. II. Chron. 33, 9—11. *Manasses* zajat. Chron. 36. Lid království *Juda* uvržen do zajetí babylonského.

Příkladové těch, kteří se nedali svěsti k modloslužebnosti. *Tobiáš*, 1, 5. *Job* 31, 24. *Israelitů* 7 tisíc, III. Kr. 19, 18. *Sidrach*, *Misach* a *Abdenago* (tři mládenci), *Daniel* 3, 17. 18. *Mathatiáš* I. Mak. 2, 19. 20.

Překazili modloslužebnost: *Jakob* I. Mojž. 35, 2. *Gedeon* Soudc. 6, 25—27. *Mojžiš* II. M. 32, 20. *Israelští* Soudc. 10, 16. *Samuel* I. Kr. 7, 3. *Asa* III. Kr. 15. *Josafat* III. Kr. 22, 47. *Jehu* IV. Kr. 10. *Ezechiáš* IV. Kr. 18. *Josafat* II. Chron. 18. *Manasses* II. Chr. 33. *Darius* Dan. 6, 25. *Mathatiáš* II. Mak. 2, 24.

Zpozdilost a ničemnost modlářství vypisuje obšírně kniha *Moudrosti* v 13. a 15. kapitole. „Poznavše Boha, neoslavovali jako Boha, aniž jemu děkovali: ale marní učinění jsou v myšleních svých a zatmíno jest nemoudré srdce jejich; nebo pravíce se býti moudřími, blázní učinění jsou a změnili slávu neporušitelného Boha v podobenství obrazů porušitelného člověka i ptactva i zvířat čtvernohých i zeměplazů. — Ale nešťastní jsou a mezi mrtvými naděje těch jest,

kteří nazývají bohy dílo rukou lidských. — Nestydí se mluvit s tím, ježto jest bez duše a zdraví žádá od toho, což mdlého jest a za život prosí mrtvého. — Zbytečnost zajisté lidská přišla na okršlek země a protož krátký jejich konec nalezen jest“ atd.

Výroky sv. Otců: Viz netoliko očima ale i rozmyslem, jaké podstaty a spůsoby jsou ti, kteří se od vás (pohanů) bohy jmenují. Není-li tento podoben kamenu, na nějž šlapáme? Není-li onen měď o nic lepší nádob ku potřebám z mědi urobených, jiný dřevo i práchnivé? jiný stříbro, jež musí býti ostríháno, jiný železo rzi nakažené, jiný hlíněná nádoba? — Není-li to všecko z látky porušitelné? Nejsou-li všecky (sochy) hluché, slepé, bezduché, smyslů zbavené, nepohnutelné! Nekazí-li se všecky? A ty nazýváte vy bohy, těm sloužíte, těm se koříte! *Apollo*. Modla nic není; má sic uši, ale neslyší; má chřípě ale nečije; má oči ale nevidí (*Žalm 113, 5.*); má ústa ale nemluví; má ruce ale nemaká; má nohy ale nechodí; a má zajisté všecka znamení a podobenství oudů, ale bez života a moci. Sv. *Augustin*. Vímeť, že část modlářů nešlechetným, cizoložným a ukrutným lidem jako bohům se klaněli; jiní ctili hvězdy, zvířata, kamení, ba i zahradní byliny. Mongolové se kořili kravám, v Thesalii čápům, v Assyrii holubům, na ostrově Cejlonu docela opičímu zubu. Syrští se klaněli rybám, někteří z Afrikánů opicím, někteří z Indiánů slonům, Litvané pak klaněli se stromům a jiným rostlinám. Sv. *Alf. Lig.*

Hesiod, řecký spisovatel, napočítal 30000 bohů, jimžto se pohané klaněli; čemuž není se diviti, ježto každý stav, každá ctnost i nepravost měly svého boha. Tak učenci ctili Minervu, lékaři Aeskulapa, vojíni Marse, hudebníci Apolla, kováři Vulkána, plavci Neptuna, zloději Merkura, smilníci Venuši, pijané Bacha atd.

Celsus, pohanský mudrc, divil se, proč židé a křesťané nechťi slunci, měsíci a hvězdám vzdávati poctu; načež učený *Origenes* odpověděl: Proto to nečiní, že se naučili ctíti vyšší bytost než slunce, měsíc a hvězdy, že seznali slunce původu, jemuž se jedině klaněti sluší.

Prorok Eliáš a kněží Baalovi. Když už po tři leta a šest měsíců nepršelo v Israeli, řekl Hospodin k Eliášovi: „Jdi a ukaž se Achabovi, abych dal dešť na zemi.“ Šel tedy Eliáš i řekl k Achabovi: „Shromáždí veškeren lid israelský na horu Karmel a 450 proroků Bálových.“ — Přistoupiv pak k lidu, řekl: Dokavadž kulhati budete na dvě strany? Jest-li Hospodin Bohem, následujte ho samého, pak-li Bál, následujte toho. Já sám jediný jsem tuto prorok

Hospodinův; proroků pak Bálových jest 450. Necht' jsou nám dáni dva býci a kněží Bálovi necht' sobě vyberou z nich jednoho a zsekajíce na kusy, necht' vloží ho na dříví, ale ohně ať nepodkládají. Já pak připravím druhého, vložím na dříví a též ohně nepodložím. Pak vzývejte jmena bohů svých a já jmeno Hospodina svého vzývati budu. Bůh, kterýž sešle oheň k strávení oběti, ten ať jest Bohem.“ I zvolal veškeren lid: „Návrh ten velmi dobrý jest!“ — Kněží Bálovi vzali býka, připravili ho, vzývali jmeno Bál od jitra až do poledne, ale nebylo hlasu. — Když pak s poledne bylo, řekl Eliáš lidu. „Pojďte ke mně!“ A když přistoupil k němu lid, opravil oltář Hospodinův, udělal strouhu vůkol něho, narovnal dříví, rozsekal na kusy býka, vkladl na dříví a řekl: „Naplňte čtyry štoudve vodou a vlejte na oběť zápalnou i na dříví.“ A když to po třikrát učinili, že vody okolo oltáře tekly, přistoupiv Eliáš, modlil se k Hospodinu. I spadl oheň a strávil oběť zápalnou, dříví, kamení i vodu, která byla v strouze. Což když uzřel veškeren lid, padl na tvář svou a zvolal: Hospodin jest Bůh! a modly opustil. — Eliáš se modlil opět a hle, nebesa se zamračila a byl dešť veliký. III. Kr. 18.

Šalby modlářství. Modla *Bél*. Za krále perského Cyra ctili v Babyloně modlu jmenem Bél, na kterouž každý den 12 měr běli, 40 ovec a 6 džbánů vína nakládali. I král ctil modlu tu; ale Daniel, společník Cyrův, klaníval se Bohu svému. Tedy řekl jemu král: Proč se neklaníš Bélovi? Daniel odpověděl: Protože nectím model rukou udělaných, ale živého Boha, kterýž stvořil nebe i zemi a moc má nade vším. I řekl jemu král: Což nezdá se tobě Bél býti Bůh živý? Zdaž nevidíš, jak mnoho jí a pije? Ale Daniel zasmáv se, řekl: Nemyl se, králi, nebo tento jest uvnitř hlíněný a zevně měděný, aniž kdy jí. I rozhněvav se král, povolal kněží Bélových a řekl jim: Nepovíte-li mi, kdo jídá potravu tu, zemřete; pak li ukážete, že Bél ty věci jídá, umře Daniel, protože se rouhal Bélovi. Daniel odpověděl králi: Staň se podle slova tvého. I přišel král s Danielem do chrámu Bélova. A když kněží jeho vyšli, předložil král Bélovi pokrmy. Daniel pak rozkázal služebníkům svým přinésti popele, kterýž před králem po celém chrámu potrousil a vyšedše, zavřeli dvěře a zapečetivše je prstenem královským, odešli. Ale kněží přišedše v noci podle obyčeje svého s ženami i s dětmi svými, snědli a vypili všecko. I vstal král ráno a Daniel šel s ním. A král řekl: Celé-li jsou pečeti? Daniel odpověděl: Celé, můj králi! A jakž otevřel dveře, pohleděv král na prázdný stůl, zvolal hlasem velikým: Veliký jsi, Béli, a není na tobě žádné lsti!

I zasmál se Daniel a zadržel krále, aby tam nevešel a řekl: Pohleď na podlahu a znamenej, čím jsou šlépěje tyto? Král řekl: Vidím šlépěje mužů, žen a dětí. I rozhněval se král a dal kněze s ženami i dětmi jejich zjímati, kteřížto ukázali mu skrytá dvířka, skrze něž vcházeli, aby ty věci, které na stole byly, strávili. Protož rozkázal je král usmrtiti a dal Béle v moc Danielovu, kterýž jej i chrám jeho vyvrátil.

Drak. Babylonští ctili také velikého draka (hada). Daniel svařil smolu, tuk a srsti, udělal z toho bochníků a dal je v ústa draku i rozpukl se drak. A Daniel řekl: Vizte, jakého ctíte boha!

Když v *Egyptě* víra Kristova se ujala, dal patriarcha *Theophil* vyvrátiti všecky modly, mezi nimiž byly mnohé uvnitř duté, vzadu mající otvor, skrze kterýž mohl člověk pohodlně do vnitř vlézt, hlavou sochy hýbati a mluvit. Lid sklamaný domníval se, že modla mluví a měl řeči její za boží zjevení.

Ohavnosti modloslužby. Sv. *Pavel* píše o pohanec: „Měvše se za moudré, blázni učiněni jsou; nebo změnili slávu neporušitelného Boha v podobenství obrazu porušitelného člověka i ptactva i hovad, čtvernohých i zeměplazů; protož i Bůh vydal je v žádosti v srdce jejich k nečistotě... v žádosti ohavné. — A jakož sobě nevážili známosti Boha, tak Bůh vydal je v převrácený smysl, aby činili to, což nesluší; jsouce naplněni vši nepravostí: smilstvem, nešlechterností, lakomstvím, zlostí, plni závisti, vraždy, svárů, lsti, zlých obyčejů.“ Řím. 1.

Také *oběti lidské* modlám obětovali, jak svědčí písmo sv. o *Molochovi*. IV. Kr. 23.

U *Peršanů* byly sice oběti lidské zapovězeny; nicméně když *Xerxes* táhl do boje proti Řekům, dal ku počtě bohů 9 chlapců a 9 dívek za živa zakopati. — *Amestris*, žena Xerxova, dala z vděčnosti za své zdraví sedm dítek nejvzácnějších mužů perských zahrabati.

Když *Řekové* proti Troji se vypravovali, *Agamemnon* svou dceru *Ifigenii* bohům obětoval a po dobytí města byla *Polyxena* dcera krále *Priama* obětována stínům Achillovým.

Také *Římané* zprvu lidi obětovali bohyni *Manii*; teprv r. 657 po vystavení Říma byly oběti lidské zrušeny.

Kartagenští klaněli se kovové soše Saturnově — *Molochu* —, do jejichžto rukou rozpálených dítky za obět kladli.

O *Gallech* vypravuje *Julius Cæsar*, že měli modly duté nesmírné velikosti, ježto rozpálili a zločince, ano často lidi nevinné, do nich metali.

Také *Germané*, staří pohanští Němci, svému bohu *Odinovi* v jistých dnech lidi obětovali.

A takové lidské oběti *i předkové naši, pohanští Slované*, svým bohům časem přinášeli. — „Víra pohanských předků našich jest pozoruhodná a památná, protože se snad žádný pohanský národ tak k jednobožství nepřiblížil jako *Slované*. Oni vzývali jediného nebeského boha pod obecnými jmeny Bog, Svarog. — V tomto prabohu poznávali jakousi trojnost a jmenovali jej Triglav. — Nejvyšší to božství bylo také ctěno pod jménem Peruna, Radogosta a Zeměny. — Radogost se ctíl i pod jmény Svantovít, Jarovit, Rugevit. Zeměna, ježto u Polabanů a u Poláků slula Živěna či Živa. Co bohyně jara byla Vesna, co bohyně zimy a smrti Morana, u Rusů zlatá Bába a Lada. — Mimo hlavní božstvo měli Slované mnohé jiné bohy a bůžky, z nichž známi jsou: Bělbog, Černobog, Rarach (Rarášek), Zmek neb Zmok, Pikulík, Vlkodlak, Div, Vel, Plivník, Polednice, Rusalky, Víly a domácí bůžky: Šetek neb Šotek, Skřítek neb Křístek a Hospodářík. (Viz *Slovanské Bájedloví od J. V. Rozuma.*)

Z mnohých křesťanských mučenníků, kteří se nedali svěsti k modloslužbě pohanské, čti zvláště životy sv. *Achácia* (3. března), sv. *Simeona* (17. dubna) a sv. *Mauricia* s celou legií thebánskou (22. září). Viz *Životy Svatých od H. J. Karlíka.*

2. *Modlárství jemné neb skryté* jest, když se kdo srdcem od Boha odvrací a hříšným žádostem hoví. Toho se tedy dopouštějí křesťané ctižádostiví, lakomí, smilní, obžerní, hněviví, nedbalí; vůbec všichni hříšní a bezbožní.

Slova písma: Zlořečený jest, kterýž doufá v člověka a od Hospodina odstupuje srdce jeho. *Jer.* 17, 5. Nemůžete Bohu sloužiti i mamonu. *Mat.* 6, 24. Lakomství jest sloužení modlám, pro kteréžto věci přichází hněv na syny boží. *Kol.* 3, 5. 6. Mnozí chodí, o nichž jsem častokráté pravil vám, že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto Bůh břicho jest a sláva v zahanbení, kteříž o zemské věci pečují, jichžto konec jest zahynutí. *Fil.* 3, 14—18. srv. *Řím.* 16, 18.; *I. Kor.* 3, 16. a 6, 9. 10. 15.; *Zjv.* 21, 8.

„Nejen ten neprávě jedná, kdo se modlám klaní, nýbrž i ten, kdo více poslušen jest svých žádostí než Boha.“ Sv. *Aug.*

Příklady.

Ā takovéto jemné modloslužbě sváděl *satan* po třikráté Krista. *Mat.* 4, 1—11.

Jí hověli *Fariseové*, kteří se sami chlubili. *Mat.* 23.

Letopisové církevní vypravují, že císař *Decius* pronásledoval křesťany, aby zapřeli Krista a obětovali modlám. A vskutku mnozí *věřící* se víry odřekli, a ne tak chudí, jako více, kteří bohatství měli a je milovali, raději Krista zapřeli, než by se bohatství zbavili.

Obyvatelům města *Poznani* byla jednoho času od vojska nepřátelského tak náramná daň uložena, že ji nikterak nebylo lze shledati. I bydlela tam *kněžna*, mající tak nesmírné poklady, že bez mnohého sobě ublížení všecku daň položiti mohla. Měšťanstvo ji prosilo, aby se smilovala nad úzkostí celého města; ale ona neznala smilování. A aby prosbami ustavičnými více nebyla obtížena, uzavřela se v městě, kde měla poklady skryty. I hledali ji, hledali, až ji našli v podzemní skrýši, ona měla upřené oči na poklad; ale byla mrtva.

Agretius Chromat ze života sv. Šebestiana. (V. díl II. str. 291.)
Více příkladů bude uvedeno v č. V. o jednotlivých hříších.

3. *Nedbalost a nepořádnost v službě boží.*

Slova písma: „Běda, kdo dělá dílo Hospodinovo lstivě.“ *Jer.* 48. „Všecko ať se děje ku vzdělání.“ *Kor.* 14. 26.

Přísloví: Jsi-li k Bohu lenivý, jak ti bude příznivý? Jest-li sloužíš jen sám sobě, proč by Pán Bůh platil tobě?

Ostatně viz 3ti přikázání a lenost duchovní č. V.

4. *Přetváření, pokrytství a pobožnůstkářství.*

Přetváří se, kdo bez vnitřního přesvědčení se staví, jako by Bohu v pravdě se kořil.

Pokrytství neb licoměrnost jest tvárnost pobožnosti a ctnosti, bez pravé vnitřní spravedlnosti a dokonalosti.

Pobožnůstkářství — pietismus — jest blouznění člověka po nábožných cvičeních a modlitbách, jako by měly neobmezené ceny do sebe, oblíbení v cvičeních malicherných a tak časté obírání se modlitbami a rozjímáním, že až zanedbávají se důležité života povinnosti. — Kdo tedy v pobožnostech podstatu náboženství a sladkost srdce vyhledává, nedbaje ostatně víry ani lásky, zove se pobožnůstkář nebo svatoušek.

Úvaha. Hříchové tito jsou proti pravé poctě boží a ohavnosti před Hospodinem, proto chraňme se jich.

Slova písma: Ústy svými dobrořečili a srdcem svým zlořečili. *Žalm* 61, 5. a 77, 36. Lid tento přibližuje se ke mně ústy svými a rty svými oslavuje mne; srdce pak jeho daleko jest ode mne. *Isai* 29, 13. srv. *Mat.* 15, 7—9. Pilně se varujte, abyste spravedlnosti učinili před lidmi, jinak nebudete míti odplaty. *Mat.* 6, 1.

Když se modlíte, nebudte jako pokrytci. *Mat.* 6, 5. Milování buď bez pokrytství. *Řím.* 12, 9. Majíce sice tvářnost pobožnosti, ale moc její zapírajíce; a těch se varuj. *II. Tim.* 3, 15.

Výroky sv. Otcův: Kdokoli se staví tím, co není, jest pokrytec. Sv. *Augustin.* Kdo se dobrým tváří, jsa zlý, jest horší než zjevný zločinec. Sv. *Ambrož.* Pokrytství jest jemné zlo, tajný vřed, skrytý jed, ctnosti dým, rez svatosti. *Petr Ravenat.* Varuj se pošmurnosti, vystříhej se pokrytství. Smutkem oděvu svého svatosti pokrytské a té nějaké pobožnosti na sobě nepronášej. Jsa vlkem, beránkem se nedělej. Takový v skutku a v pravdě buď, jakým se ukazuješ. Sv. *Isidor.* Někdo zvyklý postům za pobožného se pokládá, když jen často a mnoho se postí, byť pak v srdci byl plný nenávisti a nepřítelně. Jiný myslí, že pobožným jest, protože každodenně veliký počet modliteb vyřikává, byť i při tom byl hněvivý. Třetí rád almužnu dává, ale nemůže tak býti trpělivým, aby nepříteli odpustil. Ti všickni se za pobožné drží; však ani jiskřičky pobožnosti nemají. Sv. *Frant. Sal.* Pobožnost nezáleží na jakési sladkosti, potěšení a lahůdkách srdce, tak že by někdo z toho radostně slzel, vzdychal, úpěl a nevím jakou libou chuť v duchovních cvičeních cítil. Nebo mnohé duše takovými vnitřními rozkošemi dokonce oplývají; ač mezi tím plné výstupků a nedostatků jsou a tak ani lásky boží, ani podstatné pobožnosti za nehet nemají. *Týž.*

Podobenství: Komety se zdají tak světlé jako planety, ale brzo míjejí: tak pokrytství dle zevnější tvářnosti jest ctnosti podobné, ale pomíjí jako dým. Sv. *Fr. Sal.* Pštros má křídla a předce létati nemůže: tak pokrytec zdaje se svatým, není. — Komu zapáchá z úst, pižma u sebe nosívá: tak mnozí obkličují se vůní svatosti, aby nebylo cítit zápachu jich nešlechtnosti. — Svatá řeč a hříšné skutky jako v lepém těle duše škaredá. *Lohner.*

Příklady.

Biblické. *Herodes* stavěl se, jako by nově narozenému králi židovskému klaněti se chtěl, zatím ostřil meč, aby ho zabil. *Mat.* 2. Farisejských Pán často pokrytci nazval. *Mat.* 23. a j. Jidáš ústy Pána líbal a v srdci obmýšlel zradu. *Mat.* 26.

Jiné. *Ecebolius*, vychovatel Juliana odpadlíka, byl za císaře Konstantina Ariánem, za Juliana stavěl se pohanem, za Joviana pitvořil se býti katolíkem, — pravý pokrytec.

Trefně se pokrytcům říci může, co sv. *Benedikt* dvořenínu krále *Totily* řekl, když ho tento v král. oděv obléci dal, chtěje zvě-

děti, uzná-li ho sv. Benedikt za krále: Odlož synu, co máš na sobě, neb to není tvé!

5. *Proti pravé poctě boží jest svatokrádež* čili zneuctění věcí, míst a osob Bohu zasvěcených. Svatokrádeže se dopouští, kdo na př. nehodně sv. svátosti přijímá, chrám Páně zneuctívá, posvátné nádoby a roucha krade, duchovní osoby násilně týrá atd., což vše Bůh přísně tresce; proto se toho chraň.

Slova písma: „Na dům tvůj přísluší svatost, Hospodine.“ *Žalm* 92, 5. „Živt jsem já, praví Hospodin, jediné proto, že jsi svatyně mé poškrvnil ohavnostmi svými: i já také zlámu (zkazím) tebe a neodpustíš oko mé.“ *Ezech.* 5, 11. „Nedotýkejte se pomazaných mých a prorokům mým nečiňte zlého.“ *I. Chron.* 16, 22. „Jest-li že kdo chrámu božího poškrvňuje, toho zatratí Bůh; nebo chrám boží svatý jest, jenž jste vy.“ *I. Kor.* 3, 17.

Výroky sv. Otců: Příteli něco vzítí jest krádež; chrám obelstítí jest svatokrádež. Převzítí něco k rozdání mezi chudé, a ježto přemnozí lačnější, chtějí buď opatrným býti, buď bojácným . aneb něco z toho sobě ponechati, přesahá ukrutnost všechněch lupičů. Sv. *Jarolím.*

Příklady.

Israelité reptali proti Mojžíšovi. — Jen na prosbu Mojžíšovu nezahladil Bůh všeho lidu; předce však deset mužů, kteří k reptání přivedli lid, náhle zemřeli. — Později vypuklo nové zbouření. Kore, Dathan a Abiron povstali proti Mojžíšovi a Aronovi, závidíce jim a synům důstojnosti kněžské. Však rozstoupila se země a pohltila je a s nimi zahynulo 250 mužů. *IV. M.* 14.

Král *David* horlil obzvláště pro čest a chválu boží. Shromáždil třicet tisíc mužů dal archu boží u veliké slávy na horu Sion přenéstí. — I vložili archu na vůz nový. Oza pak i Ahyo spravovali vůz. Když volové nohama házeli a nachýlili archu, vztáhl Oza ruku a podržel ji. I rozhněval se prchlivostí Hospodin na Ozu a porazil ho pro jeho všetečnost (neprozřetelnost). *II. Kr.* 6. Jest-li Bůh pro nepozornost trestal Ozu, tím více nelíbí se mu neuctivost ku chrámu a věcem posvátným!

Král *Baltazar* učinil hody veliké dvořanům svým; i rozkázal sa opilý, aby přinesli nádoby zlaté i stříbrné, kteréž byl odnesl Nabuchodonozor z chrámu jerusalemského. Když pak z nich král a dvořaninové pili, ukázali se prstové, písící na stěně paláce královského. Král hleděl na prsty ruky písící; i změnila se tvář jeho

a myšlení jeho zkormucovala. Rozkázal, aby přivedli mudrce a hádače. Ale všickni nemohli ani písma ani výkladu oznámit. — Protož zavořán Daniel i četl písmo a výklad jeho oznámil, rka: Totc jest písmo, kteréž naznamenáno jest: „Mane, Thekel, Fares!“ A tento jest výklad řeči: Mane — sčel Bůh království tvé a doplni je. Thekel: zvážen — jsi na váze a lehký nalezen. Fares: rozděleno jest království tvé a dáno bude Medským a Perským. — A v tuže noc zabit jest Baltazar, a Darius Medský nastoupil na království.

Podobně *Heliodor*, jenž pro krále Seleucia chtěl poklady chrámové židům odebrati, padl a oněměl. II. *Mak.* 3.

Pán Ježíš vyhnal prodávající a kupující z chrámu, rka: Dům můj dům modlitby slouti bude; ale vy učinili jste jej peleší lotrovskou. *Mat.* 21, 13. srv. *Jan* 2, 14—16.

6. *Svatokupectví* neb lichva duchovní jest prodávání duchovních statků za časné zboží, jak to *Simon* čarodějník chtěl činiti, proto šimonictví (simonie) se zove. Dopouští se simonie, kdo by na př. prodával neb kupoval sv. ostatky, za dary neb za peníze domáhal se svátostního rozhřešení neb duchovních úradů atd.

Hříchu toho pokutuje Církev těžkými tresty.

Slova písma: „Nemocné uzdravujte, mrtvé křeste, malomocné čistte darmo jste vzali, darmo dávejte.“ *Mat.* 10, 8. „Já jsem dvěře, skrze mne vejde-li kdo, spasen bude. Kdo nevchází dveřmi do ovčince, ale jinudy vstupuje, ten jest zloděj a lotr. Ale kdo vchází dveřmi, jest pastýř ovcí.“ *Jan* 10, 9. 1. 2. srv. I. *Tim.* 6, 5.

Výroky sv. Otců: Šimonictví dva že původcové byli, čteme, jeden za prorockého, druhý za učení apoštolského. První Giezi zdá se býti mistrem prodavačů, napotom Šimón kupovačů. Jich pak následovníci, jakož nejsou v přestupku rozdílní, nebudou ani v odsouzení od sebe odloučení. *Hugo.* Šimonictví jest úsilovná vůle za časnou cenu koupiti neb prodati něco duchovního aneb něco, co je s čímsi duchovním spojeno. Sv. *Tom. Aq.* Představenými jsou toliko zkušením schválení starcové, kteří čest tu nedosáhli cenou nýbrž svědectvím daným (od jiných); nebo za cenu nižádná věc boží se neprodává. *Tertullian.*

Příklady.

Muž nějaký, jmenem *Šimon*, kterýž byl prvě čarodějník, svodě národ samářský — uzřev, že skrze vzkládání rukou apoštolských dává se Duch sv. (v Samáři), podával jim peněz, rka: Dejte i mně

tu moc, ať na kohožkoli bych vložil ruce, přijme Ducha svatého. I řekl k němu Petr: Peníze tvé budtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar boží mohl býti koupen za peníze. — Nemáš dílu ani losu v této řeči; nebo srdce tvé není upřímné před Bohem. Protož čiň pokání z této své nešlechetnosti a pros Boha, zdaž by snad odpuštěno bylo tobě. — I odpověděv Šimon řekl: „Modletež vy se za mne, aby na mne nepřišlo něco z těch věcí, které jste pravili.“ Sk. 8.

Hříchu toho se dopustili hned v starém zákoně: *Alcimus*, I. Mak. 7, 5. *Jason*, II. Mak. 4, 7—10. *Menelaus*, 4, 23—26. *Giezi*, služebník proroka Elizea, IV. Kr. 5.

C) Ku poctě boží náleží úcta andělův a svatých, též jejich obrazův a ostatkův.

Není proti prvnímu přikázání, ale dobré jest a prospěšné, když anděly i svaté ctíme a vzýváme.

I. O poctě andělův a svatých.

1. *Důvody pocty andělů a svatých.*

a) *Katoličtí křesťané ctí anděly* pro jejich dokonalosti a pro mnohá dobrodiní, ježto jim prokazují. Oni stojí v úkol trůnu nebeského Otce, jsou dvořenínové boží od Boha ustanovení k naší strážci; oni dávají nám dobré myšlenky a spasitelná napomenutí, zdržují nás od zlého, a k dobrému povzbuzují, a všeliké neštěstí od nás odvracují. — Za to vše jsme jim povinni příslušnou úctu prokazovati, zvláště pak svému andělu strážci.

Slova písma: „Aj já pošlu anděla svého, kterýžby šel před tebou, a uvedl tě na místo, kteréž jsem připravil tobě. Šetřiž ho, a poslouchej hlasu jeho.“ II. *Mojž.* 23, 20. „Anděl zajisté můj s vámi jest a sám hledati budu duši vašich.“ *Baruch* 6, 6. „Postaví se anděl Hospodinův kolem těch, kteříž se ho bojí a vytrhne je z nebezpečností.“ *Žlm.* 33, 8. Ostatně o andělich viz č. I. str. 227.

β) *Katoličtí křesťané ctí svaté*, kteří putující na zemi, skvěli se mnohými dary a ctnostmi a proto Bůh sám je ctí a oslavuje v nebi i na zemi. „K důvodům přichází, což jest věc hlavní, obyčej od apoštolů přijatý a v církvi vždycky zachovávaný; a kdož v té věci může jistějšího a jasnějšího žádati důkazu, než jest výrok písma sv., v němžto se chvály svatých oslavují (*Sir.* 44—50.) A jestliže chvály svatých v písmě sv. se ohlašují, proč by jim lidé neměli činiti úcty?“ *Kat. Trid.*

γ) Mezi svatými největší pocty zasluhuje Maria, a sice pro její ctnost a vznešenou důstojnost. (Viz část II. o pozdravení andělském, strana 119.)

2. Pocta andělův a svatých záleží v tom, že

a) vždy o nich náležitě smýšlíme, mluvíme, i chováním čili skutky toho dokazujeme.

b) Velebíme Boha, že takových darů svatým uštědřil a v slávu svou je přijal.

c) Velebíme a snažíme se následovati příkladné ctnosti jejich (viz níže).

d) Za jakouž příčinou dávají se nám jmena jejich na křtu sv. a při sv. biřmování.

e) Konáme slavnosti ku poctě jejich, t. památky dne úmrtí či narození k životu věčnému.

f) Vžíváme je co oslavené přátele boží, či žádáme za jejich přímluvu.

g) Obrazy a ostatky jejich máme v poctivosti.

h) Chrámy a oltáře ku poctě boží vystavené na jmena svatých vzdáváme pod jejich ochranu.

i) Při oběti mše sv., jež se Bohu obětuje, i na svaté uctivě a vděčně vzpomínáme.

k) Konečně průvody neb pouti k obrazům a ostatkům svatých konáme, abychom jich uctili a prosili jich za přímluvu.

3. Rozdíl jest mezi poctou svatých a mezi klaněním se Bohu.

Úcta boží a svatých liší se v tom, že nectíme svaté jako Boha, ale jako věrné sluby jeho. Bohu toliko se klaníme, jen před Bohem kolena skláníme, ctíce jej co svrchovaného pána svého a stvořitele všech věcí; svaté pak ctíme pro mnohé dary a přednosti jim od Boha udělené.

4. Námitky proti poctě svatých jsou nepodstatné a marné.

a) Pocta svatých je prý nerozumná pověra. — A však jest zcela rozumné a srdci lidskému přiměřené, že sobě vážíme lidí, na nichž výtečné vlastnosti a rekovné ctnosti nalzáme; že ctíme lidi dobré a po smrti rádi na ně vzpomínáme: proč bychom nectili svatých, o nichž víme, že nábožně živi byli a mnohými vznešenými ctnostmi se vyznamenali?

b) Pocta prý Bohu náleží, ne svatým. — Avšak, ctíme-li Boha musíme také ctíti jeho svaté; nebo kterak bychom mohli pohrdati těmi, jež On miluje, ctí a oslavuje?

c) Ctěním svatých činí prý se újma poctě boží. — Avšak

pocta svatých vztahuje se na samého Boha, kterýž v svatých se ctí a tudíž čest boží se spíše rozmáhá.

d) Pocta svatých není modloslužba, jak svrchu 3) pověděno; nebo neklaníme se svatým, jimž toliko pro Boha slušnou poctu vzdáváme.

e) Ctění svatých nemá prý základu v písmě. — Zatím pak se pocta svatých v biblí nezapovídá, spíše schvaluje, jak o tom níže slova písma svědčí. —

f) Kdo hoden pocty, jen Bohu vševědoucímu povědomo. — Ovšem; ale samo písmo ztvrzuje svatost patriarchů, proroků, apoštolův a učeníků Páně a Církev katolická jen ty za svaté prohlašuje, jichžto svatost po dlouhém a přísném vyšetřování se dokázala. (Viz níže: Kanonisace.)

5. Z toho ze všeho jde, že *ctění svatých není proti prvnímu přikázání*, (ale dobré jest a prospěšné; nebo ctíce svaté, Boha ctíme a jemu se líbíme.

Úvaha. Nedej se tedy, křesťane, ničím mýliti a cti svaté, zvláště pak nejbl. Marii Pannu a svaté patrony své.

Slova písma: „Chvalme muže slavné a Otce naše v pokolení jejich.“ *Sir.* 44, 1. Chvalte Hospodina v svatyni jeho, chvalte jej podle množství velikosti jeho. *Žlm.* 150, 1. 2. Mně pak příliš ctění jsou přátelé tvoji, Bože; příliš posilněno jest knížetství jejich. *Žlm.* 138, 17. Následuj mne a kde jsem já, tuť i můj služebník bude. *Jan* 12, 26. Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírají. Již od této chvíle, praví Duch aby odpočinuli od prací svých; nebo skutkové jejich následují jich. *Zj.* 14, 13.

Výroky sv. Otců: *O poctě andělů*: „Věziž, že máme velikou úctu prokazovati andělům svatým: jsmeť zajisté povinni je chválit, ctít a díky jim vzdávat. Musíme se též pečlivě chránit, abychom v jejich přítomnosti — a oni jsou vždy při nás — nic nedovoleného aneb hanebného nemyslili, nemluvili a nečinili. Sv. *Bonaventura*. Jakkoli slabí jsme — a velikým nebezpečenstvím obklíčení, pod ochranou takových strážců nemusíme ničeho zlého se obávati. — Buďme oddáni, buďme vděčni ochráncům takovým (andělům), splácejme lásku jejich a ctíme je, jak jen můžeme a máme. Sv. *Bernard*.

O ctění svatých: „Sluší ctíti svaté co přátele Kristovy, co syny a dědice boží (*Jan* 1, 12.; *Řím.* 8, 17.; *Jan* 15, 14. 15.). Kterakžby tedy neměli ctění býti, kdož jsou ctitelové, přátelé a synové boží? Ctění milých a laskavých spolusluhů jest známkou společné lásky k Pánu. Sv. *Jan Dam.* Svatých hroby oslavovati,

u nich prosby vylévati, sliby činiti a blahoslavené jejich duchy ctíti, náš obyčej jest a máme za to, že tak dobře činíme. Sv. *Euseb.* Spatřují se výtečné mučeničků chrámy, — vším druhem okras ozdobeny, — v nichž velmi zhusta slavnosti odbýváme, v každý svátek těchto mučeničků chvály a písně Pánu prozpěvujeme. *Theodoret.* Vyšetřujte a zaznamenávejte dnů těch, na které vyznavači smrt podstupují, abychom památku jejich zároveň s památkou mučeničků slaviti mohli. Sv. *Cyprian.* Ctíme mučeničky; avšak onou poctou, jež se bohoslužbou jmenuje, nectíme jich, ani že by se kdo ctíti měl, učíme, leč jediný Bůh. Sami svatí nechtějí, aby se jim prokazovalo, o čem vědí, že jedině Bohu přináleží. Sv. *Augustin* Mučeničům žádných neustanovujeme chrámův, ani kněží, ani jakých obětí; poněvadž nejsou oni, ale Bůh jejich nám Bohem. Máme ovšem ve cti památky jejich, jakožto svatých a světic božích, kteří až do skonání svého boj za pravdu bojovali. *Týž.*

Bůh všemohoucí obzvláště k svatým svým praví: „Kdo vás ctí, mne ctí, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá“ (Luk. 10.) Kdožkoli tedy mučeničky ctí, Boha ctí. Sv. *August.* Kdokoli ctí mučeničky, ctí i Krista a kdo svatých potupuje, tupí Krista. Sv. *Ambrož.* Sluhy ctíme, aby uctění sluhův přecházelo ku Pánu. Sv. *Jarolím.* Kdoby slavnost svatých pouze a jedině k jich poctě konal a ne spolu k oslavení božímu, ten a taký podnikal by něčeho, cožby ani Bohu, ani svatým nebylo příjemné; poněvadž svatí ani nechtí, ani nemohou nějaké úcty přijmouti, nespátřují-li, že Bůh v nich a skrze ně chválen jest a bývá. Sv. *Frant. Sal.* Kolikrátkoli smrt mučeničků slavíme, tolikrát chválu Spasitelovu pronášíme; a kolikrát o jich utrpení rozprávíme, tolikrát slávu Kristovu zvěstujeme. Sv. *Augustin.*

Příslaví: Bohu služ, svatých nehněvej.

Příklady.

Abraham, když pozvihl oči, ukázali se mu tři muži, stojíce vedle něho; kteréžto když uzřel, běžel jim vstříc ze dveří stanu a poklonu učinil až k zemi. I. *Mjž.* 18, 2.

Lot. Přišli dva andělé do Sodomy u večer a Lot seděl ve bráně města. Kterýž, když uzřel je, vstal a šel jim v cestu a poklonu učinil. I. *Mjž.* 19, 1.

Když byl *Abdiáš* na cestě, potkal se s ním Eliáš, kteréhož když poznal, padl na tvář svou a řekl: Ty-li jsi, Pane můj, Eliáš? III. *Kr.* 18, 7.

David píše: „Mně pak příliš ctění jsou přátelé tvoji, Bože; příliš posilněno jest knížetství jejich.“ *Žlm.* 138, 17.

Bůh sám svaté ctí v nebi i na zemi, jak písmo sv. dokládá: „Slouží-li mi kdo, následujž mne a kdež jsem já, tuť i můj služebník bude.“ *Jan* 12, 26.; 17, 24.

„Viděl jsem zástup veliký, jehož žádný přečísti nemohl, ze všech národů a pokolení, lidu a jazyků, ani stojí před trůnem a před obličejem Beránka, jsouce oblečeni v bílé roucho a palmy v rukou jejich a volali hlasem velikým, řkouce: Spasení Bohu našemu, kterýž sedí na trůnu, a Beránkovi.“ *Zj.* 7, 9. 10.

„Všickni tito v pokoleních národu svého slávy došli a za dnů svých měli chválu.“ *Sir.* 44, 7. „Těla jejich v pokoji pochována jsou a jmeno jejich živo jest od národu až do národu. Moudrost jejich ať vypravují lidé, a chválu jejich ať zvěstuje shromáždění.“ *Sir.* 44, 14. 15. „Slouží-li mi kdo, poctí ho otec můj.“ *Jan* 12, 26.

Bůh skrze svaté muže činil mnohé zázraky. Viz divy *Mojžíšovy* a *Aronovy*, divy *Eliášovy*, *Eliseovy* a mnohé divy apoštolů.

Svaté ctíme, však neklaníme se jim. „Kdo se medle kdy mučeníkům klaněl? Kdo považoval kdy člověka za Boha? Zdaž *Pavel* a *Barnabáš* jsouce od *Likaonitských* za *Jupitera* a *Merkuriáše* držáni, neroztrhli roucha svá, a nevyznali, že i oni jsou lidé smrtelní, ne žeby snad nebyli lepšími bývali, než oni — druhdy zemřelí člověkové — *Jupiter* a *Merkuriáš*; nýbrž že se jim pohanským bludem vzdávala čest, kteráž Bohu náležela. Jakož i o *Petrovi* čteme, že *Kornelia*, chtěcího se jemu klaněti, rukou pozdvihl, řka: „Vstaň; neboť i já jsem člověk.“ (Sk. 10.) Sv. *Jarolím*. —

Pocta svatých jest starodávná. Hned sv. *Justin*, kterýž žil za času sv. apoštolů, píše ve své apologii křesťanstva: „Ctíme a vzýváme zástupy andělův a duchy proroků, čemuž učíme jiných, jakož jsme sami byli vyučeni.“ *Tertullian* dí: „Dle posloupného učení konáme každoročně v ustanovený den památku umučení svatých.“ Tak *Smyrnenští* kouali den úmrtí sv. *Polykarpa*. Sv. *Cyprian* kázal kněžstvu, aby jmena i den sv. mučeníků, když krev svou cedili, bedlivě znamenali, aby se mohla slaviti jejich památka. — Také záhy se nad hroby sv. mučeníků stavěly oltáře, na nichž se konaly oběti mše svaté.

Vyhlášení za blahoslaveného a za svatého. Mezi oběma jest jistý rozdíl: a) *Vyhlášení za blahoslaveného* jest slavný výrok papeže, co nejvyšší viditelné hlavy v církvi Kristově, že v Pánu zesnulý katolík pro své rekovské ctnosti (křesťanskou dokonalost) a

za příčinou nepochybných zázrakův, kteréž byl Bůh skrze něj vykonal, za blahoslaveného považován, veřejně vzýván a ctěn býti může a má, často jen pro nějakou část církve, pro jednu zemi, obec neb pro jeden řád. Naproti tomu záleží b) prohlášení za svatého (kanonisace) v tom, 1. že vyhlášenec po celé církvi všeobecně za svatého se uznává; 2. že se o přímlovu vzývá v modlitbách veřejných; 3. že se jemu ke cti zvláštní kostely, kaply a oltáře stavěti mohou; 4. že se připomíná při mši sv. a v hodinkách církevních; 5. že se mu na památku církevní zvláštní den v roce ustanovuje; 6. že se na znamení svatosti vyobrazuje s nějakou ozdobou nebo paprskovou korunou na hlavě; 7. že se jeho tělo nebo ostatky veřejnému uctění vystavují; a 8. že se jeho život svatý věřícím předkládá za vzor k následování.

Obojí toto vyhlášení jest nad míru důležité pro celou církev i pro každého věřícího a tudy snadno pochopiti, proč se u věci této vždy s největší přísností a obezřetností jednalo, až pak se konečně záležitost tato toliko rozsudku samé stolice papežské podrobila.

Spůsob, jímž se vyhlášení za blahoslaveného od stolice papežské děje, jest následující: — Má-li vyznavač nemučeník za blahoslaveného vyhlášen býti, musí se o něm především dokázati, že šla již slavná pověst o jeho rekovských ctnostech a o moci zázračné, prvé než se počala stolice papežská s věcí tou obíratí.

Biskup onoho okresu, v němžto žil a umřel sluha Páně, zadá jmenem věřícího lidu k papeži žádost, kterýž nařídí, aby se o tom na místě zavedlo předběžně vyšetření, v němžto by důkazy rekovských ctností a zázraků se sbíraly. Spisové o tom zašlou se do Říma tajemníkovi sboru obřadův, který je notárovi odevzdá, aby soud započal; i započíná tím, že přísně skoumají pečeti a podpisy, jsou-li pravé. K tomu konci ustanovuje se veřejný zastupitel, advokát ďáblův jmenovaný, jehož jest povinností, všelike pochybnosti a námitky vyhledávati, aby pak nezvratnost ctností a zázraků tím jasněji vysvítala.

Když se rozhodlo o pravosti pečeti a podpisův, a spisové se otevřeli, ustanovuje papež zvláštního zprávodavce (referenta), který sobě zvolí prohlédače spisův, jež s ním s největší přísností skoumá. Skoumají se i spisové, ježto pocházejí z péra sluhy Páně, o něhož se jedná, zda-li by se v nich něco nenacházelo, co by čelilo proti církvi. Zprávodavce o tom přednáší mínění své a sbor obřadův rozhoduje. Je-li rozhodnutí příznivé, musí sbor obřadův od papeže

dostati povolení, aby směl započítí soud apoštolský o ctnostech a divotvornosti toho, jež se má vyhlásiti za blahoslaveného. O dovolení toto nesmí se však žádati prvé, než uplynulo deset rokův od té doby, co byl biskup první spisy odevzdal tajemníku sboru obřadův. Tu musí na novo stvrzeno býti, že slavná pověst ctihodného sluhy Páně (jak se teď nazývá) netoliko se nezmenšila, ovšem ale rozmnožila; ano vyhledává se, aby i žádost zeměpána neb jiných vážených osob jmenem lidu věřícího předložila se svaté stolici. Takto se žádost zadává o povolení soudu apoštolského u všeobecného shromáždění obřadův, kterýž o tom podá zprávu papeži. Vydá-li sv. otec příznivé rozhodnutí, počne se skoumati, zda-li již před tím proti právu a zákonu se nectil ten, kdo má za blahoslaveného býti vyhlášen. Shledá-li se, že se šetřilo zákonů církevních, pak mohou prositi žadatelé, aby se třem biskupům dalo nařízení, by společně zavedli soud o rozhlášených ctnostech rekovských a zázracích. Na soudu tomto se musí svědky dokázati, že ctihodný sluha ctěn jest ne-li v celém národě, alespoň u většiny, zvláště pak na místě, kdež byl umřel a pochován, a že osoby věrohodné, vážené, vzdělané, rozumné a rozsoudné sobě přejí, aby přijat byl do počtu blahoslavencův. Spisové jejich se všestranně skoumají. Veřejný zastupitel činí také zde své námitky. Vypadne-li rozsudek příznivý, žádá se o nové povolení, aby se skoumaly jednotlivé ctnosti rekovské a zázraky rozhlášené, což zase jako svrchu se děje. Všecko se dokázati musí svědky pod přísahu vzatými, jichžto výpovědi s mnohou obezřetností se skoumají. — Je-li soud ten ukončen, dotýční spisové zašlou se zase ke sboru obřadův, kdežto se opět otvírají a skoumají. Uzná-li je pak soud za platné, počíná samo vyšetřování ctností a zázrakův, což děje se každé o sobě v trojím shromáždění: předně ve shromáždění poradníkův a obřadníkův sboru obřadního, což sluje propravné, pak ve shromáždění přípravném v residenci papežské, konečně ve shromáždění hlavním, jemuž sv. otec sám předsedá, kde hlasují poradníci a kardinálové, ale rozsudek papež sám sobě ponechává. Tento vyjevuje dvěma osobám, tajemníku obřadního sboru a veřejnému zastupiteli. Tajemník dle výroku papežova písemně vyloží nález, načež, je-li příznivý, se svolává ještě jedno všeobecné shromáždění, v němž hlasuje se o otázce, může-li se již bez rozpaku přistoupení k vyhlášení za blahoslaveného. Napotom ustanoví se den, kdy se má slaviti vyhlášení za blahoslaveného, což koná se v chrámu Vatikánském s nevýslovnou nádherou. Celý chrám sv. Petra jest slavně ozdoben. Na oltáři skvěje se obraz blahoslavence ve slávě

hvězdové, umělecky z hořících svící sestavené. Po obou stranách oltáře jsou vyobrazení zázrakové, jež byl Bůh na přímluvu jeho konal. Nad hlavním vchodem jest rovněž vystaven obraz jeho a nahoře po přední straně chrámu bývá vyvěšen krásný praporec též s obrazem, kterýž představuje jeho nanebevzetí. Při slavnosti té bývá nesčetné množství všeho duchovenstva v krásném a bohatém rouše kostelním, což dojímavé poskytuje divadlo zbožným křesťanům. Též hudba a zpěvy pomáhají k roznícení nábožnosti. — Slavnost započíná čtením papežského listu (breve), kterým se sluhovi božimu v církvi dává čest blahoslavence. Po přečtení odhalí se obraz a velebně rozléhá se slavné: „Te Deum laudamus!“ Když potom jáhen ponejprv volá: „Oroduj za nás, blahoslavený N.“, tu oznamuje slavení zvonů a hlučný rachot děl všemu křesťanstvu vítězství oslaveného křesťana. Na to sv. otec říká modlitbu k nově vyhlášenému blahoslavenci a koná první mši sv. ke cti a chvále jeho. Odpoledne jsou slavné nešpory, načež papež se všemi kardinály přichází do kostela, aby blahoslavenci poctu svou složili a do přímluvy jeho poručili sebe i všechnu církev.

Vyhlášení za svatého obyčejně následuje teprv potom, když se bylo vyhlášení téhož služebníka za blahoslaveného stalo. Při svatořečení vyhledává se, aby se byly od vyhlášení za blahoslaveného na přímluvu téhož blahoslavence nejméně dva zázraky staly. Soud o těchto zázracích týmž způsobem se zavádí a rozhoduje jako při vyhlášení za blahoslaveného. — Slavnost svatořečení pak se neděje, leč až se byla po papežském výroku úplná listina vyhotovila, že nestává ani proti zázrakům nižádné pochybnosti, ani proti vyhlášení žádné překážky. Za tou příčinou je jako svrchu trojí shromáždění, a na výsledku společných úvah a porad listina se zakládá. — V den ustanovený slaví pak se vyhlášení za svatého v kostele vatikánském. Počíná se slavným průvodem, načež sv. otec vstoupí na trůn a k němu přivede obřadník plnomocného jednatele, vymáhajícího svatořečení s konsistorním advokátem (advokátem božím). Advokát pronáší tu jmenem jednatele vroucnou prosbu, aby sv. otec sluhu božího přijmouti ráčil do seznamu svatých. Papež odpovídá, že jest přede vším povinnou modliti se, aby Bůh v těžké záležitosti vyhlášení za svatého svou pomocí ráčil přispěti, i modlí se litanie ke všem svatým, pak zpívá píseň církevní „Přijď Tvoře Duchu“, a když tajemník po třetí opakuje svou prosbu, pak teprv pronáší papež výrok svůj, v němžto „ke cti nejsv. Trojice, k oslavení katolické víry a k rozšíření náboženství křesťanského mocí

Pána našeho Ježíše Krista, sv. apoštolů Petra a Pavla a svou vlastní mocí vyjadřuje a nařizuje, aby byl onen blahoslavenec do seznamu svatých vepsán a památka jeho aby se jistého dne v roce slavívala po veškeré církvi,“ o čemž nařizuje vyhotoviti apoštolskou listinu. — Nyní se počne zpívati „Te Deum laudamus“, papež uděluje všeobecnou absolucí a požehnání apoštolské a slouží konečně mši sv. ke cti a chvále téhož blahoslavence, jenž nově za svatého jest vyhlášen.

V papežské listině o vykonaném prohlášení obyčejně i život a zázraky toho svatého, jakož i všecky důležitější okolnosti soudu apoštolského obšírně se vypravují. — Krom toho rezesiálá sv. otec také zvláštní listy ke všem biskupům, nebo ke knížatům a mocnářům, vybízí k uctění nově vyhlášeného oslavence.

Tak katolík znaje obezřetnost, s kterou se prohlášení za blahoslaveného a svatého v církvi svaté koná, s důvěrou vždy volati může: „Orodujte za nás, všieckni blahoslavení — Svatí a Svěťice boží!“ — Dle B. M. Kuldy. Viz *Blahověst 1855*.

II. O následování svatých.

Svatí přišli do nebe buď cestou nevinnosti aneb tuhého pokání. Oni putující na zemi po cestě ctnosti a spasení nám předcházeli, my pak jich máme následovati. — Tudíž máme jejich příkladný život často uvažovati, své smýšlení a chování s ctnostmi a skutky jejich porovnávat, v čem jsme jim nepodobni, máme želeť a napraviti; vůbec máme toužiti a snažiti se, abychom podle příkladu jejich svatě byli živi.

To možná; nebo svatí byli lidé křehcí jako my, týž boj s tělem, světem i ďáblem museli vésti, v těchže ano často v nepříznivějších okolnostech živi byli. Jsou pak příkladem vznešeným i sprostým, bohatým i chudým, mladým i starým, v štěstí i v neštěstí, v zdraví i v nemoci, v životě i smrti. „Mohli ti a oni, proč ty ne, Augustine?“ —

Slova písma: Nekochej se na cestách bezbožníků, aniž se lib tobě cesta zlých. Vyhni se jí, nechod po ní, opusť ji. *Přísl. 4, 14, 15. a 24, 1.* „Buďte následovníci těch, kteří skrze víru a trpělivost dědičně obdrží zaslíbení.“ *Žid. 6, 11. 12.* „Pamatujte na správce své, kteříž vám mluvili slovo boží, jejichžto obcování konec spatřující, následujtež jejich víry.“ *Žid. 13, 7. srv. Jak. 5, 10.*

Svatí volají k nám jako ústy Kristovými: Buďte dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest.“ *Mat. 5, 46.* „Učte se ode

mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ *Mat.* 11, 29. „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jakož jsem já činil, i vy též činili.“ *Jan* 13, 15.

Sv. Pavel vzbuzuje nás takto: Buďtež následovníci moji, jakož i já jsem Kristův. *I. Kor.* 4, 16. Následovníci moji buďte a šetřte těch, kteříž tak chodí, jakož máte způsobu na nás. *Fil.* 3, 27. *srv. I. Petr.* 2, 21.

Výroky sv. Otců: Život svatých jest pro ostatní pravidlem obcování. *Sv. Ambrož.* Proto nám Bůh ctnosti svatých předložiti ráčil, abychom jejich šlépěje následujícíce, mohli se dostatí do království nebeského. *Sv. Bernard.* Životy a příklady svatých jsou evangelium, v němž naučení ke všem ctnostem nalazáme. Za tou příčinou se má každý přičiniti, aby poznal život a příklady zvláště oněch svatých, kteří v tomž stavě a v těchže okolnostech žili jako on, poněvadž odtud zvláštní naučení a povzbuzení vyplývá. *Sv. Frant. Sal.* Životy svatých jsou jako obrazy, ježto nás mocně povzbuzují k následování. Nuže, jako malíř, když chce obraz podle druhého obrazu vymalovati, velmi často své zraky na vzorní obraz obrací, aby každou čárku dokonale vypočetl: tak musí také každý, kdo svatě chce žíti, oči své obracet na životy svatých a pak žíti podle příkladu jejich. *Sv. Basil.* Jako syn královský, když se mu slavné činy předků staví před oči, může se rozplameniti k skutkům podobným: tak i křesťan, když si ctnosti svatých, ty růže a lilie v zahradě boží živě představuje, může u víře posílen a k podobným skutkům býti povzbuzen. *Týž.*

Podobenství sv. Bernarda. V životě sv. bojovníkův a vítězitelů Kristových nalazáme jedno, co máme obdivovati, jiné pak, co bychom měli horlivě následovati. Věci neobyčejné, — jako jsou zázraky, vidění a zjevení — ctíme, ale netoužíme po nich, což by bylo nebezpečno spasení. Život svatých jest jako stůl pokrmy obtížený, kde není vše pro každého; ale každý bere jen z toho, co by mu prospívalo. Já alespoň k svému sahaje, chci se chrániti dotýkati se čeho, co jiným náleží. Nechci ruky vztahovati po slávě zázraků, sice bych zevluje po tom, čeho se mi nedostalo, mohl pozbyti co mám. Nepozvedám očí svých, abych se svatými tajemství boží vyvážil, sice bych mohl býti zachvácen jeho slávou. Držím se rady moudrého Siracha: „Vyšších věcí nad sebe nehledej“ (3, 22.). To nejsou mé krmě; skvostné jsou, ale duše má se jich nedotkne. Ohlédnul-li se, stojí na stole svatých přede mnou tu zkoušení, tam zapírání; tu zrcadlo svatosti, tam vzory všelikých ctností. Z těch, aniž bych

byl opovážlivým, mohu bráti v hojnosti a požívati k svému spasení.

Vůdce (podobenství). Pocestný maje daleko se bráti, neznal cesty. I ptal se jiného, jenž mnohdykráte tudy šel a on mu pověděl všecky rozcestí a propasti, kterým by se měl vyhýbati; skaliny a vršiny, přes které se měl bráti; také mu dal list, na němž vše uměle bylo vyznamenáno. Pocestný bral se vesele dále; než, přišel k vrchu, kde příkré skály do oblak strměly a cesty děsnými slujemi se vinuly. Tu přešla jej zmužilost a patře úzkostlivě na skály, pravil: Nemožnoť strašnými těmito slujemi se bráti! Ach, což zde nenajdu přítele, aby mně poskytl rady a útěchy? V tom přistoupil k němu jakýsi vlídný muž, řka: Nabuď srdce; já jdu tou samou cestou, známť ji ode dávna; neboj se a následuj mne! A pocestný kráčel zmužile za vůdcem svým. Prvé než se počalo tmíti, přešly přes hory skalnaté v údolí utěšené, kde myrty a granaty kvetly a tak dosáhli cíle svého putování.

Příklady.

Čítání životů svatých jest velmi prospěšné.

Církev sv. má dva veliké svaté, kteří oba byli zprvu v osídla světa zapleteni; oběma pak duchovní čtení životů svatých bylo pohnůtkou, že činili pokání a svatými se stali. Jsouť to: sv. *Augustin*, biskup a učitel církve, a sv. *Ignác* z Lojoly, zakladatel řádu jesuitského. —

Slovutný *Jan Kolumbini* byl horlivý a vůbec vážený obchodník a pro svou věhlasnost byl od občanů Sienských vyvolen za starostu města; však o duši svou měl nemnoho péče. Jedenkráte když přišel domů a oběd nebyl dosud připraven, podala mu choť jeho knihu životy svatých, v níž četl o veliké kajicnici Marii Eg. Srdce jeho se tak pohnulo a obměkčilo, že proniknut litostí nad svými hříchy, umínil si podle příkladu veliké kajicnice život svůj napravití a úmysl svůj také vyplnil. —

III. Katoličtí křesťané vzývají anděly a svaté

(nejen ctí, nýbrž i vzývají), t. j. prosí, modlí se, aby se za ně u Boha přimlouvali neb orodovali.

1. Důvody α) *Kat. křesťané vzývají anděly*, protože jsou lidem k ochraně ustanoveni, že lidi milují, o jejich spasení pečují, za ně prosí a že na Boha ustavičně patří i lidskou modlitbu mu předkládají.

Slova písma: „Když jsi se modlival s pláčem a pochovával mrtvé a nechávals oběda svého a mrtvé ukryval jsi v domě svém a v noci pochovávals je, jáť jsem obětoval modlitby tvé Pánu.“ *Tob. 12, 12. srv. Job 33, 23. 24.* „Jiný anděl přišel a postavil se před oltářem, maje kaditelnici zlatou i dáni jsou mu zápalové mnozí, aby je dal z modliteb všech svatých na oltář zlatý. *Zjev. 8, 3. 4.* (Ostatní viz: Část I. str. 233.)

β) *Kat. křesťané vzývají také svaté*, ne jakoby mohli sami nám pomoci, ale že jsou přátelé boží a že za nás u Boha se přimlouvají, jak o tom svědectví dává písmo sv. i ústní podání (viz níže).

γ) Mezi svatými obzvláště máme *vzývati Marii*, nejbl. Rodičku boží, poněvadž svou přimluvou, jakožto matka Syna božího, nejvíce u Boha může a jakožto matka naše upřímně nás miluje a horlivě se za nás přimlouvá. (Viz č. II. str. 136.)

2. Námítky: a) *Je prý nemoudré vzývati svaté*; jen Bohu se sluší modliti. *Odpověď*: Vzývání andělův a svatých jest zajiště moudré a rozumné. Prosíváme už zde na zemi lidi, aby se za nás modlili; tím spíše smíme a máme za to prositi svaté v nebi, kterým Bůh tolik milostí udílí. — Jako dobré dítě prosí rodiče, aby odpustili vinu druhému dítěti — bratru neb sestře: tak nepřestávají prositi za nás přátelé naši — kteří se radují v nebesích. „Láska nikdy nevypadá.“ —

b) Vzývání svatých není *nedůvěra v pomoc božskou*, nýbrž pochází z vědomí o naší nehodnosti a pokoru na jevo dává. Také prostřednictví Kristovo nevyklučuje vzývání svatých.

c) Jiní všeteční namítají, že *svatí nevědí o potřebách a prosbách našich*. Na to odpovídáme krátce: Svatí nejsou sice vševedoucí; však vědomosti docházejí skrze Boha, jak samo písmo o tom svědčí (viz níže).

d) *Svatí nám nemohou pomoci*. — Však i katolíci doufají v pomoc od Boha, kterýž pomáhá pro zásluhy Kristovy a na přimluru svatých.

„Kdyby se proto nedovolovalo užívati přimluv svatých, že máme jediného zástupce Ježíše Krista, nikdy by se byl toho nedopustil Apoštol, aby tak snažně si prával modlitbami bratří živoucích podporování býti před Bohem; neboť by modlitby živých neméně než přimlavy svatých v nebi zmenšovaly slávu a důstojnost Krista prostředníka“ *Katech. Trid.*

e) Vzývati svatých nikde se v písmě nezapovídá; spíše čteme na mnohých místech, že andělé a svatí za nás se přimlouvají a Bůh že vyslychá prosby jejich. (Viz níže str. 136.)

3. *Církev svatá* povždy za to měla, že *dobré a prospěšné jest*, když anděly a svaté ctíme a vzýváme (viz níže výroky sv. Otců). Ostatně ctění a vzývání svatých pod ztrátou spasení nepřikazuje, ovšem ale úsilně schvaluje.

Úvaha. Cti tedy, milý křesťane, svaté a pros jich, aby ti svou přímluvou ve všelikých potřebách pomoci u Boha vyžádali, a přesvědčíš se, že co bude duši tvé k spasení, jistě obdržíš.

Slova a příklady písma sv. Svatí se za nás přimlouvají: Anděl *Rafael* za *Tobiáše* (v. svrchu) srv. *Zj.* 8, 3. *Jeremiáš* prorok: „*Oniáš* řekl: Tentot jest milovník bratří a lidu israelského: tent jest, kterýž se mnoho modlí za lid a za všechno město svaté, *Jeremiáš* prorok boží.“ II. *Mak.* 15, 14.

Svatí v nebi: „A když otevřel knihu, čtvero zvířat a čtyřmécítma starců padlo před *Beránkem*, majíce jeden každý z nich harfu a báně zlaté, plné vonných věcí, kteréž jsou modlitby svatých.“ *Zj.* 5, 8.

Na přímluvu svatých prokazuje Bůh mnohá dobrodiní.

Když se modlil *Abraham*, uzdravil Bůh *Abimelecha* i ženu. I. *M.* 20, 17. „Ukázal se *Jakobovi* Hospodin v tu noc, řka: Já jsem Bůh *Abrahama*, otce tvého, neboj se; neboť já s tebou jsem, požehnám tobě pro služebníka svého *Abrahama*.“ I. *M.* 26, 24.

Mojžíš se modlil: „Rozpomeň se na *Abrahama*, *Isaka* a *Israele*, služebníky své. — I ukrocen jest Hospodin, tak že neučinil zlého, kteréž byl mluvil proti lidu svému.“ II. *M.* 32, 12. 14.

„Za dnů tvých (t. *Šalomouna*) neučiním toho *pro Davida*, otce tvého.“ III. *Král.*

„*Pro Davida* dal jemu (*Šalomounovi*) Hospodin jeho svíci v *Jerusalemě*, že vzbudil syna jeho po něm a utvrdil *Jerusalem*.“ III. *Král.* 15, 4.

Vzývati svatých učí nás:

Jakob, jenž požehnav synům *Josefovým*, pravil: „Anděl, kterýž vytrhl mne ze všeho zlého, požehnejž dítek těchto, ať jest vzýváno nad nimi jméno mé, jména také otců mých, *Abrahama* a *Isaka*, a ať vzrostou v množství na zemi.“ I. *Mjž.* 48, 16.

Mojžíš se modlil: „Rozpomeň se na služebníky své, *Abrahama*, *Isaka* a *Jakoba*, nehleď na tvrdost lidu tohoto, a na bezbožnost jeho.“ II. *Mjž.* 32, 13.

Eliffaz napomíná *Joba*: „Zavolejž tedy, jest-li že jest, kdoby tobě odpověděl a k některému ze svatých obrať se.“ *Job* 5, 1.

Isaiáš prosí: „Obrátiž se k nám Hospodine pro služebníky své, pro pokolení dědictví svého.“ (63, 17.)

Daniel volá: „Aniž odjímej milosrdenství svého od nás pro Abrahama milého svého.“ (3, 35. 36.)

Svatí vědí o našich potřebách a prosbách. Jak by mohl anděl *Rafael* Tobiášovi říci: „Když jsi se modlíval, . jáť jsem obětoval modlitby,“ (12, 12.) kdyby o modlitbách jeho nevěděl? — Jak by se mohli andělé radovati z pokání hříšníka (Luk. 15, 7.), kdyby o něm nevěděli? — *Bohatec* volal k Abrahamu: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou! Abraham mu odpověděl; musel ho tedy slyšeti. *Luk.* 16, 24.

Příslaví. „Skrze svaté (přicházíme) k Bohu, skrze dobré lidi k pánu.“ —

Výroky Svatých: Prošeni býti mají andělové, kteří nám ku strážní dání jsou; prošeni býti mají mučeníci, kteří za naše hříchy u Boha orodovati mohou, kteří vlastní krví své hříchy obmyli. Sv. *Ambrož.* Pán Ježíš Kristus jakožto člověk oroduje dosaváde za nás; všickni mučeníci orodují za nás. Nepomíjí orodování jejich, leč když pomíjí naše vzdychání. Sv. *Augustin.* Pro tu příčinu přikázáno nám památku svatých konati, aby přijavše chvalozpěvy naše, dobrotivého Boha prosili, by našich nedokonalých modliteb přijítí ráčil. *Euseb. Alex.* Kdo nějakou sklíčen jest úzkostí, k nim (sv. mučnickům) nechť se uteče; kdož se ale raduje, nechť prosí: onen aby byl vysvobozen od zlého, tento aby setrval v dobrém. Sv. *Basil.* Poněvadž v onom věčném dědictví všickni na Boha patří, i což jest, čeho by tam nevěděli, ježto znají toho, kterýž ví všecko? Sv. *Řehoř.* Tam budou spravedliví všecko věděti, co aby lidé věděli, Bůh určití ráčil; nebo kterak by mohlo neznámo býti něco těm, jenž na vševědoucího patří? Sv. *Bonav.* Jest-li mohli proroci míti povědomost o věcech, dříve než se staly: kterak bude nemožno svatým věděti o tom, co již se přihodilo, ježto Bůh bude vším ve všech? Sv. *August.* Jest-li apoštolové a mučeníci, dokud se v těle zdržovali, za ostatní se přimlouvati mohli: čím více pak, když obdrželi koruny, palmy a vítězství! Jediný Mojžíš obdržel šestkrát sto tisícům oděnců prominutí od Boha a Štěpán, následovník Pána svého a první mučnick v Kristu, za milost prosí pronásledovníkům: a když s Kristem býti počnou, pak méně vymohou? Apoštol Pavel praví, že 276 duší v korábě pro něho bylo zachováno (Sk. 27, 21.): a když rozdělen byv, s Kristem býti počal, pak snad úst svých uzavře a ni slůvka nepronese za ty, kteří po všem

světě v evangelium jeho uvěřili? Sv. *Jarolím*. Prospívá-li živým věřícím vespolečně modlitbám jiných se poroučeti, jistě bude ještě prospěšnější, vzývati svaté, aby nám svými, mnohem mocnějšími prosbami ku pomoci přispívali. Sv. *Liguori*. Svatí se modlí a pění bez přestání chválu boží; činí pak to s takovou pokorou, horlivostí, láskou a silou, že jejich prosby neocenitelnou mají moc a nevýslovnou cenu. To jest spolu příčinou, proč naše chatrné modlitby, jak mile s prosbami blah. duchů se spojí, tak podivuhodnou moc a sílu dosahují, že se podobají kapce vody, jež v sud vína padnouc, moc a sílu vína do sebe přijme, přestanouc býti co byla prvé a proměnic se ve víno. Naše modlitby, přicházejíce ve spojení s prosbami svatých před Boha, dosahují stejnou měrou tím svatým spojením velikou sílu a moc, tak že se stávají takto Bohu mnohem příjemnějšími, nám pak a našim bližním mnohem záslušnějšími. Sv. *Frant. Sal.*

Sv. *sněm Tridentuský* vybízí biskupy a všecky, kteří vyučují v náboženství, aby dle dávného, hned od prvních časů kř. pocházejícího obyčeje, dle jednohlasného učení sv. otců a dle ustanovení církv. sněmů, o přímluvě a vzývání svatých, o uctění ostatkův, a pravém užívání obrazů, věřící poučovali, jakož i o tom, že v nebi s Kristem kralující svatí za lidi u Boha prosí, i že vzývati jich dobré jest a prospěje (sez. 25.).

Příklady.

Sv. *Basil* dí výslovně, že vzývání svatých pochází z časů sv. apoštolův, i dokládá: Vzývám apoštoly, proroky a mučeničky, by u Boha se přimlouvali, aby mně hříchy mé milostivě ráčil odpustiti.

Sv. *Řehoř Naz.* měl takovou důvěru k sv. Basilovi, že zvláště v čas pokušení takto se k němu modlíval: O svatý Basili, přispěj mně ku pomoci, vyžádej mně u Boha té milosti, aby mně buď pokušení všeho zbavil, aneb síly mi popřál, abych statečně odpírati mohl.

Origines dí: Padnu na kolena, avšak pro hřích s to nejsa, všech svatých pomoc sobě přivolám. O vy svatí boží, vrhněte se za mne, ubohého hříšníka, k nohous Pána milosrdného.

Sv. *Bonaventura* píše: Chci s bezpečností vzývati proroky a krále a pln důvěry chci se utíkati k apoštolům a mučeničkám; vyznavače a panny a vdovy budu za jejich přímluvu vytrvale prositi; především pak chci důvěrně ctíti nejsv. Rodičku boží, Marii Pannu. —

Sv. *Jarolím* vzýval sv. Paulu: S Bohem, o Paulo, ulehčuj prosbami poslední stáří ctitele svého. Víra a skutky tvé s Kristem tebe spojují: přítomna jsouc snadněji obdržíš, čeho žádáš.

Sv. *Augustin* takto se modlival: Svatá nepoškvrněná Panno, Rodičko boží, Maria, Matko Pána našeho Ježíše Krista, rač se za mne přimlouvati u toho, jehož chrámem se státi jsi zasloužila. Sv. Michale, svatý Gabrieli, sv. Rafaeli, kůrové andělů, archandělů, patriarchů a proroků, apoštolů, evangelistů, mučovníků, vyznavačů, kněží, jahnů, mnichů, panen a všech spravedlivých! Skrze onoho, jenž vás vyvolil a z jehož spatřování se radujete, osměluju se, prositi vás, abyste se za mne vinníka přimlouvati ráčili, abych z hrdla ďáblova vytržen, od věčné smrti zasloužil býti vysvobozen.

Anglický král, sv. *Edvard*, tak byl horlivý milovník sv. Jana apoštola a miláčka Páně, že kdožkoli jej ve jménu toho svatého za pomoc prosil, vždy dosáhl.

Svatí vzývání bývají v rozličných potřebách: Tak sv. *Florian* v pádu ohně; sv. *Antonín* při ztrátě časných statků, sv. *Kosma a Damian*, ss. *Fabián* a *Šebestián* v nebezpečných nemocech; sv. *Jan Nep.* vzývá se za ochranu před hanbou světskou.

Každý stav, každý pořádek řemeslnický mají svého *patrona*, jehož obzvláště ctí a za ochranu vzývají. Stav rolnický má sv. *Isidora*, vojíni sv. *Martina*, sv. *Václava* a j., horníci sv. *Prokopa* a sv. *Barboru*, tesaři sv. *Josefa*, soukeníci sv. *Severina*, ševci sv. *Křišpína* a t. d.

IV. O úctě ostatků svatých.

1. *Pod jménem ostatky svatých vyrozumívá se* všechno, co po svatých, kteří s Bohem nyní v nebi se radují, pozůstalo na zemi, jako: jejich těla, kosti, oděv, knihy a jiné věci, ježto jim byly nástroji ku provozování ctnosti aneb ku přetrpění mučnické smrti.

2. *Kat. křesťané mají sv. ostatky v uctivosti* a) poněvadž jsou to těla neb částky svatých, jenž braly podíl ve všech ctnostech a skutcích jejich, — v kterých vyvolení boží byli mučeni a Bohu obětováni, nebo v kterých pokáním a jinými ctnostmi nad jiné vynikajíce, Bohu sloužili.

b) Bůh jednou po vzkříšení z mrtvých těla svatých věčně v nebi oslaví.

c) Skrze sv. ostatky Bůh často divy činil a lidem mnohá dobrodiní prokazoval.

d) Pocta ostatků svatých jest i v tom ohledu prospěšná, že býváme na jejich ctnosti pamatováni a puzeni k následování.

e) Poctě této samo písmo nasvědčuje, jak níže shledáme.

f) Po všecky věky se v církvi katolické prokazovala úcta sv. ostatkům.

3. *Pocta tato jest velmi moudrá*; neboť zakládá se na přirozeném citu vděčnosti a lásky. V uctivosti zajisté chovají se věci, ježto patřivaly osobám ctihodným a milým. Zda-li syn a dcera pečlivě neukrývají, co mají po svých rodičích? „Tento nábytek, tento šat patřival mému otci, proto je mi milý!“ Kdo by mohl haněti manžela, manželku, ježto chovají kadeř na památku svého chotě neb dítěte? Zda-li i lidé světa oddaní nemívají v šetrnosti, co náleželo jejich soudruhům a přátelům? Těla králův a knížat se balsamují a za čest si pokládá, kdo po nich chová nějakou památku. Prohledávají se hroby slovutných mužů a vše co zůstalo po nich, chová se v největší poctivosti. Zdaliž tedy není moudré a rozumné, že církve ctí ostatky hrdinských bojovníků pro víru Kristovu?

4. Kat. křesťané majíce u veliké poctivosti ostatky svatých, v zlato a stříbro je zasazují, v chrámech a příbytcích u vážnosti je chovají, líbají je, a *však se jim neklaní*, což činí toliko Bohu, k čemuž konečně i tato pocta zří. —

Proto *ctíce svaté ostatky, nejednají proti prvnímu přikázání*.

5. Z toho ze všeho snadno vysvítá, že všeliké *námítky* proti poctě sv. ostatků jsou *nedůvodné*, neplatné.

Úvaha. Nepřestávej tedy, milý křesťane, ostatky svatých ctíti, což ti bude k nemalému duchovnímu prospěchu.

Slova a příklady z písma svatého.

Ostatky zasluhují pocty naší. „Bůh promění tělo ponížení našeho, aby připodobněno bylo k tělu jasnosti jeho, podle působení, kterýmž také může podmaniti sobě všecky věci.“ *Filip. 3, 21*.

Mojžíš vzal *kosti Josefovy* s sebou, protože byl přísahou zavázal syny israelské, řka: Navštíví vás Bůh i vynesete kosti mé odsud s sebou. *Mojž. 13, 19*.

Josiáš řekl: Nechtež ho, žádný nehýbej kostmi jeho. A zůstaly nedotknuté kosti jeho s kostmi proroka onoho, kterýž byl přišel ze Samáří. *IV. Kr.*

Zdvihl Eliseus *plášť Eliášův*, kterýž byl spadl s něho, a navrátiv se, stál na břehu jordánském a pláštěm Eliášovým udeřil na vodu i rozdělila se a přešel Eliseus. *IV. Kr. 2, 13. 14*.

Na ulici vynášeli nemocné a kladli na ložcích, aby když by šel *Petr*, aspoň *stín* jeho zastínil někoho z nich, i aby byli vysvobození od nemocí svých.“ *Sk. ap.* 5, 15.

„I šátky a *pásy* s těla jeho (*sv. Pavla*) na nemocné nosili a odstupovaly od nich nemoci a zlí duchové vycházeli.“ *Sk. ap.* 19, 12.

Skrze těla a ostatky svatých dály se mnohé divy (mimo svrchu uvedené). Umřel *Eliseus* a pochovali ho. Lotříkové pak z Moab přišli do země toho roku. Někteří pak pochovávajíce člověka, uzřeli lotříky i uvrhli tělo mrtvé do hrobu *Eliseova*: kteréž když se dotklo kostí *Eliseových*, ožil člověk a vstal. IV. Kn. *Král.* 13, 21.

Aniž *Elisea* přemohlo slovo které a mrtvé prorokovalo tělo jeho. Za života svého činil zázraky a po smrti působil divy. *Sir.* 48, 14.

Žena, kteráž krvotok trpěla po dvanácte let, přistoupila po zadu a dotkla se odolku *roucha* jeho, nebo řekla sobě: Dotknu-li se *roucha* jeho, uzdravena budu. *Mat.* 9, 20; srv. *Mar.* 5, 28. *Luk.* 8, 43.

Výroky sv. Otců: Věříme, že co nejupřímněji, jakožto oudy *Kristovy*, ctíti sluší těla svatých, obzvláště pak ostatky blah. mučovníků. Sv. *Aug.* Já ctím tělo mučovníka, jež *Krista* vyznávalo při smrti a s *Kristem* kralovati bude na věčnosti. Sv. *Ambrož.* Ježto lidé pouhým dotknutím se *roucha Pavlova* uzdraveni byli, proč bychom neměli věřiti, že těchže zázračných účinků těla svatých sluhů božích působiti mohla? Sv. *Cyřil Jerus.* Jest-li Bůh i *roucha* svých svatých zázrakem poctil (plášť *Eliášův*), čím více jest to vůle jeho, abychom kosti oněch těl ctíli, jež pro čest boží jsou pracovali. Sv. *Liguori.* Ctíme ostatky mučovníků, abychom se takto klaněli tomu, jehož mučovníci jsou. Ctíme služebníky, aby pocta sluhův přecházela na Pána, řkoucího: „Kdo vás přijímá, mne přijímá.“ (*Mat.* 10, 40.) Ostatky-li mučovníků nemají ctěny býti, kterak čteme: *Drahát* v očích Páně smrt miláčků jeho? (*Žlm.* 115.) Sv. *Jarolím.* Těla sv. mučovníků a jiných, kteří s *Kristem* žijí, kteráž byla živými oudy *Kristovými* a chrámy *Ducha sv.* a též budou od něho k životu věčnému vzkříšena, mají se od věřících ctíti jakož taková, skrze něž se lidem od Boha mnoho dobrodiní udílí. *Sněm Tridentský*, sez. 25.

Příklady.

a) *Pocta sv. ostatků byla v církvi hned za prvních časů křesťanstva v obyčeji.*

První křesťané pečlivě vyhledávali na popravních místech těla i kosti, ano i popel a šat sv. mučovníků, též i nástroje, jimiž mučeni byli, a to vše nejprve v katakombách neb podzemských skrýších uschovávali. Později, když církev nad pohanstvem zvítězila, nad hroby mučovníků stavěny chrámy, a sv. ostatky ukládány v oltářích, na nichž se konaly oběti mše sv. Odtud pochází dosavadní obyčej v církvi, že má oltář podobu rakve a že v kameně, na kterýž při mši sv. kalich se staví, ostatky některého svatého jsou ukryty.

Hned po smrti mučovnícké sv. *Petra* a *Pavla* vzali věřící těla jejich, na zvláštním místě uctivě je položili, později chrám zde postavili, kam ze všech stran světa křesťané putovali.

Když sv. *Ignác*, biskup Antiochenský, na rozkaz císaře Trajána v Římě od šelem byl roztrhán, Antiochenští přišedše, mrtvé tělo sv. biskupa svého z Říma až do Antiochie na svých ramenách s velikou uctivostí odnesli.

Také Smyrnenští ostatky sv. *Polykarpa*, biskupa svého, jenž l. 168 za živa byl upálen, uctivě sebrali a v slušném místě uložili. Dle vyznání jejich byli jim tito sv. ostatkové dražší nad zlato a stříbro.

Sv. *Jarolím* tvrdí, že se sv. *Antonín* pláštěm sv. Pavla, který z palmového listí byl zhotoven, o slavnosti velikonoční a svatodušní přiodíval, a dokládá, že mu tento plášť nad královský šarlat byl dražší a milejší.

Sv. *Helena*, zbožná máť císaře Konstantina, do zaslíbené země na svatá místa putovala, kde s největší pilností sv. ostatků vyhledávala a nalezeného sv. kříže částku synu svému co nejdražší klenot odeslala; jinou ale částku kázala stříbrem obložit, již darovala sv. Makariovi, biskupu Jerusalemskému.

Sv. *Magnus*, *Bonifac*, *Vilibrod*, *Tomaš Aquinský*, *Vilibald*, *Bernard* . . .; císařové: Karel Vel. a Theodosius; králové Robert, Chlotar, Ludvík, Childebert, Nekared a tisíkové jiní ostatky svatých s sebou nosili a je ctíli.

b) *Bůh ostatky svatých mnohými divy a zázraky oslavoval.*

Dotknutím ok o v ů, jimiž sv. *Petr* byl svázán, mnozí nemocní byli uzdraveni; protož je v církvi první den měsíce srpna k počtě jejich zasvěcen.

Sv. *Lucie* putovala se svou matkou, jež dlouho krvotokem trpěla, k hrobu sv. *Anežky*, prosíc tam za uzdravení její. A aj, na přimluvu sv. *Anežky* dosáhla nemocná matka úplného uzdravení.

Sv. *Augustin*, sv. *Ambrož* a j. vypravují mnoho o divech, ježto u hrobu sv. *Štěpána*, sv. *Felixe z Noly*, sv. *Gervásia* a jiných svatých se dály.

A kdo z nás by z toho nevelebil Boha, kterýž jest podivný v svých svatých, že hroby a ostatky *našich milých patronů*: sv. *Václava*, *Vojtěcha*, *Prokopa*, *Jana*, *Ludmily* a j. tak mnohými a velikými zázraky oslaviti ráčil?

c) Také *národové pohanští* ostatky svých miláčkův a přátel mívali v uctivosti.

Staří *Egyptčané* těla svých příbuzných drahými vonnými mastmi od porušení uchrániti znali a protož v domech a v palácích je chovali, a za nejdražší poklad považovali.

Řeků u Thermopyl pobitých, zvláště pak Leonida, krále špartánského, jemuž proklánému Xerxes, král perský, hlavu stíti kázal a tělo na kříž přibiti velel, ostatky vděční vlastenci v hluboké uctivosti sebravše, pochovali, a pochované krásným pomníkem zvěčnili.

Artemisia, královna Karinská, nejvýbornější umělce povolavši, ostatkům manžela svého Mausolea tak nádherné stavení vystavěti kázala, že mezi sedm divů světa bylo počteno. Popel pak jeho za dlouhý čas u sebe chovala, a jak mnozí za to mají, nápotom z lásky u víně vypila.

Číňané mrtvoly svých drahých za 3—4 léta v příbytcích chovajíce, s velikou slávou do jeskyň nákladných ukládají.

Náhrobníky z uhlazeného porfyru, jež na hrobích královských v městě *Sindy* řečeném až 30 str. zvýší strmí, jsou důkazem, že i *Tedové* ostatky vzácných osob mají v uctivosti.

Japanesové těla zemřelých spálivše, popel v ozdobených popelnících ukládají. — Také v *Mexiku* nalézají se skvostně vzdělané náhrobky. V *Australii* i divochové na hrobích svých miláčkův památníky slaví.

Turci rakev proroka svého Mahomeda v Medině u veliké vážnosti chovajíce, z uctivosti navštěvují místo, kde leží jejich zákonodárce.

Němci za starých časů těl mrtvých nemazali sice vonnými mastmi: však znamenitých mrtvých osob zvláštním dřívím spálivše, uctivě pochovávali.

Nalezené u nás *popelnice* svědčí, že i *slovanští národové* ostatky drahocenných zemřelých v uctivosti měli. — A dosavád se našim výtečníkům umělé náhrobky staví a památné desky v místech, kde se buď narodili neb zemřeli, zasazují s velikou slávou.

V. O poctě svatých obrazů.

1. Obraz vůbec jest viditelné představení osoby neb věci buď na ploše čárami a barvami, nebo dílem vyvýšeným a vyhloubeným. Dle toho může býti obraz buď kreslený a malovaný neb tištěný, nebo plasticky vytvořený — řezaný, tesaný, dlabaný, hnětělý a t. d. Obrazy prvního způsobu jsou umění malířského a tiskařského, obrazy druhého způsobu (sochy zvané) umění řezbářského či sochařského. Mimo to vytvářejí se obrazy v novějších časech také chemickým neb lučebním působením paprsků světlových — tak zvané fotografie.

2. *Katol. křesťané ctí sv. obrazy*, poněvadž cosi ctihodného, buď některou osobu božskou, matku boží, anděla neb některého svatého představují.

3. *Pocta tato jest rozumná*, nebo nevztahuje se na obraz — na látku — papír, dřevo, kámen, kov — nýbrž na osobu, která se jím představuje. (Viz níže slova sněmu Tridentského.)

4. *Pocta obrazů je slušná a citu lidskému zcela přiměřená*; je to výraz a výjev pocty, kterou svatým a světicím božím vzdáváme. Máme-li v uctivosti obrazy výtečných a milovaných lidí, svých přátel a příbuzných: tím více sobě vážiti máme obrazů Krista Pána, Marie Panny a jiných svatých.

5. *Úcta sv. obrazů prospívá všem* kat. křesťanům, zvláště pak těm, kteří bez obrazů nedovedou mysl svou k nebi povznášeti, aneb neumějí čísti; neboť jim připomínají ctnosti svatých a povzbuzují je k následování.

6. *V písmě sv. se pocta obrazů nikde nezapovídá*, není proti prvnímu přikázání; nebo to zapovídá jen obrazů dělat, aby se jim kdo klaněl, čehož žádný rozumný katolík nečiní.

7. *V církvi kat. se vždy prokazovala úcta obrazům svatých*, ač měla také mnohých odpůrců. Církev svatá nekáže sice přísně věřícím ctíti obrazů; ovšem ale brání schválně zneuctívati jich, poněvadž jako pocta tak i zneuctění ne k pouhé látce obrazu, nýbrž k smyslu a k předmětu jeho se vztahuje

„Nikdo se nedomnívej, že by tímto přikázáním naprosto zamezovalo se umění malířské, rytecké aneb řezbářské; neboť i v písmě sv. čteme, že na rozkaz boží zhotoveny byly podobizny a obrazy cherubův... (Num. 21, 9.) Nezbyvá tudíž, než vyložiti tak, že obrazy zapovězeny jsou za tou příčinou, aby se ctěním podobizen jakožto bohův, na pravé boží poctě nic neutrhalo.“ *Kat. Trid.*

Úvaha. Milý křesťane, měj obrazy svatých v poctivosti a užívej jich k roznícení pobožnosti a ku povzbuzení, bysi konal ctnosti, jimiž se skvěli svatí, kterých obrazy představují.

Slova a příklady písma sv. „Neučiníš sobě rytiny, ani žádného podobenství. *Nebudeš se jim klaněti*, ani jich ctíti (jim sloužiti). II. *Mž.* 20, 4. 5. Já Hospodin Bůh váš! Neuděláte sobě modly a rytiny, ani sloupu vyzdvíhnete, ani znamenáního kamene nepostavíte, abyste se jemu klaněli.“ III. *Mž.* 26, 1.

Předce však i *Židé* měli obrazy, na př.: Cherubíny z obou stran slitovnice; také tkané a t. d. II. *M.* 25, 18.; srv. III. *Kr.* 6, 35. 7. 25; 10. 19. II. *Paral.* 3, 10. 14.; 4, 3. Podobně vzdělal Mojžíš kovového hada na poušti, na nějžto patřivše, od hadův ušknutí uzdravení jsou. II. *Mojž.* 21, 7. *Moudr.* 16, 9. *Jan.* 3, 14.

Výroky sv. otců. Nic nevhodného nečiníme, když co neviditelného, představujeme způsobem viditelným. Vímeť ovšem, že obraz Spasitele našeho proto nežádáš, abys jej (obraz) co Boha ctil, nýbrž abys upamatováním na Syna božího v lásce rozehrál se k tomu, na jehož vyobrazení patříš. I my před ním neklekáme jako před božstvím, leč jedině tomu se klaníme, kteréhož sobě vyobrazením buď narozeného, buď umučeného, buď i na trůně sedícího připomínáme. Sv. *Řehoř*. Kdo korunuje obraz císaře, ovšem ctí toho, čí obraz korunoval; a kdo potupil obraz císaře, zdá se, že císaři potupu učinil. Sv. *Ambrož*. Sv. sněm Tridentický prikazuje, aby obrazové Krista Pána, blahoslavené Rodičky boží a jiných svatých v chrámech byli chováni i aby jim příslušná čest a úcta se prokazovala, ne jako by v nich nějaké božství přebývalo, aneb nějaká moc, pro kterou by měli ctěni býti; anebo jakoby se od nich něčeho žádati mělo, nebo v ně důvěru skládati slušelo, jakož se za časů pohanstva dalo, když pohané všecku důvěru svou v obrazy čiližv modly jsou kladli: alebrž, protože čest jim prokazovaná vztahuje se na toho, jež takový obraz představuje. *Sněm Trid.* sez. 25.

Obrazové jsou k tomu, aby nás smyslných lidí pamatovali na Jesu Krista a na svaté, již nás vyučují ctnostem, kterých konati máme, spolu nás i nabádajíce, abychom je vzývali ve svých potřebách. Ve své řeči k Theodorovi projádril sv. *Řehoř*, že k nám i nemá na stěně malba mluvívá a že může velice prospěti. Sv. *Liguori*. Malířství se užívá v chrámech k tomu cíli, aby ti, kdo písma neznají, alespoň na stěnách četli, čeho v knihách čísti nemohou. Sv. *Řehoř*. Jsi příliš roztržitý, a není-li ti možno v pravou pobožnost se pohřiziti, poněvadž tě ďábel mámí, náruživost tě po-

bouřilá, lidé tě rozmrzeli a znepokojili, . . . poklekni před křížem Kristovým, čili před obrazem nejsv. jeho Rodičky, nebo před povzбудitelným obrazem jakéhokoli svatého, jenž na jeho upamatování a k uctění božímu zhotoven jest. Bl. *Tom. Kp.*

Stromeček.

(Podobenství.)

Otec odebral se na cestu přes moře do vzdálených zemí. Dříve však svolav své děti, přinesl stromek a kázal, aby jej vsadily. Potom pravil k nim: Děti, kdykoli pohlednete na stromek, vzpomeňte si na otce vzdáleného; dříve než potřečí rozvíje květ, doufám vás s pomocí boží opět spatřiti. Otec odešel; stromek rostl a kvetl utěšeně hned po jaře prvním. Když pak se otec po moři plavil, pozdvihla se bouře, koráb rozkotala o skálu a otce pohřbila v hlubině mořské. To děti uslyševše, plakaly za dlouhý čas; nejvíce ale, když stromek se rozvíjel, hořekovaly. I přistoupil k nim muž moudrý, přítel otcův, a pravil: Hle, stromek ztratil význam svůj a stal se památkou bolesti; pročej jej vyzdvihnu a jinam přesadím, aby pohled naň více vás netrýznil. Tu odpověděly děti, řkouce: Ach nikoli, nech nám stromeček! Nevykvetá-li nám z něho radost, nýbrž slze a bolesti: tedy jsou to slze lásky a bolesti tužby dětinské; protož nám stromečku neodjímej! — Podobné obrazy jsou znamením lásky a připomínky ctností oslavenců božích. *Krummacher.*

Příklady.

Pocta obrazů záhy v církvi křesťanské se ujala. — Židům bylo v starém zákoně zakázáno, ctíti obrazy, aby při své náklonnosti k modloslužbě se jim neklaněli a nebyli svedeni k modloslužebnosti. V křesťanství však již v prvních dobách rozšířil se zvyk ctění obrazů, které od II. stol. již bylo všeobecné, i schváleno a doporučeno od mnohých osvícených otců církevních. —

Nicefor vypravuje, že sv. *Lukáš* vymaloval obrazy Spasitele našeho, nejbl. P. Marie i sv. ap. Petra a Pavla.

Eusebius jistí, že viděl obraz Pána Ježíše, jež ona žena, kteráž dotknutím podolku roucha jeho od krvotoku byla uzdravena, před domem svým postaviti dala.

Sv. *Basil* dokládá: „Obrazy, je (apoštoly a mučeníky) představující, ctím také veřejně; mámeť zajisté podání apoštolské, že se toho zakazovati nemá. — Dále píše: Dějepisy obrazů (t. sv. apoštolů,

proroků, mučovníků) veřejně ctíme; nebo to jest nám od sv. apoštolů podáno. Tou příčinou ve všech chrámech obrazy činů jejich vystavujeme. — Jest tedy nábožný obyčej, obrazy dělati a ctíti, tak starý jako církev sama.

Sozomenus a *Nicefor* píšou, že za časů Juliana odpadlice přinesli křesťané do chrámu sochu Kristovu, což se zběhlo před r. 400.

Rovněž píše *Eusebius* v životopisu Konstantina, že se v chrámech Palestinských i stříbrné i zlaté nalezaly obrazy. A dále dí:

„Můžeš i na studnicích spatřiti obrazy dobrého pastýře, v chrámech i v domech křesťanů, ba i na veřejných cestách jsou kříže postaveny i obrazy svatých se tu nacházejí.“

Sv. *Řehoř Nys.* chválí velebnost chrámu ku počtě sv. Theodora vystaveného i obrazy, ježto se zdí takořka mluví. Podobně vychvalují sv. Asterius, Paulin a Nil díla výtvarného umění ve chrámech.

Zvláště pak v 8. stol. ukázalo se, jak mocně byla založena v církvi katolické počta sv. obrazů, když proti ní povstaly boje na východě, tak zvané *obrazoborství*. — První obrazoborce byl arabský chalíf Jezid, jenž popudem jakéhosi žida všechny obrazy ve svých dobytých zemích křesťanských pobořiti dal r. 723. — Leo Isaurský, císař Byzantský, domníval se, že hrozcímu návalu Arabů předejde, když i ve svých zemích totéž učiniti dá, a neporadiv se ani s biskupy, uložil dílo to svým vojákům surovým, a prostým citu uměleckého i náboženského. R. 726 vyšel dekret císařský, aby ze všech kostelů obrazy odklizeny byly; a r. 730 druhý přísnější rozkaz, jenž smrtí hroze, nařizoval, aby z kostelů, náměstí i všech veřejných míst i soukromých bytů jakožto modly vyklizeny a zničeny byly. Tak započal boj byz. císařů proti obrazům, který s malými přestávkami trval až do polovice IX. stol., za nástupců Leonových, Konst. Kopronyma III., Leona IV., Nicefora, Leona Armenského, Michaela Balba a Theofila.

Boj se vedl s velikým násilím. Patriarcha cařihradský Germanus, mniši a lid, a zvláště papežové Řehoř II. a III. a Hadrian opírali se statečně; avšak naproti násilné moci mohli se toliko na smysl a význam ctění obrazů odvolávat, aby se sebe výtku modloslužebnosti strhli, a připomínati císařům, že ve věcech náboženských jen biskupům souditi a jednati sluší. — Toho však nedbaje Leo Isaurský, odepsal papeži, že jest císařem i knězem.

Konst. Kopronym svolal r. 754 sněm řeckých biskupů do Cařihradu, kteří po vůli jeho na ctitele a obrance obrazů klatbu

vynesli a zahlázení jejich ustanovili, hrozíce tresty církevními a následkem toho i občanskými všem, kdo by se opovážili obraz nějaký zhotoviti, vystaviti a ctíti buď v kostelích, buď v soukromé domácnosti; dokládali, že obrazy byly zapovězeny v st. zákoně, že malířství a sochařství jsou pohanská a tudíž opovržení hodná umění; že jest to rouhání, Krista a svaté představovati z mrtvé hmoty, a že obrazy, v Kristu božskou a lidskou přirozenost buď dělíce, buď mylně měníce, kacířství nestoriánské neb eutichyánské hlásají. Synoda, r. 787 do Niceje svolaná za papeže Hadriana I., zrušila však tato usnešení a odůvodnila i ztvdila v církvi kř. obvyklé ctění obrazů. Tím byl boj v theorii ukončen; avšak Leo, nedbaje toho, přikázal nové pronásledování obrazů. Vandalismus, s jakým se rozkaz jeho vykonával, popudil lid, zvláště v exarchátě (v Itálii), kde se totéž dělo sochám císařů, co v Cařihradě obrazům svatých. Tohoto jitření užili Longobardi, aby vždy dále k Římu postupovali; načež papežové, pomoci dovolati se nemohouce, Francké krále proti Longobardům volali. Následkem toho ztratili Byzantští exarchat navždy. — Až do zmíněné synody Nicejské neměli kromě papeže západní biskupové podílu v bojích o obrazech; když však r. 790 usnešení téže synody do latiny přeložena a západním biskupům jsou zaslána, shledávali tito, že jimi nařízeno jest ctění obrazů, které se zásadami učení křesťanského se nesnáší, a protestovali proti nim. Ale spor ten zakládal se na omylu, jímž byl vinen špatný překlad řeckého textu; překlad ten kladl biskupu Konstantinovi slova do úst, že ctí obrazy „jako nejsv. Trojici,“ kdežto on pravil, že obrazy ctí, ale toliko nejsv. Trojici se klaní, a v tom shodovali se s ním ovšem i francští biskupové, kteří osvědčovali, že v té věci přidržují se učení papeže Řehoře I., aby obrazy v kostelích i kromě nich zavedeny byly z „lásky k Bohu a jeho svatým“, a bořiti jich že nedovolují. A když za Ludvíka nábožného Klaudius, biskup Turinský, obrazy bořiti počal, pozdvihli se proti němu biskupové francští a zakazujíce mu takové jednání, ohražovali se pouze proti tomu, aby obrazům pocta božská vzdávána nebyla. — Obrazoborství opakovalo se, ač v menších rozměrech, také v prvních dobách reformace: tak činil Karlstadt a blouzniví přívrženci jeho ve Vitemberce, po něm Zvingliani ve Švýcařích, a později ve Francii, Anglicku, Nizozemsku a jinde Kalvinisté.

Pocta obrazů je slušná.

Za času zbourění proti obrazům, usiloval císař Konstantin Kopron. obrazobijce, *Štěpána*, zbožného opata, donutiti, aby se proti

poctě obrazů vyjádřil, což když on učiniti se zpěchoval, kázal ho poslati do vyhnanství. Po dvou pak letech byl v okovech opět před císaře uveden, jenž s nevolí k němu pravil: „Což se šlape P. Ježíš nohama, když se šlape na obraz jeho?“ Místo odpovědi vzal Štěpán peníz s obrazem císaře a tázal se okolostojících: „Cí jest obraz ten a nápis?“ Řkou jemu: císařův! „Co by zasloužil ten, tázal se dále, jenž by obraz císařův nohama pošlapal?“ — Trest nejtěžší, odpověděli, ježto císaře uráží. Pak vzal peníz, hodil ho na zem a šlapal naň, řka: „Zasloužím-li trestu, když zneuctívám obraz pozemského knížete, tím více trestu hoden jest, kdo pohrdá obrazem nebeského krále.“ — Ačkoli se mu na to nic nemohlo odpověděti, byl předce k smrti odsouzen a umřel hrdinskou smrtí mučednickou. —

Sv. *Řehoř Veliký*, papež, když byl Serenus, biskup Marseillský z přílišné horlivosti obrazy svatých z kostela dal odkliditi za příčinou, aby se jim lidé jako Bohu nemohli klaněti, psal mu takto: Kdybys obrazům klaněti se byl zapověděl, musili bychom tě chváliti. Ale žes obrazy pobořil, to zasluhuje hany. Řekni mi, bratře, zdaž jsi kdy slyšel, že by byl některý kněz učinil, cos ty učinil? Kdyby jiná myšlenka nebyla tě od takového předsevzetí zdržela, mělo tě zdržeti pomýšlení, že nejsi ten jediný, jenžby mezi bratřími svými byl svatý a jediný moudrý. Něco jiného jest, obrazu čest boží vzdávati, a něco jiného, prostředkem obrazu k známosti toho přicházeti, jehož chceme ctíti. Co těm, ježto čísti umí, písmem v známost se uvádí, to vyjádřuje obrazné představení těm, kdož ničeho nechápají a nerozumějí, leč co vidí!

Když *jistý bludař* chtěl skládati veřejné vyznání, tázal se ho sv. Vincenc z Pauly, je-li upřímná vůle jeho, vrátiti se do církve katolické. Calvinista odpověděl, že trvá v svém úmyslu, avšak že má ještě některé pochybnosti, jež mu právě na mysl přišly: Nemohu věřiti, pravil, že by v kamenné soše této (p. Marie, na niž ukázal) jaká moc vyšší vězela. Sv. Vincenc, místo odpovědi, tázal se dítěte nedaleko stojícího: Co učí nás Církev katolická o obrazech svatých? — Chlapec zřetelně odpovídaje, vykládal učení církve z katechismu. A slova ta z úst dítěte tak pohnula mužem dosud váhajícím, že radostně složil vyznání víry katolické.

Sluší-li *vděčnému dítěti* míti v uctivosti obraz zesnulého otce neb matky, sluší tež křesťanu míti obrazy svatých a je chovati v uctivosti. —

Pocta obrazů jest velice prospěšna.

Sv. *Řehoř Vel.* píše: Co čtoucím jest písmo, to způsobuje neumělým obraz; poněvadž v něm neumělí vidí, čeho mají následovati; v něm čtou ti, kteří písma neznají.

Sv. *Nilus* napomínal prokonsula Olympia, aby po zdech chrámu se vyvěšely obrazy, představující děje ze starého a z nového zákona a to za příčinou neumělých.

Sv. *Řehoř Niss.* svědčí o sobě, že na vyobrazení obětování Isáka nemohl bez prolévání slz patřiti neb okolo něho jíti.

Pohled na obraz sv. Pavla roznítil v srdci sv. *Jana Zl.* největší lásku. — Obraz ten byl jeho nejdražší poklad na světě. Kolikrátkoli byl některou epištolu sv. Pavla přečetl, pohledl na obraz jeho a patřením naň se bavil, nejinak jakoby to sám sv. Pavel byl; s ním se obíral, s ním rozmlouval, v něm se kochala duše jeho.

Pohled na ukřížovaného Krista sv. *Alžbětu*, dceru krále uhersk., želem naplnil i až k slzám pohnul. Když jedenkráte obraz Ukřížovaného pozorně považovala, zardila se sama u sebe, že oděv její byl příliš nádherný. I padnouc na kolena, zvolala: Ježíši, Ty máš mým dědictvím býti! Chudoba pro chudobu, poníženost pro ponížení a kříž pro kříž! A co byla Kristu přislíbila, po celý život věrně zachovávala.

Sv. *Dominik* tázán, z kterých kněh se byl tak výborně kázati naučil, odpověděl: Z knihy lásky, a to jest obraz ukřížovaného Spasitele.

Sv. *Teresie* píše o sobě: Jednoho dne spatřila jsem obraz, jenž Krista Pána mnohými ranami pokrytého představoval a tak k pobožnosti vzbuzoval, že jsem při pohledu naň velmi pohnuta byla. Bolest, jižto mně můj nevděk za jeho utrpení způsobil, byla příliš veliká; zdálo se, že mi srdce v těle pukne. I padla jsem k nohous Páně a mnoho slzí prolévajíc, prosila jsem ho pokorně o takovou posilu, abych ho již nikdy více neurazila.

„Co jest vám platný kříž? Krista máme v srdci nositi, ne v ruce!“ pravil hrabě Salisbury hrdinské královně skotské, *Marii Stuartce*, ana s křížem v ruce vstoupila na lešení, kdež na rozkaz bezbožné královně Alžběty sfata býti měla. „Netoliko v srdci, odpověděla vznešená paní, také v rukou a před očima celého světa má býti kříž znamením vítězství víry mé v Spasitele!“ — V pohledu na kříž našla síly a útěchy v smrti.

Sv. *Karel Borom.* poručil, aby nade dveřmi každého chrámu v celém biskupství zavěšen byl obraz Rodičky boží, i schvaloval,

aby nábožní křesťané nosili při sobě obrázky Marie P., aby častým pohledem vzbuzení byli ku pobožnosti a k následování jejích ctností.

Sv. *Frant. Borg.* nakoupil v Římě množství obrazů a rozeslal do všech krajin, aby křesťané při pohledu na ně byli pamtováni na hrdinské ctnosti svatých a vzbuzení k následování. —

Druhé přikázání boží

zní: „*Nevezmeš jména božího (Hospodina Boha svého) nadarmo.*“

A) *V druhém přikázání se velí*, abychom jako Boha samého i jméno boží za svaté pokládali a je v poctivosti měli.

Jmenem božím znamená se Bůh sám i jeho jména: Hospodin, Pán, Bůh Otec, Stvořitel, — Syn boží, Kristus, Ježíš, Spasitel, Vykupitel, — Duch svatý, Posvětitel; tím se vyrozumívají vlastnosti, slova a skutky boží; jakož i osoby, místa i věci Bohu zasvěcené: andělé, svatí, nebe, chrám Páně, svátosti, roucha a nádoby posvátné.

Ctí a světí se jméno boží:

1. *Když jméno boží a vše, co se Boha týče, s největší uctivostí vyslovujeme.*

Sami *pohané* o svých bozích a modlách s uctivostí mluvivali. Také *Židé* neb *Israelité* ctili jméno Hospodinovo. Jméno Jehovah jen nejvyšší kněz jednou za rok směl vysloviti a vryté je nosil do obvazku čela, aby lid při pohledu na ně se rozpomenul, že má jméno Hospodinovo míti v uctivosti. — *Naši pobožní předkové* psávali jméno nejvyšší bytosti vždy velikými písmeny: BŮH, mluvivali uctivě o Pánu Bohu: náš milý Bůh, Pán Ježíš! a při slově Ježíš vždy se poklonili.

Slova písma: „Chváliti tě budu, Hospodine Bože můj, z celého srdce svého a oslavovati budu jméno tvé na věky.“ *Žlm.* 85, 12.; 68, 31; 112, 4. „Živt jsem já, praví Pán, žeť přede mnou bude klekati všeliké koleno, a každý jazyk vyznávati bude Boha.“ *Tim.* 14, 11.; *Isai* 45, 24. Králi pak věků nesmrtelnému, neviditelnému, samému Bohu čest a sláva na věky věkův. Amen. I. *Tim.* 1, 17.; srv. *Sk.* 4, 12.

Výroky sv. Otců: Mluv o Bohu jako o Bohu, s největší uctivostí a pobožností. Sv. *Fr. Sal.* O nejdobrotivější Ježíši, jak líbezná a příjemná jest jméno tvé v srdcích těch, jež milují tebe. O jak velice mi třeba, abych jméno tvé vzýval, jsa tolikerym pokušením obklíčen. Učiň, o Pane Ježíši, abych jméno tvé na věčnou památku do srdce svého vryl.... Bl. *Tom. Kemp.* Viz ostatně I. str. 333 a II. 68.

2. *Jmeno boží se ctí, když Boha svobodně před celým světem vyznáváme* slovy i skutky; nebo tak osvědčujeme, že jej za svrchovaného Pána uznáváme. — Zvláště povinni jsme vyznati víru, když jsme byli od vrchnosti tázáni anebo kdyby z našeho mlčení mohlo vzejíti pohoršení.

Slova písma: Kdožkoli mne vyzná před lidmi, vyznáť i já jej před Otcem svým. *Mat.* 10, 32. Budeš-li vyznávatí ústy svými Pána Ježíše a v srdci svém věřiti, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých, spasen budeš. *Řím.* 10, 9. Kdožbykoli vyznal, že Ježíš jest Syn boží, Bůh v něm zůstává a on v Bohu. I. *Jan* 4, 15.

Svatí apčtolové, mučeníci a vyznavači Páně veřejně a neohroženě uprostřed tisícův nepřátel svědectví dávali Kristu. Rada židovská zapovídá kázat, vyhrožuje, žalářuje, bičuje... ale oni osvědčují neohroženě, že více sluší poslouchati Boha než lidí. Sv. Petr byl pro víru Kristovu ukřížován, sv. Pavel stát, sv. Ondřej přibit na kříži, po tři dni kázal s něho a svědectví dával božskému mistru svému. — Ale nejen z časů pohanských, nýbrž i z novějších dob máme příkladů dosti, jak věrní křesťané slovem i skutkem svědectví dávali Kristu. — Mezi mnohými událostmi z časů francouzské revoluce zaznamenán jest následující

Příklad.

U vsi Bas Briace zvané stál dřevěný kříž. Královský vojín, jmenem *Ripoche*, jenž v té vsi přebýval, byl od republikánů polapen, k tomu kříži vlečen a rozjitřenou rotou takto osloven: „Postížen jsi ozbrojený proti republice; tvůj ortel jest vyřčen. Pohleď ještě jedenkrát na domek, v kterém žije starý otec tvůj; chceš-li zachovati život, musíš poslechnouti!“ Slzy polily tváře ubohého vojína, když pohledl na domek a vzpomněl si na staříckého otce svého, i tázal se: „Co mám učinit, abych zachoval život svůj?“ — „Tu vezmi sekeru,“ odpovídá jeden z těch zbojníků, „a utni kříž tento.“ *Ripoche*, pozdvihna oči k nebi, zmužile sáhl po sekeře a spolehna na kříž, napřáhl ruku a hřmějícím hlasem vzkřikl takto: „Běda tomu, kdo z vás se opováží nectnou rukou svou dotknouti se tohoto kříže; já ho chci hájiti až do posledního vzdechnutí svého!“ A máchaje mocně sekerou vůkol sebe, dlouho odolal bezbožné rotě, která jako ohromena v křečovitém ustrnutí naň patřila. Brzy ale cítíce se zahanbeni, že by jediným mužem měli přemoženi býti, shrkli se na ubohého a když k opětnému volání: „Utni kříž tento a zachováš život svůj,“ vojín odpověděl: „Nikoli, neb jest to znamení našeho

vykoupení,“ probodli srdce jeho, a krev zbarvila a posvětila místo mučnické smrti jeho. — Jak krásné a zmužilé to svědectví vojína křesťanského, které vydal Vykupiteli svému! (Více příkladů v I. č. str. 86—94.)

3. *Jmeno boží se světí, když slova božího pilně a pobožně posloucháme a podle něho život svůj spravujeme.* — Koho v uctivosti máme, toho rádi posloucháme. „Bohu se vzdává chvála, když se přičiňujeme o poznání slova božího, když v jeho rozjímání stále trváme, pilně se mu učíme buď čtením neb posloucháním, jak to každému příslušné a přiměřené jest.“ *Katech. římsk.*

Slova písma: Blahoslavení, kteří slyší slovo boží a ostríhají ho. *Luk. 11, 28.* (O tom níže v II. přikázání církevním.)

4. *Když všechno ke cti a chvále jména božího konáme a Bohu obětuujeme, čím netoliko Boha oslavujeme, ale také činů svých posvěcujeme.*

Slova písma: Kterí se bojíte Hospodina, chvalte jej. *Žalm 21, 24 ; 112, 4.* Kdožkoli oslaví mne, oslavímť ho. I. *Kr. 2, 30.* V tomť oslaven jest Otec můj, abyste mnoho užitku přinesli a byli mými učeníky. *Jan 15, 8.* Buďte že jíte nebo pijete, neb cokoli jiného činíte, všechno k slávě boží činite. II. *Kor. 10, 31.*

Výroky sv. Otců: Cokoli činíš, konej to s pokorou ve jménu Krista, našeho Spasitele; tak se zajisté užitek tvůj povznese k nebi. Sv. *Efrem.* Buďte píšeš, čteš, neb se učíš aneb co jiného konáš, nechať tebe nic nezajímá a nic se tobě nelíbí, leč jediné jméno Ježíš. Sv. *Bonaventura.*

5. *Když Bohu za všechna dobrodiní děkujeme a ve všech potřebách — duchovních i tělesných — jej za pomoc žádáme.* „Jmeno boží ctíme a oslavujeme, když Bohu chvalozpěvy pronášíme a ze všech věcí šťastných i protivných jemu díky vzdáváme.“ *Katech. řím.*

Slova písma: Dobrořeč duše má Hospodinu a nezapomínej na všechna dobrodiní jeho. *Žalm 102, 2.* Čím se odplatím Hospodinu za všechno, což učinil mi? *Žalm 115, 12.; 117, 1.; 135, 1.* Dobrořečte Bohu nebeskému a přede všemi živými vyznávejte ho; neb jest učinil s vámi milosrdenství své. *Tob. 12, 6.* Díky činite vždycky ze všeho ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Bohu a Oci. *Efes. 5, 20. Kol. 3, 15. Tes. 5, 18.* Vzávej mne v den soužení a vytrhnu tě a ty mne budeš oslavovati. *Žalm 49, 15.; 117, 5.* Vzávati mne budete — a já vyslyším vás. *Jer. 29, 12.* Proste a bude vám dáno. *Mat. 7, 7.* O nic nebudte pečliví; ale ve všeliké modlitbě a prosbě s díkůčiněním známy buďte žádosti vaše Bohu. *Filip. 4, 6.*

Výroky sv. Otců: Nabádám vás, abyste vždycky dobrořečili Pánu; když zlé věci nastanou, dobrořečte, a setrvá, což dobrého a šťastného. Sv. *Jan Zl.* Srdcem i ústy vždy Bohu díky vzdávej, nechať se jakkoli ti vede, v trápení i v soužení. On zajisté moudře rozdílí všecko ve světě dle svého pravdivého a spravedlivého rozsudku. Sv. *Bonav.* Když nastane hlad nebo mor, neb nestálost počasí, neb jiné kterékoli soužení, budiž ihned k milosrdnému Bohu voláno, posty i almužnami i prosbami. Sv. *Ivo.* Časných-li věcí se nedostává, má o ně prošeno býti . . . Sv. *Bernard.* Duchovní milosti máme s důvěrou na Bohu žádati, řkouce: O můj Bože, ve jmenu Pána Ježíše Krista prosím Tebe, vysvoboď mne z tohoto pokušení, uděl mi setrvání, dej mi svou lásku, daruj mi nebe! (Více viz díl II. O modlitbě.)

Příklady. Král *David* chválil Hospodina v mnohých žalmech. *Job* i v soužení volal: Buď jmeno Páně pochváleno! (1, 21.)

6. *Jmeno boží se světí, když skrze náležitou přísahu Boha za svědka béřeme, aby se čemus uvěřilo.*

a) *Přísaha* jest osvědčení, jímž dovoláváme se Boha na svědectví pravdy své výpovědi neb splnění svého slibu. „Přísaha jest odvolání se k Bohu na svědectví, že pravdu pravíme.“ Sv. *Alf. Lig.*

b) *Rozdělení.* Přísahy dělíme 1) *na ujišťovací* neb *stvrzovací*, a *připovídací* neb *slibovací*.

Koná-li se přísaha na dotvrzení pravdy výroku, že se něco stalo tak, jak to přísahající vypovídá, slove *přísaha stvrzovací*, jež týče se přítomnosti neb minulosti, a má největší důležitost v právu občanském.

Přísaha slibovací neb *připovídací* jest, volati Boha za svědka ku potvrzení nějaké přípovědi do budoucnosti.

2) *Přísaha výslovná*, patrná je, když kdo výslovně Boha za svědka béře: Přisám Bůh! Bůh ví! Bůh je můj svědek! Jaktě Bůh na nebi!

Přísaha ukrytá je taková přísaha, když kdo přísahaje, jmenuje osoby neb věci Boha se týkající, na př.: Pannu Marii, některého svatého, nebe, chrám, svátost (sakrament) atd. „Tyto věci samy v sobě nepropůjčují sice přísaze žádné platnosti; ale Bůh sám to činí, jehož božské velebnosti sláva v nich září.“ *Kat. říím.*

Průpovědi, jako jsou: Na mou víru! na mou čest! jak jsem živ! atd. nevztahují se na Boha, i nejsou přísahou.

3) *Přísaha* je *prostá*, když se Boha dokládáme beze všech obřadů neb ceremonií.

Slavná přísaha činí se u soudu. *Druhdy* skládaly se přísahy v chrámě. Přisahající musel položit ruku na oltář, dotknouti se knihy sv. evangelíí neb ostatků některého svatého na znamení, že před Bohem mluví pravdu, a není-li výpověď jeho pravdivá, že nechce míti účastenství se svatými v zaslíbeních božských. — *Za našich časů* koná se přísaha u soudu před krucifixem při rozžatých voskovicích. Přisahající pozdvihna palec a dva přední prsty, říká přísežní slova neb formuli.

Podstata přísahy nezáleží v obřadech, nýbrž v tom, že přísahající Boha za svědka bere, a protož i prostá přísaha jako slavná v svědomí stejně zavazuje.

c) *Důležitost přísahy*. Mnozí lidé nebývají upřímní a pravdomluvní, tak že nelze se spolehnouti na pravdu výpovědí, leč Bohem vševědoucím a původcem pravdy se dokládají, jehož obelhati jen zloboh se opovází; tudíž abychom se pravdy ujistili ve věcech důležitých, třeba přísahy. Přisahou často pravda a spravedlnost na jevo přicházejí, mnohdy sváry a různice se ukládají; jí se vůbec nejen důvěra jednotlivců, nýbrž i řád a blaho společenstva zabezpečuje. — Proto se přísaha u všech národů za všech věků nalézá, také pohanům i židům byla v obyčeji.

d) *Také nám křesťanům přísahati dovoleno*; ano často nařízeno. *Namítají se* ovšem proti přísaze slova *Kristova*: „Slyšeli jste, že řečeno bylo starým: Nebudeš křivě přísahati, ale splníš Pánu přísahy své. Ale já pravím vám, abyste raději nikterak nepřisahali. ale buď řeč vaše: jest jest, ne, ne; což pak nad to více jest, totě zlé a hříšné.“ *Mat. 5, 33—38*. Než těmi slovy vzbuzuje nás Pán Ježíš k úplné pravdomluvnosti a upřímnosti, tak aby přísahy mezi křesťany ani nebylo třeba, a střeží nás, bychom nepřisahali bez potřeby a křivě. — Vždyť Bůh sám, patriarchové i proroci, Kristus i apoštolové přísahali. (Viz níže příklady.)

e) *Kdy dovoleno přísahati?* Ve věcech dovolených a důležitých, pro pokoj i pro zachování cti a dobrého jmena; když můžeme přísahat bez pochybnosti, jsouce o pravdě své výpovědi úplně přesvědčeni a chceme-li přípověď, již přísahou ztvrzujeme, svědomitě zachovati. Ano povinni jsme přísahati, když toho náležitě zřízená vrchnost na nás požaduje. —

f) *Vlastnosti náležité a platné přísahy*. Aby přísaha byla náležitá a platná, třeba, aby se nepřičila náboženství, dobrým mravům a zákonům božím; aby se činila s uvážením a s rozmyslem, káže-li toho, potřeba čili nic; aby byla dobrovolná, ne z přinucení,

a kdo přísahá, aby mluvil úplnou pravdu a o pravdě byl přesvědčen. Mimo to žádá se u přísahajícího, aby byl dospělý věkem — po ukončení 14 roků — i aby užíval svého rozumu. Blázni a šílení nemohou platně přísahati.

g) *Podmínky, kdy přísaha slibující zavazuje?* — Co jsme přísahou slíbili, povinni jsme plniti: když je to dobré a dovolené a může bez veliké škody se státi, pak-li tomu neodpírá právo jiných neb vůle představených, a nebyli-li jsme přísahy sprostěni.

h) *Sprostění přísahy.* — Byla-li přísaha učiněna z donucení neb z bludu, musí za neplatnou býti prohlášena. Podobně, kdo sice dobrovolně přísahu složil, avšak z příčin mravních neb zákonních splniti nemůže, co slíbil, musí být sprostěn přísahy. O platnosti přísahy rozhodovati a přísahy sprostěvati náleží biskupům, co představeným církve. V důležitých případech má býti sám papež o radu tázán.

i) *Přísahou náležitou Boha ctíme;* nebo vyznáváme víru svou v jeho vševědoucnost, pravdomluvnost, svatost a spravedlnost; proto, křesťane, nezdrahej se, když třeba ku potvrzení řeči neb slibů svých náležitě přísahati a co jsi přísahou slíbil, plniti.

Slova písma: Přísaha bude prostředkovati, že nevztáhl ruky své k věci bližního svého: i přijme Pán přísahu a onen nebude nucen k navrácení. II. *Mjž.* 22, 11. Hospodina Boha svého báti se budeš a jemu samému sloužiti a skrze jméno jeho přísahati budeš. V. *Mž.* 6, 13. Hospodine, kdo bude přebývati v stánku tvém? Kdo přísahá bližnímu svému a neklame. *Žlm.* 14, 1.

4. a 23, 3. 4. Kdo přísahá na zemi, přísahati bude skrze Boha. *Isai* 65, 16. Přísahati budeš: Živť jest Hospodin v pravdě a v soudu a v spravedlnosti a dobrořečiti budou mu národové a chváliti jej budou. *Jer.* 4, 2.; srv. *Žlm.* 62, 12. Běda vám, vůdcové slepi, kteří říkáte: Kdokoli by přísahal skrze chrám, to nic není: kdo by pak přísahal skrze zlato chrámové, povinen jest. Blázni a slepci: nebo co jest většího, zlato-li čili chrám, kterýž posvěcuje zlata?

Protož, kdo přísahá skrze oltář, přísahá skrze něj i skrze všecko, což na něm jest; a kdokoli přísahá skrze chrám, přísahá skrze něj i skrze toho, kterýž přebývá v něm; a kdo přísahá skrze nebe, přísahá skrze trůn boží i skrze toho, kterýž na něm sedí. *Mat.* 23, 10—22. Lidé skrze většího, nežli jsou sami, přísahají a konec jest všeliké rozepře jejich, když potvrzena bývá přísahou. *Žid.* 6, 16.

Výroky sv. Otců: Pranikdy nepřísahati nepřikázal Pán, ale ukázal, kterak bychom se příležitosti ku křivé přísaze varovati

měli; což jest dokonalejší. Sv. *Řehoř*. Necht v ústech tvých, když pravda jest, toliko to slovíčko přebývá: jest, jest! A když pravda není, tedy toliko: není, není! Pravda přísahy nepotřebuje. Řeč pravá a pravdomluvná přijímá se za přísahu. Sv. *Isidor*. Sluha Páně má raději smrt podstoupiti, než aby slíbil, co není dovoleno. Pakli se k něčemu, co dovoleno, zavázal slibem, má slib svůj věrně plniti. Sv. *Augustin*.

Příklady, že přísahati dovoleno.

Hospodin Bůh sám přísahal: „Skrze sebe samého přísáhi jsem, že jsi učinil tu věc a neodpustil jsi synu svému pro mne.“ I. *Mjž*. 22, 16. I ukázal se Hospodin (Isáku) a řekl: Tobě a semeni tvému dám všecky krajiny tyto, plně přísahu, kterouž jsem slíbil Abrahamu, otci tvému. I. *Mjž*. 26, 2. 3. „Skrze sebe samého přísáhl jsem, vyjde z úst mých spravedlnosti slovo a nevrátí se zpět.“ *Isai* 45, 23. „Aj, já přísáhl jsem skrze jméno své veliké, že více nebude vzýváno jméno mé ústy žádného muže judského.“ *Jer*. 44, 26. Přisáhl Hospodin a nebude želeťi toho. *Žlm*. 109, 4. srv. *Žid*. 6, 13.

Abraham přísahal králi Sodonskému I. *Mjž*. 14, 22. Abimelechovi I. *M*. 21, 23. *Esau* Jakobovi 25, 32. *Isak* Abimelechovi 26, 28. *Jakub* přísáhl skrze bázeň otce svého Isáka 31, 53. *Josef* Jakobovi 47, 29. Dva isr. vyzvědačové ženě Rahab. *Josue* 2, 12.; 6, 22. Gabaonitští *Josue* 9, 15. Synové isr. v Masfa *Soudc*. 21, 1. *Saul* zapřisáhl lid I. *Krl*. 14, 24.; 19, 5, 20, 3.; 28, 10. *David* pro smrt Abnerovu II. *Král*. 3, 35. *David* matce své Bethsabe III. *Kr*. 1, 13. 29. 30. *David* Jonathanovi přísahal přátelství I. *Kr*. 18 a 20, *Joab* Davidovi II. *Král*. 19, 7. Israelité přísahali Hospodinu II. *Par*. 15, 14. I. *Esdr*. 10, 5.

Pán Ježíš když stál před radou a biskup Kaifáš tázal se ho: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn boží?“ dí jemu: Ty jsi řekl; ale pravím vám: od toho času uzříte syna člověka, sedícího na pravici moci boží a přicházejícího v oblacích nebeských. *Mat*. 26, 63. 64.

Také sv. Pavel přísahal: „Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, který jest požehnaný na věky, víť, že nelhu.“ II. *Kor*. 11, 31. Svědkem mi jest zajisté Bůh, žeť bez přestání zmínku o vás činím. *Řím*. 1, 9.; *Fil*. 1, 8. Pravduť pravím v Kristu a neklam, čemuž i svědomí mé svědectví vydává v Duchu svatém, žeť mám veliký zármutek. *Řím*. 9, 1. srv. *Gal*. 1, 20. srv. *Tes*. 2, 5. 10.

Sami *andělé* přísahají „skrze Živého na věky“. *Zj*. 10, 6.

7. *Světí se jméno boží, když sliby, které jsme Bohu učinili, věrně plníme; čímž netoliko víru v Boha vševědoucího osvědčujeme, ale také vroucí lásku k němu jevíme a pevněji se k dobrému zavazujeme.*

a) *Slib jest dobrovolná přípověď Bohu učiněná, že chceme vykonati něco dobrého, k čemu zákonem božím nejsme zavázáni.*

„Slib jest s rozvahou učiněná přípověď Bohu, týkajíc se dobra možného a lepšího.“ Sv. *Tomaš Aquin.*

b) *Bližší výklad. 1. Slib jest více než dobré mínění, úmysl neb předsevzetí; slib jest přípověď, již pod těžkým hříchem plniti jsme zavázáni. Kdo si umínil putovat, neženit se. neučinil ještě slibu a nehřeší, kdyby se později jinak rozmyslel.*

2) *Slib jest přípověď dobře rozmyšlená a dobrovolná. Kdo něco slibuje, musí míti dobrou vědomost, k čemu se zavazuje, a musí to činiti z dobré vůle, ne z přinucení, beze strachu a bázně.*

3) *Slib jest přípověď Bohu, ne lidem učiněná. Ovšem lze i slib učiniti andělům a svatým, na jejichžto přimluvu chceme od Boha něčeho dosáhnouti.*

4) *Slib jest přípověď činiti cos dobrého, co není zákonem božím neb církevním přikázáno; n. p. modlit se, postit se což bez toho jsme povinni činiti. — Také nemá to být cos obyčejného, nepatrného, čím bychom nepřinesli Bohu žádné oběti. Slibem by bylo: Modlit se každodenně tři božské ctnosti, slyšet každého dne mši sv.; po celý půst nejíst masa; putovat na jisté místo, jistou sumu peněz darovat chudým... Kdyby chtěl boháč denně dát krejcar chudým, bylo by malicherné.*

5) *Slib jest přípověď činiti cos dobrého, ano lepšího, dokonalejšího; činiti co marné, nedovolené, byloby hříchem.*

6) *Konečně musí slib býti přípověď možná v přirozeném i mravném ohledu; nebo k věcem nemožným nemůže nikdo býti vázán, n. p. aby chudý putoval do Říma neb do Jerusalema.*

c) *Rozvržení. Sliby jsou 1) buď prosté neb slavné. Sliby jednoduché, prosté činí se v mysli, v srdci, v svědomí, bez přispění a schválení církve. Slavné sliby stávají se veřejně před tváří církve, jako jsou sliby ustavičné čistoty, chudoby a poslušnosti, jimižto se zavazují osoby klášterní.*

2) *Sliby jsou dočasné nebo trvalé, podle toho, jest-li na čas nebo na vždy, doživotně se skládají.*

3) *Slibové bývají činěni s výminkou — pakli se uzdravím.... nebo bez výminky.*

4) *Sliby osobné neb věcné.* Slib osobní musí člověk vykonati sám, n. p. v jistý den se postit. Věcný lze také skrze jiného vyplniti; n. p. dědic se může zavázat, aby dal jistou sumu almužny, aby to a to ke cti a chvále boží obětoval . .

d) *Slibové jsou Bohu milí;* neboť jsou jistým znamením horlivosti a lásky boží. Důkazem toho jest, že Bůh často lidem udlí, zač ho sliby svými žádají.

e) *Kdo slib nějaký učinil, povinen jest splniti ho věrně, bez odkladu neb alespoň co nejdříve možná.*

f) *Povinnost plniti slib přestává, kde ho plniti nelze; avšak třeba žádati, aby slib se změnil neb zcela prominul.*

g) *Právo měniti neb rozvazovati slib má duchovní vrchnost, t. biskupové; v jistých případnostech, n. p. sliby řeholní promíjí toliko papež. Kněz mění neb promíjí obyčejné sliby také ve zpovědnici, když se plnomocní odpustkové udělují.*

Úvaha. Plň, křesťane, věrně sliby učiněné, zvláště pak slib křestní, bez čehož žádný slib nemá u Boha ceny.

Slova písma: Mluvil Hospodin Mojžíšovi, řka: Mluv synům israelským a díš k nim: Člověk, který by slib učinil, a slíbil by Bohu duši svou, vedle ceny dá výplatu. III. *Mjž.* 27, 1. 2. Jest-li že by kdo slib Hospodinu učinil, aneb zavázal se přísahou, nezruší slova svého, ale všecko, což slíbil, naplní. IV. *Mjž.* 30, 3. Když slib učiníš Hospodinu, nebudeš prodlévati splniti ho . . ; budeš-li meškati, bude tobě počteno za hřích. — Jest-li nebudeš chtíti slíbiti, bez hřichu budeš. Což pak jednou vyšlo ze rtů tvých, zachováš V. *Mjž.* 23, 21—23. Prositi budeš ho i vyslyší tebe i sliby své plniti mu budeš. *Job* 22, 27. Sliby činite a plňte Hospodinu Bohu svému.“ *Žlm.* 75, 12.

Výroky sv. Otců. Slib činí zachování toho, co se slíbilo, Bohu mnohem milejší a mysl k vyplnění silnější. Též se slibem ne toliko skutkové věci slíbené Pánu Bohu jako ovoce dobré vůle odvádějí, ale i sama dobrá vůle jako strom neb kořen dobrých skutků se jemu ctí a darem dává. Sv. *Frant. Sal.* O čem člověk ví, že jest povoleno, o čem seznává, že to k prospěchu lepšího života slouží, toho nechať rád slíbí a rychle plní. Nebo každému, kdož Bohu sliby činí, a co slíbil plní, Bůh sám též udělí odměnu království nebeského, kterou přislíbíti ráčil. Sv. *August.* Kdožkoli chceš k věčné radosti přijíti, třeba, aby hleděl splniti, co dobrého Bohu slíbil. — Slibem učiněným stal jsi se dlužníkem a lépe jest ovšem slibu nečiniti, nežli slíbiti a nechtíti splniti, co slíbeno bylo. Sv. *Bernard.*

Příklady.

Sliby učinili a splnili:

Jakob zavázal se slibem, řka: Bude-li Bůh se mnou a bude-li mne ostříhati na cestě této . a dá-li mi chléb ku pokrmu a roucho k oděvu a navrátím-li se šťastně do domu otce svého: bude mi Hospodin za Boha a kámen, kterýž jsem vyzdvihl na znamení památné, bude slouti dům boží a ze všech věcí, kteréž mi dáš, desátky budu obětovati tobě. I. *Mjž.* 28, 20.

Anna, žena *Elkanova*, pro neplodnost svou potupená, učinila slib, řkouc: „Hospodine, slituješ-li se nad služebnicí svou a dáš-li služebnici své plod, dám jej tobě Hospodinu po všechny dny života“ . . . A když jí Bůh dal syna, *Samuele*, slib ten věrně splnila. I. *Král.* 1, 11. 24.

Lid israelský Bohu sliby činil i věrně plnil. „Veselil se lid, když sliby dobrovolně slibovali; nebo celým srdcem obětovali je Hospodinu; i *David* král radoval se radostí velikou.“ I. *Par.* 29, 9. srv. II. *Par.* 31, 6.

Absolon řekl *Davidovi*: Půjdu a naplním sliby své Hospodinu; nebo učinil slib služebník Tvůj, když byl v *Gessur* v *Syrii*, řka: Jest-li že mne zase přivede Hospodin do *Jerusalema*, obětovati budu jemu. II. *Král.* 15, 7. 8.

Heliodor obětoval oběť Bohu (za uzdravení) a sliby veliké učiniv tomu, kterýž jemu život navrátil, navrátil se. II. *Mak.* 3, 35.

Král *Aza*, cokoliv otec jeho i on slíbil Bohu, věrně splnil. II. *Par.* 15, 18.

Podobně sv. *Pavel* učinil slib, i splnil. *Sk.* 18, 19.; 21, 23.

Plinius píše o *prvních křesťanech* takto: Oni se ve svých shromážděních zavazují, že nechtí klamati žádného, nýbrž že každému víru a slovo držeti budou, a co slíbí, věrně splní. V pravdě, krásné to svědectví od pohana!

Sv. *Řehoř Naz.* plavě se po moři do města *Athen*, byl v nebezpečnosti utonouti. I hořekoval náramně, nebo ještě nebyl pokřtěn. Zavázal se tedy slibem, ochrání-li ho Bůh, že bez prodlení křest sv. přijme, a po všecken čas života službě Boží se oddá. — Bouře se utišila, a nejen *Řehoř*, ale i ostatní spolu s ním se plavící, poznavše velikou mocnost Boží, všickni víru *Kristovu* přijali.

Ve válečné výpravě proti *Longobardům* chtěl bratr sv. *Benedikta* s koněm svým řeku přebřísti; však prudká voda táhla jej s sebou tak, že byl ve velikém nebezpečí zahynouti. Vida to sv. *Be-*

nedikt, vrhl se do proudu, aby přispěl bratru ku pomoci; brzo však octnul se v tom nebezpečnosti, jako bratr jeho. V tomto hrozném okamžení učinil slib, vysvobodí-li jej Bůh z tohoto nebezpečnosti, že mu všechny ostatní dny svého života chce obětovati. Slib Benediktův líbil se Bohu; neboť on i bratr jeho byli šťastně vysvobozeni. Po skončené válce nemeškal Benedikt svého slibu splniti; vstoupiv do řehole, sloužil Bohu po všechny dny svého života.

Sv. *Vojtěch*, syn mocného vladyky Slavníka a Střežislavy, co útlé dítě upadl do těžké nemoci, tak že lékaři nedávali naděje k uzdravení. V této úzkosti nábožní rodičové položili jej na oltář Rodičky boží, prosíce Marii, potěšení všech zarmoucených, aby na mocnou přímluvu její dítě jejich se pozdravilo; při čemž zavázali se slibem, bude-li prosba jejich vyslyšena, že syna svého Bohu a církvi chtějí obětovati. Stalo se, jak žádali. *Vojtěch* se pozdravil a rodiče slibu svému věrně dostáli. *Vojtěch* byl do Dívína na vychování poslán, odkud když se do Prahy navrátil, byl na kněžství posvěcen; později stal se biskupem Pražským, a co hlasatel sv. evangelia v zemi pruské zasloužil si korunu mučnickou.

B) V druhém přikázání se zapovídá: jmena božího zlehčovati.

1. *Jmeno boží se zlehčuje, když se jmena: Bůh, Ježíš . . . kdež toho není třeba, — z pouhého zvyku, při každé malicherné příležitosti, z lehkovážnosti, žertem nebo z hněvu — neuctivě jmenují.*

Také *jmena svatých osob: Maria, Josef . . . a posvátných věcí: sakrament neb svátost . . . bez potřeby a neuctivě v hněvu a nevoli vyslovovati, nebo klíti a zlořečiti je hříchem. —*

Jmena svatá překrucovati a potvořiti jest daremný obyčej, jako: pro Krinda, safrlot, saframent, sakvient atd.

Slova písma: Nebude míti za nevinného Hospodin toho, kdo by vzal jmeno Hospodina, Boha svého nadarmo. II. Mojž. 20, 7. Svaté a hrozné jest jmeno Hospodinovo. Žlm. 100, 9. „Jmenování Boha nebyvej ustavičně v ústech tvých a k jmenům svatým nepřiměšuj se, — nebo nebudeš bez viny od nich. Sir. 23, 10. Kdožkoli oslaví mne, oslavím ho; kteříž pak mne potupují, budou zavrženi. I. Král. 2, 30.

Výroky svatých. Nesluší o Bohu a o božských věcech žertovně a jako z kratochvíle mluvíti, nýbrž s velikou pobožností a šetrností. Sv. Frant. Sal. Což nevíte, kdo jest Bůh a jak má jmenován býti? Mluví-li kdo o některém vážném muži zle, říkáme mu:

Prvé než o něm budeš mluvit, vymej ústa svá! A naproti s Tím, jenž jest vši úcty hoden, zacházíváme s nejrzejší lehkomyšlností. Sv. Jan Zl.

Příklady.

Sv. *Auxenc*, poustevník na hoře Oxia, horlil proti klení. Jen ke cti a chvále boží, říkával, máme ústa svá otvírat, ne pak, bychom jména božího zneuctivali a potupovali jeho velebnost.

Klaudius Bernhard, chudý kněz nazvaný, třásl se na celém těle, kdykoli slyšel zaklíti. Jedenkrát potkal vozku, kterýž nehorázně klel. Klaudius mu laskavě domlouval; však si za to notný políček utržil. „Příteli, pravil kněz, „dej mi ještě jeden políček, ale pro všecko tě prosím, více neklej!“

Sv. *Ludvík z Gonzagy* podrobil se pokání po všechn čas svého života, protože v dětinství svém několik slov zlojících u přítomnosti vojska otce svého promluvil.

Synek přišel pozdě ze školy domů, začož otec velmi ho plísnil a při tom hrozně klel. Chlapec padna na kolena, prosil: „Otče, prosím vás, bíte mne, ale neklejte.“ Otec se zarazil a odtud se měl na pozoru, aby neklel.

Jistý mladý hospodář hrozně klíval. Místní farář nejednou ho napomínal. „Já si tak zvykl, vylouval se mladík, můj otec též klíval.“ „Daremného zvyku třeba zanechat,“ odpověděl farář. „Myslím, dí hospodář, že slova nejsou hříchem.“ — „Však slova vycházejí ze srdce, a nejsou-li opravdová, jsou směšná! A slova divoká člověka samého zdivočí, že konečně sebe není mocen. Jak tedy pošetilé a hříšné je klení!“ — Upřímná slova tato vzal si mladý rolník k srdci a klení zanechal. — Jdi a učíš též! —

2. *Jméno boží se zlehčuje rouháním*, když se o Bohu a o pravém náboženství potupně mluví.

Rouhání proti Bohu se dopouští, kdo city lehkovážnosti, pohrdání a nenávisti proti Bohu na jevo dává. Obnáší tedy v sobě rouhání každou řeč neb jednání na zúmyslné zlehčení, pohrdání a tupení Boha a všeho, co k pravé víře a poctě boží se táhne.

Rouhání může se člověk dopustit také myšlením a skutkem, když se o Bohu zúmyslu potupně smýšlí, Bohu, nebi pěstmi se hrozí, na kříž neb obrazy svatých se plvá atd.

Vychází pak rouhání z hrdé mysli, která přeceňuje své zásluhy a přednosti, tak že tvor chce se rovnati tvůrci, nebo že člověk bludně se domýšlí, jakoby Bůh v soudech svých byl stranný a nespravedlivý. Obyčejně bývá rouhání účinek a následek velké

surovosti, která se srdcem spustlým a náruživostmi zohyzděným bývá sloučena a klením, láním, přísaháním a jiným tupením Boha a svatého náboženství se jeví.

Tato nepravost jest velmi hnusná, ošklivá; nebo rouhač samu osobu božskou uráží; člověk bídný tvor, jemuž Bůh tak mnohá dobrodiní prokazuje. — Rouhání také velice škodí, poněvadž se jím city a zásady bezbožné rozmáhají, jiní lidé se pohoršují neb u víře v Boha se rozviklají.

Proto varuje písmo sv. od rouhání na mnohých místech (níže).

Bůh rouhání přísně tresce. V st. zákoně byl na rouhání ustanoven trest ukamenování. — Dle kanon. práva musel druhdy rouhač po sedm neděl při službách božích v kajicím rouše před kostelem stát a po sedm pátků se postit. Všickni lidé zbožní u všech národů rouhání se hrozili. Králové, knížata přísně je trestávali. Také zákony novější doby určují na veřejné rouhání, zlehčování a tupení sv. náboženství tresty vazby v žaláři nebo v káznici.

Není sice vždycky rouháním, když kdo z posvátných osob a věcí úsměšky a žerty si tropí bez zlého úmyslu: předce však může býti i nevhodné a lehkovážné vtipkování těžkým hříchem, zvláště když se tím dává pohoršení, neb úcta a bázeň k Bohu se u jiných podvrací.

Úvaha. Křesťane, nechtěj jména božího zneuctívati klením a rouháním. Kdybys někdy slyšel jméno boží zlehčovati, nesmíš toho lhostejně snášeti; pouč opatrně rouhače o velikosti a ohavnosti hříchu a hleď ho k tomu přivésti, aby ctil a velebil nejsv. jméno boží tak, jako andělé a svatí v nebesích.

Slova písma. „Nepoškvřňujte jména mého svatého, abych posvěcen byl uprostřed synův israelských.“ III. *Mjž.* 22, 32. „Člověk, kterýž by zlořečil Bohu svému, ponese pokutu za hřích svůj, a kdožby se rouhal jménu Hospodinovu, ať smrtí umře.“ III. *Mojž.* 24, 13—19. a 24, 23. Proto známo vám činím, že žádný, kdo Duchem božím mluví, nezlořečí Pánu Ježíši. I. *Kor.* 12, 3. „Nyní složte všecko to: hněv, prchlivost, zlost, zlořečení, mrzkou řeč z úst svých.“ *Kol.* 3, 8.

Výrok sv. Otců: V čem záleží vlastně rouhání? Bohoslovci praví, že jest to urážlivá řeč proti Bohu. S kým tedy, s kým se spouští člověk Bohu se rouhající? Přímo napadá Boha samého. Proti všemohoucímu pozdvihl se. (*Job* 15, 25.) Sv. *Alfons Liguori.* Rouhání, praví sv. Jeroným, jest těžší hřích než krádež, cizoložství a vražda. Všecky ostatní hříchy pocházejí buď z křehkosti, buď

z nevědomosti; rouhání však béře svůj původ jedině ze zlomyslnosti. *Týž.* Prorok Isaiáš volá: Běda národu hříšnému . . . rouhá-li se svatému israelskému (Bohu 13, 16.). Běda a věčně běda rouhačům, neboť zbožný Tobiáš (13, 16.) praví: „Zlořečení budou, kteřížby se rouhali tobě.“ *Týž.* Osměluješ se úst svých otevřítí proti Všemohoucímu, na něhož andělé, archandělé, cherubíni a serafíni s třesením patří! Zejtra budeš státi před jeho stolicí soudnou a dnes se k takovému řečem odvažuješ? Nelekáš se, že na tebe oheň s nebe spadne, jenž takto mluvíš? Nebojíš se, že země se otevře a tebe pohltí? Sv. *Efrem.* Rouhač je horší nad zatracence; tento proklíná Boha alespoň proto, že je od něho kárán, onen však proklíná Boha, an od něho dobrodiní obdržuje. Sv. *Liguori.*

Podobenství. Kdo kamením vzhůru hází, na hlavu jeho padne. *Sir. 27.* Toto praví Hospodin: Protože jste mluvili slovo to (rouhavé), aj, já dávám slova má v ústech tvých v oheň a lid tento v dříví a zžíře je. *Jer. 5.* Meč kuje a brousí na vlastní duši svou, kdo se nevděčně a potupně proti Bohu staví. Sv. *Jan Zl.* Nezdárný syn otci spílá a nešlechovník Bohu se rouhá. *Lohner.* „Naostřili jako meč jazyky své, natáhli lučiště věc hořkou, aby stříleli na nepoškrvněného.“ *Žlm. 63.* Rouhač si hůře počíná než pes; nebo pes nekouše svého pána, ani když je bit; rouhač pak tupí Boha těmi samými ústy, jimiž pokrmu a nápoje požívá, Bohem mu uděleného. *Kotte.* Duch sv. mluví ústy lidí dobrých, ďábel pak ústy rouhačů. *Týž.* Když by kdo v společnosti mluvil proti mocnáři, zajisté jej upozorníš na zlé následky řeči jeho: tím spíše máš střežiti a kárati těch, kteří by se veřejně rouhali Bohu.

Příslaví. Chval Boha jak moha. — Chvále Boha nezahyneš, rouhaje se neobživneš. — Nevyprosíš-li, nevyhlaješ. — Lépe zpívati, nežli klívati. — Kdo za pluhem kleje, zlé semeno seje.

Příklady.

Rouhali se Bohu a byli potrestáni jak čteme v písmě sv.: *Syn Salumithy.* Vyšed syn ženy israelské, vadil se; a když rouhal se jmenu božímu a zlořečil mu, přiveden jest k Mojžíšovi. I vsadili ho do žaláře, dokavadž by neznal, co by kázal Hospodin s ním učiniti. Hospodin pak mluvil k Mojžíšovi, řka: „Vyveď rouhače ven ze stanu a nechť vloží všickni, kteříž ho slyšeli, ruce své na hlavu jeho a ať jej ukamenuje veškeren lid.“ III. *Mjž. 24, 10—17.*

Řekl *Nathan Davidovi:* Poněvadž jsi dal příčinu, aby se

rouhali nepřátelé Hospodinovi, pro tu věc syn, kterýž se narodil tobě, smrtí umře.“ II. Kr. 12, 14.

Senacherib, král assyrský, oblehna pevná města v zemi israelské, poslal Ezechiášovi králi list, plný rouhání proti Bohu. Když byl Ezechiáš list ten přečetl, šel do chrámu a rozprostřel list před Hospodinem, — a modlil se. — Pak to oznámil Isaiáši proroku, kterýž mu odpověděl: Toto praví Hospodin: „Zač jsi se modlil, vyslyšel jsem tě; Senacherib nepřijde do města Jerusalema; nebo Já je budu ostríhati.“ Následující noci pobil anděl Hospodinův v ležení assyrském sto pět a osmdesát tisíc mužů. — Když byl Senacherib ráno vstal, a spatřil své ležení mrtvolami pokryté, pln hanby pospíchal odtud do své země, kdežto pak brzy od svých vlastních synů byl usmrcen. IV. Král. 19.; srv. *Isai* 36, 18—20.

Král *Nabuchodonosor* rouhal se Hospodinu, proto byl jako v hovado proměněn. Daniel 3, 15.; 4, 30.

Král *Antiochus* byl pro své rouhání ohavnou a bolestnou nemocí od Boha potrestán tak, že tělo jeho červi za živa žrali, v bolestech nesnesitelných maso z něho přšelo a zápachem všecko vojsko bylo obtěžováno. II. Mak. 9, 9.

Pyšný a rouhavý *Nikanor* byl v bitvě náhlou smrtí od Boha potrestán. Když Judas Makabejský mrtvolu jeho spatřil, rozkázal mu hlavu a ruku, kterou proti chrámu Hospodinovu pozdvihl, utíti a proti chrámu zavěsiti. II. Mak. 15, 33.

Israelitům, když povstali proti Hospodinu ústy svými, a utrhavě mluvili proti němu, Ezechiel takto prorokoval: „Toto praví Bůh: Když se veseliti bude všecka země, v pustinu tě obrátím. Rozptýlena budeš horo Seir i všecka země idumejská, i zvědít, že já jsem Hospodin.“ *Ezech.* 35, 13—15.

Židé rouhali se *Pánu Ježíši* na kříži; podobně *lotr na levici* visící se mu rouhal, proto zahynul. *Luk.* 23.

„Židé nějaké rouhání slyšíce, měli ve zvyku *roztrhnouti roucho* své: jakož svá roucha roztrhli Pavel a Barnabáš, když jim božskou prokazovali úctu.“ *Rhabanus.*

Jiné příklady:

Sv. *Polykarp*, když něco rouhavého slyšel, zacpáváje sobě hned uši, volal: „Ach Bože, k jakým časům jsi mne dochoval!“ — Když mu hrozili před soudem, že bude za živa upálen, nebude-li se rouhati Kristu, statečně odpověděl: „Je tomu více než 86 let, co mně Kristus mnohá dobrodiní prokazuje, a já bych měl nyní tak urazit svého Pána a Spasitele?“

Císař *Julian* odpadlík, jenž jméno Kristus chtěl z oboru světa vyhladiti, potkav druhdy horlivého křesťana, tázal se ho s úsměškem: Co dělá Galilejský, syn tesařův? Načež křesťan tiše odpověděl: Právě sbíjí pro tebe rakev! A vskutku byl za několik dní *Julian* mrtev. Však i v posledních dobách života rouhavě zvolal: Ty jsi zvítězil, Galilejský! —

Simon Turvai byl okolo roku 1201 v Paříži professorem svobodných umění, muž plnější umění, které nadýmá, než-li lásky která vzdělává; veřejně učil ve školách, že celý zákon Kristův zevrub zná, ale spolu se opovážlivě chlubil, že ho zlehčiti a snadno vyvrátiti může. Ale brzo takovou zapoměnlivostí byl poražen, že ani čísti, ani Otčenáš se modliti neuměl. Jeho syn musel ho jako dítě učit poznovu písmeny znát, sylabovat a číst.

Císař *Justinian* rouhače na hrdle trestati velel. Král škotský *Keret* rouhači jazyk vytrhnouti kázal.

Sv. *Ludvík*, král francouzský, vydal poručení, aby těm, kteří se svévolně rouhají jménu božimu, znamení na čele řevavým železem bylo vypáleno. Synu pak svému, kterýž po jeho smrti měl dosednouti na trůn, pravil: Synu, prosím tě, pečuj, aby všeliký hřích z země tvých vyhlazen byl; zvláště pak hřích rouhání se Bohu. Nedopusť, aby někdo rouhavě proti Bohu mluvil. — Když mu někteří domlouvali, že to trest příliš veliký, odpověděl: Já bych sám si dal takové znamení na tvář vypáliti, kdyby tím rouhání z království mého bylo vypuzeno! —

Na sněmu *Lateránském* za papeže *Leona X.* bylo nařízeno, aby rouhači se neudělovalo rozhřešení, leč po velikém pokání.

3. *Jméno boží zlehčuje, kdo Boha a víru v něho veřejně zapírá.*

Slova písma: „Kdožkoli se stydětí bude za mne a za slova má i syn člověka stydětí se bude za něj, když přijde v slávě Otce svého s anđely svatými.“ *Mar.* 8, 38. „Kdožby mne zapřel před lidmi, zapřímť ho i já před Otcem svým v nebesích.“ *Mat.* 10, 33.

Výroky svatých: Tuší-li ten, že by byl křesťanem, kdož se buďto stydí aneb bojí křesťanství vyznávati? Medle může-li býti s Kristem, kdo se rdí aneb strachuje Kristu přináležeti? Sv. *Cyprian.* Ostatně viz díl I. str. 86—94.

4. *Jméno boží se zlehčuje, když kdo slovo boží buď zúmýslně, z pohrdání nechce slyšetí nebo nepozorně poslouchá.*

Slova písma: „Proroka vzbudím z prostředku bratří jejich po-

dobného tobě, a vložím slova má v ústa jeho, a bude mluvit k nim všecko, což mu přikážu. Kdožby pak nechtěl slyšeti slov jeho, kteráž bude mluvit ve jmenu mém, já budu mstitelem. V. *Mjž.* 18, 18. 19. Kdo mne nemiluje, řečí mých nezachovává. *Jan* 14, 24. Služebník, který poznal vůli pána svého a nečinil podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami.“ *Luk.* 12, 47.

„Kdo uchyluje uší svých, aby neslyšel zákona, modlitba jeho bude ohavností.“ *Přísł.* 28, 9. „Kdožkoli by nepřijal vás, aniž uposlechl řečí vašich, vyjdouce ven z domu neb z města, vyrazte prach z nohou svých. Amen, pravím vám, lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorských v den soudný, nežli městu tomu.“ *Mat.* 10, 14. 15. Viz II. přikázání církevní.

5. *Když se slovo boží buď kazí*, — když se totiž písmo sv. od pravého smyslu převrací k bludným, bezbožným učením a kacířstvím — *neb se ho zle užívá*, — když se t. slova a výroky písmo, ježto v největší úctě chovati dlužno, aniž by se chtěly potupiti, žertem uvádějí, od lidí nešlechetných překrucují k všelikým nesvatým věcem: k pochlebování a utrhání, k hádání a čarám, k spisům potupným, k pokušení, — jako ďábel Pána Ježíše — nebo k ospravedlnění mravných pokleskův a hříchů.

Slova písmo: „Nepřidáte nic k slovům, kteréž vám mluvím, aniž co ujmete od něho.“ V. *Mjž.* 4, 2. „Snázeť jest nebi i zemi pominouti, nežli jednomu tytlíku ze zákona padnouti.“ *Luk.* 16, 17. „Nejsem jako mnozí, falšující slovo boží.“ II. *Kor.* 2, 17. „Bychom pak i my, neb anděl s nebe kázal vám mimo to, což jsme kázali vám, prokletý buď.“ *Gal.* 1, 8., *Kor.* 6, 17. Vy tedy, bratří, to prvé vědouce, ostříhejte se, abyste bludem nemoudrých jsouce vedeni, nevypadli od své pevnosti. II. *Petr.* 3. 17.

Výroky sv. Otců: Některých písem kacířstvo nepřijímá, a které přijímá, ty máte přidáváním a ubíráním dle soustavy učení svého, nepřijímá jich v úplné celosti aneb je skrácuje, všelikých výkladů jim podstrkujíc. *Tertul.* Bludaři kazí písmo; pomíjejí mnohé výpovědi a vyhledávají, zdaliž by nemohli něco najíti, cožby svědčilo a lichotilo bludu jejich. Sv. *Jan Zl.* Nesvědčí o Bohu a božských věcech žertovně a jako z kratochvíle mluvit. Sv. *Fr. Sal.* Jižť pak vím, že nebylo evangelium nikým změněno, leč od učeníkův Marciona, Valentina a snad i Luciana, což ovšem není chyba evangelia, alebrž oněch, kteří se opovážili je znešvařovati. *Origines.*

6. *Jmeno boží zlehčuje*, kdo při všem počínání jen *vlastní*

cti vyhledává, kdo zákon boží drze přestupuje a všelikými hříchy Boha i jméno jeho potupuje.

Slova písma: „Kdo sám ze sebe mluví, chvály vlastní hledá; ale kdo hledá chvály toho, kterýž ho poslal, ten jest pravdomluvný.“ *Jan 7, 18.* „Milovali slávu lidskou (svou) více, než slávu boží.“ *Jan 12, 43.* „Nechlub se moudrý v moudrosti své, aniž se chlub silný v síle své.“ *Jer. 9, 23.* Nebývejme marné chvály žádostivi *Gal. 5, 26.* „Nehledali jsme chvály od lidí.“ *I. Tes. 2, 6.* — „Syn ctí otce a služebník pána svého; protož, jest-li jsem já Otec, kde jest čest má? a jest-li jsem já Pán, kde jest bázeň má? praví Hospodin.“ *Mat. 1, 6.*

„Sláva, čest a pokoj každému, kdo činí dobré. — Který zákonem se chlubíš, přestupováním zákona Boha zneuctíváš.“ *Řím. 2, 10. 23.*

Výroky sv. Otců: „Nepoznal jména jeho (nectí Boha), kdo je bere nadarmo; kdo k němu praví: Pane, Pane a nečiní, co On velí. Nepoznal jména jeho, kdo ho nectí jako Otce a nebojí se ho jako Pána. Nepoznal jména jeho, kdo se obrací k marnostem a bláznovstvím křivým. (Žlm. 39, 5.) Sv. Bernard.

7. *Jméno boží zlehčuje, kdo na Boha zapomíná, za mnohá prokázaná dobrodiní neděkuje, aniž za nová dobrodiní Boha prosí, čili kdo se buď nikdy aneb náležitě Bohu nemodlí.* (Viz část II.)

Slova písma: „Budiž pilen a vystříhej se, aby někdy nezapomenul na Hospodina Boha svého a nezanedbával příkázání jeho.“ *V. Mjž. 8, 11.* Boha, kterýž tebe zplodil, opustil jsi a zapomenul na Hospodina, stvořitele svého. Viděl to Hospodin a k hněvu popuzen jest. *V. M. 32, 18.; srv. 32, 6.* „Slyšte nebesa a pozoruj země, nebo Hospodin mluví: Syny jsem vychoval a vyvýšil, oni pak pohrdli mnou. Zná vůl hospodáře svého a osel jesle pána svého: Israel pak mne nepoznal a lid můj neporozuměl.“ *Isai 1, 2—4.* Zda-li zapomene panna na ozdobu svou a nevěsta na prsní tkanici svou: lid pak můj zapomněl na mne za dni nesčíslné. *Jer. 2, 32.*

Nedej sobě překážeti, aby se modlil vždycky. *Sir. 18, 22.* Budete-li zač prositi ve jménu mém, dám vám. Až dosavad za nic jste neprosili ve jménu mém. Proste a vezmete. *Jan 16, 23. 24.*

Výroky sv. Otců: Tehdáž zapomínají lidé na Boha nejspíše, když jeho dobrodiní požívají. *Lactanc.* Ducha nevděčného to známkou, zamlčovati dobrodiní božská. Sv. *Lev.*

Příklad. Sv. poustevník *Sabas* byl ve své jeskyni přepaden od divokých pohanů, kteří jsouce hladovi, požadovali spurně po-

krmu a nápoje. Jelikož Sabas jsa nuzný, neměl čeho hledati, počali hrozně láti; on však mlčky prostřel ovčinu a předložil jim několik tykví a jiného ovoce. Pohané nuzně nasyceni odešli. Za několik dní přišli zase a na důkaz své vděčnosti rozličné krmě přinesli. „Běda nám, zvolal sv. poustevník, divocí pohané pamětlivi jsou tak nepatrných dobrodiní, my pak požívající denně darův od nebeského Otce, nejen mu neděkujeme, nýbrž splácíme mu nevděčností!“

8. *Jmeno boží se zlehčuje, když se přísahá, kde není třeba, lehkovážně neb dokonce křivě.*

a) Bez potřeby, *lehkovážně přísahá*, kdo často přísahá i na věci nepatrné, malicherné. Prísahy, byť i dobrá byla, často užívati není chvalitebno. „Příčina leží v tom, že přísaha toliko za tou příčinou ustanovena jest, aby byla jako podporou nedostatečnosti lidské a nevyhnutelnou pomůckou k dosvědčení toho, co pravíme.“ *Katech. římský.* Kdo si uvykl často byť i na pravdu přísahati, snadno bude přísahati na lež, i malou vážnost k Bohu na jevo dává. — Daremná, hříšná jest přísaha, když se skládá prchle, přenáhleně, beze vší rozvahy; když přísahající nebyl puzen mocí a nutností věci samé, nýbrž jen pohnutím mysli, láskou neb nenávisť.

Téhož způsobu jest bezbožné ujišťování mnohých lidí, kteří ve věci nepatrné a nepodstatné přísahají beze vší příčiny a rozvahy, jen ze zlého zvyku, jako činí kupující a prodávající.

Sem náleží *zařikání* neb zaklínání: na mou duši, ať mne Bůh tresce, ať mně zdraví nedá, ať jsem zatracen, ať Boha neuzřím na věky!... Ti a takoví těžce hřeší, neboť zlehčují velebnost boží a spravedlivému soudci a mstiteli se podrobují. — „Ačkoliv neupíráme, že mnohé z těchto mluvení způsobů tak se bráti mohou, jakoby platnosti přísahy do sebe neměly.“ *Kat. řím.*

b) *Křivě přísahá* nejen ten, kdo něco přísahou za pravé prohlašuje, o čem ví, že to nepravé, nýbrž i ten, kdo přísahou něco ujišťuje, o čem sám se domýšlí, že jest to nepravé, ačkoliv jest to pravdivé.

Hřeší podobně, kdo sice na pravdu přísahá, avšak že věc se takto má, pouze se domýšlí; neb kdo přísahaje *klame*, v mysli něco dodává neb tají (*reservatio mentalis*).

Z téhož hříchu se viní, kdo s přísahou něco učiniti slibuje, kdežto v srdci nemá úmyslu slibu dostáti, anebo měl-li, potom *slíb* neplní, *ruší*.

Těžce hřeší, kdo křivě přísahá; nebo Boha ke lži za

bera, vševědoucího a spravedlivého potupuje, ano Boha se odříká i pomstu jeho a trest na se přivolává. Krivopřísežník bližnímu křivdí a nejvážnější způsob vzájemného úvěru podkopává. — Proto pohané i židé měli křivou přísahu v ošklivosti, — tím více křesťan se jí chrániti má, od níž nás Bůh hrozbami odstrašuje, abychom na sebe neuvalili jeho hněvu.

c) *Přísahou hřeší*, kdoby přísahal něco zlého vykonati, — že zpáchá smrtelný hřích, na př. vraždu člověka; neb co dobrého opomenouti, — že se na př. nebude modliti, nepůjde do kostela, nebude přijímati sv. svátosti . . . neb když se k něčemu zavazuje, co může snadno k hříchu vésti.

Kdo něco takového přísahou slíbil, není povinen, ano nesmí toho plniti, sice by k jednomu hříchu nový, těžší hřích přičinil.

K hříšným přísahám náležejí také *hrozby* ze zlosti a hněvu, na př. když rodiče dítkám vyhrožují: hlavu ti rozrazím, hnáty ti polámu . . . a *kletby*, když jim přejí a na Bohu vyžadují časnou bídu neb věčné zatracení, jež ku potrestání obou stran často se naplňují.

Úvaha. Křesťane, nechtěj nikdy přísahati křivě, buď že bysi nějakého zisku došel, podezření od sebe odvrátil, nebo hanby a trestu se osvobodil. Pomni, co prospěje člověku, byť i celý svět získal, ale na duši své věčnou škodu trpěl a trest boží na se uvalil? Pomni také, že bys se křivou přísahou vnitřního pokoje zbavil, neboť křivá přísaha svědomí hryze a často k zoufalství přivádí. — Přísahal-lis komu věrnost, nepřestávej ji zachovávat. — Chraňme se přísahy nepotřebné a lehkomyšlné, zvláště pak přísahy hříšné. Stalo-li by se, že bys někdy v rozhorlení hříšně přísahal, neosměluj se tak hrozné přísahy splniti. Jestli při posledním soudu budem muset počet klásti z každého slova marného, co se má říci o nepravostech, jimiž se povrhne jménem božím?

Slova písma: Přísahání nechť ústa tvá nepřivykají; nebo mnozí jsou pádové v něm. — Člověk, kterýž mnoho přísahá, naplněn bude nepravostí, a neodejde od domu jeho rána. *Sir.* 23, 9—14. Především pak věcmi, bratří moji, nepřísahaňte ani skrz nebe, ani skrz zemi, ani kteroukoli jinou přísahou, ale buď řeč vaše: Jest, jest; není, není! abyste neupadli v odsouzení. *Jak.* 5, 12. Nebudeš křivě přísahati ve jméno mé, aniž poškrvniš jména Boha svého. III. *Mojž.* 19, 12.; III. *Král.* 8, 31. 32. Jedenkaždý zlého proti svému příteli nemyslete v srdcích svých a přísahy lživé nemilujte; nebo všecko to jest, čehož nenávidím, praví Hospodin. *Zach.* 8, 17. Opět slyšeli

jste, že řečeno bylo starým: Nebudeš křivě přísahati, ale splníš přísahy své. *Mat. 5, 33.* Spravedlivému zákon není uložen, ale nespravedlivým... lhářům a křivým přísežníkům, a jest-li co jiného, což jest na odpor zdravému učení. I. *Tim. 1, 9. 10.* Pakli by také říkali: Živt jest Hospodin! i to křivě přísahati budou. *Jer. 5, 2.*

Výroky sv. Otců a podobenství: Nikoho není, jenž by často přísahaje, někdy nepřísahal křivě; jakož není, aby ten, když sobě navykl mnoho mluvit, nemluvil časem věcí nepříhodných. Sv. *Jan Zl.* Jako není užitečno tělu přijímati léky, když jich není třeba, ano škodlivo jest: tak také duši není užitečno a spasno přísahati, když k tomu žádné důležité příčiny není. Sv. *Augustin.* Lhaní a přísahání budiž zcela neznámo jazyku tvému, ano tak veliká buď láska tvá ku pravdě, aby, cokoli řekneš, za přísahu jmíno bylo. Sv. *Jarolím.* Jestliže se lež právem světským odsuzuje, jestliže se podvod právem světským tresce: jak mnohem větší bude u Boha trestání toho, kdož k svým nepravým věcem a skutkům za svědka Boha béře? Sv. *Isidor.* Jako nejlepší svůj šat denně neoblékáš, bys mu neublížil; tak opatrným buď s přísaháním, abys neuškodil duši své. *Lohner.* Kdo se zvykl, klátiti rukama, snadno narazí; tak i ten, kdo přísahati uvykl. *Týž.* Žádná dýka tak neraní, žádný meč tak ukrutně nevraždí, jako přísaha nepravá, křivá. To si napiš na zdi i do srdce svého. *Kotte.*

Příслови: Přísahou Boha neoklamem. — Hustá přísaha, řídká pravda. — Bůh, kdo křivě přísahá, před rokem na soud táhne. — Křivé přísahání do pekla zahání.

Příklady.

Lehkovážně přísahali: *Esau*, jenž přísáhl a prodal bratru svému Jakobovi prvorozenství za krmí z šošovice (I. *Mojž. 25, 32.*), a *Herodes.* (Mar. 6.) (Viz níže.)

Křivě přísahali a přísahu zrušili: *Saul*, kterýžto se přísahou zavázal, že nezabije Davida, a brzy na to žehravostí podpálen, hledal jeho bezživotí. I. *Král. 19, 6.* Král *Sedechiáš* od Nabuchodnosora odstoupil, jenž ho byl sobě přísahou zavázal skrze Boha. II. *Chron. 36, 13.* *Eupator Antiochus* přísáhl a vyšel z pevnosti; ale zrušil rychle přísahu, kterouž učinil. I. *Mak. 6, 61.* *Bachides* přísáhl, řka: Neučinímť vám nic zlého, ani přátelům vašim. A uvěřili jemu. I jal z nich šedesáte mužů a zavraždil je. I. *Mak. 7, 15. 16.* *Andronikus*, správce říše Antiochovy, nechal od Menelaa, nejvyššího kněze, mnohými v chrámě ukradenými věcmi se navésti,

aby nábožného Oniáše, jenž proti této svatokrádeži veřejně mluvil a do svobodného města Dafny se utekl, zavraždil. I přišel Andronikus k Oniášovi, podal mu pravici svou na důkaz, že s ním nic zlého nemíní; ano přísáhl mu, že se mu nic zlého nestane, aby jen z Dafny vyšel. Když mu byl Oniáš uvěřil a vyšel odtud, Andronikus hned ho zabil, neostýchaje se spravedlnosti. II. *Mak.* 4, 34. *Petr* počal se proklínati a přísahati, žeby neznal člověka. II. *Mat.* 26, 72—74.

Přísahali hříšně; David, když před Saulem utíkaje na poušti bloudil a od Nabala bydlícího na té poušti nedosáhl žádných pokrmů, tak byl rozhorlen, že přísahal, že Nabala zabije a všecken statek jeho zničí. Však nesplnil přísahy této, věda že byla hříšná, Bohu nemilá. I. *Král.* 25. *Herodes* pošetilou přísahou se zavázav, dal dívce tancující hlavu Jana Křt. jako za odměnu tance. *Mar.* 6, 3. Tak i hříšná přísaha byla *oněch židů*, kteří tím závazkem se zapřísáhli, že ničeho neokusí, dokud by nezavraždili Pavla. *Skut. apošt.* 23, 12.

Přísaha byla i pohanům svatá:

Slovutný dějepisec *Plutarch* dí: Přísaha je pro muže svobodného a šlechtného pravou mukou; neboť ho bolí, že se pochybuje o pravdě jeho výpovědi, a že je přinucen odvolati se na svědka vševedoucího.

Agesilaus říkával o barbařích — národech cizích, — že ničím tak bohů neurážejí, jako že lehkovážně přísahají a často přísahu ruší.

Perikles, znamenitý řečník a státník Athénský, jsa požádán, aby ku prospěchu přítele přísahal, dal za odpověď: Jsem přítelem až po oltář (kde se přísahalo)!

Obyvatelé města Saguntu ve Španělích, než by byli slib věrnosti a přísahu Římanům učiněnou zrušili, a Hanibalovi brány své otevřeli, volili, hladem jsouce zmořeni, v ohni zahynouti.

Sv. *Basil* chválí jistého pohana jmenem *Klinia*, který přísahu v takové uctivosti měl, že volil raději tři hřivny zaplatiti, nežli by byl přísahu i spravedlivou složil.

V první punické válce *Mar. Attilius Regulus* zvláštní udatností, počestností a stálostí v štěstí i v neštěstí se vyznamenal. Jsa konsulem římským, zvítězil nad Karthagenskými. Potom šel do Afriky, kde tak Karthaginských svíral, že by rádi s Římany byli pokoj uzavřeli, kdyby výminky *Regulovy* nebyly příliš odporné. Okolnosti se ale pojednou změnily. *Xantip* byl Karthaginským ze Sparty ku pomoci poslán, zkušený vůdce vojenský, kterýž kleslé

šťěstí Karthaginských zase zpřímil. Po hrozném boji Regula přemohl, jal a do Karthaga přivedl, kdež tento po 5 let v žaláři vězel. Zatím se vojna mezi Římany a Karthagenskými vedla dále. Konečně si zemdlení Karthagenští žádali pokoje. Doufajíce, že by Regulus byl jejich prostředníkem, vyslali ho do Říma, aby tam o propuštění a měnu vězňů Karthagenských za Římské jednal. Dříve však musel přísahati, že se, pakli nic nevyjedná, opět navrátí. Regulus přišed do Říma, sám nejprvé k tomu radil, aby Římané žádné směny o vězné nečinili, ale pomyslili na to, že se slabí Karthagenští více Římanů, než Římané jich obávati musí. Římané ho uposlechli a hleděli horlivého vlastence obhájeti. Ale Regulus byl pamětliv své přísahy. Nadarmo ho přátelé prosili, aby se nevracel a přísahy nedbal. Aby slíbenou víru splnil, vrátil se zase do Karthaga k svým nepřátelům, kteříž ho, že nic nepořídil, rozličně mučiti dali. — A proto schvaluje se předně jeho věrnost k vlasti, že sobě více vážil obecného dobra, nežli svého vlastního života. Za druhé ale chválí se jeho víra, kterouž i nepřátelům držel a u vězení vedle přípovědi se dostavil, věda o tom dobře, že se tam jen k mukám dostaví.

Sdílím tuto způsobu neb formuli, dle níž v městě „Kandahar“ v zemi Perské přísahali všickni *státní úředníci*: „Přisahám Bohu, nejvyššímu Pánu nebes a země a u trůnu spravedlnosti, jehož stupňů ústa má se dotýkají, že schopna se cítím k tomuto úřadu, že jsem nepředěšel statnějších, kteří spolu žádali; že se nechci míti za nej-moudřejšího, a dobré rady že nechci zamítati z vysokomyslnosti; že chci návrhy cizí jako vlastní stejně horlivě podporovati, že zřizuje jiných k úřadům, budu zříti jen k spůsobilosti; že chci vyhledávati lidí schopných a hlav vtipných, však ostýchavých přiváděti k trůnu; že nechci pravdy zastíratí a bídy poddaných tajiti, byť mně hrozila i nemilost knížecí; že dvěře budou každému otevřeny a uši mé náchylny slyšeti všeliké stížnosti; že ve svém důstojenství nebudu pýchati; že k steskům chudiny nebudu necitelným; že nechci užítí příležitosti, abych prováděl vůli svou; konečně, kdyby prací neb věkem síly mé duševné neb tělesné ocháby, že chci dobrovolně se vzdáti svého úřadu.“ — Jestli nebyli státní úředníci v Kandaharu křivopřísežní, byli to samí patrioti neb horliví vlastenci.

Nezvykej přísahati bez potřeby a lehkovážně.

Sv. *Augustin* praví: Co se mne týká, mám přísahu v největší vážnosti, a proto jen když třeba jest přísahám, ale po náležitém uvážení, svatou bázni a uctivostí.

Sv. *Řehoř Naz.*, aby všeliká přísaha z úst jeho byla vyvržena, svatým se zavázal slibem, že se všeho přísahání bedlivě chce varovati.

Klotar II., král Frankův, chtěl si dát dělat skvostnou stolicí, zdobenou zlatem a drahým kamením. Žádný z umělců jeho netroufal si práci podle žádosti královny vyvésti. Právě tehdy zdržoval se u jednoho královského dvořenína sv. *Eligius*, zlatník, kteréhož dvořenín králi představil a vychvaloval jeho schopnost. I rozkázal král, aby se mu z pokladů královských vydalo zlato a drahé kamení. Když byla stolice hotova, líbila se králi velice, tak že ho u dvora chtěl podržeti; prv ale žádal od něho přísahu věrnosti. Sv. *Eligius*, domnívaje se, že by ta přísaha nebyla potřebna, a že by proti příkázání božímú těžce zhřešil, kdyby bez potřeby přísahal, prosil krále, aby ho k přísaze nenutil; i počal úzkostí hořce plakati. Což vida král, poznal jeho dobré svědomí a nežádal více na něm přísahy, řka: Tvé dobré svědomí mne ujišťuje o tvé věrnosti více, nežli přísaha, kterou bys složil.

Sv. *Jan Zl.* znamenaje, že věřící přísahání příliš uvykají, opřel se tomu vší silou a tuto ohavnou navyklost všemožně vypevniti se snažil. Tak hrozil jednou těm, kteří obyčej měli často přísahati, jestli se nepolepší, že je jako smilníky, cizoložníky a vražedníky z chrámu vyvrhne.

Sv. *Ludvík*, král franc., byl na své výpravě křižácké z prvu šťasten: poraziv Saraceny v Egyptě, dobyl města Damietty. Ale štěstí válečné se obrátilo; vojsko jeho, jež mnoho utrpělo hladem a morovou ranou, bylo v několika bitvách poraženo, a sám král Ludvík zajat. Učiněno příměří pod tou výminkou, aby Ludvík vydal Damietty a milion zlatých za sebe a za své vojsko dal výplaty, z nichž bylo dvě stě tisíc zlatých sleveno. Brzy na to byl sultán egyptský zavražděn; i žádali emirové — knížata — na králi, aby učiněné smlouvy potvrdil přísahou, sice hrozili mu smrtí. Ludvík, chtěje, aby se mu na slovo věřilo, odpověděl poslaným: Jděte a řekněte pánům svým, aby se mnou dle libosti učinili; já že volím raději umřítí, než proti vůli Boha mého jednati. Zakladatel naší víry přikázal nám: „Řeč vaše budiž: jest, jest! ne, ne! Co nad to, jest zlé, hříšné.“ Křesťanu netřeba přísahati; přípověď jako přísaha. — Po slovech těch upustili nepřátelé od přísahy a král Ludvík zachoval výminky, pod kterými se příměří stalo, co nejsvědomitěji. — Kdo tak v slovu stojí, netřeba mu přísahati.

Sv. *Elzear*, hrabě z Ariamu, nejen sám nepřísahal, nýbrž i

své čeledi učinil zákonem domácím, aby žádné přísahy nevypouštěli z úst svých.

Nepřisáhej křivě a neruš přísahy.

Godvin, hrabě z Kentu, nechal knížete Alfreda, jenž po smrti Kanuta II. do Anglicka přišel, aby správu té země přijal, usmrtiti, a pohnul Angličany, že bratra Alfredova, Eduarda, jemuž dceru svou Edithu za manželku dal, vyvolili za krále. Když byl král Eduard jednoho dne mnoho šlechticů, mezi nimiž byl i Godvin, pozval ke stolu svému, stalo se, že páže, jenž králi nápoj nesl, poklesl jednou nohou tak, kdyby hned druhé nohy byl nenastavil, žeby byl upadl. Při tom pronesl žertem, že nepřemožitelným jest bratr, když od bratra jest podporován, čím myslil obě své nohy. — „Ovšem,“ pravil král, „kdybch měl ještě bratra svého, podporovali bychom se ve spolek, jako tvá noha nyní podporovala druhou.“ Při těch slovích pohledl král ostře na hraběte Godvina, kterého dávno v podezření měl. Aby Godvin svrhl se sebe podezření, osmělil se křivě přísahati, řka: „Toto sousto ať jest mé poslední, jsem-li si o smrti knížete Alfreda něčeho vědom!“ A hle, pokrm, jež právě do úst kladl, zůstal mu v hrdle vězeti a usmrtil ho.

Sergius, místodržitel Tripolský, zadržel Leukadickým smlouvou povinné roční daně. Leukadští žalovali; když ale žaloba jejich nebyla vyslyšena, chopili se zbraně a hrozili, že krajinu Tripolskou poplení. Sergius tváře se, jakoby se chtěl pokojně vyrovnati, žádal, aby k němu posly vypravili, a potvrdil slavnou přísahou na evangelium slib, že se jim nic zlého nestane. Leukadští, spolehajíce na přísahu, poslali 84 nejvzácnějších mužů, kteřížto byli uctivě přijati a pozváni k velikým hodům. A však sotva se byli ke stolu posadili, dal je Sergius beze všeho milosrdenství všechny zahubiti. — Tato nevěrnost roznítla Leukadických tou měrou, že se ozbrojili a táhli proti Sergiovi. — Starý místodržitel Salomon, strýc Sergiův, šel jim naproti a vida, že jsou mnohem silnější, počal s nimi o mír jednati a sliboval, že se jim stane úplná spravedlnost. Slib svůj chtěl potvrditi přísahou na svaté evangelium učiněnou. Avšak Leukadští mu odpověděli: Nežli přísaze tvé uvěříme, musí dříve bojem býti zkušeno, zdali evangelium, skrze něž křesťané přísahají, kniha svatá jest, zdali má také moc pomstiti se nad těmi, kteří přísahu na ni učiněnou ruší! — I stala se zkouška hned následujícího dne a ukázalo se, že evangelium křesťanův jest svaté a ti, kteří přísahy ruší, že nezůstávají bez pomsty; nebo křesťané

byli v bitvě té zcela potřini; Salomon byl s koně sražen a hlava mu od Leukadských byla ufata.

Rudolf, král švábský, přísahal císaři Jindřichu IV. věrnost, již pak zrušil. Stalo se, že brzo na to v bitvě u Merseburku pravou ruku ztratil, již zvedna levicí svou, ukazoval vojínům, řka: Totě ta ruka, kterou jsem pánu svému věrnost přísahal; sudte sami, zdaž jsem ho právem opustil! —

Alboin, král Longobardův, po tři léta Pavii obléhal. I přísáhl v hněvu, že veškeré obyvatelstvo města po dobytí bez rozdílu mečem zahyne. V městě nastal mor a hlad, tak že měšťané v zoufalosti otevřeli brány. — Mnozí bojíce se pomsty královny, uzavírali se v domech svých; však Alboin velikomyslně všem odpustil.

Kleomenes učinil s Argovskými příměří na tři dni, i potvrdil je přísahou; však třetí den přepadl Argivských a mnoho jich pobil; což když mu vyčítáno, omlouval se, že bylo uzavřeno příměří na tři dni a ne na tři noci.

Nepřísaha hejlstivě a podvodně.

Jistý muž, jemuž zemřela žena, měl přísahati, mnoho-li po ní zbylo jmění, aby se mohly dětem podíly ustanovit. Zakopal sto tolarů do země, pak šel, udal co má jmění doma i odpřísáhl, domnívaje, že právě přísahal, ježto skutečně jen tolik měl v domě. Však podvod se vyhradil a muž byl přísně potrestán. Mimo to přišel o sto tolarův uschovaných; nebo žebrák, jenž ho byl pozoroval, v noci je vykopal.

Mladý obchodník, maje se vydati na cestu, svěřil tisíc zlatých v papírech *bohatému kupci*, maje ho za muže poctivého. Navrátil se šťastně, šel si pro peníze; než jak se ulekl, když kupec věděti nechtěl, že by mu byl co svěřil. Mladý obchodník žaloval a starý kupec měl přísahati. Odloživ klobouk a hůl, přísáhl směle, že peněz mu domněle svěřených u sebe nemá. Po přísaze jda se schodů, klopýtl přes hůl a těžce se poranil. Při pádu hlavice holi se roztloukla a bankovky, jež lakomý stařec byl v duté holi uschoval, se vysypaly. Mínil, že může právem přísahati, nemaje peněz u sebe; však lstivou přísahu hanbou i smrtí zaplatil.

Hříšné přísahy neplň.

Sofronius vypravuje o *dvou bratřích*, kteří věčnou nenávist si přísahali. Soused jejich všemožně se přičinil, aby je smířil. Mladší byl volný, starší pak trval v nepřátelství, vylouvaje se, že přísahal věčný hněv, i že nesmí přísahy zrušiti. „Milý příteli,“ pravil mu soused, „jak by se mohlo Pánu Bohu líbiti, žes přísahal na hřích

smrtný? Přísaha tvá je neplatná, a nesmíš ji ani zachovati; je tak mrzká, jako kdybysi přísahal, že nechceš zachovávatí přikázání boží. Ty jsi přísahal hříšně a hřích k hříchu bysi přidával, kdybysi chtěl přísahu svou plniti.“ Upřímná slova tato dojala ho tou měrou, že se hned s bratrem smířil, a odtud oba byli živi v lásce a svornosti.

Za času patriarchy Antiochenského *Řehoře* zbourilo se *vojsko* proti vůdci svému *Filipikovi*; i zapřísáhli se, že ho nechtí více za svého vojevůdce uznati. — Patriarcha je napomínal, oni pak odvolávali se na svou přísahu. „Dobře,“ odpověděl patriarcha, „mně, jako biskupovi, dána jest moc, vázati i rozvazovati a dle této moci sprošťuji vás přísahy vaší, jižto plniti bylo by hříchem.“ Na to vojíni se podrobili.

Nechtěj hrozit, ani na koho kletby uvrhovat neb komu zlořečit.

Noe po potopě zase vzdělával zemi a štípil vinici. Pije pak víno a neznaje moc jeho, opil se a obnažený ležel v stanu svém. Což když viděl *Chám*, syn jeho mladší, pověděl to dvěma bratřím svým, posmívaje se otci svému. Ale *Sem* a *Jafet* přikryli pláštěm otce svého. Procitnuv pak *Noe*, když zvěděl co mu učinil syn jeho *Cham*, zlořečil mu, řka: „Zlořečený *Chanaan*, služebník služebníků bude bratřím svým.“ *Semovi* pak a *Jafetovi* žehnal. I. *Mojž.* 9.

Strašný příklad vypravuje *sv. Augustin o jedné matce*, kteráž měla sedm synů a tři dcery, všechny neposlušné a nezdárné. Jedenkráte jsouc rozhorlena, zavedla všechny své děti ku křtitelnici, kde kletbu *Kainovu* na ně vyřkla, jež také záhy se splnila. Synové i dcery, odšedše z domu, toulali se po světě. Osm z dětí krátce zemřelo, dvě poslední, syn a dcera, přišedše do města *Hyppo* k *sv. Augustinu*, dotknutím ostatků *sv. Štěpána* se uzdravili. — Tak spravdila se slova písma *sv.*: „Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, zlořečení pak matčino z kořenů vyvrací základy.“ *Sir.* 3, 11.

9. *Jmeno boží se konečně zlehčuje, když se slibové, které jsme Bohu učinili, ruší, neb se plniti odkládají*, čím se Bůh vševědoucí obelhává a nevážnost k němu se na jevo dává. Nemá se slibovati, co je buď fysicky — naprosto — neb mravně nemožno. — Není nikdo před Bohem vázán plniti, co kdo zlého neb marného byl slíbil.

Úvaha. Křesťane, nechtěj slibu rušiti, zvláště pak, kterého jsi na křtu *sv.* učinil.

Slova písma. Když slib učiníš Hospodinu, nebudeš prodlévati splniti ho; nebo vyhledávati toho bude Hospodin Bůh tvůj a bu-

deš-li meškati, bude tobě počteno za hřích. V. *Mjž.* 23, 21. Pád jest člověku zžíratí svaté, a učiněné sliby odvolávati. *Přísl.* 20, 25. Slíbils-li co Bohu, neprodlévej to splniti; nelíbíť se jemu nevěrné a bláznivé slibování. Ale cožkoli bys slíbil (moudrého a dobrého) splň; nebo mnohem lépe jest neslibovati, než po slibu co připověděno nesplniti. *Kaz.* 5, 3. 4.; *Isai* 19, 21.

Výroky sv.: Před Pánem Bohem snadně neslibuj toho, čemu by nemohl dosti učiniti. Nezavazuj se tím, čeho by nemohl vyplniti. Nepokoušej se o to, čehož by nemohl provesti. Sv. *Isidor.* Ve zlém věrnosti nešetř; v hanebném slibu úmysl proměň. Zlé, co jsi slíbil, nečiň; čeho jsi neprozřetelně slíbil, nesplňuj. Bezbožný to slib, jenž se splňuje nešlechtností. Sv. *Bernard.* Mnoho budeš Pánu Bohu vinen, jest-li že toho, co jsi slíbil jemu, nevyplníš. Ti Bohu se nelíbí, kteří slibů svých nevyplňují. V počtu a mezi nevěrnými ti se počítají a kladou, kteřížto co jsou přislíbili, neplní. Lépe jest ovšem hned nic nepřipovídati a nic neslibovati, nežli potom připověda a přislíbě, dosti toho neučiniti; lépe jest toho nezačítí, čeho by nemínil skutkem vyplniti. Sv. *Isidor.*

Příklady.

Nepравé, hříšné sliby učinili: *Jefté*, učiniv slib, že co mu po vítězství nad Amonitskými z domu jeho vstříc přijde, Bohu obětovati bude. I vyšla mu vstříc jeho dcera, kterouž, ač s bolestí velikou, obětoval. *Soudc.* 11, 30. 31.

Slib hřísný učinili *Židé*, kteří se zavázali sv. Pavla zabiti. *Sk.* 23, 14.

Slibi neruš. Jistý *zeman* v městě Alexandrii, jmenem *Eutrop*, učinil slib, že potřebnou nádobu k službě oltářní chrámu sv. Menna chce obětovati. I nechal dvě takových nádob vyhotoviti, jednu k své potřebě, na druhou, lepší nechal vrýti jmeno sv. Menna. Kteroužto když uzřel, oblíbiv si ji, podržel, a obětoval tu druhou beze jména. Nedlouho na to plavil se po moři, kdež mu ta krásná nádoba do vody spadla. Služebník jeho rychle do vody skočil, aby ji vytáhl; ale již počínal tonouti. Tu se Eutrop na slib svůj rozpomenul, želel svého provinění; slíbil obě nádoby chrámu za oběť přinesti a ihned služebník jeho z nebezpečení vyvázl. Eutrop dostal slibu svému, a služebník vstoupil do řehole sv. Menna. —

Když *Isdegardes*, král Perský, sv. *Benjamína*, jáhna, všemožně usiloval od víry kř. odvrátiti, řekl mu tento: Řekni, o králi, jaký bys ortel vznesl na toho vojína, který by vojsko tvé opustiv, při

pojil se k nepříteli? Odsoudil bych ho k nejkřutější smrti, byla odpověď jeho. I jak křuté smrti hoden by byl ten, doložil sv. jáhen, jenž by Boha a Pána svého se opovážil zapřít, pouze proto, aby chatrnému stvoření se zalíbil? —

Přísloví: Čeho nemáš, neslibuj. — Raději neslibovat, nežli slibu nedostát. — Kdo mnoho slibuje, málo plní. — Hřích jest, nedostáti slibu. —

Třetí přikázání boží

zní: „*Pomni, abys den sváteční (sobotní) světil.*“

A) *V třetím přikázání se velí, abychom den sváteční světili, t. j. abychom Bohu zevní poctu a službu konali a ustanovuje se čas, kdy se to diti má.*

1. *V starém zákoně byla sobota dnem svátečním. Bůh sám uložil lidem, aby sedmý den každého téhodne světili a jemu sloužili.*

Sedmý den nazván sobotou, t. j. odpočínutí, poněvadž Bůh v šesti dnech stvoření světa dokonal a dne sedmého ode všeho díla odpočinul.

Byla tedy sobota Israelitům jako pomníkem stvoření veškerenstva. — Také byla jim na památku, že těžkého jha egyptské služebnosti byli zbaveni. — Konečně byla jim znamením soboty duchovní, odpočínutí věčného v nebesích. *Isai 66, 22. 23. srv. Žid. 4, 1—11.; Zj. 14, 13.*

2. *V novém zákoně jest již od času sv. apoštolů neděle, t. j. první den v témdni, ustanovena, v kterýžto den stvoření světa vzalo počátek. Sv. apoštolové ustanovili, aby svěcení soboty bylo přeneseno na den nedělní na památku, že téhož dne Kristus vstal z mrtvých a Duch sv. byl seslán. Jest tedy neděle památka vykoupení, nového stvoření duchovního, které téhož dne dokonáno a stvrzeno bylo. „Svěcení soboty mělo býti zrušeno, když ostatní židovské služby boží a obřady zastaraly, totiž při smrti Pána Ježíše; proto nazývá se neděle dnem Páně.“ *Katech. Řím.* Také ustanovena neděle, aby se ní křesťané rozeznávali od židů, či aby se církev křesťanská dělila od židovstva, jakž o tom svědčí sv. Ignác.*

3. *Spůsob svěcení neděle.* Svěcením soboty znamená se v písmě sv. odpočínutí od tělesných prací; však i den k božským úkonům a duchovním povinnostem zasvěcený. — *Přikazuje se tedy:*

a) *Od práce odpočívati, bychom na těle pookřáli a nerozdílným*

srdcem Bohu sloužiti mohli. — Šest dní máme konati práce své, tak aby nebyly odkládány na den sváteční, v němž by se mysl neodvracela od Boha, a zabývati se mohla věcmi božskými.

b) *Máme pobožné skutky konati.* — Neděle jest sice den odpočínutí, nikoliv ale den lenosti. Tělo má odpočívati, aby duch mohl Bohu sloužiti a o spasení své pečovati. — Den nedělní a sváteční tenkrát úplně a dokonale světíme, když konáme skutky nábožnosti a křesťanské lásky. — V neděli a ve svátek mají křesťané chrám Páně — zvláště svůj farní — navštěvovati, kde by obcovali službám božím, totiž kázání a mši sv. pobožně poslouchali, a sv. svátosti hodně přijímali. Celý den je službě boží zasvěcen; proto, možná-li, mají odpoledne býti přítomni křesťanskému cvičení a požehnání. Také doma mají se modlit a Boha zpěvem chválit, mravné, pobožné knihy číst a rozjímat, neb o Bohu a o věcech božských rozmlouvat. — Po službách božích mohou v přírodě se procházeti nebo scházeti se s dobrými přáteli, zvláště pak mají tělesné a duchovní skutky milosrdné prokazovat, jako jsou: lačné krmit, nemocné navštěvovat, neumělých učit, zarmoucených těšit což také jest služba boží.

B) *V třetím přikázání se zapovídá vše, coby v den nedělní a sváteční překáželo zevní poctě a pravé službě boží, tudíž:*

1. *Všeliká služebná práce, kdež jí není třeba a bez náležitého povolení.*

a) *Služebná práce jest taková hmotná těžká práce, ježto se koná ze mzdy, obyčejně od osob služebných, a kterou si nádeníci, dělníci, rolníci a řemeslníci výživy dobývají.*

Práce pouze duchem konané, jako: čtení, psaní, zpěv, hudba a jiné ku vzdělání ducha a k ušlechtnění srdce sloužící, nenáleží k pracem služebným. — Ovšem ale zapovídá se každé zaměstnání světské, je-li hlučné, pobožnost rušící, jako: všeliké obchodění, dovážení zboží, trhování, koupě a prodej, úřední jednání a rozepře soudní.

b) *Všeliká práce hmotná nezapovídá se, jakoby byla sama mrzká neb hříšná, nýbrž že odtrhuje mysl i srdce od Boha, že poctě a službě boží překáží. Tudíž 1) nezakazují se skutky a práce hmotné za příčinou služeb božích konané, jako ozdobovat chrámy, připravovat oltáře*

2) *Dovoluje se hmotně pracovat, když toho žádá nutná potřeba k zachování života, jako: pokrmu vařit, dobytek krmit a poklízet,*

příbytek čistit, čeho třeba pro ten den kupovat, — pakli to nebylo možno v sobotu. —

3) *Dovoleny jsou práce, ježto se nedají odložit*, n. p. hrob kopat, dělat rakev . .

4) *Když to vyšší povinnost a křesťanská láska káže*, aby se bez prodlení veliká škoda zamezila neb odvrátila, n. p. nemocným posluhovat, hasit v pádu ohně, při povodni pomahat. Chudé matky mohou na dítky a čeledínové pro sebe prát a spravovat.

5) *Kdyby odklad tělesných prací veliké škody spůsobil*, jako dílo v hutích při vysokých pecech, nebo v čas žní, když dlouho deštivé počasí trvá a jest se obávat, že by obilí zrostlo.

6) Jiná potřebná obyčejná zaměstnání k *obecnému prospěchu*, jako jsou: pošty a dovážení osob po cestách i po železnicích.

7) Konečně dovoleny jsou i *slušné hry a zábavy* ku posile a k zotavení těla i ducha.

c) *Lidé lehkovážní* a zištní ku pracím služebným v den Páně snadno nacházejí *výmluvy*; proto kdožkoli jich musí konati, třeba mají zvláštního *povolení* duchovních představených, farářův a v důležitých případech biskupů, leč by v potřebách náhlých, nenadálých *povolení* nedalo se opatřiti.

d) *Kdoby bez potřeby a bez náležitého povolení* v den nedělní a sváteční služebné práce konal, *dopouští se těžkého hříchu*, nebo přestupuje *příkázání boží* a neposlušen je Církve Kristovy.

e) *Podobně účastní se hříchu*, kdoby svým podřízeným čeledínům a dělníkům takové práce bez potřeby ukládal anebo k nim *přivoloval*. Hospodin chtěl, aby v den Páně *odpočívala i hovada*; nebo zvíře nemůže samo konati práce, nýbrž pomahá jen člověku. Tedy v den sváteční ani hovadům se *pracovati nedopouští*, jichžto síly lidé k práci potřebují, a hřeší, kdo hovada v den Páně ku práci *pohání*. (Viz níže II. a V. *Mojž.*)

2. *V třetím příkázání se zapovídá v den Páně zanedbávati služeb božích a konati skutky hříšné a radovánky*, které ten den buď zlehčují aneb pro které ho nelze světiti, jako: *nestřídmé pití*, *rozpustilé hry a prostopášné veselosti*, jimiž den Páně stává se dnem *hříšného rozkošnictví a zjevného pohoršení*. „Zvláště pak varovati se jest v den Páně *všelikých hříchů*, které nejen mysl od božských věcí odvracejí, nýbrž naprosto nás *vyvrhují z lásky boží*.“ *Katech. římský*. Každodenně hřešiti se zapovídá, tím spíše v den Páně, v neděli a v takové dni, ježto Bohu jsou zasvěceny.

C) Důvody a pohnutky, z jakých máme den Páně světití.

1. Bůh sám sobotu, den sedmý, světití nařídil.
 2. „Pomni!“ tak důtklivě na srdce nám klade přikázání, abychom vždy té povinnosti byli pamětlivi.
 3. V starém zákoně jedná 52 míst o svěcení soboty, což svědčí o důležitosti téhož přikázání. (Viz níže Slova písma sv.)
 4. Podobně v zákoně novém pobízí Duch sv. na mnohých místech, bychom den sváteční světili. (Viz níže Slova písma sv.)
 5. Sám Kristus den sváteční světil a učil, jak se v ten den chovati máme.
 6. Sv. apoštolé neděli ustanovili a první křesťané ji světili.
 7. Ku svěcení neděle vzbuzují nás výroky sv. Otcův a
 8. mnohé příklady nábožných křesťanů. (Viz níže.)
 9. Církev na mnohých sněmích nařídila světití den sváteční — i mnohé zákony světské nás k tomu zavazují.
 10. Je zcela rozumu lidskému přiměřeno, abychom neděli světili. — Je to člověku přirozeno, aby pracem — hmotným — ustanovil nějakou pevnou dobu, jakož i tělesnému odpočinutí, aby jako tělu, tak i duši popřán byl jistý čas, kde by mohla pokřáti v rozjímání o Bohu. Jak mnohých milostí nabýváme, za něž jsme povinni Bohu děkovati. Mnohý člověk dne všedního pro mnohá zaměstnání na Boha zapomíná; proto si Bůh den sedmý zasvětil, bychom od práce odpočinuli, Bohu sloužili a konali své spasení. — Moudré jest, že jeden den Bohu a duši své věnujeme, ješto šest dní tělu sloužíme a o ně pečujeme. Kdo po šest dní péči maje o tělo, nechce duši věnovati ani jediného, jeví lehkovážnost a nemoudrost.
 11. Bedlivé zachování toho přikázání přináší užitek pro časnost i věčnost. Lidé smyslní a lakotní žehrají, že svěcením neděle mnoho práce se zanedbává a že blahobytu se překáží. — Než zkušenost učí, že po práci třeba člověku odpočinutí, čím tělo i duch nové nabývají síly, a práce zas lépe se daří. Mimo to Bůh těm, kteří neděle a svátky svědomitě světí, časně žehná a mnohých milostí jim popřívá; rušitelům pak hrozí tresty časnými a pokutou věčnou. (Viz níže Slova písma sv.)
 12. Konečně svěcením neděle Bůh se veřejně ctí a víra Kristova se vyznává, kdežto rušením dne svátečního bývá potupena.
- Úvaha.** Proto svět, křesťane, svědomitě den Páně. Nekonej v neděli a ve svátek prací služebných, aniž svým domácím jich ukládej, leda v největší potřebě. — Služ věrně Bohu a o spásu duše své měj péči, jak svrchu bylo ukázáno. —

Slova a příklady písma sv.

Bůh hned při stvoření světa sedmý den posvětil. „A dokonal Bůh dne sedmého dílo své a odpočinul dne sedmého ode všeho díla, kteréž byl dělal. A požehnal dni sedmému a posvětil ho; nebo v něm byl přestal ode všeho díla svého, kteréž stvořil Bůh, aby je učinil.“ I. *Mojž.* 2, 2. 3.

Jak ale lidé na Boha pravého zapomínali a bohům smyšleným, modlám se klaněli, svěcení soboty zanedbávali. Také *Israelité*, národ vyvolený, zvláště když v Egyptě mezi pohany přebývali, opomíjeli sloužit Bohu v den sváteční; protož Hospodin svěcení soboty skrze Mojžíše zákonem obnovil a mnohá v tom zařízení učinil. Příkázání to zní: „Pomni, abys den sobotní světil. Šest dní budeš pracovati a dělati všecka díla svá. Sedmého pak dne sobota Hospodina, Boha tvého jest. Nebudeš dělati žádného díla v něm, ty i syn tvůj i dcera tvá, služebník tvůj i děvka tvá, hovado tvé i příchozí, kterýž jest v branách tvých. Nebo v šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi i moře i všecko, což v nich jest a odpočinul v den sedmý; protož požehnal Hospodin dne sobotního a posvětil ho.“ II. *Mojž.* 20, 8—11. a V. *Mojž.* 5, 12—14.

Židé měli v sobotu od práce odpočívati, všeliký obchod byl zapovězen a přes tisíc kroků nesměli z bran vyjíti. „Šest dní budete dělati dílo, sedmý den bude vám svatý, sobota a odpočinek Hospodina. Nezanítíte ohuě ve všech příbytcích svých přes den sobotní.“ II. *Mojž.* 35, 1—3.

V sobotu měli konati modlitby a přináseti Bohu oběti. „Dne pak sobotního obětovati budete dva beránky roční bez poškrvny a dvě desítiny mouky bělné olejem skropené v oběť suchou, a oběti mokré, kteréž se řádně lijí na každou sobotu v zápalnou oběť věčnou.“ IV. *Mojž.* 28, 9. 10.

Aby *Bůh Israelitům na poušti* všecku příležitost k rušení dne sobotního odňal, nechával jim každého dne tolik *manny* napadati jak mnoho na ten den bylo třeba; v sobotu pak nepadala žádná manna, na důkaz, že se v sobotu ani sbíráním *manny*, ani přípravou pokrmů nemají zaměstnávat; nebo pravil Mojžíš lidu: „To jest, což mluvil Hospodin: Odpočinutí soboty posvěceno jest Hospodinu zítra. Cožkoli má děláno býti, dělejte dnes, a co má vařeno býti, vařte dnes; cožkoli pak zbude, odložte do rána. — Po šest dní sbírejte, v den pak sedmý sobota jest Hospodinova, protož nebude to nalezeno v sobotu.“ II. *Mojž.* 16.

Hospodin rušitelům soboty přísnými hrozil tresty. „Vizte, abyste soboty mé ostržhali; nebo znamením jest mezi mnou a vámi v národech vašich, abyste věděli, že já Hospodin, jenž posvěcuju vás. Ostržhejte soboty mé, nebo svatá jest vám; kdožby ji poškrvnil, smrtí umře; kdoby dělal v ní dílo, zahyne duše jeho z prostředku lidu svého. — Každý, kdož by dělal dílo v ten den, umře. II. *Mojž.* 31, 13—17. Pakli neuposlechnete mne, abyste světili den sobotní, a nenosili břemen a nevnášeli jich skrze brány jerusalemské v den sobotní, zapálím oheň v branách jeho a zžije domy jerusalemské a neuhasne. *Jer.* 17, 27. „Popouzeli mne *dům israelský* na poušti, v příkázáních mých nechodili . . . a soboty mé poškrvnili: protož řekl jsem, že vyleju prchlivost svou na ně na poušti a zahladím je.“ *Ezech.* 20, 13. 20, 15. 16. a j.

Člověk, jenž proti příkázání tomu jednal, byl smrtí pokutován. „Stalo se, když byli synové israelští na poušti a našli člověka, sbírajícího dříví v den sobotní, že přivedli jej k Mojžíšovi a k Aroнови i ke všemu množství, kteříž zavřeli ho v žaláři, nevědouce ještě, co by s ním činiti měli. I řekl Hospodin Mojžíšovi: Smrtí ať umře člověk ten; nechť ho ukamenuje všecken zástup za stany. A když vyvrhli jej ven, uházeli ho kamením a umřel, jakož byl přikázal Hospodin.“ IV. *Mojž.* 15, 32.

V čas zajetí assyrského a babylonského „svatyně Hospodinova spustošena jest jako poušť, dnové sváteční obrátili se v kvílení, soboty jeho v pohanění, čest jeho v nic.“ I. *Mak.* 1, 41. To pak *Nehemiáš*, vznešený žid, jehož král Xerxes poslal, aby chrám a Jerusalem znova vystavěl, snažil se napravit. II. *Esdráš* 13, 15.

Těm, kdož věrně ostržhali soboty, zaslíbeno jest požehnání boží. „Blahoslavený muž, kterýž činí to, ostržhaje soboty, aby ji nepoškrvnil a ostržhaje rukou svých, aby nečinil nic zlého.“ *Isai.* 56, 2.; 4, 6. Jestliže mne uposlechnete, dí Hospodin, abyste nevnášeli břemen skrze brány města tohoto v den sobotní, abyste nedělali v něm žádného díla: vcházeti budou skrze brány města tohoto králové i knížata . . . a bude bydleno v městě tomto na věky. *Jer.* 17, 24. 25. I. *Mak.* 2, 32. II. *Mak.* 5, 25 a j.

Za času Pána Ježíše židovští učitelé a zákoníci v sobotu ve chrámu vykládali písmo a vyučovali lid. Fariseové příkázání boží dle písmeny zachovávali, ne podle ducha. Tak chtěli tomu, že se v sobotu ani nemocných nemá uzdravovati, čehož však *Pán Ježíš* nedbaje, i v sobotu nemocné uzdravoval, jako na př. člověka s rukou uschlou, *Mat.* 12., vodnatelného, *Luk.* 14., ženu krvotok ma-

jící *Jan 13.*, slepého od narození, *Jan 9.* Proto měl často s nimi nesnáze o sobotu.

„V ten čas šel Ježíš *v sobotu* skrze obilí a *učenici* jeho jsouce lačni, počali *vymínati klasy* a jísti; Fariseové pak, vidouce to, řekli jemu: Hle, *učenici tvoji* činí to, čehož nesluší činiti v sobotu. On pak řekl jim: Což jste nečtli, co učinil David, když lačněl on i ti, kteří s ním byli? Kterak všel do domu božího a chleby posvátné jedl (z hladu), kterýchžto jemu neslušelo jísti, ani těm, kteří s ním byli, než samým kněžím? Aneb zdali jste nečtli v zákoně, že kněži v chrámu sobotu ruší a jsou bez hříchu? Ale pravím vám, že větší jest tuto než chrám. Kdybyste pak věděli, co je to, co Bůh dí skrz proroka (Ozea): Milosrdenství chci a ne oběti: nikdy byste nepotupovali nevinných. Syn zajisté člověka jest Pánem i soboty. A odešel odtud Ježíš, přišel do školy jejich.“ *Mat. 12, 1—9.*

„A aj, byl tu člověk, maje ruku uschlou, i tázali se ho, řkouce: *Sluší-li v sobotu uzdravovati?* On pak řekl jim: Který bude z vás člověk, jenžto měl ovci jednu, a kdyby ta upadla do jámy v sobotu, i zdaliž dosáhna, nevytáhne ji? A čím lepší jest člověk nežli ovce, a protož sluší i v sobotu dobře činiti. *Mat. 12, 10—12.*; srv. *Luk. 14, 1—7.*

„Učil pak Ježíš v jedné škole v sobotu, a aj, byla tu žena, kteráž měla ducha nemoci osmnácte let a byla sklíčena, že nijakž nemohla vzhůru patřiti. Kteroužto když uzřel Ježíš, zavolal ji k sobě a řekl jí: Ženo, sprostěna jsi od nemoci tvé. I vložil na ni ruce, ihned zdvihla se a velebila Boha. Tedy kníže školní, hněvaje se proto, že v sobotu uzdravoval Ježíš, řekl zástupu: Šest dní jest, v nichž náleží dělati, protož v těch dnech přicházejíce, buďte uzdravováni a ne v den sobotní. I odpověděv jemu Ježíš, řekl: Pokrytci, zdaliž jedenkaždý z vás v sobotu neodvazuje vola svého neb osla od jeslí a nechodí napájeti? Tato pak dcera Abrahamova, kterouž svázal satan již osmnácte let, což neměla býti rozvázána od svazku tohoto v den sobotní? A když on to pověděl, zastyděli se všickni protivníci jeho a všecken lid radoval se z těch skutků, kteříž se dáli od něho. *Luk. 13, 10—17.*, srov. *Jan 7, 21—24.*

Pán Ježíš učil v den sobotní často v chrámě i ve školách, jakož čteme *Mar. 1, 21.* a *6, 2.*; *Luk. 4, 16.* *31.* a *13, 10.* Též i *svatí apoštolové* a první křesťané *světili sobotu*, jak čteme v *Sk. ap. 13, 14.* *42.* a *16, 13.* a *17, 2.* a *18, 4.*

Ustanovení a svěcení neděle se v novém zákoně často připomíná. „Vstav Ježíš z mrtvých ráno v neděli, ukázal se nejprv Marii Ma-

gdaleně. *Mar.* 16, 9., i zjevil se ženám i svým apoštolům a učeníkům; srov. *Mat.* 28. a *Luk.* 24.

„V neděli, když se naplnilo dní padesáte po vzkříšení Páně sstoupil Duch sv. na apoštoly. *Sk. ap.* 2.

V neděli scházeli se učeníci Páně. „První den po sobotě, když se učeníci sešli k lámání chleba, Pavel mluvil k nim, maje na zejtrí pryč jíti. *Sk. ap.* 20, 7. „V každou neděli jedenkaždý z vás sám u sebe slož, schovaje po možnosti, aby ne tehdaž, kdybych přišel, sbírky se dály.“ *I. Kor.* 16, 2.

Také způsob hodného svěcení neděle v písmě sv. se naznačuje. „V druhou sobotu téměř všecko město sešlo se k slyšení slova božího.“ *Sk. ap.* 13, 14. „Kteří ochotně přijali slova, pokřtěni jsou. I zůstávali v učení apoštolském a v společnosti a v lámání chleba a na modlitbách.“ *Sk. ap.* 2, 42. „Když se vespolek scházíte, jižt není večere Páně jísti.“ *I. Kor.* 11, 20. 21. „Žádný z vás nesud pro pokrm neb nápoj, neb strany dne svátečního aneb sobot: kteréžto věci jsou stín budoucích: tělo pak (jest náboženství) Kristovo.“ *Kol.* 2, 16. „Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně, ve vši moudrosti, učice a napomínajíce sebe vespolek žalmy, zpěvy a písničkami duchovními, s milostí zpívajíce v srdcích svých Bohu.“ *Kol.* 3, 16. „Neopouštějíte společného shromáždění našeho... ale těšice sebe vespolek a to tím více, čím více vidíte, že se ten den přibližuje.“ *Žid.* 10, 25. „Pobožnost ke všemu jest užitečná...“ *I. Tim.* 4, 8. „Na dobročinnost a sdílnost nezapomínejte; nebo takovými oběťmi bývá získán Bůh.“ *Žid.* 13, 16.

Jest povinností křesťana, veřejných služeb božích míti účastenství.

„Svolán jest veškeren lid a přes celou noc shromáždění modlili se, prosíce pomoci od Boha.“ *Judith* 6, 21. „Velebiti budu tě v shromáždění velikém, v lidu valném chváliti budu tebe.“ *Žalm* 34, 18. a 67, 27. „Kde jsou dva neb tři shromáždění ve jmenu, mém, tuť jsem já uprostřed nich.“ *Mat.* 18. „Což tedy jest činiti, bratří? Když se sejdete, má jedenkaždý z vás žalm aneb učení, aneb zjevení aneb má jazyk aneb má dar vykládání: všecko ať se děje ku vzdělání.“ *I. Kor.* 14, 26.

Pouze zevnitřní pocta boží přináší malý užitek.

„Neuvazuj na sebe dvojí hřích... Neříkej: na množství darů mých pohledí Bůh, a když obětovati budu Bohu nejvyššímu, přijme dary mé.“ *Sir.* 7, 8—11. srv. 34, 21. 23. „Neobětuj darů špatných nebo nepřijme jich. A nespolehej se na oběť nespravedlivou: nebo

Pán soudce jest a není u něho sláva osoby.“ *Sír. 35, 14. Amos 5, 22.* Zdá-li se pak komu, že jest nábožný a nepojímá v uzdu jazyka svého, ale svodí srdce své, toho marné jest náboženství. Náboženství čisté a nepoškrvněné u Boha a Otce toto jest: Navštěvovati sirotky a vdovy v souženích jejich, a nepoškrvněného sebe ostříhati od tohoto světa.“ *Jak. 1, 26. 27.*

Výroky sv. Otců: „Den vzkříšení Páně jest řízením božím tolika tajemstvími zasvěcen, že cokoliv znatnějšího od Pána jest ustanoveno, na něm se pro jeho vznešenost přihodilo. Na něm počat svět, na něm skrze vzkříšení Kristovo i smrt byla zničena i život vzal počátek. Na něm přijímají apoštolové od Pána rozkaz, aby všem národům evangelium zvěstovali a veškerému světu tajemství nového zrození přinesli. Na něm vstoupil Pán zavřenými dveřmi mezi shromážděné učeníky. (Jan 20, 19—23.) Na něm posléz slíbený od Boha Duch sv. na apoštoly vstoupiti ráčil. Sv. *Lev Vel.* Na den Páně, kterýž nazýváme neděli, shromažďují se všickni, kteří v městě nebo vně bydlí, na jistém místě. — Scházíváme se pak proto v neděli, poněvadž je to první den v týdnu, kteréhož stvořil Bůh svět, Pán Ježíš z mrtvých vstal a učeníky své všeliké pravdě vyučoval. Sv. *Justin.* Neděle proto nám jest ctihodná a zasvěcená, že v ten den Spasitel co vycházející slunce, rozptýliv temnosti pekelné, světlem svého vzkříšení zasvitl. Sv. *Ambrož.* Ten však sedmý den bude sobotou naší, jenž žádným večerem se neskončí, ale po němžto přijde den Páně neb neděle, jakožto osmý a věčný, jenž zasvěcen jest vzkříšením Kristovým, vyznamenáváje věčné odpočinutí ne toliko ducha, ale také těla. Sv. *Augustin.* Sluší věděti, bratří, že od našich sv. otců proto jest ustanoveno a přikázáno křesťanům, aby v slavnosti svatých a přede vším ve dnech Páně pokdy majíce, a od zemského zaměstnání se zdržující, — k službě boží tím více byli připraveni a ochotni — a tím snáze vůli boží plniti mohli. Sv. *Augustin.* Proto ustanovili sv. Církev učitelové všechnu slávu židovské soboty přenést na neděli, aby, co oni v obraze, my slavili v pravdě. Neboť pak bude odpočinutí naše pravé, až vzkříšení bude vykonané, a odplata i duši i tělu zároveň udělena. *Týž.* Světíme-li neděli, shromažďujeme duši své poklad nepomíjitelný a věčný. Sv. *Řehoř Naz.* V neděli a ve svátek máš pilněji hleděti pobožnosti, než-li ostatní dny nebo ti dnové proto Bohu posvěcení jsou, aby se v nich více dobrých skutků k jeho cti a slávě směřujících konalo, než jindy. Sv. *Frant Sal.* V den Páně sluší od zemského zaměstnání se zdržovati a vším způsobem na modlitbách trvati, aby

jestli něco nedbalostí skrze šest dní se přihodilo, prosbami v den vzkříšení Páně zhlazeno a dosti za to učiněno bylo. Sv. *Rehoř*. Každou neděli v chrámě se scházejte. Nebo, jestliže Židé s takovou zbožností světí den sobotní; čím více mají křesťané v neděli toliko Bohu sloužiti a v chrámě se shromažďovati pro spasení duše své. Sv. *Aug*. Den svatý budiž duchovním skutkům obětován, totiž modlitbě, rozjímání, čtení nábožnému a jiným bohumilým cvičením. Zvláště pak mají rodiče děti své vyučovati a je k mravnému chování, k ctnosti a křesťanské nábožnosti vésti. Takový příklad nám již nábožný Job zanechal. Sv. *Antonín*. Bůh tobě dává šest dní a zanechává sobě toliko jeden; a ty se tak málo Boha bojíš, že ani ten jedinký den jemu obětovati nechceš, nýbrž pozemským zaměstnáním ho zneuctíváš. Nebojíš se rovnati svatokrádežníku, an Bohu i tento posvátný den kradeš a časnými starostmi zprzňuješ! Sv. *Jan Zl*. Ti, kteří neděli zneuctívají a v čas nedělní bohatství tohoto světa hledají, naleznou ovšem bohatství hříchu a ztracují poklady nebeské, hledajíce poklady světské. Sv. *Ambrož*. Divná pošetilost mnohých, celý týden pracovati pro bídné tělo a v neděli pracovati pro zkázu nešťastné duše. Strašná pošetilost, celý týden konati díla dovolená, a neděli hyzditi hrou, obžerstvím a rozkošemi. Sv. *Bernard Sen*. Dost smutná, ano nebezpečná věc jest, že křesťané si neváží tolik neděle, co židé soboty své, kteří tak zachovávají sobotu, že se neosmělí všední práce konati; čím více by to měli ti, kteří krví Kristovou jsou vykoupeni. Sv. *Caesar Arel*.

Sv. otcové o službách božích: Bohu sloužiti jest blaženost duše, zdraví těla a nebeský život. Sv. *Bonav*. Vždycky máme větší užitek a potěšení k očekávání z veřejných služeb božích než z domácích, ježto sám Bůh to tak zřídil, aby věci veřejné a obecní nad domácí a soukromé obzvláštní předek měly. Sv. *Frant. Sal*. Služby boží buďte odbývány nábožně, bez roztržek, náležitě a pozorně, tak jako před anděly a v přítomnosti boží, jakož se přikazuje v knize Sirach. (39, 41.) Sv. *Bonav*. Za čest si klademe, sloužiti velmožům tohoto světa; jaká čest to teprv musí býti, Bohu, největšímu a nejlepšímu ze všech pánů sloužiti! Nejnepatrnější skutek k jeho slávě vykonaný, má větší cenu, než všechny činy slavných dobyvatelů a než všecko, což se na tomto světě nachází velikého. *Humbert*.

Průpovědky.

Šest dní máme pracovat,
sedmý s Bohem obcovat.

Práce nech, je Páně den,
spásy duše hled si jen.

V sváteční den k práci
své nenuť domácí. —

Kdo v den Páně vydělává,
stokrát více prodělává.

Neděle a svátky za dny boží mějme,
svatými jen věcmi v nich se obírejme!

Přísloví. Svět svátek, nebude tvůj statek krátek. — Skládej krám, už neděle svítí. — V den svatý práce mají státi. — Den zasvěcen, soud uložen. — Pravda nezneuctívá, almužna neochudí, mše neopozdí. — Toho spása pomíjí, kdo se v svátek opíjí. — Chodívej na služby boží, zjednáš si duchovní zboží.

Svatá povinnost je, bys se před tím kořil,
kdo tě z pouhé lásky k blaženosti stvořil.

Jest-li sloužíš jen sám sobě,
proč by Pán Bůh platil tobě?

Příklady.

Jak první křesťané světivali neděli, popisuje sv. *Justin*, mučeník z II. století: „Všickni, kteří v městech a na venku přebývají, na každý den posvátný scházejí se v shromáždění; na počátku čítá se buď nějaká částka z čtení prorockého neb apoštolského, kterouž pak biskup vykládá, k naučení obrací a odporučí k věrnému následování. Potom všickni vstanouce, se modlíme, a chléb, víno a vodu obětujeme, začež pak biskup díky činí a lid odpovídá: Amen! — Každému z přítomných se z posvěcené oběti částka udělí. Mimo to zámožnější ze svého jmění vedle libosti obětují; z kterýchžto obětí potom vdovy a sirotkové, nemocní a nešťastní, pocestní a cizinci bývají podporováni.“ — Odtud zřejmo jest, že prvotní křesťané i posvátné oběti bývali přítomni a prokazovali skutky křesťanské lásky. —

Sv. *Ignac*, biskup Antiochenský, píše: Dostavše naději novou, nesevěte více soboty, nýbrž den Páně, na kterémž jsme skrze Krista a jeho smrt život obdrželi. — *Týž* sv. mučeník neděli královnou všech ostatních dnů jmenuje.

Sv. *Augustin* napomínal obcí svých, aby se v sobotu k nešporám a ku bdění nočnímu (k vigiliím) najíti dávali, aneb, přijíti nemohouce, doma se modlili. — Obmeškání služeb božích, konání služebných prací a světských zaměstnání co nej přísněji zapovídal.

Sv. *Kliment Alex.* svědčí, že svěcení neděle počínalo v svatvečer po slunce západu, kde se čistily a zdobily chrámy a věřící v sváteční šat, obyčejně v bílé roucho, se oblačeli.

Zákony církevní a světské o svěcení neděle:

Sněm Laodic. ustanovil: Křesťané nemají po židovsku žítí a v sobotu odpočívati; ovšem ale mají pracovati, v neděli ale mají se co křesťané všeliké práce zdržovati.

V *katechismu z rozkazu sněmu Trid.* čteme: „Náleží však povzbuditi a napomínati knížat, aby obzvláště v těch věcech, jež náležejí k zachování a rozmnožení služby boží, představené chrámu svou vážností podporovali a lid k poslušnosti předpisů církevních přidržovali.“

První mocnář, jenž svěcení neděle nařídil zákonem, byl *Konstantin Veliký*. Vedle rozkazu císaře *Valentiniana* nesměl žádný úřad v den sváteční křesťana volati k soudu.

Theodosius Vel. starobylý zákon zemský obnovil a zostřil, vedle kterého ve dnech posvátných veřejné hry a divadla nesměly býti provozovány.

Císař *Konstantin Chlorus*, pohan, dal jednou rozkaz, by všickni křesťanští úředníci a služebníci jeho veřejně modlám obětovali, chtějí-li při dvoře jeho zůstati. Někteří z nich opravdu Kristu se zpronevěřili, kdežto jiní hotovi byli raději císařskou službu než Pána Ježíše opustiti. Císař, jenž rozkaz tento na zkušenou dal, právě opak učinil: ty, kteří se Krista odřekli, ze služby propustil, a ty, kteří Pánu Ježíši zůstali věrni, při dvoře nechal, ano povýšil; nebo soudil, že nemůže věrným býti člověku, kdo nevěrný jest svému Bohu.

Horlivě světili neděli mnozí svatí a světice boží:

Za časů císaře Diokleciana byli křesťané ukrutně pronásledováni a obyčejně ve sborech v den Páně jímáni. Tak sv. *Saturnin*, kněz v městě Abitine v Africe, když v den Páně slavil tajemství v domě jistého Oktavia, byl s celým sborem jat a do žaláře uvržen. Vladař Karthagenský tázal se, proč že shromažďující se v neděli, přestupují rozkazu císařského? Načež sv. Saturnin odpověděl: Scházeti se v den Páně jest povinností naší a hřešili bychom, nesvětíce toho dne. — Na to Saturnin s celým sborem 49 křesťanů, byvše odsouzeni, zemřeli smrtí mučnickou.

Sv. *Anysia*, panna, jdoucí do shromáždění křesťanů, byla vojínem tělesné stráže císařské zadržena. Kam jdeš? tázal se vojín. Sv. Anysia z bázně poznamenala se sv. křížem, což vojína velice popudilo. Dnes se máš klaněti slunci, pravil žoldněř a strhnul jí závoj. Anysia, bráníc se, dala vojínu políček, řkouc: Bídniče, Pán Ježíš tě bude trestati! Na to vojín vytasiv meč, sv. pannu probodl jež stala se mučenicí pro zachování dne svátečního.

Sv. *Jarolím* sám o sobě takto píše: Když jsem co pacholík byl v Římě, abych v svobodných uměních se cvičil, míval jsem způsob, s jinochy nábožnými za dnů nedělních hroby sv. apoštolů a mučovníků navštěvovati. Toť ovšem užitečnější a spasitelnější, než v divadle, v hospodě nebo při hře seděti.

Sv. *Paskál*, mladý pasák, měl tvrdého, nelaskavého pána. Když v neděli a ve svátek srdce jeho toužilo po chrámu, musel pásati stádo. S počátku hořce plakával; než brzo si vymyslel prostředek, jak by mohl i pod širým nebem Bohu sloužiti. Vyřezal si na holi pastýřské obraz Rodičky boží s Jezulátkem, a když zvony svolávaly lid do chrámu, zabodna hůl do země, klekl jako v kostele před oltářem a v duchu jsa přítomen službám božím, vroucně se modlil. Tak světíval den Páně. Podobným způsobem by mnohá matka, hospodyně neb čeládka, nemohouce z důležitých příčin býti přítomny službám božím, mohli v duchu slaviti den Páně.

Známa je legenda o sv. *Nothburce*, služebné, ježto zpěchovala se den Páně zneuctiti prací služebnou na poli. Památka její světí se 14. září.

Ryba mluvící. Jistý muž v Holandsku chytával v neděli ryby. Jedenkráte lapiv velikou rybu, položil ji na suchou zemi, kde sebou stále mrskala a po chvílích ležíc, unavena hubu stále otvírala, dychtíc po vodě, po svém živlu. To zpozorovav onen muž, pravil sám k sobě: Ryba láká po nápoji, kterýž jsi jí odejmul, a člověk v den Páně neměl by lačněti a žízni po pokrmu nebeském a po milosti boží? Slze studu a lítosti vstoupily v oči jeho, a hodiv rybu do vody, spěchal do chrámu Páně. Odtud pak věrně světíval den Páně a milost našel.

Jistý *vrchní správce lodí* umínil sobě, že nikdy nechce dne nedělního plavbou rušiti a proto musel často posměch trpěti. Obzvláště pak jednoho času byl velmi pokoušen, aby opustil od svého předsevzetí. Příhodilo se totiž, že po tři týdny, právě když se všedního dne s lodí na moře vydati mínil, vždy nepohodlný vítr vál, v neděli pak přestal bouřiti. Ostatní správcové lodí použili vhodné povětrnosti a odvázávše lodě své, započali plavbu dne nedělního, co zatím ku posměchu všech zmíněný správce doma zůstal. Konečně přestal předce všedního dne vítr bouřiti, že i on mohl plavbu svou započítati. A co se stalo? K velikému podivení všech připravil se tento vrchní správce lodí na místo ustanovené dříve, než všickni ostatní. — Tento příběh pamatuj sobě, kdo zby-

tečné práce a cesty konáváš v neděli, což bysi na všední den mohl odložit. —

Zpočátku tohoto věku žil v *Lionu* v zemi franc. jistý ševcovský mistr, kterýž i v neděli alespoň předpolednem pracoval. Naproti němu bydlel kupec, muž velmi nábožný, kterýž nemoha se na bohaprázdného ševce lhostejně dívati, umínil sobě, že ho laskavě napomene. Mistr odpověděl, že dne nedělního k práci nevyhnutelně potřebuje. „Vy, pane sousede,“ pravil, „jste člověk zámožný, a tudíž můžete sobě beze škody v neděli odpočinouti; já ale musím s četnou rodinou svou bídě se živiti, a nemám-li s celou rodinou hladu trpěti, musím i v neděli pracovati. K tomu stává se obyčejně, že nemoha práci v sobotu dohotoviti, musím i neděle použiti.“ Kupec, nechtě výmluvě věřiti, jal se mluvit dále: „Milý příteli, nechci, abyste s rodinou svou nějaké škody trpěl; pročez uvoluji se, že vám všecko škodu vynahradím, budete-li alespoň půl roku co katolický křesťan den nedělní světiti, a vši práce téhož dne se zdržovati a ke službám božím pilně choditi. Nuže svolujete?“ „Srdečně rád,“ zněla odpověď; „neboť od práce odpočívati a do chrámu choditi jest ovšem snadnější nežli pracovati, obzvláště pak, když mi škodu, kterou utrpím, dobrotivě míníte vynahraditi.“ Oba sousedé sobě ruce podali, a tím úmluva vzhledem svěcení neděle se uzavřela. Když bylo půl roku uplynulo, přišel kupec k ševci a pravil: „Dobře, milý sousede, věrně jste slovo své splnil; řekněte mi nyní, jak veliká jest škoda, již jste utrpěl proto, že jste se půl roku obyčejné práce své dne nedělního zdržel; nebo vám chci dle učiněného slibu všecko vynahraditi!“ „O ani halíře nejste mi povinen vynahraditi,“ odpověděl mistr, „ale mnohem více jsem já povinen vám tisícnásobné díky vzdávati; vaše rada místo škody mi veliký užitek přinesla, nebo od toho času se v mém domě všecko jinak děje. — Z počátku jsem nemohl novému pořádku hned navyknouti, brzy ta, brzy ona práce se měla ještě v neděli zhotoviti; avšak pomyšlení, že mi škoda bude vynahrazena, a slovo, jež jsem vám dal, zdržovaly mne od zneuctění dne nedělního. Jáť dle napomenutí vašeho pilně chodíval na služby boží; tu jsem slyšel na kázání mnohá dobrá naučení, mnohé spasitelné napomenutí k trpělivosti, k přemahání náruživostí, k modlitbě a jiným ctnostem křesťanským, na kteréž jsem dávno zapomenul. Nyní jsem se počal opět modliti a ku podivu, v mé hlavě se opět vyjasnilo a srdce mé volněji bítí počalo. Pak mi práce v pondělí mnohem lépe odcházel než dříve; neboť jsem si v neděli odpočinul. Dříve každou

maličkostí jsem byl popuzen k zlosti; nyní jsem ale trpělivější oči jsou jasnější, tělo zdravější a ruce k práci ohebnější, nežli byly dříve. — Ač mám práce mnoho, předce bývám vždy v sobotu před večerem hotov. Dříve jsem býval pro svou náhlost zbrklým ševcem nazván a mnohý se mně vyhýbal; nyní ale jsem k lidem přívětivý a uctivý, a takovými jsou i lidé ke mně. — Také v domácnosti mé všecko se proměnilo; dříve jsme mívali s manželkou mnohé hádky, nyní žijeme v svornosti a v pokoji; i děti jsou nyní poslušnější, poněvadž všude dobrý příklad vidí! — Kupec touto řečí velice dojat, a potěšen, že rada jeho takové účinky způsobila, pravil: „Nyní jste se, příteli, přesvědčil, že když my činíme svou povinnost, Bůh také činí co činiti má, a že pravdivé jest přísloví: „Na božím požehnání všecko záleží!“

Mladý kněz přišel na cestách svých do jisté osady a přepadnut náhlým deštěm, vkročil do nejbližšího domku, aby se ukryl. Žena, neznajíc ho, pozvala jej na chvíli do světnice. Ale jak se kněz podivil, když vkročiv tam, muže při práci zastal. Domnívaje se, že vstoupil do příbytku nekatolíka, nečinil mu výčitek. Když ale dešť přestal a kněz k odchodu se chystal, spatřil k svému podivení u dveří kroupku se svěcenou vodou, která se jen v domech katolíků nalézá. I zhrozil se, kterak se křesťan katolický osměluje zneuctívati den Páně; předce ale pro jistotu se muže tázal, zdali katolíkem jest? „Ovšem že jsem!“ odpověděl *řemeslník*. „A jak jste stár?“ otázal se ho kněz. „Již 69 let,“ pravil pokojně muž. „Bože,“ vzdechl kněz, „tak starý a ještě tak zneuctíváte den Páně?“ „Ach, nouze mne donucuje,“ omlouval se řemeslník. „A pracujete vždy v neděli?“ — „Ovšem,“ odvětl muž, „a předce nemohu s nic být; čím více pracuju, tím větší nedostatek mne stíhá.“ — „Příteli,“ domlouval mu kněz, „věřte, žeby vám lépe bylo, kdybyste nebyl už tak dlouho přestupoval třetí přikázání; nebo Bůh slíbil své požehnání jen těm, kteří zachovávají jeho sv. přikázání. S Bohem; napravte se, aby vás nezastihl trest boží!“ — Kněz odešel. Po desíti pak letech ustanoven byl za faráře v tom samém místě, kde se přihodila zmíněná událost. Hned po svém příchodu tázal se farář, zdali řemeslník ten živ jest? I odpověděno jemu, že nedávno umřel; že dříve málo o víru a náboženství dbával, ale několik roků před smrtí že se docela změnil; obzvláště pak na svěcení neděle a svátků že přísně držel, a ku konci že spokojeně a šťastně živ byl. — „Tedy nebylo marné napomenutí mé,“ pravil kněz, „svěcení ne-

děle a svátků přineslo mu požehnání!“ Prznitelé neděle a svátků, pamatujte sobě příklad tento a naučte se světiti den Páně.

Den sváteční (podobenství). „K čemu potřebuje, ptal se Samma, jinoch, učitele svého, Hospodin služeb lidských, k čemu dnů zasvěcených? — Není-li den jeden jako druhý? v každém slunce vychází!“ Učitel odpověděl, řka: „Když synové israelští se navrátili ze zajetí do zaslíbené země, přebýval na pomezí Mezopotamském Israelita Bony, muž moudrý, s manželkou i s dětmi. Tu přistoupil k němu anděl v podobě vyslance krále Arthososty, řka jemu: Vstaň, pojmi manželku a děti, služebníky i vše, co tvého jest, i vydej se na cestu do země otců svých, abysi národu svému radil a pomáhal město zřít i zemi. A Bony odpověděl, řka: Díky králi a pánu mému! Však ale, kterak mám se vydati s manželkou a dětmi do pustiny, neznaje cesty? Vyslanec ale dí: Vstaň a důvěřuj v krále. Bona učinil dle rozkazu Páně: vyšel s manželkou i s dětmi, táhl pustinou k západu. A když byli šest dní pustinou se brali, hle stánek připravený našli a muž jakýsi vyjda pravil: Zde sobě odpočiňte! I odpočívali a občerstvili tělo i ducha svého a Bony dí: Toť dobrota Páně; kdo ale nás dále doprovodí cestou? Tu přistoupil k němu muž opět a vyznamenal jemu na cestu šest dní, řka: Jděte v pokoji! I bral se Bony dále se svými šťastně beze vší překážky. A když byli šest dní se brali cestou, hle tu opět stánek; zase našli služebníka Páně, jenž jim cestu ukázal. A tak se dělo s nimi po cestě osmdesát dní. Po těch přibyl Bony i lid jeho do země zaslíbené a poznal, že byl veden od anděla Páně, a staral se s Esrem i Nehemiem, aby zasvěcen byl den sváteční u národu spustlého.“ — Hle Sammo, doložil učitel, lidské živobytí jest toliko putování; šest dní lid pracuje a sedmého odpočívá; stánek Páně se mu otevře, aby vkročiv vnitř, rozjímal život svůj, Boha vzýval a v něj se důvěřoval. Bezbožný si stánku nevšímá a cesta jeho pustinou na rozcestí ho zavádí; nábožný pak v stánku útěchu a posilu nalézá a konečně šťastně přichází do země zaslíbené. *Krummacher*.

Poustevník (podobenství). Vypravuje nábožná pověst, že jistý poustevník měl daleko pro vodu od poustky své. Mrze se na dalekou cestu tuť, umyslil si, že opustí poustku a vystaví si u studánky jinou. Když pak se vracel od studánky své, přemýšleje právě o svém přestěhování, pozoroval, že někdo za ním kráčí. Uleknut, obrátil se a ujrél spanilého mládence, an krok za krokem za ním se béře. I táže se ho poustevník, kdo by byl a čeho zde na poušti hledá?

Načež odvece mládenec, dí přívětivě: „Jsem anděl Páně a počítám kroky tvé, aby i tyto jednou odměny došly,“ pak zmizel. I poznal poustevník, že daleká cesta tato jest záslužná, aniž více ho mrzela. A když ty, křesťane milý, z lásky k Bohu s pravou horlivostí a vroucností v neděli dalekou cestu do chrámu konáš, nemělo by ti to záslužno býti? A podnikáš-li pro nepatrný zisk a malou výhodu dalekou cestu: měla by ti obtížnou býti cesta delší do chrámu, kdež tolik výhod a tak hojný zisk se ti naskytuje, a čímž tak hojnou u Boha zásluhu sobě získati můžeš?

Perští pohané (podobenství). Perští pohané zaměstnávají prý se dne svátečního hubením rozličných škodlivých zeměplazů, jako: žab, ještěřů, hadů a t. p. Katoličtí křesťané mají se dne nedělního zaměstnávati hubením a vykořeňováním všeho, cožkoli škodí duši, jako jsou: všeliké náklonnosti k hříchu, hříšné navyklosti, zlé žádosti, obzvláště pak hříchy, což státi se může pilným zpytováním svědomí, skroušenou zpovědí a přijímáním nejsv. svátosti. —

Sv. *Arsenius* sedával v kostele za sloupem, maje oči k zemi sklopeny. To činíval proto, aby na něj nemohl nikdo hleděti, aby on také nemohl se na žádného podívati i aby tím horlivěji a beze vší překážky své modlitby konati a spasitelná rozjímání činiti mohl. — Na týž způsob hled, milý křesťane, všecko zameziti, což by tě v chrámu Páně z modlitby mohlo vytrhovati a vábiti k roztržitosti a všeho se vystříhej, čím bys jiným v pobožnosti mohl překážeti. Za tou příčinou neodívej se oděvem neobyčejným, jenž příliš v oči bije; ale choď do kostela jako do domu božího čistě a počestně oděn a nikoli z toho úmyslu, abys tam osoby a věci milé a příjemné viděl, aneb abys byl viděn; nýbrž abys vroucně se modlil.

B) O sedmi ostatních přikázáních,

která obsahují povinnosti k sobě a k bližnímu.

Přechod.

Desatero přikázání byla vryta, jak známo, na dvou kamenných deskách. Na první desce byla tři přikázání, ježto obsahují povinnosti k Bohu, na druhé pak sedm ostatních, ježto obsahují povinnosti k bližnímu.

„V každé povinnosti shledává se buď láska k Bohu anebo k lidem. A sice lásce k Bohu učí první tři přikázání; co se pak

vztahuje na spojení a společnost lidskou, v ostatních sedmi se obsahuje. V prvních třech přikázáních jako podložený předmět, o nichž jedná, jest Bůh, t. j. nejvyšší dobro, v ostatních pak dobro bližního. V oněch láska nejvyšší, v těchto láska nejbližší obsažena jest; onano k cíli hledí, tato pak k tomu, co na tento cíl se vztahuje. Mimo to láska k Bohu na Bohu samém závisí; Bůh zajisté sám o sobě a ne pro jinou druhou věc na nejvyš milován býti má; láska pak k bližnímu z lásky k Bohu původ bere a k ní jako k jistému pravidlu musí se svozovati.“ *Kat. Trid.*

„Jest-li že předešlá přikázání mají nejvyšší moc a vznešenost, právem ta, ježto nyní následují, nejbližší po nich berou místo. Neboť onano (první tři) nepřetržitě hledí na konec, jenž Bůh jest, tato (ostatní) nás učí lásce k bližnímu, ačkoli dále zacházejíce, vedou k Bohu, jenž jest důvod nejposlednější, pro něhož bližního samého milujeme. Za tou příčinou Kristus Pán pověděl, že tato dvě přikázání o milování Boha a bližního — jsou sobě podobna. (Mat. 22, 30.) — A sv. Jan píše: „Kdo nemiluje bratra svého, kteréhož vidí, Boha jehož nevidí, kterak bude milovati?“ (I. Jan 4, 20.) „Z toho vysvítá, že obojí přikázání (tři o lásce k Bohu a sedm o lásce k bližnímu) se vespolek srovnávají.“ *Katech. z nařízení sněmu Trident.*

Čtvrté přikázání boží

zní: „*Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi — kterouž tobě dá Hospodin, Bůh tvůj.*“ II. Mjž. 20, 12.

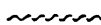
Čtvrté přikázání jedná o povinnostech společenských v rodině, v obci, v církvi a v státu.

Obor tohoto přikázání převeliké rozsáhlosti jest; nebo mimo ty, kteří nás zplodili, mnozí ještě jsou, ježto máme jako rodiče ctíti. — Podle čtvrtého přikázání máme ctíti všechny ty, kteří o nás a naše dobré péči mají. Jsou pak tito:

1. *Rodiče* — otcové, matky — a *pěstounové* — otčímové, macechy — kteřížto vychovávajíce dítky a chovance neb svěřence své o jejich tělesné i duchovní dobré pečují. 2) *Učitelové*, kteří rozum a vůli žáků vzdělávají a mravy jejich ušlechťují. 3) *Hospodáři*, hospodyně, ježto jako otcové a matky mají se k svým služebným. 4) *Duchovní* a 5) *světské vrchnosti*, z nichž tyto o časné dobré, ony pak o věčné spasení svých svěřených se starají. 6) Konečně *staří lidé*, kterýmžto mnohé zásluhy o mládež i o člověčenstvo vůbec přísluší.

Kdo se jmenem „otec“ vyrozumívají? vykládá Řím. kat. takto: „Ačkoli zákon nejpředněji o těch otcích mluví, od nichž jsme zplo-

zeni; předce vsak k jiným ještě vztahuje se to jmeno, které také zákon patrně na zřeteli má. V písmě sv. nejprvé církevní představení, pastýři a kněží nazývají se otcové, jak zřejmě apoštol píše: „Ne proto, abych vás zahanbil, píšu to, ale jako synů svých nejmilejších vás napomínám. Neboť, ať byste deset tisíc pěstounů měli v Kristu; však nemnoho máte otcův; nebo v Kristu Ježíši skrze evangelium já jsem vás zplodil.“ I. *Kor.* 4, 14; srv. *Sir.* 44, 1. Potom ti, kterým svěřeno jest první řízení aneb úřad aneb moc, kteří zemí vládnou, nazývají se otcové, jako Náman od služebníků svých otcem byl nazván. IV. *Král.* 5, 13. — Potom otce nazýváme ty, kterýchžto opatrování jiným býváme odevzdáni, jako jsou: poručníci, opatrovníci, pěstouni a učitelé. Proto Eliáše a Elisea otcem proroků nazývali synové proroků. (IV. *Král.* 2, 12.) — „Konečně otcové slovou kmetové a stáří sešlí, kteréž také ctíti máme.“ — *Kat. Řím.*

První oddíl:

O povinnostech lidí podřízených.

I. Z ohledu rodičů

a) *velí se* v čtvrtém přikázání, aby dívky své rodiče ctily, je milovaly a jich poslouchaly.

„Slovo *ctíti* znamená o někom počestně smýšleti a všecko což jeho jest v největší vážnosti míti. S tímto ctěním ve spojení jest všecko toto: uctivost, láska, poslušnost, služba. — S úmyslem pak v zákoně položeno jest slovo *ctíti*, ne milovati neb bázeň míti, ačkoli veliká i láska i bázeň chovati se má k rodičům; nebo kdo miluje, ten není vždycky k službě ochotný k rodičům a uctivý, a kdo se bojí, ne vždycky miluje; koho však někdo ze srdce ctí, toho i miluje i se bojí.“ *Kat. Řím.*

1. *Dítka mají nejprvé své rodiče ctíti* jakožto zástupce boží, což Hospodin sám přikazuje. — Úcta k rodičům záleží v tom, aby dívky o nich dobře smýšlely, jich si vždycky vážili a uctivost tuto slovy i skutky na jevo dávaly; kdyby k důstojnostem přišly, aby se za ně nestyděly; by vady a křehkosti jejich neodkrývaly, spíše jich zastíraly, čest a dobré jmeno jejich zastávaly, jim je shovívaly a trpělivě snášely.

2. Rodiče jsou nejbližší představení dítek svých; přikazují co dobrého, zakazují co zlého; proto *mají dítka rodičů svých po-*

slouchati — ve všem co by proti božským příkázáním nebylo, t. mají vůli jejich vždy ochotně bez prodlení a zúplna plnit i po smrti dle porřízení jejich věrně se spravovati.

„Kdyby někdy rozkazy rodičů na odpor se stavěly příkazáním božím, není pochybno, že děti nad žádost rodičů výše musí stavěti vůli boží.“ *Kat. Řím.*

Kdyby rodiče prikazovali dítkám svým, co by bylo proti vůli boží, kdyby jim k. př. nařizovali, aby někoho při míře neb váze klamaly, někomu na poli, na lukách, v zahradách škodu činily, někoho tupily, jim k vůli lhaly a křivě svědčily anebo kdyby je od navštěvování školy aneb chrámu Páně zdržovaly tehdy nejsou dítky povinny rodičů poslouchati, dle výroku písma sv: „Více sluší poslouchati Boha nežli lidí.“ *Sk. 5, 29.* Ovšem ale mají se dítky v takové příčině slušně a zdvořile rodičům omluviti.

Poslušnosti žádá slušná úcta, již dítky rodičům prokazovati jsou povinny, taktéž i vlastní prospěch jejich. Z té příčiny jsou dítky také povinny, aby v důležitých věcech, na př. volíce stav, vstupující v manželství s rodiči se radily, jejich rady, napomínání, varování a kárání ochotně přijímaly a zachovávaly, byť i nebyly více pod mocí rodičů.

3. *Dítky mají své rodiče upřímně milovat*, ješto oni prvé je milovali a jsou po Bohu jejich největší dobrodincové. —

„V rodičích nám život dán; jich použil Bůh, aby nám dal duši s rozumem a vůlí; oni se starají o vše, co dětem k zachování zdraví i života třeba, pečují o jejich vzdělání a dobré vychování; pro dítky podstupují mnohé práce, nesnáze a bolesti snášejí; proto zasluhují jejich lásky. Mají se rodiče tak míti v uctivosti, aby čest, kterou jim vzdáváme, z lásky vycházela, a jim zavázání jsme touto povinností, poněvadž k nám tak jsou nakloněni, že žádné práce, žádného namáhání, žádných nebezpečností pro nás se nehrozí. — Jmeno *matky* právem jest v tomto příkázání výslovně položeno, abychom uvážili její dobrodiní a zásluhy o nás: s jak velikou péčí a starostlivostí nás v životě nosila, s jakou těžkostí a bolestí nás porodila a vychovala. *Kat. Řím.*

Láska jest náklonnost s citem příjemnosti; proto

a) milující rodiče, mají dítky, zvláště jsou-li zbožní a mravní, v nich *zalíbení mít*, z nich se radovat a k nim upřímnou náklonnost v srdci chovat. Než láska k rodičům obmezena jest láskou k Bohu. „Není žádné pochybnosti, že rodiče vroucně máme milovati a ve vážnosti míti, ale v dětinné zbožnosti především jest zapotřebí, Bohu, jenž

jest Otec a Tvůrce všech, nejpřednější čest a oddanost vzdávati a rodiče proto milovati, aby k nebeskému a věčnému Otci všeliká moc lásky vznášena byla.“ (Viz *Luk.* 14, 26. a 9, 60.; *Mat.* 10, 37.)
Kat. z. nařízení sněmu Trid.

β) Z lásky mají dítky rodičům *radost působit*, což stává se; když dobrých vlastností jejich, skutkův a obyčejův následujícíe, jim podobati se snaží; i svou příčinlivostí a mravným chováním ku cti jim slouží.

γ) Dítky mají z lásky rodičům za mnohá dobrodiní nejen slovy *děkovat*, vše dobré pro časnost i věčnost, zdraví, spokojenost, dlouhý život, milost boží . . . jim přát a v modlitbách na Bohu žádat, nýbrž i skutky svými jim svou vděčnost všelijak prokazovat.

δ) Proto mají zvláště v starosti a v nemoci jim *ochotně sloužit*, mají v pracech jim ku pomoci přispívat, v duchovních i tělesných potřebách jim *pomáhat*; v nesnázích *radby a útěchy* jim poskytovat; v stáří a chudobě o ně péči mít, dávající jim ochotně podle možnosti, čeho k výživě potřebují.

ε) Povždy síce službu, úctu a lásku mají dítky rodičům prokazovat, zvláště pak *když jsou nebezpečně nemocní*, jim mají *přispěti*, aby hodně k smrti se připravili. — Konečně mají zemřelých uctivě pochovati, odkazy jejich svědomitě vyplniti a v modlitbách na ně pamatovati.

δ) *V čtvrtém přikázání se dětem vzhledem rodičů zapovídá vše, co čelí proti úctě, poslušnosti a lásce.*

1. *Proti úctě* jest: o rodičích zle mysliti a mluvit, jich si nevšimati, za ně se stydět, jimi pohrdati, jim se posmívati, jich pomlouvati, chyby jejich veřejně rozhlašovat, jich hanět a křít k nim neslušně, urputně a drze se chovat neb dokonce je bít a bezbožně trýznit.

2. *Proti poslušnosti* jest: rodičů neposlouchat, vůli jejich neochotně a váhavě plnit neb docela opomíjet, při napomínání odmlouvat, zpuřně odpovídat a reptat a kárání jejich se protivit; takéž na upřímnou a dobrou radu nedbat a jí pohrdat; poslední vůli jejich svědomitě nezachovat, ba odkazy rušit.

3. *Proti lásce* jest: rodičů nemilovat, t. j. nic dobrého jim nepřát a nečinit, za mnohá dobrodiní jim neděkovat, ano nevděkem jim splácet, nedbalostí a daremným chováním jich soužit, mrzutost, hanbu a zármutek jim působit, na ně se hněvat, jich nenávidět, jim se mstiti a protivenství činit, s chybami jejich nemít trpělivosti, v potřebách, v nouzi, v stáří a v nemoci je opouštět neb jim ubli-

žovat, škodu jim činit a odcizovat, výměnek jim náležitý utrhopat neb zadržovat, za ně se nemodlit, smrt na ně volat a po smrti na spasení duší jejich zapomínat.

c) *Důvody a pohnutky*, ježto dítky vzbuzují, aby věrně plnily čtvrté přikázání boží:

1. Jest to vůle boží, aby dítky ctily, poslouchaly a milovaly své rodiče.

2. K tomu jich vlastní srdce pobízí.

3. Ta nemá tvář v celé přírodě jim v tom příkladem předchází.

4. Jen tak obstojí rodina, obec, stát i církev, když se čtvrté přikázání věrně zachovává. Neb zlé dítky jsou pramenem soužení všeho lidu v každém národě.

5. Dobré dítky mohou se nadíti hodných a vděčných potomků; nevďečným pak budou i dítky jejich nevďekem spláceti.

6. Bůh slibuje dětem, které to přikázání zachovávají, dlouhý život, štěstí a požehnání; děti pak, které toho přikázání nezachovávají, mají se přetěžkých časných i věčných trestů báti.

7. Mnohé příklady dobrých dítek vzbuzují k následování, jakož i výstražní příkladové se naskytují.

Připomenutí: Vše, co se dítkám ve čtvrtém přikázání velí a zapovídá, mají také zachovávat *svěřenci k svým pěstounům, otčím, macechám a poručníkům*, kteří ujmou místo rodičů; podobně *zeťové a nevěsty* k tchánům a tchyním, *vnukové* k dědům a bábám a vůbec k příbuzným, zvláště když zastupují místo rodičů, neb jim pomáhají u vychování.

Úvahy: Dítky, ctěte, poslouchajte a milujte rodiče své; varujte se všeho, čím byste rodičům hanbu a zármutek způsobily, a snažte se, byste jim činily radost a potěšení. Jest-li že jste rodičům v čem ublížily, prostě jich za odpuštění; oni vám jistě odpustí, na všechny urážky a křivdy zapomenou a těšiti se budou z vašeho polepšení. Však plňte věrně co jste slíbily, a bude vám za odměnu dlouhý život, časné štěstí a požehnání a věčná blaženost.

Jak vysoko ceniti zaslíbení „abys dlouho živ byl?“ Není to odměna nepatrná, neboť v oněch připojených slovech „kterou dá tobě Hospodin, Bůh tvůj,“ nejen dlouhé života trvání do času, nýbrž zaslubuje se odpočinutí, pokoj, béd sprostění při dobrém živobytí, neboť nejenom to se praví: „abys dlouho živ byl“, nýbrž také přidáno jest, „aby dobře se ti vedlo.“ *Kat. Řím.*

Jak ti, kdož rodiče ctí, když časně zemrou, dosahují odměny tohoto přikázání? — Také na to odpovídá Katech. z nařízení sněmu Tridentského:

„Někdy těm, kteří lásku rodičům prokazovali, život kratší bývá. Ale toto se jim přihází buď proto, že o ty jest nejlépe postaráno, kteří dříve ze života vykročí, než od cesty ctnosti a povinnosti zabloudili, nebo bývají vytrženi, „aby zlost nezměnila rozumu jejich, aneb aby lest nepodvedla duši jejich“ (Moudr. 4, 11.), anebo proto, že když nastává zkáza a zmatek všech věcí, ze světa povolání bývají, aby hořkostí obecných těch dob ušli. (Isai. 57, 1.) „A to se stává, aby jejich ctnost aneb blaho nevešlo v nebezpečení, když Bůh tresty posílá na nepravosti lidské, aneb aby v těchto přežalostných časech nebyli stíženi zármutkem nejprudším pro bídy a nehody svých příbuzných a přátel.“ *Kat. Řím.*

Slova písma sv.: *Úcta k rodičům*: „Cti otce i matku svou.“ II. *Mojž.* 20, 12.; V. *Mojž.* 15, 16.; *Mat.* 15, 4. „Kdo se bojí Pána, cti rodiče své. V skutku a v řeči a ve vši trpělivosti cti otce svého.“ *Sir.* 3, 8. 9. „Cti otce svého a na úpění matky své nezapomínej.“ *Sir.* 7, 20. „Slyš otce svého, který tě zplodil, a nepohrdej matkou svou, když sestará.“ *Přísl.* 23, 22.

Poslušnost. „Slyš, synu, kázeň otce svého, a neopouštěj přikázání matky své.“ *Přísl.* 1, 8. „Zachovej, synu můj, přikázání otce svého, a neopouštěj naučení matky své...“ 6, 20. „Synu, přijímej učení od mladosti své a až do šedin nalézati budeš moudrost.“ *Sir.* 6, 18. „Synové, poslouchajte rodičů svých v Pánu, neb to jest spravedlivé — to jest libé Pánu.“ *Ef.* 6, 1.; *Kol.* 3, 20. „Více sluší poslouchati Boha, než lidí.“ *Sk.* 5, 29. „Slyš, synu, a přijmi radu rozumu a nezamítej rady mé.“ *Sir.* 6, 24. „Slyš, synu můj, slova úst mých, a je v srdci mém jako základ založ.“ *Tob.* 4, 2. „Syn moudrý jest ten, kterýž přijímá cvičení otcovo; ale kdo jest posměvač ctnosti, neslyší, když se mu domlouvá.“ *Přísl.* 13, 1. „Blázen posmívá se kázni otce svého; ale kdož ostříhá domlouvání, chytřejší bude.“ *Přísl.* 15, 5. „Kdo zamítá kázeň, pohrdá duší svou.“ *Přísl.* 15, 22. „Budou lidé sami sebe milující, lakomí, rodičů neposlušní, nevděční, bezbožní... A těch se varuj.“ II. *Tim.* 3, 2—5.

Láska. „Synu, přijmi starost otce svého a nezarmucuj ho v životě jeho; a schází-li na rozumu, snášej ho a nepohrdej jím v mocnosti své; almužna zajisté otce (služba otcí učiněná) nepřijde v zapomenutí.“ *Sir.* 3, 14, 15. „Cti otce svého a na úpění matky své nezapomínej. Pomni, že leč skrze ně bysi se byl narodil; a odměň se jim, jakož i oni tobě dobře činili.“ *Sir.* 7, 30. „Pomněti máš, jaká nebezpečení trpěla matka tvá pro tebe.“ *Tob.* 4, 4. „Syn moudrý obveseluje otce; ale syn bláznivý jest zá-

rmutek matky své.“ *Přisl.* 10, 1. „Kdo miluje otce neb matku víc nežli mne, není mne hoden.“ *Mat.* 10, 37. *Luk.* 14, 26. „Prosím pak především, aby činěny byly prosby, modlitby, žádosti, díkůčinění za všechny lidi (tudíž i za rodiče).“ *I. Tim.* 2, 1. 2.

Zaslíbení a odměny dětkám dobrým. „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.“ *II. Mojž.* 20, 12. „... které jest přikázání první s zaslíbením.“ *Ef.* 6, 2. „Jako ten, kterýž poklady sobě shromažďuje, tak jest ten, kterýž ctí matku svou. Kdo ctí otce svého, těšiti se bude z synů (dítek svých), a v den modlitby vyslyšán bude. Kdo ctí otce svého, bude dlouhověký, a kdo poslouchá otce, občerství matku. — Cti otce svého, aby došlo na tě požehnání od něho.“ *Sir.* 5, 10. „Soudu otcova poslouchejte synové a tak činite, abyste spaseni byli.“ *Sir.* 3, 2. a 31, 36. „Slyšte, synové, kázeň otcovu a pozorujte, abyste poznali opatrnost.“ — „Přijmiž slova má v srdce své, ostříhej přikázání mých a živ budeš.“ *Přisl.* 4, 1—4.; *Ef.* 6; 1. *Kol.* 3, 30.; *I. Tim.* 5, 4.

Hrozby a tresty dětem zlým. „Kdožby zlořečil otci svému neb máteři, ať smrtí umře, — krev jeho ať jest na něho.“ *III. Mojž.* 20, 9.; srv. *Mat.* 15, 4. „Zlořecený, kterýž nectí otce svého a matky. I řekne veškeren lid: Amen!“ *V. Mojž.* 27, 16. „Zplodil-li by člověk syna zpuřného a protivného, jenžto by neposlouchal přikázání otce neb máteře, a jsa trestán nechtěl by poslouchati: uchopí ho otec i matka a přivedou k starším města toho a k bráně soudu a řeknou k nim: Syn náš tento protivný a zpuřný jest, na napomínání naše nic nedbá, hledí smilstva a hodování: tedy kamením jej uhází lid města toho, a umřet, abyste odjali zlé z prostředku vás a všecken Israel uslyše to, aby se bál.“ *V. Mojž.* 21, 18—21. „Kdo sužuje otce svého a zahání matku, hanebný jest a nešťastný.“ *Přisl.* 19, 26. „Okolo, kteréž se posmívá otci a kteréž pohrdá ploidem (poslušenstvím) matky své, ať vyklinou je krkavci potoční a snědí je synové orlice.“ *Přisl.* 30, 17. „Nechlub se z pohanění otce svého; nebo není tobě k slávě hanoba jeho.“ *Sir.* 3, 12. a 23, 18. 19. „Velmi zlé pověsti jest, kdo opouští otce svého a jest proklet od Boha ten, kdož popouzí k hněvu matky své.“ *Sir.* 3, 18. „Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, zlořečení pak otcovo aneb matčino z kořene vyvrací základy.“ *Sir.* 3, 11.

Výroky sv. Otců: „První stupeň zbožnosti záleží v tom, abys ty, kteří dle vůle boží jsou tvoji plodičové, poslušenstvím ctil a urážek se chránil, ba ani hnutím obličeje nemá býti ublíženo

úctě k rodičům. Sv. *Ambrož*. Synové buďtež mravů sličností a zvláštní pochvalnou stydlivostí tak ctihodni, aby od lidí i od Boha chvály zasloužili. Ať se učí žádosti na uzdě míti, zbytečných útrat ať se zdržují, jakož i přehnané skvostnosti. Necht' znají náležitě vynakládati, co jim přináležejí; k rodičům ať jsou dobrotivi a zvykají podrobovati se a na slovo poslouchati. Sv. *Jan Zl.* Přikázal Pán, aby synové poslouchali otce. Jediné tehdaž nemá syn poslouchati otce svého, kdyby něčeho otec přikazoval, co jest proti Bohu. Aniž se proto smí hněvati otec, když se takto před ním Bohu přednost dává. Nebo když otec přikazuje, co není proti Pánu, má tak jako Bůh slyšán býti; protože Bůh otce poslouchati přikázal. Sv. *Augustin*. Chce-li tělesný otec tvůj od Boha tě svést, odpověz, že máš otce v nebesích. Pakli tě matka nebo sestra zdržuje, rci jim: vy jste smrtelní a klamliví; Tvůrce můj mne povede. Bl. *Tom. Kemp.* Otce sluší milovati, Stvořiteli však sluší přednost dáti. Sv. *Augustin*. Jaktě to strašný nevděk, jestliže syn v hospodě hejří, ježto zatím matka hladem doma hyne. Sv. *Ambrož*. Zasluguje, aby vlastní slepotou byl pokutován, kdoby škaredou rodičů zevnitřností pohrdal okem a urážel lásku synovskou zrakem vypínavým. Sv. *Jarolím*. Jako děti svými rodiči nakládají, tak budou jednou jimi nakládati děti jejich. Sv. *Alf. Lig.* Jestliže jsi rukou svou sáhl na rodiče své, hotov se k smrti; neboť písmo sv. ujišťuje, že jen na krátce jest dnův toho, kdo uráží rodičů svých. *Týž*. Snad namítáš: Já mám otce, matku, s nimiž se srovnati nemožno. Slyš, co sám Bůh ti odpovídá: „Synu, přijmi starost otce svého, a nezarmucuj ho v životě jeho.“ *Sir.* 3, 14. Podobáť se druhdy, jakoby staří lidé rozumu pozbyli (v. 15.), avšak tu se právě ukáže, zdaž je pravá naše ctnost, jestliže slabosti a neduhy jejich trpělivě snášíme. *Týž*.

Příklady biblické.

Příklady dítek dobrých:

Zbožný *Abel* byl zajisté potěšením svých rodičů.

Sem a Jafet, synové Noemovi — když podnapiv se, obnažený ležel, — zakryli pláštěm hanbu jeho. I. *Mjž.* 4.

Isák byl poslušen otce Abrahama, když ho chtěl obětovati. I. *Mojž.* 22.

Esau učinil jak mu otec rozkázal, vyšel totiž na lov a z toho, co ulovil, připravil krmí, jak ji otec Isák rád jídal. I. *Mjž.* 25.

Josef egyptský co chlapec byl poslušen otce svého: k slovu jeho šel neprodleně k bratřím, stáda pasoucím. I. *Mjž.* 37.

Týž dosáhnuv vysoké hodnosti, nestyděl se za svého starého otce a své bratry, v čas hladu ujal se jich a vzal je k sobě do Egypta. Když Jakub přišel do Egypta s celou rodinou svou, poslal Judu před sebou k Josefovi, aby mu příchod jeho oznámil. Josef jel ve svém voze vstříc otci svému, a uzřev ho, — sstoupil — padl na šíji jeho a objímaje ho, plakal. — Potom oznámil Faraonovi příchod otce a bratří svých a postaviv je před králem, — vykázal jim obydlí v nejlepším místě v zemi Gessen a živil je. — Když otec zemřel, padl Josef na tvář jeho, pláče a líbaje ho; potom dal pomazati tělo jeho a pochoval ho v slavném průvodu na místě, jehož sobě, umíraje, byl vyžádal. I. *Mjž.* 45—50.

Všem chovancům krásným příkladem svým předchází *mladý Samuel*, který Heliho, svého vychovatele, byl velmi poslušen, ctil ho jako své vlastní rodiče a činil mu svým mravným chováním mnohem větší radost, než vlastní synové jeho, jakž o tom III. *knihy Král.* v 3. kap. vypravuje.

David, byv poslán od otce do ležení k bratřím svým, vstal ráno, poručil stádo strážnému, a vzav všecko odešel, jakž byl přikázal jemu otec *Isai*. I. *Král.* 17, 20.

Týž skrýváje se před Saulem, šel do Masfa a řekl králi Moabskému: „Prosím, nechť zůstane otec můj a matka má s vámi, dokudž nezvím, co mi učiní Bůh.“ I. *Král.* 22, 3.

Král *Šalomoun* ctil velice matku svou Betsabee, která když přišla k němu, aby se přimluvila za Adoniáše, povstal král a šel jí vstříc a pokloniv se jí, posadil se zase na stolicí své: a postavena jest také stolice matce králově i posadila se po pravici jeho. — I řekl jí král: „Žádej směle, matko má; neboť není slušno, abych odvrátil tvář svou (tebe oslyšel).“ II. *Král.* 2, 19.

Týž vděčně se choval kuknězi Abiatharovi, dobrodinci otce jeho, jemuž řekl: „Jdi do Anathot k roli své, jsi zajisté hoden smrti; ale nezabiju tebe, poněvadž jsi nosil archu Hospodinovu před Davidem, otcem mým, a snášel jsi všecka ta soužení, kteráž snášel otec můj.“ III. *Král.* 2, 26.

Mladý Tobíáš, poslán byv od otce na dalekou cestu ku Gabrielovi v Rages, šel ochotně; byl rodičů pamětliv; k radě anděla Rafaela schoval žluč a játra co lék pro nevidomého otce, kterýž jím nabyl zraku. Na cestě nechtěl prodlévati, řka, že „otec a matka počítají dny, a jest-li že prodlévati budu, rmoutiti se bude duše jejich.“ — Matka ho nazvala „světlo očí našich, hůl starosti naší,

potěšení života našeho.“ — A při návratu rodiče velmi se radovali.

Starý Tobiáš (domnívaje se), že by měl umřít, povolal k sobě syna svého a řekl mu: „Slyš, synu můj, slova úst mých a slož je v srdci svém. Když vezme Bůh duši mou, pochovej mé tělo, a v poctivosti měj matku svou po všecky dny života jejího; nebo pomníti máš, jaká a jak veliká nebezpečnost trpěla pro tebe. A když i ona doplní čas života svého, pochovej ji podle mne v hrobě.“ — A mladý Tobiáš odpověděl otci svému: „Všecko, což jsi mi přikázal, učiním, otče!“ *Tob. 1—14.*

Všem zetům a nevěstám velmi krásný příklad dala *Ruth*, kterážto se velmi uctivě chovala k staré a chudobné Noemi, švegruši své; nebo v chudobě a v nouzi ji neopouštěla, ale sbírala pro ni klasy na poli a všecko, což od lidí dostala, domů jí donášela. *Ruth. 2.* Jak to krásný a následování hodný příklad pro všecky zete a nevěsty, aby starých a chudých tchánů a švegruší svých neopouštěli, ale jako vlastních rodičů se jich ujímali, je ctili a v potřebách jim přispívali.

Pán *Ježíš* byl poddán rodičům a na kříži o matku starostliv. *Luk. 2, 51.; Jan. 19.* Evangelista dokládá: „A byl poddán jim.“ Kdo? komu? Bůh lidem, Bůh, jemuž jsou poddáni andělové, jehož poslouchají mocnosti a knížatstva, byl poddán Marii a ne toliko Marii (matce), nýbrž i Josefovi (pěstounu) pro Marii. Sv. *Bernard.*

„*Maria*, panna nejsvětější, byla otci a matce (Jachimovi a Anně) poddána, aby ukázala dětem, kterakou čest, poddanost a poslušnost svým rodičům prokazovati, v jakém duchu a v kterék počestnosti po domácku obcovati mají.“ Sv. *Frant. Sal.*

Dítky mají více poslouchati i milovati Boha než lidí.

Pacholík *Ježíš* nalezen v chrámě řekl k matce: „Co jest, že jste mne hledali? Zdali jste nevěděli, že v tom, což jest Otce mého musím já býti?“ *Luk. 2, 48.*

A když *Ježíš* mluvil k zástupům, aj matka jeho a bratří stáli vně, žádajíce s ním mluvit. I řekl jemu jeden: „Aj, matka tvá a bratří tvoji stojí vně, hledajíce tebe.“ On pak řekl: „Kdo jest matka má a kdož jsou bratří moji?“ A vztáhna ruku svou na učeníky své, řekl: „Aj matka má a bratří moji! Nebo kdožkoli činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, tenť jest bratr můj i sestra a matka má.“ *Mat. 12, 46—50.; srv. Luk. 14, 26.*

Když jeden z učeníků pravil k Pánu *Ježíši*: „Pane, dopust

mi prvé jíti a pochovati otce mého," On řekl jemu: „Pojď za mnou a nech ať mrtví pochovávají mrtvé své.“ *Mat.* 8, 21. 22.

Požehnání dobrých dítek:

Procítla *Noe*, když zvěděl, co se stalo, *Semovi a Jafetovi žehnal.* I. *Mjž.* 9, 26. 27.

Poslušný *Isák* byl zachován na živě a Hospodin obnovil slib otci učiněný, že požehnání budou v jednom z potomků jeho všickni národové země.

Josef egyptský za svou úctu a poslušnost k rodičům po mnohém utrpení byl povýšen k vysoké důstojnosti, a živ jsa šťastně, dosáhl věku 110 let.

Ruth že byla dcera ctnostná a vděčná, pojal ji *Booz* za manželku, s nímž obdržela syna jmenem *Obed*. Ten byl otec *Isai*, otce *Davidova*. *Ruth* 4.

„Pacholík *Samuel* prospíval a rostl a líbil se jakož Hospodinu, tak i lidem. I. *Král.* 2, 26. „Rostl pak *Samuel* a Hospodin byl s nim.“ 3, 19.

Poslušný *David* byl od Boha vyvolen za krále a pomazán od *Samuele*. I. *Král.*

Že *Šalomoun* miloval Hospodina a chodil v přikázáních *Davidova* otce svého, Bůh mu dal srdce moudré a rozumné, bohatství a slávu, a slíbil mu: „Jest-li že budeš ostříhati přikázání mých jako otec tvůj, prodloužím i života tvého.“

A *Ježíš* prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí. *Luk.* 2, 52.

Příklady dobrých dítek z křesťanského života:

Všickni svatí a světice boží byli zajisté dobří synové a dcery, z nichž toliko některé připomínám:

Sv. Ignác, biskup v *Antiochii*, kterýž byl mezi dítkami, ježto matky přinášely k Pánu *Ježíši*.

Sv. Jan Zl. dal se pohnouti, že neodešel od své matky, vdovy *sv. Anthusy*.

Eustochium, *sv. Pauly* dcera, byla tak dobré a upřímné dítě, že bez matky nikam nešla, bez ní nespala, ani nejedla, ano jí žádala, aby všecko jmění chudým rozdala; nebo pravila: Mé největší bohatství a dědictví jest láska k matce. Bůh dopustil na matku *Paulu* těžkou nemoc, aby láska dcery její ještě více světu známa byla; neboť od lůžka jejího téměř ani neodešla, i hlavu její pozdvihovala, sama pokrm a nápoj jí podávala, ruce a nohy jí třela, sama jí stlala, čistila, slovem všecky služby ochotně jí prokazovala.

A kdo vysloví, jak vroucím vzdycháním a hojným slzí proléváním žádala Boha, aby, až matku k odplatě věčné povolá, jí zde nenechal osiřelé, ale brzo ji s ní sloučil. Tu chválu jí dává sv. Jarolím, učitel církevní.

Výborné dítky byli také naši patronové sv. Václav, sv. Vojtěch, sv. Jan Nep.

Sv. Basil, sv. Řehoř Naz. a sv. Karel Borom. tak dobře od svých rodičů byli vychováni, že v městě Athenách, kde přednější dva se učili, a v Miláně, v němž poslední cvičen byl, jen dvě ulice znali; jednu, která do chrámu, a druhou, jež do školy vedla.

Sv. Makrina, jak o ní vlastní bratr, sv. Řehoř Nisen., svědčí, celým srdcem a celou myslí matce své oddána byla, tak že jí nikdy s očí svých nespustila; sama ji obsluhovala a ve vši práci zastávala. Když matka její ovdověla a mnohou péčí potom sklíčena byla, tehdy se obzvláště vynasnažovala, aby starosti matce ulehčila.

Sv. Hermenegild byl dobrý syn, předce však více poslušen Boha, než otce svého. Otec jeho Leovigild, král španělský, přiznával se k bludu arianskému, i chtěl, aby také syn jeho Hermenegild v něm vyučen byl. Avšak Hermenegild, milostí Ducha sv. osvícen, brzy poznal blud učení arianského a přiznal se k náboženství katolickému. Otec se proto velmi rozhněval a syna do žaláře uvrhl. Hermenegild trpěl všecko tiše a stále. Když o velikonocích pohrdl přijímatí z rukou biskupa arianského, otec plný zlosti poslal kata do žaláře, aby syna usmrtil. Tak stal se Hermenegild sv. mučením proto, že raději vůli boží než vůli otcovu splnil.

Podobně se vypravuje o sv. Barboře, že ji vlastní otec usmrtil, když nechtěla upustiti od Krista a klaněti se modlám. — Krásné to příklady pro dítky, které bývají od svých rodičů vábeny a nuceny, aby zákon boží přestupovaly.

Dominik Grimani stkvěl se nejen urozeností rodu nýbrž i učeností a mnohými ctnostmi, zvláště pak vyznamenal se upřímnou láskou k otci. Byl tento nejvyšším vůdcem vojska Benátského proti Turkům a vrchním velitelem na moři; však ve válce osočen z velikého zločinu obviněn, byl se svých úřadů složen a k vězení odsouzen. Syn jeho Dominik, kardinál, kníže církevní, doprovázel jej až do vězení; plakal hořce a kráčejícímu k věži, sám přetěžké okovy něsti pomohl. Žádal s otcem zavřen býti, aby mu sloužití mohl, čehož ale nebylo mu popráno; byv násilím odveden, se srdcem krvácejícím do Říma se navrátil. — Když po čase byl otec z vězení

propuštěn a z vlasti vypovězen, přímo k synu svému se odebral, jenž s radostí ho uvítal, i byl mu útěchou a podporou v stáří až do smrti.

Když *Benedikt XI.* za papeže byl vyvolen, chtěla jeho matka, chudá pradlena, jemu štěstí přát; poněvadž ale v sprostém oděvu přišla, radili jí, aby sobě skvostnějších šatů vydlužila. Uposlechla té rady a v krásném oděvu vypůjčeném k papeži přistoupila, kterýž jak ji spatřil, stavěl se, jako by jí neznal, řka: „Tato není matka má, ježto jest sprostá a chudá pradlena.“ Když pak matka ty skvostné šaty složila, svůj chatrný oděv oblékla, a potom k synu přišla; tuť vstříc jí vyjda, synovsky ji přivítal a laskavě přijal, a také dle slušnosti až do smrti dochoval.

Daniel Josef Majer z Majeru, arcibiskup pražský († 1733), měl takovou lásku k svému staříčkému, sprostému otci, že ho pečlivě u sebe choval, u stolu na prvním místě sedícímu uctivě jídla předkládal, a když churavý stařeček nemohl z postele vstáti, jakkoli měl mnoho služebníků, sám jemu jídla nosíval a s největší uctivostí mu posluhoval.

Políbení ruky. Jednoho dne, když metli vězňové po ulici sídelního města Vídně, šel tu mladík slušně ošacený a přiblíživ se k jednomu z vězňů, políbil mu uctivě ruku. To spatřiv z okna jistý státní rada, dal mladíka zavolat, jemuž pravil: „Není slušno vězni na ulici ruku líbat!“ Mladík se pozarazil, však brzy zpamatoвав se, vyznal: že tento vězeň jest jeho otec. Pohnut vypravoval rada událost tuto císaři Josefovi, kterýž rozkázal, aby se mladíku roční plat z císařských důchodův udělil.

František Scaglia, janovský šlechtic, již v 50. roce věku svého pozbyl zraku a předce byl živ až do 92. roku. Ačkoli své služebníky měl, kteří ho voditi mohli, předce jen dva šlechtní synové jeho, *Odoard a Mikuláš*, kam chtěl, sami ho doprovázeli, bojíce se, aby se mu něco zlého nepříhodilo a toho jedině hledající, aby mu žalostný stav a stáří jeho ulehčili.

Vukasovič, vděčný syn. — Maria Teresia byla pravou matkou národů svých. Nižádný ústav dobročinný neušel jejímu pečování. Navštěvovala také mimo jiné několikrát za rok vojenskou akademii ve Vídni, kdežto byli synové chudých zasloužilých důstojníků vychováváni. Upřímnou účastností tážávala se představených akademie: „Kdo se chová nejlépe z milých synů mých?“ — „Vaše cís. Milosti!“ odpověděl jedenkrát přednosta, „všickni jsou hodni nejvyšší ochrany Vaší; mladý Vukasovič ale jest ze všech nejdokonalejší.“

Takto ho chválil představený, tak jsou ho chválili i učitelé. — „O mladíku tomto jsem už častěji doslechla chválu,“ pravila šlechtná mocnářka, patříc na Dalmata, v zardění a v pokoře před ní stojícího, pohledem přívětivým. „Ráda bych ho viděla v šermu; chopiž se rapíru!“ Čím skroušeněji stál jinoch ten před vladařkou, tím hrdinněji se zastkvěla tvář jeho, tím jasněji jiskřilo se oko jeho, tím hrději a statněji se postavil, hotově se k šermu. Byltě vítězstvím jist, a všickni spolužáci, schopností, obratností a silou přemoženi, po marném namahání zbraně jsou sklonili. Císařovna zradovala se patrně nad statečností jeho. — „Přijmi,“ pravila k němu, „přídavek, mladý hrdino,“ podavši jemu dvanáct dukátův, „a učiň sobě po zahřátí chvíli radostnou podle libosti.“ Mládenec padl do brotivé mocnářce k nohám; ona pak kázavši mu vstáti, ku políbení ruku podala. Za týden přijela císařovna opět i dala sobě mladého Vukasoviče zavolati, tážíc se, jaké sobě byl za ty peníze radosti spůsobil? Tu zmalomyslněl a zajikal se v řeči. „Což jsi peníze prohrál aneb co jsi počal s nimi?“ pravila pozamračená mocnářka hlasem přísným. — „Poslal jsem je svému chudému otci,“ dí mládenec hlasem mírným. — „Kdo jest tvůj otec?“ — „Býval poručíkem u vojště v službě Vaší cís. Milosti a opustiv pak ji, bídně živ jest pensí v Dalmatsku. Soudil jsem, že milostivý smysl, v jakém mně onen štědrý dar udělen byl, nejdokonaleji vyplním, pomohu-li chudobnému otci; neboť to byla nejvyšší blaženost má.“ — „Ty jsi dokonalý mladík,“ dí pohnutě císařovna. „Inkoust sem, péro a papír!“ zvolala: „sedni a piš!“ — Vukasovič učinil jakž mu veleno s srdcem se chvějícím, a císařovna diktovala: „Nejmilejší otče! List, ježž tuto píšu, diktuje mi císařovna. Pilnost má a chování, zvlášt ale synovská láska má a vděčnost k Vám, milý otče, se císařovně zalíbily tak, že od této hodiny roční pensí pět set zlatých dostávati budete; mně pak právě opět 24 dukátův uděluje.“ — Pomyšleme na radost dobrého Vukasoviče! Písmo na tomto přeradostném listu věru nebylo pěkné a slzy hojně kanoucí pomáhely papír. — A tak byla již prozatím odměněna tímto způsobem jeho pilnost a vděčnost. Mnohem větší ale odměnu připravila mu budoucnost. Vukasovič, vycházeje z akademie, vstoupil k vojsku co důstojník a postupuje stupeň po stupni, zachoval se za tehdejších válek šlechtnou dokonalostí a neohroženou statečností tak, že až za podmaršála byl povýšen. — Veliké zajisté jest požehnání, jímžto odměňuje Hospodin za vděčnost a lásku synovskou.

Tomáš Morus, kancléř říše anglické, umřel jako hrdinský mu-

ženík na popravišti pro víru katolickou. Pro strach msty krále Jindřicha VIII. neodvážil se žádný slušně pochovati ho. Posléz pak přišla dcera jeho *Markéta* a vyplnila s neohroženou zmužilostí poslední tuto povinnost milovanému otci, dadouc jej slušným způsobem pochovati. Láska ale tato dětinská naplnila samého krále ukrutníka takovou uctivostí, že se neosmělil jí v tom klásti překážky.

Nelson, znamenitý vojenský vůdce na moři, přišel už v 12. roce stáří svého na moře. Nebylo mu ani 15 let, když měly dva koráby odplouti do severního moře, aby nových zemí vynašly. Při té výpravě svěřeno jest Nelsonovi ředitelství poboční lodě, jejížto velitel byl kapitán *Ludvige*. I získal si Nelson důvěru velitele svého v takové míře, že když se lodě nacházely v tom největším nebezpečství a lid se již obával, aby nebyl ledovými horami obklíčen, že mu při vší mladosti jeho bylo svěřeno velitelství nad jedním korábem, kterýž se vysílal, aby našel průplav do širého moře. Při tom dal krásný důkaz své dětinné vděčnosti. Přihodilo se totiž jednou v noci, že když lodě se všech stran ledem byly obklíčeny, Nelsona tu nebylo. Tovaryši jeho byli velmi starostliví, co se s ním dalo, až pak konečně z rána spatřili z daleka, že se žene za velikým medvědem mořským. Byltě ozbrojen toliko ručnicí porouchanou a předce se odvážil za šelmou v té naději, že ji uhoní a pak ručnicí ubije. — Když pak se navrátil, činil mu velitel předhůzky, táže se ho přísně, co ho k tak nesmyslnému činu zavedlo? Na to dal mladý hrdina odpověď, řka: „Měl jsem naději, pane, že starému otci svému takto zjednám kožich!“

Praskavka, 18letá dcera ruská, aby na císaři Alexandrovi vyjednala milost otci svému, jenž do Sibiřských pustin byl vypovězen, vykonala přes 400 mil cesty, putovala o hladu, žebrajíc, v dešti a v bouři, putovala neznámými lesy a strašnými pouštěmi skrze tisícírá nebezpečství, až do krve byly sedřeny takovým strastem nezvyklé nohy její. A když slyšela z úst mocnářových: „Otec tvůj měj svobodu!“ když měla v ruce listinu, v níž otci se milost dávala, tu omdlávala radostí; tu si přála míti křidel, aby jej o tom brzy zpraviti, brzy aby mohla uleviti bídě jeho; tu mrtvý papír líbala a máčela slzami a okamžením byla zapomenuta všecka strast její prvější: mělť přijíti na svobodu milovaný otec její.

Nahyda Černíková, šestnáctiletá dcera, kteráž co osmileté dítě otce svého do vyhnanství Sibiřského doprovodila, a s ním tam osm smutných roků strávila, usmyslila si, dáti se na tisíc mil dlouhou, hrůzuplnou cestu ze Sibiře do Petrohradu, by osočenému a nevinně

odsouzenému otci u císaře ruského spravedlnost vyprosila. Nic nebylo s to, ji odvrátit od toho předsevzetí. Vydala se na cestu, a když její společníci v Tobolsku, v hlavním městě Sibiřském, odpočinouti si umínili, Nahyda pustila se sama jediná dále. — Žádná nehoda jí nepohnula, aby si jediný den oddechla. — Když konečně po osmi měsících zmořena i zraněna do Petrohradu dorazila, před císaře na kolena se vrhla a za svého nevinného otce úpěnlivě prosila: jakou tu radost pocítila, když císař udělil otci svobodu a kázal jí dáti rychlý povoz, aby sama vysvobození rodičům zvěstovala.

Jistý kníže zastal jednou pilného a veselého *dělníka* při práci na poli a dal se s ním do řeči. Po několika otázkách dozvěděl se, že pole to není jeho vlastní, ale že jako nádeník pracuje za devět grošů. Kníže nemohl pochopit, jak by možno bylo denně s devíti groši vyjít a při tom předce tak veselým být. Načež dělník: „Bylo by zlé, kdybych sám tolik zpotřeboval. Musím se ovšem spokojiti s třetinou, druhou třetinou uplácím staré dluhy, třetí pak skládám na úroky.“ — To byla nová pohádka knížeti. Veselý pak dělník mluvil dále, řka: „Já sdílím mzdu svou s chudobnými rodiči svými, kteříž nemohou již pracovati, a se svými dětmi, kteréž se teprv učí pracovati; oněm splácím lásku, kterouž mně v dětinství mém prokazovali, a od těchto doufám, že mne jednou v stáří neopustí!“ — Jak šlechetné to jednání! — I obdařil kníže poctivého tohoto muže a pečoval o jeho syny. Požehnání pak, kteréž mu dali umírající rodiče, dostalo se mu v stáří od vděčných dítek jeho v hojně míře.

Vdova jedna, která měla tři *dospělé dcery*, sešla stářím tak, že sobě práci nemohla chleba zaopatřiti. Vidouc to první dcera, pravila: „Velmi ráda bych ze své služby staré, chudé matce své něco dala, ale nemohla bych si pro budoucnost nic zachovati. Jak se ti líbí tato řeč?“ ptala se své sestry. Druhá dcera pravila: „Já bych též matce ráda něčím pomohla, ale nebudu se potom moci slušně šatiti jako jiné služky. Co pravíš k této výmluvě?“ tázala se jiné sestry. Třetí dcera ale řekla: „Když jsem byla ještě malá a nemohla jsem si sama pomoci, tehdy se starala o mne dobrotivá matka více nežli o sebe, a nedbala na to, že sobě pro svou budoucnost ničeho nebude moci zachovati a že se proto pěkným oděvem nebude moci odívati. Matka všeho se zbyla, všecko vynaložila, aby mně pokrm a oděv opatřila; jesti to tedy starý dluh můj, o matku se nyní starati, bez ohledu, zdali sobě proto k svému stáří budu moci něco zachovati aneb zdaliž se budu moci slušně šatiti.“ Nuže, milé dcery křesťanské, nahlédněte do tohoto zrcadla a ptejte se,

který příklad jste dosud následovaly. Příklad třetí dcery následovati, jest zajisté vůle boží.

Láska synovská. Dokud Francouzové města afrikánského Algíru nedobyli a řád vzdělaným lidem podobný tam nezavedli, bývalo hnízdem mořských loupežníků. Tito mívali množství korábů, jimiž neustále na moři křížovali a koráby evropských plavců uchvacovali, zboží z nich vybírali a lidi zajímali a co otroky do Algíru prodávali, kdežto při špatné stravě a při mnohém týrání nejtěžší práce vykonávati musili tak dlouho, dokud živi byli aneb dokud je někdo z přátel za drahé peníze nevykoupil. Jedenkráte přišel podobným způsobem jistý mladík do takového otroctví. Když tam několik let trýzněn byl, dověděli se o něm přátelé jeho a vykoupili ho, načež se vesele domů vracel. Přicházeje k přístavu, z kteréhož po najaté lodi měl do Francouz plouti, potkal dav evropských křesťanů, kteřížto jako otroci do Algíru vedeni byli. Když je přátelsky pozdravil a dobře se na ně podíval, poznal mezi nimi — svého vlastního otce. Ach, jaký to bol! Než pospíšil k němu, líbal a objímal jej. Oba radostí plakali, ale ihned bédovali nad neštěstím, v němž otec se nalézal; nebo nejen že o svobodu přišel, ale i všecko zboží a veškeré své jmění byl ztratil. Syn, věda již, jak těžké algírské otroctví jest, a předvídaje, že by starý otec nesnesl ho dlouho, ani snad co by on domů dojel a jmění na vykoupení jeho vyzískal: umínil si hned, že se opět za otce do otroctví dá. I předstoupil před loupežníky a žádal je úpěnlivě, aby raději jej mladého, nežli starého otce za otroka přijali. Žádost jeho byla ihned vyplněna, nebo se jim lépe líbil mladík silný, než stařec chatrný. — Otec slyše a vida co se děje, nechtěl ovšem té veliké oběti na synovi: ale vděčný syn nechtěl a nemohl jinak, nežli za otce dáti se a jíti do opětného otroctví. Oba plačíce, loučili se, jeden maje vezen býti do vlasti, druhý nazpět do zajetí. Běj, neboli kníže města, dovědév se o příhodě té, zamiloval si syna toho a za odměnu pustil jej na svobodu; dal též vrátit otci zboží zloupené, vypravil oba a opatřil je vším, což by na cestu do vlasti své potřebovali.

Šlechtný kníže *Jan z Lobkovic* takto napsal: Pánu Bohu, že nás z ničeho stvořil, a otci a máteři, že nás vychovali, za jich dobrodiní dosti učiniti nemůžeme. — A rovněž těm nemůžeme dosti učiniti za to, od kterých jsme naučení ctnostem a mravům a kázeň přijímali pro své dobro.

Příklady dětinské úcty a lásky k rodičům mezi pohany.

Aeneáš. Když Řekové po dlouhém oblehání dobyli města Troji,

vzal Aeneáš, královský princ, zanechav všechny své poklady v městě, staříckého otce Anchisa na svá bedra a utíkal z města, které ze všech stran již hořelo.

Krásný příklad dětinské lásky nalézáme také v životě pohana *Plinia* ml. Když Vesúv jednoho času počal soptiti, byl Plinius mladší s matkou svou právě v Myceně. Všickni obyvatelé se dali na útěk, jediný Plinius byl hotov vše podniknouti, aby jen zachoval život matky, kterýž mu byl tak drahý jako jeho vlastní. Nadarmo zapřísahala ho pečlivá matka, aby utekl z místa, kde mu jistá zkáza hrozí; nadarmo mu představovala, že stáří a churavost nedopouští, aby ho následovala; že i to nejmenší obmeškání oběma život státi může. Plinius volil raději s matkou umřítí, než v takovém nebezpečí ji opustiti. Proti vůli táhl ji s sebou a takto ji předce donutil k útěku. Již padal na ně popel; páry a kouř slunce zatemňovaly, a obrátily den v čirou noc. V hustých tmách zahalení, neměli, čím by spravovali kroky své, než světla plamenů. Ničeho nebylo slyšeti, než bédování a nářek, což v temnosti se zdálo ještě hroznějším. Však ale hrozné toto divadlo nemohlo zviklat zmužilost Pliniovu, aniž pohnouti ho, aby byl pamětliv vlastního bezpečí, pokud matka se nalézala v nebezpečí. I podpořoval ji, nesa ji na ramenou, a vroucí láska dětinská oživila zmužilost jeho, činíc ho schopna největších namahání. — Nebesa však odměnila chvalitebné chování jeho tím, že mu zachovala matku, a že oba vyvázli neporušení z nebezpečí.

Konon, vůdce athénský, byl pro jisté provinění do žaláře vsazen a tam k smrti hladem odsouzen. Měl pak Konon jedinou dceru, která o dovolení usilovala, by otce svého každodenně v žaláři navštíviti mohla, což také obdržela; nicméně ale, kdykoli do žaláře vejíti chtěla, byla pokaždé od strážných přehledávána, zdaliž by nějaký pokrm neb nápoj skrytě nesla. Nic nebylo nalezeno. Když pak Konon po dlouhý čas při živobytí byl zachován, vyšetřila stráž, že dcera otce svým vlastním mlékem kojila. To doneslo se k vrchnosti, jež touto dětinou láskou pohnuta, otci život darovala, dceru pak hojně obdarovala.

Pomponius Attikus, pohan, doprovázejí matku svou 90 let starou ku hrobu, slze vyznal, že ač 67 let s ní živ byl, nikdy jí neodprošoval a nikdy s ní v smír nevešel; protože jí nikdy ani slovíčkem neurazil.

Koriolán. V Římě nastal nedostatek chleba a obilí muselo se ze Sicilie nakoupiti. Když rokováno bylo, v jaké ceně by se lidu

mělo prodávati, radili někteří senatorové, aby se lidu jen pod tou výminkou přispělo, když od svého, na svaté hoře obdrženého práva upustí. Mezi těmito rádci vynikal zvláště Cajus Marcius, Coriolán nazvaný, kterýž na tom stál, aby se lid hladem přinutil k poddanosti. Tato zatvrzelá hrdost popudila lid proti němu tak, že, chtěl-li smrti ujíti, ze Říma prchnouti musel. Rozpálen msty žádostí, uchýlil se k Volskům, krutým nepřátelům Římanů a ochotně byv od nich přijat, vedl je vítězně proti Římu. Na tak kvapné nebezpečení nebyla obec připravena a snad by byla rozhorlenému vypořezanci do rukou padla, kdyby jí byla synovská láska neochránila. Darma se vynasnažila opěťovaná vyslanstva, darma velebné kněžstvo hrdého vítěze ukrotiti; ale když jej matrony římské prosit přišly, když v čele jejich matku svou Veturii s manželkou Volumnií a dítkami svými uzřel, nebyl s to déle odpírati, nýbrž láskou přemožen zvolal: „Matko, Řím jest ochráněn, ale syn tvůj ztracen!“ Odtáhl na to od města a od Volskův nad tím nespokojených byl zavražděn.

V zemi Japánské žila *vdova s třemi syny* svými v největší nouzi. Ačkoli neunaveně a pilně pracovali, předce výdělek nepostačoval k výživě celé rodiny. Právě tou dobou vydala vláda rozkaz, aby se pilně pátralo po zlodějích, již se tam velmi počali rozmáhati, a slibovala udavateli takových škůdců znamenitou odměnu. Tohoto prohlášení použili onino tři bratří a z lásky synovské usnesli se vespolek, že jeden z nich bude se za zloděje vydávat, druhí dva že ho svážou a právu udají, aby dosáhli krvavé mzdy, jaká by dostačila k další výživě milované matky. Losem byl nejmladší zvolen, což ale matce tajno zůstati mělo. Starší dva spoutali ho a přivedli k právu, udávající, že se dopustil veliké krádeže, požádali za něj odměnu. Domnělý krádece volně vyznal, z čeho byl obviněn, a udavači došli mzdy své. Uvězněný trpělivě snášel, k čemu se dobrovolně uvolil, a jen se tím těšil, že se matce pomůže. Bratří, sotva že odměnu matce odevzdali, počali viny své trpce želeť; svědomí je hryzlo a láska bratrská mocně se ozývala. Svěřili matce, jak peněz získali; ona pak odvrhnouc krvavou mzdu, zvolala v zoufalosti: „Raději hladem zahynu, než bych sobě záhubou syna život zachovala.“ I běžela k soudci, který strnul nad zoufalostí ubohé matky; vězeň byl znova vyslýchán a opět se ku krádeži přiznával. Moudrý soudce ale poznal, že z lásky k matce činí nepravé vyznání; oznámil věc tu vladaři, který vděčného syna propustil a matce slušnou obživu vykázal. —

Obrazy dětinné lásky mezi živočichy:

Plutarch dí ve svém pojednání o chytrosti zvířat, že *mladí lvové* o kořist, již byli ulovili, dělí se se starými.

Plinius, znamenitý přírodovědec, píše, že *syslové*, jichžto Římané co zvláštní libůstku chovali, své stárnoucí rodiče s největší laskavostí obživují.

Lessing vypravuje, když jedenkrátě přes půlnoc psal, že náhlým šustem upozorněn, spatřil *krysu* u talíře, na němž byl kousek koláče zanechal. Když byla krysa koláč očuchala, vrátila se do své díry. Za nedlouho přišly tři krysy, z nichžto dvě menší s jakousi něžností uprostřed vedly třetí, větší. Když byly talíř vyprázdnily, vstal *Lessing*, aby je zahnal. Dvě z nich upláchly, třetí nemohla utíkat. Tu když *Lessing* blíže ohledal, seznal, že byla slepá a nejspíše matka oněch dvou, jež ji k pokrmu vedly.

Zvláště *čáповé* poskytují nám příklad dětinné lásky, jak svatý *Ambrož* zaznamenal: „Vidouce mladí *čáповé*, že sobě staří potravu hledati už nemohou, sami jim, čeho potřeba, přinášejí.“

Pravý syn. V krajině *Skythické* byl jeden otec a ten měl tři syny, z nichž byl jeden vlastní a dva nevlastní. O tom ale, že jsou ti dva nevlastní, nevěděl nikdo, ani synové sami. Stalo se, že otec umřel a v závěti napsal, že jen jeden syn jeho je vlastní, a ten že má být dědicem veškerých statků jeho; který ale z tří synů by byl vlastním, neudal. Po smrti otcově, když otevřela se závěť, teprv vyšlo na jevo, jaký jest mezi syny rozdíl. Všickni se divili, a žádný soudce nemohl udati, co by se tu podle práva státi mělo. Nevlastní synové vydávali se za vlastní, i vlastní snažil se dokázati svou pravost, udávaje rozličné důvody, jimž druzí odpírali. Celá záležitost přišla k soudu královskému; král všecky tři syny obeslal, však nemoha nic jistého vyzvědět, dal mrtvé tělo otcovo přinesti a přivázati k stromu a pravil synům: „Kdo z vás nejbliže k srdci střeší, má býti dědicem.“ Lid se všech stran sešel se k tomu podívání. První syn chopil se kuše, namířil a střílel blízko srdce do těla otcova. Tak učinil i druhý, a vystřelený šíp ještě blíže srdci byl. Přišel pořádek na třetího syna. On béře kuši do ruky, míří, dívá se na mrtvolu otcovu, rozpomíná se na jeho dobrodiní, ruce se mu počnou trásti, slze ho polejí, nemůže se na nohou udržeti i odhazuje kuši, říká: „Odstup ode mne, abych se takové nepravosti dopustil a k vůli zisku své ruce poskvrnil; abych srdce to, které mne milovalo, byť i po smrti, poranil!“ — To vida král,

prohlásil třetího syna za vlastního dědice; přednější pak dva odešli bez dědictví. — Byl to rozsudek Šalomouna hodný!

Dítě v zástavním domě.

(Pravdivý příběh v Miláně r. 1855.)

Matka pláče, dítě se směje,
na nebi nočním hvězda se skvěje,
milostně září ve tmy době,
jako by pravila: „Svítím i tobě!
Neplač nebohá; na světa pouští
Otec nebeský svých neopouští!“

Matka pláče, dítě se směje,
kloboučkem novým loutku oděje;
poskočí k matce a dí vesele:
„Maminko, neplač, raduj se: hle,
jak mé Annence klobouček sluší!
Ale teď — nám dej k večeri jen
kousek chlebička, pomínul den!“

Matka zalká, chvěje se v duši:
„Dítě, mé dítě, mé rozmilé dítě,
matka ráda nasýtí tě.
Truhla prázdná, chleba nemáme;
nevím, co zejtra v zástavu dáme.
Zejtra se jinam vystěhujeme
a nevím posud, kam odejdeme!“
Poslední slova ledva hlesne,
nemocná matka do mdloby klesne.
Dítě se nesměje; hlad ho bolí,
u noh matčiných lůžko volí;
utichlo potom, zajal ho sen.
Zvonili k ranní, nastal den;
po ulicích se lidé rojí;
před domem zástavním mnoho jich
stojí,

bledé tváře, živá bída,
časem i vina tam se vídá.
V zástavu nesou, co jim zbylo,
za půjčku co by se vyměnilo.
Čeká zástup, hovoře, huče,
až desátá na zvoně tluče.
Vrata se otevrou, do nich se tlačí,
široká fortna ledva jim stačí.

Za ohradou přísného vzhledu
stojí muž; tvář podobna ledu,

a že se lid na pořádek neváže,
pan taksátor hlasitě káže:
Ztrpení! ticho! ať není zmatku!
jeden po druhém, podle pořádku!
Uzly přijímá, zástavy cení,
lístky píše na vyplacení.
Když to po sobě chvíli odbývá,
v zadu se dětský hlásek ozývá:
„Ach, milý pane, smím-li pak již?“
Děvčátko z davu objeví se,
pan taksátor podiví se:
„Co chceš? peněz na cukrovinku?“
„Ne, pane, na chléb pro matinku!“
„Na chléb? Vizme co zastavíš?“
Dítěti očka se zalévají,
ústa se bezděky zajikají;
ze zástěrky vyndává
zabalenou svou loutku — Annénku;
ceniteli ji podává.
„Půjčte mi, pane, na tu panenku
jediný zlatý!“ děvčátko prosí.

Ledovitému úředníku
z oka se náhle slza roší.
Veškeren zástup v okamžiku
hluboce pohnut podivem žasne,
vidí anděla, dítě krásné,
matce na chléb jež obětuje
to, co mu radostí jedinou sluje.
Pan taksátor v té tklivé době,
„panenku,“ praví, nevezmu tobě!
zůstaň i dále duší a tělem,
jakým jsi byla dnes, andělem!
Zde, zde vezmi, rozmilé dítě,
dones to matce, běž domů hbitě.“

Veškero množství zaplesalo,
k domovu dítěti průvod dalo.
Obdařená pak vdova ta
nebyla dřív tak bohata.

Dle Proška K. Vinařický.

Vděčnost k rodičům.

Kdybych hodně zlata měl
na širokém statku,
všecko bych to dáti chtěl
za svou milou matku.

Kdybych velkým pánem byl,
měl svět ve své moci,
sprostým bych se šatem kryl,
bych jen přispěl otci.

Za ně bych já s radostí
všechno obětoval,
abych milým vděčností
lásku odplacoval.

Ti mne z mládí hleděli
jako oka svého,
dnem i nocí seděli
u miláčka mdlého.

Proto bych se srdečně
za ně obětoval,
abych lásku skutečně
láskou odplacoval.

Aby v seslé starosti
denně zaplesali,
že si dobře v mladosti
syna vychovali.

V. Nejedlý.

Modlitba za rodiče.

Otče všech nás na nebi,
dítek hlas tě velebí;
dej nám čeho potřebí:
Rodičům dej zdraví,
a mně dobré mravy,

Rodiče mi zachovej.
práce jejich požehnej;
a nám všem svou milost dej,
ať se v žádné době
neztratíme Tobě.

N.

Rodiče za hrobem!

Synu, rodičům svým buďte radost
v hrobě působíš, anebo žalost.
Když se budeš k lidem vlídně mít,
ještě za hrobem je budou ctít.

Paklis dobrý, radují se z tebe
otec, matka, patřice tě s nebe.
Jest-li símě zlé tu budeš sít,
svět i rodičům tvým bude klít.

Dle Rückerta.

Květinky nejmilejší.

Podobenství od Krummachra, přeložil Fr. Boh. Tomsa.

Mírovít, Hostislav a Růžovka, kvetoucí dítky zemanovy, procházely se v krásném dni jarním po poli. Slavíkové a skřiváci líbezně prozpěvovali a kvítky porozvíjely se, napojeny rosou po východu slunce. — Dítky pak, pozorující radostně vše vůkol, poskakovaly s pahorku na pahorek a vily sobě věnce z kvítí, oslavující písněmi vznešenost příjemného jara, všemohoucímu Otci, jenž zemi travou a kvítím odívá, díky vzdávaly a zpívaly o květinách, počnouce od růže, jenž na keři vyrůstá, až do fialky, v stínu kvetoucí. — Tak se jevílo jaro života i času v rozmilém spojení. Na to pravily dítky mezi sebou: Pojďme a vyvolme si každý kvítko, které nám bude

nejmilejší. Tamto v besídce opět se sejdeme.“ Pak se rozešla nevinátka, aby hledala a co krásného, shromáždila. — Po nedlouhé chvíli sešly se opět na cestě, která vedla k besídce, každý v ruce hodnou kytku květinek nejmilejších nesa. A když se shlédly, pozdvihly květinčky své vzhůru a vesele si počínaly. Pak v besídce jednohlasně uzavřely, řkouce: „Teď ať každý poví, proč sobě svou květinčku vyvolil!“ Mírovít, z nich nejstarší, vyvolil sobě fialku. „Pohlédněte,“ pravil, „ona kvete a voní v samotnosti mezi mechem a travou, a účinkové její jsou skryti jako lehounký příchod jara milostného. Lidé pak sobě jí váží a oslavují v písních; každý, přijda s pole, kytku si přináší a nazývá ji dítkem jarním a květinčkou tichosti. Hle, proto jsem ji sobě za květinčku nejmilejší vyvolil.“ — To domluviv, bratru a sestře několik od svých květinek podal, a oni přijali je s radostí, neboť to byla kvítka bratra jejich. — Teď přistoupil Hostislav se svou kytkou. Bylo to lilium polní, kteréž ve chladném stínu lesním roste a své květozvonky jako perle svislé a bílé co sníh po sobě rovná. „Toto kvítko jsem sobě vyvolil, neboť jest obrazem nevinnosti a čistého srdce; také mně lásku Nejvyššího dosvědčuje, jenž zemi rozmanitým kvítím ozdobuje.“ Tak mluvil Hostislav, rozdávaje kvítka; druzí pak je přijali se srdečnou vděčností a tak i toto kvítko sobě zasvětili. — Posledně přistoupila Růžovka, držíc sebrané květinčky. Byla to útlá pomněnka. „Pohlédněte, milí bratříčkové,“ pravilo děvče, „tyto květinčky jsem u potůčku našla. Není-li pravda, že se lesknou co jasné hvězdičky na obloze nebeské a zhlížejí se v čisté vodínce, na jejímžto břehu rostou a potůček krásněji, jimi ověnčen, dále plyne? Protož jest květinčka tato významem lásky a upřímnosti a já jsem ji za nejmilejší vyvolila a zde vám ji podávám.“ Těmito slovy podělila oba květinčkou a políbila je. A andělé strážní dítek těchto se usmívali nad laskavým spojením čisté nevinnosti. — Tak zvoleny byly květinčky nejmilejší. I dí Růžovka: „Teď z nich dva věnce uvijeme a obětujeme je milým rodičům.“ A uvivše dva věnečky z toho krásného kvítí, donesly je rodičům a vypravovaly jim počátek a volení svých květinek. I zradovali se rodičové nad dítkami dobrými řkouce: „Toť přerозkošný věnec! láska, nevinnost a skromnost tu věrně se objímají. „Hle, kterak jedno kvítko druhé povyšuje a kráslí, a tak pospolu nejkrásnější vytvářejí korunu.“ — „Ještě ale něco chybí,“ pravily dítky — a ověnčily srdečnou radostí otce i matku. — Nad tím byli rodičové pohnuti radostně a objímali upřímné dítky, pravíce: „Věnec takový jest nad korunu knížecí vznešenější!“

Příklady o chování a pokutách dětí nezdárných.

Kain, kterýž zabiv bratra svého Abela, zarmoutil rodičů svých; však „vyšed od tváři Hospodinovy, bydlel poběhlý na zemi a ne-nalezl pokoje.“ I. *Mojž.*

Chám se posmíval otci, kterýž pije víno a neznaje moci jeho, opil se a obnažen ležel v stanu svém. — A procitnuv Noe, když zvěděl, co mu učinil syn jeho menší, řekl: Zlořečený Chanaán (potomek Chámův), služebník služebníků bude bratřím svým.“ I. *Mojž.* 9, 25.

Jakub podvedl otce, ovšem návodem matky Rebeky. I. *Mojž.* 27.

Synové Jakubovi, prodavše bratra, namluvili otci, že ho divoká zvěř roztrhala, čímž veliký zármutek mu způsobili. I. *Mojž.* 37.

Ofni a Finees, synové soudce *israel.* *Heli*, velmi zlí a rozpustilí, byli příčinou velikého zármutku a smrti otcovy, když v bitvě s Filistinskými zabiti jsou. I. *Král.*

Joel a Abia, synové *Saulovi*, nechodili po cestách otce svého, ale uchýlili se po lakomství, brali dary a převracovali soud, proto byli zavrženi a David pomazán za krále. I. *Král.* 8.

Absolon bažil již za života otce svého Davida po koruně královské, i zbouřil lid proti němu. Za to byl přísně potrestán. Utíkáje z bitvy na mezku lesem, uvázl za vlasy mezi ratolestmi velikého dubu, a Joab, vůdce vojska Davidova, jej probodl kopím. I vzali Absolona, uvrhli ho do jámy veliké a snesli na něj hromadu kamení. II. *Král.* 18.

Tullia, dcera *Servia* VI., krále Římského, chtěje se zasnoubiti s Tarquiniem Pyšným a na trůn jej povýšiti, nastrojila tajně spiknutí proti svému otci, tak že byl zavražděn. Když hned na to po městě jela a okázal jí kočí mrtvé, ještě krvácející tělo otcovo, *Tullia*, svlékši dávno se sebe všecku lásku dětčí, ještě proti mrtvému otci zuřila: rozkázala totiž koně co nejprudčeji hnáti a vozem přes tělo otcovo jeti, aby i poslední krůpěj krve z něho vytlačila.

Jako druhdy Absolon, tak i králevic český *Přemysl Otakar* vedl bouři proti otci svému Václavu I., jenž odpor králevice konečně porazil, a se synem se smířil. Ač *Přemysl Otakar* II. co král slavně panoval, nicméně mnohé strasti zakusil a konečně v bitvě u města *Marcheku* zradou zahynul r. 1278.

Sv. Augustin v mladosti byl syn neposlušný, nedbaje ani pro-seb, ani slzí starostlivé matky sv. *Moniky*. Když ale s milostí boží

se obrátiv, svatý a bohumilý život vésti počal, často skroušeně litoval, že svou dobrou matku tak dlouho hněval a bolestným srdcem vzdychával: O Bože, když jsem pohrdal matkou, kterouž jsi mi dal, Tebou jsem pohrdal! —

Synové neposlušní. Jistý *obchodník*, jenž často cestoval, brával pro bezpečnost nabitě *bambitky* neb pistole s sebou, které po návratu svém vždy zase vyprázdnil, chtěje uvarovati neštěstí. Mimo to často napomínal svých dvou chlapců, aby nikdy zbraně nebrali do rukou. Však jedenkrátě otec navrátiv se domů, nechal bambitky nabitě, ješto za několik dní měl se opět na cestu vydati. Druhého dne, když otec z domu odešel, vkradli se *chlapci* do pokoje, kde zbraně visely, vzali bambitky se stěny, a domnívajíce se, že nejsou nabity, chtěli si zahráti: namířivše jeden na druhého, spustili najednou a oba mrtvi na zem klesli. Tak trestává Bůh dítky neposlušné.

V *městě Jassy* přihodila se zvláštní událost. Jakýsi *mladý křesťan*, oženiv se, myslil, že se stal pánem v domě otce svého. Ubytovav se tedy nahoře v domě, přinutil otce, zůstávati při zemi, nedbaje na to, že byl dole příbytek pro otce starce nezdravý. Dověděv se o tom *paša*, kázal ihned nezdárného syna předvolati. „Jaké jsi víry?“ ptal se ho *paša*. „Jsem křesťan,“ odpověděl syn polekaný. „Nuže, dokaž mi to a požehnej se!“ kázal *paša*. Křesťan učinil kříž sv., řka šeptem: „Ve jmenu Otce i Syna...“ „Ještě jednou, já to neslyšel!“ zvolal hrozivě *Turek*. A křesťan se s bázni znova křížem poznamenal. „Vidiš, lotře,“ zvolal nyní *paša*, „že je Otec nahoře a Syn dole, Otec na čele a Syn pod ním. Pamatuj si to a cti náležitě otce svého, sice ti dám vysázet notnou bastonádu.“ Syn běžel rychle domů, padl otci k nohám, prose, aby mu odpustil, a ještě téhož dne přestěhoval otce v hořejší patro a od té doby mu povinnou úctu vzdával. — Takový *paša* nebyl by u nás mnohde zbytečný, aby dítkám důtklivě připomínal jejich povinnosti.

Jistý syn přišel s *otcem* do *hádky*, jehož konečně, zlostí podpálen, popadl za šediny a vlekl po schodech dolů. Otec ani neotevřel úst svých, nenaříkal sobě, aniž volal koho ku pomoci, ale tiše trpěl. Když ale u práhu byli, tu zvolal: „Až sem a ne dále! Ustaň, synu, jsem dosti potrestán; neboť až sem i já vytáhl starého otce za vlasy.“ — S úžasem velikým pustil rozzlobený syn otce; zajisté proto, že se obával, aby i jemu nebylo podobně od dítek splaceno.

Jistý soused když byl jednou pro ukrácení chvíle dřevěnou mísku na soustruhu vykružoval, tázal se ho *synek*, co by to činil? „Činím dřevěnou mísku, milý hochu!“ sloula odpověď, „aby tvůj

děd, který se už velmi třese, a proto už mnoho hlíněných misek byl rozbil, z ní jísti mohl!“ „Aj otče,“ odpověděl synáček, „udělej ji hodně pevnou, abych i já ti na ní, když budeš tak jako dědek stár, mohl dávat jísti!“ I ustrnul se nad tou řečí svého dítěte a odhodiv dílo své, choval se potom ke starému otci mnohem trpělivěji, aby od syna svého v stáří nic trpkého nemusil zakoušeti.

Znám jest podobný příklad pod názvem „*Výměnek*“ ve třetí čítance pro školy národní obsažený.

Dědictví. Bohatý kupec odevzdal všecko jmění dětem svým, které jemu připověděly, že ho dle stavu jeho do smrti dochovají. Z počátku se mu sice dobře vedlo, ale znenáhla s ním děti krutě nakládaly, jemu tak říkáje počítajíce každé sousto, kteréž do úst bral; pak ani mu oděvu slušného nedávajíce. Ubohý otec říkával velmi často: „Velice jsem chybil, že jsem statek a všecko jmění dětem odevzdal. Lépe by bylo, kdyby mne prositi musely, než abych já se jich nyníčko musel prositi.“ — Však nenadále otci od starého přítele kupeckého kolik tisíc zlatých, které dávno měl za ztracené, bylo posláno. I dal silnou truhlu železnou s mnohými zámky udělati, v nížto choval své peníze. Děti se opět k otci lichotíce, přívětivě se chovaly, chtějíce i těch peněz na něm vylouditi; že jim ale ani halíře nedal, těšily se aspoň dědictvím. Po jeho smrti dychtivě truhlu otevřely, chtějíce podělití se penězi. Otec ale potajmo daroval peníze sirotčímu domu a na místě nich do truhly cihel naložil, na nichž se nalézal list s tímto nápisem:

Kdo proti rodičům nevděčně zavinili,
kež se jim peníze v cihly proměnily!

Kanárkové (podobenství). Malá Karolinka měla kanárka přelíbého. On zpíval od ranního svítání až do tmavé noci; byl krásný, žlutý jako zlato a černou měl hlavičku. Karolinka mu dávala semínka a žabinec; časem také kousek cukru a denně čerstvou vodičku. Najednou ale byl ptáček smuten, a jednou ráno, když mu chtěla Karolinka čerstvou vodu dávat, našla jej mrtvého v kleci. I plakala přenáramně pro milé zvířátko a naříkala sobě. Matinka šla a koupila jí jiného, barvy ještě krásnější, který rovně tak výborně zpíval, a pustila ho do klece. — Ale děvčátko plakalo ještě hořčeji spatříc jiného ptáčka. Tomu se divila matka, řkouc: „Mé rozmilé dítě, proč pak tak náramně pláčeš a se rmoutíš? Slzy svými mrtvého ptáčka více nevzkřísíš; zdeť máš jiného, kterýž rovně tak krásný jest!“ Tu pravilo dítě: „Ach rozmilá máti, já jsem jednala

nespravedlivě proti rozmilému kanárku a nevykónala jsem všecko, co jsem byla povinna.“ „Milá Karolinko,“ odpověděla matka, „tyť jsi ho starostlivě ošetřovala.“ „Ach ne,“ odpovědělo dítě. „Ještě nedlouho před jeho smrtí nedala jsem mu cukru, cos mně pro něj udělila; snědla jsem ho sama!“ Tak mluvilo děvče se srdcem skormouceným. Matce teď nebylo bédování děvčete ku smíchu, neboť poznala a ctíla svatý cit přirozenosti v srdci děvčete. „Ach,“ pravila, „kterak pak musí dětem nevděčným okolo srdce býti při hrobu rodičů jejich!“

M a t k a.

Byla někdy jedna matka	pod večer na pražském mostě žebrá-
a ta měla synů mnoho;	vala!
jemnostpána udělala z toho,	Mnohý cizinec tu kráčel okolo,
a z jiného půl hrabátka.	vida ženu oškubanou na holo;
Dobrá vdova tato	ale žádný jí nic nedaroval,
rozdala jim celé jmění, všecko zlato,	než že tolik možných synů má, před-
myslic: že co dobrým synům dá,	hazoval.
to že nejlépe schováno má.	Matka zemřela hladem,
Ale slávou oslepení synové	pohřbenatě pod Vyšehradem.
brzo na svou matku zapomněli;	A synové, když smrt její uslyšali,
jiným dávali a jí jen dáti chtěli.	nákladný jí na hrob kámen dali.
Ach, a dobrá matka, aby synům hanby	
nedělala,	<i>Jar. Langer.</i>

Průpovídky.

Pamatujte děti, kterak psáno jest:	Dobré dítě rodiče své miluje,
„Otce svého ctěte, matce vzdejte čest!“	z štěstí jejich vždy se velmi raduje
Otce uposlechni dítě,	hledí se jim odměniti,
což ti velí, konej hbitě.	stáří jejich osladiti;
Vždycky hleďte, milé děti,	k potěšení jejich v dobrém prospívá,
rodičům svým vyhověti:	rádo vždy se za ně k Bohu modlívá.

Ovoce čtvrtého přikázání.

Usilujte, dítky, své rodiče ctíti;	Dítě hrdé, nepoddané,
pak vás Bůh i lidé budou rádi mítí.	nebudeť i požeňnané.
Rodičům kdo úctu dá,	Kdo zarmoutí otce,
život dlouhý slíben má,	neb i matku svou:
Bůh mu žehná v hojnosti,	toho metly hněvu
dá mu věčné blahosti.	Páně neminou.

Příslovi. Co matka, to matka, co otec, to otec. — Na slunci teplo, u matky dobro. — Není přítelíčka nad tatíčka. — Dítě špiní a dere, matka šije a pere. — Kómu povinen, tomu (buď) úslužen. — I pes pomní, kdo ho krmí. — Dokud žijou rodiče, cti je a za

mrtvé modli se. — Jak ty rodiče své, tak tě uctí dítky tvé. — Požehnání rodičův na moři neutone, v ohni neshoří. — Matčina modlitba z mořského dna vynímá.

II. Z ohledu učitelů,

ježto rodičům pomáhají u vychování,

a) jsou ditky — *žáci i žákyňe* — *povinnny*, aby je co zástupce rodičů měly *v uctivosti*, ježto u mnohé nesnázi pracují o duševním a mravním jejich vzdělání. b) Mají býti *pozornny* při školním cvičení; c) *poslušny* rozkazů jejich. d) Sluší se také, aby neunavnou *pilností* obtíže jejich hleděly jim usnadniti, což vlastní prospěch jejich vyhledává; e) by *dobrym chováním* jim radost činily; f) by *z vděčnosti* ve všelikých potřebách, zvláště pak v stáří a v neštěstí jim pomáhaly; g) konečně by za živa i po smrti jejich *v modlitbách* na ně pamatovaly.

Žáci neuctiví, nepozorní, neposlušní a nevděční neujdou božímu trestu.

Slova písma sv.: „Synu můj, pozoruj moudrosti mé a k opatrnosti mé nakloň ucha svého, abys ostříhal svých myšlení a rtové tvoji aby zachovali kázeň.“ *Přísl.* 5, 1. 2. „A želel by naposledy: Proč jsem v ošklivost sobě vzal kázeň a k domlouváním nepovolilo srdce mé; aniž jsem uposlechl hlasu vyučujících mne a k učitelům svým nenaklonil jsem ucha svého.“ *Přísl.* 5, 11—13. Chudoba a hanba potká toho, kterýž opouští kázeň, ale kdo povoluje tomu, jenž ho kárá, bude oslaven. *Přísl.* 15, 5. „Nakloň ucha svého a slyš slova moudrých; a přilož srdce k učení mému, kteréž pěkné bude tobě, když je chovati budeš v srdci svém a rozhojní se ve rtech tvých.“ *Přísl.* 22, 17. 18.; *srv.* 23, 12. Počátek moudrosti jest opravdová žádost umění. *Moudr.* 6, 18. „Synu, přijímej učení od mladosti své a až do šedin nalézati budeš moudrost. Jako ten, jenž oře a seje, přistup k ní a očekávej dobrých užitků; nebo v díle jejím maličko popracuješ a brzo jísti budeš z plodů jejích.“ *Sir.* 6, 18—20.

Výroky sv. Otců: „Známost (učenost) nadýmá.“ (I. Kor. 8, 1.) Již tedy snad umění nenáviděti musíme? Odstup! A což jest: „známost nadýmá?“ Totiž sama bez lásky. — Za tou příčinou připojil apoštol: „Láska ale vzdělává.“ Lásku tedy přidej k učenosti a bude umění prospěšným. Sv. *Augustin.* Nič neprospívá tomu se naučiti, co má konáno býti, a nekonati. Lépe jest něčeho nevědět

než se tomu s nebezpečím přiučiti. Sv. *Jarolím*. Lépe jest méně věděti s pokorou a skrovnější učeností, nežli poklady vysokého umění míti s marným sama sebe oblibováním. *Bl. Tom. Kp.*

„Jest-li že učitelé ctnostně živi jsou, jejich jest zisk; jest-li že dobře vyučují, váš to prospěch. Přijímejte tedy co jest vašeho, a nepřetrásejte, co cizího. *Jan Zl.* Umění, ne mravy (zlé) přijímejme. Včelám není bylin třeba, ovšem ale květů: rovněž sbírejte i vy květ učení a nevsímejte sobě (zlého) obcování.“ *Týž.*

Příklady.

Samuel ctil a poslouchal svého učitele a pěstouna *Heli*. I. *Král. 3.*

Ježíš, když byl ve 12 letech — zůstal v Jerusalemě. I stalo se, že po třech dnech našli jej (rodiče) v chrámě — vlastně ve škole, — an sedí mezi doktory (učiteli), poslouchaje jich a otazuje se jich. A děsili se všickni, kteříž jej slyšeli, nad rozumností a odpovědmi jeho. — A *Ježíš* prospíval moudrostí, věkem a milostí u Boha i u lidí. *Luk. 2.*

Apoštolové a učenci Páně milovali a poslouchali svého mistra či učitele Pána *Ježíše*.

Alexander Veliký, král macedonský, říkával: „Svému učiteli, mudrci *Aristotelovi*, více jsem povinen, než svému otci. Tomuto mám děkovati, že žiju, onomu pak, že umím moudře živu býti.“ — Rodiště *Aristotelovo*, město *Stagiru*, ježto *Filip*, otec jeho zbořil, dal *Alexander* opět vystaviti. Když po smrti otcově *Alexandr* nastoupiv trůn, odešel do *Asie*, nezapomenul na svého učitele a často mu psával.

Perský král *Hormuz* měl svého někdejšího vychovatele, pak rádce a přítele v takové poctivosti, že v přítomnosti jeho nikdy nechtěl na se vzíti královské odznaky, a když mu někteří dvořané připomínali, že ctí takto učitele více než tělesného otce, dal jim za odpověď: „Ano, přátelé milí! neboť od otce mám život a království; oboje jen na čas krátký, však ctnosti, za něž svému učiteli *Buzurgovi* mám děkovati, sprovázeti mne budou na věčnost.“

Pythagoras, mudrc krotonský, když byl uslyšel, že učitel jeho *Pherecydes* na ostrově *Delos* nebezpečně se rozdemohl, neprodleně tam odplul a pečoval co nejvíce o jeho uzdravení. Když pak nicméně *Pherecydes* umřel, dal jej slavně pochovati a teprv do *Italie* se navrátil.

Pohanský mudrc a státník *Cicero* o svém věku napsal: „Kdo mezi námi, došed šlechtného vychování, by nevzpomínal svých vychovatelův, učitelův a vůdcův? Komu by samo místo, kde duch jeho byl sycen a vzděláván, netrvalo u vděčné památce?“ —

Císař *Marcus Aurelius* k svým učitelům největší úctu a vděčnost na jevo dával, a co v srdci pro ně cítil, také skutky dokazoval. Oběma svým vychovatelům, Frontonovi a Rustikovi, postavil čestné sloupy, a třetího, Julia Prokula za konsula povýšil a z vlastního jmění mu tolik prostředků propůjčil, aby podle stavu svého mohl živ býti. Ve svém denníku, kterýž vydal pod jmenem „Rozjímání,“ vyznal veřejně, jak mnoho svým učitelům děkovati má. Dokud žili, ctí a statky je zanášel, po smrti pak zavěsil podobizny jejich ve své modlitebně, a hroby jejich věnci okrašloval.

Císař *Theodos* hledal pro syna svého Arkadia zbožného vychovatele. Papež Damasus schválil mu římského jahna Arsenia, muže jak učeností, tak pobožností proslulého, jemuž Theodos odevdáváje syna, pravil: „Budete mu zajisté více otcem než já,“ čím chtěl říci, jak veliký vliv má dobré vychování na život lidský. Pozoruje jedenkrát, že syn jeho sedí, an Arsenius stoje učil, kázal ihned synovi povstati a všecky ozdoby se sebe složiti. Tak smýšlel veliký císař Theodosius o poctě, jaká se má prokazovati učitelům.

Když byl *arcikníže rak. Karel* uslyšel, že jeho někdejší učitel, general Spanochi, upadl do zajetí francouzského, psal hned generalu Moreauovi: „Vím sice, že není po způsobu válečném, žádati za propuštění zajatého generala: nicméně povinna se cítím přimlouvati se za svého někdejšího učitele, jehož mám u veliké poctivosti.“ Tento cit vděčnosti k učiteli tak pohnul i srdcem nepřítel, že zajatce neprodleně propustil, a general Spanochi byl za 48 hodin ve Vídni.

Prosba za učitele.

Milý Bože od věčnosti,
Ty chceš, bychom za mladosti
umění si dobývali,
v dobrých mravech prospívali;
proto zřídils mezi námi
učitele, školy, chrámy.
Za to my Tvé velebnosti
děkujeme s povděčností.

Dejž nám síly, zmužilosti,
k snášení všech obtížností,
kterých do zemdení nésti
převzali pro naše štěstí.
Nám pak dej, ať uznáváme,
co v nich dobrodinců máme,
abychom je slušně ctíli
a k nim vždycky vděčni byli.

Jiří Palkovič.

Průpovídky.

Otec tvůj ti časný život dal, učitel ti tělo, duši pěstí,
za to slušno, bys mu díky vzdal; proto lásky tvé i hoden jesti.

Slova svojich učitelů věrně zachovejme,
a za krásná naučení vždy je v úctě mějme.

Pořádek a poslušnost,
pilnost, též i pozornost
má všech žáků býti ctnost.

Milé děti, v celé mladosti
budiž škola vaší radostí!

Špatně v světě pochodí,
do školy kdo nechodí.

Přísloví: Cvičení a zkušené dáva umění. — Člověk se nikdy nepřeučí. — Kdo chce žít, musí sít.

III. Povinnosti mládeže vůbec a zvláště k lidem starým.

1. *Mladost má státi v bázni boží.* Počestnost, střízlivost, mírnost, tichá mysl a pokora, ctnosti tyto jsou nejkrásnější ozdobou mládeže. Mládež má ráda dlíti ve společnosti starších a zkušených lidí, od nich má přijímati naučení, rady a ochotně podrobiti se kázní. Ona může a má se dovoleným způsobem radovati, a chce-li pokojného stáří dojíti, má, jsouc náchylna k lehkovážnosti a hříchu, své žádosti a nárůživosti přemáhati; nebo čemu kdo z mládí přivykl, v stáří stěží bude moci odvyknouti.

2. *Z ohledu starých,* věkem sešlých lidí je mládež povinna, míti je v *uctivosti*, křehkosti jejich trpělivě snášeti, brímě věku jim co možná polehčovati a na jejich radu, jakožto zkušenějších, dbáti. *Mnozí mladí lidé prohřešují se k starším lehkovážností, prostopášností a zlovolností; však si hanbu i potupu, trest časný i věčný připravují.*

Slova písma sv.: „Pamatuj na Stvořitele svého ve dnech mladosti své, prvé než přijde čas trápení a přiblíží se léta, o nichž pravíš: Nelíbí se mi.“ *Kaz.* 12, 1. Mezi množstvím starců moudrých stůj a k moudrosti jejich srdce připoj se, abys každé vypravování božské mohl slyšeti. *Sir.* 6, 35. Mládenče, mluv slova v své potřebě...; nebuď opovážlivý a kdež jsou starci, nemnoho mluv. *Sir.* 32, 10... Synu můj, pozoruj moudrosti mé a k opatrnosti mé nakloň ucha svého, abys ostříhal myšlení a rtové tvoji aby zachovali bázeň. *Přísl.* 5, 1. „Co jsi v mladosti nashromáždil, najdeš v starosti své.“ *Sir.* 25, 5. „Rady vždycky u moudrého hledej.“ *Tob.* 4, 19.

„Při starých jest (bývá) moudrost a při dlouhém věku rozumnost.“ *Job* 12, 12. „Před šedivou hlavou povstaň a cti osobu starého.“ III. *Mjž.* 19, 32. „Koruna důstojnosti jest stáří.“ *Přisl.* 16, 31. „Mladost a rozkoš jsou marné věci.“ *Kaz.* 11, 10. „Mládenec kráčeje dle cesty své, také když sestará, neuchýlí se od ní.“ *Přisl.* 22, 6. „Nepohrdej člověkem v starosti jeho; neboť i z nás někteří se starají se. Nepohrdej vypravováním starších moudrých a v příslovích jejich se obírej. Od nich naučíš se moudrosti a umění rozumnému a sloužiti bez stížnosti.“ *Sir.* 8, 7. „Staršího netrešci, ale napomínej jako otce, mladých jako bratrů, starých žen jako matek, mladíc jako sester ve vši čistotě.“ I. *Tim.* 5, 1, 2. „Vy mladší poddáni buďte starším; všickni však snášejte se vespolek.“ I. *Petr.* 5, 5.

Výroky sv. Otcův. : „Mládenčí, neúhonní buďte ve všem, nejpředněji k čistotě prohlédající, proti všemu zlému na uzdu se beroucí. Sv. *Polyk.* Jakož se od starců požaduje střídmost a mravů dokonalost, rovněž tak jsou mladíci povinni prokazovati starším poslušnost a podrobenost. Sv. *Cyprian.* Jako oheň syrovým dřívím bývá udušen, rovněž tak nerozšiřuje moudrost v mládí jasnosti, jsouc pokušením a rozkoší zdržována, leč se zapudí lákání mladého věku přemaháním, snažením a modlitbou. Sv. *Jeron.* Jako se nenajde ovoce na stromě, na kterém se prvá neobjevil květ; tak nelze, aby kdo v stáří došel eti, kdo se v mládí nějakou kázní a cvičením nenamáhal, Sv. *Cyprian.* Dobrým mladíkům přináleží míti bázeň boží, snášeti se s rodičemi, starce míti v poctivosti, chrániti čistotu, nepohrdati pokorou, milovati dobrotu a stydlivost. Tyť jsou věku mladistvého okrasy. Sv. *Ambrož.*

Příklady biblické šlechetných a moudrých jinochů.

Josef egyptský přemohl pokušení, I. *Mojž.* 39.

Samuel rostl a Hospodin byl s ním. — *Pacholík* prospíval a líbil se jak Hospodinu, tak i lidem. I. *Král.* 2, 26.

David, jinoch bohabojný a udatný, přemohl *Goliáše*, I. *Král.*

Šalomoun byl moudrý v mladosti své, *Sir.* 47, 15.

Jasiáš, když byl ještě *pacholík*, počal hledati *Boha* otce svého *Davida*. II. *Paral.* 34.

Tobiáš, ačkoli byl nejmladší ze všech v pokolení *Neftalímově*, však proto nic dětinského nečinil v skutku. Syna svého učil od dětinství báti se *Boha* a zdržovati se všelikého hříchu, *Tob.* 1, 1. 10.

Syn *Sirachův* dí o sobě: „Ještě mladší byv, prve nežli jsem bloudil, hledal jsem moudrosti zjevně na modlitbě své.“ *Sir.* 51, 18.

Eliu, syn Baruchelův, Buzitský, řekl: „Mladší jsem věkem, vy pak starší, proto sklopiv hlavu, ostýchal jsem se vám oznámiti zdání svého.“ *Job* 32, 6.

Daniél, *Ananiáš*, *Misael* a *Azariáš* — mládenci v zajetí Babilonském, byli velmi bohabojní. *Dan*.

Bratři Machab., — s nimiž vyznačilo se též několik jinochů srdnatostí. *II. Mak.* 12.

Dvanáctiletý *Ježíš* řekl rodičům, kteříž jej hledali: „Zdaliž jste nevěděli, že já v tom, což jest otce mého, musím býti?“ *Luk.* 2, 49.

Příklady bezbožných mladých lidí.

Chám I. *Mjž.* 9, 22. *Her* a *Onan* I. *Mjž.* 38, 8. 10. *Sichem* I. *Mjž.* 34, 2. *Ofni* a *Finees* I. *Král.* 2, 22. *Absolon* II. *Král.* 18, 9. *Roboam* opustil radu starců a počal se raditi s mladými. *II. Par.* 10, 18.

Eliseus, prorok u vysokém stáří, když šel z Jericha do Bethel, *pacholata* vyšedše z města, *posmívala se jemu*, říkajíce: Pojď sem, lysý! — *Eliseus* ohledna se, zlořečil jim. I hned vyšli z lesa dva medvědi a roztrhali 42 těch rozpustilých dětí.

Příklady z dějin a ze života.

Spartané byli nejodatnější národ starého Řecka; avšak nebyla to pouze udatnost, pro kterou se slovutnými stali, nýbrž i úcta, jakou starým lidem prokazovali. Proto také slovutný vůdce jejich *Lysander* řekl, že staří nikde nebydlí s tak mnohou ctí jako ve Spartě. Řekové drživali vždy po uplynutí čtyř roků po pět dní národní slavnosti a hry u města Olympie. Tyto hry nazývaly se olympickými hrami; k nim pak scházeli se Řekové ze všech měst a krajů na podívanou. I stalo se, že jednou při těchto hrách jistý kmet hledal místa. Dlouho chodil okolo starých i mladých, a nikdo nechtěl jemu místa odstoupiti. Když ale tam přišel, kde *Spartané* seděli, všickni mladíci vstali uctivě a postoupili mu místa. To se všem líbilo a všickni jim hlasitě vzdávali chválu. Kmet radostí plesaje zvolal: Všickni Řekové znají ctnost, ale jen *Spartané* ji vykonávají.

Jistý *křestanský otec* těžce to nesl a rmoutil se, když uslyšel, že jeho *dítky* starým lidem se posmívají. Napomínal jich přísně, i dával jim výstrahu, dokládaje, že takové jednání Bohu i lidem nejvyšš se nelíbí; ale u lehkomyšlných dítek bylo všecko napomínání nadarmo, a že bitím jich nepolepší, opatrný otec dobře nahlížel. —

Byl jeho svátek a dítky přišly hned z rána jemu štěstí a dlouhý život přáti. Otec se slzavýma očima pravil k nim: „Ach, přejte mi raději, abych brzy umřel; neboť sestarám-li se, mnohé rozpustilé dítky — tu pohlížel významně na ně — a snad moje vlastní dítky budou se mi jen posmívati!“ Dítky sklopily oči a poznaly se. Poznaly konečně svou chybu a od té doby měly staré lidi u větší vážnosti a poctivosti.

Ctihodné střepiny. Do domu Věkoslava vstoupil jedenkrát muž, jenž byl stářím shrben, sluchu a řeči skoro zbaven. Věkoslav šel kmetu uctivě vstříc; pak usadiv se na pohovku, dlouho přivětivě s ním rozmlouval, ač stařeček na všechny věci nejvíce znamenými odpovídal. Když se kmet vzdáliti chtěl, Věkoslav, pojav jej za ruku, domů ho doprovodil. Úcta tato vzdávaná schátralému muži, neušla devítiletého synka Mladoně, kterýž se otce po příčině tázal. I odvece otec: „Věz, milý synu, že onen stařec před málo lety byl nejučenější a nejmoudřejší z mužů svého věku; stáří pak schromilo ne tak ducha, jako tělo jeho. Mnozí dosud u něho hledají rady a proto, hlavně však pro jeho někdejší zásluhy, má se dosud u velké poctivosti.“ — Na to vypravoval otec synu nábožné podání, kterak Hospodin kázal Mojžíšovi, aby ony dvě desky rozbité položil vedle nových v stánku úmluvy, kde oboje chovaly se u velké vážnosti. Slova otcova Mladoně hluboko v mysl i v srdce si vštípl, a pak vždy v uctivosti míval nejen staré lidi, nýbrž i ssutiny hradův a chrámův, ano i všeliké starožitnosti.

Pohled na stařečka.

Uzříš-li stařečka, mé dítě drahé,
o, konej na něm nejkrásnější ctnost,
hleď připravit mu aspoň chvílky blahé,
vždyť půjde snad již zejtra na věčnost!

Pozdrav ho, oblaž, jak jen budeš moci,
a s láskou úctivou naň pohledni;
odejdeť k Bohu snad již této noci,
a pohled tvůj byl proň ten poslední.

S úsměvem tvým, tím lásky pohlednutím
snad uloží se v tichý spánek svůj,
a v spánku tom mu drahým zpomenutím,
snem blahým bude onen pohled tvůj.

Pročež, když uzříš starce, dítě drahé,
o, konej na něm nejkrásnější ctnost,
hleď připravit mu aspoň chvílky blahé,
vždyť přijde snad již zejtra na věčnost.

Průpovědi.

Starce neopomeň cttí,
slyš ho, chceš-li moudrým býti.

Dejte, dítky! stáří čest,
posměváčka čeká trest.

Příslóví: Jsi mladý, užij té rady: říci si dej, ctnostně se chovej! — Jak sobě usteleš, tak si lehneš; jak zápráhneš, tak potáhneš. — Člověk jeví už v mladosti, jaký chce býti v starosti. — Čemú kdo z mládí přivykne, to i v stáří na něm lípne. — Mladí ležáci, staří žebráci. — Mlád jsa, pamatuj, že stár budeš. — Před starcem máš povstat a slušnou čest mu vzdát. —

IV. Povinnosti čeledi k hospodářům.

1. Služební neb čeledínové, učeníci, tovaryši a všecka chasa mají svým hospodářům a hospodyním, čeledním pánům a paním, mistrům a mistrovým prokazovati úctu a vážnost, poslušnost a poddanost, poctivost a věrnost a to nejen dobrým, vlídným a laskavým, nýbrž i nevhodným, krutým a zlým. —

2. *Kř. služebníci provinují se proti svým hospodářům a pánům*, když nemají k nim úcty a vážnosti, když jich neposlouchají, proti nim reptají a vzdorují rozkazům jejich, když jim škodu činí svou netečností a neobanlivostí, když mlsají, z domu odnášejí, když jich pomlouvají a klevety dělají, když dítky a spolusloužící zlému učí slovy i příklady, neb jich dokonce k zlému svádějí.

3. Mnozí čeledínové vstupují již pokaženi do služby, neb se dávají od daremných lidí svěští, zapomínají na dobrá naučení rodičů, zanedbávají modlitbu, služby boží a jiné křesťanské povinnosti a když se Boha spouští, hověce svým žádostem, oddávají se všelikým marnostem a prostopášnostem. V oděvu chtějí se vyrovnati pánům, jichžto, když služba nestačí, šidí a okrádají. Práci, jež zdá se jim obtížná, konají s netrpělivostí; nočním touláním a hejřením škodí si na zdraví a zvláště činí-li si hříšné známosti, smutný brávají konec. —

Jaké tu pomoci? Nejlepší rád čelední nepostačí. — Jen víra Kristova činí dobré služebníky. —

Slova písma sv.: „Syn cti otce a služebník pána svého.“ *Mat.* 1, 6. „Služebníci ať jsou pánům svým poddáni, ve všem se líbíce, neodmlouvajíc, neokrádajíc, ale ve všem pravé věrnosti dokazujíc.“ *Tit.* 2, 9. Služebníci, poslušni buďte ve všem pánů svých, ne na oko sloužíc, jako lidem se líbíce, ale v sprostnosti

srdce, bojíce se Boha. Cožkoli činíte, ze srdce čiňte, jako Pánu a ne lidem, věduce, že ode Pána vezmete odplatu dědictví. — Pánu Kristu služte.“ *Kol. 3, 22.*; srv. *Ef. 6, 5.* „Služebníci poddáni budete ve vši bázni pánům, ne toliko dobrým a mírným, ale také nehodným. Nebo tať jest milost, jest-li že kdo pro svědomí boží snáší zármutky, trpě nespravedlivě.“ *I. Petr. 2, 8. 9.* „Blahoslavený služebník, kteréhož, když přijde Pán, nalezne, an tak činí. Služebník zajisté, který poznal vůli pána svého a nečinil podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami.“ *Luk. 12, 43.* „Řekl jsemu pán: To dobře, služebniče věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohým tebe ustanovím: vejdiž v radost Pána svého.“ *Mat. 25, 21.*

Výroky sv. Otců: Poněvadž Bohu jinak sloužiti nelze leč se srdcem čistým, rovněž tak, že i lidem sloužiti má, přikazuje apoštol Páně. (*Kol. 3, 22.*) Neboť kdo na oko slouží, jedná v skryté jinak; kdo však ze srdce, jest takový zevnitř, jaký jest uvnitř. Je-li tedy v poslušnosti věren, zásluhu bude míti u Pána, jenžto sám říci ráčil: „Kdo jest věrný v mále, i ve mnoze věrný jest.“ (*Luk. 16, 10.*) Sv. *Ambrož.* Nikoli poslušným, nýbrž nedbalým jest, kdo čeká, až se mu podráhé poroučí. Není dosti, poddánu býti Bohu, nějsi-li všelikému stvoření pro Boha poslušen. Sv. *Bonav.* Nikdo jiného neposlouchá lépe nad toho, kdo z lásky poslouchá. Sv. *Ambrož.* Abys tím ochotněji poslouchal, navykni sobě ctíti v poručení rozkazujícího ne hlas lidský, nýbrž hlas boží. Sv. *Bonav.* Práce na tebe vložené mile a dobrotivě podnikej a je neš; co se tobě poroučí, vděčně a s ochotností vykonávej. Sv. *Isidor.* Často věc nepřatná bývá velikého zlého příčinou, a z malého zanedbání povstávají veliké, nežhojitelné rány. Sv. *Efrem.* Čeled se prohřešuje, když svou službu svědomitě neplní, a paňstva svého, jakož slušno, neposlouchá; když připouští, aby se paňstvu škoda dala, mohouc toho snadno zameziti; když službu před určitým časem opouští; když si tajně svou práci nahraňuje pod tou domněnkou, že by více byla zasloužila, a když svému paňstvu k nějakému hříchu dopomáhá. Sv. *Alf. Liguori.*

Příklady.

Příklady bibl. dobrých služebníků: *Eliezer*, sluha Abrahamův *I. Mjž. 24.* *Jakob*, jenž Labanovi sloužil *I. Mjž. 30, 26. 31.* *Josef* syn Jakobův a otrok Putifarův *I. Mjž. 39.* *Služka Judity* (10) *Sluhové krále Dávida* *II. Kr. 15.* *Sluhové Námánovi* *IV. Kr. 15, 13.;*

srv. Mat. 13, 27. a 25, 16. 17. Luk. 19, 16. Jan 4, 51. Mat. 8, 9
Luk. 7, 8. *Sluhové Korneliovi* Sk. ap. 10, 2.

Příklady nepravých služebníků: *Agar*, jež paní svou Sáru ne-
náviděla I. Mjž. 16. *Číšník a pekař krále* eg. I. Mjž. 40. *Sluhové*
Semejovi, kteří uprchli pánu svému III. Kr. 2. *Zištý Giezi*, slu-
žebník proroka Elisea IV. Kr. 5. *Sluhové Amonovi* IV. Kr. 21
Dva komorníci krále Assuera Esth. 2, 21; viz též *Mat.* 24, 48
25, 24—30; *Luk.* 12, 45—48.

Nepraví služebníci mají odpovídání a tresty k očekávání, jako
Giezi IV. Kr. 5, 25.; *dva komorníci krále Assuera* Esth. 2, 21—23
viz též *Mat.* 24, 48—51, 25, 24—30; *Luk.* 12, 43. 47.

Jiné příklady dobrých čeledínů:

Nábožní služebníci jsou nejvýbornější čeleď. Císař *Konstancius*
Chlorus, panovník nad Galíí ke konci III. století, pohan sice, však
spravedlivý ku křesťanům, chtěl zkouseti křesťanské služebnky své.
zdaliž může na věrnost jejich spolehnouti? a použil k tomu násle-
dující lsti: Prohlásil totiž veřejně, že všickni služebníci jeho musejí
modlám obětovati, ač chtějí-li zůstatí ve službě a v milosti jeho.
Mnozí křesťanští sluhové volili odejítí, než aby Krista zapřeli; předce
však nalezeni jsou někteří, že skutečně obětovali. Ale, jak uža-
sli, když Konst. zhrdl jimi a ze služby je propustil, řka: „Ne-
mohu se ve vás nadíti, že mně budete věrnější nežli svému Bohu!“

Sv. *Isidor* přijal službu u šlechtice Jana z Vergas v městě
Madridu v zemi španělské. Úloha jeho byla, aby pole vzdělával.
I byl každého času věrný v této službě nalezen tak, že svému pánu
jako *Jakub Labanovi* říci mohl: „Málo jsi měl, než jsem přišel
k tobě, a nyní bohatým učiněn jsi.“ (I. Mjž. 30, 30.) Památka jeho
koná se 10. května.

Sv. *Veronika* z města Milána ve Vlaších musela jít na slu-
žbu, protože rodičové její chudi byli. Kdekoli sloužila, vždy ne-
umdlenou pracovitost na sobě jevila a svým pánům i v nejmenších
věcech poslušnou se prokázala, tak že se zdálo, jakoby žádné
vůle neměla.

Známo jest ze života sv. *Paschala Bailonia*, že byl ovčákem
u jakéhosi pána. Vida, že se ovečky jeho na horách pásly, šel a
pod stromem na kolenou kleče, k Pánu Bohu se modlíval. Toho
nejvýš byl bedliv, aby stádce jeho na cizím poli škody nečinilo.
Klení a zlořečení z celé duše své nenáviděl a proto se varoval
všech, kteří těm hříchům byli podrobni.

Sv. *Arnulf* sloužil u svého strýce, znamenitého vojína. Stalo

se, že sprovázel jedenkrátě pána svého na cestě, kterou oba jezdomo konali. Nenadále spatřili za sebou nepřátele. — Tu služebník nabídl pánovi svého koně, kterýž byl mnohem rychlejší, než pánuv, řka: „Zachovejte se na mém koni, já sám sednu na vašeho; a kdybych také v ruce nepřátele upadl, nemám se tolik obávati jako vy.“ Pán uposlechna dobré rady služebníkovy, vyvázl šťastně z nebezpečenství, a zachoval svůj život. Arnulf však nemoha na tučném, lenivém koni nepřátelům ujíti, byl dostížen, s koně stržen, náramně ubit a na strom pověšen. Tak dobrý sluha život za pána obětoval.

Sv. *Kristina*, panna, byla do země Iberské za otrokyni prodána. Vrchnost, k níž se dostala, byla zpočátku tvrdá a nemilostivá, ukládala jí mnohé a těžké práce a jen málo oddechu jí přála. Osud její byl těžký: neměla nikoho, komu by si mohla postesknout a kdo by ji potěšil. Jediná modlitba byla vyražením a útechou její, tak že všecky trpkosti svého stavu bez reptání snášela. Rozkazy své vrchnosti zachovávala svědomitě a upřímně; byla uctivá, přívětivá a věrně jí sloužila. K těm, kteří stejný osud s ní nesli, byla vlídná, úslužná a vzbuzovala je k pobožnosti. Především byla počestnosti a nepoškrvněné čistoty pilna. — Výbornými ctnostmi získala si Kristina poznenáhla vážnost a důvěru své vrchnosti. — Kristina vypravovávala zvědavým pohanům o Kristu Ježíši, kteří slovy jejími bývali hluboce jati. — Stalo se jednou, že Kristina uzdravila nemocné dítě ve jmenu Ježíše Krísta pouhou modlitbou, a když o tom pověst se roznesla, i samu královnu uzdravila, načež pak dvůr královský i celý národ víru Kristovu přijal. — Její památka světí se 20. prosince.

Podobně šlechtná a nábožná služka byla *sv. Nothburga*, jejížto památce den 12. září Církev ustanovila. (Viz *Životy svatých od Hug. Karlíka*.)

Sv. *Zita* byla od chudých rodičů v bázni boží vychována. Když jí bylo 12 let, přišla do města Lukka v Itálii do služby k bohatému pánu, jmenem Fatinelli. Jsouc ve službě, každou práci počínala s vroucí modlitbou, i při práci často své myšlénky k Bohu pozdvihovala. Pilnost její byla neunavna, poslušnost ochotná a pokora tak hluboká, že jí nejhnušnější práce nejlépe se líbila. Pánstvo své milovala jako vlastní rodiče, prokazovala mu všecku vážnost a snažila se všecky rozkazy věrně plniti. Při tom ale musela Zita velmi mnoho trpěti, nebo pán byl náhlé a prudké povahy, paní byla pyšná a neústupná, dívky byly nezvedeny a ostatní slu-

hové bohaprázdní a nestydatí. Tu bývala ubohá Zita pro svou pobožnost posmívána a pro svou zdánlivou sprostnost opovrhována; bývala také nevinně žalována a pak musela od panstva trpké výčitky poslouchati. Všickni ji zlomyslně pronásledovali. Zita ale představovala sobě potupeného Spasitele a jako On všecku potupu a pronásledování trpělivě snášela, až konečně tichostí a trpělivostí svou všecky své protivníky přemohla. Nevinnost a bohabojnost její vyšla posléz na jevo a Zita mnoho lásky, důvěry a vážnosti jak u panstva, tak i u svých spoluslužebných nabyla. — Osm a čtyřicet roků sloužila u téhož panstva, až konečně v 60. roce věku svého bohabojně a sladce v Pánů zesnula.

Věrná čeládka nad poklady.

U kožešníka *Maignona* v Paříži sloužila r. 1765 po 10 let děvečka, jež slušně čeledínům může se dáti za vzor. Výborná tato služka nastrádala si bez mála 600 zl. Než pána jejího, druhdy bohatého, těžké potkalo neštěstí a tudíž nucena se viděl, všecku čeleď propustiti ze služby. Ale příkladná služka zůstala u pánů svých a za darmo beze mzdy jim sloužila. Ubohý kožešník v krátkce hořem zemřel. Po něm zůstala vdova churavá s dvěma dítkama nedospělýma. Výborná služka — *La Blandeová* — tím věrněji sloužila nešťastné vdově, ano z nastrádaných peněz živila celou rodinu i vydělávala na ně. Šlechetná ta duše však ani na tom nepřestávala. Když došly peníze a za příčinou nemoci paniiny nemohla choditi na výdělek, tedy prodávala šlechetná panna ze svého šatstva kus po kuse, aby ulehčila nemocné paní a děti její zachovala od zahynutí. Po několika letech paní Maignonová zemřela. Výborná služka umínila sobě opuštěným sirotkům nahraditi matku a vychovati je po křesťansku. Podáváno jí službu výnosnou ve vzácném domě, slibováno, že sirotkové opatření budou v sirotčinci; příkladná panna však nechtěla se odtrhnouti od dítek bývalých svých pánů, nýbrž hodlala z Paříže vystěhovati se s nimi na venkov do svého rodiště. Než vzorná šlechetnost její povzbudila jistého cukráře, pana Charpentiera, že opuštěným sirotkům prohlásil se za otce a opátril je i pěstounků jejich v domě svém.

Jak mnoho působí náboženství u služebníka, patrnó z následujícího příběhu: V městě X. žila jedna paní, s kterou žádná služka nemohla obstáti; každých 14 dní měla jinou, tak že k ní už žádná nechtěla jíti do služby, poněvadž vůbec známa byla. I přihodilo se, že dostala dívku z venkova, která ku podivení všech u ní několik let vydržela. A co ji tam drželo? Ona sama to vypravovala jedné

přítelkyni své, kteráž se tomu divila, že tak dlouho v té službě trvá: Jedno jest, milá přítelkyně, co mne tu drží, a to jest Bůh a sv. náboženství jeho. Když jsem se ubírala z domu na službu s milými rodiči se loučila, byla poslední slova, která mně na srdce kladli: „Dítě, nespouštěj se Pána Boha, měj ho všudy na zřeteli!“ Toho jsem se posud pevně držela a to mne uchovalo v spokojenosti a ctnosti. Když se mně zastesklo déle tu sloužiti, připadlo mně na mysl: snad jest to vůle boží, abych právě v těžkých okolnostech těchto sloužila; a takto jsem byla uchráněna od výstupků, v kteréž lehce mladý člověk ubíhá, když se mu dle vůle daří; snad mám právě tuto svou trpělivost a stálost osvědčiti, i zůstala jsem. — Když příliš těžké břímě na mne doléhalo a já počínala pod ním klesati, tu jsem pohlédla ke kříži, a vidouc, jak božský můj Spasitel stal se pro nás služebníkem všech, a pro naše spasení těžké břímě nesl, pomyslela jsem sobě: „Ještě není tak mnoho složeno na ramena tvá, vezmiž tedy tento malý kříž svůj!“ a tím byla jsem posilněna. — Když se mně zdála býti mzda malou za svědomitou práci mou, majíc Boha na očích, pomyslela jsem sobě: „Vždyť nejsi toliko služebnice lidí, ty jsi také služebnice boží; budeš-li pro Boha a z lásky k Bohu lidem věrně sloužiti, sloužíš samému Bohu a hojná bude jednou mzda tvá v nebesích.“ Když pak mne pokušení lákalo, abych se zpronevěřila, majíc Boha na očích, vzpomenula jsem si na slova Páně: „Ejhle, služebnice věrná, poněvadž jsi věrna byla nad málem, nad mnohým tě ustanovím, vejdi v radost svého Pána!“ — To mne drží, sílí a podporuje u všelikých těžkých okolnostech života, — víra má. V této chci žíti a setrvati; až pak dosloužím, chci v ní také umříti!“

Průpovědi.

Jako otec k dítěti, hospodář tak k čeledi.

Čeledín má pána svého ctít, poslouchat a lásku k němu mít,

Hospodáři buď poddaný, spravedlivý bez vší hany.

Příslaví: Kdo má věrného čeledína, má poklad v domě. — Hoděn služebník pokrmu svého. — Jaká služba, taková záplata. — Jaká příze, takové plátno. — Pilnost sluhy dobrého činí pána štědrého. — Hospodář pán domu a ty sluha k tomu. — Co se doma navaří, má se doma snísti. — Toho slyš, čí chleba jíš. — Více sluší poslouchati Boha než lidí.

V. Povinnosti poddaných k vrchnostem duchovním i světským.

a) *Vrchnost jest duchovní i světská*, Bůh sám ji zřídil a poměr mezi poddanými a vrchnostmi spořádal, aby národové země nebyli jako vlny na moři rozbouřeném zmítání, a ve společnosti lidské aby panoval řád a bezpečnost, aby lidé v svornosti a lásce pospolu žili a tím snáze aby mohli pracovati na díle svého povolání pro časnost a věčnost. Proto říká se právě, že jest vrchnost *z milosti boží*, byť i národ sám si volil svého panovníka.

Slova písma: „Tentot jest život věčný, aby poznali tebe samého pravého Boha, a kteréhož jsi poslal Ježíše Krista.“ *Jan 17, 1.* „To pak všechno jest z Boha, kterýž smířil nás s sebou. skrze Ježíše Krista, a dal nám posluhování toho smíření. Protož na místě Kristově poselství konáme, jakoby Bůh skrze nás napomínal.“ *II. Kor. 5, 18.* „Skrze mne králové kralují, a ti, kteří právo ustanovují, spravedlivé věci nařizují. Skrze mne knížata panují a mocní činí spravedlnost.“ *Přísl. 8, 15.* „V ruce boží jest moc nad zemí a Bůh vzbudí užitečného správce časem svým nad ní.“ *Sir. 10, 4, Žalm 112, 7. 8.* „*Ježíš* pravil Pilátovi: Neměl bys proti mně moci žádné, by tobě nebylo dáno s hůry.“ *Jan 19, 11.* „Není mocností jediné od Boha, a kteréž jsou, ty od Boha zřízeny jsou.“ *Řím. 13, 1.* „Kde není správce (dobré správy), tu lid padne; ale tuť jest zachování, kdež jsou mnohé dobré rady.“ *Přísl. 11, 14.*

Výroky sv. Otců: „Kohokoli hospodář na hospodářství posílá, toho nám tak jest přijíti, jako toho, kterýž ho poslal. Patrně tedy, že ku biskupu jako k samému Pánu prohlídati máme.“ *Sv. Ignác Ant.* Onen Bůh, jenž jest původ a dárce vši blaženosti, anof sám pravý Bůh jest, On také lidem dobrým i zlým království zemská rozdává; aniž pak maní a jak se nahodí, ješto Bůh jest a žádná náhoda... nýbrž podle řádného běhu věcí a času, ač nám neznámého, sobě však předobře známého. *Sv. Augustin.* „Král není bůh, ale člověk Bohem ustanovený... aby spravedlivě soudil; jemu jest řízení svěřeno Bohem.“ *Sv. Theofil.* „Všeliký král musí v pravdě a pokorně věřiti, že se mu vlada neschová od předkův, nýbrž od Boha.“ *Sněm Pařížský VI.*

b) Nejvíce z toho, co se dětem o rodičích přikazuje a zapovídá, přikazuje a zapovídá se i poddaným o svých vrchnostech duchovních i světských.

1. *Povinnosti věřících křestanů k představeným duchovním.*

Duchovní představení jsou: svatý otec, biskup římský, papež (papa, otec) nazvaný, co hlava Církve, i spojení s ním biskupové a kněží, co správcové duchovní. Ti činí církev vyučující a řídící. Viz díl I. str. 479 .

a) Věřící mají své představené duchovní ctíti co zástupce neb náměstky boží;

b) jich milovati co duchovní otce své (Otec po latinsky Pater).

c) ustanovení jejich volně a ochotně se podrobovati, či poslouchati jich, ježto jedině jejich spasení vyhledávají;

d) za ně se modliti, aby je Bůh osvěcoval a sňil k bedlivému konání tak důležitých a těžkých povinností;

e) a k výživě jejich ochotně přispívati, poněvadž při správě duchovní jim nelze jinak o výživu se starati.

To pak od samého Pána jest přikázáno, aby věřící i nešlechtných a nehodných pastýřů byli poslušni.

Proti tomu jednají a) ti křestané, kteří duchovní vrchností pohrdají, úcty příslušné nemají, ji haní, tupí, snižují, a tak vážnost její podrývají, ovšem k vlastní záhubě; b) kdož představených duchovních neposlouchají, jim se protivují, strany a rozdvojení činí, z čehož roztržky a pohoršení vznikají; c) kdož svých duchovních nemilují a z nenávisti a zášti jim ukřivďují; d) kdož k výživě jich a obstarání služeb božích přispívati se zpěčují.

Slova písma sv.: „On dal některé apoštoly, některé proroky, jiné pak evangelisty, jiné pastýře a učitele.“ *Ef.* 4, 11. „A přikázal nám kázati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha, soudce živých i mrtvých.“ *Sk. ap.* 10, 42. „Ze vši duše své boj se Pána a kněží jeho v poctivosti měj.“ *Sir.* 7, 31—33. „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá . . .“ *Luk.* 10, 16. „Prosíme pak vás, bratří, abyste znali ty, kteří pracují mezi vámi a jsou vám v Pánu představeni, a napomínají vás, abyste k nim hojnější lásku měli pro práci jejich.“ *I. Tes.* 5, 12. „Starší, kteří dobře spravují, dvojíctihodnými jmíni buďte; zvláště ti, kteří pracují v slovu a v učení.“ *I. Tim.* 5, 17. „Poslušni buďte správců svých a buďte jim poddáni . . .“ *Žid.* 13, 17. „Modlete se za nás.“ *Žid.* 13, 18. „Do kteréhožkoli města vejdete a přijmou vás, jezte, co vám předloží.“ *Luk.* 10, 7. „Hoden jest dělník mzdy své.“ *I. Tim.* 5, 18. „Zdaliž nevíte, že ti, kteří v svatyni pracují, z toho, co ze svatyně jest, jedí, a kteří oltáři slouží, z oltáře díl mají? Takť i Pán nařídil těm, kteříž evangelium zvěstují, by z evan-

gelia živi byli.“ I. Kor. 9, 11. „Sdělujž se pak ten, kterýž naučení přijímá, s tím, od kohož naučení bere, vším statkem.“ Gal. 6, 6.

Výroky sv. Otců: „Veliká jest hodnost kněží... Za tou příčinou největší úctu jim prokazujte. Ty obstaráváš jediné záležitost svou, nijaké jiné starosti nemáš. Kněz, když život svůj uspořádá, na tvůj ale pilný pozor nemá, bude zavržen. Vidouce tedy velikost nebezpečství, mnohou laskavost jim prokazujte.“ Sv. Jan Zl. Kněží v uctivosti měj, plně zákon Kristův, řkoucí: „Kdo přijímá proroka ve jmenu proroka, odplatu proroka vezme.“ (Mat. 10, 11.) Jestliže pak nevíš, zdali kněz tak velkého důstojenství jest hoden neb nehoden: varuj se, jím pohrdati pro zákon samého Krista. Sv. Efrem. „Slušnost kněží netoliko více než knížat a králů ctíti, ale u větší poctivosti je míti, nežli rodiče vlastní; neb tito zplodili nás z krve a z vůle těla, onino pak jsou nám původcové zplazení, jež od Boha máme. Rodiče nás zplozují k nynějšímu, kněží pak k životu věčnému.“ Sv. Jan Zl. „Kněží jsou náměstkové Kristovi. Kdo velebí kněze, velebí i Krista; kdož pak křivdí knězi, křivdí samému Kristu, jelikož kněz náměstek Kristův jest.“ Týž. „Kdož sobě kněží neváží a jimi pohrdají, jsou mnohem nešlechternější a většího zasluhují trestu, nežli Dathan i spolu se svými.“ Týž. „Stanovíme, i vážností apoštolskou prikazujeme, aby ovčičky nikdy pastýře svého kárati se neosmělovaly, leč by byl poklesl u víře, neboť na činy přednostů nebud doráženo mečem úst, aniž může učeník nad mistra býti. (Mat. 10, 24.) Příkladem Cháma, syna Noemova, se zahanbují, kdož chyby otců svých uveřejňují, aneb se opovažují na ně žalovati, nebo jim utrhati. Sv. Fabián. Ač byli zákoníci a fariseové největší hříšníci, nic však méně i na ně se vztahuje, což Pán říci ráčil: „Kdo vás slyší, mne slyší.“ Sv. Bernard. „Tak poslouchej člověka, abys k jeho rozkazu vůle boží neurazil. Jestliže by rozkázáno bylo, abys zle činil, nepovolujž k tomu. Jestliže by ke zlému nucen byl, zepři se tomu.“ Sv. Isidor.

Příklady.

Hned v starém zákoně byli kněží u veliké poctivosti. Viz díl II. str. 360.

Vedle písem sv. Židé hlavně proto zajetím babylonským trestáni byli, že kněžstvem a proroky pohrdali. — Dále se vypravuje v písmě, že 42 dětí bylo od dvou medvědů roztrháno, že proroku Eliseovi posměchy učinili. — Bezbožná Jezabel vraždila proroky, proto sama bídne zahynula.

Sám Pán Ježíš ctil kněžstvo židovské, neboť malomocným velel, aby se ukázali kněžím. Také nejvyššího kněze Kaifáše, který jej odsoudil, měl nicméně v počtě. — Sv. Pavel chválí Galatských, že ho jako anděla božího přijali, že by byli oči své vyloupili a jemu dali. *Gal*, 4, 14. 15.

Jak první křesťané a mnozí svatí, jako ss. *Antonín, František Seraf., Daniel Stylites*, pak císařové *Konstantin, Theodos a Basil* kněze měli v poctivosti, viz dále II. str. 361.

Nejen u pohanských Římanů a Řeků, nýbrž i v Čechách, v národě našem bývali kněží hned za pohanských dob u veliké vážnosti, neboť sami velcí zemané či lechové spolu úřad náboženský zastávali, kněžimi byli; odtud i jméno kníže pochází. — Tím víc pak byli kněží křesťanští jak od knížat, tak i od celého národu ctěni, a dosud má nábožný lid náš svých kněží v nemalé poctivosti.

Starý oděv papežův. Jak známo, byl papež *Pius VII.* rozkazem Napoleonovým roku 1809 jat a jako vězeň do Savony odveden, kde tento šlechtný kmet tři leta bydlel. Když r. 1810 slavnost velikonoční se blížila, byl by svatý otec rád se účastnil; avšak jeho sváteční roucho bylo ošumělé, vetché, ba sem tam děravé. Papež dal tedy krejčího zavolati a poručil mu, aby roucho všemožně opravil. Krejčí odnesl oděv papežův domů a ukazoval je lítostně svým známým a sousedům. Všickni, spatřivše vetché roucho, živě sobě nouzi sv. otce připemínali a k slzám pohnuti byli. Brzy roznesla se pověst o chatrném rouše nejvyšší hlavy církve po celém městě, a velcí i malí, staří i mladí přicházeli na ně podívat se. Mnozí nabízeli krejčímu peníze, aby jim jen kousek toho papežského roucha dal. I zableskla se tu v hlavě hodného krejčího myšlenka, že by za ty peníze papeži nové roucho zdělati mohl. Vzal tedy nůžky a rozstříhal staré roucho na kousky. Netrvalo to dlouho a všechny kousky byly rozebrány a jako posvátné ostatky ve vážnosti a uctivosti chovány, za ně pak stál krejčího zlatem a stříbrem pokryt. Spěšně koupil slušnou látku a zhotovil nové roucho pro papeže. Když bylo hotovo, chvátal s ním a s penězi přebývajícími krejčí k sv. otci a podával mu oboje s patrnou radostí. „Co to, synu můj?“ tázal se Pius překvapený. Se slzavýma očima odpověděl krejčí: „Toto, sv. otče, posílá vám láska dítek vašich!“ Napotom vypravoval mu věrně, co se přihodilo. — Tu vznešený kmet s vděčným pohnutím roucho přijal, měšec s penězi ale dal krejčímu, aby peníze mezi chudé rozdělil.

Podobenství: Nebe jest vysoko, však mocnost kněžská je pře-

vyšuje. Slunce, měsíc, hvězdy jsou tělesa vznešená, ale nade všechno jest moc kněžská. Důstojnost andělská není k přirovnání, ale podivnější ještě moc kněžská, převyšena jenom Stvořitelem. Sv. *Augustin*. Kněz převyšuje mocí a důstojností svou všechny císaře a krále neb kněžstvo jest obsah veškeré důstojnosti, jaká jenom může býti nalezena. Sv. *Ignac muč.* O mnoho-li zlato skvostnější nad olovo, o to vznešenější jest kněz nad stav královský. Sv. *Ambrož*. Jednou dobou pozval v Trieru císař *Maximus* sv. biskupa *Martina* s kaplanem jeho k obědu, a nařídil, aby biskupovi přede všemi hostmi byla číše podána jakožto nejpřednějšímu. Císař se nadál, že biskup zase jemu číši ku připití podá; avšak tento podal ji svému kaplanovi, na upamatování, že důstojnost kněžská převyšuje důstojnost císařskou.

2. *Povinnosti k vrchnostem světským.*

Vrchností se míní řádná a náležitá mocnost v státě (císař, král, kníže, vůbec zeměpán), kteréž přísluší zákony dávatí a nad zachováváním bdíti — zákony vykonávati, kárati a trestati — ku prospěchu občanů podřízených čili poddaných. Zeměpán má k ruce své rádce, úředníky, soudce, kteří ve jmenu jeho udržují pořádek. Ozbrojená moc chrání pokoj v zemi a brání vlast před vpádem cizích nepřátel. — Jako čelední otec péči vede o rodinu, podobně zeměpán vyhledává prospěch všech svých poddaných. Za to

a) *poddaní mají vrchnosti své* — na místě božím postavené — *ctíti* a jich sobě vážiti. „Komu činíme takovouto čest, ta na Boha se přenáší: nebo vznešený stupeň důstojnosti má od lidí počtu, poněvadž jest obraz moci boží. V tom také boží prozřetelnost ctíme, ježto jim veřejného úřadu řízení udělil a jichžto používá jako služebníků své moci.“ *Kat. Trid.*

Však pocta vrchnosti nemá nikdy v lichocení a pochlebenství přecházet; ano spíše mají poddaní při naskytující se příležitosti svobodně a prostosrdečně vrchnostem a představeným pravdu pověděti, ovšem bez urážky slušné uctivosti.

b) Mají ve všem, co není proti božím přikázáním, *poslouchati*. Také zlých vrchností mají býti ve slušných věcech poslušni; nebo křesťan nemá hleděti na osobu a vlastnosti představených, nýbrž k důstojnosti a moci. — „*Avšak kdyby vrchnosti něco zlého, něco nepravého poroučeli, tu naprosto nemá se na ně dbáti*; poněvadž to činí ne z moci, nýbrž z vlastní nespravedlnosti a ducha převrácenosti.“ *Kat. Trid.*

c) Mají uložené *daně* neb berně *dávati*, jichžto k spravování země a k obecnému prospěchu nevyhnutelně třeba.

d) Mají, pokud toho třeba i nasazením života, svých vrchností proti nepřátelům *hájit*.

e) Mají jako dítky své rodiče *milovat*, všecko dobré jim přát a k Bohu za ně se modlit.

Povinnosti tyto mají poddaní plniti ne z bázně trestu, ale pro Boha.

Proti tomu prohřešují se: a) kdo vrchností svou pohrdají, ji nenávidí, tupí a haní; b) kdo uložené daně — slušné poplatky — dávati se zpěčují; c) kdo proti ní bouří, zradu kují, jí spiknutím neb odbojem se protiví a svrhnutí ji usilují.

Kdo se vrchnostem v slušných a spravedlivých věcech protiví, mají se přetěžkých časných i věčných trestů báti.

Slova písma: „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; nebo není mocnosti leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou. Protož, kdo se mocnosti protiví, zřízení božímu se protiví. — Knížata nejsou ku strachu dobře činícím, ale zle činícím. Protož chceš-li se nebáti mocnosti, čiň dobře a budeš míti od ní chválu. Pakli zle činiti budeš, boj se; neboť ne nadarmo nosí meč. — Proto z potřeby poddáni buďte, ne toliko pro hněv, ale také pro svědomí. — Dávejte všem, což jste povinni; komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo, komu bázeň, tomu bázeň, komu čest, tomu čest. *Řím. 13, 1—7.* Poddáni buďte lidskému zřízení pro Boha, buďte králi jako nejvyššímu, aneb vladařům, jako od něho poslaným ku potrestání zločinců a ku pochvale dobrých. I. *Petr. 2, 13. 14.* Všecky ctěte, bratrstvo milujte, Boha se bojte, krále v uctivosti mějte. Služebníci poddáni buďte ve vši bázni pánům ne toliko dobrým a mírným, ale také nevhodným. I. *Petr. 2, 17. 18.* Vrchnostem nebudeš utrhati a knížatům lidu svého nebudeš zlořečiti. II. *Mjž. 22, 28.* Před povýšeným skloňuj hlavu svou. *Sir. 4, 7.* Styďte se před vladařem a mocným za lež. *Sir. 41, 21.* Dávejte, co jest císařovo císaři a co jest božího Bohu. *Mat. 22, 21.* Prosím, aby činěny byly modlitby za všecky lidi, za krále i za všecky, kteříž jsou u vysokých úradech postaveni, abychom pokojný a tichý život vedli ve vši pobožnosti a čistotě. Nebo to dobré jest a vzácné před Spasitelem naším. I. *Tim. 2, 1—3.*

Výroky sv. Otců: Všelijaké vrchnosti náležitou poctivostí předcházej. Jednoho každého podle jeho povolání v poctivosti měj, Tomu, jenžto nad tebe vyšší jest, se nerovnej, k starším poslušen-

ství zachovávej. Cožkoli tobě rozkážou, to vykonávej. Moci jejich se poddej, vůli jejich naplň; povinné a spravedlivé služby jim prokazuj. Sv. *Isidor*. Krále cti milováním, poslušností a modlením se za něho. To když činíš, plníš vůli boží. *Teofil*. Kdo se nerad a nevolně svým představeným poddává, dokazuje tím, že tělo jeho ještě dokonale podrobena není, nébrž posud často se zpírá. Bl. *Tom. Kp.* Blahoslavený jest, kdo nepřetvářenou vážnost a poslušnost vrchnostem prokazuje, poněvadž následuje samého Ježíše Krista — a kdo Ježíše v poslušenství následuje, též v odplatě věčné Jej následovati bude. Sv. *Efrem*. Modlete se také za krále, mocnáře a knížata, a za pronásledovatele a nenávistníky své, aby ovoce víry vaší ve všem patrné bylo. Sv. *Polykarp*. Těm, kdo zlým podroběni jsou, neuškodí leč vlastní nešlechtnost. Nebo každé zlé nakládání nespravedlivých pánů se spravedlivými není trest za nějaké úhony, nýbrž zkoušení ctností jejich. Sv. *August*. Naučení jsme vrchnostem a mocnostem od Boha zřízeným slušnou úctou a poslušností, která svědomí našeho neuráží, vzdávati. *Církev Smírná*. Žádné vrchnosti aneb moci tohoto světa nechtěj k zlému svolovati, by pak tě vězením, trápením nebo pokutami nutili. Lépe jest smrt trpěti, nežli škodlivé rozkazy naplniti. Sv. *Isidor*.

Příklady.

a) *Příklady dobrých poddaných z písma svatého:*

Lid Israelský slíbil *Mojžíšovi* a Bohu Hospodinu, kterýž jím vládl: Všecka slova, kteráž mluvil, učiníme. II. *Mjž.* 24, 3. Podobně vůdci *Josue* připověděl: „Všecko, což jsi nám přikázal, učiníme a kamžkoli pošleš nás, půjdeme.“ *Josue* 1, 16.

David, ač již za krále byl pomazán, předce krále, bezbožného *Saula* ctil a jemu mnohé služby činil, ač mu on nad míru ubližoval.

Služebníci *Davidova* krále, jenž musel utíkati před *Absolonem*, řekli: Všecko, cožkoli přikáže pán náš král, rádi učiníme. II. *Král.* 15, 15.

Joab padna na tvář k zemi, poklonil se a dobrořečil králi (*Davidovi*). II. *Kr.* 14.

Ethai pravil *Davidovi*: „Živť jest Hospodin a živť jest pán můj král, že na kterémkoli místě budeš, pane můj, budiž k smrti nebo k životu, tuť bude i služebník tvůj!“

Sv. *Josef*. „Stalo se, že vyšlo vyřčení od císaře *Augusta*, aby byl popsán všecken svět. Šli všickni, aby se přiznávali jedenkaždý

do svého města. Vstoupil pak i Josef z Galilee, z města Nazaretu do Judska, do města Davidova, kteréž slove Betlém.“ *Luk. 2.*

Pán Ježíš, ačkoli syn boží, byl poslušen vrchnosti i platil daň, aby žádného nepohoršil. *Mat. 17.* Fariseům, kteří ho chtěli polapiti v řeči, na otázku: Sluší-li daň dávatí císaři čili nie? odpověděl: „Dávejte co jest císařovo císaři a co jest božího Bohu.“ *Mat. 22.*

Vladařům chybným, bezbožným a nespravedlivým sluší pověděti pravdu.

Jethro řekl *Mojžíšovi*: „Nedobře to děláš.“ II. *Mjž. 18, 17.*

Hospodin poslal *Nathana* k *Davidovi*, kterýž se těžce prohřešil. *Nathan*, když přišel k němu, řekl jemu: . . . „Proč jsi potupil slovo Hospodinovo, žes učinil zlé před obličejem jeho? . . .“ II. *Král. 12.*

Joab řekl k *Davidovi*: „Miluješ ty, kteříž tebe nenávidí a v nenávisti máš ty, kteříž tebe milují“ . . . II. *Král. 19.*

Daniel pravil k *Nabuchodonosorovi*: . . . „Protož, králi, nechť se tobě líbí rada má a hříchy své almužnami vykupuj a nepravosti své milosrdenstvím nad chudými a snad odpustí Bůh hříchům tvým.“ *Dan. 4.*

Herodes dal *Jana* do žaláře pro *Herodiadu*, manželku bratra svého, nebo byl jemu *Jan* řekl: Nesluší tobě míti ji! *Mat. 14, 3. 4.*

Ježíš pravil *Pilátovi*: Neměl bysi proti mně moci žádné, by tobě nebylo dáno s hůry.“ *Jan 19, 11.*

Nepřavých a hříšných rozkazů nesluší poslouchati.

„*Báby* porodní bály se Boha a neučinily podle rozkazu krále egyptského, ale zachovaly pacholíky.“ II. *Mjž. 1, 15—18.*

Známý jest příběh o *Danielovi a 3 mládencích*, *Sidrachovi*, *Misachovi* a *Abdenagovi*. *Dan. 3.*

Tobiáš více se boje Boha než krále, uchycoval těla zabitých, ukrýval je v domě svém a o půl noci pochovával.

Mnozí z lidu israelského raději volili umřítí, nežby se — k rozkazu královskému — poškvřnili nečistými pokrmy. I. *Mak. 1, 65—67.*

Odpověděl *Mathatiáš* a řekl hlasem velikým: „Byť všickni národové krále *Antiocha* uposlechli, aby odstoupili od služby zákona otců svých a povolili k příkázáním jeho — aby bohům obětovali, — já a synové moji a bratři moji poslušni budeme zákona otců našich.“ I. *Mak. 2.*

Přihodilo se, že také *sedm bratří* (*Machabejských*) s matkou jejich nuceno bylo od krále, aby biči a žílami mučeni jsouce,

maso svinské proti právu jedli. Tedy jeden z nich, první řekl: „Hotovi jsme raději smrt podstoupiti, než otcovské zákony boží přestoupiti.“ II. *Mak.* 7.

Fariseové, povolavše apoštolů, přikázali jim, aby nemluvili, ani učili ve jmenu Ježíšovu. Tedy *Petr* a *Jan* odpovídající, řekli jim: „Zdali to spravedlivo jest před obličejem božím, abychom vás více poslouchali nežli Boha, suďte; neb nemůžeme nemluvití toho, co jsme viděli a slyšeli.“ *Sk. ap.* 4. „A povolavše *apoštolů* a zmrskavše je, přikázali, aby nikoli více nemluvili ve jmenu Ježíše, a propustili je. Oni pak šli z toho shromáždění, radující se, že hodni učinění jsou trpěti pohanění pro jmeno Ježíše. A nepřestávali na každý den v chrámě učit.“ *Sk. ap.* 5.

Zlí poddaní byli: Israelité reptající proti Mojžíšovi. — *Kore, Datan* a *Abiron*, kteří se proti Mojžíšovi zbouřili; proto je zem požřela. IV. *Mjž.* 16. Ti, kteří zabili krále *Amona*, i sami zabiti byli. II. *Par.*

b) *Jiné příklady z dějin círk.*: *Křesťané prvních věků* si v letopisech založili nezrušitelnou památku pro svou věrnost a poslušnost k mocnářům pohanským. — *Tertullian* dí: „Ctíme císaře, tak ale, jak nám jest dovoleno a jemu prospívá. Ctíme ho co člověka po Bohu druhého, kterýž vše co má, dosáhl od Boha. — Vždy se všickni modlíme za císaře, vyprošující mu život dlouhý, panování bezpečné, krov jistý, voje udatné, radu věrnou, národ šlechetný, zemi pokojnou a cokoli jest jiného, čeho sobě člověk žádá a přeje.“ „Jsme ode včera a naplnili jsme všechny kraje vaše, města, hrady, posádky, sbory i tábory, palác císařský, senát a veřejná místa. Zda-liž bychom nebyli schopni, nebyli hotovi k jakémukoli boji a byť nás byl i počet menší, ježto tak ochotně na smrt se vydáváme, kdyby dle učení našeho nebylo nám přikázáno, raději od jiných smrt přijímati, než abychom sami zabíjeli?“

Jak *sv. Eucher* píše, odpověděl *sv. Mauric*, setník pluku Thebanského, císaři takto: „Ani největší nebezpečnoství života ke zpouře nás neponuklo; zbraň jesti v rukou našich a neprotivíme se, ješto milejší nám jest umříti než vražditi. — Jsme, o císaři, válečníci tvoji, jsme ale též, svobodně k tomu se známe, služebníci boží.“ *Týž.*

Sv. Augustin píše o prvních křesťanech: „Bojovníci křesťanští sloužili císaři pohanskému; kde však jednalo se o věc Kristovu, uznávali jedině toho, kterýž jest v nebesích.“ —

Marcián pohan řekl k *sv. Achácovi*, biskupu Antioch.: „Vy křesťané musíte císaře našeho milovati, protože jste pod ochranou

zákonů jeho živi!“ „A kdo ho víc miluje, jako my?“ odvece tento, „neboť se za blaho jeho bez přestání modlíme!“ —

Přídavek k V. O lásce k vlasti.

1. *Láska k vlasti jest* příchýlnost k zemi, v nížto jsme se zrodili neb vychováni byli, a náklonost k spoluobčanům téhož národu; čili obsah všech povinností k vlasti, s upřímnou snahou napomáhati ku blahu země i občanů.

2. *Povinnosti k vlasti:* a) Máme všemožně se přičiniti a vzdělávati se, abychom byli spůsobni ku konání všech svých povinností.

b) Máme povinnosti stavu svého ku prospěchu vlasti věrně plniti.

c) Máme zákony zemské svědomitě zachovávat i ochotně poskytovat, čeho k dobru vlasti je třeba.

d) Řeči neb jazyka mateřského máme si vážiti a upřímně ho milovati.

e) Dobrých a chvalných způsobův a mravů svých předků se máme držeti, daremných pak si za výstrahu bráti.

f) Ke všem spoluobčanům máme spravedlivě a laskavě se chovati a všeho se vystříhati, co by dobru vlasti překážeti neb škoditi mohlo.

g) Konečně máme k všeobecnému dobru všech sil svých vynakládati a v čas nebezpečství pro vlast jmění i život obětovati.

3. *Proti lásce k vlasti se prohřešuje:* a) Kdo zájmův a prospěchů vlasti a národu si nevšímá, řečí mateřskou, domácimi dobrými zvyky, mravy a slušným krojem pohrdá a cizích se přidržuje.

b) Kdo z nesmírné lásky k vlasti nerozumně chvástá, z vlastenectví i to, co doma daremného neb zlého, pochvaluje, a z pýchy národní vším cizím i dobrým povrhne.

c) Kdo pro samolásku, ze zjištěnosti překáží obecnému dobru vlasti a z lakotnosti pracuje ku škodě a zkáze spoluobčanů.

d) Kdo v nemoudrosti celý svět za vlast pokládá, praví, že všecy lidi stejně miluje; zatím pod zástěrou obecné lásky — světoobčanství neb kosmopolitismu — nic nekoná, žádnému neprospívá.

e) Kdo nedbá o své vzdělání, a nepřičiňuje se k obecnému dobru ve svém povolání.

f) Kdo dobrým právům i zákonům vlasti odporuje.

g) Kdo stana se odpadlíkem neb renegatem, proti vlasti a národu zradu kuje a jim se zpronevřuje.

4. *Dávody a poknutky, ježto nás k lásce vlastenecké zavazují:*

a) Rozum káže, že člověk obmezený v krátkém věku života jen v jediném národu působiti, a že toliko prostředkem mateřského jazyka sebe a svých národovců vhodně vzdělávati může.

b) Cit přirozený v srdci našem náklonost a lásku k vlasti a k národu, z jehož krve pocházíme, budí.

c) Však křesťana také vyšší pohnutky náboženské k vlastenectví povzbuzují. Bůh sám se nám v tom neb onom národu zroditi dal, i je to vůle boží, abychom právě v té zemi a v tom národu působili.

d) Křesťan, jenž má právě zřízenou lásku k Bohu, k sobě a k bližnímu, nemůže vlast a národ nemilovati.

e) Kristus nám svým příkladem ukázal, jak máme vlast milovati, jehož apoštolové a jiní dobří křesťané následovali. Protož i Církev jeho lásku k vlasti nezapovídá, spíše podporuje; připomínajíc nám ovšem, abychom pro pozemskou vlast nezapomínali na vlast nebeskou.

„Nebeské město, dokud na zemi pohostinu se nachází, ze všech národů měšťany k sobě přivolává a ve všech jazycích sbírá spolence putování svého, neohlížeje se na to, co při nich rozdílného jest v obyčejích, zákonech a ustanoveních...; ničeho také v tom nemění, ani neruší, anobř spíše podržujíc a zachovávajíc; jinak-li není na ujmu náboženství, které nás učí ctíti Boha jediného a pravdivého.“ Sv. *Augustin*. „Valný jest to ctnosti počátek, aby se vzdělaný duch nejprv učil věci viditelné a pomíjející směřovati, aby jich napotom mohl opustiti.“ *Hugo*.

Příklady.

Jakub, jenž před Ezauem musel z domu utéci, vrátil se po letech do domu otcovského (*Gen.* 30, 25.) a v Egyptě umíraje, žádal, aby potomci jeho, vracějíce se do země zaslíbené, vzali s sebou i kosti jeho. *I. Mjž.* 49, 29.

„*Mojžiš* nič se nestrachoval pro svůj národ těžkých podnikati bojů, aniž se děsil zbraně nejmocnějšího krále, aniž se chvěl před jeho ukrutností, alebrž pohrdl spásou svou, aby národu vydobyl svobody.“ Sv. *Ambrož*.

Blah. *Juditha*, když obleženo bylo město, vyžádala na přednostách, by směla jíti do ležení nepřátelského; takto se vydavši v nebezpečství z lásky ku vlasti a národu svému, ven do tábora nepřátelského vyšla a Bůh dal Holoferna v ruce její. (*Jud.* 8.)

Neméně *Esther* života se odvážila, aby pokolení israelské ze

záhuby vysvobodila; postem zajisté a pokorou svou vyprosila to na Hospodinu, kterýž vysvobodil lid, pro něhožto nebezpečenství podstoupila. (*Esth. 2.*) Sv. *Kliment Řím.*

Mnozí proroci hájili vlast a národ proti králům.

Tobiáš v zajetí své zemřelé krajany v noci pochovával.

Daniel a tři mládenci v Babyloně šetřili dobrých mravů svých otců.

Mathatiáš a syn jeho *Judas Machabejský* pro vlast udatně bojovali.

Nejkrásnější příklad lásky k vlasti dává nám *Pán Ježíš*, kterýž přišel, aby hledal nejprvé ztracené ovce Israele; po tři leta chodil po své vlasti z místa na místo, učil a dobře činil, kterýž plakal nad Jerusalemem a nad jeho syny, a ještě na kříži za své vrahy ke modlil. „Stvořitel věcí, Pán světa, směstnav se pro nás v tělo lidské, počal lidskou míti vlast, počal býti občanem a míti rodiče, sám všech rodičův otec: aby láska vzývala, milování táhlo, náklonnost poutala a lidskost povzbuzovala těch, jež zapudila pánovitost, rozptýlila bázeň a mocná síla učinila vyhnanecmi.“ Sv. *Petr Chrys.* „Ne nadarmo vymlouvá Spasitel, že ve vlasti své žádných divů nekonal (Luk. 4, 23.), aby se snad nikdo nedomníval, že bychom se s chatrnější náklonností k vlasti své nésti měli. Neboť nemohl zajisté nemilovati svých národovců, ješto všecky miloval; avšak oni sami svou závistí odřekli se lásky ku vlasti.“ Sv. *Ambrož.*

Sv. *apostolové* nejprvé hlásali evangelium ve své vlasti v krajinách židovských, než z rozkazu svého mistra se rozešli do veškerého světa; všudy pak, kamkoli přišli, působili co vlastencové v duchu Kristově. — Podobně mnozí *křesťané* po všecky věky co praví vlastencové se vyznamenali.

Ovšem i mnozí *pohané* vlast svou milovali, jako na př. *Leonidas*, jenž proti Xerxovi, králi perskému u Thermopyl udatně háje vlast, sám se 300 Spartany hrdinské zasněl se smrti; nebo *Marcus Curtius*, hrdinský mladík římský, kterýž obětuje se za vlast, sednul na kůň a vrhl se do propasti. Než ti a jiní hrdinské činy své prováděli z pouhé ctižádosti, kdežto praví křesťané vlast milují pro Boha a pro spasení duší. —

Šlechtic jeden ze staré rodiny polské vypravuje ze života svého následující událost: „Za mladých let, praví, studoval jsem na vysokých školách, kde jsem potkával se s nevěrou, jižto se lichá osvěta tak ráda honosí; nicméně v srdci mém zachoval jsem víru po matce

zděděnou; život ale nebyl věnován Kristu a náboženství. Srdce mé hořelo láskou k vlasti. Prozřetelnost boží vykázála mi stanovisko, kde jsem mohl mnoho činiti pro vlast. Byl jsem už letitý, když jsem měl jedné noci památný sen. Zdálo se mi, že jsem přišel do rozkošné krajiny, kdežto jsem spatřil veliké množství bytostí nebeských, cosi zapisujících. Přiblíživ se k jednomu, tázal jsem se, co by zapisoval. On na to: „My jsme andělové boží a zapisujeme dobré skutky.“ Probudila se ve mně zvědavost, jaké já asi mám již skutky pro život věčný? I prosím ho, jest-li bych svůj list viděti mohl? „Proč bys nemohl? odpoví on; zde viz!“ Než jaká hrůza pojala mne, když dívaje se na list svůj, našel ho až na několik řádečků prázdný. — Jak to možná? zvolal jsem. Což nemám žádných zásluh pro život věčný? Vždyť jsem tolik učinil a obětoval pro milou vlast! — „Můj milý, řekl anděl; do knihy života nezapisuje se nic, leč co lidé učinili pro Boha a z lásky k Bohu!“ — Probudiv se, vyrozuměl jsem, jaký má ten sen pro mne význam. „Co platno člověku, aby celý svět získal...!“ Svět tento není pravou vlastí naší. Život náš musí se posvětití účinnou láskou křesťanskou a pak nabude platnosti pro věčnost. I pokládal jsem tento sen za pokynutí boží ku pokání a uposlechl jsem toho hlasu. Nepřestal jsem sice milovati vlast svou na zemi; ale miloval jsem ji nyní pro Boha, maje na zřeteli nejen časné, nýbrž i věčné blaho své i rodáků svých, a snažil jsem se s pomocí boží býti křesťanem v celém povolání svém, abych z vlasti pozemské dostal se do pravé otčiny nebeské.“ — Krásné to zrcadlo pro nás, do kterého bychom často měli patřiti, a pěkné měřítko, dle kterého bychom své počínání měřiti a řídití mohli.

Průpovědi a přísloví.

Vlast svou milovat sám Bůh ti káže,
rozum k lásce té i srdce váže.

Měsíc točí se kol země, se zemí pak kolem slunce:
srdce tvé se toč kol vlasti a tak s vlastí kolem Tvůrce.

Svá vlast každému nejmilejší a mně má. — Všude dobře, doma nejlíp. — Bez veliké příčiny nehledej jiné otčiny. — Kde se kdo zrodí, tam se nejspíš hodí. — Úctu dej cizině, lásku vlasti. — Proti své krvi bojuje, kdo svůj národ nemiluje. — Kdo se za vlastní řeč stydí, hoden potupy všech lidí. — Živ buď vlasti, přátelům, vzdají čest Tvým popelům.

Vlastencové.

Jaká v srdci plane láska
k milovaným rodičům,
taká váže k vlasti páska:
Vlast je náš rodinný dům.

Přejme zboží přirozené
vlastní každé krajině;
zvelebujeme udělené
dary naší dědině.

Vlastenec si všeho váží,
co Bůh jeho zemi dal;
vůlí, skutkem pak se snaží,
by ji též ozdoboval.

Bohem každému ve vlasti
určena jest úloha,
z činů bude účet klásti,
duše naše u Boha.

Každý roli svou vzdělávej
a z ní vyveď užitek;
dárci všeho díky vzdávej
za zdar díla, čest i vděk!

Věrní Bohu vždy a králi,
vlasti budme štítové,
v povinnostech svatých stáli,
budem pak vlastencové!

K. Vinařický.

Bohu, vlasti a králi!

Nejdřív Bohu, potom králi
vzdávat čest,
tak to slušno, tak to chvály
hodno jest!

Vlast a řeč svou milovati,
dary své jí věnovati
slušno jest, chvalno jest!
Ehrenberger.

Druhý oddíl čtvrtého přikázání.

O povinnostech představených.

I. Povinnosti rodičů a pěstounů k dítkám a chovancům.

1. Čtvrté přikázání vykazuje nejen povinnosti dítkám, nýbrž i rodičům. „Jako zákonem božím jest přikázáno, aby synové a dcery ve cti měli své rodiče, aby jich poslouchali a jim poddáni byli: tak i rodiče mají své povinnosti a úkoly.“ *Katech Trid.*

2. *Rodičové* a pěstounové, otčímové, macechy, poručníkové mají ku svým dítkám a svěřencům *dvoji povinnost*, totiž aby jak o tělesné, tak o duchovní blaho jejich pečovali.

a) *Vzhledem těla* mají rodiče své dítky živit, šatit, o zdraví jejich pečovat, od úrazu je chránit; mají se starat, aby je dle stavu svého zaopatřili; proto je z mládí mají dát potřebným vědomostem učit, mají dobře hospodařit a pomáhat jim ku poctivé výživě.

b) Rodiče mají dítky své v bázni boží pro nebe vychovávat, a proto zvláště mít péči o *duchovní vzdělání*; mají je do školy posílat, mimo to od mladosti sami je cvičit hlavně v sv. náboženství,

mají je k modlitbě vést, k službám božím přidrřovat, k mravnému a slušnému chování, k ctnosti je nabádat, stále nad nimi bdít, zlých společností a všech příležitostí k hříchu je vystřihat, důtklivě jich napomínat, když třeba je kárat a trestat; v ničem jich nepohorřovat, nýbrř vždy a ve všem dobrým příkladem jich předcházet a konečně za ně k Bohu se modlit.

3. *Vřak mnozí rodičové proti svým povinnostem těžce se prohřeřují, nemajíce péče ani o tělo, tím méně o duři svých dítek. Nedbajíce o zdraví jejich, buď z nich mrzáků nadělají, aneb před časem do hrobu jich uvrhují; buď že málo se starají, aby dítek slušně zapatřili, aneb pro ně zdraví a spasení duři svých nasazují. — Mnozí rodičové dítek svých ani k Bohu, ani k ctnosti nevedou, do školy jich málo posílají a čemu se tam naučily, doma podvrací buď svou netečností neb daremnými příklady; mnozí dítek si málo všímají, zdali co zlého vidí neb slyři, aniř jim brání chodit do zlých společností; buď jim ze slabosti a shovívavosti všech prostopášností dovolují, anebo nevčas a velmi přísně jich trestají.*

„Rodiče mají dětem vřtěpovati svatou kázeň a dobré mravy a jim nejlepší předpisy života dávat, aby, jsouce v náboženství vycvičeny, Boha svatě a bez urážky ctily. Majít se rodiče dítkám prokazovati za učitele ctnosti, spravedlnosti, zdrřelivosti, pokory a svatosti. Tři věci obzvlářtě ať se rodiče varují: předně, aby příliš tvrdě s dětmi nemluvili a nejednali, aby se synové nestali ducha bojácného a malomyslného. (Kol. 3, 21.) Za druhé, když děti něco zavinily, aby jim nic z lehkovážné shovívavosti nepromíjeli, jelikoř trestání a kárání jest potřebné; neboť již často přílišnou rodičů nemírností a slabostí děti se zkazily. — Konečně aby při vychovávání a cvičení dětí neměli náhledů jen časných, pošetilých, nebo přemnoží v té jediné myřlence a starosti trvají, aby bohatství pozůstavili dětem, kterýchř nevedou k nábořnosti a k svědomitosti, nýbrř k lakomství a k rozmnořování jmění, a o vářnost a blaho svých dětí nic nejsou pečlivi, jen když hojnost mají peněz a bohatství. — Takto se stává, že na děti své přenářejí ne tak hojnost jmění, jako spíše své hříchy a nepravosti, a stávají se jim ne vůdci do nebe, nýbrř do věčných muk pekelných.“ *Katech. Trid.*

Desatero příkázání.

Přehled pravidel vychovatelakřch.

1. Učte, rodiče, dítky své podle možnosti všemu, co jim pro časnost a věčnost věděti třeba i prospěřno, a sice od dětinství ař

k dospělosti. 2. Vypuzujte ze srdcí dětských především samolibost, ješto jest pramenem přemnohých hříchův, otužující tělo, mrtvice žádosti jejich a navykající jich střídmosti a zdrželivosti. 3. Skoumejte a v uzdu pojímejte zlé žádosti dítek svých, zvláště pak naruživost hlavní, kterou neskrotíte-li, všechny ostatní snahy vaše budou marné. 4. Bedlivě ošetřujte dobré vlohy a náchylnosti dítek, zvláště pak náklonnost k pravdomluvnosti, studu a nábožnosti. 5. Dávejte dobrý pozor nejen na dítko malé, nýbrž a zvláště na dorůstající, doma i mimo dům, aby nebyly svedeny zlými příklady a společníky. 6. Přidržujte dítky své k poslušnosti pro Boha, kterouž jim usnadňujte svým vážným a laskavým chováním. 7. Odměňujte dítky, třeba-li jich pobídnouti, a trescete je, nelze-li jinak nadíti se polepšení; však obé číňte spravedlivě, skrovně, právě otcovsky. 8. Počínejte záhy u dítek přemáhati zlé a zvykati je dobrému, pomníce, že první šestiletí na vychování nejvíce působí. 9. Nikdy nejednejte libovolně, liknavě, jsouce rozdvojeni, z pouhého rozmaru, ale číňte všecko svědomitě, sverně, s bohomyslnou a setrvalou horlivostí. 10. Konečně, můžete-li dítkám svým voliti školu, hleďte na víru a bohabojnost učitelovu, k němuž se chovejte se vši uctivostí a láskou, podporující jak učení, tak i kázeň a všechny dobré snahy jeho. — Toť jsou v krátkosti základní pravidla, na nichž spočívati má pravé křesťanské vychování. — (Viz *Základy křesťanského vychování*, vzdělal J. B. Podstránský.)

4. Důvody a pohnutky, by rodiče své povinnosti k dětem věrně plnili:

a) Bůh sám svěřil rodičům dítky; jest tedy vůle boží, aby je co zástupcové jeho pro nebe vychovali.

b) Rozum tu povinnost rodičům ukládá, aby o ty, jimžto život dali, se také starali, sice by dítky opuštěny musely zahynouti.

c) Bůh sám cit a lásku k dítkám v srdce rodičů vštípil; vždyť i národové divocí něžnou lásku chovají k svým dítkám, ano i nerozumná zvíř o své mladé má péči.

d) K tomu se muž a žena, když v stav manželský vstupovali, zavázali, že chtějí své dítky dobře vychovávat, a k tomu cíli také svátostní milosti obdrželi.

e) Na dobrém vychování dítek založeno jest blaho obcí i státu a protož i vlast toho na rodičích vyžaduje.

f) K tomu i vlastní prospěch rodičům radí, nebo zdárné dítky jsou jim radostí a požehnáním; ale daremným vychováváním připravují si kletbu a zlořečení.

g) Bůh jedenkrátě dítky z rukou jejich požádá, i běda, pakl^í vlastní vinou některé z nich ztratili!

Slova písma sv.: „Vím, že přikáže (Abraham) synům svým i domu svému po sobě, aby ostříhali cesty Hospodinovy a činili soud a spravedlnost.“ I. *Mojž.* 18, 19. „Přikážete synům svým, aby činili spravedlnost, aby pamatovali na Boha a dobrořečili jemu.“ *Tob.* 14, 11. „Máš-li syny, cvič je, a shýbej je z mládí jejich. Máš-li dcery, opatruj tělo jejich a neukazuj veselé tváři své k nim.“ *Sir.* 7, 25. „Tresci syna svého, abys nezoufal. — Kdo šetří metly, nenávidí syna svého, a kdo miluje, v čas jej tresce.“ *Přísl.* 13, 24. „Neodjímej od pacholete kázně. — Vyučuj syna svého a občerství tě a dá rozkoš duši tvé.“ *Přísl.* 29, 17. „Kdo miluje syna svého, často jej mrská, aby se radoval v posledním času svém. — Shýbej šíji jeho z mládí a bij v bok jeho, dokudž jest malý, aby se snad nezatvrdil a nevěřil tobě a měl bys bolest duše.“ *Sir.* 30, 1—3. „Metla a kárání dává moudrost, ale pachole, kterémuž se dopouští vůle jeho, zahanbuje matku svou.“ *Přísl.* 29, 15. „Otcové, nepouzejte synů svých k hněvivosti, aby nebyli malomyslní.“ *Koloss.* 3, 21. „Otcové, vychovávejte je v kázni a v trestání.“ *Ef.* 6, 4. srv. *Žid.* 12, 7. 8. „Spravedlivý, kterýž chodí v sprostnosti své, blahoslavené zůstaví po sobě syny.“ *Přísl.* 20, 7. „Dědictví, k němuž se spěchá, bude zbaveno požehnání.“ 20, 21. „Nemají synové rodičům poklady shromažďovati, ale rodičové synům.“ II. *Kor.* 12. „Statek hříšníka zachován bývá spravedlivému.“ *Přísl.* 13, 22. „Jest-li že kdo o své, obzvláště o domácí, péče nemá, zapřel víru a jest horší, než nevěřící.“ I. *Tim.* 5, 8. srv. I. *Mjž.* 24, 36. „Jako matka, tak i dcera její.“ *Ezech.* 16, 44. „Tak svět světlo vaše před lidmi, aby vidouce skutky vaše dobré, chválili Otce v nebesích.“ *Mat.* 5, 16. Kdo by pohoršil jedno z maličkých těchto, . . . *Mat.* 18, 6. *Luk.* 17, 12. „Buď příkladem věřících v slovu, v obcování, v lásce, v čistotě.“ I. *Tim.* 4, 12. *Tit.* 2, 7. „Blahoslavený muž, kterýž se bojí Hospodina . . . Mocné na zemi bude símě jeho; rodina upřímných požehnání dojde.“ *Žlm.* 111. Spravedlivý blahoslavené po sobě zůstaví syny. *Přísl.* 14, 26; 20, 7. *Sir.* 44, 8—13. „Umřel otec a jakoby neumřel; nebo podobného zůstavil po sobě. Za života svého viděl jej a veselil se z něho a při smrti své není zarmoucen, aniž zahanben jest před nepřáteli; nebo pozůstavil obrance domu proti nepřátelům, a přátelům, kdo by se dobrým odplácel.“ *Sir.* 30, 4—6.

Výroky sv. otců. Již pak, nejmilejší, řiďte domy své, řiďte syny

své. Jakož v chrámech mluvíti přísluší nám; rovněž v domech svých jednati přináleží vám, abyste dobrý počet kladli z těch, jež vám jsou podřízeny. Sv. *Augustin*. Směla-li bych raditi, řekla bych rodičům, aby nad svými dětmi s největší pečlivostí bděli; neboť tu se přiházívá mnoho zlého; poněvadž naše přirozenost vždy jest více k zlému než k dobrému nakloněna. Sv. *Terezie*. Rodičové jsou povinni dětem svým dobrý příklad dávat. Děti malé jsou opicím v tom podobné, že vše, což spatřují, také činívají; s tím toliko rozdílem, že raději následují příklad zlý, k čemu se naše přirozenost sama sebou kloní, nežli příklad dobrý, proti němuž se vzpírá. Sv. *Liguori*. Mocnější jsou příkladové nežli slova, a příměji vyučuje se skutkem nežli hlasem. Sv. *Lev*. Kde nepostačují dobrá slova a vyplínění, tu k trestům sáhnouti třeba, zvláště dokud jsou děti nezrostlé; nebo dospělých takto kárati je nemožno.“ Svatý *Alfons Liguori*. — V ctnosti a ve zbožnosti syny cvičme, vše ostatní nápotom teprv vyhledávejme; nebo budouli oni nešlechtní, nic jim peníze neprospějí, budouli pak šlechtní, nijaké škody chudobou neutrpějí. Sv. *Jan Zl*. Není většího dědictví, jakéhož by rodiče dětem zanechati mohli, jako když dovedou, aby z nich dobří byli křesťané. Sv. *Karel Boromejský*. Ty, jenžto hledíš obohatiti synů svých více dědictvím pozemským nežli nebeským, dvojího se dopouštíš hříchu: i tím, že nepřipravuješ dětem pomoci boží, a tím, že je učíš více milovati bohatství nežli Krista. Sv. *Cyprian*. Origines praví, že v den soudný bude rodičům počet klásti z hříchů dětí svých; protož pokojně a vesele zemře toliko, kdož děti své dobře vychoval. Naproti tomu nešťastnou smrtí sejde, kdo pouze o to dbal, kterak by jmění a slávu své rodiny rozmnožil a veselý život vedl, nic nedbaje o náležitě vychování dítek svých. Sv. *Liguori*.

Jak má vychování zřízeno býti, aby se Bohu líbilo a dítkám sloužilo ku spasení, o tom píše sv. Jeroným nábožné Letě takto: „Ty musíš svou dcerušku vychovávat ve chrámu Páně, jako byl Samuel, a na poušti, jako Jan Křt. vychován byl; t. j. uč ji časné modliti se, Boha znáti a jeho se báti a drž ji doma, vzdálenou společnosti nešlechtných dítek. Odstraňuj ji od lehkomyšlné, pošetilé, štěbetavé, mlsné a chlípné osoby. Je-li tvá dceruška trochu váhavá v práci, nedělej jí proto trpkých výčitek, ale chval u přítomnosti její pilnost a tím ji ku pilnosti povzbudíš a přivedeš. Ona nesmí ani na otci, ani na matce něco spozorovati, co by ji k hříchu popudit mohlo. Přílišným a dlouho trvajícím učením nemá být obtěžována, sice by se jí zprotivilo. Pečuj o to, aby dceruška tvá ne-

navykala v řeči slova jenom z polovice vyslovovati, aneb zlato a nádherný oděv milovati, nebo jedno by jí na řeči a druhé na ctnosti škodilo. Zříd' duchovní i tělesné zaměstnání její tak, aby příjemná a spasná proměna času jí ukracovala. Uč ji tkáti a přísti. Potrava její ať jest sprostá; v jídle ať jest mírná. Zlořečení, nadávání, nepotřebné přísahání a lež ať jí nikdy z úst nevychází; ona musí jako anděl žíti.“ — Tato pravidla sobě křesťanští rodiče hluboko do srdce vštěpte a podle nich pokračujte! —

Podobenství a připodobnění sv. Otců.

1. *Právo rodičů.* Jako vladař v zemi, správce na lodi, vůdce ve vojště poroučejí a podle rozkazů jejich se všecko řídití musí: tak mají rodiče právo rozkazovati svým dítkám, cožkoli za dobré uznávají k jejich prospěchu.

2. *Rodiče mají přirozenou náklonnost k dítkám.* Co štáva rostlině, to je člověku láska. Jako rostliny původ a vzrůst mají v míze, tak lidé plodí a množí se láskou. Štáva vstoupá vzhůru od kořene, — nikoli naopak — tak nese se láska rodičů k dítkám a dítky, jak zdá se, šetří jí pro své potomstvo.

3. *Rodiče mají se vši horlivostí pečovati o dítky nedospělé.* Jako kvočna starost má o svá kuřátka a chrání je přede vším nebezpečenstvím: tak mají rodiče starati se o malé dítky, ježto více než kuřata cizí pomoci potřebují. Ptačí matka, ani když lační, nepouští svého hnízda, aby plodu nezastudila, a když mláďata se vylíhla, nedbajíc o sebe, jim odevšad potravu snáší: od ní učte se křesťanští rodičové, starati se o své dítky. — Všeliká zvíř pečuje o svá mláďata, jen lidé by neměli o děti se starati? — Větší péči mívají lidé o dobytče, nežli o dítě. —

4. *Rodiče mají dbáti především o duši spasení svých dítek.* Jak mile slepice uzří dravého ptáka, svolává kuřata svá, jež pod křídla ukrývá, a pakli některé nepospíšilo, jistou kořistí dravce se stává: tak mějte rodiče své dítky na zřeteli. — Veliký a drahý poklad obrželi jste v dítkách; proto s velikou chovejte je pečlivostí, aby vám jich nevydral ďábel, lupič chtivý. — Je-li loď v nebezpečenství utonouti, všickni plavci se namáhají, aby ji zachránili; a když duši dítěte vašeho hrozí záhuba, nic byste rodičové nechtěli činiti? Co bys soudil o rodičích, kteří by vlastní dítě dali vrahu neb katanu; však ukrutnější si počínají rodičové, kteří své dítky učí hřešiti. Vrah zabíjí tělo, ale hřích vraždí duši na věky. — Když dítě tvé zemřelo, naříkáš, hořekuješ, a když hřeší,

usmíváš se, kde bys plakati měl! Napomínáte domácích, aby opatrně zacházeli se světlem, žeby snadno mohli zapáliti; tím spíše jich napomínejte, aby oplzlými řečmi a nestoudným chováním neroztroušeli jiskry do srdcí nevinných dítek vašich.

5. *Rodiče mají své dítky hledět slušně zaopatřiti.* Jako stáří ptáci učí své mladé lítat a potravu hledat, podobně mají rodiče o to dbát, aby svým dětem opatřili slušnou výživu. — „Kdo z vás chtěje stavěti věži, prve sedna, nepočeti by nákladu, má-li to, zač by ji dokonal?“ (Luk. 14.) Tak volíce dítkám povolání, zabezpečte jim také prostředků, jimiž by mohly cíle dosíci.

6. *Jakým způsobem mají rodiče své dítky vychovávat?* a) *Pořínej záhy.* Nečekej, až dítě zmoudří, sice bys podobal se hospodáři, jenž pole nechal zarůst bodlácím, dříve než nasil dobrého semene. — Do měkké hmoty snadno obraz se vtlačí, stěží pak do tvrdé. — Jako sádra rychle v tvořidlo se musí lít, dříve než ztuhne: tak záhy se musí mládež vzdělávat, dokud vzdělávání je schopna. — Mládež ohebná co vosk, snadno každý tvar přijímá; proto záhy v ctnosti ji cvič. — Železo jen žhavé se kuje; jak medle stydne, je tuhé, tvrdé, nedá se ohýbati. — Mladý stromek lehce se poddá v ruce zkušeného zahradníka a přitažen ke kolíku, v rovný strom vyrůstá; později marné je všecko ohýbání; starý, křivý strom spíše se zlomí, než by se narovnal; tak je to s vychováním. — Z vosku se dá vytvořit podoba anděla i ďábla: tak útlou duši dětskou buď v andělskou neb ďábelskou vypěstíš. — Snadno jest útlou mysl voditi, těžko však vykořenit nepravosti, ježto spolu vyrostly.

b) *Vychovávej dle zásad víry křesťanské.* Jako strom nevyroste bez kořene, tak se nezdaří vychování bez náboženství. — Ze školy Kristovy vycházejí nejmoudřejší a nejužitečnější občané.

c) *S mnohou trpělivostí a setrvalostí.* S mnohou snahou cválají se koně a psi, ne menší péči sluší mít o vychování dítek. — Jako umělec s mnohou pílí tah po tahu přičiňuje, až má obraz pravou podobu: s takovou pečlivostí a trpělivostí pěstuj dítě, až se svatému, jehož jméno má, zcela podobá. — Jako rolník neomrzí práce polní, pomní-li na hojnou žeň: tak křesťanští rodičové neunaveně vychovávají dítky své v naději na hojnou odplatu. —

d) *S moudrou laskavostí, ne z rozmaru a svévole.* Vínem se staré rány čistí, olejem hojí: tak při vychovávání má se družiti láska s přísností. — Vychovatel buď horlivý bez hněvivosti, mírný bez slabosti (srv. Ef. 4, 26.). Umění nad umění člověka vésti. — Toho,

kdož mladistvé umí vzdělávati duše, právem předkládám sochaři a ostatním toho druhu umělcům.

e) *Rodiče mají dětkám jen dobrých a užitečných vědomostí podávat.* — Moudrý hospodář osívá pole semenem vhodným, prospěšným; toho pravidla mají také rodiče i učitelé při cvičení mládeže šetřiti. — Viz tam ohromnou lípu, jejíž vrchol vysoko k nebi strmí a větve široko se rozprostírají; byl to z počátku nepatrný stromek: tak vyrůstají dítky a činí utěšené pokroky, když se jim dobrého učení dostává. — Z malého semene horčičného stává se strom, v jehož ratolestech ptactvo nebeské se ukrývá.

7. *Prostředky k dobrému vychování:* a) *Cvičení.* V kameni a v oceli spočívá jiskra; však bez rozkřísnutí zůstane utajena: podobně marné by byly vlohy dítěte, kdybys jich nehleděl vzbuditi a vyvinouti cvičením. — Kůň nepoběhne po cestě pravé, jest-li ho jezdec neřídí, a člověk při nejlepších schopnostech nebude kráčetí dráhou pravdy a ctnosti bez vedení. — Život podobá se proudu vše uchvacujícímu; musíš tedy ošítku, v níž své dítě vkládáš, dobře opatřit, t. j. dobře ho vycvičit, by ho vlny života nepohltily.

b) *Rozkazy poslušnosti.* Moudrý lékař nemnoho léků předpisuje; tak otec nemnoho káže a tresce jen v čas potřeby. — Poslušnost jest všech ctností počátek. Stromek samovůle musí se o cizí, ovšem dobrou vůli opřít, aby se v bouři nezlomil a nebyl poražen, nýbrž aby znenáhla sesílil a opíratí se mohl bouřlivým návalům zlých žádostí a záhubnému vlivu z vůle své.

c) *Odměny a tresty.* V arše starozákonní spočívala vedle manny také hůl Aronova; tak i ve svatyni domácnosti vedle lahodnosti třeba i přísnosti. — Co nůž révě, to metla dítěti, jež odstraňuje, co zdaru překáží. — Stromek, aby pěkně rostl, musí se ke kolíku uvázat a v patřičný čas ořezávat: tak mají rodiče chyby a vady svých dítek kárat i trestat. — Drsný pilník rez železu odnímá; ostrá štětka suknu hladkosti a lesku dodává; kladivo ocel utvrzuje: podobně trestání dítky zdokonaluje.

d) *Dobrý příklad.* Příklady rodičů jsou nejdůležitější školou pro dítky. — Skutky rodičů jsou knihy, z nichž se dítky nejsnáze učí. — Jako drobné ryby táhnou se za většími, tak činí dítky, co vidí na rodičích. — Od starého mladý rak lézt se učí naopak. — Útlý věk dětský podobá se zrcadlu, v němž se obrazí, cokoli se mu představuje; nebo dítky puzeny přirozeností, činí co shledávají na rodičích. —

8. *Vady a překážky dobrého vychování.* Rodiče, kteří dítky

pečlivě živí a šatí, však o *spásu duše nedbají*, podobají se pštro-
sům, kteří majíce křídla, předce nemohou se povznésti. — Pštro-
s klade vejce na zemi, nepomně, že se mohou snadno rozšlápnouti
neb jinak zmařiti: tak mnozí rodičové nedbají, že dítky samy sobě
zanechány, snadno se mohou zkaziti.

Otec, jenž strádá dětem poklady, nehledě na dobré vychování,
podobá se hospodáři, jenž okolo spustlého stavení rozkošné sady
zakládá, aneb člověku, jenž promrhav zdraví, skvostné šaty si jedná.
— Jako opice cackáním svá mláďata uškrcují, tak *matky hubívají*
dítky samou laskavostí. — Jako když svíčka často se utírá, jen
bliká a snadno shasne; tak když rodiče stále a bez příčiny kárají,
spíše lásku k ctnosti v srdcích dítek udušují. — Rodiče, kteří své
dítky marným a hříšným *rozkošem navykají*, kladou je jako Molochu,
pohanské modle, do náručí a vinni jsou jejich zkázou a záhubou. —
Rodiče nedbanliví jsou horší než vrahové, nebo duše svých dítek
zabíjejí. — Řekni mi, otče, nechal-li bys syna svého hladem zahy-
nouti? proč tedy, nedada mu pokrmu křesťanského cvičení, duši
hladem moříš? Kterak se můžeš nazývati otcem, když dítěti po-
travy k životu věčnému odjímáš?

9. *Blahé účinky dobrého a škodlivé následky daremného vycho-
vání.* a) *Pro rodiče.* Pečlivý zahradník za mnohé práce a namahání
raduje se, že květiny spanile kvetou a libou vůni vydávají: tak ro-
diče za všecky starosti na zdárných dítkách hojných se dočkají
radostí. — Jako umělce nejvíce těší, když dílo dokonal bez úhony:
tak rodičům bývá největší rozkoší patřiti syny a dcery dobře vy-
chované (srv. *Přísl.* 10, 1.). Kůň divoký často jezdcе schromí, neb
zcela o život připraví: tak syn daremně vychovaný otce nedbalého
strhne do propasti pekelné.

b) *Pro dítky.* Pláňata se ušlechťují štěpováním a mládež do-
brým vychováním. — Jako jablko kyselé rukou tlačené sládně, tak
mládež se napравuje v rukou dobrého vychovatele. — Víno mladé
kysá a z nenáhla se usazuje, tak mírní se povaha dítěte násled-
kem dobrého vychování. — Jako símě zkažené choré byliny plodí,
tak daremní rodičové mívají dítky nezdárné. — Pole nevzdělané
nejen že užitku nepřináší, nýbrž trní a bodláčí plodí: tak pustnou
dítky bez dobrého vychování. —

c) *Pro obecnstvo.* Jsou-li kameny pravidelně otesány, bude
z nich dokonalé stavení: tak dítky zdárně vychované utěšeně se
řadí k obecnému prospěchu. — Dítky nemravné vůbec jsou ško-
dlivy jako houby jedovaté. Jako nepatrné símě plemenitého bodláku

neb jiného plevele může znenáhla celé pole zneřádit a zkazit: tak lidé daremně vychovaní jsou na škodu celé společnosti lidské.

10. *Rodiče nemají pro ztrátu dítek proti Bohu reptat a příliš hořkovat.* Jistým rodičům umřelo jediné dítě, z čehož velice se rmou-tili. Duchovní pastýř, jehož se tázali, kterak jim Bůh milovaného jedináčka mohl vzít, odpověděl: „Laskavý Bůh chtěl mít také jednoho z rodiny vaší v nebi. Vám starým se tam ještě nechce a své dítě byste tam také rádi nepustili. Slyšte podobenství: Byl jednou dobrý pastýř, kterýž připravil ovčím výbornou píci v ovčinci. Otevřel vrata, však ovce tam nechtěly vjíti, stále obcházejíce kolem ovčince. Vezma tedy beránka do rukou, nesl ho napřed do ovčince a hle, ovce staré se o překot hrnuly za ním. — Dobrý pastýř jest Kristus, otevřený ovčinec jest nebe; beránek jest vaše dítě: máte-li srdce citelné, spějte za svým dítkem v duchu a dobrým křesťanským chováním — do nebe. Pán nosívá beránky napřed, aby starší spěchali za nimi.“ —

Příklady.

Příklady bibl. dobrých nábožných rodičů:

Adam poznal *Evu*, ženu svou, kteráž porodila *Kaina*, řkouc „Obdržela jsem člověka skrze Boha.“ I. *Mjž.* 4, 1.

Abraham byl nábožný otec, jehož sám Hospodin chválil. I. *M.* 18, 19.

Sára byla velmi starostliva o syna svého *Isáka*. I. *M.* 21, 9.; ještě pak více *Rebeka* *Jakuba* milovala. I. *Mjž.* 27.

Elkana a *Anna* syna svého *Samuele* obětovali Hospodinu. I. *Král.* 1.

David dal syna svého *Šalomouna* proroku *Nathanovi*, aby ho vychoval. II. *Král.* 12. III. *Kr.* 2. I. *Paral.* 28.

Rodiče Zuzany dceru svou vedle zákona *Mojžíšova* vychovali. *Dan.* 13.

Tobiáš učil syna od dětinství báti se Boha. *Tob.* 1.

Job na každý den za dítky své obět konal. *Job* 1.

Mathatiáš napomínal před smrtí synů svých: „Protož nyní, o synové, buďte horlitélé zákona a dejte duše své pro zákon otců svých.“ I. *Mak.* 2, 50.

Matka synů Makabejských vzbuzovala, aby pro víru trpělivě muka snášeli. II. *Mak.* 7.

Zachariáš i *Alžběta*, oba byli spravedliví před Bohem a syna

svého Jana v bázni boží vychovali; podobně *Jáchym a Anna* dceru svou Marii.

Maria a Josef s 12letým Ježíšem na slavnost do Jerusalema putovali. *Luk. 2.*

Maria syna svého Ježíše až ku kříži vroucně milovala.

Láska rodičů k dítkám jeví se v rozličných případech.

Agar bloudíc na poušti Bersabee, nechtěla smrt synáčka svého Ismaele viděti, — hořce plakala. I. *Mjž. 21.*

Abraham byl by z poslušenství k Bohu vlastního syna obětoval. I. *Mjž. 22.*

Jakob hořce pro domnělou smrt syna Josefa plakal. I. *Mjž. 37.* *Týž* byl zarmoucen, když šli synové jeho do Egypta nakoupit chleba; ještě pak více, když také Benjamina vzali s sebou. Za to byl pln radosti, uzřev opět Josefa, jehož za mrtvého měl. I. *Mjž.*

David rmoutil se nad nemocí a smrtí syna svého, jehož mu porodila Uriášova. — *Týž* byl velmi pečliv o Absolona a dal vůdcům nařízení, by ho šetřili. — Byl zarmoucen nad smrtí Ammona i Absolona. II. *Král. 12. 13.*

Starý Tobiáš byl velmi starostliv o syna, když se dlouho nevracel; taktéž matka jeho a při návratu měli radost velikou. *Tob. 10. 11.*

Josef a Maria byli velmi zarmouceni, ztrativše Ježíše; však naležše jej, byli radosti plni. *Luk. 2.*

Královský úředník prosil Pána Ježíše, aby uzdravil syna jeho. *Jan 4.* Žena Kananejská prosila za nemocnou dceru. *Mat. 15.*

Otec marnotratného syna učinil veselí při navrácení jeho. *Luk. 15.*

Příklady bibl. chybujeících a hany hodných rodičů, kteří odchovali nezdárné dítky:

Adam a Eva vychovali nejen dobrého Abela a Setha, nýbrž i bratrovraha Kaina.

Heli věděl, že nešlechtně činí synové jeho, a netrestal jich. I. *Král. 4.*

David, muž podle srdce božího, nicméně si vychoval i nezdárného syna Absolona.

Athalia, matka krále Ochoziáše, přinutila syna, aby bezbožně činil; i chodil po cestách domu Achabova. II. *Paral. 22, 3.*

Herodias odchovala bezbožnou dceru, jež „navedena od matere své, žádala na Herodesovi hlavu Jana Křtitele. *Mat. 14, 8.*

Příklady z dějin církevních a jiné:

Dobří svatí rodičové, zvláště dobré matky byly: ss. Priska, Simforosa, Felicitas, Monika, Blanka, Františka Římská . . Viz díl II. str. 400.

„Jaký strom, takové ovoce!“ Pozorovati sluší, že lidé svatí měli svaté neb bohabojné rodiče, alespoň pobožné matky. Příklady jsou četné. Sv. *Ignác* byl prý mezi dítkami, ježto matky přinášely k Pánu Ježíši; sv. *Jan Zl.* měl za matku sv. *Anthusu*; sv. *Benedikt* a sv. *Školastika* sv. *Abodancii*; sv. sestry: *Bibiana* a *Demetria* sv. *Dafrosu*; sv. žena *Emilie* vychovala čtyry svaté dítky: *Basilie*, *Řehoře Naz.*, *Cesaria* a *Gorgonia*; sv. manželé *Marius* a *Marta* dvě: *Audifaksa* i *Abacha*.

Ano i v nepříznivých okolnostech dovedli sv. otcové a matky vychovati dobré syny a dcery: Sv. Rupert měl bohaprázdného otce a předce ho sv. *Berta* nábožně vychovala. Že *Monika* byla žena svatá, nejen manžela svého *Patricia* získala pravdě Kristově, nýbrž i zhýralého syna *Augustina* slzami a modlitbou podruhé nebi porodila. — Mnohý se tu snad s podivením táže: Proč za našich časů je tak malo svatých? Odpověď je na blízku: protože ubývá nábožných rodičů a tak i dobré křesťanské vychování stává se vzácnějším.“ *Základy kř. vychování.*

„*První kř. rodičové*, píše sv. *Jan Zl.*, jak medle dítky ku poznání rozumu přicházely, učili je apoštolskému vyznání víry a vštěpovali jim prosby, zpěvy a jiné modlitby při službách božích.“

Sv. *Jeroným* psal vdově *Letě*: Křesťanskou matku musí těšiti, může-li dítě ještě šepající učiti vyslovovati nejsladší jméno Ježíš!

Sv. *Augustin* svědčí: „Hned co chlapec slýchal jsem svou matku — *Moniku* — mluvíti o životě věčném, jenž nám příštím Páně byl získán.“ —

Eusebius, dějepisec, vypravuje, že znamenitý řečník *Leonidas* synu svému *Origenovi* velel každodenně z písma sv. se učiti a odříkávati. —

Císař Konstantin miloval tři syny své láskou srdečnou, proto o dobré vychování jejich měl velikou péči. Odevzdal je mužům, kteří se všemi ctnostmi skvěli, aby tak nejen učením, ale i příkladem jejich v potřebném umění a v svatosti života prospívali. Byl-li vzdálen od nich, v listech snažně je napomínával, aby jim známost Boha a svatého náboženství i nad království dražší a vzácnější byla; aby církvi boží celým srdcem byli oddáni, aby byli křesťané v pravém smyslu beze všeho přetváření. —

V Cesarei žilo nábožné manželstvo, *Basilius* a sv. *Emilia*, kteří se starou mateří, sv. *Makrinou*, snažili se od Boha jim svěřené dívky co nejpobožněji vychovati a došli také té radosti, že jejich spasná naučení a napomínání, podporována dobrým příkladem, do útlých srdcí dětských hluboko se vkořenila a šťastné ovoce přinesla. (Viz svrchu.)

Sv. *Blanka*, královna francouzská, často vypravovala synu svému Ludvíku, potomnímu králi, o Bohu a o věcech božských; ano i cizí dívky kolem sebe shromažďujíc, v náboženství cvičovala. Častokráte říkala: „Raději bych tě, nejmilejší synu, před očima svýma viděla umírat, nežli jediného hříchu se dopouštět.“ —

Matka sv. Bernarda děti své, hned jak se narodily, na lokty brávala a Pánu Bohu obětovala; od té pak hodiny takovou uctivost a lásku k nim mívala jako k věci posvátné, od Boha jí svěřené; i tak se jí poštěstilo, že všech sedm synů jejích právě svatí byli.

Sv. *Teresie* píše o svém otci takto: „Otec náš skončil život svůj tak krásně a zemřel tak ochotně, že nám to k velebení Boha příčinou bylo. Pohnutlivá byla ta naučení, jichž nám udílel po sv. pomazání. Mezi jinými kázal nám přísně, abychom se za něho modlili; Bohu abychom vždycky sloužili a jaktě všecko pomíjející, dobře uvážili. Slze, projádl se, jak bolestně toho želi, že Bohu nesloužil pilněji a že by sobě přál, kdyby byl jako duchovní v nejtuzší řeholi život byl ztrávil.“

Sv. *Basil* a sv. *Řehoř Naz.* tak dobře od svých rodičů byli vychováni, že v městě Athenách, kde se na školách učili, jen dvě ulice znali, jednu, která do chrámu, a druhou, jež do školy vedla.

Sv. *Václav* a *Boleslav* byli synové jednoho otce. Sv. *Václav* byl velmi pobožný a všem ctnostem oddaný, *Boleslav* ale tak bezbožný, že svého vlastního bratra zavraždil. Jaká byla příčina toho rozdílu? Sv. *Václav* byl vychován od své milé báby svaté *Ludmily*, *Boleslav* ale od bezbožné pohanské matky *Drahomíry*.

Dobrá matka. L. P. 1796, když francouzské vojsko odtáhlo z německé říše a na druhé straně po břehu Rýna se bylo rozložilo, zastesklo se jedné matce ve Švýcařích po jejím synu, kterýž byl u armády, a o kterém už dávno nic nebyla slyšela, a srdce její nemělo doma pokoje. „On musí na Rýně býti, pravila, a Bůh, kterýž mně ho dal, dovede mne k němu.“ A když na poštovním voze z Basileje vyjížděla a do Sundgavy přijela, vypravovala srdečně spolucestujícím, co ji pohnulo na tuto cestu se vydati. — „Nenaleznu-li ho v Kolmaru, půjdu do Strasburku a pak do Mo-

huče.“ — Druzí pravili toto ono, a jeden z nich se tázal: „Čím pak jest váš syn u vojska? jest majorem?“ Tu se ona skoro zastyděla uvnitř; neboť si myslela, on by mohl majorem býti, protože byl vždycky hodný. — „Kdybych ho jenom našla, pravila, mohl by také méně býti, neboť jest můj syn!“ Dvě hodiny před Kolmarem ale, když se slunce k horám nachylovalo, vojáci v ležení nedaleko od silnice stáli v hromadách, o zbraň na zem spuštěnou se opírajíce, a generalové i plukovníci stáli před ležením při sobě, rozmlouvajíce mezi sebou, a mladá osoba v bílých šatech, vzdělání ušlechtilého, stála také při tom s dítětem na rukou. Paní v poštovském voze pravila: „To není sprostá osoba, ješto tak blízko u těch pánů stojí. Vsaditi bych se chtěla, že ten, co s ní mluví, jest její muž!“ Její materské srdce netušilo ješto ničeho, jakkoli blízko okolo jela. V městě, v hospodě, kde už společnost u večere seděla, a pocestní si také přisedli, tu teprv vězelo srdce její mezi úzkostí a nadějí, ješto by se teď mohla něčeho o svém synu dozvědět, zdaliž ho kdo zná, jeli posud na živě? ale předce neměla zmužilosti se tázati. — Konečně pak, když jí sklepník polívku přinesl, tázala se ho: „Neznáte někoho u armády? aneb neslyšel jste o někom tak a tak?“ Sklepník pravil: „To jest general, co v ležení stojí. Dnes u nás obědval.“ Dobrá matka ale málo na něj dbala, domnívajíc se, že s ní žertuje. Sklepník zavolal hospodského, jenž dotvrzoval: „Áno, tak se ten general jmenuje!“ Jakýs důstojník vojenský také pravil: „Áno tak se jmenuje náš general!“ a na její poptávky odpověděl: „Áno, tolik roků může míti, — ano tak vypadá a jest rodem Švýcar.“ Tu se nemohla déle udržeti vnitřním pohnutím i pravila: „To jest můj syn, kterého hledám!“ „Když jest tomu tak, dobrá paní, pravil hospodský, dejte beze všech rozpaků věci své s vozem složit a dovolte mně, abych zejtra časně ráno do kočáru zapřáhl a vás do ležení zavezl.“ — Ráno, když do ležení přišla a generala spatřila, hned poznala syna; a ta mladá paní byla její snacha a to dítě bylo její vnouče. — A když general svou matku poznal a své manželce řekl: „To jest ona!“ tu se líbali a objímali a láska mateřská i láska synovská, vznešenost i pokora slily se a v slze se rozpouštěly. —

Štěstí křesťanského vychování. Sailer Jan Michal narodil se dne 17. listopadu 1751 v Aresingu v Bavořích. Byl syn chudých rodičů, vedením božské prozřetelnosti došel, jsa proslulý učeností a zbožností, velikého důstojenství. Byl posléz biskupem v Řezně v Bavořích, kde v Pánu zesnul 20. května 1832. Nikdy by nebyl

takového se dočkal štěstí, kdyby jeho křesťanští rodičové byli nepoložili pevný základ v zbožném vychování. On sám vypravuje, že matka jeho učila jej co pětileté pachole ze srdce se modlití. Modlíval-li se otec jakožto hlava v rodině, cítil v duši své outlý synáček, co ze srdce byl mluvil otec. Jsa dítě nejmladší, sedával u stolu uprostřed matky a otce, by ho vždy pozorovati mohli. Modlívali-li se rodičové jeho, bylo mu tak zbožně okolo srdce, jakoby v chrámu Páně se nacházel. Matinka Sailerova, předouc len neb konopí, vypravovávala synáčkovi o vykupiteli světa, který tak velice maličkých miluje, rozmlouvala o životě věčném, nezapomínajíc dle napomenutí sv. Františka Sal. mnoho a často mluviti s Bohem o synu svém Janovi. Otec obuvník, pilně hledě práce, hovořival s dítětem svým o božské prozřetelnosti a bázni boží. „Za let nejoutlejších,“ píše S. „dychtivě toužil jsem po životě věčném; bázeň boží, příkladem rodičův do srdce vštípená, opanovala všecku mysl, všecky kroky moje, tak že ani zlý příklad, ani utrpení a nesnáze, ano ani hřích nebyly s to uškoditi mi. Díky tobě, milá máti, napsal, věčně zůstanu dlužníkem tvým!“

Otče, matko, vychovávejte dítky své v bázni boží, starejte se, aby mladá, útlá duše jejich cele k nebeským žádostem se nesla, veďte je záhy ku Kristu, mluvte o nich často, přečasto s nebeským otcem, či modlete se za ně, a věčně vám zůstanou dlužníky, i v hrobě budou žehnati vám, a Bůh vám dá odplatu v království svém.

Odevzdávajíc nábožná a šlechetná *hraběnka Gondy* své syny pod správu sv. Vincence Paulánského, osvědčovala mu, řkouc: „Mnohem více si přeju, aby ti, které mi ráčil Pán Bůh svěřiti, byli jednou svatí na nebi, než aby se stali velicí na zemi!“ O, by tak smýšleli všickni křesťanští rodičové! —

V oněch dnech hrůzyplného rozvodnění řeky Dunaje, kterým r. 1838 města Pešť a Budín nesmírnou škodu utrpěla, oplakávala *jedna matka* úmrtí milovaného dítěte svého, kteréž ještě byla kojila. Již celou noc přebděla, plačíc u mrtvoly miláčka. V tom je slyšet tisíceré úpěnlivé hlasy a pronikavé volání o pomoc; nebo rozvzteklé vlny každým okamžením výše vystupovaly a strašným hukotem do stavení vrážejíce, záhubu krutou tropily. „Uchraňte drahé klenoty své a sstupte oknem do korábu!“ tak zněl hlas, volající k matce v žalosti pohřízené. Tato, ač veliké poklady zlata, stříbra a jiných drahých ozdob hojnost měla, předce jen mrtvé dítě své v náruč uchopivši, do lodě skočila a tak ukázala, že dítě její, ač bezdušné, nade všecky klenoty jí bylo milejší. —

Podobně *mezi pohany* se naskytují dobré, šlechtivé matky. Když jistá matka Kampana jiné matce *Kornelii*, jenž byla matkou dvou hodných synů (šlechtivých Grachů), nejdražší ozdoby své okázala, prodloužila tato řeč svou tak dlouho, až synové její ze školy se navrátili. A okázavši na ně, řekla Kornelia: „Hle, tyto jsou ozdoby mé!“ navrhuje, že nic nemá býti rodičům dražšího nad dobré vychování dětí. —

Mudrc *Pláto* vypravuje o *králích perských*, že k dobrému zvedení svých synů čtyry nejslovutnější muže za vychovatele volívali, z nichž jeden musil býti velmi moudrý, aby je úctě boží učil, druhý velmi spravedlivý, aby je učil, každému, což jeho jest, dáti a pravdu milovati; třetí velmi zdržlivý, aby je učil přemáhati žádosti, aby jimi uměli vládnouti; čtvrtý velmi udatný, aby je nabízel k zmužilosti a k neohrožené srdnatosti v nebezpečství a k trpělivému snášení všech nepříznivých osudů. —

List, v němž píše otec svému synu na dalekých cestách mimo jiné takto: „Nahodila se mi, Jene můj milý, příležitost ku psaní. Užil jsem jí; neboť pohřešuju tebe, mládku, obzvláště pak proto, že nám nastávají svátky velikonoční. Myslím na každého z vás, za všechny prosím Boha, by zachoval i rozmáhal v srdci vašem dobré a počestné smýšlení; aby vás osvěcoval, milostí svou podporoval a chrániti ráčil ode všeho zlého. — Bdíf nad námi Prozřetelnost, Jeníku můj! Pamatuj, že Bohu neustálou vděčností jsme povinováni: i služme Mu věrně, služme Mu s láskou a cožkoli se nám podaří dobrého, nepřičítejme, nepřipisujme sobě, ale Bohu. Je to nejjistější prostředek, aby se uchránil nešetrné honosnosti, ku které jest člověk tolik náchylný, a která jest žalostným svědectvím chatrnosti naší. Nastává Veliká noc. Posílám ti obvyklý křížek, můj synku, na znamení upřímného přání rodičů tvých: máš v sobě vše-liké naše požehnání. Hleď si ho zasloužiti u Boha a dobře ti bude. Nepřipomínám sv. zpovědi; nebo ty na ni nezapomeneš jistotně; ale připomínám, abys u stolu Páně vzdychnul, — pomodlil se za nás. My se pomodlíme za tebe! .“ Tak píše otec, muž vysokého stavu, výtečný zásluhami o dobro obecné, synu svému, cestujícímu po anglické zemi. (*Blahověst* 1855.)

Nešetři metly! V jednom městě stěžovala si jistá panička přednostovi, an právě na procházku vycházel: „Nevím, kterak už s dětmi nakládati, nechtějí mne dokonce poslouchat; nebo jakkoli jich napomínám, kolikráte prosím i s nimi se vadím, nebo něco přislubuju, co si sami přejou, předce nechtějí poslouchat!“ — Roz-

umný přednosta ujav paní za ruku, zavedl ji na místo, kde prostředku proti neposlušnosti k nalezení, a pravil: „Tentot jest strom, kterého si lidé za našich časů málo všímají; vezměte z něho několik prutů, svažte je dohromady a kdykoli se svévolnost dítek rozkazům vašim protiví, použíte jich odhodlaně, ale bez hněvu a bez mnohých slov. Tento hlavní prostředek často pomohl.“ Panička tak učinila, jak jí byl přednosta radil, a věru, prostředek účinkoval; — neposlušné děti brzo navykly na slovo poslouchati.

Moc příkladů (podobenství). Co činí hospodář, když mladé dobytče tahati učí? Pripoutá je k staršímu, práci už zvyklému, aby dle něho se řídilo; neboť už starý básník praví: „Od staršího vola učí se orati mladší!“ A co platí o zvířatech, ještě obyčejnější jest u lidí; i tvrditi lze, že všechny vědy, umění a řemesla příkladem se rozšířily. — Dejme učně ke kováři, ať mu předříkává třeba celý rok, jak má kladivem tlouci a kleštěmi železo chytati; jaktě živ nebude z něho kovář, dokud neuvidí, jak to sám mistr dělá. — Dejte dítě cvičiti hudbě a mluvte mu po léta, jak má na struny hráti: ničemu se nenaučí, dokud u jiného nevidí, jak hrá a nástroj řídí. To platí také o ctnostech, jimžto se člověk učí nikoli příkazy, ale příklady rodičů. Rodiče jsou mistři a učitelové dítek, které za povinnost si pokládají následovati, co na svých rodičích vidí. — „Dlouhá cesta příkazy, krátká ale příklady.“ —

M a t k a.

Čí jest hlava nejvtipnější?

Čí jest oko nejbystřejší?

Čí ústa nejlahodnější?

Čí srdce jest nejoutlejší?

Čí krev jesti nejvřelejší?

Čí jest ruka nejčinnější?

Čí jest noha nejrychlejší?

Hlava, srdce, ruka, noha matky,
jíž jsou děti nade všechny statky.

Jablonský.

V y c h o v á n í.

Nepostačí dítky světu dáti,
tvorů jimi počet rozmnožit,
chceš-li jich i sebe oblažit,
dlužno též je dobře vychovati.

A kdo nechceš pilně o to dbáti,
žádné na to péče naložit,
chtě jen plodit a se nesnažit,
božího se máš co hněvu báti.

Vlast a církev, nebesa i země
v dětech skládají svou naději,
bohumilé že z nich zroste plémě.

Budiž tedy, rodičové milí!
vychování dobré vaší péčí;
hledte, byste příkladem i řečí
na svých dítek mysl působili.

Ku vznešenému je vedte cíli,
odstraňujte každé nebezpečí;
těžceť rány takové se léčí,
jež se v outlé dítek srdce vryly.

Dům otcovský první učeliště
dětí jest, jich blaha původce,
první síly jejich působiště,

Zanedbán jsa, sebe lepší kvítek
zhyne posléz, dřív neb později
dobrý národ jest jen z dobrých dítek.

Ó nekazte sami toho květu,
sic buď žádné neb zlé ovoce
bude zrátí nešťastnému světu!

Kamenický.

Příklady nehodných rodičů:

Pohanský mudrc jmenem *Krátes*, znamená za věku svého, že rodiče ne o moudré vzdělání a zdařilé vychování, nýbrž pouze a jediné o časně zaopatření svých dětí pečují, vzdechl z útroby srdce svého, a vystoupiv na nejvyšší místo v městě, takto volal: „Měšťané, co myslíte? Všechn čas mrháte, abyste dětem poklady skládali, ale o vzdělání duší jejich jste vši péče prázdni, jakoby statky tohoto světa u vás větší cenu měly než ctnosti!“

Agripina, matka Nerona, císaře Římského a tyrana nejukrutnějšího, žena nad míru ctižádostivá, toužila jediné po tom, aby syn její byl panovníkem Římské říše. I bylo jí předpověděno, že syn její bude panovati, ale matku svou že zavraždí. „Nechť zavraždí,“ odpověděla, „jen když bude vladařem!“ A v skutku ji zavraždil.

Julia, dcera Římského císaře *Augusta*, byvši napomenuta, aby pamatovala na císařskou hodnost otce svého a v tělesných rozkošech příliš si neoblibovala, dala za odpověď: „Jest-li otec můj zapomíná, že je císařem, i já mohu zapomenouti, že jsem dcera jeho.“ Tak zlý příklad rodičů kazí děti.

Zahanbený otec. Jistý otec, jenž pití byl oddán, zapovídal jedenkrát svému synkovi klíti, s tím doložením, že Bůh všecko slyší. „Opravdu?“ tázal se chlapec; „zda-li pak ale také Pán Bůh všecko vidí?“ „Zajisté,“ oduší otec. „To tě lituji, milý otče,“ dí synek, „nebo tě včera viděl opilého!“

Rodina ďábelská. V jistém městečku nalezen byl malý chlapec, který vzdáliv se od otcovského domu, zabloudil. Lidé okolo jdoucí, chtějí ho domů dovést, ptali se ho: „Jak se jmenuje tvůj otec?“ — „Satan!“ odpověděl chlapec. Divíce se, tázali se podruhé; ale dostali tu samou odpověď. — „Jak říkají tvé matce?“ ptali se chlapce. „Také satan!“ byla odpověď. „Jak se jmenuje dům, kde bydlí rodičové tvoji?“ — „Dům satanův!“ Již počala hrůza obcházeti lidí; tu přichází člověk, který znal chlapce a hádanku jim vložil: Bylo to dítě zlostných, nepořádných rodičů, kteří často se vadíce, druh druhá satanem jmenovával, ano ve zlosti i synáčka svého dítětem satanovým jmenovali. — Sousedé říkali: „To jest ohavný dům, pravý dům satanův!“ — Tento rejstřík rodu pamatoval sobě ubohý synek a neuměl sebe jinak pojmenovati.

Daremná kázeň. Jakýsi otec měl syna povahy rozpustilé a do-

volil jemu všecko. On házel na každého, kdo se bral okolo domu, a otec se tomu smával. Vážný jakýsi muž, jemuž se také tak bylo stalo, obrátil se a řekl: „Zanech takové nezbednosti, aby se smích tvůj v pláč neproměnil!“ Otec, slyše to, ještě více se smál a pacholík svou rozpustilost odtud dvojnásob provozoval; ano, když byl větší, házel po lidech kamením a blátem. Tu chtěl otec tomu bránit; syn pak se mu jen posmíval. Však krátce kosti syna nezbedného bělily se na šibenici před očima otcovými. Otec ale na ně dlouho nepatřil, nebo v proudu slzí oči jeho shasly.

Odplata. Jistý otec trpěl mnoho příkoří a týrání od syna svého. Jednoho dne, když předstíral nezdárnému synu nevděk jeho, rozdurdil se tento na něj a tak dalece se zapomněl, že vztáhnul bezbožnou ruku svou na otce, a chopiv ho za šediny, vlekl po schodech dolů, chtěje ho vyhoditi z domu. Když jej dotáhl na poslední schod, zkríkl otec: „Dosti, synu, dále jsem nevlekl ani já nebožtíka otce svého; nyní mne dostihla odplata za hrozný hřích můj!“

Mnozí *církevní otcové*, jako: sv. Augustin, Jan Zl., Origenes a j. činí rodiče za hříchy dítek odpovědnými před Bohem. — Víme, že i *pohanští otcové* na př.: slovutný *Likurg* a j. vydali zákony, dle nichž jistá provinění synův a dcer měla se trestati na rodičích, a veřejné mínění je potvrdilo. — *Plutarch* oznamuje, že v Spartě dvěma otcům znamenitá pokuta se uložila, protože synové jejich mezi sebou počali hádky. — Mudrc *Diogenes* dal jedenkrátě jistému otci po hubě, když slyšel, an syn jeho mluví rozpustile.

Průpovědi a přísloví.

Rodičům Bůh svěřil dítky,	na život a zdraví bděli,
by je pěstili co kvítky,	zvláště k zdraví duše zřeli.

Dobré děti krásný statek, zlé pak děti v domě zmatek. — Zlé děti nedají radosti požívati. — Shýbej šíje dětem z mládí, budou tě mít v stáří rády. — Jaký strom, takové ovoce; jaký rod, taký plod. — Jablko nerado padne od jabloně; však někdy se předce zakutálí. — Kam strom ohybáš, tam roste. — Mladou pláňku snáze zpřímíš. — Kde kázeň, tu stud a bázeň. — Metla vyhání děti z pekla. — Kdo kárá, ten miluje. — Kdo roste bez kázně, sestará se bez bázně. — Příklad lepší než učení. — Jak staří dělají, tak se mladí od nich učí. — Jak chodí starý rak, i mladý se učí tak,

II. Povinnosti učitelů a jiných vychovatelů.

1. *Povolání křesťanského učitele je velmi důležité*; nebo škola podává mládeži počátky lidské osvěty a vzdělanosti, na níž se blaho jednotlivců, obcí a států zakládá; však ona nejen učí, nýbrž i vychovává, totiž vlasti dobré občany a církvi pravé křesťany, a takto k časnému i věčnému blahu velice napomáhá.

2. *Povinnosti křesťanského učitele.* Katolický učitel má býti pravý křesťan pevné víry a muž neuhonných, šlechetných mravů; má k svému povolání býti úplně spůsobilý a dalšího vzdělání pečlivý. Dále má míti zdravé tělo, jasného ducha a srdce k dítkám náchylné. Má také mládež pilně, horlivě, co nejdokonaleji vyučovat, však i dobrou kázeň ve škole zachovávat, a proto má nejen slovy, nýbrž i vlastním příkladem mládež mu svěřenou ke všelikým ctnostem navádět; v trestání má býti povážlivý, mírný, ke všem stejně spravedlivý a laskavý; v krátkce má místo rodičů svědomitě zastupovat.

3. *Ku konání tak mnohých a těžkých povinností povzbuzují učitele:* láska k Bohu a k bližnímu; dobro národu a láska k vlasti i úcta dobrých občanů a láska svěřenců; příklad Kristův a jiných věhlasných učitelů; vlastní spokojenost srdce a naděje příští odměny na věčnosti.

Slova písma: „On (Kristus) dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, jiné pak evangelisty, jiné pak pastýře a učitele.“ *Ef.* 4, 11. „Kterýž milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádo své.“ *Sir.* 18, 13. „Buďto, že má kdo úřad, konej v přísluhování, buďto kdo učí, — pracuj bedlivě — v učení.“ *Řím* 12, 7. „Nevydáte-li jazykem srozumitelné řeči, kterak bude věděno, co se praví? Budete jen u vítr mluvíti.“ *I. Kor.* 14, 9. „Protož ty, kterýž jiné učíš, sám sebe neučíš.“ *Řím.* 2, 21. „Buď příkladem věřících v slovu, v obcování, v lásce, ve víře, v čistotě.“ *I. Tim.* 4, 12. „Zdaliž může slepý slepého vésti? zdaž oba do jámy nepadají?“ *Luk.* 6, 39. „Hoděť jest dělník mzdy své.“ *I. Tim.* 5, 18. Sděluj se pak ten, kterýž naučení přijímá v slovu s tím, od kohož naučení bere, vším statkem. *Gal.* 6, 6. Kterí učení budou, stkvíti se budou jako blesk oblohy a kteří spravedlnosti vyučují mnohé, jako hvězdy na věčné věky. *Dan.* 12, 3. „Která jest naše naděje neb radost neb koruna slávy? Zdaliž ne i vy před Pánem Ježíšem Kristem jste v druhém příští jeho? Vy jste sláva naše i radost.“ *I. Tes.* 2, 19.

Výroky sv. Otců: Učitel buď nejprv učeníkem a potom mi-

strem a učitelem. Docházej jmena mistrovského skrze umění a učení. Sv. *Isidor*. Nechať učitel sobě zvolí ctnostný život, aby nezanedbával pověst. Sv. *August*. Co slovy učíš, příkladem toho na sobě dokazuj. Sv. *Isidor*. Dobrý jest učitel, který skutky plní, čemu slovy vyučuje. Pak vědí učenici, že jest pravda, co slyší, když spatřují, že toho učitel sám nezanedbává. Více přesvědčují skutkové nežli slova. Sv. *Ambrož*. Žádná věc není pro učenika tak záhubnou, jako nešlechtný učitele život. *Boetius*. Dokonalost učeníkův jesti radost i koruna učitelova. Učeň poslušný jest zajisté ovoce učitelovo; neboť snaha učňova v skutku dobrém udílí korunu mistrovi dle soudu Kristova. Sv. *Ambrož*. Veliká to zásluha, svěřené nám od Boha dítky dle jeho kázně vychovávat i Jemu je hned od věku outlého věnovati. Kdož by k takovému výchovu základy položili, mají převelikých obdržeti odměn, jakož nejtěžším podléhají trestům, kdožby toho zanedbali. Sv. *Jan Zl*. (Ostatně viz svrchu podobenství o vychování.)

„*Škola jest rodiny pomocnice*, ježto má úlohu, aby rodiče jak u vyučování, tak u vychování podporovala i doplňovala. Učitel má za jedno dětem podávati vědomosti pro život, jakých by doma nenabyly, buďto že rodiče nemají času, aneb že nejsou k tomu dosti spůsobilí. Mimo to má učitel zároveň s rodiči dítkám vštěpovati takové zásady, aby se z nich stali lidé svědomití, dobří občané a nábožní křesťané. Škola tedy není proti rodině, spíše obě směřují k jednomu cíli. Ona nemá rodičům jednati na odpor, nýbrž má jim ve všem dobrém býti nápomocna.“ *Základy kř. vychování*.

„*Vzdělanost jest trojí*: totiž zevnější vzdělanost podle těla, pak osvícenost rozumu a ušlechtilost srdce. Přední a hlavní jest vzdělanost srdce, jež záleží v šlechtění lidské povahy prostředkem víry a ctnosti. Bez té je všecko ostatní vzdělání člověka toliko zastřená lidská mdloba a pouhé vycpávání světskou učeností, ježto přivádí k záhubě.“ — *Tamže*.

„*Prostředek* přirozený, jímžto vzdělanosti, osvětě se napomáhá, je *řeč mateřská*. Bez pomoci řeči by se člověk sotva povznesl nad zvíře a jen zvuky záhy uvyklými — v řeči mateřské — dítě znenáhla pojmů nabývá. Člověk má co dělat, aby v jedné řeči tak mnoho vědomostí pro život potřebných nabyl, a tím chatrnější bývá vzdělání, čím více se podstata — věc — rozličností tvaru neb formy — řečí — obtěžuje. Proto je zásada uznána ode všech moudrých vychovatelů, aby se vzdělávání mládeže pomocí jedině, totiž mateřské řeči dalo. Teprv, když dítě dostatečných vědomostí nabylo, vi-

dí-li se toho potřeba, může se také jiné řeči přiučovati, ovšem na základě řeči mateřské. Nevzdělává-li se mládež způsobem přirozeným, řečí mu srozumitelnou, mateřskou, pak celý národ jen živoří, pustne, a kdo takto vzdělanosti překážky klade, těžce se proti člověčenstvu i proti Prozřetelnosti provinuje.“ *Tamže.*

Příklady a podobenství.

Umění nejlepší jmění. Bias, jeden ze sedmi mudrců řeckých, když nepřátelské vojsko rodní město jeho Priene přepadlo, a všickni, co jen mohli z svých pokladů sebou berouce, na útěk se dávali, sám toliko všecko své jmění zuřivosti nepřítele zanechav, prázdný z města odcházel. Jsa tázán, proč ničeho s sebou nevezal? odpověděl: „Já všecko své jmění s sebou nesu!“ A nesl opravdu všecken svůj poklad s sebou, ne sice na ramenách, ale v srdci; totiž poklad moudrosti a umění, jaký ani nepřítel ani loupežník nemůže odejmouti, a který nás i na útěku i ve všech příznivých i odpor-
ných příhodách života provází. A takového pokladu hleďte si, milé děti, nashromáždit!

Umění lepší než peníze. K mudrci *Aristipovi* přišel jistý otec, prose jej, by jeho syna do učení vzal. Když ale Aristip 50 drachem (asi 12 zl.) od učení žádal, ulekl se otec lakomý, jelikož se mu to mnoho zdálo, i pravil: „Za tu sumu mohu si otroka koupiti.“ „Kup si ho tedy,“ odpověděl mudrc, „a dva míti budeš.“

Moudrá rada učitelova. Jeden otec, když se učitele tázal, jak má syna svého k štěstí co nejkratší cestou vésti? on mu takto učiniti kázal: „Uč ho Boha znáti, čítati a psáti; místo jmění dej mu rozum jasný a pak bude synáček tvůj šťastný.“ —

Již pohan *Plutarch* haní otce, kteří své děti svěřují k vychování lecjakému ničemovi. Stává se to časem z nevědomosti, však i z lakotnosti, marnosti neb z jiných daremných ohledů. — Takový otec připadá mi jako churavec, jenž nedbaje moudrého lékaře, svěřuje se mastičkáři, kterýž snadně o život ho připraví; neb podobá se pocestnému či poutníku, jenž opustiv vůdce zkušeného, přidrží se poběhlíka, tuláka.

Učitel královský. Když byl Šalomoun, král Israelský, moudrost si vyprosil na Hospodinu, pravil sám k sobě: „Co počnu, abych tento poklad nejen zachoval, nýbrž i k užitku svého lidu obrátil?“ Přemýšleje uzavřel, že pilně ve veliké knize přírody bude čítati; nebo, kdo chce Boha a jeho moudrost znáti, musí ji hledati v jeho skutcích. Proto každodenně, když práce vladařské ukončil, sestou-

piv s královského trůnu, na pole kráčel, kdežto pozoroval divy všemohoucnosti boží. Brzo porozuměl tajné řeči rostlin i zvířat i znal všechny stromy a křoví od cedru na Libanu až na ysop, kterýž na zdích vyrůstá; i mluvíval se zvířím a ptactvem, s rybami a červstvem. A přicházeli lidé ze všech národův, aby slyšeli moudrost Šalamounovu, neboť byl moudřejší nade všechny mudrce časů tehdejších. I přemítal na mysli, jakby lidi nejsnáze mohl poučovati a výroky moudrosti v příjemném rouše jim sdíleti, aby je nejen rádi slýchali, ale také k srdci připouštěli. Usnesl se, že bude mluvíti v obrazích a podobenstvích, ježto moudrost rozumu objasňují, lahodí citu i srdcem pohybují, mládež ku poznání a mudrce k přemýšlení přivádějí. Tak učil mládež i starce božské moudrosti a bázni, a vystříhal je nevědomosti, ježto jest původem mnohých pošetilostí a hříchů a lidem záhubu připravuje. A krásná, vznešená učení moudrého krále pronikala mysl i srdce národu, tak že nejen mnohými vědomostmi a uměními se vyznamenával, ale i blaze žil v bázni boží, ježto moudrosti počátek i dokonání. —

Laskavé napomenutí často více prospívá než trest. Ve škole —ské byl *hošík* desítiletý, velmi nedbalý a rozpustilý, ano svým spolužákům všeliké maličkosti odcizoval. Býval často trestán doma i ve škole; než ani rodiče ani učitelové nemohli jej k poznání sebe a k polepšení přivést. Učitel dlouho přemýšlel, jak tu pomoci; konečně umínil si, užiti trestu, jakého podává náboženství. Přišel na to do školy, slyšel žaloby, které hořem naplnily srdce jeho; neb hošík onen opět něco odcizil a jiných se dopustil prostopášností. Slza ronila se z oka učitelova. Po modlitbě vyvolav soukromí onoho nešťastného chlapce, hleděl mu do očí, řka: „Zdali nevíš, proč tě vyvolávám?“ Hošík stál při té otázce celý omámený, ale co zatvřelý hříšník. Laskavě praví učitel dále: „Víš dobře, že tě miluji, a přece ustavičně mne hněváš! Když jsi někoho rozhněval, co máš učinit?“ „Odprosit ho,“ odpovídá dítě, a chce učitele prosit. „Počkej,“ praví učitel dále, „ty nejenom mne a spolužáky jsi rozhněval, ale i Pána Ježíše, o kterém tak často slýcháš, že dítky velice miluje a jim žehná. Věz, On tě nemůže milovati, Jej tedy musíš prosit, aby ti odpustil. Pročež poklekni zde před obrazem Ukřižovaného a řekni: „Pane Ježíši, odpusť mi, že jsem tak velice Tě urážel a hněval; chci se od dneška polepšiti!“ Neváhá dlouho nešťastné dítě, již padá na kolena, hořce pláče, aniž lze mu zastaviti proud slzí, ješto jindy při vší domluvě, ano i tělesně jsouc trestáno, ani slzičky neunořilo. Od té chvíle nebylo potřebí na chlapce ža-

lovati; neb byl poslušný, mravný, činil každému zadost, ano mezi první žáky náležel. — Jak často působí slovo, které rosa milosti boží svlažuje, pronešené v pravý čas na pravém místě ve vší trpělivosti a lásce, více než trest tělesný.

Sv. *biskup Kliment* navštívil dne jednoho v Římě školu křesťanskou, kde našel učitele na zemi sedícího a dítky, any hrají a žertují s ním. Některé potahovaly jej za bradu a vlasy, jiné šlapaly po oděvu jeho, vespolek se smějíce a křičíce, tak že hlasitý hřmot a hluk naplňoval stavení. Když pak biskup k nim vstoupil, bylo velmi ticho, a Kliment pokynuv učiteli, na stranu ho zavolal, a přísně naň pohledna, káral ho z nepořádku, řka: „Sluší tak učiteli osady Páně?“ *Popias* pak, — tak se učitel jmenoval, — odpověděl řka: „Zdaliž i Pán nevelel malým přijíti k sobě? ani jim toho nebránil a je miloval.“ „Ovšem,“ odvece sv. Kliment, „On ale skládaje na ně ruce, k prsoum je pozdvihнул a rozmlouval o království božím!“

Škola nejskvostnější květnice.

Škola — zahrada to milá,
nebeský v ní zrůstá květ,
který ruka Páně sila,
přerozkošný na pohled.

Hle, jak mnohá a jak krásná
kvítečka v ní zkvétají!
jak svá očka milojasná
k slunci touhou zvedají!

Rozmanitá a nestejná
a přede sličná všecka jsou;
všecky moudrost světodějná
svou zdobila podobou.

Milo slunko je zahřívá
blahoploдную září svou;
pilně zahradník zalívá,
vede péči otcovskou.

S těchou rajskou na ně hledí
pěstoun, na ty dítky své;
kvítka o té lásce vědí,
srdce jejich k němu lne.

Ó jen rostte kvítky moje, —
zdárně každý prospívej;
až dorosteš, síly svoje
církví, vlasti, králi dej!

B. Hakl.

III. Povinnosti starých vůbec a k mladším zvlášť.

1. *Povaha starého věku.* Stáří mívá mnoho dobrých vlastností. Lidé staří, nabyvše mnohých zkušeností, bývají moudří a opatrní; a naučivše se svých žádostí a naruživostí krotiti, bývají mírní, tiší a snášenliví, a ušlechťivše svou povahu, bývají v předsevzetích stálí a setrvalí.

Naproti tomu mnozí lidé stáří sešlí, následkem tělesné mdloby a duchovní ocháblosti bývají váhaví a neteční; jsouce své slabosti si vědomi, bývají velmi bázlivi a choulostiví; k mladším bývají ne-

důvěrní, nevrlí a broukaví, a pakli předsudky svého věku navřeli, pokroku i v dobrém nepřístupní, svéhlaví a zatvrzelí; při slabé paměti bývají málomluvní nebo žvástaví; toužíce po dlouhém věku, bývají o své tělo příliš starostliví, mnohdy lakomí a skrbliві; spoléhající se na vysoké stáří, odkládají s pokáním, a často v nekajicnosti zemírají.

2. *Fovinnosti starých vůbec.* Stáří je tehdy ctihodné, pakli vyniká moudrostí a ctností nad jiné. Proto má starce býti pečliv, aby se sprostil všech poklesků a hříchů, ježto jsou pro kmeta pošetilostí a hanbou, a má snažiti se po křesťanské dokonalosti, nebo více než leta činí moudrost a ctnost starce ctihodným. Starce má se přičinit, aby chyby mladosti své co možná napravil, aby povinnosti stavu svého, pokud síly stačí, věrně plnil. Nemá lpěti na věcech pozemských, ač nevinných radostí mírně v moudrosti může užívati; obtíž stáří má trpělivě snášeti, a při strastech tohoto života má útěchy ve víře, v náboženství hledati. Stařec má se k odchodu stále připravovati, Bohu horlivě sloužiti, a když Pán kyne, smrti se neděsiti, ano toužebně jemu vstříc kráčet.

Slova písma sv.: „Koruna důstojnosti starost, kteráž na cestě spravedlnosti nalezena bude.“ *Přisl.* 16, 31. „Stáří ctihodné není ono dlouhověké, ani počtem let sečtené, ale šediny jsou smyslové člověka a věk starosti počestný činí život nepoškrvněný.“ *Moudr.* 4, 8. 9. „Tři věci nenávidí duše má . . . starce pošetilého a nerozumného.“ *Sir.* 25, 3. „Starci ať jsou střízliví, stydliví, opatrní, zdraví u víře, v milování, v trpělivosti. Též také staré ženy ať chodí v oděvu svatém, ať nejsou hanlivé . . . aby opatrnosti vyučovaly mladice, muže své milovaly, na syny laskavy byly, a byly čisté, střízlivé, o dům pečlivé, dobrotivé.“ *Tit.* 2, 2—5. „Bázeň Hospodina přiloží dnů; ale léta bezbožných ukrácena budou.“ *Přisl.* 10, 27. „Boj se Hospodina Boha svého a ostříhej příkázání jeho, aby se prodloužili dnové tvoji.“ *V. Mojž.* 6, 2. „Bázeň Páně obveselí srdce a dá veselí i radost a dlouhost dnů.“ *Sir.* 1, 12.; srv. *Přisl.* 3, 1. 2.

Výroky sv. otců: Ne bělost vlasův, ale mravů skvělost chvály jest hodna. Sv. *Ambrož.* Starce schvaluje vážnost, mladíky čilost, mládence stydlivost. *Týž.* Šediny jsou tehdaž ctihodnými, když tak jednají, jak jim přísluší. Jestliže si však stařec po mladicku počíná, více se mladíkům směšným stává. Sv. *Jan Zl.* Stáří je v dobrých mravech příjemnější, v radách subtilnější, k potlačení rozkoší je ono silnější, k přetrpění smrti stářejší.“ Sv. *Ambrož.* Nic

starému věku tak neškodí a dny života tak neskracuje, jako zármutek a hněv. Nad veselé stáří není zajisté nic příjemnějšího. *Kassiodor.* Marnost jest, dlouhého života stále sobě žádati, o ctnostný však život málo dbáti. Marnost jest, jen vezdejší život na mysli míti, k věcem pak budoucím nepohlédati. Bl. *Tomáš Kemp.* Co platno, dlouho živu býti, když se tak málo polepšujeme? Ach, dlouhý život nepolepšuje vždy člověka, ale častokráte viny jeho množí! *Týž.*

Úvaha: Dlouhý život jest výbornou, žádoucí věcí a vzácným darem božím, ale jen tehdáž, když jsme dobře živi. Žádáme-li si tedy dlouhého věku, žádejme sobě také pravé moudrosti a bázně boží. Nechává-li nás zde dlouho Pán nebeský, vděčni budme z této milosti; chce-li nás odtud k sobě vzíti, prvé než jsme uzřeli dnů starosti své, i za to jemu děkujeme. Ve všem se oddávejme do vůle boží, vynakládajíce toho času, kterýž nám zde ještě zbývá, ku konání mnoha dobrých skutků. *Jirsík.*

Příklady a podobenství.

Čtvrté přikázání radí, co činiti, abychom dosáhli dlouhého věku. II. *Mojž.* 20.

Hospodin pravil Šalomounovi: „Jestliže budeš choditi po cestách mých a budeš-li ostříhati ustanovení a přikázání mých, jako chodil David, otec tvůj, prodloužím dnů tvých.“ III. *Král.* 3, 14.

Sára smála se tajně, řkouc: „Když jsem se sestarala a pán můj kmetem jest, rozkoše hleděti budu?“ I. *Mojž.* 18, 12.

Stalo se, že... *Tobiáš* oslepl. Toto pak soužení proto naň dopustil Bůh, aby potomkům byl příkladem trpělivosti jako Job.

Když se *Tobiáš* nadál, že umře, povolal k sobě syna svého a řekl jemu: „Slyš, synu můj, slova úst mých a je v srdci mém jako základ založ... Po všecy dny života svého v paměti měj Boha a varuj se, abys nikdy nesvolil k hříchu...“ *Tob.*

Byl v Jerusalemě jeden člověk jmenem *Simeon*. Ten byl spravedlivý a bohabojný, očekávaje Vykupitele světa... atd. Byla tam také *Anna prorokyně, vdova*, mající 84 let, kterážto tak říká nikdy nevycházela z chrámu, posty a modlitbami sloužíc Bohu dnem i nocí atd. *Luk.* 2.

I stáří má své radosti. Jarního dne vyšel otec se svým synem, aby se obveselili krásným pohledem na květinu a stromy v hojném počtu kvetoucí. Tato ale jarní krása tak účinkovala na srdce synovské, že v sladké rozkoši zvolal: „Ach, kdyby jen vždycky jaro

bylo!“ — Než dnové jarní pominuli jako stín a nastalo palčivé a úrodné léto. Husté osení na poli, bujná tráva na lukách a četný dobytek pod širým nebem opět tak dojaly syna, že zkřikl: „O, žádal bych sobě, aby pořád léto bylo!“ — Jelikož ale „všecky věci pod nebem jdou vyměřeným krokem“ (*Kaz.* 3, 1.), vypršel tedy i čas letní a nastal podzim, v němžto vesele sobě počínal lid na vinicích a v zahradách. Co to za radost pro mladého synáčka, když požívati mohl chutného ovoce! „Ach, zvolal, kdyby jen pořád trval podzim!“ — Když ale příroda boží se do zimního uložila spánku a pro mládež rozličné nastaly zábavy na sněhu a na ledě, tu pravil opět syn: „Kéžby jen vždycky zima byla!“ — Není-li pravda, že to byl dětinský nápad, žádati sobě, aby hned jaro, hned léto, hned podzim, hned zima vždycky trvaly? Než hle! z tohoto dětinského smýšlení vážíme my dospělí krásné naučení, že každý čas v roce má své radosti, že jest dobrý a pro celek potřebný. Podobně, vidouce dítě v jarním věku, kterak v jasné jeho tváři obráží se nevinnost a jeho srdce ještě nakaženo není dechem hříšného světa, zatoužíme zajisté: Ach, kéžbych byl vždycky dítětem, abych „mluvil jako dítě, smýšlel jako dítě a činil jako dítě.“ (*I. Kor.* 13, 11.) Než člověk, prospívaje věkem, přechází brzo do mládeneckých roků, v nichžto se duševní i tělesná síla rozvinuje a nám pěkného dodává pohledu. Ach, co to za rozkoš, v mladém býti věku a v počestnosti, strýzlivostí a pokorou míti okrášlené srdce! Kéžbych byl vždycky jinochem, pannou! volá mnohý z nás. — „Když ale učiněn jsem mužem, a vyprázdnil jsem co bylo dětinského“ (*I. Kor.* 13, 11.), když mírnost, rozvaha a ušlechtilé snaby jsou ozdobou muže a ženy, tu teprv ozývá se v srdci našem touha: „Kéžbychom jen vždycky v dospělém zůstali věku!“ — Ale „dnové naši jsou jako stín a není žádného stání“ (*I. Par.* 29, 15.), znenáhla přikrývají šediny hlavu naši, vrásky rozrývají druhdy kvetoucí tvář, a stárnoucí tělo kloní se k zemi. Pamatka na uplynulá léta radosti aneb žalosti utkvěla v duši starce neb stařeny co pouhý sen a zkušenost nabytá ve škole života dodala mu více vážnosti a ustálené mysli. Svět a sladkosti jeho opouštějí už starého člověka, práce jej příliš unavuje a celé jeho počínání nese patrné známky brzkého rozpadnutí. — Co bychom tedy soudili o starci, jenž by vesele zvolal: „Ach, kéž bych jen vždycky starým zůstal!“ Drželi bychom jej snad za blázna, za nemoudrého, jenž nezná rozdíl mezi mladým a starým věkem. Proč by ale nemohlo i stáří svých radostí míti? proč by nemohly i na šedinách kvésti růže? A to stane se zajisté, že stáří bude radosti a útěchy

plné, budem-li šetřiti těchto dvou pravidel: 1. ctnostně žíti v mladosti a 2. neodkládati s pokáním až k starosti.

Koruna stáří. Koho sám tvůrce ctí, proč by ho neměli i lidé ctíti? Na hlavě rozumného i ctnostného muže jsou šediny koruna krásná. — Tři starcové, slavíce pospolu svátek, vypravovali dítkám svým, jak dosáhli věku vysokého. První, byv někdy knězem a učitelem, vece: „Nikdy mne nezarmoutila daleká cesta, kdykoli jsem se brával na cvičení; nikdy jsem nezhrdal mládeží, aniž jsem kdy pozdvihl rukou svých, nežehnaje v pravdě a nechvále Boha: proto jsem sesiárnul.“ — A druhý z nich; kupec, dí: „Nikdy jsem škodou bližního nebohatnul; nikdy kletba jeho nevstupovala se mnou na lože, a ze svého statečku rád jsem uděloval chudým; proto Bůh prodloužil léta má.“ — Třetí pak, jenž býval soudce národu, dí: „Nikdy jsem darů nebral; nikdy jsem tvrdošíjně nestál; v nejtěžších věcech nejdříve sebe sám jsem přemáhal: proto Bůh požehnal věku mému.“ — I přistoupivše synové a vnukové k nim a políbivše ruce jejich, věnovali je kvítím. A brali požehnání od otců svých v slovech těchto: „Jako mladost vaše, tak buď i stáří vaše. Necht jsou někdy vám i dítky vaše, čím vy nám jste v šedinách našich, kvetoucí koruna z růží!“ — Krásná koruna jest stáří; jenom po cestách střídmosti, spravedlnosti a moudrosti krácející nalezají ji.
Krummachera podobenství.

Život plavba.

Všickni jsme my plavci
na chatrné lodi,
jedna hvězda všechny,
v kraj neznámý vodí.
Loď pohazována
v bouřném vlnobití
musí se o hrobní
kámen rozraziti.

Širý svět je mořem,
tělo tvé je lodi,
Správce světa loď tvou
do přístavu vodí.
Duše, tvoje duše
v korábu tom pluje, —
z ciziny se duše
domů navrácuje.

Vinc. Furch.

IV. Povinnosti hospodářů k čeledi či pánů k služebníkům

1. *zakládají se* jak na důstojnosti lidské a křesťanské, tak i na právech občanských i na smlouvách vzájemně učiněných.

2. *Hospodářové*, páni čelední mají k svým podřízeným služebníkům neb čeledinům, a mistři k svým učeníkům a tovaryšům *jako otcové a matky* k svým synům a dcerám *se chovat*: mají jim t. stravu a mzdu smluvenou svědomitě poskytovat, jen co slušného jim rozkazovat, mírné práce jim ukládat a přát jim potřebného

odpočinutí; mají se k nim přívětivě a laskavě míti, ne ale příliš důvěrně, aby nepozbyli vážnosti; když onemocněli, mají pečovat o jejich uzdravení, ano, když jim po leta věrně sloužili, mají se všemožně starat o jejich zaopatření. — Také povinni jsou péči mít o jejich duši, k dalšímu vzdělání jim napomáhat, do školy a k službám božím je posílat, přístup k sv. svátostem jim usnadňovat; mají zlého je chránit, zlých spolkův a toulek je vystříhat a k dobrému je vzbuzovat; když v něčem pochybili, mají je vlídně napomínat; v čas potřeby mají důtklivě jich kárat a kdyby nechtěli od zlého ustát, mohou ze služby jich propustit.

3. *Prohřešují se hospodářové*, když své čeládce z umluvené mzdy strhují neb ji docela zadržují; když jim nedávají stravy dostatečné a mnohé těžké práce ukládajíce, jim nepřejí odpočinutí; když pánovitě, krutě se k nim chovají, stále se vadí, potupnými slovy jim spílají, když v neštěstí a v nemoci nemají s nimi útrpnosti a bez dostatečných příčin ze služby je propouštějí. Když, jsouce bez starosti o jich vzdělání a spasení, nedbají, aby školu a chrám navštěvovali a sv. svátosti přijímali; v neděli a ve svátek zbytečné práce jim ukládají; když k dobrému jich nevedou, ano zlými příklady pohoršení jim dávají; když daremné společnosti a schůzky jim trpí, ano sami je svádějí k věcem nepočetným a hříšným.

4. *Některé pohnutky*, ježto vzbuzují hospodáře k svědomitému plnění všech povinností: Služební jsou lidé, mající tuze lidskou a křesťanskou důstojnost; jsou údové jednoho těla, jehož hlava jest Kristus. Žádá to spravedlnost a slušnost, ano za věrné služby k vděčnosti jsou zavázáni. — Je to vůle Boží, aby hospodářové své čeledíny jako své děti milovali, a zvláště o jejich spasení pečovali; neboť z nich budou muset jednou účet klásti.

5. *Námítky, příčiny žalob a prostředky jak pomoci*. Často se ozývá nespokojenost hospodářů na čeleď a čeládky na hospodáře. Hospodář žehrá, že je čeládka nedbalá, líná, nepořádná, že poslouchati nechce, odmlouvá, svou hlavu si staví, že klevety dělá, škodu činí a odcizuje. — Čeledinové stýskávají sobě na svou mzdu, že se nemohou ošatit, ba ani do syta se nenajedí; že těžce pracovati musí, o své zdraví přicházejí a se strachem na své stáří pomýšlejí, kde mošna žebrácká jich očekává. — Odkud tyto stesky a žaloby? Vina bývá na obou stranách. Na hospodářích leží vina hlavně proto, že je a) u nich málo zbožnosti, že ustydlá víra a panuje lhostejnost v náboženství. Nevidí-li služebník pravé nábožnosti, slyší-li, an hospodář uvádí sv. věci v posměch; není-li pobízen do chrámu, musí-li

v neděli pracovati: tu ovšem i on na Boha zapomíná, nemodlí se a přikázání boží přestupuje. Kterak může hospodář od služebných oddanost, věrnost a poslušnost očekávati, když sám nejvyššímu Pánu není věren? — Druhá vada je nelaskavé, nelidské jednání s čeledí. Mnozí nepovažují čeledíny za své bližní, za dítky, nýbrž za soumary, na jichž ramena naloží, co mohou; ani laskavého oka jim neukážou, dle rozmaru jich sužují, utiskují, mzdu zadržují, v nemoci opouštějí, vyhánějí. Jen když práci vykonali, ostatně trpí jim toulky. Jaký div, že čeledínové lásku a oddanost tratí, že službu za břímě považují, že konají práci bez chuti, že náhradu pokradmo si činí, že neřestem a nepravostem se oddávají? b) S druhé pak strany bývá často vina na čeledi samé, tak že sebe lepší a laskavější hospodář s ní obstáti nemůže. (Viz *pov. čeládky* 3.) — Co tu činiti? Obnovte, oživte víru Kristovu v srdci svém. Víra Kristova naučí hospodáře služebných považovati za bratry a sestry, naučí jich milovati jako dítky jednoho otce i mírně a laskavě s nimi nakládati. Víra Kristova naučí vás míti péči o jejich spasení, je napomínati, v kázni držeti, a když chybili, je napraviti. Víra radí, odbojného služebníka, kterýž se nechce polepšiti a mohl by ostatní domácí pokaziti, záhy propustiti. — Však víra Kristova naučí i služebníky svědomitosti i věrnosti k hospodářům.

Slova písma sv.: Píce, hůl a břímě oslu; chléb, kázeň a práce služebníku. Pracuje v kázni, hledá odpočinutí; popuť rukou jemu a hledá svobody. *Sir.* 33, 28. V práci jej postav; ale nebuď příliš tvrdý na žádné tělo. *Sir.* 33, 30. Neučiníš křivdy bližnímu, aniž utiskneš ho. Nezůstane mzda dělníka tvého u tebe než do jitra. *III. M.* 19. *Tob.* 4, 12. „Hoden jest dělník mzdy své.“ *I. Tim* 5, 18.; *Jak.* 5, 4. „Netrap služebníka skrze moc, ale boj se Boha svého.“ *III. Mjž.* 25, 43. „Nebývej jako lev v domě svém, utiskaje poddané sobě.“ *Sir.* 4, 35. „Jakou měrou měřiti budete, takovou bude vám odměřeno.“ *Mat.* 7, 2. „Páni, což jest spravedlivého a slušného, prokazujte služebníkům, věduce, že i vy Pána máte na nebi.“ *Kol.* 4, 1. „Služebník rozumný budiž tobě milý jako duše tvá; neodjímej mu svobody aniž opouštěj ho nuzného.“ *Sir.* 7, 23; 33, 31. „Před syny svými šetř se a před domácími svými měj se na pozoru.“ *Sir.* 32, 26. Jest-li že kdo o své domácí péči nemá, víru zapřel. *I. Tim.* 5, 8.

Výroky sv. otců: „Hospodář, chtěje svou domácnost náležitě řídit, musí především dbáti o to, aby, co zlého, od své rodiny vzdálil, a napotom co dobrého, pěstoval. Co pak o hospodáři pravím, též

i o hospodyni platí.“ Sv. *Alf. Lig.* „Účet Bohu vydáš za všechny sobě podřízené, již se nalézají v domě tvém.“ Sv. *August.* Nechať každý hospodář uzná, že jest v domě svém jaksi kazatelem. — Pro Krista a život věčný nechať všech svojátek napomíná, vyučuje, nabádá, trestá, lásku jim prokazuje a kázně ať nezanedbává. *Týž.*

Příklady.

Dobrý hospodář byl *Abraham* k svému služebníku.

Putifar věděl, že Hospodin jest s *Josefem* — služebníkem jeho — a že všechno, což činí, od něho se spravuje v ruce jeho. I našel *Josef* milost před pánem a sloužil jemu, od něhož představen jsa všemu, spravoval sobě svěřený dům i vše, což mu vzdáno bylo. I. *Mjž.* 39, 3. 4.

Laskavý a starostlivý pán k svým podřízeným byl *pohanský setník.* *Mat.* 8.

Nábožný představený byl *Kornelius*, protož i dům jeho veškeren byl nábožný. *Sk. ap.* 10.

Zacheus uvěřil i dům jeho veškeren. *Luk.* 19.

Sv. *Martin*, syn nejvyššího správce vojenského, musel vedle rozkazu císařského službě vojenské se podrobiti. K posloužení svému jediného jen otroka s sebou vzal, s nímžto, jsa pamětliv lásky k bližnímu, jako s vlastním bratrem nakládal: dovolil mu spolu stolovati a proukazoval mu často služby, kteréž jinde jen otroci pánům svým musili vykonávati.

Sv. *Kazimír*, syn krále polského *Kazimíra III.*, se služebníky svými vždy vlídně a přívětivě nakládal a mzdu slušnou jim v určitý den uděloval. Týž princ ale také toho bedliv byl, aby služebníci jeho Pána Boha se báli; proto je slovy i příkladem k pobožnosti rozněcoval. Dopustil-li se některý nějaké rozpustilosti, hned ho přísně pokáral; polepšil-li se, zvláštní laskavostí se k němu měl, zůstal-li zatvrzelý, propustil ho ze služby.

Sv. *František Sáleský* nehrozil nikdy služebníkům svým, aniž jim řekl kdy hrubého slova. Jest-li že pochybili, pokáral je tak mírně a laskavě, že se brzo napravili. A jak laskavě sv. biskup tento se služebníky nakládal, patrně z následujícího příběhu: Jednou se probudil sv. *František* velmi časně a volal na svého komorníka, aby ho oblekl. Tento ale spal tak tvrdě, že ho neslyšel. I vstal sv. *František* a šel do šatnice, domnívaje se, že by tam komorník nebyl; však našel ho libě spícího. Pečliv o jeho zdraví nechtěl ho vzbuditi a obleknuv se sám, pomodlil se a počal pra-

covati. Když pak komorník procitnul a do pokoje pána svého vkročil, našel ho již u práce. I táže se rozhorlen, kdo ho oblécel? „Já sám,“ dí sv. prelát; „což nejsem dost stár, abych se sám oblekl?“ Načež dí mrzutě služebník: „Což vám to bylo za těžko, mne zavolati?“ „Věř, milý synu,“ dí sv. František, „že to není má vina, volal jsem tě; však tys tvrdě spal a já jsem tě nechtěl buditi.“ „Vy se mně posmíváte,“ odvece služebník. „Nikoli, příteli můj,“ dí svatý; „ty mne neznáš; nedím to, bych se ti posmíval. Jdi jen a slibuju ti, že tě budoucně tak dlouho volati budu, až procitneš a vstaneš; a když tomu tak chceš, nebudu se napotom nikdy obléčeti bez tebe!“

Krásný důkaz laskavé péče o služebníky dává nám slovutný kancléř angl. *Tomáš Morus*. Jsa u vznešené důstojnosti postaven, potřeboval mnoho služebníků. Nikdy ale nedopustil, aby některý z nich zahálel, a takto uběhl v mravní zkázu, jež povstává z lenosti. Když pak měl vznešenou důstojnost kancléře složiti, pečoval o to, aby všickni služebníci jeho se dostali opět do služeb, k nimž byli schopni, aby takto pádem jeho neutrpěli.

Sv. *Teresie* píše o svém otci takto: „Otec můj se k svým služebníkům nad míru dobrotivým a tichým prokazoval. Ve vlídnosti a laskavosti žádný ho nepředčil.“

Blahosl. *Elzear*, hrabě, svítí všem představeným a pánům co jasný příklad nábožnosti. Všickni, kteří v jeho službě býti žádali, museli zachovávat následující pravidla: Každého dne musili mši sv. slyšet. Nesměl žádný smrtelným hříchem se poskvřnit, sice bez prodlení službu ztratil. Nařízeno bylo, každý týden ze svých hříchů se vyznat, a jednou za měsíc k stolu Páně přistoupit. Nesměl žádný zlořečit, přísahat neb cosi ohavného mluvit; přestupník musel mezi stolováním ostatních na zemi sedět, chléb jíst a vodu pít. Křiky, sváry, různice nebyly trpěny; nýbrž, jestli kdo druhu ublížil, hned se smířiti museli.

Sv. *Jan Zl.* napomíná své posluchače: Každý může, pokud jen chce, býti učitelem bratří svých. Ty sice nemůžeš napravit celou obec, ale můžeš k dobrému vzbuzovati ženu svou. Ty nemůžeš celému sboru mluvit jako kněz; ale můžeš syna svého přivést na lepší cesty. Ty nemůžeš vyučovati všecken lid; ovšem ale můžeš napravit čeládku svou. — Kazatel bývá u vás jenom jednou neb dvakráte do téhodne; ty ale maje domácí stále okolo sebe, můžeš jim po celý den dávat dobrá naučení.

Co těší více: dar čili dárce? Ve dvoře Drastském, na statcích

arcibiskupství pražského hospodařil r. 1829 šafář, letitý sice, ale posud účinnivý. Býval vždy dobré vůle a veselé mysli. Řečeného roku těžce se rozstonal. Jakmile se to dověděl dobrosrdečný kníže, *arcibiskup Chlumčanský*, lékaři zvláště nařídil, aby vedl o starce péči bedlivou. Když později šafářovo uzdravení se mu oznámilo, dal kníže dvě láhvice vína připraviti do svého vozu, vyjel do Dra-
sti a tam vejda do ratejny, starečka už na posteli sedícího vrozenou sobě vlídností oslovil. Vyjeviv potěšení své nad jeho uzdravením, podal stařečkovi láhvice, řka: „Zde ti přináším něco na posilnění! uží toho ku zdraví!“ Pro slze nemohl šafář téměř promluvíti zřetelného slova. Když ale asi po pěti nedělích arcibiskup do dvora podívati se chtěje, s vozu slezl, šafář už dokonale zdráv vítal svého milostivého pána, a na slovo knížete: „Tys už dokonale zdráv! Chvála Bohu!“ vystonalý srdečně odpověděl: „Nevím, vaše knížecí milosti, co mne posilnilo: jest-li to dobré víno, anebo ty ruce, které mi ho podaly.“

Drahý kámen. Drsnatou obalen korou, ležel dlouhá leta drahý kámen mezi mnoha sprostými. Mnohý tudy přešel a nohou hlouběji do bláta jej vtiskna, ani si ho nevšimnul, a tak dlouho skryt byl lesk jeho oku poutníkovu; neboť se dokonalost nevynáší, ale zjevuje se v prozřetelnosti a v pokoře. Poslěz bral se tou cestou ctitel přirozených věcí. — Hledaje květinu a motýly, našel zmíněný kámen. I radostně se usmívá a praví: „Tys vždy dobrotivá ctiteli svému, přírodo matko rozmilá! Jest-li že toho nenalezne, čeho dychtivou zvědavostí hledal, tedy mu jistě něčeho udílíš, co práci hojně mu platí!“ A přinesa kámen domů, pravil: „Tys drsný plod země, kterak mám počítí, abych tě vzdělal? Kterak odejmu hrubý obal, an jasnost tvou zakrývá? Nemusím-li k šlechtnosti i šlechtnou cestou se bráti?“ A tu brousil drsný diamant. Nade všecko stkvěl se lesk jeho a pověst o něm šířila se po vší zemi. — Na to vzal moudrý zpytovatel přírody vzdělaný kámen a obětoval knížeti milovanému, řka: „Našel jsem výborný ten plod přírody a vzdělav lesk jeho, obětuju jej tobě, aby zdobil drahý kámen korunu tvou, neboť zasluhuje nejvyšší býti okrasou koruny knížecí!“ — A tu kníže: „Jaká pak jest nejvyšší okrasa knížecího stolce?“ A mudrc odpověděl: „Čím drahý kámen koruně, tím dvořenínů výborný sbor jest stolci, ježž obstupují, a knížeti, který je ctí!“ — Podobně i drahý kámen jest dobrý a věrný čeledín hospodáři. —

Skrze dobrou čeleď může hospodář dojíti požehnání božího, ja-

kož toho máme *příklady*. Bůh požehnal *Lábanovi* pro bohabojného služebníka Jakuba, i na *Putifara* nebeské svoje požehnání vylil pro šlechetného služebníka *Josefa* egyptského. Proto praví sv. *Elzear*: „Bude-li se v domě mém Bohu dobře sloužiti, nic v něm nebude scházeti.“ Hle, vlastní užitek žádá toho, by se hospodáři náležitě měli k čeládce své, by jí nejen dávali a prokazovali, což jí dlužni jsou, ano by i o to pečovali, by v poznání Boha a sv. zákona jeho, v bohabojnosti, v nábožnosti a ve všelike ctnosti rostla a prospívala.

Úvaha. Chovejte se tedy, křesťanští hospodáři, tak k čeledi své a což spravedlivého a slušného, služebníkům svým rádi a ochotně prokazujte, — jsouce pamětlivi, že Bůh pány i služebníky bude jednou souditi a jedněm i druhým odplatí podle skutků jejich.

Přísloví. Pán dobrý stojí za otce. — Jaký hospodář, taková čeládka. — Pilný hospodář činí obratnou čeleď. — Kde hospodyně líná, dává i čeleď ruce do klína. — Jak velké hodiny ukazují, tak malé se po nich spravují. —

V. Povinnosti vrchností duchovních i světských.

1. *Správce duchovní*, biskupové a kněží, mají *a)* všecka díla úřadu svého řádně a vážně vykonávati; *b)* co učitelové mládeže a lidu — katecheti a kazatelové — mají býti svědomití a horliví; *c)* nemají k chybám věřících býti neteční neb docela jim pochlebovati; *d)* úřadem svým nemají hledati časného zisku, alebrž *e)* toliko spasení jim svěřených duší mají míti na zřeteli; *f)* mají se modliti za své stádce; *g)* mají ku svěřencům chovati lásku otcovskou; *h)* mají vzdělávati stádce nejen slovem, nýbrž i svým dobrým příkladem; *i)* nemají ochabovati v povolání svém, ale vyznamenávati se pilností a vytrvalostí; *k)* při mnohých nesnázích mají býti trpěliví a důvěřovati v pomoc Nejvyššího.

Pohnůtky: *a)* Správce duchovní má vznešené povolání, důležitý úřad; *b)* jsa povolán od Boha, jedná ve jmenu božím; *c)* bude jednou odpovídati za svěřené mu stádce. *d)* Běda nedbalému! *e)* svědomitý a horlivý má hojnou odměnu k očekávání! —

Slova písma sv.: Děkuji — Kristu Ježíši, Pánu našemu, že mne za věrného soudil a postavil v službě své. II. *Tim.* 1, 12. Za strážného dal jsem tě domu israelskému: a uslyšíš z úst mých slovo a zvěstovati budeš jim ode mne. *Ezech.* 3, 17. Rtové kněží mají ostříhati umění a z úst jeho hledati budou zákona; nebo anděl Hospodina zástupů jest. *Mat.* 2, 7. Ne vy jste mne vyvolili, ale

já jsem vyvolil vás. *Jan* 15, 16. Protož jdouce, učte všechny národy *Mat.* 28, 19. Lid můj učiti budou; co by bylo mezi svatým a poškrvněným, mezi čistým a nečistým, ukážou jim. *Ezech.* 44, 23. „Kdo prorokuje, lidem mluví ku vzdělání, napominání i potěšení.“ *I. Kor.* 14, 3. „Mluví-li kdo, mluviž jako řečí boží.“ *I. Petr.* 4, 11. „Volej vším hrdlem a oznam lidu mému nešlechtnosti jejich a domu Jakobovu hříchy jejich.“ *Isai* 58, 1. „Co vám pravím ve tmách, pravte na světle a co v ucho slyšíte, hlásejte na střeších.“ *Mat.* 10, 27. Dobrý pastýř život svůj dává za ovce své; ale nájemník, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, opouští ovce, utíká; a vlk lapá a rozhání ovce. *Jan* 10. Dej na sebe pozor i na učení a v tom trvej. *I. Tim.* 4, 16. Měj příklad zdravých slov, kteráž jsi slyšel ode mne, u víře a v milování v Kristu Ježíši. *II. Tim.* 1, 13. Buď příkladem věřících ve slovu, v obcování, v lásce, u víře, v čistotě. *I. Tim.* 4, 12. Paste stádo boží, opatrujíte ho ne bezděky, ale dobrovolně podle Boha; ani pro mrzký zisk, ale z dobré vůle, ani jako panujíte nad dědictvím, ale příkladem jsouce stádu ze srdce. A když se ukáže kníže pastýřů, vezmete neporušitelnou korunu slávy. *I. Petr.* 5, 2—4.

Výroky sv. Otců: Úřad kněžský bývá sice na zemi vykonáván; avšak slušno jej počísti v třídu a řád věcí nebeských. A to jistě právem všelikým; nebo nikoli smrtelník některý, ani anděl, ani které jiné stvoření aneb moc, alebrž sám Duch sv. úřad tento ustanovil a těm, kteří se v těle ještě zdržují, dovolil, aby tajemství andělské zastávali. Sv. *Jan Zl.* Kdo tohoto důstojenství hoden jest a v něm bez úhony obcuje, připravuje sobě život i nevadnoucí korunu. Sv. *Efrem.*

Příklady zbožných a horlivých pastýřů duchovních.

Aron byl ustanoven z rozkazu Hospodinova nejvyšším knězem, synové jeho kněžími, ostatní pak potomci z pokolení *Levi* v stánku a při službách božích posluhovali.

„Duch boží oblekl *Zachariáše*, syna *Jojady* kněze, i postavil se před obličejem lidu, a řekl jim: Toto praví Hospodin Bůh: Proč přestupujete přikázání Hospodinovo, ješto vám to neprospěje? a opustili jste Hospodina, aby opustil vás?“ *II. Paral.* 24, 20.

Esdráš připravil srdce své, aby zpytoval zákon Hospodinův a aby plnil jej i učil lid israelský přikázáním a soudům. *I. Es.* 7, 10.

Simon, syn *Oniášův*, kněz veliký, kterýž za života svého opravil dům boží a za dnů svých upevnil chrám. *Sir.* 50, 1.

Když v sv. městě bydleno bylo v pokoji, zákonové také ještě dobře ostríhání byli, pro pobožnost *Oniáše* biskupa a pro srdce, jež měla v nenávisti zlé věci, bývalo, že i králové a knížata chrám v největší poctivosti měli. II. *Mak.* 3, 1. 2.

Herodes byl Jana jal a svázal jej a dal do žaláře pro *Herodiadu*, manželku bratra svého; neb byl jemu *Jan* řekl: „Nesluší tobě míti ji.“ *Mat.* 14.

Pán Ježíš Kristus, Spasitel náš, jest nejpřednější, nejvyšší kněz nového zákona, kněz věčný podle řádu *Melchisedechova*. *Žlm.* 109, 4.; *Žid.* 5, 6. „Takového zajisté nám slušelo míti biskupa svatého, nevinného, nepoškrvněného, odděleného od hříšníků *Žid.* 7, 26.

Petr byl důstojný náměstek *Kristův*, jenž své *apoštoly* poslal, aby evangelium hlásali, svátosti udělovali a *Církev* jeho spravovali, kterýžto trojí úřad sv. apoštolové bedlivě zastávali. Viz díl I. o *Církvi* str. 481.

Nástupcové apoštolů jsou *biskupové a kněží*, z nichžto od prvních věkův až na naše časy byli mnozí správcové výteční, jako na př.: ss. *Justin*, *Řehoř Naz.*, *Jeroným*, *Cyprian*, *Řehoř Vel.*, *Ambrož*, *Augustin*, *Jan Zl.* a j. a j.

2. Povinnosti vrchností světských.

1. Vrchnosti, — císařové, králové a knížata — a) mají o blaho národů od Boha jim svěřených pečovat; proto b) jsou povinni zjednati sobě k dobrému vladaření potřebnou moudrost a umění; c) jsouce pamětlivi křehkosti a mdloby lidské, mají být pokorní; d) mají moudré a národům prospěšné zákony dávat a dobrých práv jejich šetřit; e) toliko hodným a bohabojným mužům mají úřady svěřovat; f) nedávajíce sluchu špatným rádcům, mají rady dobrých následovat; g) mají bez přijímání osob spravedlnost konat; h) mají dobré odměňovat a zlé mírně trestat, ano časem i křivdy promíjet, pokud se to může dít bez porušení spravedlnosti; i) mají náboženství si vážit a dobré mravy chránit; k) poddaným ve všem dobrý příklad dávat.

2. Dobrým a zbožným panovníkům přislíbena časná i věčná blaženost, zlých pak a bezbožných Bůh časně i věčně tresce.

Slova písma: „Nyní králové rozumějte; vyučujte se, kteří soudíte zemi.“ *Žlm.* 2, 10. „Soudce moudrý souditi bude lid svůj a vladařství rozumného stále bude. Jakýž jest soudce lidu, takoví jsou i služebníci jeho. Král nemoudrý přivede na zkázu lid svůj, ale města osazena budou opatrností mocných.“ *Sir.* 10, 1—3. Jako

rozdělení vod, tak jest srdce královo v ruce Hospodinově; kamžkoli bude chtíti, nakloní ho. *Přisl.* 21, 8. Slyšte králové a rozumějte, učte se soudům končin země. Nachylte uší, kteří vládnete nad množstvím a zalibujte sobě v houfích národu. . . *Moudr.* 6, 2. . . . Pán mění časy i věky, přenáší království i ustanovuje krále, dává moudrost moudrým a známost rozumějícím umění. *Dan.* 2, 20. 21. „Hle i mne, jako tebe, učinil Bůh a z téhož bláta já také sformován jsem.“ *Job* 33, 6.; *Moudr.* 6, 8. Čím jsi větší, tím se více ponižuj a nalezněš milost před Bohem. *Sir.* 3, 20. „Milujte spravedlnost, kteříž soudíte.“ *Moud.* 1, 1. Spravedlivý jest Hospodin a miluje spravedlnost; na pravost s libostí patří obličej jeho. *Žlm.* 10, 8. Milosrdenství a pravda ostríhají krále, a milostivostí utvrzuje se trůn jeho. *Přisl.* 20, 28. „Běda tobě, země, jejížto král pachole jest a jejížto knížata ráno jedí a hodují.“ *Kaz.* 10, 16. Příjemný jest králi služebník rozumný, ale hněvivost jeho neužitečný trpěti bude. *Přisl.* 14, 35. Ohavní jsou králové, kteříž činí bezbožné; nebo spravedlností utvrzen bývá trůn. *Př.* 16, 12. „Stolice vůdců pyšných zkazil Bůh a vsadil tiché místo nich.“ *Sir.* 10, 17.

Výroky svatých: Dvého se při dobrém knížeti vyhledává; totiž, aby v ničem sobě nenadržoval, nýbrž přísným sám byl soudcem svým; k poddaným ale aby byl veždy pánem přízní a milostí přivinutým. Sv. *Jan Zl.* Králova povinnost jest, aby příkázání poddaným daných, sám prvním byl činitelem. Sv. *Ambrož.* Nejvyšší králův dobro záleží v tom, aby spravedlnost pěstovali a práva všech hájili. Sv. *Řehoř.* Slunci přísluší paprsky svými osvěcovati celý svět, královskou ale ctností jest všecko oblažovati. Sv. *Agapet.*

Příklady.

Příklady bibl. dobrých panovníků: Samuel. „Řekl Samuel k Israeli: „Hle, uposlechl jsem blasu vašeho ve všem, což jste mluvili ke mně a ustanovil jsem nad vámi krále. — Mluvte o mne před Hospodinem a před pomazaným jeho, vzal-li jsem čího vola neb osla, učinil-li jsem komu násilí, vzal-li jsem dar z ruky někoho?“ — I řekli: Neučinil jsi nám násilí, ani jsi nás utiskl, ani jsi co vzal z ruky některého z nás.“ I. *Král.* 12, 1. 3. 4.

David. „Ve všech cestách svých David opatrně si počínal a Hospodin byl s ním.“ I. *Král.* 18, 14. „Kromě Davida, Ezechiáše a Joziáše všickni králové hříchu (modlářství) dopustili.“ *Sir.* 49, 5.

Šalomoun. Miloval Šalomoun Hospodina, chodě v příkázáních

Davidu, otce svého, krom toho, že na těch vysostech obětoval (v Gabaon). III. *Kr.* 3.

Ezechiáš činil, což dobrého bylo před Hospodinem, všechno, tak jakž činil David otec jeho. IV. *Kr.* 18, 3.

Josiáš, jemuž „nebylo podobného.“ IV. *Kr.* 18.

Josafat ustanovil soudce země — a přikazuje jim, řekl: „Vizte co činíte; nebo nevedete soudu lidského ale Hospodinova, a cožkoli souditi budete, na vás se obrátí. II. *Par.* 19, 5. 6.

Joas činil což dobrého jest před Hospodinem po všechny dny Jojady kněze. II. *Paral.* 34, 2.

Esdráš a Nehemiáš báli se Boha Hospodina. II. *Esdr.* 5.

Simon Makab. po všechny dny — svého panování — vyhledával dobrého národu svému i líbila se jim moc a sláva jeho. I. *Mak.* 14, 4.

Bezbožné a nespravedlivé panovníky Bůh trestá.

Abimelech — tyran, jenž zmrdoval bratry své, syny Jeroboamovy, sedmdesáte mužů na kameni jednom — kraloval nad Izraelem tři léta. Obyvatelé Sichemští počali ho v ošklivosti míti, zlořečili mu a zdvihli se proti němu. — Při obléhání města Sichem žena jedna úlomek žernový s vrchu hodivši, udeřila Abimelecha v hlavu a prorazila až do mozku hlavu jeho. Abimelech rychle zavolal oděnce svého, a řekl k němu: „Vytrhni meč svůj a zabíj mne, aby snad nebylo praveno, že od ženy zabit jsem.“ Kterýž naplniv rozkaz, zabil jej. *Soudců* 9.

Saul raněn v bitvě od Filistinských — pochytil meč a nalehl na něj. — Tak umřel pro nepravosti své, protože přestoupil přikázání Hospodinovo. I. *Par.* 10.

Jeroboam pro modlářství byl trestán; ale v své zlosti předce zůstal. III. *Král.* 13.

Achab vzal Nabotovi vinici, začož Eliáš ho trestal. III. *Král.* 21.

Amasiáš, že odstoupil od Hospodina, byl v spiknutí zabit. II. *Paral.* 25.

Když král *Baltazar* při hodech pil z nádob zlatých a stříbrných, jež byl Nabuchodonosor odnesl z chrámu Jerusalemského, ukázali se mu prstové na stěně, píšící slova: Mane, Thekel, Fares! což vyložil mu Daniel, že království jeho bude rozděleno. A té noci zabit jest Baltasar a Darius Medský nastoupil na království jeho. *Dan.* 5.

Antioch, král syrský, jenž pronásledoval Židy, bídnou smrtí dokonat. II. *Mak.*

Šalomoun ve svém stáří. Rozkoš, bohatství a čest takměř Šalomouna v dospělém oslepily věku, že zapomínaje se nad chotí mladosti své, nad moudrostí, srdce své naklonil k všelikým rozmařilostem. Prochází se jednou ve své zahradě a slyše mluvící tvory, naklonil ucho, aby porozuměl, co by mluvily. — Viz krále, vece lilie, jak hrdě mne mívá, ale slavnější jsem nad něj ve své pokoře! — A palma protkávající ratolestí svých, dí: Zde kráčí potlačovatel zemí svých, a přece ho zpěvem nazývají býti palmou. Kdež pak medle jeho ovoce, jímž by okřival lidstvo? — Dále kráčeje, slyšel slavíka zpívati své milence: Jak my se vespolek milujeme, tak nemiluje Šalomoun; tak od nižádné není milován nevěstky! — A hrdlička vrkala svému manžilkou: Žádná z tisíce jeho žen se nezarmoutí, jako bych já po tobě kvílela, ty můj jedinký! — Hněvivě zdvojnásobniv král svých kročeju, přišel k hnízdu, kdežto čáp svých mladých pěstoval, a vyučuje jich letu, svými zachycoval křídly. Tak se nemá, dí čáp k mladým svým, král Šalomoun ke svému synu Roboamovi, proto nebude prospívati syn jeho. Cizincům vládu zakládá! — Odebral se na to král do své nejtajnější komnaty, zamlčel se a truchlil. V hlubokém rozjímání když tak seděl, ejhle! choť mladosti jeho, moudrost boží, přistoupiвши k němu, dotkla se oka jeho. Byl přepaden tvrdým snem a oči jeho viděly smutný příštích dnů obraz. Viděltě nemoudrým synem svým říši roztrhanou; nad desíti, od něho odpadlými pokoleními, panoval cizinec, zavřené viděl domy své, zahrady své zemětřesením pohlčené, město spustlé, zem vyhubenou a chrám Hospodinův v plamenu. Poděšen ze spaní se vytrhl, a hle, přítelkyně mladosti jeho s plačícíma očima od něho vidína, takto dí: „Viděls, co se potom stane, čehos ty všeho příčinou. Není více v moci tvé minulých změnití věcí; nebo nejsi s to, poručiti řece, aby se vrátila k temeništi, aniž mladosti, aby se obrátila nazpět. Zemdlela duše tvá, srdce tvé vyprahlo, a já, opuštěná družka tvé mladosti, nemohu více býti rozkošnicí tvou v krajích pozemských.“ — Mizíc útrpně ještě naň pohlédala, a Šalomoun, který mladost svou růžemi věnčival, psal v stáří svém smutnou knihu o marnosti všech na tomto světě lidských věcí. — *Herdera listové dávnověkosti* přel. *Fr. Lad. Čelakovský.*

Podmanitel světa. V nejzazší Indii se dostal *Alexander Veliký* až k jedné z rajských řek. A napiv se z občerstvující vody, nad míru okřál; a umyv vodou obličej svůj, bylo mu, jakoby mládnul. Táhna potom podle řeky skrze valné pouště, přišel ku bráně rajské. „Otevřete,“ volal, „jsem podmanitel světa, král vší země!“ Ale v od-

pověď mu dáno: „Ustup, nebo jsi krví zbrocen a touto svatou branou vstupují jenom spravedliví.“ — „Tedy mi alespoň dejte něco na památku,“ vece král; i podali mu lebku umrlčí. — S nevolí ji přijal. Ale lebce v rukou jeho vždy více a více přibývalo tíže, tak že ji brzo udržeti nemohl, ba naposledy by ji všecko zlato vydobyté, aniž pokladové celé Persie a Indie byli nenadvážili. Dychtiv zvědět, co by věc znamenala, povolal k sobě mudrce a tázal se ho. — „Lidská ta hlava jsi ty!“ odpověděl mudrlec. „Nenasytí se oči tvé, dokud otevřeny budou, zlatem a stříbrem; ale viz, popelem posypou hlavu tu a přikryjí hrstí země a bude lehká, jako která jiná lebka.“ Což když učinil, stalo se. A řeč jeho brzo se vyplnila. — Se svým vojskem táhna nazpět Alexandr, umřel v Babyloně. Mocnářství jeho se rozpadlo a lebka podmanitelova se podobala každé jiné lebce. *Herdera listy dávnověkosti.*

Král *Aristobulus* byl velmi ukrutný, dal svou vlastní matku hladem umořiti, poněvadž mu jeho ukrutnost předhazovala; ano i svého bratra dal usmrtiti, který u něho byl osočen. Brzo však litoval, co byl učinil. Roznemohl se pojednou tak velice, že i krev plval. Zároveň s nemocí rozmáhala se i lítost, tak sice, že žádného pokoje neměl. Přihodilo se, že vynášeje jeden ze služebníků jeho onu krev vyházenou na míse, upadl, a rozlil krev na tom místě, kde bratr *Aristobulův* život svůj dokonati musel. To vidouce lidé učinili pokřik veliký, neboť se domnívali, že by služebník byl schválně onu krev vylil. Slyše král pokřik tento, tázal se po příčině; však ji žádný zjevití nechtěl. Král ale tak dlouho pokoje nedal, až mu konečně bylo pověděno. I zvolal *Aristobulus*: „Nyní poznávám, že Bohu provinění mé není skryto. Krev matčina a bratrova volá k Bohu o pomstu!“ Tak hořekuje, kajicnou vypustil duši. Toliko jeden rok trvalo jeho panování.

Znameníější panovníci, knížata a králové z doby křesťanské jsou: kníže *Bořivoj* s kněžnou sv. *Ludmilou*, sv. *Václav*, *Spytihněv* II., *Vladislav* I., *Soběslav*, *Přemysl Otakar* I. i II., obzvláště pak ale *Karel* IV., otec vlasti nazvaný... o kterých lze se dočísti v dějinách českých i ve školních čítankách.

Vlídlost krále Václava Polského. *Václav*, tento všemi ctnostmi ozdobený král polský, kráčel jedenkrát večer úzkou uličkou hlučného sídelního města. Bylo to v zimě a náledí, jímž dláždění bylo přikryto, každý krok činilo nejistý. Nedaleko krále padl, sklouznuv, starý, chudě a lehce přioděný muž. *Václav* byl první, jenž vážnému stařečku ku pomoci přispěl, a pozdvihnuv jej, vlídně se tázal, zdali

si neublížil. To spatřiv jeden vzácný dvořenín přiskočil, aby knížeti plášť, jenž mu byl při té laskavé službě s beder spadl, opět na ramena pozdvihl. Hluboce se pokloniv, vyslovil slova: „Vaše milosti, králi!“ z čehož ubohý stařec teprv vyrozuměl, že mu královské ruce při povstání z kluzkého dláždění byly nápomocny. Až k pláči jsa pohnut, chtěl se králi k nohousm vrhnouti; tento však, zabaliv zimou se třesoucího kmeta v svůj plášť, zmizel postranní uličkou dříve, než mu stareček mohl vyjevit své díky.

Když *Stanislav, král polský*, s trůnu sestoupil, bylo mu Lotrinsko za náhradu dáno. Jsa dobromyslný, zůstal beze všeho dvorského lesku. Svě poddané velice miloval, a žádaje všecko očitě viděti, cestoval mnoho let ve sprostém kočáře s nemnoha služebníky po svých krajinách. — Kde viděl špatná stavení, dal nová stavěti; často obdarovával, vysvobozoval, spomáhal a kde pomoci nemohl, uděloval potěchy, které z úst zeměpána nejlepší bývají léky. Někteří z dvořenínů neradi to viděli, že pán jejich tak sprostě beze vší ochrany své země projíždí. „Můj Bože,“ zvolal šlechtitný kníže, „vždyť se snažím býti otcem svých poddaných a otec mezi svými dětmi nemá se čeho obávati!“ A on také neměl čeho se strachovati. Lid mu dal příjmí Dobrotivý.

Sv. Václav.

Tmavá noc ve chrámě u oltáře;
lampa jasně hoří; pod ní klečí
český vévoda, prost zemských péčí
skroušeně se modle ze žaltáře.

Jakým stkví se leskem jeho tváře,
lidskou nelze vyličití řečí,
a co v srdci cítí, o tom svědčí
svatá oka andělského záře.

Půlnoc již! on nedbá na pohodlí,
a za blaho národa a vlasti
s pohříženou se tu duší modlí.

Nad ním vznášeje se sluha Páně,
dává prosby ty do zlaté báně,
a pak letí před Boha je klásti.

Skládej nyní sám, o svatý kníže,
za dědictví své tam u Boha
prosby vroucí, by vlast ubohá
statně nesla osudů svých tíže.

By v ní prospívala víra kříže,
což tvá byla milá úloha,
dřív než přijala tě obloha,
abys stál u trůnu Páně blíže.

Miluj ještě tam své české plémě,
jehož zbožným jsi byl vévodou,
a buď strážným andělem své země.

Tať se darmo tebou nehonosí,
velikouť jí jest to výhodou
že tak slavný za ni Svatý prosí!

Fr. Jar. Kamenický.

Průpovědi a přísloví o povinnostech vrchností a poddaných.

Bůh, jenž v nebi panuje,
lid svůj králi spravuje.

Výklad kř. kat. náboženství. III.

K rodičům co plnit máme,
k vrchnostem ať zachováme.

K zeměpánu máme úctu mít,
v lásce oddáni, mu věrni být.

Krále čest i právo hájit zve,
za něj život dej i jmění své!

Kdekoli tobě žítí,
hleď svému králi sloužiti.

Co císařovo císaři, co božího Bohu. — Čiň dobře a právě,
neboj se císaře ani krále!

Páté přikázání

znf: *Nezabiješ!* II. Mjž. 20, 13.

Mezi všemi statky pozemskými je nejpřednější a nejdůležitější život a zdraví těla i duše, které Bůh všem lidem v pátém přikázání zabezpečil. Páté přikázání směřuje k ochraně života i obsahuje povinnosti, jež týkají se života tělesného i duchovního. „Když Pán tohoto přikázání význam vysvětloval, dvě že se v něm obsahuje, ukázal: jedno, abychom nezabíjeli, což se nám činiti zapovídá, druhé pak, co se nám činiti velí, abychom svornou lásku a přátelství k sobě chovali a pokoj měli se všemi lidmi.“ *Kat. Trid.*

A) V pátém přikázání velí se vůbec, abychom jak o tělo tak o duši vlastní i svého bližního péči měli.

I. Povinnosti vzhledem těla svého i duše své.

1. *Péče o tělo.* Tělo jest schránka a nástroj duše nesmrtelné, chrám Ducha sv., ježto Syn boží svým vtělením oslavil a jednou je vzkřísí k blahoslavenému životu. Mimo to je pozemský život náš přípravou k budoucímu životu věčnému; tudíž zachování těla je nutnou výminkou, by člověk došel svého povolání.

Z toho plynou mnohé povinnosti: a) Křesťan má tělo své míti v poctivosti. b) Má hledět tak dlouho tělo zachovati, dokud je Bůh zachovati uložil. c) Má o zdraví těla míti péči a starati se, aby způsobno bylo ku konání všech povinností. d) V tom ohledu se přikazuje zvlášť, abychom tělo své dostatečně živili, šatili, pořádku a čistoty si hleděli, zdravého obydlí, potřebného odpočinku a občerstvení po práci mu přáli, a tichý, střídmy, ctný a pobožný život vedli, v nemoci pak bychom hledali pomoci i uzdravení. e) Že však tělo jest toliko nástrojem ducha a časný život jen přípravou k životu věčnému, nemá se chovati na ujmu a zkázu duše, alebrž smí a má se i zdraví nasaditi a život obětovati, když toho vyšší povinnost a spasení vlastní neb bližního vyhledává.

Přikázání neb pravidla životní: 1. Dýchej jen povětrí čisté

2. Jez jen, když máš hlad a pokud máš hlad, a jez jen pokrmů tvému zdraví přiměřených. 3. Pij jen, když a pokud máš žízeň, opět nápoje přiměřené. 4. Chovej své tělo v čistotě. 5. Hleď své údy navykati na studeno a otužiti tělo své. 6. Vzděláváš-li svého ducha, nezapomínej se nad tělem. 7. Nikdy nezahálej, nýbrž vždy užitečně buď zaměstnán. 8. Po práci se hleď vyraziti. 9. Pospí co třeba, abys se zotavil. 10. V čas potřeby neprodlévej užiti náležité pomoci. *Zdravověda od Dr. Kodyma.*

O pokrmech a spaní. Znameníť holandský učenec *Mollešot* praví ve svém spisu o pokrmech: Obyčej, asi 2—3 hodiny před spaním povečeřet, je velmi přiměřený a tělu lidskému prospěšný, poněvadž žaludek v několika hodinách krmě může zažítí; nebo spaní překáží zažívání a zažívání nedá pokojně pospati. Pravidelné pospání jest člověku potřebnější než kterémukoli jinému tvor, a takovou překážku, která jest na ujmu zákona pravidelného odpočinku, člověk méně může snéstí, než každý jiný tvor pozemský. Ani pokrm a nápoj nemohou nahraditi to, co člověku nevyspáním na síle i co prací a namaháním po celý den mu ubylo. Pokrmy poskytují jediné látku k obživě, spaní ji ale zpracuje. Zkrátka, nespání, ať pochází z jakékoliv příčiny, vysušuje takřka všecka kola stroje, napíná péra násilně; stroj přijde v nepořádek, až se konečně zcela zastaví. — Z těch příčin měla by večere záležet z pokrmů jen lehce záživných a každý by se měl zvláště večer varovat nestřídmosti. Neb mimo to, že veliké trávení, tak jako velký hlad, spaní ruší, vyrovnává se také přeplnění krve v noci mnohem tíže než ve dne. Při spaní vypařuje se mnohem méně kyseliny uhličnaté a proměna hmoty se vůbec mnohem váhavěji děje. Přeplnění mozku jeví se velmi často v noci těžkými sny, naléhá na prsa — jak se říká: člověka můra tlačí, — z rána nastává bolení hlavy a vůbec duševní nevrlost. Vše v nečas užíváno, zvláště v době noční, škodí zdraví. Čti též knihy: *Domácí lékař* od *Dra. Paulického* a od *Dr. Jos. Pečírky*.

Průpovědi a přísloví o zdraví.

Péči měj o tělo své,
neb je schránka duše tvé!

Zdraví jesti poklad drahý,
kdo je má, nad krále blahý.

Buď si králem: — beze zdraví
chud jsi jako žebrák pravý.

Střídmost v jídle, též i v pití,
zachovává živobyті.

V střídmosti jen jez a pij;
čisté ať jsou věci tvé;

v pravý čas pak vstaň a spi:
zachováš tak zdraví své!

Zdraví hlava všeho. — Beze zdraví není bohatství. — Zdraví na všecko vystačí. — Ostríhej zdraví pod starost. — Prostě-li

žiješ, sta let dožiješ. — Přirození na mále přestává. — Živ buď s rozumem a obejdeš se bez lékařův. — Kam slunce nechodí, chodí lékař. — Vzduch boží duch. — Vítr (vzduch čerstvý) otec a voda matka. — Lázeň druhá matka. — Často-li se nastuzuješ, nesnadno se nastudíš. — Čistota půl zdraví. — Třeba chudobně, jen když čistotně. — Mnoho jídel, mnoho nemocí. — Kde pití a hody, tam i choroby. — Jez do polosyta, pij do polopita, vyjdou ti na plno léta. — Málo jídej, málo zvídej, budeš dlouho živ. — Kdo chce spáti sladce, nech večeri krátce. — Ležák mrzák. — Stojatá voda hnije. — Dokud člověk zdravý, i voda mu sladká. — Kdo chce mnoho znáti, nesmí mnoho spáti. — Na lože o deváté, s lože o páté. — Co před půl noci neuspíš, po půl noci nedospíš. — Veselá mysl půl zdraví. — V zdravém těle zdravá mysl, zdravý duch. — Rozkoše mírně užívej. — Na lékaře nemyslí, kdo jest veselé mysli. — Bolest lékaře hledá, mlčeti nedá. — Nemoc na koni přijíždí a pěšky odchází. — Nemoci po librách přibývá, po lotech ubývá. — Dlouhá nemoc hotová smrt. — Lepší malá pomoc, nežli velká nemoc. — Nejvíce na světě lékařův. — Lékař léčí, Bůh uzdravuje.

Zdravá duše v zdravém těle.

Synu, všechněch statků země,
Ježto blaží lidské plémě,
vše, co srdce rádo cítí,
okusil jsem ve svém žití.

Ve své nejvradnější kráse
příroda mi jevila se;
umění mi svými divy
v ráj měnilo zemské nivy.

Pro mne kvetly lásky ráje
za krásného dnů mých máje;
mně i země pokladové
služili co geniové.

Hlavu štěstěny milence
věncily již slávy věnce;
chvály, cti a důstojnosti
měl již stařec účastenství.

Tážeš-li se však, co jesti
největší na světě štěstí,
odpovídám tobě směle:
„Zdravá duše v zdravém těle!“

Jablonský.

Povinnosti křesťana nemocného: a) Nemocný užívej k dosažení zdraví příhodných prostředků neb léků. b) Přijímej neduhy a bolesti své od Boha, ješto, jsou-li zavinělé, bývají pokuty za hříchy a prostředky ku pokání; nezavinělé pak jsou zkoušky, by nemocný se cvičil v trpělivosti a důvěře v Boha, a zásluh pro věčnost si získal. c) Neočekávej jedině od léků pomoci, nýbrž k Bohu o pomoc se utíkej. d) V nemoci nejen o tělo, hlavně o duši měj péči. e) Snášej trpělivě své bolesti a k těm, kteří tě obsluhují, laskavým

a vděčným se prokazuj. *f*) Smrti se nelekej, ješto jest nevyhnutelný překrok na věčnost a odchod k nebeskému Otci. *g*) Hodně se k smrti připravuj; všech hříchů se bedlivě chraň, neodkládej pokáním; záhy sv. svátosti přijmi; s nepřáteli se smiř, naprav a nahraď křivdy dle možnosti; v čas své záležitosti pozemské spořádej, a očekávej smrt v duchu pokory a kajicnosti.

Příprava k smrti.

Když křesťanu smrt nastává,
tělo bolestmi ustává,
úzkost srdce obkličuje
a konec se přibližuje :

leže na smrtelném loži
ať se srovná s vůlí boží,
řka: Co chce Bůh, to chci míti,
nechci mu na odpor býti.

Chceš-li, o můj milý Bože!
ať nevstanu s toho lože,
čiň se mnou, co se ti líbí
má vůle se neprotiví.

Ač snáším těžké bolesti,
chci však všecko mile snéstí,
ať za mnohé nepravosti
nějak učiním zadosti.

Odpouštím všem svým vinníkům,
nepřátelům, protivníkům,
aby též Bůh z své milosti
odpustil mé nepravosti.

Chci se z hříchů zpovídati,
Tělo Páně přijímati,
skrz poslední pomazání
připrotovit se k skonání.

Věřím vše, co věří Církev,
doutám, že pro Kristovu krev
dojdu hříchův odpuštění,
potom věčného spasení.

Srdečně hříchův lituji,
neb Tě nade vše miluji,
Bože, vší cti, lásky hodný,
o, buď ke mně milosrdný! *N.*

2. *Péče o duši.* Duše lidská jest znamenitější část člověka, anaž jest k obrazu božím stvořena, rozumem a vůlí obdařena a k spasení věčnému povolána; o níž tedy máme zvláštní míti péči.

Péče o duši záleží v tom: *a*) aby křesťan své důstojnosti lidské si vážil; *b*) by svůj rozum vzdělával a všelikými pro život potřebnými i užitečnými vědomostmi obohacoval; zvláště pak, by hledal důkladnou známost v sv. náboženství; *c*) by srdce své šlechtil a zdobil všelikými ctnostmi; *d*) by své žádosti krotil a bedlivě se varoval všelikých hříchů; *e*) by v milosti boží se zachovati hleděl a všech prostředků k svému spasení bedlivě užíval, zvláště modlitby a sv. svátostí.

Průpovědi.

O tělo sic péči měj,
duši ale přednost dej.
Kdo jen břicho obstarává,
k hovadům se porovnává.

Kdo má péči o svou duši,
člověkem je, jak se sluší.
Duše více ceny má,
než-li zlato krásy dá.

Blahý věk — až nastane.

Zaplesejme k světa Pánu,
že otevřel věku bránu,
jež zavítá nyní nám;
na čele se hvězda třpytí,
ta na pravdu, na blud svítí,
aby člověk volil sám.

Ejhle, blud co vládl,
novým věkem neomládl,
v temnost dal ho moudrý čas;
již i ve hrob temný kleslo
ono staré prázdné heslo:
„Dřív co bylo, ať je zas!“

Však co dobré, ať je dávné,
má u nás předc místo slavné,
staré pravdě kvete máj;
ona věčně zelená se
s pravdou novou v stejné kráse,
obě zdobí zemský ráj.

Pravda chrám svůj stále roubí,
sloup ke sloupu věrně snoubí,
až ho v kráse dostaví;
lidský duch, ten jinoch zdárný,
pomaha jí v den i parný
a tím sám se oslaví!

Až chrám bude v slávě státi
a v něm svatá oběť pláti,
jakou dává Cherubín:
klekne lidský duch k oltáři
jako kněz v nebeské záři,
by se chválil Hospodin! *Píček.*

Přísloví o duši.

Člověk má všady své vady. — Lidé jsou lidé. — Jaký věk, taký člověk. — Duše nejdražší zboží. — Rozum kraluje, rozum pastuchuje. — Rozum řeči okrasa. — Rozumu nikdy nazbyt. — Oko hledí daleko a mysl ještě dále. — Paměť bydlí v těle, mysl v čele a žádost v srdci. — Vlastní rozum král v hlavě. — Důmysl lepší než rozum. — Vtipu třeba časem, ale rozum vždycky. — Um bez rozumu málo platen. (Uměti něco a rozuměti tomu, jest dvojí; jedno bez druhého nevede k cíli.) — Komu Pán Bůh nedal, kovář neukuje. — Komu není s hůry dáno, v apatyce nekoupí. — Rozumem každý se spravuj, co neslušného se varuj. — Rozum s lety roste. — Umělost světlo a neumělost tma. — Umění v štěstí okrasa a v neštěstí útočiště. — Lépe něco znáti, než mnoho míti. — Tolik známe, co v paměti chováme. — Cvičení a zkušené dává umění. — Rozum se cvičením brousí. — Čtení, cesta k umění. — Kniha za mistra stojí. — Bez rozumné svobody, nemá život lahody. — Svoboda nad zlato. — Svobodná mysl, jediná člověku rozkoš. — Svá vůle v pekle hoří. — Dej srdci zvůli, zavede tě v nezvoli. — Kdo své vůle nepřemůže, ten šťasten býti nemůže. — Moudrá i v tom se hlava pozná, že co musí, z dobré vůle koná. — Dobré

svědomí nade všecko jmění. — Dobré svědomí, ustavičné hody. — Zlé svědomí nejhorší srdce. — Svá mysl peklo i ráj. — Čiň, co jest pravého, neboj se žádného. — Zločinec viní se a spravedlivý nikoho nebojí se. — Čiň dobře a právě, neboj se císaře ani krále.

Podobenství Kristova o spasení duše.

- O semeni a rozsívání jeho v rozličnou půdu. *Mat.* 13, 9..
- O ptactvu nebeském a kvítí polním. *Mat.* 6, 26..
- O dobrém semeni a o koukoli. *Mat.* 13, 24..
- O pokladu a drahé perli. *Mat.* 13, 44..
- O králi, kladoucím počet se služebníky. *Mat.* 18, 23..
- O bohatci náhle zemřelém. *Jan* 12, 16..
- O věrném a nevěrném šafáři. *Mat.* 24, 45..
- O veliké večeři. *Jan* 14, 15..
- O vladaři nespravedlivém. *Jan* 16, 1..
- O svatbě a hosti, nemajícím svatebního roucha. *Mat.* 22, 1..
- O služebníku věrném a nevěrném. *Mat.* 24, 45..
- O desíti pannách. *Mat.* 25, 1..
- O těžení s hřivnami. *Mat.* 25, 14..

Slova písma sv. o péči vzhledem těla i duše.

Učinil Hospodin Bůh člověka z hlíny země a vdechl v tvář jeho dechnutí života, i učiněn jest člověk v duši živou. I. *Mjž.* 2, 7. Navrátí se prach do země své, odkud byl, a duch navrátí se k Bohu. *Kaz.* 12, 7. Hospodine, což jest člověk, že jsi se oznámil jemu, aneb syn člověka, že ho sobě tak vážíš? *Žlm.* 143, 3.; *srv.* 8, 5—9. Bůh chce, aby všichni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli. I. *Tim.* 2, 4. Tentot jest život věčný, aby poznali tebe samého Boha pravého a kterého jsi poslal, Ježíše Krista. *Jan* 17, 3. Zdaliž nevíte, že údové vaši jsou chrám Ducha svatého, kterýž jest ve vás. — Nebo jste koupeni za velikou mzdu. Oslavujte a noste Boha v těle svém. I. *Kor.* 6, 15. 20.; *Ef.* 1, 5. Oblecte se v Pána Ježíše Krista a nemějte péče o tělo podle žádostí. *Řím.* 13, 14. Hledejte nejprv království božího a spravedlnosti jeho a toto vše bude vám přidáno. *Mat.* 6, 33. Jednohoť jest potřebí. *Luk.* 10, 41. Buďtež dokonalí, jakož i otec váš nebeský dokonalý jest. *Mat.* 5, 48. *srv.* *Mjž.* III. 11. 44. Viztež, bratří, kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří, ale jako moudří, — rozumějící, která by byla vůle boží. *Ef.* 5, 15—17. Chtěl-li by kdo život svůj zachovati, ztratíť jej; pakli by kdo ztratil život svůj pro mne, zachováť jej. *Mar.*

8, 35; srv. *Luk.* 9, 24.; 14, 26.; *Jan* 12, 25. Potom jsme poznali lásku boží, že On život svůj za nás položil; i my tedy máme za bratry život klásti. I. *Jan* 3, 16. Lepší jest chudý zdravý a silný, než-li bohatý mdlý a trápený neduhem. — Zdraví duše lepší jest, než zlato a stříbro, a tělo silné, než bohatství. Není bohatství nad bohatství zdraví těla. *Sir.* 30, 14. Nebývej moudrý sám u sebe; ale boj se Boha a ustup od zlého: toť zajisté bude zdraví životu tvému. *Přísl.* 3, 7.; 3, 13—16. Bázeň Hospodinova přidá dnů a léta bezbožných ukrácena budou. *Přísl.* 10, 27. Bázeň Páně obveseluje srdce, dává veselí i radost a dlouhost dnů. *Sir.* 3, 12. Pro obžerství mnozí zemřeli, ale kdo jest střídmy, prodlouží sobě života. *Přísl.* 13, 34. Jichžto bůh břicho jest, konec zahynutí. *Fil.* 3, 19. Před neduhem přijímej lékařství; poniž se a v čas nemoci ukaž obrácení své. *Sir.* 18, 20. Cti lékaře pro potřebu. — Nejvyšší stvořil ze země léky a muž opatrný neoškliví jich sobě. Synu, v nemoci své nepohrdej sám sebou; ale modli se k Pánu a On uzdraví tě. *Sir.* 38, 1. Uzdraviž mne, Hospodine, a uzdraven budu, spasiž mne a spasen budu! *Jer.* 17, 14. V den dokonání dnův života svého a v čas skonání rozděl dědictví své. *Sir.* 33, 24. Stůně-li kdo z vás, uveďiž kněží církve. *Jak.* 5, 14.

Výroky svatých. Uznej, o člověče, hodnost svou, uznej vznešenost stavu člověčího. Tělo máš ovšem společné se světem . . . , než v tobě jest i cos vyššího, aniž sluší tebe naprosto přirovnávati k tvorům ostatním. V tobě jsou spojeny tělo a duše; onono jest učiněno; tato byla tobě vdechnuta. Sv. *Bernard.* Největší starost musíme na to vynakládati, abychom zachovali duši svou. Sv. *Alf. Lig.* Slyš radu mou a hled' sobě v tomto životě, dokud trvá, zasloužiti život onen, který trvá věčně. Sv. *Bonavent.* Kdokoli chce dojíti života duše, musí se života těla odvážit a jím pohrdat. — Kdokoli života těla bude následovati, a žádosti své k zemi obrátí, onoho života svrchovaného nedojde. Protož kdo bude chtíti dobře živ býti na věky, budiž živ zle do času; podstupuj zde práci a trpiž všecky zármutky, aby potom došel nebeského utěšení. *Lakt. Firm.* Mnohem lépe jest, zdraví míti bez peněz, nežli peníze míti bez zdraví. Sv. *Ambrož.* Co dobrého má do sebe zdraví, ukazuje nemoc. Sv. *Jarolím.* V nemocech vzdávej díky Bohu. — Více sobě přej zdravu býti duchem, nežli tělem . . . Nehody těla jsou léky duše. Nemoc zraňuje tělo, ale léčí mysl, nebo churavost zapuzuje nepravosti, láme sílu vilnosti. Sv. *Bernard.* Kdož silní jsou a zdraví, prospěšno jim v nemoc upadnutí, aby nekochali se více než sluší

ve věcech pomíjejících. Zlé jest zdraví těla, jež člověka přivádí v chorobu ducha a veleprospěšná jest churavost těla, jež člověku dopomáhá ku zdraví ducha. — V nemoci nemá člověk reptati. Kdo v nemoci proti Bohu reptá, obviňuje spravedlnost soudícího a vyzývá proti sobě hněv boží. *Týž.* V nemocech máme hleděti, abychom se do vůle boží zcela odevzdali. Tato odevzdanost jest záslužnější, než všecko jiné cvičení se v pobožnosti. Nelze-li nám, vnitřní modlitbou se zabývati, alespoň zraků svých k Ukřižovanému obracujme a své trápení Pánu Ježíši obětujme ve spojení s utrpením, jež za nás na kříži snášeti ráčil. Zvěstuje-li se nám, že se naše hodinka blíží, zprávu tu s duchem pokojným a obětovným slyšme, to jest smrti se ochotně podrobme, abychom se tak Pánu Ježíši zalíbili. Sv. *Liguori.* V nemoci dříve se chop modlitby než lékův a lékařů. Sv. *Nil.* Nezdráhej se přijíti též onen obživující Těla Páně doplněk; ano dychtivě jej vyhledávej. Neboť potom onen bude tobě na cestu potravou nejvyšš spasnou, bude tvého vykoupení cenou a vykoupence ochranou. Sv. *Augustin.*

Připodobnění a podobenství o duši.

Jest to nade všecku pochybnost, že není žádného paláce, jenž by tak krásný a skvělý byl, jako svatá, úplně čistá, ctnosti zcela oddaná duše, a že tento její drahokam tím krásněji se stkví a září, čím její ctnosti jsou větší a vznešenější. Sv. *Teresie.* Duše věřícího jest pravý chrám Kristův; jí tedy okrašluj, jí dary přinášej, v ní Krista přijímej. Jako někdo, něco drahého v rukou maje, silně to v ruce drží; tak my máme s Davidem říkati: V nebezpečení jest postavena duše má, o Pane, vždycky ji tedy v rukou svých nosím a na přikázání tvá nezapomínám. Sv. *Frant. Šal.* Cena podobizny jest v podobě s osobou: tak i cena duše záleží v podobě s Bohem. *Lohner.* Co nejprůměřenějšího, jako v přímém těle přímého nositi ducha? Sv. *Bernard.* Mnozí mají mrtvé duše v těle živém, Sv. *August.* Stůně-li tělo naše, podnikáme a snášíme všecko, abychom je uzdravili; je-li ale duch náš nemocen, tu váháme a odkládáme. Sv. *Jan Zl.* Padne dobytče a najde se, kdo by je pozdvihl; klesá duše a není, kdožby ruky podložil. Sv. *Bernard.* — Kéžby každý alespoň tak o svou duši se staral, jak o časné věci se starává. *Humbert.* Kdo by měl při, na jejímž rozhodnutí by visel statek i život jeho, a nestaral by se, aby šťastného konce došla, ale po rozkošech by se sháněl: vším právem by ho lidé nazývali člověkem pošetilým. A tak pošetilý jest člověk, jenž nedbá o vě-

čnou blaženost duše. Jak politování hodna taková slepota! Můdrcem býti, k tomu máš času dosti, však býti křesťanem, k tomu času nemáš! *Týž.* Kdybys na kraji propasti chodil, do níž jiný spadl a o život přišel, zajisté bál bys se, aby tě tože neštěstí nepotkalo, i dával bys bedlivý pozor na každý krok svůj. Takovou starost měj ohledně svého věčného blaha. *Lohner.*

Drahý kámen. K drahému kamenu, mezi ostatním kamením ležícímu, pravil čedič: „Rád bych věděl, proč se drahým kamenem nazýváš? Ty jsi tak dobře jako já byl na poli sebrán a hozen na toto místo; tys drsný jako já, celý zablácen jako já; zkrátka, ty jsi mi ve všem roven; ano já jsem nad tebe větší.“ — Jakýsi milovník vzácných kamenů slyše tu řeč, hledal, a nalezna v hromadě drahý kámen, pravil: „Cena věci nezakládá se v zevnějšku, nýbrž v tom, jak o ní pravý znatel smýšlí. Vy ostatní kamenové můžete na nejvýš dostati se na silnici a budete rozšlapáni, tento však může býti okrasou a rozkoší všech lidí.“ — Nálezce dal kámen obrousit, vyleštit a pak draze ho prodal, a nyní zdobí korunu královskou. Aby se pravá cena člověka poznala, musí se zevnějšek s vnitřem, tělo s duchem srovnávati. *Krummacher.*

Hnízdo orlí. Myslivec stoupal po horách se svým chlapcem, jenž v skalní rozsedlině vypátrav hnízdo orlí, chtěl z blízka se na ně podívati. „Nechod' blíže,“ pravil otec, „sic mohl bys za svou vše-
tečnost si něco utržiti; orel chová pečlivě své vejce ve hnízdě a běda, kdo by mu chtěl ublížiti!“ — Po nějakém čase, když hnízdo bylo prázdné, vedl otec chlapce k němu blíže, kterýž pak je se všech stran ohledával. Bylo z proutí a rákosu uměle spleteno, v něm pak uprostřed ležela prázdná škořápka. „Viz otče!“ dí synek, „vejce je rozbité, k čemu o ně takové pečlivosti?“ Načež odvětí otec: Orlice, milý synu, nechová vejce pro škořepinu, ale pro orle, ježto v ní jest uzavřeno a to když vyletělo, matka si obalu více nevšímá. — Z toho uč se, dítě, pravdě důležité: S podobnou pečlivostí jako orlice chová vejce, má člověk chovati tělo své a střežiti je před uškozením jakožto schránku duše své. Pro duši jsme povinni tělo bedlivě a moudře opatrovat a chránit je všeliké nehody, a sice tak dlouho, než bude hodina bít, kde ona schránka se rozpadne a duch se povznese k Bohu, odkud byl vyšel. *Týž.*

Starej se o spasení duše. V jisté zemi měli občané podivný zvyk, že sobě volili vždy na rok krále a to cizince, kterýž neznal jejich mravů a obyčejů. Po celý rok nechali ho vládnouti. Po roce však, v čas, kterého se ani nenadál a když ničeho netušil, domnívaje se,

že slávou a rozkošemi je jist, povstali obyvatelé proti němu, oblou-
pili ho o všechny statky a svlekše ho, vyvezli ho na ostrov, kdežto
bídne musel zhynouti. — I přihodilo se, že jednou zvolili sobě krále,
kterýž se nedal tak velikým štěstím zaslepiti. Bylť opatrný i do-
pátral se, jaký osud mu nastává a vyzpytoval ten ostrov, kam měl
po roce zavezen býti. — Jsa pánem tolikera statků, kterýmižto
dle libosti vládl, posílal je od času k času na ostrov, kamž měl
býti vyhostěn a tak se ne toliko zásobil, nýbrž i mnohé přátele
si získal. — Uplynul rok, a občané učinili mu jako předchůdcům
jeho. Však ale na ostrovu, kamž ho zavezli, našel poklady své a
k tomu i přátele, kteříž ho s radostí uvítali a pak mohl v hoj-
nosti a radosti trávit život svůj. — Až potud sahá podobenství
a význam jeho jest patrný. Člověk je ten král, jenž vládne mno-
hými statky; ale rok vladaření netrvá dlouho. Aníž se naděje,
svržen bude s vladařství svého, odebere se do dalekých krajin vě-
čnosti, a pakli si tam nepředaslal ničeho, tam zahyne. Nuže, kře-
stane, pokud čas vladaření tvého trvá, buď opatrný. Hledíš sobě
získati hojnost zásluh a pokladů pro věčnost, které, když všecko
opustíš, tobě zůstanou a budou pak tvoji přátelé, a přijmou tě do
příbytků nebeských. — Starej se úsilně o spasení duše své! —

Duchovní med.

Pilně z květu všelikého
včely štávu sbírají,
a v tichosti oulu svého
sladký med vzdělávají.

Tyto květiněk milenky,
následuj též duše tvá,
pilně snášej si myšlenky,
dokud chvíle příznivá.

Ssaj ze květu ducha lidu,
putuj v krásný boží svět,
a když přijde doba klidu,
vzdělávej duchovní med.

Jablonský.

Podobenství o životě časném.

Vypůjčená kniha. Jaroslav, syn poctivých ale chudých rodičů,
konal studia právnická. Cesta, co ho z rodného města byla dove-
dla do Prahy v srdce Čechie, měla více trnů než růží, a život jeho
dosavadní byl bohatší na dny pochmurné, nežli na chvíle slunečné.
Nemaje z domu žádné podpory, musel namáhati se ve dne a tru-
diti se v noci, musel obětovati zábavu i radost, sen i pohodlí, aby
se mu konečně otevřela síň, v níž jednou na rytíře práva a spra-
vedlnosti bude pasován. Dráha ta byla velmi obtížná; ale bystrý

jeho duch a neuhasitelná po cíli touha překonaly všelikou nesnáz, odklidily každou závadu. Blížila se už ta blažená chvíle, kdež jeho snaha měla býti korunována, blížila se doba slavné promoce. Tu však v poměrech Jaroslavových náhlý a rozhodný nastal obrat. Slunko, co se mu jasně vycházeti zdálo, zastřelo mu najednou své usměvavé líce. Vrozený zárodek neduhu, trampoty a svízele jeho, duševné úsilí a namahání, to všecko stlačilo sílu jeho těla tou měrou, že vol nevol ulehnutí musel na lože. — Povolný lékař shledal hned nebezpečnoství; ale Jaroslav snil jen o životu! Myšlénka na smrt, ta se ani zdaleka nesměla blížit k jeho posteli. Co si dal práce jeho přítel, kněz Bohuš, aby mu světlem rozumu a víry objasn timer stanovisko, na němž se nalézal, a cestu, kterouž mu bylo za krátko nastoupiti! Vše ale zůstalo bez výsledku; slovo: „Buď vůle tvá v životě i v smrti!“ to mu nechtělo přese rty. — Když tak jednoho dne u lože Jaroslava sedí kněz Bohuš, aj, tu vstoupí sluha jistého pána se vzkazem, aby Jaroslav hned a bez odkladu odeslal zapůjčenou mu knihu. Kniha ta byla nad míru zajímavá; každým přečteným listem rostla v očích Jaroslavových její cena, tak že velice toužil dočísti se konce. Jaroslav ať nebyl se čtením ani ještě v polovici a teď ji má odevzdat bez odkladu. — Jaký to pro něho zápas! To zpozoroval přítel jeho Bohuš i čekal toužebně výsledku zápasu toho! „Dal jsem na to své slovo,“ vyrazil po krátkém boji v nitru churavec, „že každou chvíli, v kterouž by se kniha ode mne zpět požádala, ji odevzdám; čest budiž zachována!“ To řka, chopil drahou knihu a odhodlaně s mnohým díkučiněním odevzdal majetek cizí vlastníku jeho — knihu vypůjčenou. — Sotva však že sluha s knihou byl opustil komnatu, uchopil Bohuš vychudlou Jaroslavovu ruku a ponořiv v mdlém oku přítelově oko své, dí: Mužně i čestně jednals, Jaroslave! Co půjčeno, musí být vráceno; kdykoli toho majitel požádá! — A náš život, pokračoval Bohuš, není-liž i on jakási, nám od Boha, a to jen na neurčito, do jeho vůle půjčená kniha? A když si On, ten nebeský půjčitel a vlastník knihy když si On pro ni posílá svého sluhu, svého anděla — smrt: tu bys ji, Jaroslave, a třeba nedočtenou, tu bys ji nechtěl vrátiti zpět? Bylo-li by to mužné, rozumné?“ — Teď se křečovitě vzedmula hrud Jaroslavova, dech jeho se zatajil, oko zavřelo; bylo vidět, že v duši jeho se děje veliký převrat. — Po malé chvíli otevřelo se opět oko Jaroslavovo a rty jeho rozechvělé vypravily ponejprv to krásné slovo: „Ano, Otče, buď vůle tvá, jako v životě tak i smrti!“ — A od té chvíle nemluvil Jaroslav než o duši, o věčnosti, o nebi, do-

kud se k němu nesnesl anděl míru, aby tam do síní nebes přenesl tu jemu zde jen — zapůjčenou knihu života. *Černohouz.*

Kolik je ti let? Kníže jeden cestoval po říši své, aby poznal poddané své a jim dobře činil. Na cestách svých dorazil do jedné vesnice a tu vidí přede dveřmi domku stařečka zhřívati se na slunci. Vlasy jeho bílé jako sníh, tvář i čelo vráskami pokryté a při tom vlídnost, přívětivost a bodrost sama, tak že kníže přistoupiv, dá se do řeči s kmetem. „Příteli,“ táže se, „kolik je ti let?“ — S úsměchem na rtech vece stařec: „Dvacet.“ — „Kolik?“ táže se vladař s nevolí. „Stojíš jednou nohou na pokraji hrobu a ještě lžeš? Snad-li si ze mne šašky tropíš? Nevíš, že jsem já zeměpán?“ S úctou a vážným hlasem odpovídá stařec: „Co dím, je pouhá pravda a žádná lež. A kdybych měl hned v tu chvíli umřít, nemohl bych jinak mluvit; nemohl bych jinak říci, kdybych stanul před Pánem všech pánů, jenž nebe i zemi stvořil. Nebo teprva dvacet let jest tomu, co jsem počal žít pro věčnost, Bohu a Pánu svému. Těžká nemoc byla by mne málem do tmavého hrobu sklátila, i poznal jsem svou bídu a nahlédl, že jsem tak mnohá léta marně ztrávil. Než uzdravil jsem se a nemohu dosti díků činit Bohu za milost, že mi poprává času k polepšení a napravení. Dnes jest den mého narození; dnes právě jest tomu dvacet let, co jsem se obrátil.“ — Nuže, pozastavme se tu a uvažujme, kolik let asi nám jest? jak dlouho již jsme živi? Abychom ale důkladnou dostali odpověď, třeba nám věděti, co to jest živu býti. — Tedy poslyš! Jísti, pít, spát, pracovat, peněz dobývat, bohatnouti, procházeti se, jezdit, vozit se, smát se a hýřiti, tančiti a skákati, svět nechat běžeti a o Boha se nestarati atd., to není život. To znamená nežít. Tací lidé žijí podle těla — jako zvířata — duše pak jejich mrtva jest. Jsou jako skořápka ořeší, ješto na oko pěkná, jádro má nahnilé. Jsou to obílení hrobové, uvnitř plní puchu a prachu. — To znamená žít: když duše žije, prosta jsouc hříchu, usiluje a vynasnažuje se plnit vůli boží. — A hle, podle takového života počítají se léta. — Nuže, křesťane, zeptej se: „Kolik je mi let? jak dlouho jsem živ?“ Chtěje odpověď dáti k této otázce, netřeba ti nahlížeti do kalendáře, a sháněti se po dni tvého narození; nebo dle toho neřídí se život, nepočítají se léta. — Chceš-li dlouhým věkem se honositi a vysokým stářím se chlubit, musíš pobožně živ býti; a kolik let, měsícův a dní v nábožnosti a bázni boží, v milosti a službě Hospodinově jsi prožil: tolik let, měsícův a dní si můžeš počítati pro věčnost.

Den před smrtí. Praví mudřec: Čiň pokání den před smrtí!

A který jest den tento? a kdo ví, kdy zemře smrtí? — Král jeden pozval na velikou hostinu služebníky své, nikomu neoznámiv hodinu, v které se hodovati bude. Moudřejší se připravovali a ozdobovali, řkouce: „Ničeho se nedostává v domě královském; v každém okamžení může hostina být připravena, a my můžeme býti zavoláni.“ Pošetilci ale mezi nimi rozešli se, řkouce: „Až dotud ještě dobrá chvíle a než zavolají na nás, máme nazbyt času k přípravě.“ Najednou se volalo; i vešli ozdobení na hody; ale blázni posláni jsou. Tak sami se zbavili úcty. — Šalomoun praví: Odívej se po všecken čas v roucho bílé. Neboť i oděv tvůj pohřební jest bílý; připravuj se a v něj se každodenně odívej. Buď moudrý den před smrtí!

Smíření před smrtí.

V svatojirském chrámě blíž oltáře
skvostná rakev kníže České kreje;
Kněžstvo četné v rouše černém pěje
úpěnlivým hlasem ze žaltáře.

Z hradu Lysy, svého ze žaláře,
knížecí též vězeň k pohřbu spěje:
slepý Jaromír to! bez naděje
patřit na bratrské bledé tváře.

Na hrad přiveden, do chrámu kráčí,
hořké u rakve tam slze roní,
bratra zlého tělo jimi smáčí.

Odpouští mu těžkou jeho vinu,
kolena k modlitbě za něj kloní,
an lid pláče při tak krásném činu.

Kdož u rakve svého nepřítele,
může kojit ještě v srdci hněv?
Sebe prudší utiší se krev
a duch míru vládne v klidném těle.

Komu studené se lůže stele
a se rubáš chystá za oděv:
ach, tu lítý mohl by jen lev
řvátí záštím smrti u postele.

Mroucí nežádá než jedno věno:
odpouštěje živým prosí jen,
by i jemu bylo odpuštěno.

Nikdo smíření na soudný den
neodkládej; neb v tu hrůzy dobu
Pán jen křehkost odpustí — ne zlobu!
Fr. Kamenický: Lilije a růže.

Příklady.

1. Péči o svou duši měli:

Josef eg., jenž nesvolil k těžkému hříchu, řka: „Kterak bych mohl to zlé učiniti a hřešiti proti Bohu svému? I. *Mjž.* 39.

David těžce zhřešil, však činil upřímné pokání.

Daniel a tři mládenci v Babyloně raději největší muka podstoupili, než by se klaněli obrazu a hřešili proti Hospodinu. *Dan.* 3.

Šlechetná *Zuzana* nechtěla hřešiti před obličejem Páně. *Dan.* 13.

Eleazar a matka se syny Makab. raději umřeli, než by proti zákonu božímu jednali.

Maria, matka Ježíšova vroucně od mladosti Bohu sloužila.

Maria Magd., sedíc u nohou Páně, poslouchala slova jeho Kristus sám o ní pravil: Maria nejlepší stránku sobě vyvolila. *Luk. 10.*

Zacheus činil pokání; nebo polovici statků dal chudým a koho oklamal, navrátíl čtvernásob. *Luk. 19.*

Lotr na pravici obrátiv se, řekl k Ježíšovi: „Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého!“ I řekl mu Ježíš: „Amen, pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji!“ *Luk. 23.*

Sv. apoštolové všecko opustivše, šli za Ježíšem; z lásky ku Kristu mnohá muka snášeli a smrt podstoupili.

První křesťané trvali v učení apoštolském a na modlitbách i s nebezpečenstvím života shromažďovali se k požívání večeře Páně.

Všickni *sv. mučéníci* život pro Krista dali, aby duši zachovali.

Nesčíslný počet *sv. vyznavačů* především o spasení duše své péči měli. (Příklady jednotlivých křesťanů viz díl I. str. 263—266.)

Péči o tělo i o duši měli v nemoci i při smrti:

Neduživci a churavci staré úmluvy.

Job byl muž velmi nábožný a bohobojný; však Bůh na něj přetěžká soužení dopustil; konečně bolestnou nemoc: raněn jest t. nežitem od paty nohy až do vrchu hlavy, tak že nemaje nikde odpočinutí, na hnoji seděl. Jeho vlastní manželka posmívala se trpělivosti jeho. On ale řekl k ní: „Jestliže dobré věci brali jsme z ruky boží, proč bychom i zlých nepřijímali?“ — Poněvadž *Job* u velikých bolestech a souženích ve své nábožnosti a trpělivosti setrval, Bůh mu dal předešlého zdraví a vše, cožkoli ztratil, dvojnásobně. *Job 1. 2. 19. 42.*

Náman, kníže vojska krále syrského, byl muž bohatý ale málomocný; vedle řeči proroka Elisea umyl se sedmkrát v Jordáně a očištěn jest. *IV. Král. 5.*

Ezechiáš, král, roznemohl se až k smrti; i přišel k němu *Isaiáš* prorok a řekl mu: „Toto praví Hospodin: Zřid' dům svůj, nebo umřeš a nebudeš živ!“ *Ezechiáš* obrátíl tvář svou k stěně a modlil se k Hospodinu, řka: „Prosím, Hospodine, rozpomeň se medle, kterak jsem chodil před tebou v pravdě a v srdci dokonalém a což jest líbého před tebou, činil jsem.“ — I plakal *Ezechiáš* pláčem velikým. A prvé než vyšel *Isaiáš*, stala se řeč Hospodinova k němu, řkoucí: „Navrať se a rei *Ezechiášovi*: Toto praví Hospodin: Slyšel jsem modlitbu tvou a viděl jsem slzy tvé, a aj, uzdravím tebe, třetího dne vstoupíš do chrámu Hospodinova; a přidám ke dnům tvým patnácte let.“ A stalo se. *IV. Král.*

Tobiáš jednoho dne přišel domů od pochovávání celý unavený, vrhl sebou podle stěny a usnul. A když spal, spadlo mu cos z hnízda vlaštovčího na oči a oslepl. Toto pak soužení proto naň dopustil Bůh, aby potomkům byl příkladem trpělivosti, jako sv. Job. — Mladý *Tobiáš* vzal, jak mu anděl přikázal, žluč rybí a pomazal oči otce svého. I počalo bělmo s očí jeho jíti a hned zraku zase nabyl. — Byl pak živ ještě 42 let v radosti a bázni boží. *Tob.* 1—14.

Naproti tomu *Aza*, jenž roznemohl se přetěžkou nemocí, nehledal Hospodina, ale více doufal v lékařské umění. I umřel léta 41. kralování svého. II. *Par.*

Když král *Antioch* jel do Jerusaléma, chtěje z města nadělati hrobů pro židy, popadlo ho na cestě ukrutné bolení a nadto prudce jeda, spadl s vozu a tak těžce se obrazil, že se na všech údech hrozně trápil. Z těla bezbožníka toho červi se prýštili a maso s něho za živa padalo. Tu počal od veliké pýchy své přestávati a ku poznání sebe přicházeti: — i slíbil, že Židům největších svobod udělí i sám židem bude. Než stalo se, jakož i sám s jinými nakládal: V cizé zemi bídnou smrtí život dokonal. II. *Mak.*

Nabuchodonosor pro svou pýchu svržen mezi hovada; však obrátiv se k Bohu, přišel zase k rozumu a k slávě královské. *Dan.* 4.

Nemocní nového zákona, jichžto Pán Ježíš vroucně se ujímal a mnohé hojil, což k nemalé útěše slouží všem neduživým. — Celé zástupy nemocných a posedlých. *Mat.* 4, 24.; 15, 29. 30.; 19, 2.

Malomocný. *Mat.* 8, 2. 3. *Mar.* 1, 40. *Luk.* 5, 12.

Deset malomocných. *Luk.* 17.

Služebník setníkův. *Mat.* 8, 5. 6. 13. *Luk.* 7, 1.

Petrova švegruše a mnohé jiné. *Mat.* 8, 14—16.

Šlakem raněný. *Mat.* 9, 2—7. *Mar.* 2, 3—13. *Luk.* 5, 18—26.

Žena 12 let krvotok trpící. *Mat.* 9, 20—22. *Mar.* 5, 25—34. *Luk.* 8, 43—48.

Dva slepci u Jericha. *Mat.* 9, 27—30. Hluchoněmého a slepého.

Žena po 18 let nemocí sklíčená. *Luk.* 13, 10—13. *Mar.* 7, 31.; 8, 22.

Vodnatelný. *Luk.* 14, 2—4. Mrtvicí raněného. *Luk.* 5, 17.

Muž s rukou uschlou. *Mat.* 12, 10. *Mar.* 3, 1—5.

Syn králíka v Kafarnaum. *Jan* 4, 46..

Nemocný po 38 let u rybníka bravného. *Jan* 5, 5—19.

Mocí Pána Ježíše i svatí apoštolové nemocné uzdravovali. *Luk.* 19, 1—6.

Petr a Jan uzdravili žebráka chromého u dveří chrámových, kteréž slovou krásné. *Sk. ap. 3, 1—9.*

Petr nesčíslných churavců. *Sk. 5, 15.* Eneáše v Lidě. *Sk. 9.*
Ananiaš na Šavla — Pavla — vložil ruce a on přijal zrak. *Sk. 19, 12.*

Pavel chromého v Listře. *Sk. 14.*

Příkladové ze životů svatých.

Všickni *sv. apoštolové* — mimo *sv. Jana* — a všickni *sv. mučéníci Páně* statečně muka snášeli a pro Krista smrt podstoupili; a mnozí *sv. vyznavači* dlouhou a bolestnou nemocí sklíčení, se vši trpělivostí do vůle boží se oddávajíce pobožně umírali.

Sv. Martin cítě v 80. roce věku svého, že daleká není smrt, po které toužil, zvěstoval bratřím, že mu poslední hodinka nastává. Vida proto bratří zarmoucených, jal se modliti, řka: „Pane, potřebí-li mne ještě lidu tvému, práce se neštítím. Buď vůle Tvá!“ Zatím přibývalo nemoci. Svatý stařeček neustále se modlil, leže na zemi, posypané popelem. Učeníci chtěli mu alespoň trochu slámy podestlat, aby tak tvrdě neležel. I řekl k nim: „Křesťanu nesluší jiné lože smrtelné, než země posypaná popelem!“ A tak umřel.

Sv. Jarolím býval často nemocen, ale při tom trpělivý. „Ach, trpme,“ říkával, „trpme tak mnoho, jak se Pánu líbí. O jak šťastný bych byl, kdyby bolesti shladily hříchy mé!“

Sv. Řehoř Vel. píše *Evlogiovi*, patr. alexandr., o svých nemocích takto: „Nyní jsou již skoro dvě leta, co jsem nevyšel z pokoje. Nemoc má působí mně tak veliké bolesti, že časem nenačázím dosti síly k snášení jich. Avšak našel jsem dobrý prostředek k zachování trpělivosti; totiž, abych vždycky před očima měl kříž Ježíše Krista a své nesčíslné hříchy.“

Sv. Pavla říkávala: „Když nemocna jsem, silna jsem. Zdali div jest, že tělo z hlíny soužení snáší. Čekejme jen, až přijde čas, kde smrtelnost promění se v nesmrtelnost. — Budeme-li s Kristem trpěti, budeme se radovati s ním.“

Když *sv. Augustin* před smrtí do nemoci upadl, rozpomenul se na rozkaz boží: „Cti lékaře pro potřebu“ (*Sir. 38, 1.*), ihned rozkázal, aby povoláni byli lékaři, aby, kdyby vůle boží byla, ještě se pozdravil a Bohu dále sloužil. —

Sv. Řehoř Naz. rozstonal se těžkou nemocí, o níž píše takto: „Nemoc má působí mi mnoho bolestí, ale zároveň také mnoho radostí. Netěším se, že bolesti mám, ale že mohu jiným býti učitelem

v trpělivosti. Nemoha býti bez bolesti, chci aspoň, aby mi bolest byla užitečná, i naučila mne věci odporné trpělivě snášeti a za trpké hodiny Bohu vzdávati díky, nejinak, než za radostné. Jsemť cele tím jist, že nemůže býti leč moudré a dobré, cožkoli nás z dopuštění moudrosti boží potkává.

Sv. *Jan Zlatoústý* při častých bolestech říkával: „Za vše Bohu čest a chvála!“

Sv. *Markéta*, královna skotská, v 46. roce věku svého upadla do těžké nemoci, jež trvala po šest měsíců; ale snášela bolesti své s přepodivnou trpělivostí, až sv. duši vypustila.

Sv. *Lidvina*, majíc let 15, navštívena jest od Boha nemocí, v které všecku krásu ztratila, což Bůh pro bezpečnost ctnosti ráčil způsobiti. Nemoc její, velmi bolestná, trvala po 38 let. První čtyry léta byla poněkud tesklivá a těžce bolesti snášela, pak ale uvažujíc muky svého Spasitele, bývala velmi trpělivá, až ji vysvobodil Pán ze strastí vezdejších a povolal ji do slávy nebeské dne 14. dubna 1433.

Sv. *Teresie*, jsouc věrnou milovnicí kříže Kristova, žádala sobě vysoce, aby nikdy nebyla bez utrpení. A Bůh žádost její vyslyšel. Po 40 roků sotva jedinkou hodinu byla zdráva a bez bolesti. Než při všech útrapách nebylo při sv. panně znamenati nikdy té nejmenší netrpělivosti. „Pane můj,“ vzdychávala, „buď trpěti mi dej, aneb umřítí!“

Sv. *František Sal.*, onen obraz tichého a trpělivého Ježíše Krista, nebědoval nikdy v nemoci, ale hotov byl trpěti, proto že to byla vůle boží.

Mezi ctnostmi sv. *Vincence* stkví se zvláště jeho trpělivost v nemoci. — Při všech bolestech bolavých nohou nebylo slyšeti ani vzdechnutí ani jakého stýskání; oko jeho bylo stále jasné a řeč přívětivá. „Či nesluší,“ říkal, „aby vinný trpěl? Nemá-li Bůh činiti, co se mu líbí?“

Více příkladů trpitelů viz v knížce *Milosrdný Samaritán* od V. Štulce.

II. Povinnosti vzhledem těla i duše bližního.

Křesťan má také o tělo i o duši svého bližního pečovati. Tudíž

1. má v nebezpečenství života bližního chrániti; v nouzi má chudému k obživě a v nemoci ku zdraví býti nápomocen.

2. Má důstojnosti lidské každého člověka bez rozdílu si vážiti. Má bližnímu napomáhati ku vzdělání rozumu, k ušlechtění srdce

a vůbec k ctnostnému, pobožnému životu — ku spasení — a sice: poučováním, napomínáním, bratrským káráním, ano v čas potřeby, má-li k tomu moci a práva, spravedlivým a mírným trestáním, zvláště pak, což nejlépe působí, svým dobrým příkladem. Proto

3. má křesťan, ohled bera na křehkost svého bližního, před ním všeho zlého se chránit, a zvláště, komu představen, *má dobrým příkladem předcházet.*

4. Aby šetřil těla i duše bližního, má křesťan *s každým zachovati pokoj a svornost*, i s těmi, kteří mu ublížili.

5. Abychom se *krátce* vyjádřili, má křesťan, prohlédaje k pátému přikázání, bližnímu *tělesné i duchovní skutky milosrdné prokazovati* (o nichž se v části poslední jednati bude).

K 4. *Sem patří vzájemné povinnosti příbuzných a přátel.*

a) Sluší se mezi křesťany, aby zvláště bratří a sestry, přátelé — pokrevní a příbuzní, — domácí a sousedé, v pokoji a svornosti živi byli, aby vespolek dobře se snášeli, přívětivě a laskavě k sobě se měli, jeden druhému aby neubližovali, nekřivdili, nýbrž všecko dobré si přáli a všemožně se podporovali.

b) *Od příbuzenství se rozeznává přátelství*, ježto jest spojení dvou neb více osob — byť i nebyly příbuzny — svazkem obzvláštní vzájemné úcty, důvěry a lásky. — Slova přítel, přátelství, často se užívá ve smyslu nevlastním: Znamená totiž často pouhou náklonost a přízeň neb spojení osob za rozličnými záměry. — Spolek, jenž má účel nemravný, není pravé přátelství. Přátelství musí na bázni boží a na ctnosti se zakládati, sice nemůže trvati. — Přátelství mezi osobami rozličného pohlaví přechází v lásku tělesnou. — Pravé přátelství má velikou cenu, ješto život lidský zpříjemňuje a ušlechťuje i pomáhá, že přátelé snáze dosahují svého cíle a povolání. —

Pravidla k zachování přátelství. Když volíš přítele, buď opatrný, zkoušej s rozvahou jeho vlastnosti; zda-li jednoho je s tebou smýšlení, stejných zásad; je-li srdce jeho otevřeno bázni boží a ctnosti. S člověkem, na jehož věrnost a stálost bys nemohl se spolehnouti, nevcházej v přátelství. Nebuď ale příliš úzkostlivým, sice na celém světě nenajdeš přítele; nebo všickni jsme chybám podrobeni. — Neuzavírej přátelství s osobami rozličného pohlaví, věku a povolání.

Zachovávej přátelství svatě: všeho se chraň, čím by se mohlo porušiti a hled, by stále bylo vroucnější a duši prospěšnější. Buď k příteli upřímný, přívětivý a laskavý beze všeho pochlebo-

vání. Nežádej na něm nic nemravného, aniž od něho k věcem hříšným svěsti se dej. — Když přítel pochybil, upřímně ho napomeň; však i ty přijímej ochotně rady jeho a napomenutí. Slova přítele přísně nevaž; pak-li v čem ti ublížil, mile odpusť; sám-li jsi ho rozhněval, hned se smířiti hleď. — Zachovej povždy tajemství svého přítele, v štěstí i v neštěstí budiž mu věrným. — Svazek přátelský stále oživuj a za přítele k Bohu se modli. — *Neruš přátelství* lehkomyšlně, leč když toho třeba, je-li nebezpečno tvému spasení. — Však i potom měj se k bývalému příteli laskavě; nežehrej, nepomlouvej i chraň se, bysi z přítele nestal se nepřitelem.

P r ů p o v í d k y.

Těž o bratra péči měj,
zdraví jeho ostříhej.

Bližního vždy k Bohu veď,
uč a příkladem ho řeď.

Chceš-li ctnosti v srdce síti,
sám musíš se ctností skvíti.

Z louky tam jen kyne kvítí,
kde lahodně slunce svítí.

Chceš-li tělo zachovat,
těž i duši bratra ctíti,

hleď s ním v míru obcovat,
v svornosti a lásce žítí.

Bratří a sestřičky, vždy se v lásce mějte,
co je příjemného, všichni jen si přejte;
když pak vás bolestná nehoda potkává,
ať tu srdce vaše účastenství brává.

Když bratří žijí v lásce, v svornosti,
Bůh na ně hledí s nebe s radostí.

Přítele si vždycky važ, jako bratra svého,
neb je strážce ctnosti tvé, strůjce blaha tvého.

Sousedé, vždy v lásce, v svornosti jen žíte;
nebo že je v hádce soužení, to víte.

Slova písma: Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy číňte jim. *Mat.* 7, 12.; srv. *Tob.* 4, 16. Žádný nehledej, což jest vlastního jeho, ale raději toho, což jest druhého. I. *Kor.* 10, 24. Potom jsme poznali lásku boží, že on život za nás položil; i my tedy máme za bratří život klásti. I. *Jan* 3, 16. Neopouštěj plačících potěšením a s kvílícími choď; nebo pro takové věci utvrzen budeš v milování. *Sir.* 7, 38. Prosícimu tebe dej mu, a od toho, kdo by chtěl vypůjčiti od tebe, neodvracuj se. *Mat.* 5, 39, 42.

Neumělé učte svobodně. I. *Esdr.* 7, 25. Rtové spravedlivého vyučují mnohé. *Přísl.* 10, 21. Muž umělý mnohé naučí i duši své líbezný jest. *Sir.* 37, 22. Dej příležitost moudrému a bude prospívatí moudrostí. *Přísl.* 9, 9. Učte a napomínejte sami sebe žalmy, zpěvy a písničkami duchovními. I. *Kol.* 3, 16. Prosíme vás, bratří,

trestejte nepokojné, potěšujte malomyslných, přijímejte nemocné, trpělivě se mějte ke všem. I. *Tes.* 5, 14. Potresci moudrého a bude tě milovati. *Prísł.* 9, 8.; 17. 10.; 29, 15. Zhřešil-liby proti tobě bratr tvůj, potresci ho; a bude-li toho želeti, odpusť mu. *Luk.* 17, 3. *Jak.* 4, 19. 20. Ti, kteří hřeší přede všemi, trestej, aby i jiní bázeň měli. I. *Tim.* 2, 20.; *Mat.* 18, 15.

Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce, jenž jest v nebesích. *Mat.* 5, 16. Jeden každý z vás zalibuj se bližnímu svému k dobrému, ku vzdělání. *Řím.* 15, 2. Opatrujme dobré ne toliko před Bohem, ale také před lidmi. II. *Kor.* 8, 21. Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků. *Tit.* 2, 7.

Pokoj mějte mezi sebou. *Mar.* 9, 49. Může-li to býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj mějte. *Řím.* 12, 18. Usilujte zachovati jednotu ducha ve svazku pokoje. *Ef.* 4, 3. Oblecte se jako vyvolení boží, svatí a milí, v milosrdenství, dobrotivost, pokoru, mírnost, trpělivost. *Kol.* 3, 12. Nezpomínej na každou křivdu bližního svého a žádnému nečiň v skutcích křivdy. *Sir.* 10, 6. Neodpírej zlému, ale udeří-li tě kdo v pravé líce, nasad' mu raději i druhého. A tomu, kdo se s tebou chce souditi a sukni tvou vzíti, nech mu raději i pláště. *Mat.* 5, 39. Milujte nepřátely své. . . . *Luk.* 6, 35. Hle, jak dobré a utěšené, když přebývají *bratří* v jednotě. *Žlm.* 132. Ve třech věcech líbí se duchu mému, kteréžto schváleny jsou před Bohem i před lidmi: Svornost bratří a milování bližních, pak muž a žena dobře se snášející. *Sir.* 25, 1. Muž milovný tovaryšstva, lepší přítel bude než bratr. *Prísł.* 18, 24. Kdo se bojí Boha, spolu bude míti přátelství dobré; nebo podle něho bude přítel jeho. *Sir.* 6, 17. Přítel věrný jest obrana mocná, a kdož jej nalezá, nalezá poklad. *Sir.* 6, 14—16.; 25, 12. Neopouštěj přítele starého, nebo nový nebude jemu roven. *Sir.* 9, 14.; 20, 25.; 22, 35.; 27, 17.; 37, 6.; 41, 28.

Výroky svatých: Všecka k bližnímu láska záleží v tom, abys dobro, jehož přeješ sobě, přál i bližnímu Sv. *Prosper.* Všecky bližní milujeme jako sebe, když o jich dobré mravy, o dosažení věčného života, o jich spasení jako o své pečujeme, a jakož nám aby spomoženo bylo, žádáme, podobně také jim spomaháme. *Týž.* Jsouť mnozí dobročinnosti způsobové: Netoliko kdo lačnému poskytuje pokrm, žíznivému nápoj, nahému šat, cizincovi přístřeší, nemocnému návštěvu ., slabému podporu, slepému vůdce, zarmoucenému útěchu, nezdravému léku, bloudícímu cestu, pochybu-

jícímu radu, a cožkoli jest komu potřeba: nébrž i ten almužnu dává, kdo promíjí hřešícímu, kdo napravuje ranami a trestem nad kým moc má, protože prokazuje milosrdenství. Sv. *August.* Není to méně milosrdné, vyučovati ducha vědomosti, nežli poskytovatí pokrmu tělu. Sv. *Bernard.* Dvojí jest *almužna: jedna tělesná*, když totiž nuznému uděluješ, cokoliv ti možno, *druhá duchovní*, když odpouštíš, od koho jsi byl uražen. Sv. *Isidor.* Milosrdenství k bližnímu záleží v udělování almužen, ve snášení zlých a v napravování nevědomých. *Petr Ravenat.* Boha-li poctiti se snažíš, nemůžeš lépe toho docílití, jako pracuje na spasení lidském. Sv. *Vavř. Just.*

Neznám já rady lepší, jako když hledíš *příkladem* svým bratra poučiti co by se mělo a co nemělo díti, radě ne slovem a jazykem, ale skutkem a pravdou. Sv. *Bernard.* Mocnější jsou příklady než slova a úplněji se pečuje skutkem než hlasem. Sv. *Lev.*

Není nad *pokoj*, jímžto všecken svár mezi nebeštany i pozemšťany upokojen bývá. Sv. *Ign. Ant.* Kde svornost, tam dobrého hojnost. Sv. *Jan Zl.* Když muž i žena i děti i domácí v pokoji žijí, co jest takový příbytek, leč skrovné nebe? Kde však mezi nimi panuje nesvornost, tam jest veliké peklo. Sv. *Tom. Vil.*

Přátelství jest předně společné milování; pakli takové není, ani přátelství není; za druhé jest k tomu potřebí, aby jeden o druhého lásce věděli; pakli by nevěděli, bylo by to milování, ne přátelství. A za třetí musí v tom býti společné obcování a to jest základ všeho přátelství. Sv. *Frant. Sal.* Ono přátelství jest pravé, kteréhož neuzavírá prospěch v hospodářství, aniž pouze tělesní přítomnost, ani podvodné pochlebnictví, nýbrž bázeň boží. Sv. *Jeroným.* Pravé přátelství povstává toliko mezi dobrými, ve zlém přátelství býti nemůže. *Kasian.* Přátelství, jenž přestati může, nebylo nikdy přátelství pravé. Sv. *Jarolím.* Ne každý, kdo šanuje, jest přítelem, a kdo zraňuje nepřitelem. Lépe jest s přísností milovati, než s vlídností klamati. Sv. *August.* Přátelství podle těla, nejsouc spojeno smyslem duchovním, velmi snadno se rozpadává. Sv. *Diadochus.* Čím starší, tím jest přátelství bezpečnější. *Kasian.* V štěstí mnoho přátel míti budeš; v neštěstí se tě jeden ledva přidrží. Ale Boha před očima maje, bez útěchy nebudeš. Nelíbíš-li se Bohu, přátelé nic ti platni nejsou. Bl. *Tom. Kp.*

Připodobnění. Jako se ve zdi kámen kamenem drží, tak i ve stavení duchovním; v církvi Kristově jeden druhého má snášeti a podporovati. Sv. *Řehoř.* Oheň musí se živiti, nemá-li zhasnouti, a

pokrm lásky k bližnímu jsou skutky dobročinnosti. *Lohner*. Milosrdnost jest matkou laskavosti, závdavkem lásky, svazkem vši přátelské náklonnosti. Sv. *Řehoř Nis*. Spasení jediného kteréhokoli člověka nechať jest více tobě, než-li veškeří pokladové celého světa. Sv. *Ignác Loj*. Jako jest duše lepší než tělo, rovněž nad ty, kdož nuzným peníze a jmění poskytují, větších odměn hodni jsou oni, kteří nedbalé a zahálčivé napomínáním a ustavičným naučováním na pravou cestu uvádějí. Sv. *Jan Zl*. Jako léky v nemoci, podobně působí kárání na hříchy. Sv. *Basil*.

Dlouhý výklad, krátký příklad. — Pořádekto nejkrásnější a nejspasitelnější, abys brímě, kteréž k nešení vykládáš, nesl prvější a sebou samým poučoval, kterak by měli jiní spravováni býti. Sv. *Bernard*.

Pokoj. Kteří vcházejí v rady pokoje, za těmi jde radost. *Přísl. 15*. Nad lásku není nic sladšího, nad pokoj nic příjemnějšího. Sv. *Ambrož*. Uvažujeme-li jednotu a shodu v přírodě, vidíme, že jsme údové jednoho těla. Jako z rozmanitých nástrojů hudebních vychází souzvuk, tak mohou i lidé rozličných povah se shodovati. — Všecka kolečka v hodinách točí se k jednomu cíli, tak budiž i ve společnosti lidské. *Lohner*. Stromy, jež na zimu opadaly, s jara zas pučí, kvetou a ovoce nasazují: tak trpělivě snášej svárlivých; trpělivost přináší růže. *Týž*.

Přátelství. Měj mnoho pokojných ale rádce měj z tisíce jednoho. *Sir. 6*. Železo železem se ostří a člověk zostřeje tvář přítele svého. *Přísl. 27*. Kdo hází kamenem na ptáky, sežene je. Tak i kdo pomlouvá přítele, ruší přátelství. *Sir. 22*. V masti a v rozličných vůních kochá se srdce: tak dobrou radou přítele oslazena bývá duše. *Přísl. 27*. Přítel věrný jest obrana mocná — lékařství života. *Sir. 6*. Víno nové a přítel nový sstará se, a s chutí je píti budeš. *Sir. 9*.

Staří chtějí přátelství zobraziti, v tato je odívali slova: „Léto a zima, blízko a daleko, smrt a život.“ To jest: přátelství nezná zapomenutí ani v štěstí, ani v neštěstí, ani na blízku, ani v dáli, ani v životě ani v smrti. Sv. *Frant. Sal*. Přátelství jest svazkem všechněch věcí. Sv. *Ambrož*. Přítel polovička duše. Sv. *Řehoř*. Dešť mírný prospívá rolím v každém čase; v čas sucha jest ale nejprospěšnější; tak i návštěva přítele vždycky příjemná, nejpríjemnější však v nějaké tísní. Sv. *Jan Zl*. Láska jest ranní stín; každým okamžením se menší; přátelství jako stín večerní roste, až slunce života zajde. *Lafont*. Přátelství jako hlíněnou nádobu snadno roztlouci, ale

těžko popraviti. — Falešný přítel podobá se třtině, ježto na pohled silná, předce podpory ti neposkytá. — Jako zlato a stříbro spájené v ohni se loučí, tak mnohý přítel přítele v nouzi opouští. *Lohner.*

Přísloví: Jak ty jiným, tak oni tobě. — Jaká půjčka, taková oplátka. — Člověk člověkem žije, ryba rybou. — Strom se podpírá o strom, člověk o člověka. Člověk všady má své vady. — Lidé jsou lidé. — Nikdo bez chyby není. — Kde svornost tam boží hojnost. — Kde svornost, tam Bůh přebývá. — Dobře ustoupiti, kde zniku není. — Otep nepřelomíš, než po prutu všecko zlámeš. — Chléb s solí s dobrou volí. — Dobrá vůle koláče jídá. — Moudrý ustoupí. — Povolnost přátely činí. — Při svorné vůli jde vše do hůry. —

Bližší košile než kábat. — Svůj svého želí. — Dobré bratrstvo nad bohatstvo. — Přátel mnoho, ale upřímných málo. — Od přítele i rány milé. — Soused i za přítele stojí. — Lepší blízký soused než daleký přítel. — Soused dobrý klenot drahý. — Ruka ruku myje a budou obě bílé. — Noha nohu podpírá a stojí obě dobře. — Kdo chce užít dobré vůle, musí pokusit mnohé nezvůle. — Strpení přináší spasení. — Trpělivému všecko na dobré vyjde. — Pomine trýzeň, nastane přízeň.

Příklady.

a) Péči o tělo bližního měli:

Abraham, jenž prosil Hospodina za Sodomské, aby nezahynuli.

I. *Mojž.* 18.

Josef eg. uchoval svou moudrostí jak Egyptčany, tak otce i bratří od hladu.

Mojžíš vyprostil lid israelský z poroby egyptské.

David přemohl Goliáše a tak sprostil své rodáky nepřitele.

Kristus Ježíš, chodě ve své vlasti z místa na místo, všudy dobře činil, lačné krmil a nemocné uzdravoval. Viz svrchu str. 304.

Podobně sv. *apoštolové* uzdravovali nemocné. Viz svrchu str. 305.

b) O nemocné péči měli:

Josef eg. navštívil se svými syny nemocného otce. I. *Mojž.* 48.

Ochoziáš, král Judský, navštívil nemocného Jorama. IV. *Král.* 8.

Elizeus roznemohl se a umřel, i přišel k němu Joas, král israelský, a plakal nad ním. IV. *Král.* 13.

Mladý Tobáš měl o svého slepého otce péči. *Tob.*

Setník pohanský péči měl o nemocného služebníka. *Mat.* 8.

Sv. *Pavel* byl starostliv o zdraví svého učenníka *Timothea*.
I. *Tim.* 5, 23.

c) Příklady svatých, kteří v obzvláštních nemocích za nás orodují:

Na bolest hlavy trpěli: ss. Jan Zl., Theodor, Hugo, Lidvina, František Xav.

Na kašel a neduživost plicní: sv. Romuald, blahosl. Beda, sv. Plato, mnich.

Na žaludek stonali: ss. Řehoř Vel., Jan Zl.

Na úplavici: ss. Bernardin, Ignác, František Xav. ...

Na dávení krve: sv. Gorgonia, sestra sv. Řehoře Naz.

Na raka: ss. Aldegunda a Galla, vdova.

Na dnavost čili suché lámání: ss. Řehoř Vel., Romula, Julian, mučeník z Alexandrie, Ludger.

Na vodnatelnost: ss. Benjamín, řeholník, Lidvina.

Na zimniční horečku: ss. Jan Zl., Aldegunda, Teresie, František Solano.

Vředy se trápili: ss. Makrina, sestra sv. Basilia, Daniel Stylites, Lidvina, panna, Diodor a Maurus, bratří, Joachym, řeholník.

Na slepotu a bolení očí: ss. Gerard, hrabě, Spes opat, Lidvina.

Na bolesti nohou otevřených: ss. Bernard, Benedikt, Pelhřím a j.

d) Příklady křesťanů milosrdných k nemocným:

Církev katolická po všechny věky pečovala a pečuje o chudé a nemocné, pro něž zakládala mnohé nemocnice (špitály) a pobožné řády, jichžto hlavní povolání jest opatrovati nemocné. — Za našich časů nejvíce rozšířeny jsou kláštery milosrdných bratří a sester. Také jednotlivci z křesťanské lásky nemocných ošetřovali a dosud ošetřují.

Sv. *Františka Šant.* mívala největší zalíbení v tom, když mohla nemocným sloužiti a o zdraví jejich pečovati. V neděli a ve svátek po službách božích nebyla jinde k nalezení než u nemocných, jimžto lékmi, pokrmy a posluhováním ochotně pomáhala, jich těšila a k trpělivosti vzbuzovala.

Sv. *Kamil* založil řád k obsluhování nemocných. Dlíti v nemocnici, a nemocným dnem i nocí posluhovati, to býval pokrm jeho nejchutnější, to práce mu nejmilejší. Žádné nesnáze se neštít, žádného nebezpečství se nehrozil, těm nejnižším službám rád se podrobil, všem všechno učiněn jest; nebo v každém churavci samého Ježíše viděl a ctil.

Sv. *Ludvík*, král Francouzský, často nemocné navštěvoval a

těšival, čeho jim třeba bylo, ze svých důchodů zaopatřoval, ano svýma rukama pokrmy a léky jim podával, a právě otcovskou péčí o jich uzdravení na jevo dával.

Sv. *Štěpán*, král uherský, často nepoznán samojediný noční dobou nemocnice navštěvoval, nemocným vlídně posluhoval, ano všecky povinnosti lásky jim prokazoval.

Sv. *Karel Boromejský*, arcibiskup milánský, když roku 1576 morová rána zuřila, ukázal světu, co láska křesťanská může působiti. Kázal totiž nemocné na předměstí do jednoho prostranného domu odnésti, ustanovil obsluhovatele a hrobaře i dal vlastní peřiny, prostěradla a jiné potřebné náradí. Všecko stříbro své proměnil v peníze, aby nemalé vydání každého dne zapraviti mohl. Všude byl co dobrý pastýř první se svou radou a pomocí. Dva sloužící jeho bez ustání chodili s pokrmy a penězi, aby okamžitě kde nejvíce třeba, pomohli a kde největší bída, zprávu dali. I byla péče toho muže božího tak veliká, že jakkoliv počet nemocných byl znamenitý, předce si žádný na nedostatek obsluhy nemohl důvodně naříkati. Když na vroucí a pokorné modlitby jeho konečně metla boží odvrácena byla, byl sv. Karel v arcibiskupském chrámu jako osvoboditel města s nevýslovným plesáním uvítán a pozdraven.

Sv. *Jan, boží* nazván, s nevyslovitelnou horlivostí se snažil svým spolubratřím v utrpení polehčovati, obzvláště pak mu opatrování nemocných na srdci leželo. Pracoval všemožně, by jen peněz vydělal, žil co nejskrovněji mohl a shromažďoval almužny, aby nuzným a nemocným pomáhati mohl, a tak podařilo se mu, že roku 1534 pro chudé nemocné první nemocnici zřídil v městě Granadě ve Španělich. Brzo se podobné nemocnice pro chudé také jinde zakládaly a učení sv. Jana se do nich uváděli. Tak povstal řád milosrdných bratří.

Sv. *Alžběta*, králevička uherská a příkladná choť hraběte Hesseského, mívala největší útrpnost s malomocnými, jichž tenkrát po všech zemích zhusta bývalo. Alžběta neštítala a nebála se hrozné nakažlivé nemoci ani dost málo; sedávala u bídníků těchto, těšíc a napomínajíc je k trpělivosti a k důvěře v Boha. Churavci, nejvíce touto nemocí zohaveni, bývali od ní s obzvláštní bedlivostí ošetřováni. Sv. kněžna je umývala a líbala pokorně ohyzdné rány jejich. Odměnou byly jí na světě mnohá trápení. Umřel jí milovaný choť, načež světice vyhnána z hradu a zboží svého, s dítkami pomoci hledati musela. — Trpkou tuto zkoušku podnikla ochotně s vděčnou radostí. Později došla sice ochrany proti násilníkům; však sama

odřekla se světa, oblíbila si kázeň sv. Františka, věrně sloužila Bohu a dobře činila lidem, zvláště nemocným, až do smrti — 19. listopadu 1234. Dle jména jejího založen zvláštní řád ctihodných panen Alžbětinek k opatrování nemocných.

Příklady.

e) Péči o duši a o spasení bližního měli:

Mojžíš, jenž z vůle boží dal lidu přikázání, zřídil služby boží.

II. *Mjž.* 19. 20.

David mnoho žalmů složil, aby lid mohl slaviti Hospodina.

Šalomoun vystavěl a posvětil pro celý národ chrám Jerusalemský.

Proroci starého zákona lid vyučovali a drželi v bázni.

Sv. Jan křtitel kázal a křtil lid na poušti.

Kristus Ježíš přišel hledat a spasit, což bylo zahynulo. *Luk.* 19.

Sv. apoštolové z rozkazu Pána Ježíše kázali evangelium všem národům; z nichžto sv. Pavel nejvíce pracoval o spasení národů, jak sám o sobě píše: „Jsa ode všech svoboděn, učinil jsem se všech služebníkem, abych více jich získal. Učiněn jsem mdlým jako mdlý, abych mdlé získal. Všechněm všecko učiněn jsem, abych všecky k spasení přivedl. *I. Kor.* 9, 20—22.

Církev katolická po všecky věky měla a má péči o duchovní vzdělání a spasení věřících, jichžto po celém světě vyučuje a ku blahu spravuje. — Aby i pohanstvo získala, zřídila zvláštní ústav pro misionáře — propagandu.

Tak zvaná *propaganda* — congregatio de propaganda fide — jest ústav duchovní, jež papež Řehoř XV. r. 1622 v Římě k rozšiřování katolického náboženství mezi pohany a nekatolíky zřídil. Ústav ten řídí sbor, který skládá se z 18 kardinálů, 2 prelátů, 1 řeholníka a 1 úředníka, kteříž každý týden jednou za předsedáním papežovým rokují. Ústav řečený přijímá a opatruje proselity a duchovní u vyhnanství žijící. Také od času papeže *Urbana* XVIII. r. 1627 spojil se s ústavem příštích misionářů (seminarium neb collegium de prodaganda fide), v kterémž se odchovávají a vyučují mladíci všech národů, aby hlásati mohli krajanům svým pravou víru v jejich jazyku. Tyž ústav propagandy mnohým jest nadán bohatstvím, zvláště štědrými dary a odkazy kardinálův a velikých požívá výhod; má zvláštní tiskárnu, knihovnu a museum. — O svatvečeru Tříkrálovém koná se tam slavnost jazyková; každý totiž chovanec přednáší řeč aneb báseň, čili píše píseň na oslavu řečeného svátku v mateřském jazyku svém.

Také mnozí *svatí, totiž biskupové, králové a knížata*, pečovali o rozšíření víry křesťanské a tudíž o spasení duší lidských.

Sv. Cyrill a Methoděj, apoštolové slovanští. — První sítě sv. evangelia počalo se ujímati na Moravě za knížete Mojmirá, v Čechách za Hostivíta. Na Moravě sám kníže, v Čechách jen 14 lechů přijalo křest sv. od biskupů německých v Řezně r. 844. V obou zemích potkávalo se šíření sv. víry s malým prospěchem. Hlavní závadou při tom byl nedostatek učitelů, kteří by slovanského jazyka byli mocni. Proto Rastislav, nástupce Mojmirův, žádal řeckého císaře Michaela, aby mu v té záležitosti pomoci svou přispěl. Byli pak toho času v Cařihradě dva velmi učené a nábožní kněží, bratři Cyrill a Methoděj, pocházející ze Soluně, města Řeky a Slovany obydleného, kteří již dva velké národy ku křesťanství přivedli. Ti přijali vyzvání císařovo, když poslové od Rastislava z Moravy přišli a sestavivše pro slovanský jazyk zvláštní litery, aby písma sv. do něho přeložiti mohli, vydali se na cestu do Moravy. S velikou poctou přijal je na Moravě Rastislav r. 863 i lid hrnul se k nim s dychtivostí; nebo k němu mluvili v jazyku jeho domácím, od srdcí k srdcím. V krátkém čase byla celá Morava proměněna a pokřesťena. — Byvše obžalováni, že konali služby boží v slovanském jazyku, jakoby kacířské učení rozšiřovali, museli se v Římě ospravedlniti. Papež Adrian, přesvědčiv se o jich pravověrnosti, vyslal je znovu na Moravu. Cyrill však ochuravěv, zemřel v Římě r. 869. Na smrtelné posteli napomínal ještě bratra svého, aby na Moravu se vrátil a v započatém díle neochaboval. Methoděj, vrátiv se na Moravu, byl za arcibiskupa země té ustanoven. — R. 873 navštívil český kníže Bořivoj knížete Svatopluka na Moravě, a byv tu od sv. Methoděje u víře křesťanské vyučen, přijal křest i s manželkou sv. Ludmilou. Teprv od té doby počalo se i v Čechách náboženství křesťanské mocněji vzmahati, ješto i rodina knížecí i kněží, Methodějem vyučení, ano i sám Methoděj k tomu přispívali. — Dokonal pak Methoděj svůj svatý a blahočinný život na Moravě 6. dubna 885.

Sv. Václav, vnuk knížete Bořivoje a sv. Ludmily, jsa opravdovým křesťanem, staral se horlivě o víru Kristovu. Aby křesťanství v Čechách více rozšířil, dítky chudých rodičů pohanských kupoval, sám je vyučoval, dal je pokřtiti a podle řádu křesťanského vychovati, i mnohé vznešené Čechy, kteří ještě v pohanství vězeli, k tomu pohnul, že křesťanskou víru přijali.

Čiň co slunce činí!

Synul čiň co slunce činí,
nad zemí když putuje;
trojí ono dobrodiní
světu proukazuje.

Ono svým paprskem denním
světlo sije, zahřívá,
a svým blahým působením
všecky tvory blaživá.

Ty pak světlem své moudrosti
osvěcuj v temnostech lid;
rozpaluj mu srdce k ctnosti,
blaž, jak možno, jeho cit.

Ten jen právem slunce sluje,
koho trojí zdobí ctnost:
kdo svým světlem rozšiřuje
pravdu, ctnost a blaženost.

Jablonský.

f) Dobrý příklad dávali:

Abel Kainovi, neboť obětoval Hospodinu nejlepší z prvorozených stáda svého. I. *Mjž.* 4.

Noe, jenž mezi zlými a bezbožnými byl muž spravedlivý. I. *Mjž.*
Sem a *Jafet* přikryli hanbu otce svého. I. *Mjž.*

Job byl jak své manželce tak i svým přátelům příkladem trpělivosti.

Tobiáš v středu zlého a převráceného národu — zachoval víru a byl synu svému příkladem ctností a dobrých skutků. „Neboj se,“ napomínal syna, „chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, jestli že se Boha báti, všelikého hříchu se varovati a dobře činiti budeme.“

Král Ninivejský na kázání Jonášovo oblekl se v žíni a činil pokání a s ním všecken lid. *Jon.* 3.

Daniel a tři mládenci v Babeloně nechtěli se klaněti obrazu.

Eleazar, nechtě jisti pokrmu zapovězeného, dal dobrý příklad všem Israelitům. II. *Mak.*

Pán Ježíš — příklad všelikých ctností — vzbuzuje nás, abychom jej následovali. „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jako já jsem činil i vy činili.“ *Jan* 13, 15.

Podobně sv. apoštolové ve všem dobrý příklad dávali a k následování nás povzbuzují. Tak sv. *Pavel*: „Protož, prosím vás, budetež následovníci moji, jakož i já jsem Kristův.“ *Kor.* 4, 16. „Pamatujte na správce své, kteříž vám mluvili slovo boží, jejichžto obcování konec spatřujete, následujtež jejich víry.“ *Žid.* 13, 7.

Sv. *Jakub* píše: „Bratří, za příklad práce a trpělivosti vezměte si proroky, kteří mluvili ve jménu Páně.“ 5, 10.

Sv. *Petr*: „Kristus trpěl za nás, pozůstaviv vám příklad, abyste následovali šlépějí jeho.“ I. *Petr*, 2, 21.

Služebník královský, jehož syna Kristus Pán uzdravil, uvěřil

a s ním dům jeho veškeren. — Podobně setník *Kornelius*, nábožný a bohabojný dal dobrý příklad domácím. *Sk.* 10.

Strážný žaláře v městě Filippis, když od sv. Pavla se pokřtiti dal, všecka čeleď jeho křest sv. přijala. *Sk. ap.* 16.

Čteme v letopisech církevních, že větší množství pohanů šlechtným *příkladným životem prvotních věřících*, nežli vyučováním k praporu víry křesťanské obráceno bylo. —

Sv. *Afra*, která byla pohanka a hříšnice pověstná, vidouc, která sv. Narcis biskup, jenž v čas krvavého protivenství církve — ne bez řízení božího — v domě jejím se ukryl, se svým jahnem celou noc na modlení trvá: takovým příkladem pohnuta byvši, bez odkladu se svou matkou a třemi služkami křest sv. přijala. —

Sv. *Ludmila*, krásný příklad bohabojnosti dávala svému vnučce Václavu, jehož Kristu získala; sv. *Václav* pak celému národu českému dobrým příkladem předcházel.

Dúbravka, dcera Boleslava ukrutného bratrovraha, jenž činil pokání, provdána byvši za polského knížete Mečislava, obrátila svým ctnostným, právě křesťanským životem i manžela svého i jeho lid.

Klotilda, synovkyně krále Burgundského, nábožná křesťanská manželka Chlodviga I., jenž byl hlavou Franků saliského kmene, byla původkyní obrácení manžela svého na víru Kristovu. Chlodvig, daje se v Remeši od biskupa Remigia v náboženství Kristově vyučiti, byl napotom s neobyčejnou slavností s částkou vojska svého pokřtěn. Příkladu jeho celý národ následoval, jenž účinkoval mocně i na jiné kmeny germanské.

Adrian, krásný, vznešený jinoch pohanský, byl miláčkem císaře Domiciana. I nařídil tento císař Adrianovi, aby všecky věřící v žalářích podle jména poznamenal a pak je před soudnou stolicí vladaře předvedl. Pozoruje Adrian veselou a neohroženou mysl uvězněných křesťanů, kterou se k smrti připravovali, tázal se jich, co by je k nastávající smrti takovou radostí a zmužilostí naplňovalo? A slyše, že víra Kristova jim síly a trpělivosti dodává, a naději odplaty věčné jim vlévá, tak příkladem jejich byl probuzen a osvícen, že hned v žaláři křest sv. přijal a na konci seznamu všech křesťanů i své jméno připojil, a proto k počtu sv. mučovníků byl přivtělen.

Podobně sv. *Pachomius*, vojín pohanský, pouze láskou věřících byl na víru Kristovu obrácen.

Sv. *Frant. Serafinský* pravil jednoho dne k mladému druhu: „Pojď, budeme lidem kázati!“ Mladý klášterník šel bez meškání

se sv. Františkem. Oba prošli několik ulic, v nichž bylo obyčejně mnoho hluku a rozpustilosti, a pak se mlčky opět domů navrátili. — Mladému klášterníku to bylo divné, že sv. František k lidu ani slova nemluvil; a protož řekl: „Ctihodný otče, proč nekázals lidu a nekáral jejich rozpustilé mravy?“ František odpověděl: „Vždyť jsme jim oba kázali a myslím, že ne bez prospěchu — svým příkladem.“

g) Příklady tichosti, povolnosti, svornosti a smířlivosti.

Abraham ustoupil Lotovi, by nebylo svárů mezi nimi a pastýři jejich. I. *Mojš.*

Jakob, znaje dobře prchlivost Esaua, bratra svého, odešel z domu do Háran k Lábanovi. Když po 20 letech opět se vrátil, poklonil se k zemi po sedmkrát, až se přiblížil bratr jeho. Esau touto ponížeností přemožen, běžel bratru svému vstříc, objal ho, líbal a radostí plakal. Když se oba bratři smířili, navrátil se Esau domů, Jakub pak táhl k Salem a bydlel v Sichem. I. *Mjž.*

Josef byl od svých bratří nenáviděn a prodán, nicméně se nemstil, když byl povýšen, nýbrž dobře jim činil, do Egypta k sobě je vzal a živil je. I. *Mjž.*

Job byl tichý a trpělivý k manželce, jež se mu v nemoci posmívala, i k přátelům, kteří mu domlouvali.

Mojžiš a *Aron*, bratři, se snášeli a podporovali u vysvobození lidu Israelského. II. *Mjž.* 4.

Ruth s tchyní svou Noemi v svornosti a lásce byly živý. A když provdala se a s Boozem měla syna, Noemi radovala se, pacholetu položila na klín svůj a chovačky úřad konala. *Ruth.* 1—4.

David se choval tiše, pokojně a velikomyslně k Saulovi, i odpustil Nábalovi a Semejovi, kterýž mu zlořečil, nedal ublížiti.

Pán Ježíš byl tichý a pokorný srdcem. Trpělivý byl v obcování s učeníky svými, kteří mnohé ještě předsudky a poklesky měli, i k Samaritánům, když mu hospody odepřeli. Jidáše zrádce nazval přítelem; mlčel, když se mu židé posmívali; a za své vrahy na kříži se modlil. Sv. Petr píše o něm: „Když mu zlořečili, nezlořečil, když trpěl, nehrozil.“ I. *Petr.* 2, 23.

Sv. apoštolové radovali se, když pro Krista trpěli pohanění.

Sv. *Štěpán* modlil se za ty, kteří ho kamenovali: „Pane, nepokládej jim toho za hřích.“ *Sk. ap.* 7, 60.

Prvotní křesťané byli jedno srdce a jedna duše, a bratřími se zvali. Láska věřících byla tehdy tak veliká, že všechny věci měli obecné, tak že mezi nimi nebylo nuzných. *Sk. ap.*

Sv. *Augustin* tvrdil o sobě takto: Nechci míti žádného, s nímžto bych se různil: nebo lépe mi jest nepřátel nemíti, nežli nad nimi zvítěziti.

Sv. *Martin*, jemuž Brikcí, žák jeho, se posmíval, a nazval ho bláznem, všecko tichou a trpělivou myslí nesl a tomu, jenž mu radil, aby rozpustilého Brikcia z domu vyhnal, odpověděl: „Jest-li Kristus snášel Jidáše, proč bych já nesnášel Brikcia?“ Ano, on za Brikcia se modlil, že stal se po něm biskupem.

Sv. *Frant. Sal.* pro svou tichost tak vůbec byl znám a ctěn, že sv. *Vincenc Pauli*, sám vzor tichosti, o něm vyznal: „Biskup František více duší získal svou tichostí, nežli učeností.“ Uzřev ho ponejprv, tak byl jat jeho vlídností a tichostí, že se prohlásil, jakoby viděl živý obraz tichého Pána Ježíše Krista. A kardinal *Perone* o něm dí: „Mám za to, že bych bludovërce přesvědčil; chci-li je ale obrátit, musím je k tichému Františkovi poslat.“ Nepřátelé obcování jeho v podezření uvedli, ale František čekal, až ho Prozřetelnost ospravedlní, což se i po letech stalo. — Se svými ublížiteli nakládal šetrně a tak se na nich mstil, že tím větší horlivostí spasení jejich vyhledával.

Sv. *Ubalď*, jako biskup, musel jednomu zedníku patřící domluvu dáti. Tento se rozvztekliv, hodil sv. biskupa do jámy vápenné. Sv. *Ubalď* dost těžce si sám z jámy pomohl a odešel domů, mlčel. Ale lid celým srdcem svému biskupu oddaný, když se dověděl, jak neslušná se mu stala křivda, chtěl ho pomstiti; což sv. *Ubalď* znamená, přijal zedníka do domu svého, kde jej ukryl a od pomsty ochránil. Tato tichost a laskavost zedníkem tak hnuly, že hotov byl lidu sám do rukou se vydati. Ale sv. *Ubalď* objav ho, ubezpečil jej, že mu z celého srdce odpouští a že za něj k Bohu se modliti bude. —

Buď jako strom!

Jak tu, synu, klidně stojí
jabloň ta v své hojnosti!
jak každého vlídně vítá
k důkazům své štědrosti!

Tu přichází člověk divý,
zbraní svou jí ztrýžňuje;
ona pak mu za vše rány
plod své lásky věnuje.

Budiž jako strom, ó synu,
jímž tě Bůh tvůj učít chce:
kdo jej tepe, kamenuje,
tomu dává ovoce.

Jablonský.

Povolnost. Čtvero bratrů tázalo se moudrého *Kroka*, který by z nich nad ostatními vládnouti měl, sami mezi sebou usnésti se nemohouce. Krok, zapomenuv zeptati se jich, kdoby byli, dle starého zvyku odpověděl: „Ten, který jest nejmoudřejší.“ „Tedy urči, kdo z nás nejmoudřejší jest,“ žádali bratří, „a chceme ho poslušni býti.“ „To je pro mne nesnadná věc,“ řekl Krok, „neboť s vámi dnes ponejprv jedním! Vy však dlouhá snad už léta spolu obcujete, můžete spíše věděti, kdo je s koho moudrostí!“ I odpověděl nejstarší: „Uznávám nejmladšího z nás za nejmoudřejšího; neboť nikdy za moudrého se nevydával, a přece povždy moudře jednal.“ Na to řekl nejmladší: „Uznávám nejstaršího za nejmoudřejšího, neboť má z nás nejvíce zkušeností!“ A když Krok ostatních dvou se tázal, koho by oni za nejmoudřejšího uznávali, pravil jeden z nich: „Toho, jenž posud nemluvil, neboť nám všem nejvíce dobrodiní prokazuje!“ A poslední řekl: „Co domluvil, ten to jest, neboť z nás nejspravedlivěji jedná!“ Divil se Krok odpovědům těmto a dlouho přemýšlel, komu má největší moudrost přičísti, zdali nejskromnějšimu, nebo nejzkušenějšimu, nejdobrotivějšimu čili nejspravedlivějšimu, jelikož moudrý i spravedliv i dobrotiv i zkušen i skromný býti má. Po nějaké chvíli pravil: „Vystup, kdo koho nejvíc miluješ.“ I vystoupili všickni a objímali se vespolek po bratrsku. — Krok zaplesal, slze radosti kanuly mu s očí a klada jim ruce na hlavy, pravil: „Šlechtní lidé, vy jsouce bratří, sebe vespolek milujete a bratří se milující velitelů mezi sebou nehledají: oniž jsou všickni k sobě povolni.“ *Melichar.*

Synové Svatoplukovi. Svatopluk, kníže Moravský, měl tři syny, kteří ho přečkali. Nejstaršího z nich ustanovil za svého nástupníka, jemuž mladší měli býti podřízeni. Otec napomínal všech, aby svorní byli a nedělili se od sebe. Před svou smrtí rozkázal přinesti tři svázané pruty a podal svazek ten nejstaršímu synu, aby jej zlomil. Když ten toho nemohl dovesti, kázal jej potom i druhému a třetímu zlomiti; ale žádnému z nich se to nepodařilo. On pak sám rozvázal pruty, dal každému z nich jeden a kázal, aby jej nyní zlomil. A když to jeden po druhém beze všeho namahání byli učinili, použil toho příkladu, a takto jich poučil: „Synové moji, zůstanete-li spojeni ve svornosti a lásce, nepřátelé vás nikdy nepřemohou; jest-li že ale pro svár a pýchu říši rozdělíte a nejstaršího bratra poslouchati nebudete, zahubíte se!“ Ustanoviv nejstaršího syna Mojzíra za nástupce, zemřel. Synové jeho brzy zapomněli na moudrou radu otcovu, válčili mezi sebou a tak sami pád říše Svato-

plukovy uspíšili. Tak naplnilo se přísloví: „Svorností malé věci rostou, nesvorností veliké se rozpadají.“

Artamenes a Xerxes chtěli po smrti otce svého Daria oba na trůn dosednouti. Artamenes, starší, nebyl právě doma, kdy otec zemřel; z té příčiny se hned Xerxes vladařství zmocnil. Dovědév se starší, že otec zemřel, pospíchal domů, a když se k domovu blížil, mladší složiv korunu, šel vstříc bratru svému a laskavě ho objal. Nyní oba bratří na tom se usnesli, že svého strýce vyvolí za rozsudího, aby vyřkl, kdo z nich má panovati. Rozsudku tomu oba se podrobili. Když Xerxes strýcem za krále byl prohlášen, Artamenes, starší bratr, první jej za svého pána uznal a korunu rukou svou na hlavu jeho postavil. Tak byl pokoj v zemi upevněn a všickni poddaní radovali se z lásky synů královských.

Sokrates, mudrc Athénský, byl trpělivosti podivu hodné, snášeje rád a mile všeliké křivdy a urážky. Stalo se, že ho kdosi patou udeřil, a když se divili, že k tomu mlčí, pravil: „Kdyby mne udeřil osel kopytem, proto bych ho před právem neobeslal: proč bych tedy nesnesl od člověka sprostého, což snesu od hovada nerozumného?“

h) Příklady pravého přátelství.

Již *pohanstvo* zůstavilo mnoho příkladů věrných a upřímných přátel, jako:

Pylades a Orestes. Pylades, syn Strofia, krále ve Fokidě, učinil s Orestem, synem Agamemnovým, jenž na dvoře otce jeho byl vychován, důvěrné a trvalé přátelství a byl mu ve všem nápomocen. On pomáhal mu při zavraždění Aigistha a Klitaimnistry, neopustil přítele pro tuto vraždu od Furií pronásledovaného a odebrav se s ním do Tauridy, chtěl se tam za Oresta dáti v oběť. Navrátiv se do vlasti, pojal ělektu, sestru Orestovu, za manželku.

Damon a Pithias. Dionys odsoudil Pithia na smrt; i žádal za tu milost, aby mu tolik času jen bylo popřáno, co by domácnost svou uspořádal. — Dosáhl jí a přítel jeho Damon zatím se v zástavu dal, hotov jsa, pak-li se nenavráti, místo něho umříti. Pithias v ustanovený čas se nenavrátil, Damon tedy již na popravu byl veden. Ale tu Pithias, jehož opozdění některé překážky způsobily, velikým chvatem příběhna, katu se představil a hotovil se k stětí. Což uzřev Dionys, který o ctnosti nic nevěděl, pln obdivení zvolal: „Prosím vás, přijměte i mne v přátelstvo své!“ a oběma život daroval. —

Rutylus, pohan, když neslušné žádosti přítele svého se opřel, a tento mu řekl: Co mi tedy prospěje tvé přátelství, když, čeho

žádám, nesplníš? takto mu odpověděl: A co mně zase přátelství tvé je platné, když k libosti tvé věci neslušné činiti mám? —

Aristoteles napsal výborné pojednání o přátelství, podobně *Cicero* věnoval zvláštní spis pravému přátelství, z něhož úryvky viz v knížce: „*Základové moudrosti a opatrnosti od Františka S. Bezděky.*“

Příklady z písma sv.:

*David a Jonathas.*⁵ Saul nabádal syna svého Jonathana, aby zabil Davida. Ale Jonathas řekl otci svému: „Nehřeš, králi, proti služebníku svému Davidovi; nebo ničeho proti tobě neprovinil a skutkové jeho jsou tobě velmi prospěšni.“ Což když uslyšel Saul, přísahal: „Živť jest Hospodin, že David nebude zabit.“ Však když David nad Filistinskými zvítězil, Saul opět se rozhněval i chtěl ho zabit; ale David utekl. Jonathas počal Davida vymlouvat, ale Saul chopil se kopí, aby vlastního syna probodl. — Když bylo ráno, šel Jonathas k Davidovi na pole a oznámil mu, že otec jeho uzavřel ho zabiti. I políbivše se, plakali oba. Potom řekl Jonathas: „Jdi v pokoji. Cožkoli jsme sobě přísahali ve jmenu Hospodinovu, ať zůstane na věky.“ — A zůstali do smrti přátelé.

Amon měl přítele jmenem *Jonodaba*, syna *Semmaa*, bratra *Davidova*, muže velmi opatrného. II. *Král.* 13, 3.

Pán Ježíš nejvěrnějším přítelem svých učeníků se ukázal při mnohých příležitostech: ujal se jich proti obviňování fariseů (Mar. 2, 23.), před svým umučením je těšil (Jan 14, 1. 3...), modlil se za ně (Jan. 17. 9...), starost o ně měl, aby jim nebylo ublíženo (Jan 18, 8.).

Také byl *Pán Ježíš* dobrým přítelem *Lazara*, jehož vzkřísil, a rodiny jeho (Jan 11, 5.).

Chateauneuf, chovatel pečeti za francouzského krále *Ludvíka XIV.*, byl uvězněn. Jeho důvěrný přítel, rytíř *du Jars*, měl proti němu svědčiti; avšak nemohl. Uvrhli ho do vězení a hrozili mu odsouzením, on však stále tvrdil: „*Chateauneuf* je nevinný.“ — Aby jej zastrašili, soud smrti naň vynesli, ano na popravu jej vedli, a již měl býti popraven. Byla mu dána milost, on vstal mlčky. Někteří pravili mu: Jak budete vděčen králi za své vysvobození? *Du Jars* pak odpověděl: „Řekněte králi, že je *Chateauneuf* poctivý muž!“ —

P ř í t e l.

Jak šťasten, komu přáno
věrného druha mít,
to Bohem jemu dáno,
by mohl blaze žít.

Jak bije srdce volně,
když útěchu tu má,
že jiný obapolně
ty sladké city zná.

Hnětou-li mysl péče,
a síla vadne již,
tu jemu slza teče,
on k nám se vine blíž.

Hned bol ve srdci hasne
a duch se zotaví,
je mžikem oko jasné
a svět zas pozdraví.

Když radost vije věnce
a plesy hlaholí,
když štěstí za milence
nás libě vyvolí:

tu život více vnady
a více dýše krás,
kdy s laskavostí všady
provází přítel nás.

A když mu osud kývá
opustit krásnou zem,
on stejný oheň mívá
ve čistém srdci svém;

a tiskna ruku vděčně
nad hrobem slibuje,
že duše jeho věčně
s naší se spojuje.

J. Pícek.

Přátelství. Dva jinochové, takoví přátelé jako někdy Damon a Pithias, procházeli se jarního dne v lese. „Pojď,“ pravil jeden druhému, „bychom zde vyhledali obraz našeho přátelství! Neboť milo jest člověku, když vnitřní své živobytní v nějakém obraze v přírodě nachází.“ — „Hle, tamto,“ pravili, „břečtan se otáčí o mladý dub!“ — Vznešeně, jarou bujností pne se stromek vzhůru, co sloup chrámový, obklíčen od veselých jinochův a děvčat, ověncených prvotinami milostné vesny. — Útloukavý břečtan k němu se vine, jakoby se s ním v jedno spojití dychtil. A bez doušku v prachu by se vinul. — „Krásný to obraz!“ zvolali, sem patřice, „milostně jej zdobí zelenost čerstvá prvního lupení. Tak nese a zdvihá síla útlost a slabost, láskou se ošlechťující! — Tak nesl i onen ušlechtilý Herakles na žilnatém rameně nevinnost dětskou. — O krásný a přívětivý to zajisté obraz! Proto ale není obrazem přátelství!“ — „Hle, tamto na površí vinaře, an hebké réví k jilmě váže! Prozřetelné spojení! Pevné napomáhá slabému a užitečnému, aby člověku nejskvostnějšího ovoce se urodilo. O, naplňte nám číši radostmi a my vás požehnáme v podnětu vašem úrodonosném. — Není-li to ale svazek rukou lidskou spjatý?“ pravili jinochové. „Užitek ustanov jeho. Nemůže-li hrozny stížené réví snadno rozlomiti křehké větve stromu stinného a krásolistnou zelenost udušiti? Pěkný to obraz; — podobá se spojení lidské síly k všeobecnému občanství, aby užitek přinášelo. Přátelství ale nevyznamává!“

— „Svazek přátelství duchovního v celé přirozenosti nic podobného nemá!“ zvolali jinochové a stojíce u svižných dvou dubů, jejich útlost a sílu pozorovali. „Jaký to krásný zrust,“ pravili k sobě. „Kořínkové jejich pevně se zaplétají mezi sebou, koruny ale k nebesům v stejné se pnou výši. Obapolně k oblakům strmíce, odporují kruté bouři; jest-li že je ale přemůže, — — tedy pospolu k zemi klesnou. — „Jest to obraz našeho přátelství?“ — ptal se jeden druhého. Tu na se vzezřeli a oči jejich zaskvěly se slzou. Pak ve věku pozdním objímali se ještě ve stínu dospělých dubů. *Krummacher*.

Co jest přítel srdci tvému?

Co jsou sličné lony tváře	co jest slavík zpívající
krají nocí zakrytému,	háji smutkem sevřenému;
co jest teplá slunce záře	co jest pramen zčerstvující
poupěti zde růžovému;	poutníkovi žíznivému;

co jest krůpěj rosné vláhy
 kvítí parnem vypráhlému:
všecko toto, synu drahý,
 jesti přítel srdci tvému!

Jablonský.

B. V *pátém přikázání se zapovídá*, aby křesťan sobě samému neb bližnímu na těle neb na duši škodil.

I. Z ohledu tělesného života

zapovídá se v pátém přikázání sebe neb jiného zabit neb ranit. Kdo jiného zúmyslně zabíjí, jmenuje se vrah a hrozný čin jeho slove *vražda*. Kdo ale sám sobě život bere, jmenuje se samovrah a nešlechtný čin jeho nazývá se *samovražda*.

1. *Samovražda může se dítí dvojím způsobem*, buď násilně a náhle, neb jemně a znenáhla.

a) *Násilná, náhlá samovražda* se stává, když člověk zúmyslně něco takového činí, čím se život jeho ukončiti musí; jako: když se někdo zastřelí, utopí, oběsí, otráví, s veliké výše skočí, neb jinak si život odejme. Samovrahem může se také státi, kdo bez potřeby, svévolně v nebezpečnosti života se vydává. — Když ale člověk nepřišel o život zúmyslně, říkáme: že se zabil.

K náhlé samovraždě přivádí člověka obyčejně: rozpustilý, bezbožný život, výčitky svědomí, nepravý, falešný stud, přílišná bázeň před nastávajícím trestem a hanbou, malomyslnost, zatvrzelost, nekajicnost a zoufanlivost nad milosrdenstvím božím.

b) *Jemné, nenáhlé samovraždy se dopouští každý*, kdo něco takového činí, čím sobě zdraví své kazí, a život ukracuje; když ku př. někdo z pouhé lakotnosti nebo z lenosti a nedbalosti tělu svému potřebných pokrmů neposkytuje, aneb opět přílišnou prací tělo své tak sužuje, že ani v noci žádného odpočinutí si nepřejde; když kdo nestřídmostí v jídle a pití, nepořádným bděním a spaním, karbanem, tancem a prostopášným životem zdraví svému ubližuje, nebo zbytečným zármutkem, závistí a hněvem před časem do hrobu se uvrhuje; kdo v nemoci — z pouhé lakotnosti — lékařské pomoci nehledá nebo z pouhé svévole lékův neužívá, nebo z pouhé netrpělivosti příliš hořekuje. — Také se nenáhlé samovraždy dopouští, kdo chtěje vojenské služby se uchrániti, některý oud si odejme, nebo užíváním škodlivých prostředků celé zdraví si zkaží.

Samovražda jest ohavný a těžký hřích; nebo kdo sám sebe zabíjí, nebo na zdraví si škodí, *hřeší a) proti Bohu*, kterýž mu život dal, sahá v právo Stvořitelovo a nevděku se dopouští; *b) hřeší proti sobě*, že duši svou hubí; *c) proti společnosti lidské*, k jejímuž prospěchu měl žíti, konečně svým pozůstalým hanbu a zármutek připravuje. — *d) Proto církev sv. odpírá samovrahu počestného pohřbu* a nedopouští, aby se za duši jeho konaly veřejné modlitby, lečby s důvodem se mohlo domnívati, že v činu nebyl sebe mocen, že byl na mysli pomaten. — Jakkoli samovražda těžký jest hřích, předce však *z vyšších ohledů* a z lásky k Bohu a k bližnímu *křesťan je povinen, vydati se v nebezpečenství, ano život svůj obětovati*. Tak sv. mučeníci právem a k zásluze pro víru Kristovu život obětovali; v pádu ohně neb povodně smí křesťan pro život lidský se odvážiti; kněz a lékař musí z povinnosti v nakažlivých nemocích život svůj v nebezpečenství vydati; mnohý dělník a řemeslník pro výživu své rodiny bez hříchu nebezpečné práce podniká, jako kovkopové, pokrývači a j.; a vojín musí k ochraně vlasti bojovati proti nepříteli, avšak bezbranného nesmí zabiti.

Zapovídá se tělo své mrzačiti, avšak *dovoleno odnětí oudů* (amputace) k zachování života.

Smrti si přátí z netrpělivosti a malomyslnosti je hříchem, ne ale, když se to děje z touhy po Bohu a po nebi jako n. p. sv. *Pavel* měl „žádost umřítí a býti s Kristem.“ *Fil.* 1, 23.

Úvahy. Kdykoli, milý křesťane, o samovraždě někde spáchané uslyšíš, ustrň se v srdci svém a pros Boha, aby se nad tebou ráčil smilovati a všecka zoufanlivá myšlení milostivě od tebe odvrátil. — Abys k samovraždě nebyl pokoušen, nesmíš se nikdy

Boha spustiti, ale vždy pevně se Ho přidržuj. Varuj se těžkých hříchů; pakli jsi z křehkosti klesl, vezmi útočiště k Bohu a čin upřímné pokání. — Pilně se také varuj všeho, čím bysi nenáhlé samovraždy mohl se dopustiti; ano chápej se všeho, čím by zdraví své mohl zachovati a života prodloužiti.

Průpovědi a přísloví.

Nezabiješ sebe sám, moc má nad tebou jen Pán.	Všeho hled se chrániti, co můž' život zkrátiti.
--	--

Chraňte se to jísti, co dobře neznáte,
ať z toho pak smutných následků nemáte.

Kvapné žití blízká smrt. — Častá nemoc jistá smrt. — Kdo se stará, brzo se sestará. — Nerozumné radování obrací se v bědování.

Slova písma: „Pohleďte, že jsem já sám a není jiného Boha kromě mne; já usmrtím a obživím, já raním a uzdravím.“ V. *Mjž.* 32, 39. I. *Kor.* 2, 6. „Krátcí jsou dnové člověka, počet měsíců jeho u tebe jest.“ *Tob.* 14, 5. „Ty jsi, Pane, kterýž máš moc nad smrtí i nad životem a přivádíš k branám smrti i zase vyvádíš.“ *Moudr.* 16, 13. „Jako jest hlína v rukou hrncíře, z níž může tvořiti a působiti, a všecky cesty jeho jsou podle libosti jeho: tak jest člověk v rukou toho, kterýž učinil ho a on odplatí mu dle soudu svého.“ *Sír.* 33, 13. „Žádný zajisté z nás není sobě živ a žádný sobě neumírá. Buď že jsme živi, buď že umíráme, Páně jsme.“ *Řím.* 14, 7. 8. „Zdaž nevíte, že údové vaši jsou chrám Ducha sv., jenž jest v vás a nejste svoji?“ *Kor.* 6, 19. „Z mnohých pokrmů bývá nemoc, a přílišná nesytnost přiblíží se až ku pohnutí žluči. Pro obžerství mnozí zemřeli; ale kdo jest střídmý, prodlužuje sobě života.“ *Sír.* 37, 33. „Závist a hněv ukracují života a horlivé přemýšlení před časem přivádí šediny.“ *Sír.* 30, 26. „Mysl veselá činí věk kvetoucí, ale duch smutný vysušuje kosti.“ *Přísl.* 17, 22. *Sír.* 30, 25. „Cesta bezbožných je tmavá; nevědí, kde klesnou.“ *Přísl.* 4, 19. „Muži krví a lstiví nedojdou polovice dnů svých; já pak doufati budu v tebe, Hospodine!“ *Žlm.* 54, 24. „Hříšník hněvati se bude, zuby svými skřípěti a chřadnouti bude, žádost hříšníků zahyne.“ *Žlm.* 111, 10. „Bezbožný, když přijde na hlubinu hříchu, pohrzí, ale jde za ním hanba a pohanění.“ *Přísl.* 18, 3. „Navrať se ku Pánu, a odvráť se od nespravedlnosti své, a velice měj v nenávisti ohavnost.“ *Sír.* 17, 23. „Jest-li Bůh s námi, kdo proti nám?“ *Řím.* 7, 31.

Výroky svatých: „Kdo sám sebe zahlazuje, vražedník jest a sice tím vinnějším zabiv sebe se stává, čím nevinřejší příčina byla, pro kterou se vydal na odnětí vlastního života.“ Sv. *August.* „To jednak pravíme, to na každý pád ztvrzujeme, že nikdo ze své vůle nemá smrt sobě učiniti; ani pro zniknutí časných těžkostí, aby neupadl u věčné; ani pro hříchy cizí; aby tím, kdo cizím hříchem nemohl býti poškrvněn, sám nejtěžší neupalil na sebe; aniž pro své minulé hříchy, kteříž více života tohoto potřebují, aby mohli shlazení býti pokáním; aniž pak i toužení po lepším životě, jenž po smrti se očekává; poněvadž vinníky své smrti lepší život po skončení tohoto v sebe nepřijímá.“ *Týž.* „Bůh jedině jest pánem života lidského, za kteroužto příčinou není dovoleno vzíti si život.“ Sv. *Liguori.* „Jest tedy ohavná nešlechtnost, když člověk sám sobě život bere, jakož zjevná pravda toho dotvrzuje.“ *Týž.* „V skutku vznešenějšího jest ducha, kdo strasti života snášeti, než kdo před nimi (samovraždou) utíkati hotov jest.“ Sv. *Augustin.* (Viz i část V.: Hříchy do nebe volající, zoufanlivost.)

Příklady.

Samovraždy se dopustili:

Saul a oděnc jeho. V bitvě s Filistínskými, když Israelité se na útěk dali, obrátili se nepřátelé na Saule i na syny jeho, které zabili. I Saul raněn jest od střelců i řekl oděnci svému: „Vytrhni meč svůj a zabij mne!“ — I nechtěl oděnc zabiti ho; nebo byl strachem náramným poděšen. Pochytil tedy Saul meč a nalehl na něj. Což když viděl oděnc jeho, že umřel Saul, nalehl i on na meč svůj a umřel s ním. I. *Král.* 31, 4. 5.

Abimelech, jehož při oblehání města Sichem žena jedna udeřila na hlavu, zavolal oděnce svého, a řekl k němu: „Vytrhni meč svůj a zabij mne, aby snad nebylo praveno, že od ženy zabít jsem.“ Kterýž naplniv rozkaz, zabil jej. *Soudc.* 9.

Achitofel, přívrženec Absolonův, vida, že se nestalo vedle rady jeho — osedlal osla svého, odjel, a zřídil dům svůj, oběsil se. II. *Král.* 17, 23.

Zambry. Leta 26. za Azy, krále Judského, kraloval Ela nad Israelem. — I zprotivil se jemu služebník jeho *Zambry*, vůdce jezdců, a připadna naň opilého, udeřil a zabil ho a kraloval v Terse sedm dní. Tedy všecken Israel ustanovil sobě krále *Amry*, který táhl s vojskem a oblehl Tersu. Vida pak *Zambry*, že má město dobyto

býti, všel na palác a zapálil se s domem královským i umřel. III. *Král.* 16.

Ptolomeus Macer (hubený), jenž ustanovil ze strany židů na tom, což jest spravedlivého, státi; pročez jsa obžalován u Eupatora krále, jedem — otrávil se sám — život dokonal. II. *Mak.* 10.

Jidáš Isk., kterýž Pána Ježíše zradil, — osidlem se oběsil. *Mat.* 27, 5.

Sám *Rousseau* a jiní nevěrci líčí samovraždu co hroznou nepravost. „Chceš přestati žít?“ píše *Rousseau*, „ale rád bych věděl, zdali jsi žítí započal? — Jsi-li tu proto, abysi nic nedělal? Zdaž nemáš svého povolání? Když jsi dílo vykonal, můžeš pod večer odpočinouti. Co odpovíš soudci, až na tobě počet bude žádati? — Ty díš: život jest zlo na zemi! Ano, zlo jest pro šťastného hříšníka, ale dobro pro člověka poctivého. Jen naprav své žádosti a nezažehej domu, abysi práce si uspořil, spořádati ho. — Nedí: na mně záleží, chci-li žítí nebo umřítí! Spíše musel bysi říci, že smíš také nebýti člověkem, že smíš se protiviti svému původci a klamati své povolání. — Samovražda jest krádež, ježto se páchá na člověčenstvu. Navrať co jsi obdržel, dříve než život opouštíš.

Císař Napoleon I., kterýž miliony svých vojinů v mnohých bitvách padati viděl, haněl důtklivě samovraždu, jež při výpravě egyptské v jeho vojstě počala se rozmáhati. Vůdce *Napoleon* pln jsa nevole, vydal rozkaz, dle něhož pokládal samovrahy za bezectné sběhy, kteří zbavujíce se života, opouštějí své stanovisko na stráži.

2. *Zapovídá se bližního zabít neb ranit*, nespravedlivě koho bít, trýznit a všelijak na těle ubližovat.

Vraždy bližního se dopouští: a) Kdo zúmyslně nespravedlivě, násilně neb úkladně člověku život odjímá.

b) Kdo radou k tomu přispívá, neb rozkaz uděluje.

c) Kdo ze zisku a neumělosti, nebo trestuhodnou nepozorností bližního o zdraví neb o život připravují, jako: dryáčníci a mastičkáři, ba i mnozí lékaři a báby porodní.

d) *Vraždy se člověk dopouští vším, čím se život a zdraví bližního vydává v nebezpečnosti*, jako: nečistý, nezdravý příbytek, oděv nepřiměřený, pokrmy, nápoje zkažené, práce těžké .

e) Kdo bližního souží, hněvá, nenávidí, pomlouvá a všelijak ho zarmucuje, jako nezdárné dítky své rodiče. Kdo mstu k bližnímu chová a nepřátelství na jevo dává.

f) Kdo pomíjí toho, čím by život a zdraví bližního mohl za-

chovati, kdo na př. v pádu nebezpečnosti nechce mu přispěti ku pomoci....

g) Vražedníci jsou knížata nespravedlivě válku vedoucí a vojínové, kteří bezbranného nepřítele, když se vzdává, zabíjejí.

h) Vraždy se dopouští, kdo v souboji svého protivníka neb soka zabíjí; podobně svědkové — sekundanti — vraždy se účastnými činí.

Příčiny vraždy bývají a) Závist a hněv, nenávisť a msta.

b) Opilství, ješto krev dráždí a podpaluje, člověka zdravého rozumu zbavuje a k hrozným činům popouzí, kterých by se jinak byl nedopustil.

c) Sváry a hádky často mívají za následek krvavé bitky a vraždy.

d) Touha po cizích věcech; nebo zloděj a lupič, aby bližního mohl okrást, oloupit, často i vraždí.

e) Ku vraždě přivádí také nesvornost mezi manžely, smilství a cizoložství.

*Vražda je hřích těžký, do nebe volající; nebo a) vrah sahá v právo samého Tvůrce, kterýž je pánem života i smrti; b) bližnímu největší statek, život, odjímá a nemožno mu činí dále pečovati o spasení, nebo se kátí; c) společnost lidskou zbavuje užitečného úda a rodinu často o jedinou podporu a útěchu připravuje. d) Hřích vraždy žádný více napraviti nemůže, an život odňatý nedá se více navrátiti. Proto *Bůh vražedníka mnohdy časně tresce a) všelikým soužením, zvláště pak b) výčitkami svědomí. c) Z vůle boží světská vrchnost vraha smrtí pokutuje; d) po smrti pak přísný ho čeká trest na věčnosti.**

Také *souboj*, jenž obyčejně z ctižádosti, ze msty a z hněvu povstává, je těžký hřích; nebo soubojníci se sami v nebezpečnosti smrti vydávají a cizí vraždy se dopouštějí. Proto i zákon svět-ský souboj přísně tresce i Církev kletbou ho stíhá. —

Nikdo nesmí z moci soukromé jiného zabiti. „Co se vražedníků týče, nikdo se nevyjímá, ne bohatí, ne mocní lidé, ne páni, ne rodiče, ale beze vší výminky a beze všeho rozdílu každému jest zapovězeno zabíjeti. A bére-li se zřetel na ty, kdo k zavraždění přicházejí, na všechny lidi toto přikázání se vztahuje a žádný člověk není stavu tak sprostého a opovrženého, aby nebyl chráněn mocí tohoto zákona.“ *Katech. Trid.*

Proti tomu přikázání se ale neproviňuje: a) kdo bez úmyslu, jen náhodou člověka usmrtí. „Tímto přikázáním není vinen, kdo ne-

vědomě a bezúmyslně, nýbrž jen náhodou zabil člověka. Takové usmrcení, ješto se nestává ani z vůle ani z úmyslu, se nikterak mezi hříchy nepočítá. V této věci však dvojím způsobem může se hřešiti: Předně, kdyby někdo věc nespravedlivou konaje, člověka zabil; ku př.: kdyby někdo udeřil ženu těhotnou, následkem čehož by potratila. Druhé jest, když někdo nejsa na všecko opatrným, z nedbalosti a neobezřelosti někoho zabije.“ *K. Tr.* Také zabití bezúmyslné v hněvu neb z opilství není bez viny.

b) Dovoleno jest na soudu lidi k smrti odsoudit i utratit. — „Vrchnostem dána jest moc usmrcení, kteroužto dle předpisu zákonův a po soudu trestají lidi zločince a obhajují nevinné; a když v tomto úřadě spravedlivě sobě vedou, nejenom vraždou nejsou vinni, ale dokonale vyplňují zákon boží, který vraždu zapovídá.“ *Kat. Trid.*

c) Také ti nehřeší, „kdo v spravedlivém boji život bérou nepřátelům, nejsouce nikoli žádostí neb ukrutností puzení, nýbrž jedině k vůli obecnému dobru.“

d) Dopouští se také k obhajení svého života, k obraně vlasti jiného zabití. „Když někdo druhého zabil k obhájení svého života, užívaje vší opatrnosti — když ani voláním o pomoc, ani útekem nemohl se spasiti, — toho zákonu nepřestoupil.“ *Kat. Trid.*

Úvahy. Abys se, milý křesťane, vraždy uchoval, musíš se varovati závisti a lakomosti, nenávisti, hněvu, opilství, smilství a jiných nešlechetností a takových společností se vystříhati, kde se páchají všeliké prostopášnosti.

Průpovědi a přísloví.

Vražda plyne z hněvivosti,
z opilství neb lakomosti.

Láska k druhu svornost vodí,
ze zášti se vražda rodí.

Bližního kdo usmrcuje,
peklo sobě připravuje.

Člověka zahubiti není maličkost. — Ne těžko hlavu srazit, ale nasadit. — Bůh zločince najde. — Krk za krk, oko za oko, zub za zub. —

Slova písma sv.: „Nevinného a spravedlivého nezabiješ; nebo v ošklivosti mám bezbožného.“ II. *Mjž.* 23, 7. a 20, 13. a 5, 17. „Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezabiješ! pakli by kdo zabil, povinen bude státi k soudu. Ale já pravím vám, že každý *kdo se hněvá* na bratra svého, hoden bude soudu.“ *Mat.* 5, 21. srov. *Mat.* 19, 18. III. *Mjž.* 19, 16. Muže krví a lstivého v ohavnosti míti

bude Hospodin! *Žlm.* 5, 7. Synu můj, jest-li že by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim; jest-li že by řekli: Pojď s námi, úklady činme krvi! . nechod s nini, zdrž nohu svou od stezek jejich. *Přísl.* 1, 10 Nebudete-li krve nevinné vylévati, bydliťi budu s vámi na místě tomto.“ *Přísl.* 7, 6.

„Kdoby koli vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho; nebo k obrazu božímu učiněn jest člověk. I. *Mjž.* 9, 6. Kdo by uděřil člověka, chtěje ho zabiti, smrtí ať umře. II. *Mjž.* 21, 12. Vražedník vedle svědků trestán bude; k svědectví jednoho žádný nebude odsouzen. Nevezmete výplaty od toho, který vinen jest krví; on i hned umře. IV. *Mjž.* 35, 30. Člověka, kterýž násilí činí krvi duše, byť až na onen svět utekl, žádný ho nezadrží. *Přísl.* 28, 17. *Isai* 1, 15. Vražedníkům bude díl v jezeře, kteréž hoří ohněm a sirou, jenž jest smrt druhá. *Zjv.* 21, 8. Každý, kdo nenávidí bratra svého, vražedník jest. A víte, že vražedník nemá života věčného, zůstávajícího v sobě. I. *Jan* 3, 15. „Kdoby zabil bližního svého, nevěda, a o kom se dokazuje, že žádné nenávisti k němu neměl, ale že šel s ním sprostně do lesa sekat dříví a v sekání dřev sekera vypadla z ruky, a železo, spadnouc z topořiště, přítele jeho udeřilo a zabilo: ten . živ bude. V. *Mjž.* 19, 4. Jest-li že zloděj vylamuje dům, nebo podkopáváje, bylby stížen a jsa raněn, umřel by: ten, kdo ho ranil, nebude vinen krví. II. *Mjž.* 22, 2. Knížata nejsou k strachu dobře činícím, ale zle činícím. Protož chceš-li se nebáti mocnosti, čiň dobře a budeš míti od ní chválu. Pak-li ale zle činiti budeš, boj se; neboť ne nadarmo nosí meč; boží zajisté služebník jest, mstitel zuřivý nad tím, kdo zle činí. *Řím.* 13, 3. 4. Kdo mečem zabije, musí mečem zabit býti. *Zjev.* 13, 10.

Výroky svatých: Všelický způsob vraždy zakázal Pán jedním a hlavním zákonem: „Nezabiješ!“ *Tertullian.* Jsi snad vládcem nad životem bližního svého? Bůh jedině jest Pánem života našeho. O jaktě jsou před Bohem v nenávisti mužové krve a jak přísně je trestává už v životě tomto. David praví (*Žlm.* 54, 24.): Mužové krve a lstiví nedojdou ani polovice dnů svých. Sv. *Alf. Lig.* Je-li už to těžké provinění, dílo boží zohaviti (šperkováním a necudností), co řeknem o těch, kdož dílo boží zabíjejí, kdož lidskou krev prolévají, a odnímají život, jehož Bůh udělil? Sv. *Ambrož.* Odstup to, aby se nám za vinu kladlo, když v tom, co činíme dobrého neb dovoleného, mimo vůli naši přihodí se něco zlého — zabití člověka. Sv. *August.* — „Tak velice nenávidí Bůh vraždy, že praví, kterak

trestu za usmrcení člověka vyhledávati bude od všelikých hovad, a i zvíře, ježby ranilo člověka, zabiti velí (I. *Mjž.* 9, 5.); a pro žádnou jinou příčinu neuložil Bůh lidem, aby krve se štítili, než proto, aby všemi spůsoby mysl i ruce zdržovali od zavraždění člověka.“ *Katech Trid.*

Příklady o vraždě.

První vražedník byl *Kain* nebo bratra svého *Abela* ze zá-
visti zabil. I. *Mjž.* 4.

Saul z pouhé zá-
visti a zlosti *David*a zabiti chtěl. I. *Král.* 18.

David, ač byl *Uriáše* vlastní rukou nezabil, předce se mu v písmě sv. smrt *Uriášova* připisuje, poněvadž vojenskému vůdci *Joabovi* nařídil, aby ho v bitvě na takové místo postavil, kde jistotně zahynouti musí. II. *Král.* 11, 13.

„Víš, co jest mi učinil *Joab* a co učinil dvěma knížatům voj-
ska *israelského*, *Abnerovi* a *Amasovi*, kteréž zabil — a skropil
krví boje pás svůj a obuv svou. — Učiníš tedy dle moudrosti své,
a nedáš vstoupiti šedinám jeho pokojně do hrobu.“ III. *Král.* 2, 5. 6.

Zlost nešlechtné *Herodiady* příčinou byla smrti sv. *Jana*
Křtitele. *Mar.* 6.

Fariseové a *zákoníci* nedali se dříve upokojiti, až *Ježíše* usmr-
tili, totiž obžalovali a úsilně žádali, aby byl usmrcen.

Poněvadž *Kaifáš* radil *Židům*, že jim užitečno jest, aby *Kristus*
byl usmrcen, tedy, ač byl *Pána Ježíše* vlastní rukou neusmrtil, pře-
dce se smrtí jeho vinným učinil. Podobně *Pilát*, jenž byl *Pána Je-*
žíše, ač nevinného, k smrti odsoudil. *Ev.*

V knize *Sk. ap.* (7, 59.), kdežto se popisuje smrt sv. *Štěpána*
prvomučeníka, praví se o *Šavlovi*: „*Šavel* pak přivolil k usmrcení
jeho.“ —

Římský císař Nero, tyran krvožíznivý, netoliko že nesčíslný
počet vražd, zvláště na nevinných křesťanech se dopustil, nýbrž i
svou vlastní matku *Agripinu* zabil. Podobně ukrutný *Dioklecian*
mnohé křesťany vraždit kázal.

Boleslav ukrutný, kníže český, jak známo vlastního bratra, sv.
Václava, najatými vrahy zabiti dal. Podobně matka jeho *Drahomíra*
sv. *Ludmilu*.

Theodorich, král *Gothský*, kázal dva nejšlechtnější a nejza-
sloužilejší muže *Římské*, *Symacha* a zete jeho *Boecia*, zamordovati.
Jednoho dne přinešena byla rybí hlava nevídané velikosti k večeři.
Všecken poděšený vyskočil od stolu, neb se mu zdálo, že vidí stra-

šidlo naň se šklebící. „Hlavu Symachovu vidím, křičel, jeho zuby, které mne chtějí rozemlet; pryč odtud!“ Strachem skormoucen položil se do postele a po třech dnech bídne skonal, právě v ten den, když všechny kněze z chrámu vyhnati obmýšlel.

Jistý *řezník* poslal tovaryše svého do Holomouce, aby tam na trhu za 30 zl. nakoupil skopců. Tovaryš jmenem *Method* na své cestě se zastavil v hospodě, pustil se do hry a všechny peníze mistrovsky prohrál. U vedlejšího stolu pil právní písař víno, kterýž chtěje zaplatiti, vyndal velkou bankovku a dostav nazpátek, ubíral se dále. Za ním v patách ubíral se *Method*, připověděv spoluhračům, že zejtra, vraceje se z města, zase tu vynajíti se dá. Po několika hodinách přinesli dva pocestní mrtvolu toho písaře, ujišťujíce, že ho nedaleko od silnice v křoví našli. Druhého dne se *Method* vrátil a hrál opět. Psi bylo slyšet často skučet a na otázku, co by mu bylo, řekl *Method*: že se na cestě rval s jiným psem, který ho kousl. „Já mu ránu vymyju,“ řekl hospodský. I chtěje tak učiniti, spatřil mu na krku želízko, jež vytáhnuv, přirovnal k nožíku, kterýž mrtvý ještě v rukou držel. Želízko úplně padlo do zlomeniny perořízka, jímžto se písař, byv přepadnut, bezpochyby bránil, a tak byl vrah vyzrazen. Bez prodlení byl svázán a již na cestě k soudnici přiznal se k zločinu tomu. Tak zpravdilo se přísloví: „Nic není tak tajného, aby to nebylo zjeveno!“

Viz i příklady o hněvu a nenávisti v části V.

Jak krkavci vraždu prozradili. Nábožný *Meinard* si vyvolil za obydlí jeskyni v pusté a hornaté krajině, aby vzdálen od hluku světa, tím pobožněji Bohu sloužiti mohl. Však i v této samotě pečoval o blaho svých bližních. Zabloudil-li v tu krajinu pocestný, přijal jej vlídně do své jeskyně a poskytnuv mu občerstvení, vedl jej na pravou cestu. Nemocní z okolí hledali u něho pomoci, a on je léčil kořením a bylinami, které na vrších natrhal a jichžto hojivou moc dobře znal. — Mnohý, jež loupežníci ztrýznili anebo potměšilí nepřátelé ranili, péčí jeho se opět uzdravil. Hříšníci, kteří se v hluku světa provinili, přicházeli k tomuto zbožnému poustevníkovi, hledajíce u něho útěchy a pokoje svědomí, jehož byli nepořádným životem pozbyli. I pastýřové, pásající v údolích svá stáda, bývali rádi ve společnosti tohoto svatého muže a těšili se z toho, když jej slyšeli mluvit, an jich poučoval a k dobrému povzbuzoval. Onť byl samá láska a hleděl se i se zvířaty, která na blízku jeho poustevny žila, spřáteliti. Krmíval je zbytky svých pokrmů, jichžto sám velmi skrovně požíval. Zvláště dva

mladí krkavci byli naň uvykli a tak zkrotli, že jej každodenně navštěvovali, potravu z jeho rukou žrali a vždycky dlouho u něho pobýli. — Meinard dostal od jakéhosi rytíře stříbrnou lampu na památku, a sice za tou příčinou, poněvadž jej raněného do své jeskyně vlídně přijal i až do jeho uzdravení laskavě ošetřoval. Tato lampa visela v neuzavřené poustevně před oltářem, u něhož se Meinard modlíval. Jednoho času přepadli dva bohaprázdní lidé zbožného poustevníka v jeho poustce, zavraždili jej a vzavše stříbrnou lampu, odešli. — Žádný jich neviděl, žádný jich nemohl vzítí v podezření a protož mysli, že nemají příčiny trestu se strachovati. Avšak oni dva krkavci přiletěli právě v tu dobu, když vrahové Meinarda usmrtili. Již nemohl jim potravu podávati, ležet mrtev skrvácený na zemi. I dali se do žalostného křiku, okolo vrahů lítajíce a bez přestání se za nimi ženouce. Pastýři poznali, že jsou to krkavci Meinardovi a nemohli pochopiti, proč tito, jindy tak krotcí ptákové, tak ukrutně oněch dvou cizích mužů pronásledují. Někteří běželi bez meškání k nábožnému poustevníku; avšak, jaké to pro ně leknutí, když jej spatřili mrtvého, ležícího v krvi! Jiní, majíce hned ty cizince v podezření, nespustili jich s očí a pak slyšíce o spáchané vraždě, hnali se za nimi, až je v nedalekém lesíku dostihli. Prohledavše jich, našli u nich skutečně onu ukradenou lampu. Na to byli oba bezbožníci odevzdáni k soudu, a když se úředně dokázalo, že na onom poustevníku vraždu spáchali, došli trestu, jakž byli zasloužili. — Žádný zlý čin není tak tajný a skrytý, aby konečně nepřišel na jevo. Protož, varujte se, křesťané, i v skrytosti všeho zlého, zvláště ale vraždy svého bližního se hrozte!

Tři loupežníci zabili a obrali kupce, kterýž s množstvím peněz a klenotů lesem domů se ubíral. Zloupené poklady do své jeskyně snesli; potom nejmladšího poslali do města, nakoupit potravu. Jak odešel, pravili druzí dva: „Což bychom se tím velikým bohatstvím s tím chlapíkem dělili? Jak mile se vrátí, zabme ho, pak podíl jeho připadne nám.“ — Mladý loupežník, jda cestou, myslil: „Jak bych já byl šťastný, kdyby vše to bohatství mně náleželo! I otrávím já své společníky a tak to celé bohatství mně se dostane.“ V městě nakoupiv potravu a dav jedu do vína, s tím se vrátil zpátky. Když vstoupil do jeskyně, vrazili mu druzí dýky své do srdce, že mrtev padl na zemi. Potom se posadivše, jedli, — jedem nakaženého vína pili a v přeukrutných bolestech zemřeli. Uprostřed nashromážděných pokladů byli pak mrtvi nalezeni.

Bůh dopouští, jak to průchod mívá,
zlosyn zlosynu že katem bývá.

Vrah svého národa.

Mezi klenoty té země
jesti život největší,
a nejtěžší světa břemě
tíž jest krve člověčí.

Strašný zlosyn jest vrah každý,
v jakýkoliv oděn háv,
drže sahá ruka vraždy
do života Tvůrce práv.

Avšak zlosyn nejstrašnější,
kterého zná příroda,
zlosyn ze všech nejhříšnější
jest vrah svého národa.

Jablonský.

Příklady o svárech a různicích, o hněvu a pomstě.

Svár byl mezi pastýři Abrahamovými a Lotovými, však Abraham ho zamezil. I. *Mjž.* 13.

Absolon činil různice a sváry otci svému Davidovi; proto bídně zahynul. II. *Král.* 15.

Lid israelský svářil se s Mojžíšem pro nedostatek pokrmu a nápoje. Hněval se Kain na Abela, Saul na Davida, Aman na Mardochea, Herodes král na nově narozené dítě, Pána Ježíše. — Pomsty byli žádostiví: Synové Jakubovi proti Sichem. I. *Mojž.* 34. Putifarova žena proti Josefovi, Joab proti Abnerovi. II. *Král.* 3. Aman proti Mardocheovi. *Esth.* Fariseové a Zákoníci proti P. Ježíši *Mar.* 12, 12.; *Luk.* 11, 55.; 20, 19.

Soud mezi bratřími. Jistý otec zůstavil po sobě dva syny, Floriána a Barnabáše. Oba zdělili po otci hezké jmění, od něhož dobře živi býti mohli. K tomu patřila i krásná zahrada, po níž oba bratři bažili; a že ji oba míti nemohli, hrozně se hádali a svářili. Hádku se donesla k uším domácího duchovního, který navštívil bratří, nabádal jich, aby buď postoupil dobrovolně zahradu jeden druhému, aneb aby to losem rozhodli. Tomu když oba odpírali, pravil duchovní: „Mějte ji oba společně; pracujte i dělte se společně.“ Když ani tomu nechtěli, radil, aby ji prodali a o peníze rovným dílem se rozdělili. Však ani ta rada jim nevoněla. Oba chtěli mocí zahradu míti, a nedbajíce na výstrahu duchovního, dali se do soudu. Každý si vzal právního přítele a bil na to, aby právním uznáním dostal za vyhranou. Drahně let trvala rozepře a stála mnoho peněz, způsobila mnoho svárův a mrzutostí, oba o spokojenost, ba i o zdraví je připravila. Konečně, když oba se dosti nasoužili, byl vynešen rozsudek, aby zahrada se prodala a penězi

strženými aby soudní útraty se zapravily. Tu teprvé bratří podali si ruce a upřímně se smířili. Žili nyní spokojeně, ale následky sváru na jmění i zdraví cítili. „Aj, jak jest to dobré a jak utěšené, když přebývají bratří v jednotě!“ *Žalm 132.*

Kde nesvár s bratry přebývá,
tu dobře nebývá.

Kámen. Boháč udeřil kamenem chudého nádeníka, s kterým začal půtku. Chudý, zdvihnuv kámen, schoval ho, mysle: „Přijdeť jednou čas, že toho člověka nenávistivého zase jím budu moci udeřiti.“ — Boháč zpupností, zahálkou a marnotratností přišel na žebrotu a celý otrhaný šel jednou okolo chalupy chudého. Nádeník sáhl po kamenu, chtě jím hoditi po nešťastníkovi. Než, rozmysliv se náhle, pravil: „Nyní uznávám, že nikdy se nemáme mstíti; nebo, je-li nepřítel náš bohatý a mocný, jednáme neopatrně; je-li nešťastný, jednáme ukrutně. Buď ale on kdokoli, vždy by to zlé bylo a nekřesťanské.“

Místo pomsty budiž trpělivý,
pak i Bůh ti bude milostivý.

Bouře a les.

Mraky se honí, bouře se blíží,
ve sivých mračnech blesky se kříží.

Spousty se valí blíž a blíže,
prolomila je vlastní tíže.

Zkáza jim v patách dolů pozírá
a osení i kvítí strachem umírá.

Ach, kdo odvrátí neblahý osud?
Však tu je strážce; les stráží posud.

Nad lesem letí mračno a bouře,
obtáčí les se v temný šat kouře.

Bouř doletěla — les tu na stráží,
vzhůru povztýčí tisíce páží.

Tisíce páží na vrchu stojí,
s bouří a bleskem chystá se k boji.

Větry se hnuly — hrom zaburácí,
tu šlehl blesk a kmen se již kácí.

Tu a tam opět v ohni kmen stojí,
pochodně míru ve války znoji.

Vysílil hrom se, vylil svou zlobu,
tiše však stojí les po tu dobu.

Mrak mír si žádá — míš a míš hřímá,
mírumilovný les jej objímá.

Objímá jej a ku prsoum tlačí,
tiskne jej k prsoum, mraku je k pláči.

Pláče, je zničen — splatil to draho,
to že chtěl ničit slabšího blaho.

V. A. Crha.

Učení církve a příklady o souboji.

Souboj je zločin, kterýž lidé páchají proti zdravému rozumu a proti důstojnosti lidské, ježto často z malicherné příčiny jako divoká zvěř se napadají, aby mstu svou schladili a žízeň po krvi nasýtí. Je-li to poměr mezi vinou a pokutou, když pro nepatrné slovo má se život nasaditi? Jaké to nelidské, pošetilé jednání!

Proto stát i církve na souboj těžké ukládá pokuty. Sv. *sněm Tri-dentský* ustanovil, že soubojníci co lidé nectní mají být z Církve vyobcováni; podobně i svědkové a jiní účastníci; a tomu, kdo v souboji padl, že se má odepříti pohřeb církevní. *Sez. 25. kap. 19.*

Spolek proti souboji. Kardinál *Richelieu*, ministr francouzský, sice přísností souboj zamezil; avšak po jeho smrti ona vojenská ztřeštěnost se obnovila. Jistý nábožný šlechtic, jmenem Ollier, nedostatečnost zákonů v té případnosti tím hleděl opravit, že založil spolek šlechtický, jehož účastníci přísahou se zavázali, že nechť ani k souboji koho vyzývati, ani vyzvání od koho přijímati, aniž co svědkové býti přítomni.

Ludvík XIV., král francouzský, po celý čas svého dlouhého panování nedal se pohnouti, aby kterému soubojníku milost udělil.

Jistý mocný král zapověděl přísně v svém vojstě všeliký souboj. Jedenkráté žádali dva důstojníci, aby směli svou při rozhodnouti soubojem. Král svolil pod tou výminkou, aby co svědek byl přítomen kat a neprodleně tomu, kdo by druhu v souboji zabil, hlavu k nohous položil. Takto se důstojníci rozmyslili a zanechali souboje.

Šlechtný hrabě Gondy byl jedenkráté velice pohaněn. Čest tehdejšího věku žádala, aby hanu smyl jen krví svého nepřítelé. O tom, když sv. Vincenc z Pauli se dozvěděl, umyslil si, že všemožně se přičiní, aby hroznému činu zabránil. V okamžení, když chtěl jíti hrabě na mši, sv. Vincenc vrhna se k nohous jeho, pravil: „Dovoďte, pane hrabě! vím z jistého pramene, že hodláte jíti na souboj; však oznamuju vám ve jmenu svého Spasitele, jemuž jdete se nyní klanět v nejsvětější svátosti, pak-li neupustíte od svého předsevzetí, že Bůh na celém potomstvu vašem bude spravedlnost konati!“ A nábožný hrabě zůstavil pomstu Bohu.

Dva kavalíři byli v rozporu, z nichž jeden vytasiv meč, druhého poranil, kterýž hotovil se rovnou měrou mu splatiti. Než v tom zbožný francouzský general Donisson vrhna se mezi ně, zvolal: „Pán Ježíš odpustil svým katanům a křesťanský voják by chtěl svého druhu zabít?“ A oba sokové dali si ruce k smíření.

Čest souboje. Není větší pošetilosti nad souboj. Dva divochové z ostrovů Kanárských potýkali se před svými krajany, aby svou sílu a obratnost na jevo dali. Oba byli si rovni, takže druh druhu nemohl přemoci. Diváci volali, aby již v zápolení přestali; než ctižádost nedala jim pokoje. Jeden ze zápasníků tuše, že jsa umdlen nezvítězí, aby předce ukázal, že nebojí se smrti, uvrhl se v neda-

lekou propast. „I já se smrti nelekám!“ pravil druhý, a vrhl se za ním. Tyže hrubé pojmy, dle nichžto jednají divochové, vězí dosud v hlavách mnohých vzdělanců našich, kteří pro domnělé uhájení cti život nasazují a vydávají se v nebezpečenství, že stanou se vražedníky. Než právě, čím méně čest zachovati, to jich před moudrými zneuctuje. Čest nezáleží v olově ani v ostří meče, ale v neúhonnosti života.

Sv. Pavel napomíná Římanův: „Dobrořečte těm, kteří se vám protiví: dobrořečte a nezlořečte. Radujte se s radujícími, plačte s plačícími: jednomyslni vespolek jsouce; ne vysoko o sobě smýšlejíce, ale nízkým povolující. Nebudte opatrní sami u sebe. Žádnému zlého za zlé neodplacující: opatrujíce dobré ne toliko před Bohem, ale také přede všemi lidmi. Může-li to býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce. Ne sami sebe zastávající, nejmiřejší; ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest (V. Mjž. 32, 35.) Mně pomsta, já odplatím, praví Pán. Laění-li nepřítel tvůj, nakrm jej, zízni-li, dej mu píti; nebo to čině, uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho. Nedej se přemoci zlému, ale přemáhej v dobrém zlé.“

David, vyzván Goliášem k souboji, jímž rozhodl se boj s Filistinskými, nezhřešil. — Podobně bez viny soubojil sv. *Václav* s Radislavem, knížetem Kouřimským, pro ušetření mnoha životů.

Souboj. K mocnému vladaři v krajinách východních přistoupila dne jednoho královská choť jeho, zlostí plačíc a mstu žádajíc nad přestupníkem proti knížecí jasnosti. „Hle,“ pravila, „onen zlosyn mi ozdobu přinesl z kamenů drahých; však nebyly pravé. Již trpí za šalbu svou ve vězení tmavém, však životem zaplatí nepravost svou, toho přísahám svatě. — Pročež žádám, o králi, pane můj, abys ho k souboji se lvem odsoudil.“ — „Ach, nekvap,“ odvece mocnár, „abychom ve vášni nesoudili; nebo kterak se zlost srovná se spravedlností? Knížeti přísluší svobodnu býti od veškerých předsudkův i vášní. Není-liž obraz Nejvyššího a zástupce Jeho na zemi?“ „A nehněvá-li se i Bůh v bouři?“ ptala se královna. „Nikoli,“ odpověděl král, „on i bouří dobře činí! Ach, choti má, člověk si rád Boha věčného představuje dle vlastního obrazu svého.“ Královna ale ještě víc rozpálila se zlostí, řkouc: „Také Bůh nenávidí i trestá zločince, aniž králům nadarmo mečův udílí. Chci tedy, aby onomu ničemovi stalo se dle zasloužení. Smrt mu jest oznámena, aniž možno jinak se státi.“ — „Budiž,“ odvece král, „jak jsi vyřkla, a to na den zejtrřejší.“ — Když na druhý den ona hodina vypršela, a hlas vířící trub a kotlů zavzněl, oznamuje ono divadlo, pozdvihla se královna, doprovázena v sledu výborném, aby se v srdci

vítězoslavně kojila mstou; neboť msta smyslu rozhorlenému jest co větrík chladný u večer po dnu parném. — Již zábradlí otevřeno a zločinec stál zde, třesa se, a hlas trub a kotlů poznovu zavzněl. — A hle, tu vystoupil místo lva litého bílý, tichý beránek a blížil se k muži se třesoucím. Hlas trub a kotlů dozněl a souzvučný hlahol harf a louten líbezně se rozléhal a beránek tulil se k nohous odsouzencovým a zíral k němu vzhůru. — Tu pohlednouc královna k choti svému, zarděla se studem ve tváři. Král ale milostně k ní pohledna, řekl: „Vzhled tvůj, přemilá, jest mi důkazem, že jsem jednal dle zasloužení. Ten, jenž tebe oklamal, jest sklamán a tobě na místě nepravého ušlechtilost srdce popřána. Zardělost lící tvých, která mi nad purpur knížecí, jenž tebe přiodívá, zdá se býti krásnější, jest i mně sladkou odměnou; neboť mi dokazuje obličej tvůj, že jsem jednal jakožto vzor a zástupce Nejvyššího.“ Na to hlásaly trouby a bubny zvučně skončení divadla a veškerý zástup hlasitě volal: „Sláva králi a královně!“ *Krummacher*.

II. Co se týče duše.

V 5. přikázání se zapovídá duši své i bližního škodit nebo ji zabít. — Poněvadž život člověka jest dvojitý, tělesný a duchovní: tedy i vražda jest dvojitá, totiž nejen tělesná, nýbrž i duchovní.

1. *Duši své škodí a ji umrtvuje, zabíjí:*

a) Kdo nedbá o vzdělání svého rozumu a ušlechtnění srdce; kdo z netečnosti neb lenosti potřebných pro život vědomostí sobě získati opomíná. b) Zvláště kdo nehledí důkladné známosti nabýti ve věcech víry se týkajících. c) Kdo nemaje péče o své spasení, modlitby, služeb božích, přijímání sv. svátostí a jiných povinností náboženských zanedbává. d) Kdo všelikým žádostem uzdu pouští, hříšným náklonnostem a náruživostem se oddává, nesnaží se, aby spravoval život podle přikázání božích. e) Kdo nepůsobí s milostí boží a nepřičiňuje se, aby ctnostně byl živ a mnohými dobrými skutky získal si zásluh pro nebe. f) Kdo těžkých neb smrtelných hříchů se dopouští. g) Zvlášť ale vrahem své duše se stává, kdo bez přestání hřeší a nikdy se nepolepší, až konečně v stavu nemilosti ze světa na věčnost se odebere.

Úvaha. Abys tedy, křesťane, nebyl vrahem své duše, varuj se bedlivě všech hříchů, a pakli bys do hříchu upadl, nesmíš v něm dlouho trvati, ale hled' neprodleně činiti upřímné pokání.

Slova písma sv.: „Jestliž cesta, která se zdá člověku spravedlivá, ale konec její přivádí k smrti.“ *Přís. 14, 12.*; srv. *Moudr.*

2, 6—9. „Běda vám, kteříž jste odděleni ke dni zlému a blížíte se k stolici nepravosti.“ *Amos* 6, 2. „Široká brána a prostranná cesta jest, kteráž vede k zahynutí.“ *Mat.* 7, 13. „Co jest platno člověku, aby celý svět získal a své duše škodu trpěl?“ *Mat.* 16, 26. „Mnozí chodí, o nichž jsem častokráte pravil vám, že jsou nepřátelé kříže Kristova, — jichžto bůh břicho jest — jichžto konec jest zahynutí.“ *Fil.* 3, 18. Běda bezbožnému ke zlému, neb odplata rukou jeho stane se jemu. *Isai* 3, 11. Co bude člověk sítí, to bude i žítí. Kdo rozsívá v těle svém, z těla žítí bude porušení. *Gal.* 6, 7. 8. Nebojte se těch, kteří zabijejí tělo, ale duši nemohou zabiti: než bojte se raději toho, který může i duši i tělo zatratiti. *Mat.* 10, 28. Jakýž jste měli tehdaž užitek z toho, zač se nyní stydíte? Nebo konec těch věcí jest smrt. Nebo odplata za hřích jest smrt; ale milost boží jest život věčný. *Řím.* 6, 21. 23.

Podobenství.

Zničený obraz. Malíř Leonardo, proslulý umělec, dohotovil obraz, nejmistrnější dílo ruky své. Z krajin vzdálených přicházeli milovníci a znatelé malířství, žádající uzříti a obdivovati mistrovský kus Leonardův. S nadšením mluvilo se všude o tomto překrásném obraze velikého mistra. Během takovým došla o tom pověst také k uším jistého bohaprázdníka, který ode dávna tajné jakési zášti v srdci chovaje k Leonardovi, jen po příznivém pásl okamžení, aby se pomstíti mohl šlechtnému umělci. Jednoho dne, když byl Leonardo právě odešel z domova, vloudil se padouch ten do dílny umělcovy, zohavil nejprvé skvostný obraz špínou i blátem a prořízl jej kříž na kříž. Leonard vrátil se domů. První jeho chůze byla k slavnému obrazu, který mu mnohou činil radost. Než nastojte! co vidí? Místo ušlechtilých tahů patří holou špínu a nešvaru, místo skvostného obrazu nalezá úplnou spoustu! — Ach, jak trudno a bolno tu umělci okolo srdce! Lomě rukama, oplakává svou velikou, převelikou ztrátu. — Duše křesťanská, co tomu říkáš? co soudíš o zlostníkovi, který dílo umělcovo tak zničil? — Avšak, nejednáš-li ty mnohem hanebněji, nevděčněji, když onu krásnou malbu, kterou Bůh co odliku své podstaty v tvé duši byl uložil, zanedbáváš, poskvvrňuješ aneb snad dokonce zohavuješ a duši svou vraždíš? Myslíš, že to Bohu, vznešenému původci obrazu, nebude k bolesti, uvidí-li, kterak ty zacházíš s mistrovským jeho dílem, se svou duší? uvidí-li, kterak jí zanedbáváš, hyzdíš, zohavuješ? —

Výroky svatých: Duši-li zanedbáváme, nebude nám lze ani

těla ochránití. Nebo není duše pro tělo, ale tělo jest učiněno pro duši. Kdo tedy, co prvnějšího jest, zanedbává, a co jest nižšího pozdvihuje, kazí oboje. Sv. *Jan Zl.* Mnozí mají mrtvé duše v těle živém. Sv. *Augustin.* Stůně-li tělo naše, podnikáme a neseme všecko, abychom je uzdravili; je-li ale duch náš nemocen, tu váháme, odkládáme a odtud pochází, že se nemůžeme zhostiti hříchů. Sv. *Jan Zlat.* Škody časné želíme a pro malý zisk běháme a pracujeme, ale škodu na duši v zapomenutí klademe a sotva i pozdě se napravujeme. — Co nám málo aneb nic neprospívá, na to hledíme, co však nanejvýš potřebné jest, to nedbanlivě mimo sebe pouštíme. Bl. *Tom. Kemp.* Padne dobytče a najde se, kdožby je pozdvihl, klesá duše a není, kdožby ruky podložil. Sv. *Bernard.* Uznej, o člověče, jak hluboké jsou to rány, za něž, aby Kristus Pán trpěl, bylo třeba. Kdyby to nebyly rány k smrti věčné, nikdy by nebyl Syn boží pro jich uléčení zemřel. *Týž.* První spása jest hříchu se varovati, druhá nad odpuštěním nezoufati; nebo sám se na věky zahubuje, kdož se u milosrdného soudce k prostředkům pokání neutíká. Sv. *Augustin.*

Jiné průpovídky a přísloví.

Hřích tělu škodí i duši zabijí. — Milé zlého počátky, leč konec žalostný. — Hříšné slasti vedou k propasti. — Více muk na duši než na tělo přichází. — Odvykati hříchu nejlepší pokání. — Pozdě po smrti pokání činiti.

Střež se zvláště každý
svoji duše vraždy,

jež se hříchem stává,
peklu nás zadává.

Příklady.

Hřích škodí duši časně:

Adam, dokud hříchu nezpáchal, znal všecky věci a jména jim dával; ale po spáchaném hříchu před Bohem se skrýval. I. *Mjž.* 3.

Když *první rodiče* zhřešili, těžké pokuty na těle i na duši nesli. I. *Mjž.* 3.

Kain, bratrovrah, nenalezl nikde pokoje, protože ho upamatování na spáchaný zločin a strach před Bohem všude stíhaly. I. *Mjž.* 4.

Hřích i *Davidovi* mnohé hoře a soužení duše spůsobil. II. *Král.* 11, 12.

Hřích zbláznil nejmoudřejšího krále *Šalomouna* a všecku jeho slávu porušil.

Hřích hubí duši na věky:

Bůh *hřešícím andělům* neodpustil, ale pekelnými provazy je strhnul, vydal k mučení. II. *Petr.* 2, 4.

Vyjdou *andělé a oddělí zlé* z prostředku spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé: tamť bude pláč a skřípení zubů. *Mat.* 13, 49, a 25, 41.

Pozdvih pak — *bohatec v pekle* — očí svých, jsa v mukách, uzřel Abrahama zdaleka a Lazara v lůnu jeho, a zvolav řekl: „Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj; nebo se mučím v tomto plameni.“ *Luk.* 26, 23. 24.

Bázlivým a nevěřícím, proklatým a vražedníkům, smilníkům a čarodějníkům, modlárům a všechněm lhářům bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sirou, ješto jest smrt druhá. *Zjev.* 21, 8.

Sv. *Ludvík*, král francouzský, tázal se jistého pána, co by činil, kdyby mu na vůli bylo dáno, býti raněnu malomocenstvím aneb těžkého se dopustiti hříchu? Tento neváhal dlouho s odpovědí a řekl: „Hotov jsem raději 30 hříchů smrtelných se dopustiti, nežli malomocným býti.“ „Ach,“ vzdychl král nábožný z celé duše, „vy jistě nevíte, co to jest Boha uraziti; vězte tedy, že hřích smrtelný nejhorší je zle; nebo zbavuje nás milosti boží, zabijí duši a byť bychom ho želeli jakkoli dlouho, nikdy nemáme jistoty, že jsme zaň dokonale pokání učinili.“

Týž sv. král *Ludvík* měl od nejtěplejší mladosti hřích u veliké ošklivosti. Aníž divu, neboť byl vychován od své nábožné matky sv. Blanky, která ho v bázni boží cvičila a takto co nejlaskavěji napomínávala: „Synu, volila bych tě raději mrtvého viděti, nežli hříchem smrtelným skaleného.“

Sv. *Tomáš Aquin.* se divil, jak může člověk smáti a veseliti se, když je sobě povědom smrtelného hříchu.

Podobenství.

Syn tesknomyslný. Jednoho času žil boháč veliký, maje mnoho statků, úrodných zahrad a živil všeliká zvířata buď k užitku neb k obveselení. Měl také syna, kterého miloval. Toho poslal do ciziny, aby umění sobě shromáždil a ve všelikých moudrostech prospíval. Po několika letech navrátil se syn jeho opět do své vlasti. I radoval se otec z příchodu jeho a vystrojil skvostný kvas. Syn pak sem tam bloudil a trudnost panovala v srdci jeho; neboť myslil: Otec mne nemiluje a nenávidí! — Otec zkormoucený divil se

řka: „Synu můj, nebudiž tak trudnomyslný a neobtěžuj děle zármutkem srdce své. Kterak bych na tebe zapomenouti a tebe nenáviděti mohl! Pohleď, jak mnohých služebníkův i rostlin a zvířat chovám, ježto mně málo přinášejí užitku: kterak bych tebe opustil, an jsi z plodu mého?“ Tak mluvil vlídný otec. Jinoch ale obrátil se od něho, sklopil oči k zemi a byl trudný jako prvé. I zavedl jej otec v zahradě do krásné besídky na površí a pravil: „Již od dětinství tvého vždy jsi přirozenost a krásu polí miloval; protož pro radost tvou tuto jsem postavil besídku, abys kolkol zíraje, se radoval. U paty vrchu hrčí potůček, slavíkové zde libě pějí a okrasa jarní nikde se tak nestkví, jako zde. Pročež budiž veselé a dobré myslí, synu můj!“ Tak mluvil upřímný otec. Tvář jinochova se ale zatmívala jako prvé a on navrátiv se od utěšené vyhlídky s površí, dolů se ubíral s očima k zemi sklopenýma. — Brzo na to přišli druhové mladosti a radovali se z jeho přítomnosti. Radoval se i otec, domnívaje se: Teď se snad obveselí, srdce se otevře a mysl vyjasní. A pravil k němu: „Synu můj, hle druhové tvého dětinství žádají tě spatřiti, aby se vespolek s tebou radovali!“ Jinoch ale odvrátil obličej svůj, jsa smuten, a skryl se přátelům mladosti své. Tu chvátal za ním otec a pravil srdcem pohnutým: „Synu můj, proč mi to činíš? Co ti prospívá moudrost umění, které jsi sobě v cizině získal, když zavrhuješ rozkoše vlasti? Raduj se raději v mladosti nad láskou otce svého, nad úrodnou přirozeností a nad řečí příjemnou přátel, kteří tě milují.“ Na to pozdvihl syn tvář skormoucenou a pravil: „Ach, otče můj! bez viny, se srdcem čistým odtud jsem se odebral, nyní pak nelze mi oka pozvednouti, nebo duši mou tíží hřích! — To pravil a sklopil oči k zemi. A otec, obrátě se od něho, hořce plakal.
Krummacher.

Hasael, syn knížete z krajiny východní, byl vychován v údolí mudrců, až do let jinocha kvetoucího. Pak poslal ho otec do Persie, aby tam dokonal vzdělanost svou a vyskoumal lidské chování. Bylať mu ve všem svoboda přána; skrytě však ho šetřil Šerajah, starý učitel na všech cestách jeho. — Když pak byl Hasael do Persie přišel, lákaly ho příjemnosti města a bouře nádherného živobytí, takže zapomněl na své povolání, odevzdaje se hříšným chlipnostem. — Když tak v zahradách Ispahanských dne jednoho se procházel, kráčí okolo něho Šerajah v oděvu pocestného, nesa hůl v pravici své. Hasael ale Šerajaha poznav, dí k němu: „Odkud přicházíš a kam cesta tvá?“ A Šerajah dí: „Nevím!“ I podivil se

jinoch, řka: „Jak, opustil si vlast a vyšels, nevěda kam?“ „Toho jsem zapomněl; pročez sem a tam bloudím, a která cesta mi se zdá nejširší a nejpříjemnější, po té kráčím.“ — „A kam tě uvede tak bludné putování?“ ptal se zaražený jinoch. A Šerajah dí: „Nevím, a co muě na tom záleží?“ — Tu obrátil se Hasael k druhům svým, řka: „Tento byl učitelem mého mládí, pln jsa moudrosti; však hle, rozum ztratil. O kterak se změnil!“ — Tu přistoupil Šerajah k jinochu a odhodiv plášť pocestný, pravil: „Ty jsi řekl! Mé jednání se změnilo jako povaha tvá. Někdy jsem byl tvým vůdcem a ty jsi kráčel po cestách, které jsem ukazoval tobě; teď ale, což jsem tebe vodit přestal, následuji tebe. Hle, mé putování, na kterém jsem jak cesty tak povolání svého zapomněl, jest stezka tvá a právě tak, jako ty, jsem i já rozum ztratil. Kdo z nás jest větší pošetilec, ty nebo já? a kdo kráčí cestou horší?“ Tak mluvil Šerajah. — Hasael poznal blud svůj a vrátil se na cestu moudrosti, kterou mu byl učitel druhdy ukázal. *Krummacher.*

Hřích škodí pachatelí.

Dobry tvor jest, synu, včela,
vše, co krásného. miluje;
avšak pomsta její smělá
o život ji připravuje.

Ublíží-li včela komu,
nejvíc jí to samé škodí;
a zlé nejvíc škodí tomu,
kdo je sám svévolně plodí.

Jablonský.

2. Duši bližního škodí aneb dokonce vrahem cizí duše se stává:

a) Kdo lidské a křesťanské důstojnosti si neváží, člověka za zboží pokládá, jako dobytče za nevolníka neb otroka prodává, neb nelidsky, ukrutně s ním zachází.

b) Kdo o vzdělání rozumu a ušlechtění srdce, o dobré vychování a spasení bližního nedbá, ač mu to povinnost ukládá.

c) Kdo jiného k hříchu zneužívá, a k hříchu koho popouzí neb svádí.

d) Kdo k hříchu radí, jej schvaluje, povoluje, velí neb k němu napomáhá, na př. zloděje přechovává, hráčům a pijákům příležitost dává atd.

e) Kdo něco takového mluví, činí neb opomíjí, čím bývá bližnímu příčinou hříchu, čili kdo jinému zlý příklad neb pohoršení dává.

O pohoršení zvlášť. Pohoršení záleží v příčině neb v podnětu, že někdo stává se horším. — Rozeznává se pohoršení dané a vzaté. — Pohoršení dává, kdo jest příčinou, že jiný hřeší; pohoršení si bere, kdo z činů jiných horším se stává.

Pohoršení se může dít slovy, skutky neb pomíjením dobrého.

Slovy: když kdo na př. mluví nepočestně, bezbožně a rouhavě nebo oplzlé a necudné písně zpívá. *Skutky*: když kdo nemravné knihy spisuje a rozšiřuje, nestoudně se tváří nebo hnusnými obrazy nečisté žádosti budí. *Pomíjením*: když kdo bližního v nevědomosti a bludu nechává a k dobrému ho nevede.

Pohoršení jest těžké provinění, nebo kdo pohoršení dává, podobá se ďáblu, stává se vražedníkem duchovního života a spoluvinným všemi hříchy a vším zlým, jež z pohoršení toho plyne, ano hroznou klatbu na sebe uvaluje.

Chraňme se tedy bedlivě všeho pohoršení. Nelze ovšem každého slova a činu sevystříhat, z kterého si lidé zlí berou pohoršení. Ovšem ale varovati se sluší slov a činů nepovážných, kterými by lidé slabí mohli býti pohoršeni. — Také dovolených věcí se zdržujme, kdybychom jimi byli někomu ku pohoršení.

Pakli jsme dali komu pohoršení, *hledme je odstraniti* a zlé pohoršením způsobené, všemožně *napraviti* napomínáním, varováním, modlitbou a j. dobrými skutky.

Také *nechtějme pohoršení si bráti*, nechtějme zlými slovy a skutky bližního popouzeti se k hříchu; ale každý zlý příklad neb pohoršení budiž nám k výstraze a k polepšení.

Slova písma sv.: Ten (ďábel) byl vražedníkem od počátku. *Jan* 8, 44. Nepřivozuj k zahynutí toho, za kterého Kristus umřel. *Řím.* 14, 15. Kdo svodí spravedlivé na cestu zlou, v zahynutí svém padne. *Přísł.* 28, 10. Běda, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmu za světlo a světlo za tmu. *Isai* 5, 20. Povede-li slepý slepého, oba do jámy padnou. *Mat.* 15, 14. Běda těm, kteří šíjí polštářiky pod všeliký loket a dělají podhlavnice pod hlavu všelikého věku k polapení duší.“ *Ez.* 13, 10.

Nedávej pohoršení. „Kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, lépe by mu bylo, aby zavěšen byl žer-
nov osličí na hrdlo jeho a pohřžen byl do hlubokosti mořské. Běda světu pro pohoršení běda člověku tomu, skrze koho pohoršení přichází! *Mat.* 18, 6. Žádnému nedávejte pohoršení, aby nebyla pohaněna služba naše. *II. Kor.* 6, 3.; *Řím.* 14, 1. 13.; *I. Kor.* 10, 32. Pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky, abych bratra svého nehoršil. *I. Kor.* 8, 13.; srv. *Řím.* 15, 20. 21.

Chraň se a nebeř pohoršení. „Varuj se, abys nikdy s (pohan-skými) obyvateli země té nevcházal v přátelství, kteréž by tobě

bylo ku pádu. II. *Mojž.* 34, 12. Jestliže oko tvé horší tě, vy lup je a vrz od sebe . a pakli ruka tvá pravá horší tě, utniž ji a vrz od sebe; neboť jest užitečnější tobě, aby raději zahynul jeden oud tvůj, nežli by všecko tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně. *Mat.* 5, 29.; *Sir.* 21, 23. Blahoslavený jest, kdož by se na mne nezhoršil. *Luk.* 7, 23. Synu můj, jest-li že by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim. *Přísl.* 1, 10.; 23, 17. Blahoslavený muž, kterýž nechodil v radě bezbožných a nestál na cestě hříšníků. *Žalm* 1, 1. Pilně se varujte falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hltaví. *Mat.* 7, 15. Vizte, aby vás žádný nesvedl. *Mat.* 24, 4. Nedejte se svoditi. I. *Kor.* 15, 33. Žádný vás nesvozuj marnými slovy; nebo pro tyto věci přichází hněv boží na syny nevěry. Nebývejtež tedy účastníci jejich. *Ef.* 5, 6. 7. Synáčekové, žádný vás nesvod. I. *Jan* 3, 7. Vy tedy, bratří, strážte se, abyste bludem nemoudrých svedeni, nevypadli od své pevnosti. II. *Petr* 3, 17.

Průpovědi.

Bližního když k hříchu dráždíš,
sám si cestu k pecku dláždíš.

Zlořečení sobě plodí
ten, kdo bratra k hříchu svodí.

Hrozný škůdce jesti svůdce.

Výroky svatých a j. : Kdo může napravití koho a zanedbává, není pochybnosti, že se takto účastníkem zlého stává. Sv. *Řehoř.* Nikdo nelichof nepravostem, nikdo hříchův mlčením nepomíjej. Nikdo, což na něm jest, lhostejně nesnášej, vidí-li rád hynouti, kázeň se tratiti. Nebo mlčeti, když můžeš pokárati, jest schvalovati, a víme, že podobný trest čeká na činitele a pachatele i na schvalovače. Sv. *Bernard.* An křehkost bratra svého snášíš, hled, aby tě hříchy jeho nestížily. Jest-liže dokonce svolíš, již tě tížejí tvé, ne jiného hříchy. Neboť, kdokoli svoluje hříšníkú, ne cizími, nýbrž svými hříchy se obtěžuje. Sv. *Augustin.* Kdož odvrátí hříšníka od bludu cesty jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje množství hříchů: rovněž i ponese soud, kdožkoli jest ten, kdož rovnou cestou se beroucího přinutí, aby se na křivou ušinul cestu. Sv. *Ambrož.* Kdo před jinými nešlechtně žije, vraždí, jak dalece na něm, toho, od něhož pozorován bývá. Sv. *Augustin.* Sv. Lev jmenuje vražedníkem toho, kdož dává pohoršení. Kdo jiného pohoršuje, usmrcuje duši bližního. Ba ten a taký jest vražedník přebesbožný, jelikož nejen tělo, nýbrž i duši bližního vraždí a způsobuje, že na zmar přicházejí všecky slzy, všechny bolesti a vše to, co Pán Ježíš činil a trpěl, aby tuto duši získal. Sv. *Alfons Liguori.* Hanebno-li jest

vzítí někomu plášť aneb kabát, a je-li ještě hanebnější vzítí mu život: musí nejhanebnější býti, duši bratra svého na věky zkaziti. Sv. *Tom. Vil.* Zřítí-li se dům, trpí obyčejně i soused, úpadkem jednoho kupce padají druzí; rovněž hřích jednoho, druhým škodívá. *Týž.* Kdo chce celou obec vyhubiti, studně otráví, porušením představenstva celá obec se ve zkázu uvádí. Chybí-li sprostý plavec, lodi to značně neuškodí, chybí-li však ředitel, bývá loď v nebezpečenství zahynouti. *Lohner.*

Příklady o pohoršení.

Pohoršení dali:

Aron Israelským, vzdělav jim zlaté tele. II. *Mojž.* 32, 4.

Synové kněze Heli, nevázně nakládající s oběťmi Hospodinovými. II. *Král.* 2, 17.

David, že pojal ženu Uriášovu. II. *Král.* 12, 14.

Jeroboam a jiní králové modloslužebnictvím. III. *Král.* 14, 4.

Královna *Vasthy*, ježto pro neposlušenství od krále Assvera byla zavržena.

Balám, kterýž učil Balaka pohoršení klásti před syny israelskými, „aby jedli (hodovali s modláři) a smilnili.“ *Zjev.* 2, 14.

Pohoršení se báli:

Eleazar, voliv raději umřítí, než proti zákonu vepřové maso jísti. II. *Mak.* 6.

Pán Ježíš, ač nebyl pod zákonem, daň za sebe a za Petra platil. *Mat.* 17.

Maria podrobila se zákonu očišťování, který ji nevázal.

Sv. *Pavel* volil nejísti masa na věky, aby bratra svého nehoršil. I. *Kor.* „Lépe jest nejísti masa a nepítí vína, ani čehokoli toho, na čemž se bratr tvůj uráží, aneb horší, anebo zemdlívá.“ *Řím.* 14, 20.

Pohoršení napravili:

Sv. *Petr* trojnásobným vyznáním, že Krista miluje. *Jan* 21.

Sv. *Pavel*, který hojněji nad jiné apoštoly pracoval. I. *Kor.* 15, 10.

Magdalena, činivši veřejně upřímné pokání. *Luk.* 7.

Zacheus polovici jmění dal chudým a komu ukřivdil, nahradil čtvernásob.

Pohoršení brali:

Fariseové a zákonníci. „Přinesli šlakem poraženého na loži. A viděv Ježíš víru jejich, řekl: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ A aj, někteří ze *zákoníků* řekli sami v sobě: „Tento

se rouhá!“ *Mat.* 9. Stalo se pak, když Ježíš seděl za stolem v domě Matoušově, aj, mnozí publikáni a hříšníci přišedše, stolili s Ježíšem. A vidouce to *Fariseové*, řekli učeníkům jeho: „Proč s publikány a hříšníky jí mistr váš?“ *Mat.* 9, 10. *Nazaretští* horšili se na Ježíše, že tesařův syn byl. *Mat.* 13, 57. a 15, 12. *Luk.* 7, 23.

Příklad zlý má býti k výstraze.

O ženě, která se uchýlila od muže (zcizoložila), dí písmo st. Zákona: „Dejž tebe Hospodin v zlořečení a v příklad všech v lidu svém.“ IV. *Mojž.* 5. „Kdož se připojuje k nevěstkám, nešlechtný bude; hmyz a červi zdědí jej a vyhlazen bude na příklad, a odňata bude z počtu živých duše jeho.“ *Sir.* 19, 3. „Bude *Moab* v posměch a za příklad všechněm vůkol něho.“ *Jer.* 48, 39. „Uvrhnu na tebe ohavnosti i pohaněním tebe trýzniti budu a vystavím tě za příklad.“ *Neh.* 3, 6.

Města Sodomských a Gomorských Bůh v popel obrátiv, podvrácením potrestal, vystaviv je za příklad těm, kteří by budoucně nešlechtně činili. II. *Petr.* 2, 16. *Jud.* 7.

Jiné příklady o pohoršení.

Sv. *Ambrož*, biskup Milánský, jenž horlil pro čest a chválu boží a péči měl o spasení svého stáde, odstraňoval vši mocí veliká pohoršení, věda, že jimi mnohé duše krví Kristovou vykoupené se vraždí. — Jedenkráte spatřil osobu kráčeti do chrámu necudně oděnou, z níž zvláště mladí lidé mohli býti pohoršeni a svedeni ku hříchu. I zastavil ji řka: „Kam jdeš?“ „Do chrámu!“ odpověděla ona. „Spíše bych se domníval,“ pravil biskup, „že se ubíráš k tanci nebo do divadla. Pryč, osobo hříšná, jdi, oplakávej v samotě svá provinění; neopovažuj se vejíti do domu božího, kterýž bysi svou marností potupila a kde bysi svou nestoudností mnohé duše k hříchu a peklu namluvila.“

Týž sv. biskup Ambrož srdnatě odepřel císaři Theodosiovi přístupu do chrámu, jenžto byl v čas zbouření mnoho nevinných k smrti odsoudil, a nepřijal ho dříve do církve, až se upřímně kál a napravil dané pohoršení. —

Císař Konstanc VI. zapudil svou manželku a s jinými ženami nešlechtně obcoval. Tento zlý příklad přežalostné ovoce přinesl, nebo se odtud smilstvo a cizoložstvo po celé říši jako rak rozšiřovalo a množilo. To sv. *Bohdan* neb Theodor těžce nesa, nejprv císaře soukromí laskavě a pak přísně a důtklivě k polepšení napomínal a záhubné následky pohoršlivého života mu představoval.

Když to vše nic neprospělo, veřejně jej pro tento zlý příklad trestal a konečně i kletbu církevní naň položil.

Roku 1552 církev boží na ostrovech v Indii, *Moro* nazvaných hroznou utrpěla ztrátu. Tam sv. *Frant. Xaverius* 25 tisíc obyvatelů Kristu získal, pokřtil, a kněz Jan Bereira dále ve víře je utvrzoval. Než ach, *král* tamní, ponoukáním modlářských kněží jsa popuzen, navrátil se k pohanství a příkladu jeho následovali všickni poddaní jeho, kteří od sv. Františka byli pokřtěni.

V životopisech sv. *Prokopa*, mučeníka božího (8. července) a sv. *Barlama*, jenž byl sprostý rolník, ale tím slavnější mučeník, čteme stejný příběh. Pohané totiž oběma kadidlo do ruky vnutíli a přikázali, aby je nad ohněm drželi, neboť se domnívali, že palčivostí ohně přemožení jsouce, kadidlo do ohně vmetají, a tak je modlám budou obětovati, pakli ale ruky neotevrou, že jim ruka uhoří. Však oba bojíce se pohoršení, volili raději pravici v ohni ztratiti, nežli duši svou.

Sv. *Markéta Kortonská* v letech mladosti své rozpustilý život vedla. Sotva však miláčka svého, vražednickou rukou padlého, spatřila, hned těžká provinění svá poznala a hořce plakati počala. S provazem na krku pospíchala do chrámu a všech tu přítomných, jež dříve nemravností svou byla pohoršila, s velikým pláčem, klecíc, za odpuštění prosila.

Pohoršení vzaté. Často se stává, že lidé sprostí, nevědomí, ze skutku bližního, an nikterak není hříchem, si brávají pohoršení. Tu třeba laskavého poučení a svaté trpělivosti. Sv. *Arsenius*, kterýž poslední dny svého života v klášteře trávil, upadl do těžké nebezpečné nemoci. Ležel na tvrdém loži; však zpovědník přinutil ho, že pro velikou slabost těla užil zíněnky a podhlavnice. Starý poustevník, jenž přišel Arsenia navštívit, vida lože jeho, horšil se, že nemocný tak měkce spočívá. Kněz, kterýž nemocného ošetřoval, pozoruje to, zavolal poustevníka stranou a tázal se ho, čím že dřív byl, než se stal mnichem? „Já byl pastýřem,“ odvece poustevník, „a neměl jsem nikdy, čeho jsem k životu potřeboval.“ „Když tomu tak,“ pravil kněz, „tedy jste, otče, víc pohodlí našel na poušti, než jste mival v povolání dřívějším. Však Arsenius, co vychovatel císařův, mival všeho v hojnosti, požíval lahůdek a spával na měkkém loži; zdaž mi tedy budete míti za zlé, že jsem Arseniovi v stáří a nemoci poněkud ulehčil polštářem, kterýž jen o něco je měkčí kamene?“ A poustevník se uspokojil. —

Napravené pohoršení. *Ustazades*, první dvořenin u dvora per-

ského, přiznával se k víře křesťanské. Když ale král Sapor návodem pohanských kněží, jal se křesťanů pronásledovati, Ustazades, by nepozbyl své důstojnosti, odřeknuv se Krista, klaněl se slunci a tímto odpadlicvím všem křesťanům dal veliké pohoršení. — Šimon, biskup Ktesifonský, byl z rozkazu královského jat, spoután a do žaláře veden. Na této cestě, když spatřil Ustazada, činil mu trpké výčitky. Ustazades v tom okamžení seznal a skroušeně želel svého provinění. Aby svou litost projevil, odloživ skvělé roucho, oblekl šat smuteční; usedl před palácem královským a hořce plakal. To vida král, povolav ho k sobě, tázal se, zdali v domě jeho nějaké neštěstí se přihodilo? „Nikoli, pane,“ odpověděl Ustazades; „ale kéžby byl na mne Bůh raději dopustil všeliká soužení, než jsem svým ohavným zločinem tak velice obtížil své svědomí. Nyní nelze mi bez bázně patřiti na slunce, ježto jsem, přetváře se, za Boha uznal, a z pouhé zdvořilosti k tobě, králi, jemu se klaněl. Smrti zasluhuji, že jsem oklamal svého krále a zapřel svého Boha.“ — Král se podivil, a nevěděl v tom okamžení, k čemu se má odhodlati; nebo miloval starého muže, kterýž po dlouhý čas co vychovatel místo otce u něho zastával; brzo lichotil dvořenkyni, brzo hrozil, aby úmysl jeho zvrátil, a když všechny snahy jeho byly marné, kázal mu mečem sraziti hlavu. Kajicník, jsa pamětliv daného pohoršení, prosil krále za jedinou milost, totiž aby dal rozhlásiti, že Ustazades byl k smrti odsouzen ne jakoby byl králi svému v něčem nevěren, nýbrž že se zdráhal zapřítí Krista Ježíše, svého Boha. I stalo se. — Tak Ustazades napravil dané pohoršení a za to dosáhl koruny mučnické.

Berengar, arcijahen Angerský, nejen sám ve víře pobloudil, nýbrž i své bludy rozhlašoval, což při smrti ho velmi nepokojilo. Kněz ho zaopatřující připomínal mu božské milosrdenství. „Důvěřuju se,“ pravil Berengar, „že mně Bůh odpustí mé vlastní provinění, zdaž mi ale také odpustí mnohé hříchy, k nimžto jsem jiným příčinu zavdal?“ A jen stěží se dal upokojiti.

Pokání Lafontaine na smrtelném loži viz díl II, str. 230.

Moc zlého příkladu.

Mnohá léta spolu svorně
Jakub, Háta, manželé
beze sporu žili vzorně
jak hrdličky veselé.

Syn Tomášek jako kvítek,
jako anděl spanilý,

všech převýšil v ctnosti dítek
všem domácím byl milý.

Těž zvířátka v domě byla
nad obyčej příjemná,
vždy Tomášku lichotila;
s všemi on se dobře zná.

Hnedle pejsek skáče s mourkem,
tento s ptáčkem hned si hrál,
Tomek s ptáčkem, psem, kocourkem,
však nebýval nikdy žal.

Štěstí kvetlo jako v báji,
spokojnost je blažila;
snad že druhdy ani v ráji
větší shoda nebyla!

Štěstí však není tu stálé,
spokojnost jen do času;
vše se změnil nenadále —
v bídu, v hoře k úžasu!

Štěstí peklu bylo v cestě,
ďábli koukol nasili:
pouze hody kdesi v městě
blaho domu zrušily!

Náš Jakoubek: „Máš ty vroubek!“
v rozmarnosti Hátě řek’;
„ženy mívaj zlatý zoubek!“
takto ženu slovy sek’.

Naše Háta, kýho kata!
hněvem strašně vzplanula,
pomstou k muži hnedle jata;
s oka slza kanula.

Hned v té době v své se zlobě
muži za to pomstila;
pouze pro maličkost robě
metlou notně hostila.

Chlapec poděšen tu s pláčem
šlehal pejska karabáčem;
a ta psota — hryzl kota;
oň se ďábel pokusil,
chňap! a ptáčka zadusil.

Dáš-li špatný příklad komu,
jak se snadno plemení;
jednou vpusť jen ďábla domů,
dům se v peklo promění!

Přídavek.

V pátém přikázání obsahují se také povinnosti, které máme vzhledem zvířat a jiných bezživotných tvorů, či věci pozemských.

a) O chování se k zvířatům:

1. *Důvody.* a) Bůh jest stvořitel nebes i země. On zvířata i všecky věci z ničeho učinil, jichž tedy co tvorů všemohoucího Pána si máme vážit a jich náležitě užívat. b) Zvířata, jsouce bez rozumu, nemají osobního práva, nemohou tudíž od nás nějakých povinností žádati, avšak vzhledem původu a povolání jejich máme se k nim náležitě chovati.

c) Zvířata jsou jako lidé tvorové boží. Bůh je živí a zachovává; mají duši smrtelnou, ježto pudem se řídí, však radost i bolest pocítují; již tedy soucit žádá, abychom k nim byli spravedliví, útrpni a laskavi.

d) My lidé máme dle těla se zvířaty mnoho společného, ano co do nižších smyslů, mají před námi mnohé přednosti, bystřejší zrak, jemnější sluch atd.; proto máme moudrost a všemohoucnost boží obdivovat a velebit.

e) Zvířata jsou se všemi tvory úzce spojeny, jež máme jako články u velikém řetěze tvorstva považovat.

f) Bůh zvířata stvořil k našemu užitku a pohodlí, ježto nám pokrmu, nápoje, šatu, ano i radostí a rozkoší poskytují, a proto máme s nimi vlídně zacházet a vděčni býti za ně Stvořiteli.

g) Člověk jest od Boha nad zvířaty ustanoven pánem, má tedy jako dobrý a laskavý pán dle vůle boží s nimi nakládat, jsa pamětliv, že má nad sebou vyššího pána, jemuž musí počít vydati.

h) Zvířata jsou člověku dána za statek pozemský, s nimiž má jako věrný sluha s hřivnami těžít, aby mzdy zasloužené došel.

i) Zvířata jsou němí učitelé moudrosti a ctnosti, ježto nás učí Boha poznávat, ctít, velebit a věrně plnit své povinnosti.

k) V rukou božích jsou zvířata prostředky, jimiž nás žehná neb tresce; vzbuzují nás tudíž k vděčnosti a k spasitelné bázni.

2. Povinnosti vzhledem zvířat: a) Máme k zvířatům spravedlivě a slušně se chovat a k tomu jich potřebovat, k čemu od Boha jsou ustanoveny.

b) Proto smíme nad zvířaty vládnout a k svému prospěchu, — k potravě a oděvu, ku práci a službě, k pohodlí a k rozkoši jich užívat.

c) Smíme jich zavřít, krotit, zabit a pakli by nám škodily, bránit, aby se nemnožily.

d) Ješto mnohých zvířat k svému prospěchu zbavujeme svobody, povinni jsme jim poskytovat, čeho samy si nemohou opatřiti, dávati jim dostatečného pokrmu a nápoje, přáti jim odpočínutí, ano i o čistotu a zdraví jejich se starati.

e) Zvláště s domácimi zvířaty máme vlídně zacházet, nemáme jim ubližovat, zbytečně jich týrat, v práci předržovat a přílišná břemena jim ukládat.

f) Patříce a uvažující mnohé vlohy a síly zvířat, máme chváliti a velebiti moudrost, všemohoucnost a dobrotu Stvořitelovu a důvěrně k Bohu se utíkati.

g) Proti zvířatům zlým smíme se bránit, vlastností pak dobrých máme si všímat, z nich si naučení brát a je následovat.

3. Proti povinnostem těmto jednají, kdo k zvířatům buď přílišnou nebo nedostatečnou láskou mají. a) Chybují, kdo zvířat stejně nebo více si váží než lidí; pro zvíře důležité povinnosti k sobě neb k bližnímu zanedbávají; pro zvíře, zvláště neužitečné, nemírné a zbytečné náklady činí, pro ztrátu zvířete příliš se rmoutí, zlé povahy zvířat následují neb dokona k hříchu jich používají. b) Z ne-

dostatku laskavosti chybuje, kdo se zvířaty ukrutně zachází, k něčemu násilím proti přirozené povaze jich nutí, s dostatek pokrmu a nápoje jim nedává, o čistotu a zdraví nemá péči, práci a břemen nad síly jim ukládá; kdo nemoudře na zvíře huláká, je bije a trýzní, kdo je štve, bez potřeby mrzačí a zabíjí, a třeba i škodlivá zvířata způsobem ukrutným ničí.

4. Bůh sám hned v starém zákoně zvířata týráti zapovídá (viz níže slova písmá), i zákony světské trýznitele zvířat a všeliké škůdce přísně pokutují.

5. V ý m l u v y. a) Zvíře je zvíře; k čemu s ním zacházeti něžně? O d p o v ě ě: Zvíře jest tvor živý, ježto bolest pocituje; proto je člověk necitelný, kdo je ukrutně trýzní a kdo nemá citu k zvířeti, pozbývá ho také k lidu.

b) Zvíře je můj majetek, jímžto mohu vládnouti po vůli. O d p. Třebať, abys jím vládl po vůli Stvořitele, jemuž jsi odpovědným.

c) Zvířata jsou tvory nerozumné, často tvrdošijné, s nimi nelze vlídně zacházet. O d p. Právě proto, že zvířata nemají rozumu, člověk moudrý zachází s nimi dle přirozenosti jejich: přísnosti je často potřeba; však přísnost nemá přecházeti v ukrutnost.

d) Někdy hněv člověka překypí. O d p. Však dí apoštol Páně: „Hněvejte se, ale nehřešte.“ — Kdyby zvířata mohly mluvit, často by ti vytýkaly nevděk a ukrutnost.

e) Mnohá zvířata neposkytují užitku, spíše jsou obtížná a škodlivá. O d p. Ne-li tobě, snad jsou jiným lidem neb živočichům k prospěchu. Kdo vyzpytuje tajnosti boží? Ostatně zvířata člověku nebezpečná neb škodlivá smíš hubit, ale beze vší ukrutnosti.

β) O chování k tvorům bezživotným.

Celá příroda je stvořena ke cti a chvále boží a lidem k užitku. Člověk má tedy všech přirozených věcí si vážit a jich náležitě užívat, jak rozum i víra káže k tělesnému prospěchu i k duchovnímu vzdělání. Ze stvořených věcí máme Boha poznávat, k vděčnosti a lásce jeho býti povzbuzeni. Všecky věci pozemské jsou pomíjející a marné, na něž nemáme srdce věšet, nýbrž k statkům nebeským je máme obracet. — Chybují tedy, kdo věcí pozemských buď příliš milují a srdce své na ně zavěšují, aneb kdo pro krásu a cenu jejich žádného smyslu nemají; kdo jich lehkovážně kazí a škody nehledí zameziti, aneb kdo věcí přirozených k pošetilostem a pověrám užívají.

Úvahy. Křesťané, navykejte zvířat a věcí přirozených za do-
a užitečné tvory boží pokládati; často uvažujte, jak mnoho

užitku a radostí nám připravují. Velebte stvořitele! Chraňte se zvířata trýznit a na věcech přirozených škody činit, pomníce, že budete muset ze všeho odpovídat. Všickni rodičové a představení napomínejte dítek a podřízených, aby se v těch věcech nic zlého nedálo, zvláště, aby dítky stromoví, sadům neškodily a užitečné ptactvo nehubily.

Slova písma sv.: Zákony z ohledu dobytka: „Šest dní dělali budeš díla svá, sedmého dne přestaneš, aby odpočinul vůl i osel tvůj.“ II. *Mjž.* 23, 12. Trefil-li by na vola nepřítele svého, aneb na osla, an bloudí, zase přiveď ho k němu. — Uzřel-li by, an osel toho, jenž tě nenávidí, leží pod břemenem svým, nepomineš, ale pozdvihneš ho s ním. 23, 4.—5. Nepomineš vola aneb ovce bratra svého, když uhlídáš, že bloudí, ale přivedeš je k bratru svému. — Byť pak nebyl blízký bratr tvůj a byť ho i neznal, uveď je do domu svého a budou u tebe, dokudž by jich nehledal a zase nevzal. — Jest-liže, chodě cestou, nalezneš na stromu aneb na zemi hnízdo ptačí a matku sedící na mladých aneb na vejcích, nevezmeš ji s mladými, — aby dobře bylo tobě, a abys za dlouhý čas živ byl. V. *Mjž.* 22, 1—7. Nezavížeš úst osla, vymínajícího na humně obilí tvé.“ 25, 4.

„Víš spravedlivý také o duši dobytka svého, ale bezbožných střeva jsou ukrutná. *Přisl.* 12, 10; 27, 23. Máš-li dobytek, dohlížej k němu, a jest-liže jest užitečný, zanechej ho sobě.“ *Sir.* 7, 24.

„Neposekáš stromů, z nichž může se jísti, aniž máš sekerami pohubiti krajinu. V. *Mjž.* 20, 19. Vzdělal jsem sobě zahrady a štěpnice a vysadil jsem je všelikého plodu stromovím. *Kaz.* 2, 5. A přikázáno jim, aby neškodili trávě zemské, ani žádné věci zelené, ani kterému stromoví.“ *Zjv.* 9, 4.

„Nebesa vypravují slávu boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha. *Žlm.* 18, 2. Jak velicí jsou skutkové tvoji, Hospodine, všechny věci s moudrostí jsi učinil; naplněna jest země zbožím tvým. *Žlm.* 103, 24. — Marnost nad marností a všechno je marnost! *Kaz.* 1, 2. Nic jsme zajisté nepřinesli na tento svět, bezpochyby, že také nic odnésti nemůžeme.“ I. *Tim.* 6, 7.

„Hleďte na ptactvo nebeské, žeť nesejí, ani žnou a Otec nebeský krmí je. A o oděv proč se staráte? Považte kvítí polního, kterak roste, nepracuje ani přede; pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vsí slávě tak ušlechtilé oděn nebyl, jako jedno z nich. . . . Nepečujte tedy, říkajíce: Co budeme jísti, co budeme pít, aneb čím se budeme odívati. — Víť zajisté Otec váš, že toho všeho potře-

bujete. Hledejte nejprvé království božího a spravedlnosti jeho.“ *Mat. 6.* „O věci, které svrchu jsou, pečujte, ne o ty, kteréž jsou na zemi.“ *Kol. 3, 2.*

Výroky sv.: Chválíš-li Boha, andělům se vyrovnáš; nechválíš-li Jeho, jsi nevděčník a horší než nerozumná zvěř. Hle ptáci nebeští zpívají, ryby plovou, psové štěkají, zvířata křičí a všickni živlové se k chvalám božím pohybují, přirozeným hnutím velebnot Tvůrcovu zjevujíce. Bl. *Tom. Kemp.*

Příklady a podobenství.

Příroda jest kniha, obsahující v sobě slovo boží; řeč ale té knihy není každému přístupnou a srozumitelnou. Kterí jí rozjímáním a přemýšlením porozuměli, činí velmi dobře, jest-li že knihy té užívají. Tak činil sv. *Antonín*; příroda byla mu vší a jedinou knihovnou. Sv. apoštol *Pavel* praví: „Neviditelné věci boží od stvoření světa skrze ty věci, které jsou učiněny, rozumem pochopeny a spatřiny bývají.“ (*Řím. 1, 20.*) Sv. *Frant. Sal.*

Knih přírody poskytuje nám množství všelikých obrazův a podobenství, abychom od menšího na větší uzavírali a k mnohému jinému jich obraceti a užívati mohli. Spisy starých jsou jimi plny, nobrž i písmo sv. samo jich užívá; ku příkladu: „Lenochu, jdi k mravenci . . .“ (*Přísl. 6, 6.*) „Jako jelen dychtí po studnicích vod, tak dychtí duše má po tobě, o Bože.“ (*Žlm. 41, 2.*) „Jako pštros na poušti, dcera lidu mého jest ukrutná.“ (*Pláč 4, 3.*) *Týž.*

Jaká naučení nám zvířata dávají? Všecka zvířata vřbec učí nás, jak máme o tělo i o život pečovati; jak se chrániti škod a bolestí. Také nás povzbuzují, že druh druha máme milovati a žíti v svornosti. Mimo to hlásají nám pravdu: Jednejte jako my, dle své přirozenosti! — *Dobytek* nás učí střídmosti, úslužnosti, tichosti a srovnalosti, uznalosti a vděčnosti. Podobně všecka ostatní zvířata domácí: *Pes* je příkladem oddanosti a vděčnosti k svému pánu; *ovce* příkladem tichosti a trpělivosti; *slepice, kvočna* příkladem pečlivosti a lásky o mladé; *kohout* příkladem bdělosti a opatrnosti. *Ptactvo* učí nás Boha chválit a velebit, za pokrm prosit a děkovat. *Čáp* učí nás oddanosti a vděčnosti k rodičům; *hrdlička* čistotě, prostotě a věrnosti manželské. Také *hmyz* nám mnohá naučení dává: *mravenec* i *včela* jsou nám vzorem stálosti a pracovitosti, a *motýl* dává nám výstrahu před nestálostí a těkavostí.

Též i k zvířatům posílá nás do školy písmo sv., bychom se od nich učili, čeho konati máme: „Lenochu, volá, jdi k mravenci,

zpytují cesty jeho a uč se moudrosti.“ (*Prísł.* 6, 6.) Uč se od mravence obezřetné a prozřetelné pečlivosti; pozoruj, kterak shromažďuje, dokudž pohodlné trvá počasí, aby se mohl uživiti ve dnech, v nichž shromažďovati nelze. A nepraví-li božský Spasitel sám, abychom se opatrnosti učili od hadů a sprostotě od holubic? (*Mat.* 10, 16.) Sv. *Frant. Sal.*

Bůh sám se zvířaty útrpnost má: proto k obraně jejich národu israelskému zákony dal (viz svrchu). Když město *Ninive* pro hříchy obyvatelů trestati chtěl, předce se nad ním smiloval, řka k Jonášovi: „A já bych nelitoval *Ninive*, města tak velikého, v němž jest více než sto a dvacet tisíc lidí a k tomu dobytka mnoho!“ — *Jonáš.*

Jakob řekl k bratru svému: „Víš, pane můj, že dítky mám útlé a ovce i krávy březí s sebou; kteréž přinutím-li více k chůzi se uhnati, pomrou jednoho dne všecka stáda.“ I. *Mjž.* 33, 13.

Řekl anděl — *Rafael* — k *Tobiášovi*: „Pojďme napřed a poznenáhla ať za námi jde čeládka s manželkou tvou i s dobytkem.“ *Tob.* 11, 3.

Spravedlivý slitovává se i nad zvířetem! Byla tuhá zima. *Mína*, jediná dcera zámožných rodičů, sbírala a schovávala drobty, ježto pozůstaly; dvakráte pak za den vycházela na dvůr, kde drobty rozhazovala. Ptáčekové nebeští přilétali a sbírali je. Rodiče pozorující dceru, ptali se: „Proč to činíš?“ — „Vždyť je všecko pokryto sněhem,“ odpověděla *Mína*, „ubohá zvířátka nemohou si ničeho vyhledati, proto je krmím.“ — Na to di otec: „Vždyť je všecky nemůžeš opatřit!“ *Dívčina* odvětila: „Což jiné dítky nečiní jako já, podobně jako lidé bohatí obživují chudých?“ — A otec i matka těšili se z útrpného dítěte. —

Ubohý otrok *Androklos*, jenž svému pánu utekl, byl postížen a odsouzen k smrti. Vyvedli ho na veliké prostranství, ohražené vysokou zdí a pustili naň strašlivého lva. Tisíce lidí se dívalo s výše. Lev zařval a skokem byl u své oběti; však náhle se zastavil, radostí poskakoval a odsouzenci přívětivě ruce lízal. Lidé, divíce se, tázali se po příčině. A otrok vypravoval: „Když jsem pánu svému utekl, skrýval jsem se v jeskyni na poušti. Tu přibelhal se tento lev, a skuče, svůj pazour mně ukazoval, v kterém ostrý trn byl vězel. Já mu trn vytáhl a od té doby žili jsme spolu v jeskyni v pokoji. Při posledním lovu byli jsme oba postížení a nyní raduje se dobré zvíře, že mne zase našlo.“ Na to všecken lid pohnut a rozjařen vděčností šelmy, volal jedněmi ústy: „Ať žije člověk dobročinný i lev vděčný!“ — Otrok byl na to propuštěn a bohatě

obdarován; lev pak za ním kráčel jako krotký pejsek a zůstal u něho, aniž byl komu ubližoval. —

Pes Barry. Zemí Valisskou vede cesta přes horu sv. Bernharda do Vlach. V údolí, ježto se u paty hory té, věčným sněhem pokryté — rozkládá, jest klášter sv. Bernharda. Bydlí tam as deset nábožných lidumilých mnichů, jejichžto povolání jest, pocestné ošetřovati a jim, jsou-li v nebezpečení života, přispívati svou pomocí. Celý rok chodívají mniši a sluhové jejich po hoře, aby zabloudilé na pravou cestu uvedli, nebo sněhem zasypané vyhrabali a křísili. K tomu jsou jim psi velmi nápomocni, kteří buď sami, nebo v průvodu mnichů — majíce na krku láhev s vínem a koš s chlebem ku posile zemdlených — vycházejí, a když zasypaného člověka větrí, rychle se vracejí a štěkotem svým nález oznamují. Pak opatrně vedou mnichy na místo, kde se zasypaný nalézá, a pomahají vyhrabávat. — Jeden z takovýchto čtvernohých pomocníků — jmenem Barry — sloužil 12 roků klášterníkům a 40 osobám život zachránil. Jeho horlivost v službě byla úžasná. Jak na hoře mlha vystupovala a sníh poletoval, již neměl doma stání; nepokojně běhaje znamení dával, že by čas byl vydati se na cestu. Byl-li sám vyslán a našel-li nešťastného, vrátil se rychle do kláštera, aby pomoc opatřil. — Když zvíře sestárlo, dal ho převor do Bernu dopravit, kde v krátce skonalo. Kůže Barryho vycpaná nachází se v tamním museu.

Rozumná láska k živočichům. V severních krajinách království švédského jest obyčej, že při mlácení každý sedlák několik nemlácených snopů schová k vánocům. O vánocích rozestaví sedláci na tyčkách snopy okolo chalup. Ptáci toho času těžko potravu nalézají a tudíž veliký hlad trpí. Protož ihned přilétají sbírat zrní ze snopů a tak se vyživují. Ptá-li se kdo obyvatelův oněch krajů, proč tak činí? odpovídají: „Všecko se raduje v tom čase, v kterém narozen jest Spasitel všeho míra; záhodno tedy, aby se i ptáci radovali a vesele svátky vánoční slavili.“ —

Jemnocit Rusů. Jistý pán na ptačím trhu v Petrohradě velmi se přičiňoval, rozmnožiti počet obyvatelů ve velikých klecích. Chodě od jednoho ptačníka k druhému, kupoval ptáky domácí, a zaplativ ptačníku, bez odkladu dvířka klecí zotvíral, jimiž opeření vězňové pozvolna vylétali, aby si hověli v stínu blízkých lesíků. Když někteří váhali použití daného dovolení, tu je pán opatrně vyndal a cestu ku svobodě jim ukázal.

Láska k holubům u Rusův — i u všech Slovanů — je známa,

jakož i důvěra holubů k lidem. Že původ toho šlechetného obyčeje leží v dobromyslnosti slovanského národu, jsou svědkové tisícové krkavců, havranův a kavek v Petrohradě usedlých a tak bezpečně tam hnízdících, jako drůbež na našich dvořích, jimž tam uděleno právo, umřítí chorobou stáří. Žádnému ani nenapadne ubližovati ptákům těmto, ač barva i hlas nemnoho příjemného do sebe mají.

Bedřich Vel., král pruský, jídával rád chutné ovoce, zejména třešně. Že však i vrabec třešněmi nezhrdá: rozkázal tento král, by vrabci po celé říši byli pronásledováni, chytáni, střeleni a všemožným způsobem hubeni. Za odměnu vysazeny na hlavu každého opeřeného třešnojídka dvě grešle, na tehdejší dobu peníz dosti znamenitý. I stala se tedy všeobecná honba na vrabce; staří i mladí, myslivci i nemyslivci, tisícové úklady jim strojili. Honba ta po dvě léta trvavši, stála hezkou sumu peněz. Brzy nebylo vrabcův, ale též ani třešní, ani jiného ovoce. Ano, za krátkou dobu neměli stromy ani listí. Za to tím více — housenek. — I co se nestalo? Král netoliko byl přinucen rozkaz svůj vzítí nazpět, nýbrž musel i vrabce v cizině nakoupit, by v říši jeho opět se rozmnožili a housenky hubili. Od těch pak dob třešní jim už nikdy nezáviděl.

Byla jistá *přerozkošná víska* ovocným stromovým jako lesem obklíčena. Stromy kvetouce, líbeznou vůni z jara vydávaly; rozličné ptactvo na nich hnízdilo a vesele prospěvovalo. Na podzim všechny větve ovocem se ohýbaly. Ale několik nezbedných chlapců počali hnízda ptačí vybírat; proto se ptactvo poznenáhla odtud vytratilo. Jarního času nebylo více ani ptáčka slyšeti a v zahradách bylo ticho a smutno. — Škodlivé housenky, které jindy ptáci sbírali, ožraly listí i květ; stromové stálo nahé jako u prostřed zimy a zlo-pověstní chlapci, kteří jindy hojnost ovoce měli, ani jablíčka více neuzřeli.

Kdo kazí, co Bůh stvořil, jedná mrzce,
jeho moudrosti neznaje, sám se tresce.

Mouchy. Otec vida, kterak synáček jeho much nacytá, je do malých sáněk papírových zapřahá, a když se jich dost namučil, je nohama zašlapuje, přísně jej proto káral, řka: „Dítě, chraň se toho bedlivě, abys jakéhokoli živočicha pro vyrazení své buď trápil aneb zabíjel; neboť Pán Bůh zvířátkům jako tobě života milostivě udělil. Jsouť ovšem živočichové, kteří nám jsou obtížni neb škodliví, aneb zdraví a životu našemu nebezpeční; takových odstraniti, a je zabiti dovoleno: ale pro vyrazení je mučiti a zabíjeti

je tolik, co stvoření boží ohaviti, což Bohu, jenž jest pouhá láska, jest velice nemilé; ano samému trýzniteli škodlivé, nebo tím zvyká ukrutnosti a na zlý konec přichází; mnohý od takových počátků pak vraždy lidské se dopustil a ohavnou smrtí sešel.

Císař římský *Domitian* byl ukrutný tyran, jenž tisíce lidí nevinných dal ukrutně trýznit a popravít. Týž pro své vyrazení Řím zapálil, pak to na křesťany svedl, jež mučiti a zabíjeti kázal. Však *Domitian* již co dítě zvířata, zvláště pak mouchy, trýznival, a napotom, když dospěl a císařem se stal, každodenně v jisté době se uzavřel a k své rozkoši zlatou jehlicí svou mouchy bodával.

Pokuta. Za starých časů moudrá rada řecká, *Areopag* nazvaná, uslyševši, že jakýs rozpustilý mladík ptácatům oči vypichoval, kázala ho bez prodlení zabiti; nebo za to měla, že z ukrutného mladíka vyroste ukrutný muž a divoký tyran. „Co má být kopřivou, záhy pálí!“ pravil starý básník.

Tak soudila také *rada Abonská* v zemi Finské. Stalo se, že vozka psa vozem přejel, kterýž se odpolu mrtvý ke dveřím jistého kožešníka dovlekl. Kožešníkův synek byl tak ukrutný, že ubohé zvíře nejprvé kamenoval a potom hrnec vařící vody na ně vylil. Jeden z radních, který naproti zůstával, patřil na tu nelidskou ukrutnost; ihned šel a skutek ukrutný radě přednesl, kteráž uzavřela jednomyslně, aby mladý ukrutník především do vězení vsazen byl. A když rada povahu té nešlechtnosti dokonale povážila, byl pak o trhu u přítomnosti mnoha lidu takto potrestán: Biřic, obnaživ ho od krku až po pás, četl mu následující rozsudek: „Mladý člověče, poněvadž jsi svému spolutvoru, jenž se k tobě při smrti utekl, netoliko pomoci odepřel, nýbrž i bolesti jeho rozmnožil, a jej dvojnásobnými mukami usmrtil, má se ti jmeno, jehož jsi zasloužil, na prsa připnouti, a dá se ti 50 ran na potrestání.“ Nyní pověsil mu biřic černou tabulku na krk, na níž psáno bylo: „Člověk krvežíznivý!“ Na to mu jiný biřic dal 25 ran, a první zas četl: „Ucítíš, mladý člověče, jen něco málo z oněch bolestí, jimiž jsi ubohé zvíře mučil, a chceš-li někdy v poslední hodinku u pána všech tvorů dojíti milosrdenství, budiž i sám člověkem milosrdným.“ Na to mu dal druhý biřic ostatních 25 ran, a jakkoli k živému Bohu volal a o smilování prosil, nebyla mu ani jedna rána prominuta.

Zákon proti trýznění zvířat v Angličanech. Každý, kdo tam nějaké zvíře svévolně bije, nelidsky týrá, v práci ho přehání aneb zneužívá, pokutován jest 5 librami sterlinků, t. j. 50 zl. Mimo to ustanoveno, že každý za přestupníka zákonů považovati se má,

kdo zvíře ku práci žene, když jest nemocné, aneb mu nad jeho sílu břemen ukládá. Pod pokutou 40 šilinků nemá nikdo zvíře dráždit neb štvát. Zvíře, které se má zabiti, musí ve 3 dnech zabito býti, však mezi tím časem má se pokrmem opatřiti. Také zakázáno, že pohodní nemají býti obchodníky v koních. — Podobné přísné zákony o trýznění neb mučení zvířat stávají také v říši rakouské, — Jako jinde tak i u nás v Čechách jest od několika let spolek proti týrání zvířat, jenž vydává časopis a co rok odměny rozdává.

Slepý kůň.

Stojí zetlelá zvonice
uprostřed náměstí,
k ní se utíká, kdo zažil
nevděk a neštěstí.

Když zazvonil kdo na zvonec,
byť bylo v půl noci,
přišli hned z rady soudcové
poskytnout pomoci.

A přísně po něm pátrali,
co měl kdo za nevděk,
a před trestem tu nechránil
ni úrad, stav neb věk.

Jest tomu asi dvě stě let
co v městě kupec žil,
jenž z rozsáhlého obchodu
statkův si nakoupil.

Ten měl též koně krásného,
jenž velmi rychlý byl,
a rychlostí svou jedenkrát
pána vysvobodil.

Kupec jel lesem v soumraku,
tu však byl přepaden,
od šesti divých lupičů
i s koněm povalen.

Kůň se vzepjal, pokopal,
kdo se mu blížít chtěl,
a než se vrazi nadáli,
s pánem pryč uháněl.

Však během tím si přetrhl
kůň něco v útrobě,
a chřadl chudák, oslepl,
podléhal chorobě.

Kupec se sice vyslovil,
že zvíře hlídat dá,
a třeba bylo nemocné,
z domu ho neprodá.

Brzy však na slib zapomněl,
chtěl koně prodati,
a když naň nikdo nepodal,
kázal jej vyhnati.

Sedm hodin se chudák kůň
před vraty načekał,
a slyšel-li vnitř kročeje,
radostně naslouchal.

Marně však čekal do noci
na svoje vpuštění,
zimní noc musel strávit
na chladném kamení.

A ještě celý druhý den
marně se načekał,
až jej chudáka velký hlad
donutil jíti dál.

Jsa slepý, v stálé temnosti
klopýtal ku předu,
až lidí srdce bolelo
z tohoto pohledu.

A hlavou k dlažbě sniženou
smutně se dále bral,
a našel-li kde slámy kus,
o, jak se radoval!

A takto hladem zmořený,
již kost a kůže jen,
přišel jedenkrát v půlnoci,
kde zvon byl zavěšen.

A sháněje si potravu
trám hryzal v zvonici,
a řemen, co byl u zvonu,
mu chutnal za píci.

Tím ale zvonec rozhoupal,
že počal vyzvánět,
a lidi ze sna probudil
i soudce sem přived'.

Tu stál před soudci žalobník
co obět nevděku:
slepý kůň zvonil o pomoc
naproti člověku.

„To soud je boží!“ soudci dí,
a koně se ujali,
v půl noci k soudu zasedli,
pro kupce poslali.

„Co já bych dělal u soudu?“
na lůžku kupec dí;
však stráž jej vede k zvonici,
k výmluvám nehledí.

A vážně pozvedl se soud,
když takto pověděl;
kupec pak v hanbě zůstaven
s koněm svým domů šel. —

Práporovědi a přísloví o chování se k zvířatům.

Zvíře smíme zabiti,
je-li nám to k prospěšnosti;
však je nikdy trápit
z žertu nebo z ukrutnosti.
Zármutek i trpká žalost
přebolestně ptáčka svírá,

Jak se tu kupec podívil,
co tu měl za pohled:
kolkolem sedí soudní dvůr,
slepý kůň uprostřed.

„Znáš-li to zvíře ubohé?“
soudce se kupce ptá,
„bez koně toho byl bysi
pozbyl už života.“

„A teď na místo vděčnosti,
ty muži ukrutný,
za vše o hladu vyhnal jsi
tvor tento přesmutný!“

„Žalobný zvon nás zavolal,
zde stojí žalobník;
tys soudu nyní propadl,
právu jsi neunik'.“

„Zvíře to nyní vezmi hned
ve vlastní ochranu,
jak sluší s citem člověku,
jak sluší křesťanu!“

když mu někdo mladé béře
nebo v klec ho uzavírá.
Jako mladý ptáček
svá mladátka miluje,
tak i hodný záček
jim nic neubližuje.

Netrap zvíře pro žerty, cítí bolest jako ty. — Ten si hloupě počíná, zvířata kdo proklíná. — Ubohé zvíře! — Kdo se dobytka spouští, chleba se spouští. — Když ujedeš míli, postůj s koněm chvíli; když ujedeš šest, dej mu jést. — Dávej kravám do držky, dají tobě do dížky. — Hojná píce, plný krajáč. — Pes na dvoře, menší hoře. — I pes pomní, kdo ho krmí.

Co ten ptáček ubožáček tobě provinil,
žes mu mladých vybíráním bolest učinil?
Vrať mu je, kde byly, zase:
poznáš radost v jeho hlase.

Fr. Doucha.

Podobenství a průpovídky k ochraně stromů.

Pán Ježíš pověděl jim podobenství: „Člověk jeden měl strom fíkový, štípený na vinici své; i přišel hledat ovoce na něm, ale nenalezl. I řekl vinaři: „Aj, po tři léta přicházím, hledaje ovoce na tom fíku, ale nenalezám; vytniž jej, proč i tu zemi darmo kazí?“ On pak odpověděv, řekl: „Pane, ponechejž ho i tohoto leta, až jej okopám a pohnojím, zdali by nesl ovoce; pakliž neponese, potom vytněš jej.“ *Luk. 13, 6–9.*

Ovoce-li chutné sobě přeješ míti, V milém stínu stromu rádi sedáme,
ku štědrému stromu šetrný hled býti! proto ať jim nikdy škodit nedáme.

Na stromech jen zbojník tropí nezbednosti,
pořádný si hledí slušné veselosti.

Přísloví. Zahrada častá náhrada. — Zpustlá štěpnice, prázdná truhlice.

Krása i užitek stromů.

Strom — jak boží dar jest milý,
užitečný, přespanilý!

Milo na to patřit oku,
zelený když během roku.

Ve chvoji aj ptactvo zpívá,
o, jak mysl pookřívá!

Kdy strom v nadným halen květem,
jaká vůně jarním světem!

Včelička sem pro med spěje,
celý kraj se plesem směje.

Pod tou stinnou ratolestí
odpočinek sladký jesti.

Krásné na strom podívání,
ovocem když větve sklání.

A jak sladké pokynutí
v ovoci tak dobré chuti!

Když si poutník v sněhu zajde,
stromem pravou cestu najde.

Vypukne-li oheň žhavý,
strom ho často pozastaví.

Strom i chýžku v bouři chrání,
před vichrem ji mocně brání.

Nástroje — o, tisícere
odkud si je dělník bere?

Ze dřeva je uchystává,
avšak dřevo strom jen dává.

Nábytek i části domu
zdali nejsou plody stromu?

Strom co koráb mořem pluje,
na sta potřeb poskytuje.

Štědré stromu nadělení
tímto ještě v koncích není.

Dřevo, když víc není živo,
ještě slouží za palivo.

A když strom již dal tak mnoho,
ještě není dosti toho:

Strom i dřevo k rakvi plodí,
nás až k hrobu doprovodí.

Jak se duše slastí kojí,
kde tak zisk se s krásou pojí!

V kraji, v kterém stromův není,
smutno jak po vyhoření.

Kde však zdooben sadem, hájem,
pohled krásný jako rájem:

Oko při něm rádo dlívá,
srdce pak se poušmívá.

Proto stromův pilně dbejme,
a k nim šetrně se mějme!

Fr. Doucha.

Stromků máme šetřit!

Stromečky když kaziš,
pohleď, jak jsou smutné!
odkud mají jednou
ovoce mít chutné?

A jak může přes rok
ovoce strom dáti,
když se do větvíček
nehorázně mlátí?

Stromu neublíží,
komu citu dáno;
víť on, co nám stromem
dobrého jest přáno.

Fr. Doucha.

Šesté přikázání

zní: *Nesesmilníš* (nezcizoložíš). II. *Mjž.* 20, 14.

Šesté přikázání obsahuje povinnosti z ohledu čistoty.

„Dvojí jest význam toho přikázání; první, jímž se výslovně smilství, cizoložství, zapovídá, druhý, v němž uzavřena jest ta výpověď, abychom zachovávali čistotu duše i těla.“ *Kat. Trid.*

A) V šestém přikázání velí se vůbec, abychom se podle těla i duše čistě zachovali a sice, jak v myšleních a žádostech, tak v řečech a spůsobech neb skutcích.

I. Význam čistoty.

Duše lidská jest k obrazu božímu stvořena, krví Kristovou vykoupena a Duchem svatým posvěcena. Každý člověk má síly neb mohutnosti duše, totiž rozum, cit a vůli, aby co dobrého a spasitelného myslil, cítil a činil. Tělo jest nástroj duše, chrám a příbytek Ducha svatého, ježto sice zemře, však jedenkrát opět s duší se spojí, aby s ní odplatu vzalo na věčnosti. — Dle vůle boží máme svatě, t. j. ctnostně a pobožně býti živi, a všech sil svých, těla i duše k svému spasení užívati, máme se vystříhati všech zlých myšlení, žádostí, řečí a skutků. Člověk, jenž zlého nemyslí, nežádá, nemluví a nečiní, kterýž je prost všelikých pokleskův a hříchů, je — mravně čistý. — Než v 6. přikázání míní se čistota pohlavní. Čistota — pohlavní — jest ctnost, kteroužto žádost těla rozumně krotíme a všeliké nezřízené rozkoše hříšné pečlivě se zdržujeme.

Pro ochranu čistoty vštípil Bůh sám každému člověku stud, t. j. cit takový, že se člověk nevinný zardí neb začervená, kdykoli co vidí, slyší, činí neb obmýšlí proti čistotě. Všecko tedy, zač bychom se styděti neb hanbiti museli, jest nečistota.

II. Rozeznává se čistota stavu svobodného i vdovského a čistota manželská.

„Ačkoli ctnost čistoty jasněji se stkví při oněch lidech, kteří svatě a nábožně živi jsou v slibu panenském, předce však čistota i těm náleží, kteří buď život neženatý vedou, anebo v manželství jsouce, od nedovolené chlipnosti se drží čisti a neposkvrnění.“ *Kat. Trident.*

a) Mluví-li se o čistotě mládence a panny, znamená ona tolik, co zachování nevinnosti, neporušenosti pohlavní, pročež čistota panická neb panenská jest panictví a panenství samo. — Tuto čistotu panickou stále až do smrti zachovávají jen ti jsou povinni, kdo se k ní slibem zavázali (viz část V. rady evang.); předce však velí se všem křesťanským jinochům a pannám, aby nejen pud pohlavní na uzdě drželi a své tělesné žádosti krotili, nýbrž aby nic nečistého nemyslili, nežádali, nemluvili, nečinili, a v celém chování studu šetřili. — Tože křesťanským vdovcům a vdovám se přikazuje.

b) Manželům se v šestém přikázání velí, nejen aby věrnost a lásku manželskou zachovávali, jakož si slíbili při oltáři, nýbrž i aby v manželství obcovali podle vůle boží, totiž mírně k zplození dítek a ne pouze k ukojení tělesných žádostí, a aby časem i tělesného obcování se zdržovali.

III. Důstojnost, ovoce a důležitost čistoty.

a) Čistota — panická — posvěcuje mysl a srdce člověka i k andělům ho povznáší, poskytuje dobré svědomí a pokojné srdce; dává člověku odvahy a síly, zachovává zdraví, ano život prodlužuje; vymáhá čest a vážnost u lidí; činí člověka Bohu příjemna a jednou patření na něho schopna.

b) Na čistotě manželské se pokolení lidské zachovává, na ní spočívá zdar a dobré vychování dítek, na ní mravnost i blaho člověčenstva se zakládá. Proto ji Bůh zákonem velel.

c) Čistota pohlavní — panická i manželská jest tak podstatnou ctností křesťanskou, že by bez ní křesťan nebyl pravým křesťanem.

Úvahy. Jsi-li a pokud jsi svoboděn, važ sobě co drahého pokladu panické čistoty. Jsi-li v manželství, čistotu dle stavu věrně zachovávej. Také v stavu vdovském se chovej, jak sluší na pravého křesťana.

Průpovědi.

Všem se káže čistota
srdce též i života.

Všeliké ctnost čistoty
převyšuje klenoty.

V čistotě sám Bůh si libuje,
věčnou odměnu ti slibuje.

Zachováš-li srdce čisté,
jednou spatříš Boha jistě.

Slova písma sv.: O jak krásné jest čisté zplození s jasností; nesmrtelná zajisté jest památka jeho; neboť i u Boha známo jest i u lidí. *Mouđr.* 4, 1. Neporušitelnost působí, aby byl člověk nejbližší Bohu. *Mouđr.* 6, 20. Kdo miluje čistotu, pro milost rtů svých bude míti přítele krále. *Přísl.* 22, 11. Všeliká vážnost není hodna zdrželivé duše. *Sir.* 26, 20. — Jsou panicové, kteří... se sami v panictví oddali pro království nebeské. Kdo může pochopiti, pochop! *Mat.* 19, 12. 'Při vzkříšení ani nebudou se ženiti, ani vdávati; ale budou všickni jako andělé boží v nebi. *Mat.* 22, 30. O pannách přikázání Páně nemám, ale radu dávám... Mám tedy za to, že jest to dobré — pro nastávající potřebu tak býti... Žena nevdaná a panna myslí na to, což jest Páně, aby byla svatá tělem i duchem... Kdo vdává pannu svou, dobře činí, ale kdo nevdává lépe činí. *I. Kor.* 7. Prosím vás, bratří, skrze milosrdenství boží, abyste vydávali těla svá v oběť živou svatou, Bohu libou. *Řím.* 12, 1.; 6, 11—13. Duchem choďte a nebudete konati žádosti těla. *Gal.* 5, 16. Tať jest vůle boží, posvěcení vaše. *I. Tes.* 4, 3. Buď příkladem věřících v slovu, v obcování, v lásce, u víře, v čistotě. *I. Tim.* 4, 12. Ti, kteří s ženami nejsou poskvrněni, následují Beránka... *Zjev.* 14, 4. „Pravím pak neženatým a vdovám (i vdovcům): „Dobře jest jim, zůstanou-li tak jako já.“ *I. Kor.* 7, 8. Žena vázána jest zákonem, dokud muž její živ jest; pak-li by umřel muž její, svobodna jest i nechť se vdá, za koho chce, toliko v Pánu. Ale blahoslavenější bude, zůstavši tak podle mé rady. *I. Kor.* 7, 39. Vdovy měj ve cti, kteréž pravé vdovy jsou... A to přikazuj, aby byly bez úhony. *I. Tim.* 5, 3. 7. Protož chci, aby se mladší (vdovy) vdávaly, děti rodily, hospodyněmi byly, a žádné příčiny protivníku k utrhaní nedávaly. *I. Tim.* 5, 9. Manželství buď ve všem poctivé a neposkvrněné. *Žid.* 13, 4. Blahoslavení všickni, kteříž se bojí Hospodina a kteříž chodí po cestách jeho. *Žlm.* 127, 1. Muž čiň manželce, co jest povinen a podobně i manželka muži. — Neoklamávejte se vespolek, leč ze společného svolení na čas, abyste se uprázdnil k modlitbě, a zase k témuž se navraťte, aby vás nepokoušel satan pro nezdrželivost vaši. Ale to pravím podle dopuštění,

ne podle rozkazu. Nebo chci, abyste všickni byli jako já; ale jeden každý má od Boha vlastní dar, jeden tak a jiný jinak. I. *Kor.* 7, 2. Poctivé (buď) u všech manželství a lože neposkvrněné. *Žid.* 13, 4. Ženy buďte poddány mužům svým, aby (nevěřící) skrze ctné a šlechtné obcování žen bez slova získáni byli, spatřující čisté obcování vaše. I. *Petr.* 3, 12.

Výroky svatých a j.: „Čistota jest okrasa duše.“ Sv. *Cypr.* Slyň ctností jakoukoli, vyznamenávej se skutky jakýmikoli, jest-li že svazku čistoty nemáš, vše po zemi vláčíš. Sv. *Jarolím.* Ostatní ctnosti bez čistoty žádné ceny u Boha nemají; jakož ani čistota bez ostatních ctností. Sv. *Řehoř.* Čistota jest všech ctností ozdoba a lilium. — Nic není pěkného, krom co čistého. — Kdo čistotní jsou, pěkní jsou a krása jejich jest čistota. Čistotě říkáme poctivost a neposkvrněnost, a tomu, co jí naproti jest, hanba a poskvrna. Sv. *Frant. Sal.* Veškero bohatství, všecka vznešenost a všeliké důstojenství tohoto světa jest ničím u přirovnání k duši čisté. Sv. *Efrem* jmenuje čistotu životem ducha, sv. *Petr. Dam.* nazývá ji královnou ctností a sv. *Cyprian* dosažením vítězství. Sv. *Liguori.* Nad čistotu co krásnějšího? jež člověka mění v anděle. Jediná to čistota, kteráž v tomto pomíjejícím bytu a věku představuje jakýsi stav slávy nesmrtelné. Sv. *Bernard.* My dle víry písem božských a dle svatého učení sňatek manželský nepravíme býti hříchem; předce ale jeho dobro netoliko pod panenskou, nýbrž i pod vdovskou zdrželivost stavíme. Sv. *August.* Dobré jest manželství, lepší ale panictví; krásný jest měsíc, krásnější slunce. Sv. *Isidor.* Dvojnásobná jest odměna panictví: zde prázdné jest všech světských starostí, tam pak obdrží odměnu čistoty. Sv. *Bernard.* Jako krásný jest z jara květ stromu, tak líbezný jest zardění mládence neb panny. Čím větší pán, tím skvostnější má býti příbytek jeho. Duše jest na světě nejvznešenější, čistý jí tedy příbytek chovej. *Lohner.*

Zdrželivost zajisté a čistota blízkého Bohu činí člověka a jemu připodobňuje. Kdež ta přebývá, tuť i Bůh přebývá. Čistota člověka do nebe přivozuje. Čistota království nebeské zaslibuje. Čistota dědictví nebeského království v sobě obsahuje. Sv. *Isidor.*

K pravému vdovství jest potřebí, aby vdova vdovou byla netoliko tělem, ale i srdcem; to jest, aby pevné předsevzetí měla v stavu vdovském až do smrti setrvati a čistotu zachovati. Sv. *Frant. Sal.* Když muž neb žena něčí sejde, nehřeší ten, kdo z nich do manželství vstoupí; ale jest-li o sobě zůstane, velké dochází cti u Boha. Zachovej tedy čistotu a stydlivost, a živ budeš Bohu. *Her-*

mas. Čistota a sprostnost jsou dvě ozdoby oděvu vdovy; pokora a láska ozdoby jazyka, stydlivost a zdrželivost ozdoby jejich očí a ukřižovaný Pán Ježíš jediná láska srdce jejího. Slovem: Pravá vdova jest v Církvi jako jarní fiala, přelíbeznou vůni pobožnosti ze sebe vydávající a vždy pod listem pokory se skrývající. Sv. *František Sal.*

I v manželství má se stud a počestnost zachovávat, tak aby vůle k ničemuž, než coby ctného bylo, nesměřovala. Sv. *Fr. Sal.* Měj si manželství svou výhodu; ne však proto, že manželé děti plodí, nýbrž že počestně, dovoleně, cudně, společně plodí a zplozené že také spasitelně vychovávají; že věrnost lože společně ostříhají, že svátost manželství neposkvřují. Sv. *Augustin.*

Příklady čistoty.

Čistotu miloval *Josef eg.*, pro niž se vydal v zlou pověst a volil do žaláře jíti. I. *Mjž.* 39.

Sára, jak se modlila, nikdy nežádala muže, a zachovala duši od všelikých zlých žádostí. *Tob.* 3.

Panicem byl a zůstal sv. *Jan křtitel.*

Kristus tak miloval čistotu, že sám jsa panic, vyvolil Pannu za matku svou. *Isai.* 7, 14. *Mat.* 1, 20. *Luk.* 1, 34. „Proto ráčil Pán Ježíš na svět přijíti s údy čistými a panenskými, aby ukázal, že původem čistoty jest Bůh.“ Sv. *Augustin.*

Jako *Maria* nejbl. Rodička Boží čistotu milovala, tak i sv. *Josef*, byv nejčistší panně zasnouben, byl ctitel čistoty.

Čistotou se skvěl sv. *Jan, miláček Páně*, neb na prsou Páně při poslední večeři odpočíval, a Pán Ježíš s kříže svou matku mu poručil.

Vdovy, jež zachovaly čistotu: *Judith*, ježto po smrti svého manžela jiného muže nepoznala. *Jud.* 8, 4—8, srv. 11, 18. 19.; 13, 23—26.; 15, 9—12.; 16, 25. 26.

Ruth, jižto Bůž blahoslavlil, že „co vdova nenásledovala mláďenců buď chudých nebo bohatých.“ *Ruth* 3, 10. 11,

Anna, dcera Fanuelova; ta se byla sestarala ve dnech mnohých a živa byla s mužem sedm let od panenství svého. A ta byla vdovou v letech okolo 84, kteráž nevycházela z chrámu, posty a modlitbami sloužíc Bohu dnem i nocí. *Luk.* 2, 36. 37.

Příklady bibl. vzorných manželů viz díl II. str. 397.

Jak velicí milovníci čistoty *první křesťané* byli, vykládá sv. otec *Justin* ve své obraně, kterouž císaři Antonínovi podal: „My

křesťané,“ píše sv. Justin, „prvé než jsme víru Kristovu přijali, byli jsme všelikým rozpustilostem oddáni: nyní pak milujeme toliko čistotu; nebo víra naše zapovídá nám ne toliko skutky nečisté, ale i slova i myšlení. To učení víry má mezi námi tak dobrý účinek, že bych tobě, o císaři, mohl ukázati osoby obojího pohlaví, ve všech stavích, které již více než 60 let mají a ještě čistoty své neporušili.“

Aby čistotu, nevinnost zachovali, *mnohé křesťanské panny* život obětovaly :

Sv. *Háta* byla z rozkazu vladaře Kvinciana jata pro víru Kristovu. Kvincian neměl toho úmyslu, aby byla mučena, ale poněvadž panna krásná byla, žádostiv byl čistotu její poškvřniti. Proto ji odevzdal jisté svůdkyni Afrodicii, aby ji k vyplnění žádosti jeho naklonila. Ale sv. Háta zůstala nepohnutelná, tak že Afrodicia vladaři vyznala, že by spíše skálu nežli Hátu obměkčila. Sv. panna raději muky trpěla, nežli by čistotu ztratila a víry křesťanské se odřekla.

O sv. panně *Dionisii* svědčí sv. biskup Viktor, že když ji katané pro vinu mučili, ze šatů ji chtěli svléknouti, aby ji obnaženou mrskali. Když ji svlékali, pravila sv. panna: „Hotova jsem všecko trpěti, jen za to vás prosím, nechte mně tolik na těle, aby stydlivost má byla ušetřena.“

Sv. *Alois* čistotu panickou tak zachoval neporušenu, že jej církev sv. poctila jmenem: andělský mládenec.

Sv. *Kazimír*, syn krále Polského, chtěl raději zdraví a život obětovat, než vedle rady lékařské prostředku k zachování života užívat, kterým by čistota jeho byla porušena.

Sv. *Bernardin Senenský* všemi cnostmi se skvěl, zvláště pak svou čistotou, kterou nepoškvřněnu až do smrti ostříhal. Promluvil-li u přítomnosti jeho někdo slovo ohyzdné, celý se v tváři zarděl. I roznesla se o čistotě jeho tak slavná pověst, že když soudruhové jeho mluvili něco nestoudného a zdaleka Bernardina přicházejícího spatřili, hned se k umlknutí vespolek nabízeli, pravíce: „Mlčte, Bernardin přichází!“

Jak stydlivé a nevinné pachole byl sv. *Stanislav Kostka*, poznati lze z toho, že kdykoli uslyšel nepočetné slovo, tak čistota jeho byla raněna, že do mdloby padl.

Čistota dává síly. Bohumír *Bouilon*, první král Jerusalemský, měl takovou sílu v rukou, že mnohého nepřitele v odění, pádnou svou pravicí od hlavy až k sedlu rozpoltil. A když se přátelé di-

vili síle jeho, dal za odpověď: „Posud se zdržela ruka má chlipného dotýkání.“

Udatný general *Tilly*, od vévody saského tázán, jakého by zažehnání užíval, že ve všech svých činech tak šťasten jest, odpověděl: „Neužívám žádného kouzelného zažehnání, jak se o mně mluví; ale to jediné z milosti boží mám za své požehnání, že si čistoty srdce nade všecko vážím, a touto rukou, kterou bojuji, po celý čas svého života jsem se žádné osoby ženské nedotekl!“

Čistota život prodlužuje. Zkušenost dokazuje, že téměř všickni zbožní lidé, kteří čistým srdcem Bohu slouží, vysokého věku dosahují. Tak sv. *František z Pauli* 92 let, sv. *Antonín* 105 let, sv. *Simon Stylites* 109 let, sv. *Pavel* poustevník 113 let a sv. *Romuald* dokona 120 let. Ovšem že Bůh mnohdy lidí nevinných hned v útlém věku k sobě povolává, než to stává se k jejich prospěchu, aby zloba tohoto světa nemohla jim ublížiti. — Dosti dlouho žil, kdo dobře v sv. čistotě žil! — *Karel XII.*, král švédský, čta co jinoch životopis *Alexandra Vel.*, krále macedonského, zvolal: „Kéž bych se onomu hrdinovi podobal!“ Když mu učitel připomněl, že Alexandr jen do 33 let byl živ, odpověděl: „A což to není dosti, když v tak kratičkém věku téměř půl světa dobyl?“ Podobně mohl by každý čistotný jinoch a cudná panna odpověděti, ježto v kvetoucím věku odcházejíce z tohoto světa, žádosti svého těla přemohli a nebe si dobyli.

Vážnost čistoty u pohanů. Pohanští *Římané* zvláštní chrám vystavěli a zasvětili čistotě. *Egyptčané* zdobili své dcery skvostnými kruhy a drahými řetězy kolem krku, na nichž byly samé okrasy a nápisy povzbuzující k čistotě.

Pohanští *Římané* měli panny, kteréž se *Vestálie* nazývaly, jež k tomu byly ustanoveny, že bděly, aby oheň v chrámě bohyně Čistěny neb *Vesty* nikdy neuhasl. Tyto panny byly v takové vážnosti, že potkal-li některou z nich zločinec na popravu vedený, hned na svobodu byl propuštěn.

Alexandr Veliký, král macedonský, v mnohých bitvách stal se slavným vítězem, tak že se ho svět děsil a jemu se kořil. Ale když *Daria*, krále perského, na hlavu porazil a jej i manželku jeho zajal, která pro svou zvláštní sličnost vůbec byla obdivována, nežádal, nechtěl ji viděti, obávaje se, aby snad k nečistotě nebyl lákán.

Lukrecia. Při dobývání města *Ardea* nazvaného, pozval jednoho dne syn *Tarquiniův*, *Sextus*, bratra svého a strýce *Kollatina* k stolu a přišla řeč na manželky; každý svou nejvíce chválil. K rozhodnutí

této rozepře ustanovili, manželky své hned překvapiti, a kterou by nejpočetněji našli zaneprázdněnu, ta že má přednost míti. Tak se stalo. Nevěsty královské nalezeny byly při hodech, kdežto Lukrecia, choť Kollatinova, mezi služkami svými, ač pozdě v noci bylo, ještě předla. Jí tedy přiřčena přednost a vrátili se zase do ležení. Sextus ale, pojat v nadami jak ušlechtilé tak sličné Lukrecie, chlipným zahorel ohněm, a došed příležitosti, učinil jí násilí. Lukrecie, nemohouc snésti ztráty své ctnosti, svolavši příbuzné své k pomstě, sama se dýkou probodla. I užasli se všickni nad takovým násilím nešlechtnosti zpupného královce; žel rozžehl již dávno doutnající pomstu proti Tarquiniům, a Junius Brutus, vytrhna krvavou dýku z prsou mrtvé Lukrecie, přísahou se zavázal, že neustane, dokud Tarquiniá i s bezbožným rodem jeho nezahladí. S ním se zapřísáhli i ostatní přítomní; povolán jest seňát a uzavřeno, král že s celým potomstvem má navždy býti vypovězen. Lid svolil a vojsko též bylo získáno. Tarquin tedy z Říma vypuzen, přechnul do Etrurie. Tím způsobem skončila se vláda královská v Římě a uvedena republikánská.

Hra na barvy (podobenství). Jistý otec měl čtvero dobrých dítek, ježto byly útěchou a rozkoší jeho života. Když se u večer z práce domů vracel, chvátaly dítky vstříc a setírajíce pot s čela jeho, vypravovaly mu, co po celý den činily, čemu se naučily a jak se bavily. A otec těšival se z nevinného hovoru jejich. „Otče,“ pravily jedenkrát, vítajíce ho vesele, „my si dnes chceme hráti na barvy!“ a vedly ho do zahrádky. „A což si každý z vás vyvolil za barvu?“ ptal se otec. „Já,“ pravil nejstarší syn Vojtěch, „vyvolil jsem barvu červenou, ježto jest barva lásky.“ „Dobře, milý synu,“ dí otec; „kdyby bylo mezi lidmi všudy dosti lásky, země naše byla by rájem; nebo neschází jí krásy, ale prostoty a lásky.“ „Já,“ řekl Jaroslav, „zvolil jsem si barvu modrou, nebo barva modrá jako nebe je barva nezkalené radosti.“ „Také dobře,“ odvětil otec, „nebo každý nám jest milý, kdo jest veselý mysli.“ „Já,“ pravila Zdeňka, „obrala jsem si barvu zelenou, barvu trávy a požitků zemských.“ „Ano,“ přisvědčil otec, „zelená jest barva naděje a co je člověk, zvláště rolník, bez naděje?“ „A mně,“ pravil konečně Věkoslav, „zůstala na konec barva nevinnosti, totiž bílá.“ — „Milé dítky,“ doložil otec, „všecky jste dobře volily, předce však barvě Věkoslávkově dávám přednost; nebo barva bílá jest základ a obsah všech ostatních barev a nevinnost jest pramen všech cností a rozkoší. Proto bedlivě ostříhejte povždy srdce čistoty, a budete míti hojnost lásky, naděje i radosti.“

O, krásná duše spanilá dobrého dítěte,
v níž nevinnosti lilie nebeská rozkveté!

Srdce nevinné a čisté jest nejslavnější chrám,
v němž přebývat oblibuje sobě dobrý náš Bůh sám.

O jak předústojná ctnost srdce stálá nevinnost! *Jak. Ryba.*

B. V šestém přikázání se zapovídá všeliká nečistota i vše, co k nečistotě ponouká.

Mezi křesťany by o nečistotě nemělo býti ani řeči (*Ef. 5, 3.*), avšak nemůže se o ní zcela pomlčeti; neboť i šesté přikázání potřebuje vysvětlení a třeba, by každý křesťan byl poučen, by nedopouštěl se skutků nečistých, a pakli duši svou nějakým způsobem poškrvnil, aby věděl, jak má hřích poznamenati ve sv. zpovědi. — „U vysvětlování toho, co se v šestém přikázání zapovídá, musí býti duchovní pastýř — zvláště katecheta — nad míru opatrný a zahalenými slovy ať o věci se zmiňuje, která žádá spíše mírnosti, než hojnosti slov; neboť, kdyby obšírně chtěl vykládati, jakými způsoby lidé přestupují předpis tohoto zákona, jest se obávat, aby snad v řeči nepřišel na věci, z nichž by se lidem — dětem — poskytovala spíše látka ku vzbuzení chlipnosti než důvod k jejímu potlačení.“ *Katech. Trid.*

I. Co jest nečistota a jak se jeví?

1. Nečistota jest všecko, co cit studu uráží, vše, co jest nepočestného a necudného, čím hříšná tělesná rozkoš se budí. Jinak zove se nepočestnost, nestydatost, necudnost, a vůbec smilství. Stálá k tomu ke všemu náklonnost sluje smilnost neb vilnost.

2. Jeví pak se nečistota: a) Myslí a srdcem, když kdo v nečistých myšleních a žádostech má zalíbení. b) Slovy, když kdo neslušně, nemravně mluví, necudné neb dvojsmyslné řeči a žerty pronáší, oplzlé písně zpívá; což hříšné myšlení a žádosti budí a k nečistým skutkům přivádí. c) Spůsoby a skutky, jako jsou: nestydaté pohlížení, tváření, odívání, postavení a pohybování těla, neb docela hříšné tělesné obcování a ukojení pohlavního pudu proti vůli boží.

V pochybnosti, je-li co nečistota, třeba se tázati zpovědníka, zatím pak se skutku pochybného bedlivě chrániti.

II. Rozličná pojmenování nečistoty.

Hřích nečistoty podle osob a způsobů, od koho a jak se stává, znamená se rozličnými jmény.

a) Stává-li se hřích nečistoty mezi dvěma osobami svobodnými

nestejného pohlaví, které nejsou v svazku příbuzenství a obě-li k hříchu svolují, tehdy se jmenuje smilství. *b)* Byla-li slabší strana k hříchu donucena, je to smilné násilí. *c)* Stal-li se skutek smilný mezi osobami z příbuzenstva neb z krevného přátelstva, sluje krvoprznění aneb krvesmilství. *d)* Je-li jedna neb druhá osoba svazkem manželským svázána, zove se tělesné obcování s třetí osobou cizoložství. *e)* Pak-li jedna neb druhá osobá slibem k ustavičné čistotě jest zavázána, tedy se hřích nazývá svatokrádeží. *f)* Stává-li se hřích ten mezi osobami stejného pohlaví, tedy sodomství sluje. *g)* Skutek nečistý mezi člověkem a zvířetem jmenuje se hovadství. *h)* Zachází-li někdo pro ukojení tělesných žádostí sám s sebou nečistě, hřích jeho sluje samoprznění neb onanie. *i)* Všeliký hřích proti čistotě způsobem nepřirozeným (*f. g. h.*) zove se v písmě svatém měkkostí.

III. Ohavnost, velikost a záhubnost hříchu nečistoty.

1. Všeliká nečistota, vůbec smilství jest velmi ohavný a záhubný hřích.

a) Člověk nečistý hřeší proti Bohu a jeho vůli, přestupuje sv. přikázání.

b) Jedná proti sobě, nebo poškvřňuje svou duši, obraz boží i tělo, ježto jest chrám a příbytek Ducha svatého; maří síly duše i těla, hubí zdraví své a často bolestné a nezhojitelné neduhy si způsobuje, připravuje se mnohdy nejen o své jmění, nýbrž i o čest a dobré jméno, v hanbu a potupu se uvrhuje. Smilník duši svou neschopnou činí k dobrému, rozum zaslepuje, srdce zatvrzuje, stana se otrokem hříchu, o milost boží se přivádí a tak v časnou i věčnou záhubu se uvrhuje.

c) Jedná proti bližnímu, jehož o čistotu a nevinnost, o čest a spokojenost a snad i o spasení připravuje; mnohdy celé rodině veliké hoře působí a veškeré obci pohoršení dává.

d) Proto je nečistota před Bohem ohavností, již hned v starém Zákoně přísně trestati velel, i v novém Zákoně smilníkům těžkými vyhrožuje pokutami. (Viz níže slova písma sv. a příklady.)

Následkové nečistoty jsou: zaslepenost ducha, zatvrzelost srdce, chudoba, nemoc, hanba a nenávisť u lidu; — za okamžitou rozkoš často mnohaletá neb věčná bída.

P r ů p o v í d k y.

Zapovídá nečistotu Bůh,
jenž jest nejčistší a svatý duch.

Varuj se nestydatosti
v obchodu a samotnosti,

Smilník nemá zhoľa studu,
když jen hoví svému pudu.

Neznám větší obludu
jako ženu bez studu.

Jako mrazy květy kazí,
tak i chlipnost hubí sličnost.

Jako peluň její plod,
jako meče ostrý bod.

Chlipník za kratičkou radost
kupuje si věčnou žalost.

2. Každý spůsob nečistoty jest těžký hřích, těžší pak jest nevěrnost manželská neb cizoložství; nebo cizoložník trhá svazek, kterýž Bůh sám spojil a ruší přísahu učiněnou před oltářem Páně. Hřeší dále proti povinné lásce, podvrací spokojenost a svornost vlastní i svého manžela, jehož týrá a mnohdy o život připravuje. Jedná také nespravedlivě; nebo vychování dítek z pravého manželství zanedbává a často je v dědictví skrácuje. — Pro tuto ohavnost a těžkost hříchu bylo cizoložství v starém zákoně smrtí pokutováno. — V prvotní církvi musel cizoložník mnohá léta se káti; ano i zákonem světským cizoložství všudy přísně se tresce.

„Cizoložství jest poškvrnění řádného lože manželského, buď že to jest lože vlastní anebo cizí. — Cizoložství výslovně se zapovídá, poněvadž mimo ohavnost, kteráž mu jest společná s ostatními nezdrželivosti spůsoby, spolu na sobě nese vinu nespravedlnosti nejen proti bližnímu, ale i proti lidské společnosti. — V nepravosti cizoložstva jest převeliká bezbožnost. Neboť jestliže, jak dí apoštol (I. Kor. 7, 4.), kdož manželstvím jsou spojeni, tak jeden odevzdán jest do moci druhého, že žádný z nich nemá nad svým tělem moci a práva, nýbrž vespolečným jakýmsi svazkem poddanosti tak jsou k sobě poutáni, že muž vůli ženy a naproti tomu také žena přání a vůli mužově má se podvolovati: tuť zajisté, jestliže jeden z nich své tělo, jež po právu druhému náleží, odtrhl od toho, k němuž jest připojeno, takový nad míru jest bezbožný a nespravedlivý.“ *Katech. Trid.*

3. Přetěžcí jsou také hříchové proti přirozenému obyčeji, t. sodomství, hovadství a prznění sebe sama. Sodomství, jinak hřích němý se zove, v kterémžto jmenu již ohavnost se jeví, pro nějž Bůh Sodomu a Gomorhu sirou a ohněm vyhubil. — Hovadstvím se člověk pod zvíře snižuje, i nemůže býti nic hanebnějšího; proto bylo v starém zákoně smrtí pokutováno. — Tak zvanou onanií mrzačí se člověk dle těla i duše, před časem do hrobu se přivádí a tím spůsobem samovrahem se stává. Hřích ten jest Bohu tak protivný, že Bůh Onana, syna Judova, pro věc tak ohavnou zabil. I. *Mojž.* 38, 9. 10.

Slova písma sv. Nedávej dcery své k smilstvu, aby nebyla poškrvněna země a nebyla naplněna nešlechtností. III. *Mojž.* 19, 29. „Zcizoloží-li kdo s ženou druhého . . . , ať smrtí umrou i cizoložník i cizoložnice. Jestliže by kdo spal s nevěstou svou, oba dva ať umrou. — Kdo by nad manželku svou, t. dceru, pojal i matku její, nešlechtnost učinil; za živa hořeti bude i s nimi. — Kdo by se s hovadem sešel, smrtí ať umře; hovado také zabíte . . . Kdo by pojal sestru svou . . . , hanebnou věc učinili, zabiti budou. Kdo by se sešel s manželkou strýce neb ujce svého, ponese oba dva hřích svůj. Kdo by pojal ženu bratra svého, věc neslušnou činí . . . bez dětí budou. Ostríhejte ustanovení mých III. *Mojž.* 20, 10—22. srv. V. *Mojž.* 22, 20. — Vystříhej se, synu můj, všelikého smilstva. *Tob.* 4, 13. Kdo se připojuje k nevěstkám, nešlechtný bude. *Sir.* 19, 3. Styďte se před otcem a matkou za smilství; styďte se za vzhledání na ženu smilnou. *Sir.* 41, 21. Jest to nešlechtnost a nepravost největší; oheň jest to sžírající a všechny plody vykořeňující. *Job.* 31, 9—12. Synu můj, nepozoruj na ošemetnost ženskou. Nebo plášť strdi tekoucí jsou rtové nevěstky a stkvělejší nad olej jest hrdlo její; poslední pak věci jako pelyněk a ostré jako meč na obě strany. *Přisl.* 5, 1. — Kdo vydržuje nevěstky, ztratí statek. *Přisl.* 29, 3. Nedávej smilnicím duše své v ničemž, abys neztratil sebe i dědictví svého. *Sir.* 9, 6. Pro krásu ženskou mnozí zahynuli a odtud žádost jako oheň rozněcuje se. *Sir.* 9, 9. Cizoložník pro nedostatek srdce ztratí duši svou; mrzkost a hanu shromažďuje sobě. *Přisl.* 6, 32. Synové cizoložníků hynouti budou a sítě z nepravého lože bude vyhlazeno. *Moudr.* 3, 16. Cizoložná štípení nepustí hluboko kořene. *Moudr.* 4, 3. Ze srdce vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložstva, smilstva. Tyť jsou věci poškrvňující člověka. *Mat.* 15, 19. Utíkejte před smilstvem. Všeliký hřích kromě těla jest, ale kdo smilní, hřeší proti svému tělu. Zdaliž nevíte, že údové vaši jsou chrám Ducha sv., jenž jest ve vás? Oslavujtež a noste Boha v těle svém. I. *Kor.* 6, 18. Zjevnít jsou skutkové těla, jež jsou: smilství, nečistota, nestydatost, chlipnost. *Gal.* 5, 19. Smilství pak a všeliká nečistota ani jmenována nebuď mezi vámi. *Ef.* 5, 3. Tať jest vůle boží, posvěcení vaše, abyste se zdržovali od smilstva. I. *Tes.* 4, 3. Smilníky a cizoložníky souditi bude Bůh. *Žid.* 13, 4. O tom vězte, rozumějíce, že žádný smilník nemá dědictví v království božím. *Ef.* 5, 5. srv. I. *Kor.* 6, 9. *Řím.* 8, 13. *Jak.* 4, 4.

Výroky svatých. Smilnost jest nestydaté věci viděti, slyšeti,

mluví a jich se dotýká, pakli se k tomu srdce přikládá a v tom zalíbení má. Sv. *Fr. Sal.* Smilstvo jest nezřízená žádost věcí oplzých. Sv. *Lig.* Chlipnost jest nepřítelkyně boží, nepřítelkyně ctnosti. Sv. *August.* Smilstvo a vilná rozkoš mysl převrací, ducha se slabuje a člověka rozumného v divé zvíře proměňuje. Sv. *Jarolím.* O, jak trpké ovoce plodí chlipnost; hořčí žluče, krutější meče! *Týž.* Ze smilstva zplozuje se zaslepenost mysli, nepovážlivost, nestálost, nenávist Boha, hrůza a zoufalství. Sv. *Řehoř.* Krátká jest rozkoš chlipnosti, věčná ale pokuta její. Ctih. *Beda.* Čistotu zachovávej a smilná myšlénka nevznikej v srdci tvém. Takoví zajisté chodí stezkou smrti. *Hermas.* Nečistý velice Boha uráží. Kdyby někdo poplval tvůj obraz, zdaliž to nebudeš považovati za urážku? A hle, duše tvá jest obraz boží a tu když pokálíš, Boha samého urážíš. Sv. *Augustin.* Kdyby syn královský, ozdoben zlatohlavem, v blátě se válel, bude ho míti každý za blázna! tak člověk, jenž oděn rouchem nevinnosti, válí se v kališti tělesných neřestí. *N.* Nejhorší hřích jest smilstvo. — Lépe jest umřítí, než sesmilniti. — Lépe jest duši z těla pustiti, nežli ji nezdrželivostí zatratiti. Sv. *Isidor.* Cizího lože, ó mužové, nevyhledávejte, cizímu manželství úkladu nestrojte. Cizoložství jest nepravost těžká a hřích proti přirozenosti. Sv. *Ambrož.* Chlipnost zbavuje tělo síly, zakopává zdraví, krátí paměť, zatmívá rozum, ztenčuje a zamezuje účinnost vůle, udušuje v srdci útlé city, uspává svědomí, zastíňuje poklady, přivodí chudobu do domu a vši bídě dokořán dvéře otvírá. Nenasycenost jest její vrátnou, opovrženost pak a hanba v patách za ní chodí. *Euseb.* Člověk smilný přirovnává se k zvířeti nečistému, ježto v kaluži a v blátě se povaluje.

Podobenství.

Malomocenství. Hřích nečistoty a smilstva vyobrazuje se trefně v tělesném malomocenství. Již z ohledu původu shoduje se malomocenství s hříchem nečistoty. Nebo jako tělesné malomocenství jest následek zprotivení se proti pořádku přírody, rovněž i smilstvo protiví se pořádku božímu, a jako písmo sv. tělesné malomocenství klade v počtu pomst a pokut, jimiž rozhněvaný Pán nekající hříšníky trestává: rovněž i smilstvo bývá zhusta pokutou pýchy a vysokomyslnosti, do kterého Bůh bezbožných klesnouti nechává, aby jich pokořil, a dal jim poznati, co jsou sami o sobě. — Další přirovnání smilstva k malomocenství shoduje se také ve velikosti zloby a zlého, které působí. Nebo jako malomocenství jest nemoc ta nej-

ohydnější a nejzlobnější, tak i nečistota, smilstvo jest mezi veškerými hříchy nejohavnější a nejškodlivější. Malomocný jest pln vředů, celý jako opuchlý, hlas jeho jest chraplavý a sýpavý, z úst jeho vychází smrdutý dech, mysl jeho jest trudná, všelikého potěšení zbavena, síla jeho jako svadlá; nemoc jeho se víc a více rozžírá, pak opadávají neduživému oudy, až smrt učiní konec trápení jeho. — Podobně zohyžděna jest duše smilníka. Nečistá myšlení, v kterých se kochá, ošklivé obrazy, v kteréž duši svou pohřizuje -- toť jsou šeredné vředy duše jeho. Oplzlá tlachání, necudné žerty a výtlasky — toť ten puch vycházející z úst smilníka. K tomu i síly duše víc a víc hynou, paměť slábne, rozum se otupuje, vůle víc a více v otroctví hříchu ubíhá; ano i tělo denně více chřadne, až konečně chlipník tělem i duchem klesá, trátí všecku pružnost mysli, utěšenost srdce a radost života. Nepravost chlipnosti se denně více zmahá, rozžírājíc se jako rak, až pak učiní člověka otrokem svým, pokudž časná smrt neučiní životu hanebnému záhy konec; ne ale trápení, kteréž čeká ho na věčnosti. — Konečně i z ohledu nakažitelnosti a nezhojitelnosti shoduje se malomocenství se smilstvem. Nebo jako malomocenství svou jedovatostí znenáhla po všem těle se rozžírá a jiného dotknutím ano i samým dechem nakazuje: podobně i nečistota svou hnusností od nepatrné myšlenky neb oplzlého pohledu počínājíc, vždy více se rozmahá, porušuje mysli, poškvvrňuje vůle a spustošuje srdce, pak i celou duši zhanobuje; v kterémžto pak stavu chlipník svými řečmi a svým ohavným jednáním jest velmi nakažlivý a hnisem chlipnosti své lehce i nevinné a počestné duše, kteréž se k němu přibližují, nakazuje, a k podobné ohavnosti svádí. — A jako malomocenství těla, když vyššího stupně dosáhlo, žádným uměním lékařským nemohlo býti uzdraveno a malomocní v sv. evangeliu (Luk. 17) toliko pomocí božského prostřednictví Kristova mohli očištění a zachování býti: rovněž nelze ani malomocenství duše, totiž hříchu vůbec a zvláště smilstva očistiti, leč pomocí a milostí samého prostředníka božího, Vykupitele Krista Ježíše. *Frencl. Postilla.*

Kvítko Gulmikek. Hyllos, jinoch kvetoucí, opustil venkovský domov nábožných rodičů svých, aby vzdělal ducha svého v hlavním městě Perském. Zde vyhledala nevěstka oplzlá jinocha ušlechtilého, i namáhala se ho lapit do sítí svých a zabavit srdce jeho slovy plachými a pěním líbezným hrdla svého. — Hyllos dlouho se protivoval vábení sladkému; neboť obraz starostlivé matky, ježto ho napomínala, hluboko se vryl do srdce jeho. Svůdkyně pak ne-

upustila, a konečně se jí zdařilo ducha jeho omámití a chlipnost počala zrůstati v srdci jinocha, že byl pln nepokoje a žádostí. — I zabloudil v duchu ven do polí Suzských a chodil plachými myšlénkami obtížen, nebo pochlebné lákání oplzlé svůdkyně mu srdce proniklo. — A hle, spatřil u nohou svých ušlechtilou květinu Gulmikek, nejkrásnější v cele Persii, v plném květu; zlato s purpurem zdálo v ní se mísiti a libovůně, plynoucí co moře z ní, šířila se daleko vřkol. — Hyllos stoje opodál v podivení, pravil v duchu: „Květině této se Sulamith podobá, z dcer nejkrásnějších na zemi. O bych se jí oddat směl z celé duše své! — Což pak mi zabrání? Budiž mou od této chvíle jako květinka tato!“ — Tu přiblížil se jinoch, kloně se ku květině, aby vssál do sebe vůni přelahodnou. Však ulekna se, nazpět postoupil Černý, jeduplný ještěr dřepěl mezi lupeny v květině a mířil, tlamu otevra, žahadlem syčícím po ušlechtilém jinochu. — Od té doby kráčel jinoch zmužile po cestě ctnosti, opatrně svůdkyni se vyhýbaje. —

Připodobnění. Jest to nešlechtnost a nepravost největší: oheň jest to až do zahynutí zžirající a všecky plody vykořeňující. *Job 31.* Poslední věci její hořké jako pelyněk a ostré jako meč na obě strany. *Přísl. 5.*

O, jak trpké ovoce plodí chlipnost; hořčí nad žluč, krutější nad meč! Sv. *Jarolím.* V číši chlipnosti jest pěna sladká, pití prázdné, po chutnání trpké, účinek je bolestný a nezřídka smrtící. *V. Novák.* Jako motýl, zhlídna světlo, snažně okolo lítá a nepřestává, dokud si křídélek nespálí: podobně chasa se tak chtivě té palčivé rozkoše ujímá, že se posléz do ní k svému zahynutí vrhá. Sv. *Frant. Saleský.*

IV. Prameny nečistoty, či co k nečistotě ponouká a mnohdy přivádí?

1. Zlé, chlipné myšlénky budí zlé, vilné žádosti a k nečistým skutkům přivádějí.

2. Smyslové těla, oči, uši a jazyk, jimiž jako okny vchází chlipnost do srdce člověka. Zvláště všetečnost očí popouzí k nečistotě. Také mrzké a necudné řeči, nestoudné žerty a oplzlé písně jako podložené hlavně rozpalují mysl mládeže.

3. Nestydatost a rozmařilost v oděvu. Kdo se strojí, marný je v oděvu, chce se zalíbiti světu, zřídka dbá o čistotu. Nádherným oděvem smyslové diváků se podněcují a příčina se zavdává k chlipnosti.

4. Necudné obrazy, — rytiny, malby, sochy — ježto ně-

jakou mrzkostí podobu představují, mlčky ale důrazně mluvíce, velice k nečistotě ponoukají; neboť co patříme očima, mocněji působí na mysl a srdce člověka než co slyšíme.

5. Čtení oplzlých a nemravných knih, zvláště tak zvaných románů. V knihách necudných, o milkování psaných, převeliká leží moc, vzbuditi zálibení ve věcech hanebných a rozpáliti k tomu mysl mládeže.

6. Také divadla nemravná bývají, zvláště mládeži, velmi nebezpečna. Oplzlé, dvojsmyslné řeči, nestoudné tváření a milkování, jež se tu jevívá, přivádí k záhubě mnohé duše nevinné. Proto jak písmo tak otcové svatí zavrhují hry divadelní (t. neslušné a nebezpečné). Však dospělým křesťanům mravné divadelní hry nejsou nebezpečny, ano sloužiti mohou k slušné zábavě, k poučení a k duchovnímu vzdělání.

7. Rozmařilý, vilný tanec, rozpustilé hry, plesy a jiné neslušné zábavy. Tanec co jev radosti a veselí může býti nevinný, — jako *David* tančil, když se archa přenášela (II. Král. 6, 14.), však bývá na větším díle zdraví a mravům nebezpečný, hříšný. Již pohané tance neslušné zavrhovali, jako Demosthenes, Ovid, Cicero . Také při slušných a bezpečných tancích třeba zvláštní opatrnosti a pečlivé dohlídky na mládež. Dítkám školním se všeliké taneční zábavy a návštěvy hospod i zákonem světským přísně zapovídají.

8. Příležitost zlá, t. osoby, místa a věci, které nás snadně k nečistotě přivozují. Sem náleží zlé, daremné tovaryšstvo, společnost a obcování se zlými; schůzky mladých osob obojího pohlaví beze všeho dohledu, tak zvané přástky, zvláště pak noční plahočení a toulky (ježto i pod záminkou pobožnosti bývají nebezpečné). Také dlouhé známosti osob, které se chtějí za sebe vzít, bývají příčinou k hříchu. — Vše toto dává příležitost k příliš volnému jednání s druhým pohlavím.

9. K nečistotě ponouká nestřídmost v jídle a pití, ježto chlípnosti pokrmu podává, proto živitelkou smilství se zove.

10. Konečně i lenost neb zahálka bývá podnětem k smilství; nebo zahálka jest pramen všech hříchův a nepravostí, matka všeho zlého, zvláště původ, počátek vší nečistoty.

V. Prostředky proti nečistotě a k zachování čistoty.

Aby křesťan všelikého hříchu nečistoty se uchránil, musí přede vším varovati se všeho, co k nečistotě ponouká;

musí bedlivě ucpati zdroje, odkud hojně se prýští, a chápatí se všeho, co čistotu podporuje.

a) Křesťan, aby se chlipnosti ubránil, má bdíti nad svou myslí i nad svým srdcem, nesmí zlým myšlenkám a žádostem dáti místa, nýbrž bedlivě jich zapuzovati a potlačovati.

b) Má chrániti se zahálky a býti pilný a příčinnivý, by zamezil nečistým myšlenkám do duše cestu a uhasil oheň chlipných žádostí.

c) Má býti střídmy, mírně požívati pokrmů, zvláště pak se zdržovati všech opojných nápojů; ozývá-li se pak nicméně v srdci plamen chlipnosti, mrtviti má tělo ujmou v pokrmech a tuhými posty. „Tělo pak nejen v postech, nýbrž i v bděních a jiných způsobech obtíží má býti cvičeno a tak smyslné žádosti umořovány; nebo v těchto a v jiných podobných věcech nejvíce spatřuje se ctnost zdržlivosti.“ *Katech. Trid.*

d) Má smyslů tělesných: očí, uší a jazyka pilně ostříhati. „Odvracuj očí svých od předmětů, jež v srdci chlipné žádosti zažihají a opatruj ústa svá od řečí nestoudných. — Co chceš viděti a slyšeti, čeho nesmíš bez hříchu požívati? — Vyhýbej se lidem, kteří nic jiného neumí mluvit, leč nemravné, nestydaté, k chlipnosti povzbuzující řeči. Pak-li bys jim nemohl se vyhnouti a musel jich poslouchati; tedy, nemoha tělesných uší zacpati, zavři alespoň před nimi uši ducha a srdce svého, a neoblubuj sobě v nečistých řečech jejich.“ *Hejbalova Morálka*. Přísná tvář často tu více prospěje, než přísné slovo.

e) Křesťan chrániti se má zlého tovaryšstva, stříci se daremných společností a obcovati jen s ctnostnými a počestnými; chrániti se má všech míst, kde by snadno mohl klesnouti a vůbec vystříhati se všech zvláště blízkých příležitostí k hříchu. „Nechoď na místa nebezpečná, nescházej se s druhým pohlavím, tak nejlépe se uchráníš chlipné poškrvny.“ *Hejbal*.

f) Zachovati má cit studu, stydlivý býti v oděvu i ve všem chování. Také čistoty zevní má šetřiti, ježto jest obraz a známka čistoty vnitřní.

g) Nemá trpěti na duši nejmenší skvrny, zvláště pak varovati se prvního smilného kroku.

h) Mnohdy bývá nejjistší prostředek proti smilstvu, ovšem když připouštějí toho okolnosti, vstoupiti v stav manželský. (I. Kor. 7, 9.)

i) V čas pokušení má křesťan statně odpírati, ale nej-

bezpečněji bývá utéci. V boji před nepřítelem utíkati, jest sice hanba a zbabělost prozrazuje; ale, kdo maje s tělem se potýkati, utekl, nejspíše zvítězí.

k) Hříšně myšlenky a žádosti zapuzují se myšlenkami spasitelnými. Křesťan připomínati si má Boha vševědoucího a všudypřítomného, rozjímati má utrpení Kristovo; má rozvažovati ohavnost, mrzkost a zlé následky nečistoty, spanilost a užitek čistoty; pamatovati má na smrt, na soud a na tresty chlipníků a na odměny duší čistých.

l) Prosití má každodenně za dar čistoty, zvláště modliti se v čas pokušení; nebo čistota jest dar, jehož Bůh neodepře těm, kdo za něj prosí, aniž dopustí, abychom byli pokoušeni více, než můžeme snést.

m) K vyhubení chlipnosti převelmi prospívá časté užívání sv. zpovědi a svátosti oltářní.

n) K zachování čistoty zvláště prospěšna jest úcta k nepoškvrn. Marii Panně, k andělu strážci, k sv. patronu a k jiným svatým, ježto se ctnosti čistoty vyznamenali. (Viz. příklady.)

NB. 1. Napomenutí smilníkům vůbec. — Milý křesťane, snad neznáš těžkost a ohavnost hříchu nečistoty! Jako nerozumné zvíře jdeš za svou tělesnou žádostí, nedbaje, co z toho zlého pojde. — Kdyby každý tak jednati chtěl, kam by se poděla ctnost studu a počestnosti? — Ty sám nenávidíš opilce, však podobně ohavně jednáš v jiném způsobu. — Ty svým chováním zdraví své podvracíš a tělesné i duševní síly své maříš. — O, kdyby jsi viděl mnohého jinocha, jenž následkem vlnosti hnusnou nemocí sklíčen, hrozné bolesti trpí a záhy do hrobu klesá: zajisté bysi se zhrozil podobného osudu, jemuž i ty vstříc kráčíš! Tyť i duši svou vraždíš: rozum tvůj znenáhla hasne, vůle slábne i paměť tvá ochabuje, a tak neschopným se stáváš k svému povolání. Ty svou obraznost samými obrazy hnusnými poškvřňuješ, tak že každá i nevinná zábava stává se pro tebe nebezpečnou. Ty svým prostopášným nešlechetným chováním o jmění, o čest a dobré jméno se připravuješ a mnohým lidem pohoršení dáváš. Jaké hoře působíš svým rodičům a přátelům, a slze vynucuješ těm, jež milovati máš! — Jak nešlechetně jednáš s osobami druhého pohlaví, jichžto za prostředek svých chtíčův užíváš! Jak možná bude ti napraviti, což jsi zlého spůsobil? Osoba svedená ještě v hrobě bude tě proklínati a na tebe žalovati před soudnou stolicí boží. Proto Pán Ježíš běda

volá smilníkům! Věz, že nic nečistého nevejde do království božího. Duše tvá jest obraz boží a tělo jest chrám Ducha sv., a kdo je poskvrňuje, toho Bůh zatratí. Dáš-li tedy spasení za okamžitou rozkoš? — Jest-li ti milé duše spasení, zanech ohavné nešlechtnosti a čin upřímné pokání. —

Prostředky: Chraň se vší příležitosti, kde bys mohl přijíti ku pádu. Střež se osob a míst, s nimiž a kde jsi hřešil; nebuď alespoň o samotě s těmi, kteří by mohli ctnosti tvé býti nebezpeční. Buď střídavý v jídle a pití. — Chraň se i zábav nevinných: tance, divadla a obcování s osobami druhého pohlaví. — Buď pilný ve svém povolání, zvláště v čas pokušení. — Nezůstávej dlouho v posteli, rychle vstaň, jak se probudíš. — Obcuj s počestnými lidmi a čítej dobré knihy. — Oči, uši i jazyk mívej na uzdě; — hled (podle okolností) vstoupiti v stav manželský. — Neprodávaj při zlých myšlénkách, abys nebyl přemožen zlou žádostí. — Dobré, spasitelné myšlénky vzbuzuj. — Pomni na bídu, jižto sobě a jiným připravuješ. — Vmysli se v stáří nebo v pád nemoci, kde tě svět opustí a jen svědomí ti zůstane. — Pomni na smrtelné lože, kde žádný hřích tak člověka netrápí, jako nečistota. — Pomni na soud a na věčnost, kde budeš muset počet vydati. — Modli se často za dar čistoty a setrvání. — Vše možně se přičiňuj, abys svedených na pravou cestu přivedl, projev jim, že lituješ svého provinění a modli se za ně. — Hled všemožně napraviti učiněnou křivdu a škodu, na př. pečuj o dobré vychování dítěte. Nemoci a jiné soužení snášej trpělivě v duchu kajícím, abys ušel trestům na věčnosti. Konečně užívej často sv. svátostí, abys nabyl síly na cestě ctnosti. —

NB. 2. Napomenutí smilníků proti přirozenosti (samoprzců) musí se díti s velikou opatrností. — Mladý příteli, želim velice tvého osudu, že v mladém věku k hrobu zraješ. Kéž bys uvážil, jakou strast a bídu si připravuješ. Ty svévolně kazíš si zdraví, mnohaleté bolesti, ošklivé neduhy sám si působíš a brzký hrob si kopeš, což ti zajisté nemůže býti lhostejno. A samoprzní nejen tělo, nýbrž i duši hubíš (jako svrchu). Ještě tak daleko nedošlo, ale snad už zakusils na sobě některých záhubných účinků? Dříve jsi býval veselý, spokojený, a nyní jsi nespokojený, zasmušilý. Jindy rád jsi se modlíval... a nyní zdali pak můžeš beze strachu pomníti na Boha a zraky své obrátiti ku kříži svého Spasitele, jehož krev tak ohavnými hříchy maříš? Jak zarmácuješ a oklamáváš své dobré rodiče, jimžto jsi měl býti útěhou a pod-

porou v stáří. Jaké hoře jim připravuješ a před časem do hrobu je přivádíš! — Co ti pomůže okamžitá rozkoš, po které svědomí hned trpké ti výčitky činí? — Důvěřuju se, že už nechceš Boha tak těžce urážet! proto slyš a k srdci si připuť mou upřímnou radu.

Pro středky: Každodenně hned z rána uvažuj ohavnost a záhubnost toho hříchu; vmysli se na smrtelné lože a před soudnou stolicí boží; modli se v čas pokušení. Vzbuzuj každodenně tři božské ctnosti, zvláště pevný úmysl často obnovuj, řka: S pomocí boží chci a mohu se vystříhati hříchu. Kdyby o samotě nečistá myšlenka a žádost tě pojala, dej se do práce a pracuj až do unavení, anebo hledej společnost počestných lidí. Buď povždy střídmy v jídle a v pití, často studenou vodou se myj; když procitneš, neprodlívej na loži. V čas pokušení volej o pomoc k Bohu, zvláště Marii... vzývej. Často sv. svátosti přijímej; přijď brzo — v tu a tu dobu — k sv. zpovědi.

NB. 3. Napomenutí cizoložným. Křesťane, považ, že jsi se dopustil hrozné nespravedlnosti proti své choti, ježto smlouvu před Bohem učiněnou jsi zrušil. Ty jsi svátost křivou přísahou zneuctil. Ty jsi v manželství způsobil nedůvěru, roznítil žárlivost, domácí spokojenost a blaho jsi podvrátil. Ty choť svou týráš, o zdraví a život ji připravuješ; dítky své zanedbáváš a zkracuješ. Proto boj se, že mine tě požehnání boží a kletba tě stihne. V starém zákoně byl cizoložník trestán ukamenováním, a křesťan měl by bez trestu zůstat? — V prvotní církvi musel cizoložník mnohá léta se káti, i ty musíš činiti upřímné *pokání*, chceš-li dojíti odpuštění. Především věz, že křivda a škoda učiněná musí býti nahrazena. Proto měj odtud tím vroucnější lásku k choti ukřivděné; buď příčinlivý a šetrný, abys nahradil škodu způsobenou; chraň se nestřídmosti, opilství a zlých společností, zvláště pak blízké příležitosti k opětnému hříchu. Dítky své dobře vychovávej, i postarej se o ty z hříchu zplozené. (*Dle spisu: Zusprüche im Beichtstuhle od Al. Röggl.*)

Slova písma sv.: Smysl a *myšlení* lidského srdce k zlému jsou nakloněna od mladosti jejich. I. *Mojž.* 8, 21. Ze srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, cizoložství, smilství... *Mat.* 15, 19. Každý, kdožby pohleděl na ženu ku požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém.“ *Mat.* 5, 28. Ohavností jsou Hospodinu myšlení zlá. *Přís.* 15, 26. Po žádostech svých nechoď a od vůle své se odvracuj. *Sir.* 18, 30. Duchem choďte a žádostí těla nevykonáte. *Gal.* 5, 16. Nejmilejší, prosím vás, abyste... zdržovali se od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši. I. *Petr.* 2, 11. Nevzhlédej na pannu,

aby ses snad nepohoršil na kráse její . . . neohlédej se po ryncích města, aniž se toulej po ulicích jeho. Odvrať tvář svou od ženy vystrojené a neohlédej se na krásu cizí. Pro krásu ženskou mnozí zahynuli. *Sir.* 9, 5. Opleť uši své trním, a neslyš jazyka zlého. *Sir.* 28, 28. Ústům svým udělej dvěře a zámky slovům svým učíš váhu a ústům svým udělej uzdu rovnou a pozoruj, aby snad nepoklesl jazykem. *Sir.* 28, 29. Muž bezbožný koná zlé a ve rtech jeho oheň se rozněcuje. *Přísl.* 16, 27. Smilství pak a všeliká nečistota ani jmenována nebuď mezi vámi. *Ef.* 5, 3.; 4, 28. Nedejte, se svoditi, porušujíc zlá rozmlouvání dobré mravy. *I. Kor.* 15, 33. Oděv na těle a chod člověka vypravují o něm. *Sir.* 19, 27. Ženy ať se ozdobují v oděvu slušném, stydlivostí a střízlivostí. *I. Tim.* 2, 9. srv. *I. Petr.* 3, 3. Styďte se před otcem a matkou za smilství. *Sir.* 41, 19. Synu, jestli že by tě lákaly hříšnice, nepřivoluj jim. *Přísl.* 1, 10. Synu, nepozoruj na ošemetnost ženskou . . . vzdal od ní cestu svou a nepřibližuj se k dveřím domu jejího . . . *Přísl.* 5, 1—8. S tanečnicí nebývej ustavičný, aniž ji slyš, aby snad nezahynul účinností její. — S cizí ženou nikoli nesedej, aniž spoléhej s ní na lokty, a nehádej se s ní při víně, aby snad srdce tvé neuchýlilo se k ní, a bys krví svou nepadl v zahynutí. *Sir.* 9, 12. srv. 42, 12. Může-li člověk skrýti oheň do klína svého, aby roucho jeho nehořelo? aneb může li choditi po řeřavém uhlí, aby se nohy jeho neopálily? *Přísl.* 16, 27. Jako před tváří hada, utíkej před hříchy; pakli k nim přistoupíš, přijmou tě. *Sir.* 21, 23. Nekochej se na stezkách bezbožníků, aniž se tobě zalibuj cesta zlých. *Přísl.* 4, 14. Kdo se dotýká smoly, zamaže se od ní. *Sir.* 13, 1. Budouť lidé bezbožní — nezdrželiví, a milovníci více rozkoší než Boha . . . A těch se varuj. *II. Tim.* 3, 2—5. Podle možnosti šetř se bližního svého a s moudrými jednej. — S mužem svatým ustavičný buď, kteréhožkoli poznáš, že zachovává bázeň boží. *Sir.* 9, 20. a 37, 15. Jestli že oko tvé pohoršuje tě, vylup je a vrz od sebe. A jestli ruka tvá pohoršuje tě, utniž ji a vrz od sebe, nebo užitečněji jest tobě, aby zhynul jeden oud tvůj, než aby celé tělo uvrženo bylo do pekelného ohně. *Mat.* 5, 29. 30. Kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm. *Sir.* 3, 27. Bujná věc víno, a bouřlivá *opilství*; kdožkoli v těch věcech kochá se, nebude moudrým. *Přísl.* 20, 1. srv. 23, 33. Neopíjejte se vínem, v němž jest chlipnost, ale naplnění buďte duchem svatým. *Ef.* 5, 18. srv. *Řím.* 16, 18. *Fil.* 3, 18. a *Luk.* 31, 34. Mnohému zlému naučila *zahálka*. *Sir.* 33, 29. Mladších vdov varuj se; nebo když se v chlipnost vydají proti Kristu,

vdávati se chtějí. Spolu pak jsouce zahálčivé, učí se choditi po domích . . . I. *Tim.* 5, 11. Napomínámeť vás, abyste snažili se . . . svou práci konati . . . a abyste poctivě chodili před těmi, kteří jsou vně. I. *Tes.* 4, 11. Po všechny dny života svého v paměti měj Boha a varuj se, abys nikdy nesvolil k hříchu. *Tob.* 4, 6. Mluv synům israelským . . . ať se rozpomenou na všechna přikázání Hospodinova, aby nenásledovali myšlení svých (zlých) a očí skrze věci rozličné smilníce; ale raději pamatujíce na přikázání Hospodinova, aby činili je a byli svatí Bohu svému. IV. *Mojš.* 15, 39. 40. Zvědí všechny církve, že jsem já zpytatel ledví a srdcí. *Zjev.* 2, 23. Pomni na hněv boží, nebo nemešká. Poniž ducha svého, nebo pomsta těla bezbožného oheň a červ bude. *Sir.* 7, 18. 19. Na myšlení bezbožníka tázáno bude, a hlas řeči jeho přijde před Boha k trestání nepravostí jeho. *Moudr.* 1, 9. Nic není skrytého, co by nebylo zjeveno . . . *Mar.* 4, 22. Smrt hříšníků jest nejhorší. *Žalm* 33, 22. Všickni zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý na těle vlastním, jakž činil, buďto dobré neb zlé. II. *Kor.* 5, 10. srv. *Mat.* 16, 27. *Jan* 5, 29. Ve všech skutcích svých pamětliv buď na poslední věci své a na věky nezhřešíš. *Sir.* 7, 40. Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení. *Mat.* 26, 41. Buďtež opatrní a bděte na modlitbách. I. *Petr.* 4, 7.

Výroky Svatých. Nepřátelé čistoty a prameny nečistoty. Hlavní nepřítel naší zdržlivosti jest *tělo*, proti duchu žádající. Jaktě to blízký nepřítel, jaké s ním nebezpečné potýkání, jaká to domácí válka! Toho protivníka nelze nám ani zahnati, ani před ním utéci, s sebou ho nositi třeba; ba jsme nuceni, sami svého odpůrce udržovati. Věz tedy, jak pečlivě střežiti se jest tobě před tím, kterýž s tebou v jednom odpočívá lůně. — Avšak to není jediný protivník; ještě jiného mám, jenž mne obklíčil a oblehl se všech stran, a nepřítel onen jest nešlechtný *svět* tento. „Nepřítel zavřel cesty mé a paterou branou, t. j. pěti smysly těla mého bojuje proti mně střelami svými, a mými vlastními okny přichází smrt.“ (*Pláč* 3, 9.) Sv. *Bernard.* Svět mne se všech stran obklíčuje a pěti branami, t. j. *pěti těla smysly*: zrakem, sluchem, chutí, čichem a hmatem, co svými šípy mne poraňuje a smrt vkráčí mými okny v duši mou. Oko hledí a rozum myslí odrací; ucho slyší a úmysl srdce podvrací; čich myšlénce překáží; ústa mluví a klamou; hmatem se oheň vilnosti rozněcuje a v brzku celé tělo podmaňuje. Sv. *Bernard.* *Obžerství* a hojnost vína zničí mnohé v smilstvu, nečisté myšlénky podněcují jiné na ujmu stydlivosti;

některí bývají o čistotu připraveni naskytlými se příležitostmi, některé podněcují zlé příklady pode jeho nestydatosti. Jsouť jiní, jichž nestydatý jazyk podpaluje neb jich znešvařené svědomí vyjevuje: již prvé nestydatých řečí buď rádi pronášejí, buď slýchají, a pak při zmáhajícím se neduhu mravopoctnost opouštějí. Sv. *Prosper*. Požívání masa, pití vína a přesycenost břicha smilstva jest plodištěm. Sv. *Jarolím*. Z převrácené vůle povstává vilnost, a když se vilnosti otročí, povstává návyk, a návyku když se neodpírá, povstává nutnost. Sv. *Augustin*. Nepravost chlipnosti často se rodívá z nečinnosti a lenosti; nebo výměr lásky (tělesné) jest: vášeň ducha zahálčivého. Sv. *Jan Zl*. Nádhernost, *okrasa šatu* a marnivé líčení nepřipadají leč na poběhlé a oplzlé ženy. Sv. *Cyprian*. Roucha z látek skvostných, okrasy ze stříbra a zlata a podobné titěrky jsou znamením, že je duše ctnosti prázdná. Sv. *Liguori*. Marné čtení plodí marné myšlení a udušuje nábožnost a ctnost. Sv. *Bonaventura*. Kdo se do *divadla* ubírá cudný, vracuje se odtud necudný. Sv. *Cyprian*. *Tanec* sám v sobě ani zlým ani dobrým není, však dle obyčejného užívání horším než lepším, a tak nebezpečným bývá. Sv. *Frant. Sal*. Takové ničemné kratochvíle bývají na větším díle také nebezpečné, protože pobožnostem překážejí, tělo i duši unavují, křesťanskou lásku zastuzují a mnoho zlých žádostí v srdci zbuzují. *Týž*. U ohně stoje, byť bys i ze železa byl, jednou přece se rozpustíš; blízek nebezpečí, dlouho bezpečným nezůstaneš. Tovaryšení již nezřídka *příležitost* ku hřešení poskytlo; mnohdy přemohla častota, čeho nemohla přemoci vůle. Sv. *Isidor*. Nejisté to vítězství, bojovati uprostřed zbraně nepřátelské, a nemožné jest vysvobození, plameny obklopu býti a nehořeti. Sv. *Augustin*. Budeš-li s hadem obývati, nebudeš dlouho bez škody: jsi-li blízko u nebezpečenství jakého, nebudeš dlouho bez nějakého uranění. Sv. *Isidor*. Což se domníváš, křesťane, že budeš moci ubrániti, aby koudel v oheň hozená nehořela? Kterak se tedy domýšleti smíš, že v blízké příležitosti nepodlehneš? Sv. *Liguori*.

Výroky svatých o prostředcích proti nečistotě a k zachování čistoty.

Čistota jest ten poklad, o kterém sv. Pavel dí, že ho máme v nádobách hlíněných a křehkých. A ovšem těla lidská jsou křehkým nádobám podobna. Sv. *Frant. Sal*. Jako ovoce, dokud celé jest a bez úrazu, snadno se zachová; ale nakousnuté sotva jinak zachováš leč do cukru a medu zadělané: tak čistota ještě neporušená mnohonásobně se zachovati může; ale jednou uražena, ne-

jinak leč velikou pobožností, jakožto pravým duchovním cukrem a medem. *Týž.* Jediný prostředek k ochraně v pokušení k nečistotě jest modlitba. — Čistota jest ctnost, k jejímuž vykonávání, Bůh-li sám nepřispívá, naše síla nepostačuje. Bůh však udílí tuto sílu jediné tomu, kdož ho za ni prosí. Sv. *Liguori.* Šestero jest, co čistotu udržuje neporušenou, totiž: střídmost, činnost, příkrý (přísný) života způsob, krocení smyslův, počestná řídká řeč, vyhýbání se příležitosti i osobě i místu i času. *Cassiodor.* Čistota vždy u nás býti má, tak že bychom dle možnosti nic nečistého na oděvu netrpěli; nebo zevnitřní čistota jest znamením čistoty vnitřní. Sv. *Frant. Sal.* Vy čisté a stydlivé panny, utíkejte nádhernosti a zevnitřního se krášlení, ježto nečistým a nestydatým osobám jest vlastní. Sv. *Cyprian.* Oděv váš nebuď nápadný, aniž se šatstvem, alebrž mravy zalíbíti hleďte. Sv. *August.* Odvrzme okrasu zemskou, přejeme-li sobě ozdoby nebeské. *Tertullian.* Obojí nestřídmosti (v jídle i v pití) se střežme, i o zdraví těla pečující, i jeho rozpustilosti podtínající. Sv. *Jan Zlat.* Posty smilstvo se zapuzuje, posty tělo v služebnost se podrobuje. — V hladu a žízni zlá kochání i všelijaké chlipnosti přemáhej. Sv. *Isidor.* O něčem pracuj, aby tě ďábel nalezl zaměstnaného. Zajisté ne tak snadno hříchem bývá uchvácen, kdo se něčím prospěšným zanáší. Sv. *Jarol.* Zahálka jest křesťanu morem; protož vždy zaměstnán býti musí, především na lůžku-li bdí. Tu čti prospěšnou, vzdělavatelnou knihu, modli se, rozjímej, aby tebe zahálejšího nenašel ďábel. Sv. *Filip Ner.* Přísně, rodičové, zakažte čtení románů; způsobují druhdy větší škodu, nežli knihy oplzlé. — Dejte jim duchovních knéh ku čtení, dějepis církevní anebo životy svatých. Sv. *Liguori.* Zakažte, rodiče, dětem svým, aby v divadle úlohy na se nebraly aneb nemravným představením přítomny nebyly. *Týž.* Zakažte dětem svým, aby nechodily k jistým veselostem, jež slavnostmi ďáblými se zovou, a při kterých se střídají tance, milkování, oplzlé zpěvy, žerty a hříšná obveselování. *Týž.* Všelikým možným způsobem bdi nad zrakem svým i nade všemi tělesnými smysly, tak abys sobě nežádal ničehož věděti, slyšeti aneb pocítiti, leč co pro duši tvou je spasno. Sv. *Bonavent.* Oči své v uzdu pojímej, aby se rozpustile netoulaly. Sv. *Nil.* Oči jsou přední šípové chlipnosti; a proto uskrovňuj hledění, zavírej je, ať nezevlují na věci oplzlé. Sv. *Isid.* Tak se všecek ode všech nepravostí vzdaluj, by ani na mysli nic toho nezůstávalo; neb o tom věz, že i z myšlení svých souzen býti máš. — Kdykoli tě zlá myšlení lákají, nepovoluj jim. Když

přijde něco neslušného na mysl, vypuštěj pojednou z mysli své. Sv. *Isidor*. Třebat, abys bedlivě hleděl myšlenky své vždy k dobrému a počestnému řídit, abys se totiž bál před Bohem na něco pomysli, čeho bys v lidské přítomnosti promluvit neb učiniti právem se hanbil. Sv. *Bernard*. Bojuj, odporuj a nesvoluj žádostem a tu se splní slova: „Po žádostech svých nechod“ (*Sir.* 18, 30.); nebo, byť se i časem vloudily a oko, ucho, jazyk tékavou myšlenku napadly, ani proto nad spasením svým nezoufejme. Sv. *Augustin*. Nežádej míti pokušení; byť by to Boha všetečně pokoušeti, nýbrž hotov srdce své k udatnému, když přijdou, odpírání jim. *Sales*. Bdíti musíme, zvláště z počátku pokušení; poněvadž nepřítel tehda snadněji přemožen bývá, když se mu ke vchodu naší mysli přístupu nedá, ale hned, jak zaklepal, před prah jemu na-proti se vychází. Bl. *Tom. Kmp*. Byť vám Pán sebe více potěchy udílel a závdavku lásky poskytoval, nesmíte nikdy tak bezpečnosti se oddati, abyste přestali opětného klesnutí se obávati a přede všemi příležitostmi, jak jen možná, na pozoru se míti. Sv. *Teresie*. Proměna místa prospívá časem ku spáse ducha; nebo proměnou místa mění se na větším díle i náklonost mysli. Sv. *Isidor*. Všemohně se střež lidí nečistotných, zvláště nestydatých. Nebo nakaženého srdce lidé sotva s kým téhož neb druhého pohlaví mluvit mohou bez nějakého čistoty a studu jeho poskvrnění. S poctivými raději a ctnostnými obcuj. Sv. *Frant. Sal*. Nenakloňuj k tomu mysli své, v čem se kochá tělo tvé; nepovoluj sobě v tělesném kochání. Nedávej mysli své v moc tělu svému; skrocuj mysl svou od žádostí tělesných, na každý den zpytuj, rozsuzuj srdce své. Očisť svědomí své od hříchů; buď vzdálena mysl tvá ode vši poskvrnny; žádné nečistoty ať v ní nepozůstávají. Sv. *Isidor*. První prostředek proti smilstvu záleží v tom, abychom se před Bohem kořili. Druhý je k Bohu hned o pomoc volati a s pokušením se zcela nezabývati. Třetí záleží v tom, abychom často přijímali svátost pokání a oltární. Čtvrtý nalézá se v pobožnosti k Marii Panně. Pátý a nejpotřebnější proti nečistým pokušením záleží v tom, abychom se všech příležitostech varovali. Sv. *Liguori*. Jestliže tělesné pokušení tě trápí, vzpomeň hned, že umřítí máš. Když bývá mysl k chlipné rozkoši popuzena, pak nechť bázeň soudu božího a muka věčného ohně před oči se kladou. Sv. *Isidor*.

Průpovědi a přísloví.

Střež se všeho, co k smilstvu pobízí,
čím i čistost srdce tvého mizí.

Chceš se čista zachovat?
Snaž se střídmě obcovat;

stoudně se odívej,
mravně mluv a zpívej;

zraků střež i sluchů svých,
hleď se kněh a druhů zlých.

Boha se boj a lidí se styď. — Ctnost v červenci (v červci) chodí (stydí se). — U mladého pýření dobré znamení. — Rak dobrý znak. — Stud jen jednou ztratíš. — Pole má oči, les uši, chovej se všude jak sluší. — Co se nesluší činiti, nesluší se také mluvit. — Co na srdci, to na jazyku. — Zahálka počátek všeho zlého. — Zahálka hříchu matka. — Dábel neoře, ani kopá a proto o zlém přemýšlí. — Čistota s pracovitostí stojí v úzké společnosti. — Oka střež; oči jsou náhončí srdce rozmařilého. — Uzřel, zachtěl. Pospolu ty věci chodí: dým za plamenem, hřích za nestoudným pohledem. — Nebeř v ruce šeredu, nezprzňuj si pohledu. — Kdo střídmě pívá, též čistý bývá. — Opilý všemu svoluje. — Víno a ženy z mnohých lidí blázny činí.

V každé věci hleď konce. — Varování lepší než čarování. — Opatrnosti nikdy nezbyvá. — Napřed bezpečně, potom srdečně. — Opatrného Bůh opatruje. — Z knihy jako včela z byliny ssaje člověk jed i med.

S dobrými obcuj a zlých se varuj. — S kým jsi, takový jsi. — S kým kdo postává, takým se stává. — Mdlý se silným neboj, a starý s mladým na freji nestůj. — Zlí svodí dobrých; pozor dej, jich se co hadů vystříhej. — Kdo zachází s bezbožnými, mívá rovně hanbu s nimi. — Kdo se s zlými vodí, cestou k peklu chodí. — Lépe jest v samotě býti, nežli s zlými spolek míti. — Kdo často do mlýna chodí, zmoučí se. — Kdo se smolou zachází, od ní zkálen bývá. — Uhel, jestli nepálí, špiní. — Kdo lehá mezi otruby, přichází vepři pod zuby. — Vedle suchého dříví i zelené shoří.

Nevinnost a hřích.

Mysl v nevinnosti vždy se raduje,
každé srdce čisté stále hoduje.
Nade zlato, perly krásí nevinnost,
k Bohu nás povznáší andělská ta ctnost.

Na srubu si vrká holub milostně,
u potůčku skáče jehně radostně;
radostněji bije srdce nevinné,
žalost ho nesvívá, bol ho vymine.

Jemu za dne svítí slunce jasněji,
v noci zas se třpytí hvězdy krásněji;
veselej' se poupě z růže usmívá,
pomněnek se modro líbeznější zdá.

Srdce bys otrávil, jenom hříchu svol:
připravíš si hoře, neskončený bol.
Radost hříšná — propast kvítím posetá,
zmije, ježto lstivě v trávě ukrytá.

Jako růže vadne, radost pomine,
trní zůstavuje v srdci jediné.
Ona často květy s líčka setírá;
působí, že mládež záhy umírá.

Proto, jest-li hříchu otvíráme sluch,
laskavě nás střeží dobrotivý Bůh.
Tvář se uzardívá; marný tvůj je smích,
v srdci se ozývá: „Ach, to jesti hřích!“

Výstrahy té božské chceme pilně dbát,
vždy se hříchu chránit, k Bohu věrně stát.
Vše, co stud uráží, vždy ať miji nás,
což by odsuzoval v srdci božský hlas!

Potom anděl strážce uvede nás zpět,
z pozemské té bídy v onen lepší svět,
kde nebeská záře duši ovjíví,
čistotu kde zdobí věnec z lilijí. *Dle Minga.*

Příklady a podobenství.

A) Osoby biblické, ježto rozličným způsobem hříchu nečistoty se dopustily a přísně byly trestány:

Potomci Kainovi, synové lidští v písmě sv. nazvaní, Boha se spustivše, všelikým nepravostem se oddali a posléz i potomky Sethovy pokazili. Vida pak Bůh, že mnohá nešlechtnost lidská byla na zemi a všeliké myšlení srdce náchylné bylo k zlému, řekl: „Vyhladím člověka, kterého jsem stvořil, z země; ale ještě mu 120 let pokání bude.“ — I zahladil Bůh všelikou bytost živou, kteráž byla na zemi, potopou světa. Jen Noe, z potomků Sethových, našel milost před Hospodinem a zachován byl i s těmi, kteří s ním byli v korábu. I. *Mjž.* 4—8.

Obyvatelé města Sodomy a Gomorrhý byli velmi zlí a bezbožní před Hospodinem, ale Lot zůstal spravedlivý. I řekl Hospodin k Abrahamu: „Křik Sodomských a Gomorských rozmnožen jest a hřích jejich těžký jest náramně, i chci je zahladit.“ Nadarmo se Abraham přimlouval. Hospodin dštíil na Sodomu a Gomorrhú sirou a ohněm a podvrátil města ta, i všecku vůkol krajinu i všecky obyvatele. Lota pak i dcery jeho vyvedli andělé do městečka Segor, ježto pro něho bylo zachováno.

Když oznámili *Judovi*, že smilnila *Thamar*, nevěsta jeho, dal rozkaz: „Vyvedtež ji, ať jest upálena.“ I. *Mjž.* 28, 24.

Sychem, syn *Hemona Hevejského*, násilí učinil *Dýně*, dceři israelšské. Ale dva synové *Jakubovi*, *Simeon* a *Levi*, bratří *Dýny*, vešli do města a pomordovavše všechny mužského pohlaví, *Hemona* a *Sychema* rovněž zamordovali, vzavše *Dýnu*, sestru svou z domu *Sychemova*. I. *Mjž.* 34.

Manželka Putifarova chtěla *Josefa* k těžkému hříchu přemluvit; a když *Josef* nesvolil, rozhněvavši se na něho, svolala lidi domu svého, a řekla k nim, že chtěl *Josef* s ní nešlechetně jednat. Což když i muži svému žalovala, dal *Putifar* *Josefa* do vězení. I. *Mjž.* 39. 40.

Lid israelšský zdržuje se v *Settym* na poušti, smilnil s dcerami moabskými, kteréž povolaly jich k obětem svým — i zabito jest lidí 24 tisíců. IV. *Mjž.* 25.

Samson, oblíbiv sobě *Filistínku*, jmenem *Dalilu*, otevřel jí celé srdce své. A když usnul, povolala *Dalila* holiče, jenž vlasy mu oholil, i opustila ho síla. *Filistínští* pak ho jali, oči mu vyloupali, a do žaláře ho uvrhli. *Soudc.* 16.

Nešlechetní obyvatelé města Gabaa, synové *Geminy-Beniamitští*, velikou nešlechetnost spáchali s ženou jistého *Levity*, začož téměř celé pokolení *Benjaminovo* od *Israelitů* bylo vyhubeno. *Soudc.* 20.

David, jinak muž bohabojný, dopustil se cizoložství s manželkou *Uriášovou*, pak i vraždy; neboť kázał nevinného *Uriáše* v bitvě postaviti na místo, kdež nevyhnutelně musel zahynouti. *David* činil sice pokání; předce však byl trestán, nebo dítě mu zemřelo a *Absolon* spůsobil mu veliké soužení. II. *Kr.*

Šalomoun, jak píše sv. *Jeroným*, byl král nejmoudřejší a slunce vši umělosti; avšak nesetřval v dobrém. Když byl stár, nakaženo jest srdce jeho skrze ženy pohanšské, že k vůli nim klaněl se modlám a činil co se nelíbilo *Hospodinu*. Protož rozhněval se *Hospodin* na něho a řekl jemu: „Poněvadž jsi to učinil a neostříhal jsi přikázání mých, tedy rozdělím království tvé.“ III. *Král.*

Amon, syn *Davidův*, jenž násilí učinil své sestře *Thamaře*, byl od *Absolona* zabit. II. *Král.* 13.

Bezbožná Jezabel, uslyševši o příjezdu *Jehu*, vylíčila se, ozdobilá hlavu svou a vyhlédala oknem. — Však *Jehu* pozdvihl tváři své k oknu, a řekl: „Svrzte ji dolů.“ I svrhli ji a koňská kopyta pošlapala ji. IV. *Král.*

Dva starcové zapálili se nečistou žádostí k Zuzaně; že nechtěla s nimi hřešiti, křivě ji obžalovali. *Dan.* 13.

O nepravostech lidu židovského dí Hospodin: „Synové tvoji opustili mne, oni cizoložili a v domě nevěstky smilství provodili... zdali nad národem takovým nepomstí se duše má? *Jer.* 5, 7. 9.

Herodes dopustil se cizoložství, pojav manželku bratra svého Filipa, z čehož když Jan křtitel jej káral, dal ho do žaláře vsaditi. *Herodias* pak skládala lest proti němu, až na žádost dcery její kázal Herodes Jana popraviti. *Mat.* 14.

Pán Ježíš vypravuje o *synu marnotratném*, jenž živ jsa smilně rozmrhal statek svůj a upadl v bídu. *Luk.* 15.

Samaritánka, jíž Pán Ježíš u studnice pravil: „Dobřes řekla: Nemám muže, neboť jsi pět mužů měla a nyní kterého máš, není tvůj muž.“ *Jan.* 4.

Máří Magdalena, žena v městě, kteráž byla hříšnice, v domě Farisea nohy Pána Ježíše drahou masti pomazala, slzami smáčela a vlasy utírala. *Luk.* 7.

Sv. *Pavel* napomíná Korintských, aby krvosmilníka vyvrhli z prostředku svého. *I. Kor.* 5.

Týž *apoštol* národův o *pohanech* píše: „Protož i Bůh vydal je v žádosti srdce jejich k nečistotě, aby prznili těla svá vespolek — a činili to, což nesluší, jsouce naplněni vší nepravostí — kteří vědouce o tom právu božím — že ti, kteří takové věci činí, hodni jsou smrti.“ *Řím.* 1, 24—32.

B) Co k nečistotě mnohé přivedlo?

1. První podnět nečistých skutků bývají nečisté myšlénky.

Samson a Dalila (podobenství). Nepřítel spasení našeho zahrává s námi jako Dalila se Samsonem; on nechává nás spáti na kolenách svých a na lůně svém klásti hlavu naši; t. j. on chlácholí nám a uspává nečistým kocháním neb smilnými obrazy duši naši: zatím pak víže vlasy hlavy naší, t. j. sílu a pevnost vůle naší, drže nás v nečistých myšleních, kterými, jest-li se nepostaví člověk na odpor, bývá překonán, jako Samson přemožen byl od Filistínských, a upadá v moc zlého nepřitele.

2. Zahálka, ježto byla příčinou zkázy města *Sodomy* a celé krajiny, v nížto když obyvatelé Sodomští zmalátněli, jak čteme u proroka *Ezechiele*, do nejohavnějšího zločinu mrzké chlipnosti klesli. (16, 49.)

Jako na poli nevzdělaném roste trní a hloží, a jako ve vodě

stojaté se dělá hmyz a žabinec, podobně povstávají v duši člověka lenivého ohavné myšlenky a žádosti. Toho zakusil *David*, jenž místo co by měl do boje táhnouti, zůstal doma a vstav s lože svého, po polední procházel se na postřeší domu královského i uzřel s nástřeší ženu, ana se myje naproti — a pak stal se cizoložníkem i vražedníkem. II. *Král.* 11.

Podobně *Šalomoun*, když byl dostavil chrám, oddal se zahálce a milování žen pohanských. III. *Král.* 11.

Sv. *Antonín*, biskup Florentinský, přišel jedenkrát do domu, v němž přebývala chudobná vdova s třemi dcerami svými, které pilně pracovaly a při své práci byly velmi bohabojné. Ta jejich pilnost a bohabojnost líbila se sv. Antonínu tak velice, že když odcházel, udělil jim hojnou almužnu. Po roku vyptával se, zdali by ještě tak ctnostné a bohabojné byly? Avšak uslyšel k největší žalosti, že zmizela bývalá pilnost i bohabojnost, i že jsou nyní velice rozpustilé, protože, když dostaly peníze, odložily práce své a oddaly se zahálce. — Zahálka jest zvláště jed panictví.

3. Nestřídmost, obžerství, zvláště pak opilství, jest takřka olej, jež opilec přináší k zapálení vlastního příbytku.

Nestřídmost podobá se jablku, jímž *Fenela* zabila Remetha, krále Škotského, kteréž prý bylo tak uměle zhotoveno, že ten, kdo se ho dotkl, ihned mnohými šipkami, jež z něho vylétaly, byl proboden.

Trefně dí sv. *Řehoř Vel.*: „Z jediné nepravosti obžerství plodí se nesčíslné množství neřestí k zranění duše.“

Za dnův *Noema* jedli a pili — a smilnili — a potopa zahladila všecky.

Za času sv. *Augustina*, biskupa Hipponského, žil měšťan jmenem *Cyrill*, muž bohabojný a slovutný. Měl jediného syna, kteréhož ale nezřízenou láskou miloval, všecku svobodu mu dal a nikdy ho netrestal. Jednoho večera přišel syn, miláček jeho, tak opilý domů, že v opilství matku svou poskvrnil, dvě sestry smrtelně ranil i otce, když ho proto chtěl trestati, zabil. Což uslyšev sv. *Augustin*, rychle svolal lid do chrámu, kdežto mu následky nedbalého vychování i ohavnost opilství vyobrazil a rodiče úpěnlivě prosil, aby dětem dobré vychování dávali.

4. Marnost a nestydatost v oděvu. Římský císař *Augustus* velmi nenáviděl marnost v oděvu. „Marný, nádherný oděv,“ říkával, „jest prápor pýchy a svědce ku všelike prostopášnosti.“

Sv. *Cyprian* píše v knize o kázni panenské: „To prožluklé

tvé šňoření a necudné se líčení, toť viní tebe. Takto si počínajíc, abysi světu k libosti byla, nepatříš více v řád dívek a panen Kristových. — Nádhernost, okrasa šatu a marné líčení nepřipadají leda na poběhlé i oplzlé ženky, a v nejdražším obleku chodí vůbec taková, jejíž stud jesti věc nejlacinější.

Vypisuje se, kterak *Jan* byl oděn srstmi velbloudími. (*Mar.* 1, 16.) A co znamená říci: „Aj, kteří se měkkým rouchem odívají, v domích královských jsou“ (*Mat.* 11, 8.), ne-li zjevně ukázati, že ti nebojují pro nebeského, nýbrž pro zemského krále, kdož věcem zevnitřním oddáni, zženilost a rozkoš vyhledávají? Nikdo se tedy nedomnívej, že by při marném pečování o skvostný oděv hříchu nebylo. Sv. *Řehoř*.

5. Všečetnost smyslů, zvláště pak očí, uší a jazyka.

Jistý staříčkový mnich, pravil jedenkráte k mladému bratru novicovi: „Milý synu, pozor dej na oči své a nikdy nehleď na osobu druhého pohlaví. Pamatuj na slova má: Sůl dobývá se z vody: proto jak medle k vodě se blíží, v ní se rozpouští a mizí. A muž pochází ze ženy; proto jak se k ženě přiblíží, žádostí se rozplývá a hyne. — Ach, mnozí jediným pohledem na ženu klesli!“ — Jsouť mnohé bezpočetné příklady nehod, jež z pohledu očí původ vzaly. Tak zhřešil *David*, uzřev totiž myjící se *Bethsabe*, cizoložstva se dopustil; a z téže příčiny oni *starcové* provinili se, jsouce žalobníci *Zuzany*. (*Dan.* 13, 8.) „Jaká řeč tvá, takový ty člověk jsi. Z hojnosti zajisté srdce ústa mluví.“ Praví kdesi sv. *Řehoř*: Kdož jsou lehké mysli, jsou i lehkomyšní v řeči, nebo co lehkomyšlný duch počal, toť i hned ještě lehkomyšlněji rodí a pronáší jazyk. Sv. *Bonaventura*. Jestli to hanebno velmi, že psův jazyk jest léčivý, tak že uzdravuje každou ránu, kterou lízá; ale jazyk člověka rozumného jest usmrcující, kterýž nakazí tím co praví. Sv. *Bonaventura*.

Podnět k hříchu dává nestydaté dotýkání, jež bývá úpadku nejbližší. — Ostatní smyslové takřka dříví snášejí, dotýkání však oheň podněcuje a podpaluje. Dobře dí moudrý *Šalomoun*: „Může-li člověk skrýti oheň do klína svého, aby roucho jeho nehořelo? Aneb můželi choditi po řeřavém uhlí, aby nohy jeho se nespálily? Tak, kdož vchází k ženě bližního svého, nebude čist, kdožby se jí dotekl.“ *Přísł.* 18, 27—29.

6. Příležitost zlá, zvláště blízká. „Rciž medle, křesťane, což se domníváš, že budeš moci ubrániti, aby koudel v oheň hozena nehořela? (*Isai* 1, 31.) Kterak se tedy domýšleti smíš, že v blízké příležitosti nepodlehneš?“ Sv. *Liguori*. Tou příčinou řekl

kdosi: Žena podvedla Adama, Samsona, Petra, Davida, Šalomouna, i kdož medle jistým bude?“ Sv. *Jarolím*. „Pamatuj na *Thamar*, bratrem svým Amonem porušenou. Kde jest obcování v příbytku jedním, tam tělesné rozkoši ujíti snadno není.“ Sv. *August*.

Sv. *Řehoř* kvílí nad záhubou své tety *Gordiany*, jež byla otce jeho a sv. *Tharsily* a *Emiliany* sestra, která byvši slibem řeholním Bohu zasvěcena, k marnostem tohoto světa se obrátila a zahynula. A co dalo příčinu k její zkáze? Nic jiného, než že se scházela a důvěrně obcovala s mladíci lehkomyšlnými, jež páchnuly světem.

Sv. *Makarius*, poustevník v Egyptě, vypravuje smutný příběh: V čas krvavého protivenství na počátku církve byl jeden rekovný vyznavač víry ukrutně mučen a uvržen do žaláře. Jistá žena nábožná jej navštěvovala, a co samaritánka rány jeho obvazovala a léčila. Z počátku dalo se to z čistého ohledu; ale, co se započalo podle ducha, skončilo se podle těla. —

7. *Tovaryšstvo* zlé neb obcování se zlými. Sv. *Tomáš Aq.* praví, že bývá člověk zrovna takový, jací jsou ti, s nimiž obcuje.

Sv. *Teresie* píše: „Nezřídká divím se tomu, jak velikou škodu působí zlá společnost. Věru bych sotva tomu mohla věřiti, kdybych toho sama nebyla zakusila. Zvlášť u věku mladém musí nebezpečí býti největším. Důvěrné tovaryšení s tetou mou změnilo mne tak, že skoro žádné známky ctnostné duše a přirozenosti na mně nezůstalo.“

Merunký (podobenství). Jistý Portugalčan měl jediného syna, sličného dle těla i duše, jehož dobrý otec velice miloval. S bolestí pozoroval, že se po nějaký čas přidržuje zlých tovaryšů, a bál se o jeho nevinnost; proto upřímně ho napomínal, aby zlých společníků zanechal. Než syn, vyslechnuv uctivě napomenutí otcovo, pravil: „Neměj starosti, otče, není se čeho obávati. Mají-li moji soudruzi nějaké vady, přičiním se, aby se v mé společnosti napravili.“ — Otec, chtěje syna poučiti, užil nevinného klamu. Naplnil totiž bedničku pěknými merunkami, které co zlato se stkvěly, mezi ně pak vmísil několik nahnilých. To pak dal synovi, rka: „Přijmi dárek na důkaz mé lásky!“ Syn se z krásného ovoce těšil; však pozoruje některé nakažené, pravil: „Otče, proč jsi ku zdravým merunkám přimísil zkažené?“ „Nic neškodí,“ pravil otec, „vždyť se od těch dobrých napraví porušené!“ „Spíše,“ mínil syn, „ty zkažené nakazí dobrých.“ „Neboj se,“ pravil otec, „a vyčkej trpělivě času!“ Syn nepozoruje co otec obmýšlel, s úzkostí zavřel bedničku, od níž si otec klíček vzal a uschoval. Synek ovšem často prosíval, aby mu

otec dovolil k merunkám přihlédnouti, než on stále odkládal a vzbuzoval synáčka k trpělivosti. Konečně přišel den žádoucí. Synek dostal klíček a otevřel bedničku. Než jaký to pohled! Všecky merunky byly zkaženy, vydávající ošklivý zápach. — Plačky zvolal synek: „Toť jsem předvídal, otče, než ty jsi mých obav nedbal!“ Načež otec: „Nermuť se, synu, z nepatrné ztráty. Ty naříkáš, že se ti ovoce zkažilo; však nedbals, když jsem tě napomínal, abys zlých společníků se střežil, kteříž by mohli pokaziti srdce tvé. Oplakáváš ztrátu merunek, kteréž ti snadno mohu jinými nahraditi; než kdyby se srdce tvé pokazilo, kdo by mně blaho mé a rozkoš mou nahradil?“ Nyní poznal syn, jak velice bloudil.

Dobře praví sv. *Jan Zl.*: „Taková jest věcí přirozenost, že kdykoli se dobrý spojuje se zlým, nebývá zlý polepšen dobrým, nýbrž dobrý bývá poškrvněn zlým.“ — Jak nebezpečno jest obcovati se zlými, vidí se ze života sv. *Landolína*. Byl v mladosti od sv. Auberta výborně vychován. Když pak navrátil se k svým příbuzným, řeči a příklady společníků srdce jeho tak nakazily, že se oddal všem rozkošem světským. Konečně přede navrátil se k Bohu a vstoupil do řehole, kdež jako opat svatý život vedl. —

Přípodobnění. Jako pot, dech i slina lidí, od vzteklého psa pohryzých, jest nakažlivá, obzvláště dětem a lidem měkké přirozenosti: tak nelze s lidmi hříchu zvyklými jednati bez patrného nebezpečství, obzvláště pak osobě, která jest v pobožnosti mdlá a nedostatečná. Sv. *Frant. Sal.* Kráčet mezi trním bez porušení, jest úloha spíše síly božské než lidské. Sv. *Bernard.* Zlé společenství jako mor nakazí duši. Jako voda víno oslabuje, tak zlá společnost mysl duchovní. — Nezkušený plavec bývá stržen v propast od toho, jehož zachrániti se snaží: a tak se vede i slabochu v ctnosti, když neprozřetelně obcuje s nešlechtníkem. *Lohner.* Chodíš-li blátem, obuv našlapeš, byť sobě nevím-jak opatrně vykročoval: něco podobného se tomu přihodí, kdo se zlými tovaryší. *Patočka.*

Uhel (podobenství). Mudroň, vážný učitel, nedovolil ani svým synům a dcerám, aby obcovali s osobami, jejichž obcování nebylo zcela čisté, neporušené. „Ale otče,“ pravila Božena, když jí návštěvu lehkovážné Lucky zapovídal: „ty mne máš pořád za dítě, mysle, že by mně obcování s Lucif mohlo býti nebezpečné!“ — Otec, vzav mlčky do ruky mrtvý z pece uhel, podal ho dceři. „On nepálí,“ řekl, „jen ho do ruky vezmi.“ Božena, sotva dotkla se uhle, zmazala si ruku, i aniž se toho nadála, také šat. — „Člověk nemůže být ani dost opatrným,“ pravila, „když se dotýká uhle!“ „Ovšem,“ odvětil

otec, „vidíš, milé dítě, uhel, ačkoli nepálí, předce špiní. Tak i obcování s nemravnými!“ —

Růže (podobenství). Růženka si v květníku vypěstovala růži, jež záhy na jaře počala kvésti. Za dne, když bylo slunečno, dávala růži na okno, k večeru pak a když byla nepohoda, domů ji odnášela. Jedenkráte domnívající se, že bude vlažná noc, nechala růži na okně; než do rána byla mrazem spálena. Co když Růženka k svému hoři zpozorovala, pravila: „Ach, jediná neopatrnost všecku mou snahu zmařila!“ Než matka ji potěšila, řkouc: „Malá ta nehoda buď ti, dcero má, naučením, že co mráz je růži, může zlá společnost býti nevinnosti.“ —

8. Čtení nemravných kněh. „Jakož se svatým čtením ctnosti pěstují, rovněž dohání čtení převrácené k nepravostem, a dohání tím úsilovněji, ješto jsou lidé náchylnější k nepravostem, nežli k ctnostem.“ Sv. *Liguori*. Sv. *Teresie* píše o sobě: „Matka má čítávala pověsti o starověkých rytířích a hrdinách, však nezneužívala této kratochvíle tak, jakož jsem já činila; neboť svých prací při tom nikdy nezanedbala; předce však poskytovala nám dětem času i příležitosti k čítání takových kněh. Mému otci se to nelíbilo; musili jsme se tudíž míti na pozoru, aby nás neviděl. I uvykla jsem pomalu těmto knihám; a tato nepatrná chyba, již jsem na své matce viděla, oslabovala vždy víc a více moje dobré žádosti a stala se příčinou, že jsem i v jiných věcech blouditi počala.“

9. Hry divadelní, o nichž *Tertullian* píše: „Někteří jsou v nejistotě, žeby výslovně zdržování se divadla nebylo kázáno. Ovšem tak zjevně, jako jest: „Nezabiješ, nesesmilníš“!.. tak patrně nenalzáme nikde praveno: Nepůjdeš do závodiště, do divadla. Avšak nalzáme, žeby se na to potahoval výrok Davidův: „Blahoslavený muž, kterýž nechodí do shromáždění bezbožných, na cestě hříšníků nestojí a na stolicí nakažení morního nesedá.“ (*Žlm.* 1, 1.) Nedávno slyšel jsem kohosi, kterak pranovým způsobem hájil návštěvu divadla. Slunce, pravil, i sám Bůh s nebe hledí na to a nepoškrňuje se. Avšak slunce vpouští své paprsky i do stoku (nečistoty) a nepoškrňuje se. Bůh pak, ó by žádných lidských nepravostí neviděl, abychom všickni ušli soudu. Leč patří On i na loupeže, hledí na klamy i na cizoložstva i na divadla sama. A proto tedy nebudeme my se dívati, abychom nebyli vidíni od Toho, jenž na všecko hledí.“

10. *Tanec*: mnohým pohanům byl v ošklivosti. *Cicero*, římský mudrc, praví: „Nikdo netančí, nechť je sám neb ve společnosti, leč se byl opil, neb na mysli pomínil.“ *Demosthenes*, slovučný řečník,

družinu krále Filipa tím hleděl uvesti v pohrdání, když je obvinil, že veřejně prováděli tance. — Kdo chtěl v *Římě* nemravnou osobu vylíčit, pravil o ní, že tančí uměleji, než se sluší na ženskou. Sám básník *Ovid* vilný tanec nazývá osením všelikých nepravostí. Římský *senat* za času Tiberia vyhnal všechny veřejné tanečníky z města, a císař *Domician* propustil senátory, kteří divokým se oddávali tancům.

Některé *tance u Israelitů* měly posvátnou bohoslužebnou povahu. Jako tančila *Maria*, sestra *Mojžíšova*, II. *Mojž.* 15, 20., též *David* při přenášení archy, II. *Král.* 6, 14. Pohanské tance bývaly spojeny s ohavnostmi, jako tančili *Israelité* kolem telete. II. *Mjž.* 32. *Dcera Herodiady* co odměnu za tanec požádala hlavu sv. Jana Křtitele. *Mat.* 13.

Sv. *Frant. Sal.* píše o tanci: „Smýšlím o tancích, co lékařové o houbách, že ty nejlepší jsou nanic. Máš-li tedy houby jísti, hleď je dobře uvařiti a okořeniti; a máš-li nevyhnutelně tančiti, hleď to s dobrým úmyslem, ctně a vážně dělati. — Jez málo hub a zřídka, radí lékaři; podobně radím já: tancuj málo a zřídka, nebo při vši opatrnosti jest to věc nebezpečná, alespoň proto, že by srdce tvé k ní snadno přilnouti mohlo.“ —

C) Co mnohých nečistoty uchránilo neb zbavilo?

a) Ostříhání smyslů, totiž očí, uší a jazyka. Jako branami se vchází a vychází, jako se jimi vnáší a vynáší všeliké zboží do města: podobně smysly vnikají tisícové věci a myšlenky do duše. Protož sluší následovati vůdců, kteří ostříhají bran strážemi, aby nepouštěli každého; ohražují je zdmi a náspy, aby tak lehce nebyly dobyty. Rovněž i my máme ostříhati smyslů, zvláště pak těkavých očí a uší, jež netoliko ustavičně otevřeny jsou, alebrž všude se pohybují a točí, a jako člun vlnami bývají zmítány. — Jako moudrý námořník již zdaleka pozoruje úskalí a mělčiny, kdežby mohl uváznouti, a tudíž záhy obrací loď, aby hnán větrem a bouří na ně nevrátil: podobně musíme i my odvrátiti očí od všelikých nebezpečných věcí.

Zbožný *Job* učinil smlouvu s očima svýma, aby nikdy nepohlédly na osobu druhého pohlaví, a byť to i ctihodná byla panna (31, 1.), věda, že se z pohledu zlé rodívají myšlenky. Sv. *Liguori.*

Sv. *Tomáš Aquinský*, sv. *Filip Ner.* a mnozí jiní tak bedlivě ostříhali očí svých, že v obličej osoby ženské nikdy nepatřily.

Sv. *Alois*, ač po několik let se zdržoval u dvora královny

španělské, předce nevěděl, jaké by byla tvářnosti; tak pilně oči své na uzdě držel.

Sv. *Jarolím* praví o sobě: „Já svou křehkost vyznávám, že patření na osoby ženské by mně mohlo býti nebezpečné. Proto každého pohledu bedlivě se střežím.“ Týž sv. otec radil jisté panně, chce-li panenství zachovat nepoškozené, aby svým vzhlížením byla skrovná, by snad loupežníci, totiž zlé myšlenky a žádosti, očima jako okny v duši se nevloupaly.

Sv. *Frant. Sal.* byv jednou tázán, co by soudil o sličnosti jisté paní, která jeho příbuzná byla, odpověděl: „Viděl jsem ji, ale nepatřil jsem na ni.“

Čte se v životech sv. otců, že *jistý kněz* z pouště poslán byl do města Alexandrie k biskupu, a když se navrátil, jsa tázán, co byl na cestě viděl, odpověděl: „Věřte, bratří, že jsem na celé cestě nespatriil obličej člověka, leč biskupa, ku kterému jsem byl poslán.“

Alexander Vel., král macedonský, jsa pozván, aby navštívil dcer krále Daria, ježto byl jaté držel, nepřivoliil řka, že nechce býti přemožen od žen, jenž byl zvítězil nad muži.

Francouzský král *Ludvík VIII.* byl jednou pozván od bohatého knížete k obědu. Vzkročiv do večeřadla, spatřil, že naplněno jest obrazy nestydatými; i obrátil se a hned k odchodu se chystal. Jsa pak snažně žádán, aby poshověti ráčil, odpověděl se slušnou důstojností, řka: „Tedy připravte mi takové místo, abych jako křesťanský král bez urážky očí svých pozdvihnouti mohl.“ —

b) Třeba také zacpati uši — dle napomenutí moudrého Siracha, jenž dí: „Opleť uši své trním a neslyš jazyka zlého.“ (28, 28.)

Staří vypravují v bájesloví o jistém *Ulyssovi*, kterýž, když s loďstvem svým se přiblížil k *Sirenám*, domnělým mořským panám, — jež prý půl ryby a půl člověka byly a lahodným zpěvem plavce přilákavše, v propast mořskou je uvrhly, — že prý voskem zacpal uši svých soudruhů, aby nebyvše omámeni lahodností zpěvu, byli pozorni na nebezpečnou plavbu; sebe pak přivázati dal k stěžni. Čím dávali na srozuměnou, že jest to velmi nebezpečné poslouchati oplzlé řeči. „Protož, milý křesťane, leží-li ti čistota na srdci zůstaň doma, mluv málo, utíkej nečistých žertů a oplzlého šprýmování, zvláště oplzlých písní. Musíš-li předce proti vůli ohavné řeči slyšet, aniž lze tobě uši tělesných zacpati: zacpej alespoň uši srdce a upevni duši, jako bysi uzavřel dvěře před malomocným a bezectným.“ *Frencl.*

c) O krocení jazyka dí sv. *Ambrož*: „V uzdu pojímej řeč svou, aby nebujněla, rozpustilou nebyla, a mnohým mluvením hříchu nehromadila.

Jistý mládenec, jenž se zbožnému životu chtěl oddati, požádal jistého řeholníka, aby mu ku skrocení bujného těla daroval žíněný oděv. Tento pak, ukázav prsten na ústa, řekl: „Tuto nejlepší máš oděv žíněný; bdi co nejbedlivěji, aby dveřmi těmito nic zlého nevycházelo!“ —

Sv. *Arsenius*, poustevník, zachovával vždy přísně mlčelivost. Když se ho tázali bratří, proč tak málo mluví? odpověděl: „Častěji jsem litoval, že jsem mluvil; ale ještě jsem nelitoval, že jsem mlčel.“

„Mnohé viděl jsem,“ dí sv. *Bernard*, „kteří padli mluvením, mlčelivostí pak sotva kdo padl.“

d) Slušný oděv, o čem sv. *Isidor* dává naučení: „V chodu a oděvu svém okazuj spůsob svého povolání. V obcování tvém nechť jest sprostnost a čistota, v chodu vážnost a poctivost. Při chodu tvém ať nic není neslušného, oplzlého, lehkomyšlného a nespůsobného; nebo mysl člověka po chodu bývá poznána.“ —

Jak počestně odívali se první křesťané, svědčí *Tertullian*: „My křesťané, co se oděvu týká, nedělíme se od jiných lidí, ale řídíme se vedle obyčeje vlasti své, s tím toliko rozdílem, že se varujeme marnosti a zbytečné skvostnosti.“

V životě sv. panny *Gorgonie* čteme, že pečovala, podle učení sv. apoštola, více o vnitřní ozdobu srdce, než-li o zevnější těla okrasu.

Sv. král *Ludvík* z krátka praví, že se každý má nositi, jak na jeho stav náleží.

Sv. *Hilar* pravil jedenkrát k dceři jistého knížete, jižto v nestoudném oděvu spatřil: „Ačkoli jsi princezna, předce nepřestáváš býti křesťankou; proto se nesmíš strojiti jako pohanka.“

Když se jistý švihák ptal sv. *Filipa Ner.*, jak se mu jeho šat líbí, odpověděl svatý: „Je-li srdce tvé dobré, je všecko na tobě slušné; však srdce čisté netrpí marného oděvu.“

e) Střídmost v jídle a pití. Ctnost tu vychvaluje sv. *Augustin*, řka: „Střídmost jest ochrana mysli i smyslů, veškerých údův i těla, ohrada to čistoty a stydlivosti, jsouc studu blízká, přátelství a míru to služka, ustavičná to počestnosti spolčnice, a všech nepravostí a nešlechtností puditelka.“ — „Jako střídmost všecky tělesné žádosti podtíná, rovněž zničuje všecky duše ctnosti nešlechtná hltavost.“ Sv. *Isidor*. Proti chlipnosti není prostředku, leč zdržlivosti a postu; nebo je-li chlipnost oheň, odejme se mu

podnět, uskrovní-li se pokrmu a zvláště vína, v němž je chlipnost. Sv. *Řehoř*. — Tohoto prostředku užil sv. *Hilarion*, jenž, když žádosti naň dotíraly, v prsy se bil, jakoby je z hříšného srdce vyhnati chtěl, říkávaje: „Já činím, ó bujný oři (tak nazýváje tělo své), abys nevyhazoval, aniž ječmenem budu tě krmiti, než toliko plevy. Hladem tě budu mořiti a žízní, těžkým jhem obtížím tebe, zimou a vedrem tebe otužím, abys myslil více na pokrm, než na chlipnost.“ A v skutku týž sv. poustevník toliko chlebem a zelinami byl živ, ano i toho si uskrovnil, často 3—4 dni ničeho nepožil a tak nečistého ducha šťastně zapudil.

f) Krocení těla i žádostí jeho: V té příčině napomíná sv. *Pavel* Římanů: „Bratří, dlužníci jsme ne tělu, abychom podle těla živi byli. Nebo, budete-li podle těla živi, zemřete; pakli duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete.“ (8, 12. 13.) A *sám o sobě* se zmiňuje: „Tresci tělo své a v službu podrobují, abych snad, an jiným kážu, sám nebyl zavržen. Každý, kdo o závod bojuje, ode všech věcí se zdržuje, a oni to činí, aby porušitelnou korunu vzali, my pak neporušitelnou.“ (13, 14.) Sv. *Augustin* takto o sobě svědčí: „Sám sebe křížuji, aby mně Bůh byl milostiv; sám sebe tresci, abych se zalíbil očím jeho.“

g) Pilnost a pracovitost. Sv. *Jeroným* dává nám spásitelné napomenutí, an píše: „Konej vždy nějaké dílo dobré, aby tě ďábel vždy nalezl zaměstnaného.“ On *sám* míval mnohá pokušení proti čistotě; proto často se postil, a mnohdy po celou noc bděl a se modlil. Když ale všecy prostředky nestačily, aby prudké žádosti své skrotil, hojnými pracemi se o to pokusil a šťastně se mu povedlo, že přemohl všecka pokušení a pokoje došel.

Jistý mnich, zahálce se oddav, byl od nečistoty velice pokoušen. Což dověděv se opat, navedl některé na něj, aby ho vinili z rozličných nepravostí a tím lenivost jeho obrátili v čilost, že se musil přičiniti, aby se očistil a dokázal nevinnosti své. Když pak po roce seznal, že se ospravedlnění jeho nepřijímá, rmoutil se nad tím velice. I tázal se ho opat jednou: „Bývá-li posud trápen útoky tělesných žádostí jako druhdy?“ Načež odpověděl mnich: „Otče, mně lze sotva živu býti, a mělo by se mně zachtíti smilstva?“

h) Vystříhání se zlých tovaryšů, zvláště pak
i) osob druhého pohlaví.

Sv. *Isidor* napomíná v tak zvané knize utěšené: „Varuj se lidí zlých, střež se nešlechetných, odděl se od nepravých, vzdal se

od zahálčivých. S dobrými obcuj, šlechtného tovaryšstva se při-
držuj. Těch, jižto život svatý vedou, nikdy se nespouštěj. Budeš-li
jich dobrého obcování tovaryšem, budeš také jich cností účastníkem.
Užitečnost dobrého tovaryšstva vysvětluje následující

Podobenství. Jistý moudrý muž procházej se jednoho dne
v myšlenkách pohřížen, na břehu mořském, našel hroudu, ježto líbou
vůni vydávala. „Dobře,“ řekl mudrc, „ty jsi ambra,“ a zdvihl ji
ze země. Hruď pak pravila: „Nejsemť já, zač mne máš, jsem to-
liko sprostá hlína; drahný čas jsem ale v tomto růžovém křoví
odpočívala a tak jeho vůni v sebe přijala.“ — „Budiž mně předce
vítána a milá,“ doložil mudrc; „předce tě vezmu a vystavovati
budu mládeži co krásný obraz dobrého tovaryšstva.“

Uhlíř a bělič (podobenství). Uhlíř pravil běličovi, jenž pří-
bytek hledal: „Bratře, stěhuj se do mého domu; je dosti veliký,
aby se zboží tvé i mé tu směstnalo.“ Bělič odpověděl: „Bratře,
tuť by se mi zle vedlo; neboť velikým namaháním plátno vybělím
a tvým uhlím by se zčernilo.“ I smál se uhlíř poctivý, řka: „Dobře
máš, bílé a černé k sobě se nehodí.“ — A jak by se bílému plá-
tnu mezi uhlím vedlo, tak se vede čistým duším mezi lidmi ne-
čistých, špinavých mravů. Proto

Chceš-li chránit svojí nevinností,
vystříhej se vši zlé společnosti.

Sv. *Řehoř Naz.* až do posledních dnů svého života střežil se
bedlivě osob druhého pohlaví a žil v rodišti svém docela o samotě.
Přítel jeho Valentinian usadil se mu s několika ženskými naproti,
což pohnulo sv. Řehoře, že ihned svůj přívětivý byt opustil.

Když sv. *Augustin* činil pokání a stal se biskupem, nikdy u
stolu jeho ženská nesesedla; ba ani vlastní sestra, k nížto některé
paní přicházely, v domě jeho nepřebývala. Když osoba ženská při-
šla za nějakou záležitostí, přijal ji u přítomnosti více duchovních.
Od svého obrácení s osobou druhého pohlaví nemluvil o samotě.

Sv. *Gorgonia* vždy toho bedliva byla, aby příkladem jiných
marných a rozpustilých jinochův a mladíc nebyla svedena; proto
se pečlivě všeho obcování s nimi varovala. Pilný také pozor dá-
vala na všecky řeči své, pojímajíc jazyka svého stále v uzdu, aby
ničeho nemluvila, co by se Bohu nelíbilo a jiným škodilo.

Škodlivý hmyz (podobenství). Jarmila a matka její Myslena
meškaly kdysi za pěkného jitra v zahradě, kdež se každá bavila
i zaměstnávala pro sebe. Zatím co matka oko své obracela k ze-
lenině, pátrajíc, dobře-li se tu vše daří, obírala se Jarmila se svou

květnicí, které vždy neunavenou věnovala péči. — Pojednou vzkřikla Jarmila, ukazujíc na růži: „Maminko, pojdte pak honem, a vizte ta škaredá zvířátka!“ — A když máti, voláním přivábena, stanula po jejím boku, pořád ještě prstem kynouc, dodala polekaná dceruška: „Ach, jak nestoudně ji oblézají, kálejí, ohryzují. Škoda, věčná škoda tohoto spanilého kvítka!“ — Matka pak poznala hned, že to jsou mšice, co tak náramně poděsily drahou Jarmilku. A jelikož jí vadnoucí růže tušiti dává něco horšího, kloní se útrpně k chorému dítěti Květeny, rozhrnuje šetrným prstem ten, onen lupínek, nahlédá v mladistvé jeho ňadro a nastojte! i tady dřepí nepřítel růže, ostudný červ, zkoušeje svůj ostrý hryz na jejím něžném srdénku. — „Neřest ta musí pryč, a hned bez milosti; jinak bídne zhyne ti ubohá, sotva porozkvětlá růže!“ řekla matka a nevděčné hosti mocně strásla. Na to pravila k svému dítěti vážně a dojemně: „Jako růže, tak i rozkvétající panna má svých škůdcův a hubitelů. Zevnitř blíží a plíží se k ní hmyz lehkomyšlných hejsků, kteří hned svými nečistými hledy, hned zase neplechými žerty a narázkami krásu její ctnosti pokáletí, útlé lupínky její nevinny ohlodati a tak ji všecku zostuditi prahnou. — Ale horší ještě a mnohem nebezpečnější hmyz jest ten, co se byl ukryl do záhybů jejího srdce. — Jsouť to pocity, chtíče, náruživosti, od nichž se s ošklivostí odvrací děvin anděl strážce, na něž v hněvu patří všesvaté oko Páně. — Jarmilo, vzkvétající ty růže má,“ dodala po chvílce s důrazem matka, „Jarmilo! chtěla-li bys kdy ztrpěti hmyzu tak hnusného a škodného v sobě anebo u sebe, třebaš oko tvé matky ho viděti, třebaš její ruka ho strásti nemohla?“ Hluboké zapýření, vykvetlé na Jarmilině tváři a upřímné políbení matčiny pravice odpovědělo dosti výmluvně: „Nikdy, matinko, nikdy!“ —

k) Varování se blízkých příležitostí, jak mnozí svatí nám radí.

Sv. *Jarolím* píše jistému Nepotovi: „Věziž, abys pod tou střechou nezůstal, kde je příležitost k hříchu; aniž se nad to v svou čistotu důvěřuj. Nejsi nad Samsona silnější, aniž nad Davida svatější, aniž můžeš býti nad Šalomouna moudřejší. Pamatuj vždy, že obyvatele ráje žena vypudila z majetku jeho.“

Týž jistou vdovu kárá: „K čemu ti třeba v onom obcovati domě, kdež tobě denně nutnost nastává buď zahynouti, buď zvítěziti? Kdy medle který smrtelník pokojně vedle hada spal? kterýž byť i neuštkl, alespoň znepokojuje!“

Sv. *Augustin* dí: „Pamatuj na Thamar, bratrem Amonem po-

rušenou. Kde jest obcování v příbytku jednom, tam tělesné rozkoši ujíti snadno rení.“

Sv. *Teresie* napomíná svých sester: „Byť vám Pán sebe více potěchy udílel, byť vám sebe více závdavků lásky své poskytoval, nesmíte nikdy tak se bezpečnosti oddati, abyste přestaly opětného klesnutí se obávati a přede všemi příležitostmi tak, jak jen možná, na pozoru se míti.“

A sv. *Liguori* se vyjádřil takto: „Na příklad nešťastného Šalomouna měl by každý pohlížeti s třesením; neboť on prvé Bohu tak milý, že skrze jeho ústa i Duch svatý mluvil, klesl ve svém stáří obcováním s pohanskými ženami tak hluboko, že se i modlám klaněl. III. *Král.* 11, 4. To pak není nic divného, praví sv. *Cyprian*, neboť je to snad možno, uprostřed plamenů se nalézati a při tom se předce nepopáliti? Sv. *Bernard* dokládá ještě, že by méně třeba bylo k tomu mrtvého vzkřísiti, nežli s ženou tovaryšiti a při tom nepoškrvněným zůstatí. — Chceš-li tedy v bezpečnosti býti, napomíná Duch sv., vzdal od ní cestu svou a nepřibližuj se ke dveřům domu jejího.“

l) Stud obrana čistoty (podobenství). Když přirozenost růži, květinu nejlíbeznější, zplodila, pravil duch růžový k andělu květin: „Neostřežíš tuto zrostlinu nějakou obranou, která by ji proti škůdcům chránila? Bodlák i šípek trním jest ozbrojen!“ — „Šípek,“ odvece anděl, „nepatří k šlechetným květinám, nýbrž k služebným ve vladařství zrostlin; jest jen k tomu, aby útlé bylinky před nerozumnou zvěří ochraňoval, a protož mu přirozenost špičatých udělila trnů; předce však má se dle vůle své státi.“ — To pravě, přiodil růžový keř bodavým trnem. A duch růžový řekl: „K čemu těchto slabých jehel; ony ušlechtilou květinu neuchrání.“ — Na to anděl květin: „Ony ji toliko před nepovážlivou rukou dítěte chrániti mají! Obrana silná by nezvedenost a bezpráví více jen ponoukala. Co je svatého a krásného, dosti síly má v sobě, a proto mu přirozenost jen slabou obranu udělila, která chrání, nikoliv ale neubližuje; nebo ku kráse toliko útlost se má připojiti.“ — Tak i nevinnosti přirozenost stud a zardění udělila.

Mnozí sv. otcové stydlivost vychvalují: Tak sv. *Cyprian*: „Stydlivost jest oslavou těl, ozdobou mravů, pramenem čistoty.“ Sv. *Bonaventura* dí: „Nevím, zdali se čeho nalézá, co by mravům lidským větší ozdoby udílelo, jako stydlivost. Jaktě to krásná a stkvoucí se perla v životě i v obličejí mladíkově! — Co nenávidí více všelikou urážlivou řeč a každou rozpustilost, jako ruměnc

stydlivosti? Onať je sestrou zdrželivosti, pečetí nevinnosti, vždy hořícím plamenem jemné, citlivé duše. Nic hanebného, nic urážlivého neosmělí se do ní vedrati se, co by nebylo v brzce opět z ní vyvrženo. Onať přemahá co zlého, a chrání původní čistotu; ona je nejskvělejší oslavou svědomí, strážkyní dobrého jmena, okrasou života, sídlem ctností, prvním ovocem svatosti, chválou přirozenosti a korunou počestnosti.“ A sv. *Bernard* hlásá: „Stydlivost prokazuje se v mysli tak dobrou a prospěšnou, že i ti, kdož se nebojí hřešiti, předce se rdějí, bývají-li vidíni, dle slov Páně: „Každý zajisté kdož zle činí, nenávidí světla.“ (*Jan 3, 20.*)

Krásní příkladové stydlivosti jsou *Josef eg. a Zuzana*; však nejkrásnější *Maria* panna, v tu dobu, když jí anděl zvěstoval, že počne z Ducha svatého.

Maxmilian I., císař rakouský, byl tak stydlivý, že ani žádný ze služebníků jeho nemohl spozorovati, kdy svou potřebu konal. Když tušil, že se blíží poslední hodinka jeho, kázal, by mu za živa oblekli spodnice, aby po smrti nikdo nespatrił nahé jeho tělo.

m) Potlačování zlých myšlenek, jako činili mnozí svatí a světice boží; jmenovitě sv. Jeroným, sv. Brigita, sv. Kateřina Sen., sv. Teresie a m. j.

Sv. otcové učí, jak bychom zlé myšlenky a žádosti přemohli.

„Koho zlé kochání nepodjímá, toho myšlení nepřemáhá. Nemůžef se tělo poskvrniti, leč by prvé mysl porušení brala. Tělo nemůž nic učiniti, leč co by duše chtěla. A protož očist myšlení duše a hned nebude tělo hřešiti. Sv. *Isidor*. Toho ovšem zabrániti nemůžeme, aby se nám zlé myšlenky nevtíraly, ale jim nesvoliti, jich neužívati, to můžeme. Sv. *Method*. Zbytečná myšlení mají s velikou snahou podtínána býti. Vždy zajisté plodí duch zbytečné myšlenky, jež mečem bedlivosti ustavičně musí podtínati. Sv. *Řehoř*. Jakmile nám nějaké zlé myšlení na mysl vstoupí, třeba, abychom je hned vypudili a dvěře mu takřka před nosem zavřeli, beze všeho dlouhého vyšetřování; třeba, abychom s ním jako s jiskrou na oděv padlou naložili, kterou co možná nejrychleji setřásáme. Sv. *Liguori*. Hned na počátku zlému myšlení se vzepři a zvítězíš. Jestli zlému myšlení nepovolíš, tedy hned zlému skutku konec učiníš.“ Sv. *Isidor*.

n) Zlá myšlení vypuzuj myšlením dobrým. Sv. *Nilus*. K tomu napomáhá zajisté mocně památka všudypřítomnosti

a vševědounosti boží. Tak *Josef Eg.* měl v čas pokušení od Putifarky Boha vševědoucího na paměti. I. *Mojš.* 39.

Zuzana volila raději upadnouti do rukou zlých pokušitelů, nežli hřešiti před obličejem božím. *Dán.* 13.

Příklady o sv. *Efremu*, *Dositheu* a *Pafnuci* viz díl I. str. 127—131.

„Když nečisté myšlenky dotíráti budou na tebe, křestane milý, pomni jen na Boha, že u tebe stojí, že oko jeho na tebe patří a že jest svědkem činů tvých; slovem měj Boha na očích a rci s Davidem: „Spatřoval jsem Hospodina před očima svýma vždycky, nebo jest mi po pravici, aby se nepohnul.“ (Žalm 15, 8.) *Frencl.*

o) Pomnění na utrpení božského Vykupitele. Rci, křestane, podobně jako *Hugo de S. Victor*: „Tak umírá Vykupitel tvůj pro tebe, a ty nevíš, jakými ohavnými myšlenkami poskvřňuješ mysl svou?“

Sv. *Augustin* vyznal o sobě: „Kdykoli ponouká mne nějaké nečisté myšlení, ihned k ranám Pána Jesu Krista se utíkám. Když mne obtěžuje tělo, připomenutím ran Pána mého se pozdvihuju a povstávám. — Jestliže oheň chlipnosti zapaluje údy mé, rozpo-
mena se na rány Pána Ježíše, uhašuju jej.“

Sv. *Teresie* radí: „Případne-li ti zlá myšlenka, poznamenej se sv. křížem, pomodli se otčenáš aneb se skroušeně udeř v prsa a hled' na něco jiného — spasitelného — mysliti. Tak ti bude ten zlý nápad, protože odpíráš, k zásluze počten.“

Obraz sv. Hippolyta viz díl I. str. 416.

p) Pamatování na pomíjejicnost všech věcí, na smrt, soud a věčnost.

Moudrý Kazatel starého zákona dí: „Byl-li by člověk mnoho let živ a ve všem tom veselil by se, rozpomínati se má na čas temný a na mnohé dny, kteréž když přijdou, trestány budou pře-
dešlé věci z marnosti.“ — Pak dokládá: „Vesel se, mládenče, ve mladosti své, ale věz, že pro všecky ty věci přivede tě Bůh k soudu.“ (11, 8. 9.)

Sv. *Frant Borg.*, vévoda z Kandie, spatřiv mrtvolu Isabelly, druhdy spanilé manželky císaře Karla V., zcela červy rozlezlou a ohyzdnou, zvolal: „Ty-li jsi ta nespanilejší žena? To-li jsou tvé růžové rty a líbezné tváře? O marnosti! Takový jest konec všeho lesku a vší slávy!“ A od té doby, zemřev světu, odřekna se vévodství, vstoupil do řádu tovaryšstva Ježíšova, v němž svatým se stal.

Jistému *mladíku*, kterýž nečinil konec v hřešení a naděje nedával k polepšení, dal jistý *zpovědník* následující radu a pokání:

„Až se ku spaní budeš chtít položit, postav u hlavy svíci rozžžatou a k nohám dej obraz Ukřižovaného, jak obyčej jest k rakvi zemřelých činiti; pak ruce přes kříž na prsa polože, učin následující rozjímání: Přejde, jistě přejde ta hodina, v kterou, když duše tvá se odebere do domu věčnosti, ty mrtev takto budeš ležeti!“ — Rozpustilý mladík přijal ochotně toto pokání, máje za to, že snadnějšího nemohl obdržeti. I učinil vedle rady zpovědníkovy. Když ale v posteli ležel, máje u hlavy svíci a u nohou kříž Páně, a připomínaje sobě, že takový bude konec života jeho, takovou hrůzou byl jat, že časně ráno pospíchal k zpovědníkovi, jemuž s velikým pláčem ze všech hříchů se vyznal, a životu opravdu kajicímu se oddal, v němž i setrval.

q) Časté uvažování, jak ohavná i záhubná jest nečistota. „O jak trpké ovoce plodí chlipnost, hořčí nad žluč, krutější nad meč,“ praví sv. *Jarolím*. „Chlipnost jest nepřítelkyně boží, nepřítelkyně ctnosti,“ dí sv. *Augustin*. „Krátká jest rozkoš chlipnosti, věčná ale její pokuta.“ *Beda ctih.*

Čti písmo sv. a shledáš, že Pán pro tuto nepravost — mnohé přísně trestal. — A však i za našich dnů lze nám spatřiti, jak strašně trestává Bůh tuto nepravost již zde na zemi. Navštívme některou nemocnici a ptejme se, proč tak mnozí mladí lidé řezáním a pálením mučení bývají, a bude nám odpovědíno, že hřích smilstva jest toho příčinou. „Protože jsi na mne zapomněl, praví Pán Bůh, a zavrhlš mne za tělo své, nes také ty nešlechtnost svou;“ (Ezech. 23, 35.) již zde na zemi snášej pokutu za chlipnost svou. Než toto všecko týká se pouze pokut na světě. Jak teprv, jak se as povede chlipníkům v světě druhém? Sv. *Alf. Liguori*.

Jistý otec, pozoruje u svého syna náklonost k smilství, aby ho napravil, usmyslil si, představit mu před oči obraz, v němž by patrně viděl strašlivé následky té ohavné nepravosti. Zavedl ho tedy do nemocnice mezi neduživce, kteří své ošklivé nemoci hříšným životem zavinili a sami v mladosti své do hrobu se připravili. Zbloudilý jinoch se strašného pohledu na nemocné zděsil, div že do mdlob neupadl, a od té doby každého nečistého skutku se bedlivě chránil. —

Když *Alexandr Veliký* se svým vojskem proti Peršanům stál, jejichž zástupové byli mnohem četnější, o nichž ale věděl, že jsou napořád smilstvu oddáni, zvolal k svým vojínům: „Patřte, muži, tam stojí mnozí nepřátelé, ale žádní vojáci!“ —

Následkem porušených mravů a všelikých prostopášností jak mocnářů tak i lidu zahynuly mnohé druhy mocné říše, jako království Assyrské, Chaldejské, Perské, též i císařství Římské...

Dobří křesťané po všecky věky smilstva, cizoložstva a vši nečistoty bedlivě se varovali, jak o křesťanech prvních věků píše *Minucius Felix*: „My, ježto nejen šlechetných mravů a čistoty sobě vážíme, varujeme se slušně mrzkých rozkoší, vašich (pohan-ských) nádherných obyčejův a divadel.“

Však i mnozí pohané sami měli nečistotu, zvláště pak cizoložství, v ošklivosti.

Za času slovutného zákonodárce *Likurga* byla taková počestnost a kázeň mezi ženami řeckými, že jistý *Gerades*, šlechtic spartánský, jsa tázán od jakéhosi cizince, jak by se u nich cizoložství trestalo, odpověděl: „O tomto zločinu naše zákony nic neustanovují, protože u nás není žádných cizoložníků.“

Císař *Aurelian* tuto neřest měl v takové ošklivosti, že vojína v cizoložstvu dopadnutého kázal přivázati a na dvě roztrhnouti.

Staří Egyptčané cizoložníka do tisíc ran metlami zmrskali, cizoložníci pak nos uřezali.

Kumané cizoložníci nejprvé všem na odiv vystavili, již pak na osla posadivše, po celém městě vodili.

Sasové byvše ještě ve tmách pohanstva, přinutili nejprv cizoložníci, že se sama musela uškrtiti, a potom spálivše ji, na tom místě zase cizoložníka oběsili. — Zdaž tedy cizoložství nezaslужuje hanby, potupy a trestu mezi křesťany? —

Palacký v dějinách národu českého str. 79 píše, že cudnosti a věrnosti žen slovanských (v dobách pohanských) i Řekové co věci nadobyčejné obdivovali se.

r) Časté užívání sv. svátostí. Jsa velice pokoušen sv. *Petr z Alkant.*, aby čistotu zachoval, často přijímal sv. svátosti, totiž svátost pokání a oltářní, a tím způsobem šťastně přemohl všecka pokušení a čistotu až ku hrobu dochoval.

Podobně sv. *Frant Sal.*, aby čistotu ubránil, každý týden se zpovídal a přistupoval k stolu Páně. *Týž* napomíná v knize utěšené, *Philothea* zvané: „Často velebnou svátost přijímej; tento zajisté chléb nebeský duši posiluje a obveseluje.“ —

s) Slovo boží a bratrské napomínání mnohého z cesty nečistoty odvrátilo.

„Bůh nás poučuje, že jako dešť svlažuje zemi a plodnou ji činí, rovněž tak i slovo boží bez účinku nezůstává, alebrž v duši

člověka dobrých skutkův přináší. (*Isai* 55, 10.) Také ujišťuje sv. *Pavel*, že slovo boží mocí svou více proniká srdce, nežli meč ostrý na obě strany. (*Žid.* 4, 12.) „Slovo boží jest voda spasitelné moudrosti, kteráž netoliko slouží k pití, nýbrž i k očišťování.“ Sv. *Bernard*.

Hřích Davidův nelibil se Hospodinu; protož poslal k němu proroka svého *Náthana*, kterýž ho napomenul a pokáral. A David řekl: „Zhřešil jsem Hospodinu!“ I ponížil se a srdcem skroušeným zvolal: „Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého! . . .“ II. *Král*.

Maria Magdalena — veřejná hříšnice — nepochybně pohnuta slovy Kristovými, činila pokání (*Luk.* 7.), a napotom snad často sedíc u nohou Páně, poslouchala slova jeho. *Luk.* 10, 39.

Sv. *Augustin*, dojat kázáním sv. *Ambrože*, zanechal všech skutků nečistých, a obrátil se.

Sv. *Pelagia*, panna Antiochenská, byla marnosti světské, rozkošem a hříchům velice oddána. Žádný by byl nepomyslíl, že by tak lehce mohla býti obrácena a k polepšení života přivedena. A předce se to stalo. Když sv. *Nonus*, biskup, přišel do Antiochie, žádal jej biskup Antiochenský, aby lidu jeho při službách božích nějaké spasitelné naučení přednesl. Což když *Pelagia* uslyšela, šla i ona na služby boží, aby toho sv. muže slyšela. Mluvil pak toho dne sv. biskup o soudu božím a o velikosti odplaty, kteráž složena jest v nebesích těm, jež zákona božího věrně ostříhají. I pohnula slova jeho srdcem *Palagie* tak, že hned život svůj napraviti u sebe uložila. Hned po skončených službách božích poslala k sv. biskupu služebníka svého, žadajíc, aby směla k němu přijíti, což když jí dovolil, z hříchů svých se mu skroušeně vyznala a na pokání se dala.

t) Čítání dobrých a pobožných kněh.

Sv. *Augustin*, stoje na rozcestí, má-li se od prostopášného života k bohabojnému obrátiti, uslyšel v zahradě hlas: „Vezmi a čti!“ I vzal písmo sv. tam ležící, otevřel a četl: „Ne v opilství, ne v smilstvích a nestydatostech . . .“ (*Tim.* 13, 13.)“ Milost boží ho osvětila a ten byl počátek obrácení jeho.

Sv. *Ignác z Loj.* podobně byl obrácen čtením životů svatých.

Sv. *Teresie* předčítáním duchovních kněh svému strýci, jak sama vyznává, v dobrém byla utvrzena.

u) V čas pokušení mnohým prospělo statečné potýkání nebo útěk, zvláště pak vroucí modlitba.

Z písma sv. známo, jak smilným starcům statečně odpírala *Zuzana*. *Dan.* 13. *Josef* pak útekem se spasil. I. *Mjž.* 39.

Sv. *Bernard* byl co jinoch se svými společníky od jisté paní vlídně do domu přijat, ježto nečistou láskou k němu zahořela a noční dobou se do ložnice jeho vkradla. *Bernard* procitnul a shledav, kdoby to byl, zkríkl: „Lotři, lotři!“ Tento křik zapudil nestoudnou ženu. Společníci sv. *Bernarda* rychle se vzchopili a lotra hledali, ale nenalezli. — Tak stalo se třikráte. Když druhého dne *Bernard* se svými společníky dále se ubíral, na otázku, proč se mu tolikrát o lotřích zdálo, odpověděl: „Lotr v pravdě se ke mně třikráte přiblížil; osoba, která nás do domu přijala, usilovala mne připravit o čistotu, ježto jest poklad nejdražší!“

Nicetas, mučéník a statný bojovník pro nevinnost a čistotu, byl, jak sv. *Jeroným* vypravuje, za pokutu nestoudným osobám vydán, a aby se jim nemohl vydrati, na rukou svázán. A co jsa bezbraný učinil? On svými zuby vlastní jazyk si rozkousl, kterýž pak v proudu mučnické krve osobě, dráždící ho k nečistotě, do očí vplivnul. — Podobných obětí přinášeli mnozí křesťané, aby zachovali čistotu.

Vypravuje se o jednom mnichu z řádu kapucínského, jmenem *Fuči*, kterýž jednou důtklivě kázal proti smilstvu, že spiklo se proti němu několik chlipníků a uvedli k němu v noci lehkou osobu, aby ho k hříchu lákala. *Fuči* znamená tíseň, do jakéž přišel, obrátil zrak svůj na knihy a zůstal nepohnutelný; aniž promluvil, toliko držel prst nad plamenem lampy své, aniž jím pohnul. Toť ho připamatovalo na muky pekelného ohně, jenž oheň hříšné žádosti v něm uhasil. — Tu hanebnice celá uděšena, vidouc hrdinskou mysl tohoto mnicha, utekla.

Sv. *Tomáš Akv.* uzřev, že smilnice jedna tajně do pokojíka jeho vešla, aby ho k nečistému skutku přilákala, nejprve se pomodlil a pak uchopiv z ohniště rozpálenou hlaveň, nestydatou ženu zapudil.

Souboj (podobenství). *Bohuslav* byl horlivý apoštol neb misionář i hlásal slovo boží se dvěma bratřími v dalekých krajinách. Když se všickni po dlouhém čase opět sešli, vypravovali si, co se každému z nich přihodilo. *Bohuslav* vypravoval u přítomnosti mnoha novokřtěnců takto: „Jednoho dne spatřil jsem dvě postavy, z nichžto jedna byla vážná, rozmyslná, druhá pak lehkomyšlná, jako ztřeštěná. První, na hlavě trnovou korunu majíc, stále hleděla k nebi, sotva že země se dotýkala; druhá pak vonným ověncena kvítím, na zemi jako upoutána se zdála, i svou sokyni vážnou stále dráždila k boji.

„Pojď,“ pravila k ní, „máš-li chuti se bít. Přemůžeš-li mne, chci býti tvou nevolnicí; budeš to mít veselou, roztomilou společnicí, arcí někdy trochu rozpustilou, svévolnou; i pravím ti napřed, nebudeš-li dosti opatrnou a stále bedlivou, buď tě obelstím, neb násilím tě přemohu i bez milosrdenství svou otrokyní tě učiním; nebo věz, že tvá zkáza jest mou rozkoší!“ I zasmušila se postava vážná; i počal mezi oběma boj krutý, boj na život a na smrt; jehož konce jsem se však nedočkal.“ — „Škoda!“ zvolali někteří z přítomných. „Smutné to podívání na takový souboj, který jste snad mnozí už viděli, nebo sami zakusili; nebo praví se, že ho každý člověk musí podniknouti. — „Už vím,“ zvolal jeden z posluchačů, „mluvíte, velebný otče, o boji mezi rozumem a smyslností, mezi duchem a tělem.“ „Ty jsi uhodl!“ řekl kněz Bohuslav i takto povzbuzoval všech přítomných: „Bděte, bratři, a modlete se, abyste nevešli v pokušení; v pokušení pak statně bojujte, aby duch tělo opanoval!“ —

v) Útěk. Při jiných hříších, dí sv. *Anselm*, lze čekati na zápas, hříchu pak smilstva musíme utíkati, ježto nelze ho jinak přemoci.“

Josef a Zulika. V ty doby, když žena Putifarova, krásná Zulika, Josefa chytila a všechny smysly jeho ponoukala; ejhle, tu stála mládenci před očima podoba ctihodného otce. — „Jména bratrů tvých,“ dí Jakub, „stkví se budou na pavéze dvanáctera kamenů a na památku vejdou v obydlí svatosti před Hospodinem. I ty bys měl s nimi zapsán býti; čili raději chceš, aby jmeno tvé vyhlazeno bylo a ty nazván byl cizoložnice pastýřem?“ — Rychle se zpamatovav Josef, vytrhl se ženě a utekl. Upevnilo se srdce jeho v síle své, ruce a ramena jeho posilnily se. Postavily se mu před oči zlatí snové mladosti jeho. A místo jednoho postavena jsou dvě jmena pokolení jeho na stkvělé kameny před tvář Hospodinovu. Umíraje, velebil otec ještě syna, řka: „Ratolest kvetoucí jest Josef syn rodičky kvetoucí, kteráž podle studnice roste. Mladistvé vyhánějí ratolesti jeho, vyhánějí na zeď v odměnu bohabojnosti a čistoty mládencovy.“ *Herdera listové z dávnověkosti.*

Dobře volá sv. *Jarolím*: „Utíkej, neb blíže hada nelze bezpečně spáti!“ „Útěk tento není potupný, nýbrž chvalitebný. Kdo by medle neutíkal z místa morem nakaženého, nebo z domu hořícího?“ *Frencl.*

Když jednou *Antigonus* couvl před nepřítelem naň dorážejícím, pravil, že neutíká, nýbrž že chrání práva svá a že ze zadu

prospěchu hledá. Není pak mocnějšího nepřítele než tělo, kdežto, jak svědčí sv. *Augustin*, řídké jest vítězství.

Sv. *Karel Bor.*, jsa na universitě v Pavii uprostřed zkaženého města, čistotu neporušenu zachoval, a sice pilností a modlitbou, a když naň doléhalo pokušení, znaje svou křehkost, povždy na útěk se dal a tak bezpečně zvítězil.

x) Modlitba co prostředek k zachování čistoty jeví velikou moc. Jako když *Mojžíš*, modle se, rukou k nebi pozdvihoval, vítězil Josue proti Amalekitským: podobně i kdož v horlivé a vroucí modlitbě často myslí k Bohu pozdvihuje, ne tak lehce od útoku smilstva bývá přemožen. — Tak jednal moudrý *Šalomoun*, jakož sám svědčí: „Jakž jsem zvěděl, že nemohu jinak býti zdržlivým, leč by mi to Bůh dal, přistoupil jsem ku Pánu a prosil jsem ho.“ *Moudr.* 8, 21.

Moudrý *Sirach* o zachování čistoty takto se modlil: „Pane, Otče a Bože života mého, neopouštěj mne v myšlení jejich. Povýšení očí mých udávej mi a všelikou žádost odvrát ode mne. Odejmi ode mne žádosti těla a žádosti k smilství ať nejímají mne a duši nestydaté a nesmyslné nepoddávej mne!“ *Sir.* 23, 4—6.

Podobně dí sv. *Pavel*: „Dán jest mi osten těla mého, anděl satanův, aby mne zašíkval; protož třikráte jsem prosil Pána, aby ode mne odstoupil.“ *II. Kor.* 12, 7.

Alfred Vel., král anglický, uznal modlitbu za mocný prostředek k zachování nevinnosti; proto často vstana o půlnoci, chvátal v největší zimě do chrámu, kde padna na kolena, k Bohu se modlival, aby udusil v srdci jeho oheň nečistý a skrotil tělo, ježto duchu se protivilo.

z) Aby pak modlitba tím spíše u Boha vyslyšení došla, utíkají se nábožní křesťané o přímluvu k některému svatému, kteří v podobném stavu čistý, neporušený život vedli. Panny utíkají se k Marii Paně, mládenci vzývají sv. Aloisia neb Stanislava, manželé Zachariáše a Alžbětu, neb Jachyma a Annu; vdovy Annu prorokyni neb sv. Ludmilu.

Sv. *Frant Sal.* dobyl přímluvou Marie Panny slavné vítězství nade vším pokušením; srdce jeho došlo pokoje, že od lásky boží nic více ho neodloučí.

Marie Egyptská, byvši tázána od opata Zozima, zdali by po svém rozpustilém životě, který dříve vedla, nyní na poušti, kam se z vnuknutí božího odebrala, ještě nějaké pokušení snášeti musela, takto se vyznala: „Ach, otče, nežádej ode mne zvědět, jaké

boje jsem na počátku mého přebývání na této poušti snášela. Zdálo se mi, že neobstojím. Ale já jsem své modlení, postění a bdění zdvojnásobila a svou důvěru v Boha a v ochranu Rodičky boží rozmnožila. — Ano, u tebe, Matko boží, nalezla jsem pomoc v pokušení!“ —

P. *Segneri*, jesuita, vypravuje, že přišel k němu k sv. zpovědi jinoch, jenž tak hluboko upadl v hřích nečistoty, že nebylo rádně hned ho rozhřešiti. Propustil ho tedy, uloživ mu za pokání, aby se každodenně pomodlil třikráte „zdrávas“, s tím úmyslem, aby mu Bůh na přímluvu Marie popřál té milosti, by se spustil toho ohavného hříchu. — Po letech přišel týž mladík opět k P. *Segnerimu*, a vyznav se z několika všedních hříchů pravil: „Zdá se, Vašnosti, že mne více neznáte. Jáť jsem to, jehož jste před lety nemohl z hříchu nečistoty rozhřešiti; že jsem pak Vás uposlechl a každodenně se modlil k Marii Panně třikrát „Zdrávas“, byl jsem s pomocí boží hříchu toho brzy zhoštěn.“ I dovolil svému zpovědníku, aby co se stalo na přímluvu Marie Panny, mohl lidu veřejně oznámiti. — To slyše *jistý vojín*, též smilstvu oddaný, podobně se k Marii modlil a takže brzo se napravil. —

Sedmé přikázání

zní: „*Nepokradeš*“ II. Mojž. 20, 15.

Sedmé přikázání obsahuje povinnosti z ohledu jmění.

Přechod.

Katechismus z nařízení sněmu Tridentského dí, že to byl starodávný obyčej, tohoto přikázání moc a obsah věřícím vpravovati (viz Řím. 2, 21.), aby mocí tohoto učení nejenom častý hřích krádeže napravovali, nýbrž i zmatky a hádky, též jiných nehod příčiny, jakéž krádeží se povzbuzují, ukojovali. Ale poněvadž se v těchto hříších a hříchův následcích i náš věk bídne obchází, tož po příkladu sv. otcův a kázně křesťanské učitelův, ukládá se pastýřům duchovním, aby příčinlivě a pilně vysvětlovali moc i obsah tohoto přikázání. — Mají především poukazovati na nekonečnou lásku boží k pokolení lidskému, kterýž nejen oněma dvěma zákazy: „*Nezabiješ a nesesmílníš*“ hájí život i tělo naše, ale i tímto přikázáním „*nepokradeš*“, jako ohradou nějakou, hájí a brání také zevnitřní věci a jmění.

Jest pak toto přikázání jako předešlá rozděleno na dvě části, z nichžto jedna, ježto krádež zapovídá, výslovně jest pronešena; obsah a význam druhé, v níž se nám velí býti spravedlivými a štědrými k bližním, jest v první ukryt a zahalen. Nejdříve budeme jednati o povinnostech — co se velí — pak o tom jak se porušují, neb co se zapovídá.

A) V sedmém přikázání se velí dbáti o jmění své i svého bližního.

I. Povinnosti z ohledu vlastního jmění.

Aby člověk mohl živ býti a na světě blahodějně působiti, má třeba jmění neb statků pozemských. — Jest pak jmění vše, cokoli člověku spravedlivě přináleží, vše co má (co jímá), čeho se právě pánem nazývá.

Svrchovaný Pán všech statků jest zajisté Bůh, který však věci pozemské lidem k užívání vykázal, z nichž mu ale jednou budou muset počít klásti.

Všeliké povinnosti z ohledu vlastního jmění záležejí v tom, abychom 1) potřebného jmění spravedlivým způsobem hleděli nabyti a zachovati; 2) abychom jmění spravedlivě nabytého, také náležitým způsobem užívali.

K 1) Každý křesťan povinen jest dobývati pozemských statků, pokud jich třeba má k životu, anebo musí-li o jiné pečovati.

Spůsob nabývati jmění jest rozličný:

a) Hlavně nabýváme jmění prací svého povolání. Povinen pak jest křesťan, konati práce svého povolání pilně a svědomitě, ale bez přílišného namáhání, aby si na zdraví neublížil, důvěřuje se v pomoc Nejvyššího, který příčinlivých neopouští.

b) Též poctivým způsobem docházíme statků přenešením, totiž obdarováním a dědictvím.

NB. Spůsob nabývati jmění hrou v loterii, v karty atd., není poctivý.

Aby pak člověk jmění nabyté zachoval i poctivě rozmnožil, třeba, by s ním šetrně zacházel, dobře hospodařil a je proti škůdcům všelikým opatroval neb hájil.

K 2) Užívati má křesťan svého jmění podle vůle boží, ješto mu od Boha svěřeno k vyšším účelům, totiž aby sobě a svým svěřeným opatřil věci k životu tělesnému i duchovnímu potřebných, by podle možnosti byl dobročinný k chudým, a pakli mu co přebývá, také nevinných užil radostí.

„V tomto přikázání spolu uzavřena jest výpověď, abychom s chudými a nuznými měli útrpnost a v jejich potřebách a nesná-
zích jim pomahali svými statky a službami.“ *Kat. Trid.*

„Jest to věcí zbožnosti křesťanské, není-li od jinud možnost, k dobročinění těm, kteří k výživě zapotřebí mají dobročinnosti jiných, prací vlastních rukou vydělávati to, čím by se uleviti mohlo bídě nuzných. — Máme také o skrovnost pečovati a šetřiti, abychom jiným nebyli břemenem. — Máme střídmě žíti k ulevení nuznosti jiných.“ *Kat. Trid.*

Slova písma sv.: „Řekl Bůh: Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému, ať panuje... nade vsí zemí. I stvořil Bůh člověka... muže a ženu stvořil je. I požehnal jim a řekl: Rostte a množte se a naplňte zemi a podmaňte ji a panujte nade všemi živočichy... I. *Mojž.* 1. 26. A všelikému člověku, kterému Bůh dal bohatství a statek a dal mu moc, aby jedl z nich a požíval dílu svého a veselil se z práce své; to jest dar boží. *Kaz.* 5, 18. Požehnaní Hospodinovo bohaté činí, aniž se k ní přitovaryší trápení. *Přísl.* 10, 22. Dobrý jest statek, při kterémž není hříchu v svědomí. *Sir.* 13, 30. Hospodin ochuzuje i obohacuje, ponizuje i povyšuje. I. *Král.* 2, 7. Pojal Hospodin Bůh člověka a postavil jej v ráji rozkoše, aby jej vzdělával a ostříhal ho. I. *Mojž.* 2. 15.; 3, 19. Nouzi způsobila ruka lenivá; ruka pak silných obohacuje. *Přísl.* 10, 4. Lepší jest kdo pracuje a hojnost má ve všem, nežli kdo se chlubí a potřebuje chleba. *Sir.* 10, 30. Statek spěšně dobytý umenšen bude, ale který se pomalu shromažďuje rukou, rozmnožen bude. *Přísl.* 13. Rci moudrosti: Sestra má jsi a opatrnost jmenuj přítelkyní svou. *Přísl.* 7, 4. Buďte opatrní jako hadové a sprostní jako holubice. *Mat.* 10, 16. Pamatuj na chudobu v čas hojnosti a na potřebnosti chudoby v den bohatství. *Sir.* 18, 25.; srv. 11, 37. Dělník opilec nezbohatne a kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne. *Sir.* 19, 1. Kde ruce mnohé jsou, přivírej a cožkoliv vydáš, spočítej a převaž; vydání pak a všeliký příjem zapiš. *Sir.* 42, 7. Dobrý jest statek, při kterém není hříchu v svědomí. *Sir.* 13, 30. Všelickou péčí svou uvrhněte na Pána, neb on má péči o vás. I. *Petr.* 5, 7.; srv. *Žlm.* 54, 23. Nepečujte příliš o život... *Mat.* 6, 25... srv. *Jan* 6, 27. Kdož spravedlivý jest, udělovati bude a nepřestane. *Přísl.* 21, 26. Prosícimu tebe dej a od toho, kdo by chtěl vypůjčiti, neodvracuj se. *Mat.* 5, 42. Čiňte sobě přátely z mamony nepravosti... *Luk.* 16, 9.; srv. *Mat.* 6, 20. *Luk.* 12, 33. Blahoslavenější jest dáti, nežli bráti. *Sk.* 20, 35. Na dobročinost pak

a sdílnost nezapomínejte; nebo takovými oběťmi bývá získán Bůh. *Žid.* 13, 16.; srv. *I. Tim.* 6, 17—19. Očekávání spravedlivých jest veselí, naděje pak bezbožných zahyne. *Přisl.* 10, 28. srv. *Fil.* 4, 4.

Výroky sv. otců a j.: Netoliko statky duchovní a dary nebeské obdržují se od Boha dárce, nýbrž i jmění pozemské a tělesné pochází z jeho štědrosti, tak že právem počet žádati bude z toho, co nám odevzdal. Darů božích tedy spravedlivě a moudře užívati sluší, aby se předmět dobrého skutku nestal příčinou hříchu. Sv. *Lev.* Nechť jsi třeba otcovského dosáhl dědictví a jím vládneš, předce cokoli máš, Bohu přináleží všecko. Vездеjších věcí svěřil tobě proto, abys v čas příhodný dával pokrm nuzným a lačným. Neboť ne proto jsi obdržel jmění, abys je v rozkošech ztrávil, ale na almužnu vynakládal. Sv. *Jan Zl.* Bohatství bylo nám dáno k zachování života a ne co podnět k hříchu; peníze mají býti prostředkem spasení a ne příležitostí k záhubě duše. Sv. *Cyřil.* Užívej věcí, kteréž Bůh tobě dáti ráčil, k skutkům spasitelným, užívej jich k dobrému; užívej jich k tomu, co Bůh velí, co Pán ukazuje. Chudí nechať zkusí, žes boháčem, potřební nechať vědí, žes možným. Sv. *Cyprian.* O to se musíme zasazovati, abychom v dobrých skutcích bohatnouce, těmito zemskými skutky bohatství duchovního sobě vydobyli. (*I. Tim.* 6, 17.) Rozsívějme na zemi, abychom žali v nebi, kdež se věčný ukládá poklad. Sv. *Ambrož.*

Průpovědi a přísloví.

Bůh své statky rozdává za dobré jak uznává.	Práce jen a šetrnost, má co třeba k žití dost.
Smíme statků časných mít, však jen ctně si jich dobýt.	Statků nechť se užívá, k čemu Bůh je popřívá.
Statky jsou ti k prospěchu, přej i bratru útěchu.	

Bohatnouti není největší umění, ale s bázní boží bohatnout, může něco slout. — Není hříchu v bohacení bez cizího uškození. — Kdo chodí, nachází, kdo dělá, vydělá. — Komu se nelení, tomu se zelení. — Kdo chce chleba, pracuj co třeba. — Kdo chce něco býti, musí se přičiniti. — Kdo rád vstává, tomu Bůh požehává. — Ranní ptáče dál doskáče. — Kdo dbá, ten má. — Častá dohlídka pohání práci. — Bez hospodáře i dobytek pláče. — Lepší jedno oko své, než cizí dvě. — Co sám můžeš spraviti, nechtěj jiným svěřiti. — Dokud co máš, nechť o to dbáš. — Dělej, jak ti řemen stačí. — Ne jak chceme, ale jak můžeme. — Z mála ber malé štipce. — Oděv, stravu podle stavu. — Přestaň na domácím.

— Čistě, ne skvostně. — Jez chleba, pij vodu, nepřijs na chudobu. — Pamatuj na zadní kola. — Schované hodí se. — Nezhazuj starého šatu, dokud jsi nového nezjednal. — Přítomné věci opatruj, o budoucí pečuj. — Bůh ti nadělil, abys udělil. — Máš-li příjmy početné, měj i srdce šlechetné. — Kdo rád z svého udělí, toho Pán Bůh nadělí. — Na úrok Pánu Bohu dává, kdo se nad chudým smilovává.

Příklady

a) šlechetných boháčů, lidí pracovitých, šetrných a dobročinných z písma sv.

Abraham byl bohatý velmi v jmění zlata a stříbra. Ale i *Lot*, kterýž byl s Abrahamem, měl stáda ovcí a skoty i stany. Oba pak statků poctivě nabyli. — Služebník, kterého poslal Abraham hledat manželky synu Isákovi, svědčí: „Hospodin požehnal pánu mému velmi a zveleben jest.“ I. *Mjž.* 13, 2. 5. 6. a 24, 34.

Isák. Když opět začal hlad na zemi, odešel Isák k Abimelechovi, králi Palestýnskému do Gerar, — sil v zemi té a shledal v tom roce stokrát tolik; a požehnal mu Hospodin a bohatým učiněn jest. I. *Mojž.* 26, 12—17.

Jakub, jemuž se v Haran více dítek narodilo, obdržel po 14leté službě též podíl na stádech Labanových a zbohacen jest nad míru i měl stáda mnohá. I. *Mojž.* 30.

Když bohobojný *Josef* byl od svých bratří prodán a přišel k Putifarovi, Bůh byl s ním a dával požehnání všemu, cožkoliv Josef činil. Byl sice nevinně uvržen do žaláře, odtud ho Bůh ale vysvobodil; Farao jej povýšil a velice obohatil. I. *Mjž.* 41.

Chudý, však pobožný *Samuel* stal se soudcem a nejvyšším knězem v Israeli. I. *Král.* 1—7.

David nejmladší syn Isai-e, přišed z pastvy, byl od Samuele pomazán za krále israelského. Zhřešil sice, však činil upřímné pokání, byl mužem zcela dle srdce božího. Proto žehnal Bůh všemu počínání jeho a podrobil mu všechny okolní národy. — Bohatství své obracel k oslavě Hospodina, jemuž připravoval stavbu chrámu Jerusalemského.

Šalomoun prosil za moudrost, k nížto mu Hospodin přidal i bohatství a slávu, že byl zveleben nad všechny krále země. Kromě chrámu Hospodinova, kterýž sedm let stavěl, vybudoval sobě překrásný palác; založil Palmyru a jiná města pevná. Udělal trůn veliký z kostí slonových a obložil ho zlatem; též všechny nádoby v domě

jeho byly zlaté. Mnozí králové přinášeli mu dary; i královna ze Sáby, uzřevši bohatství, velebila jej a dala mu mnoho zlata, vonných věcí i drahého kamení. V starosti své skrze ženy pohanské stal se Hospodinu nevěrným; však před smrtí zvolal: „Marnost nad marností a všecko marnost!“ *Kaz. 1, 2. III. Král.*

Bohatý byl *Job*; měl sedm synův a tři dcery, dobytka sedm tisíc ovec, tři tisíce velbloudů, pět set spřežení volů, pět set oslic a čeledi služebné velmi mnoho a byl muž veliký mezi všemi východními. Však neměl srdce zavěšeno na statky pozemské, nebo po ztrátě všeho toho velebil Hospodina. Bůh pak mu dal vše, cožkoli ztratil, dvojnásobně.

Tobiáš, muž velmi nábožný a šlechetný, v zajetí assyrském, o všecko což měl, s bratry svými spolu zajatými se sděloval. — Syna svého napomínal: „Z statku svého dávej almužnu a neodvracej tváře své od žádného chudého; nebo tak se stane, že od tebe nebude odvrácena tvář Páně. Kterak budeš moci, tak buď milosrdný. Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho; jest-li že málo míti budeš, také z mála rád uděluj; tím zajisté odplatu dobrou sobě skládáš ke dni potřeby.“ Syn jeho, *mladý Tobias*, došel požehnání božího. Raguél, jehož dceru pojal za manželku, dal mu polovici ze všech statků, kterýmiž vládl, a učinil zápis, aby i druhá polovice po smrti jeho mu připadla. Když umřel starý *Tobias*, veškeren rod jeho setrval v obcování svatém, tak že příjemný byl Bohu i lidem. *Tob. 1—14.*

Sám *Pán Ježíš* byl pracovitý, pomahaje za mladosti pěstounu svému v řemesle. Také byl střídmy a šetrný a k šetrnosti napomínal. Když byli — zástupové — nasyceni, řekl učeníkům svým: „Seberte drobty, kteréž pozůstaly, ať nezhynou.“ *Jan 6, 12.* Mimo to celý život jeho svědčí, jak byl dobročinný a milosrdný k chudým a všelijak ztrápeným. *Příčinnivost a opatrnost* vychvaluje Spasitel v podobenství o hřivnách. *Mat. 25.*

Sv. apoštolové, jsouce řemeslníci, nejvýce rybáři, prací se živili. Tak i *sv. Pavel* prací chleba si dobýval, jak sám o sobě píše: „Sami víte, že toho, čehož mi potřebí bylo i těm, kteříž jsou se mnou, dodávaly ruce tyto.“ *Sk. 20, 34. srv. II. Tes. 2, 9.* A dále k pracovitosti napomíná: „Když jsme byli u vás, to jsme vám přikázali, že nechce-li kdo dělati, aby také nejedl“ . *II. Tes. 3, 10—18.* *Týž* sv. apoštol byl také velmi pečliv o chudé, proto velel sbírky činiti. *II. Kor. 16, 1.* A na mnohých místech napomíná věřících k dobročinnosti; na př.: *II. Kor. 8, 14—15.; 9, 5. 12—15. I. Tim. 6, 17—19., Žid. 13, 1—3. 16.; srvn. Jak. 2, 15. 16. I. Jan 3, 17—18.*

b) Příklady svatých a jiné z e života.

Tertullian o prvních křesťanech takto svědčí: „My křesťané máme sice jmění své; ale užíváme ho střídme a opatrně; neutrácíme daremně, nečiníme zbytečného nákladu. Užíváme pokrmu, ale na nepotřebná hodování jmění svého nevynakládáme, ani na zbytečný nádherný oděv. My pamatujeme na budoucnost a sdílíme se s chudými, se sirotky a s těmi, kteří v neštěstí úpí.“ —

Lucia poustevníka tázal se jeden měšťan, řka: Otče, které jest přikázání boží vzhledem pečování o zemské zboží?“ A poustevník odpověděl: „Viz, abys ho nabyl spravedlivě a užíval dobře.“ —

Sv. Kunhuta po smrti manžela svého, císaře Jindřicha, odešla do kláštera, kde 15 let živa byla, pracovala a se sv. apoštolem často říkala: „Kdo nepracuje, ať nejí!“

Více příkladů, že máme prací a modlitbou chleba si dobývati, viz díl II. str. 28. a poslední.

Sv. Tomáš Vilanský, arcib. Valenský, objednal si rukavičky. Cena zdála se mu příliš veliká a proto žádal rukavičkáře, aby mu přinesl levnější. Řemeslník odešel a všude špinavou lakotu arcibiskupovu zu předmět své rozprávky si vyvolil. Po několika dnech naskytla se mu příležitost ku provdání dcery; ale nemaje pro ni věna, šel návštěvou k příteli svému, aby mu svou starost zjevil. Tento mu byl radou, aby šel k arcibiskupu, jehož dobročinnost vůbec je známa. Rukavičkář úsmáv se, úštěpačně vypravoval mu tu koupi rukaviček a doložil: „Čeho bych se od takového lakomce nadíti mohl?“ Zatím se pověst o nuzné nevěstě donesla k uším arcibiskupa, který bez odkladu otci jejímu poslal sedmdesát tolarů, jakožto věno pro jeho dceru. Ubohý řemeslník hanbou a studem jako bez sebe, pospíchal k svému dobrodinci, a padna k nohám jeho, prosil za odpuštění svého provinění. *Sv. Tomáš* mu ale vlídně odpověděl: „Milý synu, kdybych ti byl za rukavičky tolik dal, co jsi žádal, bylo by věno dcery tvé o tuto část menší učiněno. Mlč tedy, a děkuj Bohu, že dceři tvé tuto pomoc poslal.“

Co dobrého z šetrnosti pochází? Vesnici Neblahovice potkalo neštěstí, že zrovna ve žních do jednoho statku posel boží uhodil. Zapálily se od toho i statky sousední a oheň tak se dál a dále rozmáhal, že celá vesnice vyhořela. Dva z obyvatelů té vesnice byli od obce do okolních měst a vesnic odesláni, aby nešťastným pohořelým pomoc vyprosili. I přišli jsou jednoho dne z rána do dvoru možného sedláka; našli jej před síní a tu sly-

šeli, kterak čeledínovi (oráčovi) přísně domlouvá, že postraňky přes noc na dešti nechal a jich do sucha neuložil. — „Ach, ten muž tuze šetří,“ pravil jeden z pohořelců k svému společníku, „zde tuším mnoho nedostaneme!“ V tom sedlák je spatřil a když s nimi do světnice vešel, vypravovali mu své neštěstí a svou prosbu mu přednesli. — Veliké bylo jejich podivení a překvapení, když jim bez dlouhého rozmýšlení znamenitý dar na penězích dal a ještě jim připověděl, že rovněž tolik obilí rolníkům v neštěstí postaveným pošle, aby z toho na potravu míti a na zimu pole sobě oseti mohli. — Tím jsouce pohnuti, přiznali se, kterak jim štědrost jeho je divná, poněvadž jej za škrlblého považovali, vidouce, kterak před tím oráče pro nepatrnou věc plánil. „Milí lidé,“ odpověděl sedlák, „právě tím, že jsem povždy šetřil, jsem v takovém stavu, že vám nyní ve vašem neštěstí hojně pomoci mohu poskytnouti. To, co na maličkostech ušetříme, mnoho dělá do roka. Nastanou-li pak pro člověka zlé časy anebo přijde-li bližní do neštěstí a sklíčen o pomoc žádá: tu bývá k dobrému to, čeho si pořádný hospodář svou šetrností nastrádal; kdežto člověk nešetrný a nedbalý bez prospěchu, ba sobě i jiným na zkázu maří, co by mohlo býti mnohým k velikému užitku.“ —

Dobročinní byli mnozí svatí, z nichž se tuto zvláště připomínají:

Sv. *Mikuláš* stal se po smrti svých rodičů dědicem znamenitého bohatství, ale považuje se pouze za správce zděděného zboží, z kterého Bohu počet vydávati bude, užíval ho po vůli boží, nikoli k prospěchu svému, nýbrž ku blahu bližních svých, jimžto v čas potřeby plnýma rukama rozdával a nejraději potajmu, tak aby levice nevěděla, což činila pravice. — V rodinném městě sv. Mikuláše, v Pataře, byl živ jakýsi urozený, ale velmi schudlý pán, který v nouzi nevěda si rady ani pomoci, chtěl zadati nevinnost tří dcer svých. Sotva že se o tom sv. Mikuláš dověděl, přiloudil se v noci potichu k domu šlechticovu a hodil polootevřeným oknem do ložnice chudého otce měšec peněz, které se mu zdály postačovati k vybytí nejstarší dcery. Vida Mikuláš, že otec pomocí obdržených peněz nejstarší dceru za pořádného muže vdal, opakoval obdarování po druhé i po třetí, tak že i ostatní dvě děvčata počestně za muže se dostaly. — Stav se biskupem Miránským, yše možně podporoval chudé a potřebné.

Sv. *František Ass.* již co jinoch obchod veda otcův, byl k chudým neobyčejně laskavý a štědrý. Praví se, že když jedenkráte

příliš zaměstnán jsa, chudému jednomu almužny nedal, okamžitě toho litoval, za žebrákem běžel a štědře ho podařiv, se zaslíbil, že od toho okamžení žádného chudého, pro Boha prosícího, neoslyší. I zůstal slibu tomu až do smrti věren. Později, odřeknuv se všeho dědictví, odešel z domova a rozděliv peníze, které u sebe měl, chudým, oděn jsa v hrubý šat, sbíral almužny pro nuzné kostely a kde nějakého chorého našel, s radostí mu sloužil.

Sv. *Karel Borom.*, prodav knížetství uritánské za 40000 zl., jedním dnem všecky peníze chudým rozdal; a zdědiv jindy 20000 zl., podobně jimi nuzné podělil.

Sv. *Ludvík*, král francouzský, který chudé nad míru miloval a jim milosrdenství prokazoval, měl obyčej říkati: „Chudí mají si království nebeské dobývati trpělivostí, bohatí pak milosrdenstvím.“

Sv. *Alžběta* pro svou dobročinnost matkou chudých nazvaná, lačné krmila, zarmoucené těšila, nemocné navštěvovala a sama jim pokrmy připravovala a chudým mrtvým pohřeb opatřovala. Za dnů hrozného hladu veliké množství obilí mezi nuzné rozdala. Ano co královna sama předla a šila, a díla rukou svých chudým poskytovala.

Sv. *Ivo* býval velmi milosrdný k chudým. Poněvadž mnozí z nich svého příbytku neměli, dal na své útraty vystavěti veliký dům, v němž by chudí bydleti mohli. Po žních nečekával dlouho s obilím svým, ale prodával je s radostí potřebným, aby jim bídy jejich ulevil. Jedenkráte přišel k němu opatrný hospodář, pravil: „Proč pak vy obilí své tak časně prodáváte? proč ho neschováte na delší čas, později byste je draže prodal?“ „Totě pravda,“ odpověděl sv. Ivo; „ale já nemohu vědět, budu-li tak dlouho živ.“ Při konci roku přišel k němu týž hospodář opět a vypravoval mu s veselou tváří, že na obilí svým pátý díl vydělal. „Já pak,“ řekl sv. Ivo, „vydělal jsem, jak doufám, stý díl, když jsem je z lásky k chudým laciněji prodal i také rozdal.“ — Kdo dává chudým, neztrácí ničeho, nebo skutkové následují ho na věčnost.

Sv. *Václav*, jak známo, byl otcem vdov a sirotek; on hojnými dary slze plačících stíral a na svých knížecích ramenou dříví do domů chudých noční dobou nosíval.

Titus, císař římský, napomenut od svých domácích, aby přílišné štědroty své uskrovnil, dal za odpověď: „Od mocnáře nesmí žádný teskliv odejít.“ Týž dobrosrdečný císař rozpomenuv se večer jednoho dne, že žádného milosrdného skutku neučinil, žalostně zvolal: „Přátelé moji, dnešní den jest pro mne ztracený!“

Broskve. Jistý rolník přinesl z města pět broskví. Jeho dítky

ponejprv spatřily toho ovoce a proto se velmi radovaly. Na to rozdělil je otec mezi čtyry své dívky a pátou podal matce. U večer ptal se jich otec: „Jak vám chutnala ta krásná jablka?“ — „Výborně, milý otče,“ pravil nejstarší. „To jest krásné ovoce, navinulé a lahodné chuti. Pecku jsem bedlivě vsadil, aby mi z ní stromek zrostl.“ — „Moudře,“ odpověděl otec, „totě hospodářské, abys o budoucnost se staral. Tak na rolníka přísluší.“ — „Já jsem moje hned snědl,“ zvolal nejmladší, „a pecku jsem zahodil. Máti mi půlku ještě od svého dala. Toť výborně chutnalo, tak sladince a jen v ústech se rozplynulo.“ — „Ty méně moudře jsi jednal,“ pravil otec, „ale přirozeně a dle dětinského způsobu. Prozřetelnosti dosti místa v živobyčí.“ — A hned na to syn druhý: „Já jsem pecku, kterou bratr zahodil, zdvihl a roztloukl. Bylo v ní jádro sladké jako ořech. Svou broskev ale jsem prodal a utržil tolik peněz, že bych v městě dojistá deset broskví za to dostal.“ — Tu vrtě otec hlavou, pravil: „Ovšem, chytře, nikoli však přirozeně; Bůh tě chraň, abys nebyl kupcem! A ty, Lidomile?“ ptal se otec. Nevinně a důvěrně odpověděl Lidomil: „Já jsem dal svou broskev synovi našeho souseda, nemocnému Václavovi. Nechtěl ji vzít, já mu ji ale položil na postel a pryč jsem odešel.“ — „Kdo z vás,“ zvolal otec, „nejlépe daru svého použil?“ Tu zvolali všickni tři: „Náš bratr Lidomil!“ — Lidomil ale mlčel a matka objala syna a slzy radostné skvěly se v očích obou rodičů.

II. Povinnosti vzhledem statků bližního.

Také bližní náš smí, ano povinen jest jako my, statků si dobývati, množiti a jich slušným způsobem užívati, v čem mu ve všem nemáme překážeti a brániti. 1. Proto velí se v sedmém přikázání vzhledem jmění bližního:

a) Abychom každému, což jeho jest, nechávali, nic neodcizovali, poctivě a spravedlivě s každým jednali a obchodili.

b) Bychom co komu náleží, dávali, a co jsme komu povinni, prokazovali, — co jsme totiž koupili, poctivě zaplatili, mzdu dělníkům nezadržovali a nezkracovali.

c) Bychom cizí statek — co nám bylo svěřeno neb co jsme našli, vydlužili (vypůjčili), nespravedlivě dobyli neb komu bezprávně odňali, či odcizili — navrátili.

d) V čem jsme komu ublížili, — všeliké křivdy a škody — bychom napravili a podle možnosti nahradili.

2. Vůbec velí se v sedmém přikázání spravedlnost a poctivost, čili takové jednání, ježto se zákonem spravedlnosti se srovnává i vzdáleno jest vši lsti, všeho klamu a podvodu.

Zvláště pak vrchnosti a soudcové jsou povinni konati spravedlnost bez přijímání osob.

3. Na spravedlnosti zakládá se pokoj, blaho ano trvání jak jednotlivců, tak i veškerenstva. Spravedlností získá si křesťan zalíbení a požehnání boží, vážnost a lásku dobrých lidí a hojnou odplatu na věčnosti.

Slova písma sv.: Nečiňte nic nepravého v soudu, v loktu, ve váze, v míře; váha spravedlivá a rovná ať jsou závaží, spravedlivý korec a žejdlík. Já Hospodin Bůh váš. III. *Mjž.* 19, 35. Když prodáš něco měštěninu svému aneb koupíš od něho, nezarmucuj bratra svého. III. *Mjž.* 25, 14. Neučiníš křivdy bližnímu svému, aniž mocí utiskneš ho. Nezůstane mzda dělníka tvého až do jitra. III. *Mjž.* 19, 13. Půjč bližnímu svému v čas potřeby a navrať se bližnímu časem svým. Drž slovo a věrně číň s ním a každého času nalezneš, co tobě potřebí jest. *Sir.* 29, 2. 3. Lepší jest maličko s spravedlností, než mnoho užitku s nepravostí. *Přísl.* 16, 8. Milujte spravedlnost, vy, kteří soudíte zemi. *Moudr.* 1, 1. Učte se dobře činiti, hledejte spravedlnosti, přispějte spravedlivému ku pomoci, sudte sirotků, zastáňte vdovy. *Isai* 1, 17. Dávejte tedy všem, což jste povinni. *Řím* 13, 7. Neokrádajíce, ale ve všem pravé věrnosti dokazujíce. *Fil.* 2, 10. Spravedlivý jest Hospodin a spravedlnost miluje; na pravost patří obličej jeho. *Žlm.* 10, 8. Neprospěje bohatství v den pomsty, ale spravedlnost vysvobodí od smrti. *Přísl.* 11, 4. Kdo následuje spravedlnosti a milosrdenství, najde život, spravedlnost a slávu. *Přísl.* 21, 21.

Výroky sv. otců: Spravedlnost jest ctnost, která každému dává což jeho jest. Sv. *Bernard.* Spravedlnost jest účel studu. Sv. *Ambrož.* Spravedlnost jest pokoj národů, ochrana vlasti, bezpečnost lidu. Sv. *Cyprian.* Spravedlivě každému číň a spravedlnosti uděluj pro samu odplatu na věčnosti. Sv. *Isidor.* Spravedlnost kdy prokazuješ, chudoby se nelekej. . . Kdo spravedlnost miluje, co nejbezpečněji nade všemi statky vládne. Sv. *Jan Zl.* Budeme-li spravedlnost konati před Bohem, vejdemo do království jeho a dosáhneme přípovědí božích. . . Sv. *Kliment Ř.*

Průpovědi a přísloví.

Co je cizí, to nechávej,
máš-li komu dát co, dávej.

Stále choď na cestě poctivosti,
chceš-li ujít hanbě, mrzutosti.

Po cizím kdo nesahá,
tomu Pán Bůh pomáhá.

S poctivostí projdeš svět,
lásku budeš všady mět.

Svého hled, cizího nech. — Svoje svato a cizí nejsvětější. — Dosti má, kdo na svém přestává. — Co není tvého nech, praví poctivý Čech. — Hled svého a nech, co jest mého. — Dáš-li dělat, plať. — Draho prodávej a spravedlivě měř. — S Bohem a s poctivostí. — Dluhy nedělej! — Dluh zlý duch. — Dluh z mísy jídá. — Dluh neplacen, hřích neodpuštěn.

Podobenství.

Milosrdenství a pravda potkaly se, spravedlnost a pokoj políbily se. Pravda z země posla jest a spravedlnost s nebe vyhlédla. *Žlm.* 8, 4. Spravedlivých cesta jest a jako stkvoucí světlo, jež vychází a roste až do dne dokonalého. *Přísl.* 4. Bezbožný dělá dílo nestálé, ale kdož rozsívá spravedlnost, má mzdu trvanlivou. *Přísl.* 11, 18. Hledej přímé stezky nohám svým a všecky cesty tvé dobře spraveny budou. Neuchyľuj se ani na pravo ani na levo; odvráť nohu svou od zlého. Pán přímý učiní běh tvůj a cestu provede v pokoji. *Přísl.* 4.

Hleďme všelikou naplniti spravedlnost; neboť ona jest cestou, jíž se přichází k radosti. Sv. *Bernard.* Spravedlnost otcova nemá ohledu na syna, nýbrž hledí ku pravdě a Boha následuje. *Kassiodor.* Jako vzešlé slunce měsíc i ostatní hvězdy zakrývá: rovněž tak záře poctivosti, když se pravou a neporušenou krásou třpytí, zatemňuje všecko jiné, co buď tělesná rozkoš pokládá za dobré, nebo co svět vyhlašuje za sličné a vznešené. Sv. *Ambrož.* Spravedlnost jako dobrý pastýř ovce stříže, ale kůže nesdírá. *Lohner.* Spravedlnost se vypodobňuje obrazem krásné panny, jež stojí s tváří k nebi zdviženou, očima jsouc slepa a rukou nemajíc. Pohanští Řekové představovali si spravedlnost v podobě bohyně, Themis nazvané neb Astrea, se znakem, jak meč a váhy v rukou drží; někdy oči měla zavázané, což znamenalo, že při spravedlnosti není přijímání osob.

Příklady

a) osob spravedlivých v písmě sv.:

Noe nazývá se písmě sv. mužem spravedlivým. I. *Mž.* 6, 9:

Samuel mluvil k lidu Israelskému o své spravedlnosti: „Mluvte o mně před Hospodinem a před Pomazaným jeho, vzal-li jsem čího vola neb osla: učinil-li jsem komu násilí, utiskl-li jsem koho;

vzal-li jsem dar z ruky někoho: a potupím jej dnes a navrátím vám. I řekli: Neučinil jsi nám násilí, aniž jsi nás utiskl, aniž jsi co vzal z ruky některého z nás. I řekl jim: Svědek jest Hospodin proti vám a svědek Pomazaný jeho v tento den, že jste nenalezli v ruce mé ničehož. I řekli: Svědek jest!“ I *Král.* 12, 3—5.

Job dí o sobě: „V spravedlnost jsem se oblécel a odil jsem se jako rouchem a korunou soudem svým.“ *Job* 29, 14.

Tobiáš, uslyšev kozla bečeti, řekl: „Hledtež ať není kradený, navratte jej pánům jeho; neboť nesluší nám ani jísti ani dotýkati se něčehož kradeného.“

Sv. *Jan křt.* učil spravedlnosti a dobročinnosti, mluvě na poušti k publikánům. I tázali se ho zástupové řkouce: „Co tedy činiti budeme?“ A odpovídaje, pravil jim: „Kdo má dvě roucha, dej nemajcímu a kdo má pokrmy, tolikéž učiň.“ Přišli pak i publikáni (celní), aby se pokřtili, a řekli jemu: „Mistře, co budeme činiti?“ A on řekl k nim: „Nic více nečiňte, nevybírejte, leč což jest vám ustanoveno.“ — I tázali se ho také vojáci, řkouce: „A my co činiti budeme?“ I řekl jim: „Žádného neutiskujte, ani křivdy čiňte a dosti mějte na svých žoldích (platech).“ *Luk.* 3, 10—14.

Panovníci spravedliví Starého Zákona byli: Samuel, David, Šalomoun, Ezechiáš, Josafat, Josiáš, Nehemiáš, Šimon Makab. a j. (v. čtvrté přikázání).

Známáť jest Kristova spravedlnost, jemuž sami fariseové přiznali: „Mistře, víme, že nedbáš na žádného, nebo nepatříš na osobu lidskou.“ — Tedy dí jim: „Dávejte, co jest císařovo, císaři, a co jest božího, Bohu.“ *Mat.* 22. — A dle příkladu svého mistra i svatý *Pavel* káže: „Dávejte všem, co jste povinni; komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo.“ *Řím.* 13, 7.

Zacheus po obrácení svém řekl k Pánu: „Aj, polovici statku svého dávám chudým a oklamal-li jsem v čem koho, navracuji čtvernásobně.“ *Luk.* 19, 8.

b) Jiné příklady spravedlivých a poctivých křesťanů.

Mezi výbornými, ducha křesťanského jevícími naučeními, ježto sv. *Ludvík*, král francouzský, uděloval synu svému, nalézá se také následující: „Synu, nech a dej právo každému a chudému tak jako bohatému spravedlnost prokazuj. Víš-li, že máš cizí statek za sebou, buďto z vlastního provinění nebo z prohřešení tvých předků, tedy ho bez prodlení navrať.“ Však i sám dobrým příkladem mu předcházel. Maje podniknouti výpravu křižáckou, dříve než

opustil zemi svou, chtěl každému dáti náhradu, komu by mimo vědomí a vůli jeho jaká křivda neb škoda se stala, a proto rozkázal, aby se všeliké škody a náhrady sepsaly a jemu podaly. — Tak i dle příkladu jeho učinili všickni páni, kteří jej sprovázeli.

Sv. *Tomáš, biskup Kantuarenský*, má od církve sv. tu nevšední chválu a to výborné svědectví, že cokoliv bylo počestného a spravedlivého, činil i učil, a co tomu bylo na odpor, že nenáviděl a zavrhl. I horlil pro spravedlnost tak srdnatě a stále, že jsa prázden všeho ohledu lidského, žádnému neodpustil, ať každého, proti spravedlnosti jednajícího, neohroženě káral. Proto ani nešlechtnému králi Jindřichu VIII. nepovolil, kterýž sprvu lahodnými sliby, pak i pohrůzkami od něho vymoci chtěl, co bylo proti spravedlnosti a právům církve sv., tak že Tomáš pro spravedlnost smrt mučnickou podstoupil.

Sv. *Eligius* byl řemesla svého zlatník, jemuž Lothar, král francouzský, dal mnoho zlata a jiných klenotů, aby mu vyhotovil stolec královský. Eligius však učinil dva, protože důstatek látky obdržel. Podivil se král nemálo té poctivosti a spravedlnosti jeho, a tak si ho oblíbil, že jej u dvora svého podržel.

Dagobert I., král francouz., daroval sv. *Eligiovi* pěkný dům v Paříži. Eligius chtěl z něho učiniti klášter; však nedostávalo se prostory, prosil tedy krále, aby mu podle ještě kousek místa daroval, kteréž dal vyměřiti. Král vyslyšel prosbu jeho. Však když se později shledalo, že bylo o střevíc výměry více, dal Eligius stavbu neprodleně zastaviti a chvátal ku králi, prosit za odpuštění. Král se podivil takové svědomitosti. „Ejhle,“ pravil k přítomným dvořenínům, jaká to poctivost těch, kteří Kristu slouží! Moje úředníky nepálí svědomí, kdyby celé statky mi odejmuli, a tento sluha boží nechce ani pídě země více podržeti, než mu bylo dáno!“ I daroval sv. Eligiovi místa ještě dvojnásobně a později ustanovil jej za svého pokladníka, jsa přesvědčen, že muž tak věrný jest dražší poklad než všeliké poklady mu svěřené.

Bayard pro svou udatnost a šlechtnost nazvaný „rytíř bez bázně a hany,“ proslul též svou spravedlností. Životopisec jeho vypravuje, že ani v zemi nepřátelské neodešel z příbytku, aby byl poctivě nezaplátil, cokoliv se jemu a vojákům jeho poskytlo k vyživení. Často se stalo, že lidé nechtěli ničeho přijmouti, předstírajíce, že jim v čas války beztoho peníze neprospějí, ježto jiné nepřátelské vojsko jim je zase odejme. Ale šlechtný voják dal vždy za odpověď: „Já, když platím, konám svou povinnost. Nejdou do

boje, abych se živil loupením, a pakli to jiní činí, nechci jich v tom následovat.“

Když císař Karel V. jel z Antorfu do Bruselu, přejeli koně jeho ovci, za niž se majiteli nedostalo žádné náhrady. Císař byl žalován a odsouzen k náhradě. Jednání to se u dvora nelíbilo a soudce měl se zodpovídat, kterýž pravil: „Vím, že jsem poddaným Vašeho Veličenstva, však co soudce musím konati spravedlnost.“ Přímá odpověď tato velmi dojala císaře, že hned poškozenému kázal dáti náhradu; onoho pak soudce učinil svým rádcem a měl ho u veliké poctivosti.

Podobně Karel XI., král švédský, byl od jistého rolníka pohnán k soudu, že mu úřadové jeho bezprávně odejmuli louku pod záminkou, jakoby to král nařídil. Karel se dostavil a pozorně vyslechl všecky důvody a odvody svého obhájce. Král byl odsouzen; však uznal rozsudek za spravedlivý; hned soudce povýšil, zástupce pak svého dal na výslužbu, že proti svému přesvědčení věc nespravedlivou hájil.

Sv. Jan Zl. vypravuje příběh následující: „V jistém místě byl poklad veliký zakopán. Vlastník nevěda o tom, prodal místo. Kupec, chtěje tam míti pole, rozoral to a našel ten poklad. I pospíšil k muži, jenž mu to místo byl prodal a zvěstuje mu, co našel, řekl: „Já jsem jen místo koupil, nikoliv ale poklad, ten patří vám.“ — „A já,“ odvece onen, „jsem místo prodal, protož si to, co v něm skryto bylo, vlastniti nesmím.“ — Šlechtná to byla hádka! dokládá sv. kazatel.

Šlechtnost věřitele. Dominik *Buzzini*, znamenitý velkoobchodník v Manheimu, svěřil mezi jinými také jistému kramáři zboží za 300 zl., i slíbil mu stálý úvěr, pokudž by poctivě splácel. Dlužník ztratil mezi tím celé své jmění povodní; i šel k svému věřiteli, žádaje o další poshovění. Než obchodník nedal mu domluviti: „Vím o vaší nehodě,“ pravil, „proto odpouštím vám starý dluh a zase úvěr na 300 zl. vám dávám.“ Kramář díky čině odešel, a vždy poctivě splácel.

Poctivost dlužníka. Roku 1784 hlásal jistý *Vil. Hall*, rezník v Londýně, v novinách, že před 20 lety upadna v nemohovitost, nemohl dluhy platit, nyní pak, ješto mu Bůh zase požehnal, vyzývá své věřitele k společné hostině, aby své dluhy doplatil, k čemu, ač ne zákon, předce svědomí ho nabádá.

Poctivý žebrák. Známý francouzský básník *Molière* byl v svém chování velmi přívětivý a dobročinný, i cenil vysoko poctivost a

spravedlnost, kdekoli ji nalezl. Jedenkráté dal chudému almužnu; ale žebrák se neprodleně vrátil, řka: „Pane, nepochybně jste mi nechtěl dáti luidor (zlatý peníz) almužny? tuť ho máte nazpět!“ „Počkej příteli,“ odvětil Molier, „tu máš jiný peníz!“ a pohnut takovou poctivostí, zvolal: „Kde to časem bývá ctnost ukryta! Chudoba a nedostatek jest veliké pokušení k nespravedlnosti a podvodu; tím ctihodnější jest chudý, který při všem lákání předce zůstává poctivým.“ —

Jistý *kupec* dal poctivému řemeslníku velikou sumu peněz schovati a odjel zboží nakoupit; však potkalo ho neštěstí, že spadna s koně, o život přišel. Řemeslník měl peníze, aniž kdo o nich věděl. Kdyby nebyl poctivý, mohl si je podržeti; on ale, jak medle o neštěstí zvěděl, psal vdově a odeslal jí všecky peníze, aniž si z nich čeho podržel.

Zámožný rolník ve Švýcařích prohlížel jednou své staré spisy a tu nalezl mezi jinými starý účet jednoho tesaře, který již dávno byl zaplacen; při prohlížení však shledal, že se tesař ku své škodě o devět zlatých přepočtl. I hned poslal ty peníze dětem tesařovým, protože otec jejich také byl umřel.

Pinchas, syn *Jairův*, chudobný však poctivý muž, bydlel v jistém na poledne ležícím městě. I přišli jsou k němu mužové pocestní a dali mu obilí k opatrování. Stalo se ale, že zapomenuvše na všecko, dále pouť svou nastoupili. Což učinil *Pinchas*? Zasel každý rok sobě svěřené obilí, úrodu pak požal a sklidil do stodoly: Po sedmi letech mužové k němu přišli, žádajíce obilí. Brzo je *Pinchas* poznal a řekl k nim: „Pojďte a vezměte poklady, kterých vám požehnal Pán; hle, zde máte, což vašeho jest.“ *Z Herdera Čelakovský.*

Sv. Augustin vypravuje následující událost: „Když jsem v *Miláně* byl, nalezl jeden chudý muž *pytlík*, v němž se dvě stě, dílem zlatých dílem stříbrných peněz nalézalo. Jsa pamětliv příkázání božího, jež ukládá cizí věci navrátiti, nechtěl sobě, ač sám chudý byl, nalezených peněz podržeti. — Avšak nevěděl, kdo je byl ztratil a komu je má navrátiti. Což tedy učinil? On oznámil spisem na veřejném místě přilepeným, že kdo nedávno *pytlík* s penězi ztratil, aby se u něho hlásil. Stalo se, že člověk, kterýž *pytlík* onen byl ztratil a hledaje ho, sem tam zarmoucen chodil, přišel k místu, kde nález se oznamoval. Vyhledal tedy nálezce, jenž po několika otázkách, aby nebyl oklamán, přesvědčiv se o pravdě ztráty, *pytlík* s penězi neprodleně mu vrátil. Z vděčnosti podával chudý muž poctivému nálezci dvacet kusů peněz; on však nechtěl jich

přijmouti. Dotíral naň s prosbou, aby alespoň deset kusů vzal; však nadarmo. Prosil tedy, aspoň pět kusů peněz aby sobě podržel; však ani těchto nechtěl přijmouti. Konečně byl majitel peněz velmi skormoucen, že pohodiv pytlík, pravil: „Poněvadž ode mne nic nechcete přijmouti; tedy vyznávám, že jsem nic neztratil, a nyní sobě musíte celý pytlík podržeti.“ Tímto vyznáním donucen byl nálezce něco peněz přijmouti, což ale hned rozdal ještě chudším lidem, nežli byl sám. — Jaká to s jedné strany poctivost, jaká láska k bližnímu a s druhé jaká povděčnost k příteli svému!

Poctivý kmet. Ve Francouzích, v krajině Provence, byl jeden sedlák povinen každého roku platiti osm franků pánu, přebývajícím ve vzdáleném městě. Již ale po mnoho let se pán nehlásil o peníze. Tepry po letech se upamatoval a poslal syna, aby staré dluhy sbíral. Bylo to na začátku zimy, když cizinec, vstoupna do světnice, našel kmeta 80letého u prostřed četné rodiny synův, dcer a vnuků, jimžto články víry vykládal. Panovalo ticho jako v kostele. Co tu viděl a slyšel, velmi ho dojalo. Sotva jméno své prohlásil, vstal ctihodný stařec, ujal mladého pána za ruku, řka: „Vy jste syn vážného muže, a lehce nyní umru; neboť se dluhu zbavím, který mne velice tížil. Prvé však přisedněte a pojezte s námi, čeho nám Bůh naděliti ráčil.“ Cizinec usedl a večerel s rodinou. Potom vstal kmet, vzal ze skříně měšec a tázal se, mnoho-li dluh obnáší. Mladík z paměti nevěděl. „Bude tomu asi 40 let,“ pokračoval stařeček, „co jsem ničeho neodváděl; to však neškodí, nebo každoročně o Martině vložil jsem do měšce úroky. Sečtete peníze a kolikráte naleznete po osmi frankách, tolik jsem již dlužen.“ Syn napočítal 320 franků i ukázalo se, že stařec pravdu mluvil. Tak náboženství jest nejlepším rukojemstvím poctivosti.

Pan *Ladislav starší Popel z Lobkovic* na Chlumci a Jistebnici, nejv. dvorní mistr království českého († 1584), pronajal nemalý podíl polí k vzdálenému dvoru náležejících, starému, někdy statečnému vojáku. Jednoho času přišel k němu nájemník, stěžuje sobě, že jedno z pšeničných polí blíže lesa, na němž zimního času silné honby se drživaly, náramně trpělo a že pšenice tak je pošlapána, že na mnohých místech, jak se zdá, nic nesklidí. Pán z Lobkovic odpověděl na to, že co se pamatuje, často na tom poli se honovalo, a spolu doložil, může-li mu nájemník škody velikost povědět, že mu ji rád nahradí. I řekl nájemník, toho že se nadál od milostivého pána, proto prý jednoho přítele dožádal, by jemu nápomocen byl v cenění škody, a že domnívají se, že by sto zlatých

nebylo příliš mnoho, kteréž jemu pán vysázel ochotně. Dřív ale, než-li se čas žní přiblížil, pozdvihla se pšenice a právě tam, kde pole nejvíc pošlapáno bylo, stála pšenice nejhustěji. Přišel tedy nájemník opět k pánu z Lobkovic, řka: „Já přicházím, milostivý pane, z strany toho pole.“ „Co škodí?“ pravil pán z Lobkovic a upamatovav se na tu případnost, tázal se: „Nenahradil jsem vám škody náležitě?“ „O milostivý pane, dostatečně. Ale já jsem shledal, že docela žádné škody není; neboť pšenice právě tam nejlépe stojí, kde koně a lidé nejvíc pošlapali zemi; já vám tedy milostivý pane těch sto zlatých přináším.“ „Ano, ano,“ pravil ctihodný stařec, pán z Lobkovic, „tak to rád mám; tak by měl muž s mužem rozprávěti.“ Na to se dal s nájemníkem do rozprávky, vyptáváje se ho na rodinu, dlouho-li na vojně byl, v kterých bitvách bojoval a t. d. Pak odešel do druhého pokoje, přinesl 300 zl., jež dal nájemníkovi, řka: „Tuhle příteli, vezměte to, a když váš syn zletlosti dojde, dejte mu to a při tom mu řekněte, jak se vám toho dostalo.“

Česká poctivost. Hroznata nábožný, z rodu slavného, šlechtěného, pán český, ctíl svůj národ tak velice, že k utvrzení a k ochraně poslední vůle své, již r. 1197 napsal, jiného prostředku nevěděl, leč že se odvolal na neporušitelnou poctivost Čechů. „Slyšte, před Čechy pravím“, dí v závěti (kšaftu) svém. Takováto důvěra v poctivost českou mohla by arci býti původem, že Hroznata, jak se vypravuje, při stavění založeného jím kláštera Teplského denně na mísku jistou sumu peněz ukládal s tím doložením, aby každý dělník sám si bral zaslouženou mzdu. Nikdo prý více nevezal, než co byl podle svědomí zasloužil. — Kéžby i za našich časů v Čechách a vůbec všude mezi křesťany tak bylo!

Poctivý pekař. Za času veliké drahoty v roce 70 předešlého století ustanovena pekařům taxa (cena), při jaké nemohli obstáti. Jistý pekař, jenž obilí též draze kupoval a předce nechtěl uskrovniti na váze, mnoho škody utrpěl. Po dlouhém uvažování, jak si tu pomoci, umínil si, že bude i dále poctivě péci, nechť to cokoli stojí — pro Pána Ježíše. — Vzal tedy uspořené sto zlatých a znovu nakoupil obilí. Když po drahotě činil počet, shledal, že těch sto zlatých zcela prodělal; však se upokojil myšlenkou, že pekl pro Pána Ježíše. Příští léto měl ale v zahradě neobyčejně mnoho ovoce, a když ho prodal, zrovna sto zlatých vydělal.

c) Také pohanům byla poctivost a spravedlnost vzácná ctnost, což se z následujících příkladů vidí.

Kajus Fabricius Luscinus jakožto konsul římský polem se

položil proti Pyrrhovi, králi epyrskému, v tarentském okolí. Sem mu Nicias, osobní lékař Pyrrhův, psaní poslal, v němžto mu sliboval, že pána svého zabije, pak-li se mu dostane znamenité odplaty. Ale Fabricius zhroziv se takové zrady, s povolením senatu Pyrrhovi úmysl lékařův oznámil. Poctivosti té užasna se král, zvolal: „Snáze odvrátiti slunce od svého běhu, nežli Fabricia od poctivosti!“ Na to vydal Pyrrhus všecky zajaté Římány bez výplaty a Římané zase, aby velikomyslností od krále převýšeni nebyli, poslali mu týž počet zajatých Samnitských a Tarentských.

Jistý *Leo*, jsa tázán, v kterém městě lze bezpečně živu býti, dal za odpověď: „Tam, kde obyvatelé ani příliš moc, ani příliš málo nemají, a kde spravedlnost a poctivost se váží.“

Starý národ *Thebanský* vyobrazoval sochy svých představených bez rukou a se zavřenýma očima, aby na jevo dali, že soudce nemá míti rukou, aby dary bral, ani očí, aby osoby viděl a přijímal.

Římský císař *Trajan* byl horlivý strážce spravedlnosti. Říkal, že spravedlnost a slušnost dvě zvláštní ozdoby jsou mocnářův. Když jednomu přednostovi města meč podával, řekl mu: „Přijmi tento meč a užívej ho buď pro mne, když hájím spravedlnost, aneb proti mně, kdybych ji rušiti měl.“

Akrotasus byl od svých rodičův žádán, aby je v nepravé při zastával. I odpověděl syn neohroženě: „Dokud jsem byl u vás, nevěděl jsem co je právo. Když jste mne však zákonům vlasti podrobili a sami mne spravedlnosti a poctivosti učiti dali, musím spíše jí poslechnouti, než-li vás.“

Vypravuje se v letopisech o třech císařích čínských neb chynejských, že spravedlnost hájiti za nejpřednější péči svou považovali. První z nich, jmenem *Ivus*, byl každého času tak vlídný a ochotný k slyšení žalob svých poddaných, že často od stolu vstal, aby prosebníky vyslyšel, ano i lázně opustil, když ho chudí utiskovaní za ochranu prosit přišli. Druhý sloul *Taivus*, o němž se vypravuje, že každého dne záhy z rána všem, kdo přišli, volného přístupu přál, a dříve s trůnu nesestoupil, dokud všem zadost ne učinil. — Třetí, *Šiven*, zvláště nad chováním ustanovených vladařův bděl, lid sám dobrotivě spravoval, a každému k sobě povolil přístup, zvláště pak osiřelým vdovám, opuštěným sirotkům a utisknutým chudým.

Osman III., sultán turecký, po čas svého krátkého panování vyznamenával se zvláštní spravedlností. Když r. 1755 palác, kte-

rýž obýval a v němžto veřejné listiny byly uchovány a státní záležitosti se vyjednávaly, vyhořel: pomýšleno vystavěti jiný, bezpečnější a prostrannější. Aby se získalo místa, mělo se několik vedlejších domů skoupiti a strhnouti. Všickni majetníci těch domů přivolili, až na jednu starou vdovu, která nechtěla svůj domek za žádnou cenu prodati, že to byl majetek rodiny její v koliku pokolení. Nepomohly tu ani prosby ani hrozby úředníků. Domek zůstal na rozkaz císařský státi. Když dvořané císaře se tázali, proč nechce užiti moci? dal za odpověď: „To se nesmí státi, nebo dům jest vdovin majetek.“

Nuširvan, král perský, příjímým spravedlivý, jsa jedenkrát na honě, chtěl si dát zvěřinu připraviti. Nebylo soli. Král poslal do blízké vesnice, však přísně nařídil, nebrati soli bez zaplacení. Lovci namítli: „vždyť by nebyla tak veliká škoda, kdyby se trochu soli nezaplatilo.“ Na to Nuširvan odpověděl: „Utrhne-li dnes král jediné jablko na zahradě svého poddaného, očešou z jitra dvořeníné jeho celý strom.“

Lazar Bajdižiž, chudý pacholík (arabský), smutně u silnice seděl, nebo byl hladový a rodičové jeho neměli chleba ani peněz na chleba. Nenadále spatří tu kráčetí pána; i vstane a žádá jej uctivě o almužnu. Muž vlídný a dobrotivý praví: „Milé dítě, rád bych ti něco dal, nemám ale drobných peněz.“ „Milostivý pane,“ dí Lazar, „já tuhle ve vsi proměním.“ Pán usmívaje se, dal hochu na zdař Bůh tvrdý tolar a šel dále, domnívaje se, že ho více neuvidí. Za chvíli slyšel opodál na se volati; pročež zastaví se a hošík drobných peněz mu podává. I divil se muž takové poctivosti a netoliko těch peněz jemu nechal, nýbrž vrátil se do vesnice a s povolením rodičů poctivého chlapce vzal s sebou a dobře se oň postaral.

B. V sedmém přikázání zapovídá se všecko, čím kdo sobě neb bližnímu na majetku škodu činí.

I. Vzhledem statků svých

jedná tedy proti sedmému přikázání:

1. Kdo nedbá, aby potřebného k životu jmění si dobyl, což je nedbanlivost, *lenost*, zahálka.

2. Kdo puzen *lakotností*, více časných statků se domáhá, nežli má dosti.

3. Kdo nerozumně užívá a mrhá statků pozemských, jako: nestřídmostí v jídle a pití, mlsností, marností v oděvu, hrou od-

vážnou v karty, v loterii atd., což vůbec slove nešetřnost, *marnotratnost*.

Slova písma sv.: Nouzi působí ruka ulevující; ruka pak silných zbohacuje jej. *Přísl.* 10, 4. Kdo dělá zemi svou, nasycen bude chlebem; ale kdo následuje zahálky, blázen jest. *Přísl.* 28, 19. Kdo jest nedbalý v práci, bratr jest toho, kterýž díla svá promrhává. *Přísl.* 18, 9. Nebývej neužitečný a nedbanlivý při pracích svých. *Sir.* 4, 34. Pro zimu lenoch nechtěl orati, pročez žebrati bude v létě a nebude mu dáno. *Přísl.* 20, 4. a 20, 13. a 21, 5. a 24, 30. V pravdě pomíjí člověk jako stín a nadarmo kormoutí se. Poklady skládá a neví, komu je shromažďuje. *Žlm.* 38, 7. Lepší jest málo s bázní Hospodinovou, než mnoho pokladů, ale bez nasycení. *Přísl.* 15, 16. Někdo bohatne, skoupě sobě počínaje, a ten jest díl odplaty jeho, že dle toho říká: Nalezl jsem odpočinutí sobě a nyní jísti budu ze zboží svého sám. *Sir.* 11, 18. Kdo doufá v bohatství své, padne. *Přísl.* 11, 28. a 28, 22. Všecka práce jest pro ústa jeho, ale duše nebude naplněna. *Kaz.* 6, 7. *Sir.* 31, 5—7. Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazí a zloději vykopávají *Mat.* 6, 19. Co prospěje člověku, by všecken svět získal . . . *Mar.* 8, 36. Obcování vaše budiž bez lakomství; dosti mějte na tom, co máte. *Žid.* 13, 5. Poklad žádoucí a olej bývá v příbytku spravedlivého, ale člověk nemoudrý rozptýlí to. *Přísl.* 21, 20. Nebývej na hodech pijáků, ani na kvasích těch, kteří snáší maso k jedení. *Přísl.* 23, 20. Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne. *Sir.* 19, 1. Kdo miluje hodování, bude v chudobě, a kdo miluje víno a tučné věci, nezbohatne. *Přísl.* 21, 17. a 23, 21. Hleďte, aby snad obtížena nebyla srdce vaše obžerstvím a opilstvím a pečováním tohoto života. *Luk.* 21, 34. Ženy ať se ozdobují v oděvu slušném . . . a ne v drahém rouše; ale tak, jak se sluší ženám, přiznávajícím se ku křesťanskému náboženství skrze dobré skutky. I. *Tim.* 2, 9. 10.

Výroky sv. otců: Ze zahálky žádný prospěch, ale spíše škoda. Sv. *August.* Člověče, varuj se zahálčivosti a neoblubuj sobě prázdnoti. Sv. *Isidor.* Lakomství jest nezřízená žádost věcí časných. Sv. *Liguori.* Žádost se nenasycuje zrůstem, nýbrž se více rozpačuje. Kdy as, bídniče, kdy budeš užívati, čeho jsi uschránil? Kdy budeš požívati a od svých starostí odpočívati? Sv. *Basil.* Lakota nezná nijakého nasycení. Nebo lakomec trpí vždy nedostatek a čím více nahromadí, tím více baží po zisku; aniž bývá jedině chtivostí mučen, aby rozmnožil statek, nýbrž také strachem pojat, aby ho neztratil. Sv. *Isidor.* „Majíce co jísti a čím se odívati, mějmež na

tom dosti“ (I. *Tim.* 6, 8.), aby návyk, více míti, nezavdával podnětu k lakomství, které žádným bohatstvím nebývá nasyceno, ale čím více má, tím více vyhledává. Sv. *Jarolím.* Lakomství jest podnět vši nespravedlnosti. Sv. *Jan Zl.*

Marnost jest, pomíjejicného bohatství hledati a v něm doufání míti. — Marnost jest, milovati co rychle pomíjí a nechvátati tam, kde trvá radost věčná. Bl. *Tom. Kp.* Buď si sebe šťastnější a bohatější — posléz musíš zemříti a všechno zde zanechati. Sv. *Filip z Neri.* Nestřídmost (marnotratnost) ta vám škodná jest, ježto majíce, nesdělujete se s těmi, jimžto se nedostává. Šetřte soudu příštího. *Hermas.* Nech nestřídmost (nešetřnost) potýkati se s měšcem a chraň se býti zástupcem mezi stranama. Když ale předce mezi nestřídmostí a měšcem rozsuzuješ, ovšem často, ač ne vždy, pro měšec rozhodneš. Avšak špatně jsi rozhodl proti nestřídmosti, jest-li lakomství měšec zavazuje. Sv. *Bernard.*

Průpovědi.

Loudavým zahálka kráčí krokem,
chudoba však za ní chvátá skokem.

Kdo se práci vyhýbá,
tomu chleb vždy ubývá.

Zahálky jsa služebníkem,
neběduj, žes hadrníkem.

Ráno marnotratnost skvostně snídá,
o polednách ohryzky pojídá;
k svačině má, co si vyvěří,
na noc z prázdné mísy večerí.

Do večera dennice nezáří,
časné pomni na nouzi a stáří.

Marnotratník rozhazuje,
jak by zejtra umřít chtěl,
lakomec však shromazďuje,
jak by věčně žíti měl.

Darmo ten zboží má,
kdo ho nežívá.

Lakomec se nenasytí.
vždy chce víc a více míti.

Lakomci to dosti není,
by měl všeho světa jmění.

Přísloví.

Bez práce není ovoce. — Bez práce nikdo nejí koláče. — Leikováním se nenasytíš. — Lenchu se Bůh nedodá. — Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí.

Zahálka netučí. — Mladí ležáci, staří žebráci. — Přijde čas, že se zeptá zima: co jsi dělal v létě?

Lakomství hluboké moře. — Dal Bůh mnoho a chce vždy více. — Čím kdo více má, tím více žádá. — Čím kdo více pije, tím více žízni. — Chudému se nedostává ledačehos a lakomci všeho.

Kdo nešetří svého, méně bude cizího. — Co zbytečno, nebývá požitečno. — Kup, čeho nepotřebuješ, a brzo prodáš, bez

čeho nelze. — Kdo si mála neváží, po mnohu ať nebaží. — Kdo má nazbyt, může pozbyt.

Marnotratný hráč, svého statku dráč. — Hýřil za mladu, pod starost umírá z hladu. — Kdo mnoho dělí, brzo bude prositi. — Veselá mysl, prázdná kapsa. — Kde samá hostina, tam nedaleko hlady. — Kdo hoduje a se strojí, nechť se stále nouze bojí. — Kdo má v mlskách zalíbení, umenšuje svoje jmění. — Mladý mlsák, starý žebrák. — Mlsačka, žebračka. — Hra a pití kocovina, loterie lotrovina.

Podobenství.

Zahálka. Jdi k mravenci, ó lenochu, a zpytuj cesty jeho a uč se moudrosti; kterýž nemaje vůdce ani příkazatele, připravuje si v letě pokrm, a shromažďuje ve žni, co by jedl. *Přísl.* 6, 6—8. Říká lenoch: Lev jest na cestě a lvice na cestách. Jako se dvěře obracejí na stěžejích svých, tak lenivý na lůžku svém. *Přísl.* 26, 18. Dokud, lenochu, spáti budeš? Přejde na tebe jako pocestný chudoba, a nouze jako muž ozbrojený. *Přísl.* 6.

Lakomství. V pravdě pomíjí člověk jako stín, a nadarmo kormoutí se. Poklady skládá a neví, komu je shromažďuje. *Žalm* 38, 7. Mají za to, že jest hříčka život náš, a obcování života že jest způsobeno k zisku, a že musejí odkudkoli také ze zlého zisku hledati. *Moudr.* 15, 12. Lakomý nenasytí se penězi, a kdo miluje bohatství, nevezme z užitku jeho. *Kaz.* 5. Koroptev vychovala to, čeho nezplodila: tak kdo učinil v bohatství a ne v soudu, v polovici dnů svých opustí je. *Jer.* 17. — Vizte člověka pod břemenem lakomství, kterak se potí a sotva ducha popadá! Co se hmoždíš, lakomče? Co není lakota těžké břímě? proč tě ze sna budí? proč ti neda spáti? Sv. *Augustin.* Lakomec je hlídač a ne pán, otrok a ne majitel peněz. Sv. *Jan Zl.* Lakomství je nemoc nejhorší. Sv. *Ambrož.* Lakomec se podobá souchotináři, který ač mnoho jí, přec pořád je hladový, tak i lakomec nařiká tím více, čím více plní své truhlice. — On se podobá ohni, který, čím více se naň přikládá, tím víc potravy žádá. — Lakomec jest osel neb velbloud, který pytle peněz, sudy vína a bedny potrav nosí na sobě, sám pak jen bodláčí žere a vodu pije. — Ontě straka neb krkavec, shromažďuje, snáší, někdy i krade, jediné proto, aby hnízdo bylo plné. — Lakomec podobá se pavouku. Pavouk, snuje pavučinu, všecky vnitřnosti souká ze sebe, aby do ní lapil bídnou mušku; a když mnoho hodin se načíhal, přijde služka, smítne jej i s pavučinou. Takť i

smrt to činí s lakomcem. *F. Č.* Lakomství jest záhubný pazouch se stromu šetrnosti. *Sychra.* Jiné náruživosti s člověkem stárnouce, slábnou, lakomství ale stářím síly nabývá. *N.* Vodnatelní, čím více pijí, tím více žízní, a tak se i lakomcům vede. Haviři zlata dobývají pro jiné, a lakomci shromažďují peněz, aniž jich sami užívají. *Lohner.* Potok stává se řekou a řeka proudem, tak roste i žádost po penězích. *Týž.*

Marnotratnost. Hodina jest, abychom již ze sna povstali. — Noc předešla, den pak se přiblížil. Odvrzmež tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla. Jako ve dne poctivě choďme, v hodování a opilství, ne v smilstvích a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, ale oblecte se v Pána Ježíše Krista, a nemějte péče o tělo podle žádosti. *Řím. 13, 11.* — Co se má o takových rodičích říci, kteří peníze po hospodách propijí a prohrají, anto zatím doma jejich děti o chléb volají a ničeho neobdržují? Všelíká zvěř pečuje o potravu mláďat svých, toliko lidé jsou v stavu, připustiti, aby děti jejich hladem zhynuly. *Sv. Vinc. Fer.*

Příklady.

Pro lenost a prostopášnost zahynula města *Sodoma* a *Gomorha*.

Podobně *Samson*, *David*, *Šalomoun* a j. zahálkou a marností klesli.

Pán Ježíš kárá zahálku v podobenství o dělnících, jež hospodář posílal na vinici, řka: „Co tu stojíte, celý den zahálejíce?“ *Mat. 20, 6.* O služebníku lenivém, jenž hřivnu zakopal, praví: „Vezmětež od něho tu hřivnu, a dejte tomu, kterýž má deset hřiven.“ *Mat. 25, 28.* Také *sv. Pavel* žehrá na lenivce, an píše: „Když jsme byli u vás, tož jsme vám přikazovali, že nechce-li kdo dělati, aby také nejedl.“ *II. Tes. 3, 10.*

Lakomci: Lában, jenž Jakubovi měnil mzdu. *I. Mojž. 41.* *Dalila* za peníze zradila Samsona. *Soud. 16, 5.* Synové Samuelovi dary brali a práva rušili. *I. Král. 8.* *Achab* III. *Král. 32.* *Giezi* IV. *Král. 5.* — *Jidáš* za peníze prodal mistra svého. *Mat. 26.* Lakomý bohatec nechtěl dáti Lazarovi drobtů ze stolu svého. *Luk. 16.* Vladař *Felix* doufal, že mu dá *sv. Pavel* peníze. *Sk. ap. 24.* *Ananiáš* a *Safira* zadrželi část peněz z prodaných polí za sebou. *Sk. ap. 5.*

Sobectví. Koangčong, král kytajský, tázal se jednou Konfuce, který nepřítel by státu jeho nejvíce nebezpečným byl? Tento

odpověděl: „Pane a veliteli můj! Tvou moc nemůž nikdo překonat, nikdo ti nemůže nebezpečným býti, leč jediný, jemuž říkáme „myš v soše,“ ten v stavu jest, moc tvé říše podkopati a v nivec obrátiti.“ A když král to podobenství vysvětleno míti žádal, jal se Konfuc takto vypravovati: „Pane a veliteli můj! Vědomo ti, že na mnohých místech k počtě ochrancův vlasti dřevěných soch u vnitř dutých a svrchu pěkně barvených máme. I stalo se jednou, že v takovou sochu myš se vedrala. Rokovalo se, jakým způsobem ze sochy ji vypuditi. Ohněm? byla by i socha shořela! vodou? byla by se barva setřela! Jiných však prostředků se nevědělo, a protož z úcty k soše zachovala se i uvnitř hlodající myš! Tato na počátku nitro sochy pozvolna jen vyžírala, ale v krátkém čase rozplemenivši se nad očekávání, brzy sochu v prach obrátila.“ „A kdo jest ta myš v státu mém?“ tázal se zvědavě král. — „Veliká ta myš,“ odpověděl Konfuc, „jež se v stát vedrala a po všech vlastech rozšířila, jest nespravedlnost a sobectví tvých dvořenínů a úředníků. Nezměníš-li záhy svou vládu, nevypudíš-li všecken neřád z ní, rozdrobí se moc tvá v krátké době, jako ta rozhlodaná socha v prach se rozpadla.“

Není v obci zdaru, blaha,
kde se sobectví rozmahá.

Melichar.

Více příkladů bude následovati v části V., kde se jednati bude o hříších smrtelných.

Pilnost a lenost.

Sestřičky a bratříčkové,
zpívejme si s radostí;
drazí jsou nám naši dnové,
obratme se k pilnosti.
Pilnost nám dá všeho dost,
nouze lenocha je host.

Mnohý bloud si žádá mnoho,
oddaný však lenosti,
kterak dosáhnout má toho,
k čemu třeba pilnosti?
Pilně musí pracovat,
kdo chce něco zachovat.

Lenoch z dlouhé chvíle zívá,
hledí na svět kysele;
pracovitý, když si zpívá,
poskakuje vesele.
V práci rychle mine den,
sladce chutná noci sen.

Sestřičky a bratříčkové,
přidržme se pilnosti!
neprozahálení dnové
dají ourok v hojnosti.
Práce zdraví tělu dá;
pilný hojnost všeho má.

Včelka.

Marnotratnice.

Hospodyně z Utratína
marnotratná, mlsná byla;
místo práce užitečné
nádherně se parádila.

Na rozkošné radovánky
prorejdila všecky kraje;
nyní na svá stará leta
na žebračku pěkně hraje!

Straka lakomá.

Straka, kde co našla, sbírala,
stříbro, zlaté prsteny,
perly, drahé kameny
na hromadu skládala.

Což když kohout uhlídal:
„Proč to snášíš?“ povídal.
„Nač je toho tobě třeba?
Koupíš si snad za to chleba?“

Straka jemu pověděla:
„Abych hodně mnoho měla.“

Po mnohu vždy lakomec jen baží.
Čím víc má, tím více žádá;
o statky se nejvíc snaží,
v bohatství jen blahost skládá.

J. Chmela.

II. Vzhledem statků bližního

zapovídá se všeliké přivlastnění, držení a užívání cizího jmění způsobem nenáležitým, nespravedlivým, což jedním slovem se nazývá krádež.

Zvláštní způsoby krádeže jsou: *a)* krádež (prostá) a loupež, *b)* podvod čili šidba, *c)* zadržování cizího statku a mzdy; *d)* lichva, *e)* jiné, jakékoli ukřivdění bližnímu na jeho jmění a na právech.

1. Zapovídá se krádež neb zlodějství.

a) Krádež jest tajné odejmutí neb zadržování věci, proti vůli vlastníkově, bez důvodné příčiny.

b) Není tedy krádeží, když kdo v čas největší nouze, kdeby hladem musel zahynouti, bližnímu vezme, — ovšem jen tolik — co nevyhnutelně k zachování života potřebuje. Není krádeží, když chudý v lese boháče suché větve oklestuje. — Není krádeží, zadrželi-li si kdo něco k napravení škody, ač nelze-li toho jinak vymoci. Není krádeží, pak-li úřad liknavému platiteli něco zabaví. — Aniž se dopouští krádeže, kdo něco bere s vůli svého vlastníka, neb může-li se svolení jeho předpokládat, na př. když pocestný hladový vytrhne si řípu nebo lusk uškubne, jako sv. apoštolové s vědomím mistra svého Pána Ježíše v polích klasy vymínali, aby hlad zahnali.

c) Nespravedlivé přivlastnění věcí cizích vyjádřuje se rozličnými jmeny podle rozličných vlastností toho, co bylo odňato. *α)* Když něco člověku soukromému bez vědomí a proti vůli jeho odňato bývá, slove to prostě krádež. *β)* Bylo-li něco obecného odcizeno, nazývá se to zpronevěření či veřejný podvod. *γ)* Lidokrádež jmenují, když byl někdo zaveden v otroctví. *δ)* Když odcizena byla věc svatá, na př. v chrámě, nazývá se to svatokrádeží.

d) Rozdíl se také činí mezi krádeží a loupeží. Krásti

jest, bližnímu bez vědomí a proti vůli jeho něco brátí. Děje-li se krádež s vědomím majitele a násilně, sluje loupež. „Při tom pozorovati sluší, že jmenem krádeže nejenom to se rozumí, když se tajně a proti vůli vlastníkově něco odjímá neb zadržuje, nýbrž i když se něco cizího proti vůli vědoucího vlastníka násilím bere a v držení má, což jest loupež.“ *Kat. Trid.*

„Není se co diviti, že předpis zákona božího vysloven jest lehčím jmenem krádeže a to z té příčiny, protože krádež větší jest rozsáhlosti a na více věcí se táhne, než loupeže, jež toliko ti páchatí mohou, kdož mocností a silou předčí. Avšak, když se lehčí hříchy téhož rodu zabraňují, zajisté i těžší zločiny se zapovídají.“ *Kat. Trid.*

e) Krádeže jsou dílem pro zničenost lidskou, dílem pro mnohé příležitosti, jež se naskytují, tak obecné, že rozličné spůsoby, jak se v životě lidském dějí, ani nelze vypočísti.

Krádeže se dopouštějí, nejen kdo se do domu vloudí nebo násilně se tam vláme a odtud peníze, šatstvo, dobytek a jiné věci vezme, kdo z pole, luk, ze zahrady něco odnese, nýbrž i

Kdokoli se v krádeži účastní, kdo zlodějům radí, jim pomáhá, je přechovává; kdo krazené věci skrývá, je prodává, nebo kupuje.

Kdo věci nalezené, ku schování mu svěřené, nebo jmění nespravedlivě dobyté a neprávě mu přivlastněné, si podržuje.

Krádeže se dopouštějí poručníkové a zástupci vdov a sirotků, uštěrbující jmění jejich neb daremně spravující.

Krádeže, ano loupeže, se dopouštějí soudcové, kteří mají soudy prodajné a kteří penězi neb dary podplaceni neb z jiných ohledů věci spravedlivé převracují.

Krádež děje se od dělníkův a řemeslníkův, kteří větší mzdy požadují, než zasloužili.

Krádeže se dopouštějí dítky a čeledínové, kteří rodičům a hospodářům peníze, obilí atd. odcizují; ano i služební, kteří z majetku svých pánův almužny udělují, leč by o tom věděli.

Krádež páše, kdo lehkomyšlně dluhy dělá a jich nedbá zapraviti, aneb docela jich upírá.

Zloděj jest, kdo toulaje se, bez potřeby žebře; čím Bohu čas maří a pravé nuzné o almužnu okrádá.

2. Zapovídá se bližního jakýmkoli spůsobem podváděti.

Podvod vůbec jest jednání lstivé a úskočné, aby kdo na jmění a právech svých škodu vzal. Podvodu se dopouští:

Kdo při kupování a prodávání užívá lsti a klamných řečí, kdo úlisně a lstivě peníze vymamuje. Kdo ošemetně hrá, falešně obehává. Kdo daremné, zkažené zboží prodává za dobré a neporušené; kdo váhou neb měrou (sutou), počtem a loktem... ošizuje kupujících, také kdo uzavřené smlouvy nedrží.

Podvodu se dopouštějí řemeslníci, jako: krejčí, když jmenem ostřížky veliké kusy látky si nechávají; ševci, když obuv ze špatné kůže dělají; mlynáři, kteří veliké měřičné berou a mouku za lubem nechávají; sládcí a hospodští, kteří nápoje porušují atd.

Podvodem jsou vinni, kdo peníze padělávají, směnky podvrhují a jiné nepravé listiny vydávají; též tak zvaní podloudníci čili pašerové jsou praví podvodníci.

Podvodník také jest, kdo oheň podkládá, aneb zúmyslně svůj majetek shořeti nechává, aby větší pojistné obdržel. Také kdo meze uorává a mezníky přesazuje, jest podvodníkem.

3. Dále se zapovídá zadržovati mzdu. Krádeže, ano loupeže se dopouštějí ti, kteří svým čeledínům a zvláště nádenníkům i dělníkům povinné mzdy neplatí, zadržují, neb z toho, co si spravedlivě zasloužili, jim platu ujímají.

4. V sedmém přikázání také lichva se zapovídá. Lichva byla původně půjčka za umluvený poplatek na rozdíl od smlouvy, kterou kdo komu co zapůjčil bez náhrady. Od té doby, co se z půjčených peněz veliké úroky žádati počaly, je lichva tolik, co půjčka vyděračná. — Zákony zemské ustanovují jistou určitou míru úroků (5—6 ze sta), jižto kdo překročí, dopustil se činu trestného, lichvy (ač zákon o lichvě v říši Rakouské nyní zrušen).

Jak „katechismus z nařízení sněmu Trid.“ vykládá, „jest lichvou všecko, co se mimo částku neb jistinu půjčenou přijímá, ať to jsou peníze neb cokoli jiného.“

Lichváři také jsou, kteří co půjčili, nemilosrdně dobývají, a v zástavu berou to, co je k zachování těla nevyhnutelně třeba. Taková tvrdost při dobývání dluhu právem nazývá se dráčství, ano i loupež.

Lichváři jsou, kteří v čas nedostatku obilí zadržují, a tak zdražují; neb jakékoli jiné věci k životu potřebné.

Lichvy se dopouští vůbec, kdo zneužívá nouze a potřeby bližního k vlastnímu zisku.

5. Konečně zapovídá se škoditi bližnímu na jmění

a právech, ku př.: Škodí bližnímu na jmění, kdo zahrady, luka, osení pošlapává, obilí místo trávy škube, květiny trhá, stromky svévolně kazí, kdo cizí dobytek bez příčiny bije, moří, trýzní neb zabíjí. Škodí bližnímu na statku otec, jenž pitím, karbanem, hrou v loterii rodinu svou na mizinu přivádí; matka, když na marný oděv a jiné zbytečnosti tajně obilí, zboží a potřebné věci prodává. Cizí statek porušují líní, neopatrní, nevěrní služebníci a hlídači, kteří jsouce v službě jaké-koli, povinnosti své zanedbávají, služby vykonávají liknavě neb něco podnikají, z čeho pánům škoda vyplývá.

Škodu bližnímu činí, kdo s vypůjčenou věcí nezachází opatrně, nepotřebně ji hubí a zhubenou navrácí. Podobně nájemníci, kteří v najatém příbytku nešetrně si počínají; kamna, dvěře, okna . . zbytečně kazí.

Porušení cizího statku a práv se dopouštějí tak zvaní pytláci, kteří cizí zvěř chytají a bez povolení oprávněných majitelů střílejí.

Škodí majetku bližního, kdo řemeslníkům a obchodníkům zákazníky a kupce odluzují. Též kdo se nespravedlivě soudí a jsouce povinni škodu napravití, zúmyslně odkládají, neb náhradu zcela odpírají.

Ohavnost a těžkost hříchu krádeže, pak jiné důvody a pohnutky, by křesťan cizího statku se nedotýkal.

Všeliký způsob krádeže jest ohavný hřích, zvláště pak zadržení mzdy, lichva, loupež a svatokrádež jsou nejohavnější nepravosti; ano zadržovati mzdu jest hřích do nebe volající. Viz část V. o kř. spravedlnosti.

Krádež sebe menší jest těžké provinění a tím těžší bývá, čím tklivěji a bolestněji věci odcizené majitel pohřešuje, a čím častěji se malé krádeže opakují.

Vysvítá pak tato ohavnost a těžkost hříchu krádeže z mnohých důvodů:

a) Bůh sám velí člověku: „Nepokradeš!“ Kdo tedy bližního jakýmkoli způsobem okrádá, protiví se vůli boží, Boha hněvá, uráží a trest jeho na se uvaluje. „Z toho zřídla plyne všeliká nešlechtnost a bezbožnost.“ *Kat. Trid.*

b) Krádce jedná proti spravedlnosti k bližnímu. „Jak těžký hřích jest krádež, sama moc a řád přirozenosti dostatečně ukazuje; nebo jest naproti spravedlnosti, která každému nechává a dává, což jeho jest. Nebo rozdělení a výměry statkův již od věků

právem národův ustanovené a také zákony lidskými a božskými stvrzené, musí v platnosti zůstat, aby totiž, nechceme-li společnosti lidské zničit, každý to držel, co mu právem připadlo. Ostatně bezbožnost a velikost nepravosti této mnoho jiných věcí dokazuje, jež vyplývají z krádeže. Nebo pro krádež mnohé opovážlivé a lehkovážné se činívají o lidech úsudky, rozněcuje se nenávisť, podnikají se nepřátelství, stává se mnohdy nevinných lidí odsouzení.“ *Kat. Trid.*

c) Kdo krade, jedná proti sobě, nebo mnohé nesnáze si připravuje, přivádí se o čest a důvěru bližních, mnohdy pozbývá i svobody osobní a časnými tresty stíhán, neštěstí na sebe a celou rodinu svou uvrhuje.

d) Cizí jmění nebývá požehnané, nebo lpí na něm kletba a zlořečení okradených. Mnohdy všeliká nehoda a smrt mimo nadání odejme, co ukradeno. Zvláště zadržaná mzda dělníků volá k nebi o pomstu; pro lichvu pak a svatokrádež Bůh i potomstvo trestává.

e) Jako každý jiný hřích, tak i všeliká krádež nepokoj a těžkou smrt vinníku připravuje.

f) Pro časný, pomíjející statek zloděj nebe se zbavuje a trest věčný na sebe uvrhuje; nebo Bůh všelikou krádež přísně bude kárati na věčnosti. — Je-li tedy co zpozdilejšího, než pro statky časné zbaviti se statků nebeských?

g) Spravedlnost božská žádá, aby zloděj a všeliký škůdník cizí statek navrátil a škodu učiněnou dle možnosti napravil a nahradil, jinak nelze mu nadíti se odpuštění. Viz níže str. 456.

Marné omluvy, jimiž mnozí lidé krádež ospravedlňují, kterými se hřích nejen nezmenšuje, nýbrž u veliké míře zveličuje. Dle *Kat. Trid.*

a) Mnozí ze stavů vyšších domnívají se zmenšiti vinu svou, když ujišťují, že na odjímání statků cizích — jmění církve — neodávají se ze žádosti po penězích, nýbrž aby udrželi vznešenost své rodiny. Odpověď: Avšak jediný jest prostředek udržeti a zvelebiti bohatství a slávu předků, totiž, když budou příkázání boží ostříhati; nebo když se zanedbává zákonů božích, tu i nejlépe založené a utvrzené statky se rozpadávají

b) Jiní předstírají příležitost a slušnost výživy a života. — Avšak bezbožné jest takové jednání a mluvení, když kdo pohodlnost výše staví, než vůli a čest boží.

c) Často slyšeti zloděje, kteří dokládají, že tím nic nehřeší, když něco odcizují lidem bohatým a zámožným, kteří škody ani

nepoznávají. Odpověď: Bídne to zajisté, klamně a záhubně ospravedlňování.

d) Jiný myslí, že za platnou přijmouti se musí omluva, že jej opanoval návyk kradení tak, že nemůže snadno upustiti od toho úmyslu a činění. Avšak kdo přivyká kradení, musí chtěj nechtěj také přivykati trestům věčným.

e) Jsou, kteří se vymlouvají, že při naskytlé příležitosti někomu něco odňali dle známého pořekadla: „Příležitost dělá zloděje.“ Odpověď: Avšak hříšným příležitostem máme se na odpor stavěti; nebo kdyby ve skutek mělo se uvésti, k čemu radí žádostivost: jaká meze, jaká hráze byla by neřestem a nepravostem? — Kdo řekne, že proto nehřeší, poněvadž nemá k hříchu příležitosti; ten skorem vyznává, že při haždé podané příležitosti vždycky hřešiti bude.

f) Jsou, kteří praví, že kradou z pomsty, poněvadž od jiných tože bezpráví utrpěli. Odpov.: Předně nikomu není dovoleno křivdy spláceti; dále nikdo nemůže býti soudcem své vlastní věci; potom nemůže se připustiti, aby kdo pokuty ukládal jiným za to, co proti němu zavinili.

g) Posléz mnozí krádež přikrývají tím důvodem, že jinak se nemohou dluhů zbaviti, než když je z krádeže zplácejí. Odpověď: Jest to člověk nanejvýš nesmyslný, když chce více dlužen býti Bohu, to jest více hřešiti, aby zaplatil, co dlužen jest člověku; a daleko lépe jest uvrženu býti do žaláře, než zavrženu býti do věčných muk. — Mnozí, kteří lehkomylně a bez potřeby dluhů nadělali, kdyby upřímně chtěli pracovati, snad by s pomocí boží vydělali nejen co mají k zachování života třeba, nýbrž by i znenáhla své věřitele uspokojili.

Mnohé dítky krádeží domácích tak omlouvají, že co rodičům patří, také jim náleží. Odpověď: Cokoli děti k výživě potřebují, dostávají od rodičů, zač ale uctivě mají prositi. Pakli co sami si berou a rodičům škodu činí, jsou velmi nevděčny. Takové dítě nevděčné, jak písmo praví, činí se účastníkem vražedníka. Nezřídka také druhé dítky a čeládku v podezření uvádí, mrzutosti plodí a ostatním dědictví ujímá.

Úvahy. Hlavní příčiny krádeží bývají nedbalost a lenost, nešetřnost a marnotratnost, nespokojenost a lakomství. Abys tedy, milý křesťane, krádeže se uchránil, musíš pilně pracovati, šetřiti a spokojiti se s tím, co ti Bůh uděliti ráčil. — Mnohý pak se krádeže dopouští, že lehkomylně na Boha i na věčnost zapomíná.

Když býváš, milý křesťane, všelijak ku krádeži pokoušen, vzpomeň si na Boha vševědoucího a všudy přítomného, nejvyššího a spravedlivého, jenž odplatí každému podle skutků jeho. Pamatuj, že chceš-li odpuštění hříchův a spasení dojít, že budeš muset věc od cizenou navrátit a škodu učiněnou nahradit. Buď spravedlivý nejen před světem ale i v svědomí svém a před Bohem.

Slova písma sv.: Krádež i všeliká nespravedlnost se zapovídá. „Nepokradeš!“ II. *Mjž.* 20, 15.; V. *Mjž.* 15, 19. Neučiníte krádeže. Nebudete lháti, aniž kdo oklamá bližního svého. III. *Mjž.* 19, 11. Nečiňte nic nepravého v soudu, v loktu, v váze, v míře. III. *Mjž.* 19, 35. Nebudete míti v pytlíku rozličných závaží, většího a menšího. V. *Mjž.* 25, 13. Neučiníš křivdy bližnímu svému, aniž mocí utiskneš ho. Nezůstane mzda dělníka tvého u tebe až do jitra. III. *Mjž.* 19, 13.; srv. V. *Mjž.* 24, 14. Kdožbykoli tobě něco dělal, hned zaplať jemu mzdu a mzda dělníka tvého ať nezůstává u tebe. *Tob.* 4, 15. — Půjčíš-li peněz lidu chudému, nebudeš naň nastupovati jako dráč, ani ho lichvami obtížíš. II. *Mjž.* 22, 25. Jest-li že by zchudl bratr tvůj a byl by mdlý na ruce a přijal bys ho jako příchozího a počestného a živ by byl s tebou, nebeř lichev od něho. Boj se Boha svého, aby živ býti mohl bratr tvůj u tebe. III. *Mjž.* 25, 35. 36; V. *Mjž.* 23, 19. Nevezmeš a nepřenesesh mezníků bližního svého, kteréž položili předkové v vladarství tvém. V. *Mjž.* 19, 14. Nevezmeš místo základu spodního a svrchního žernovu; nebo duši svou zastavil tobě. V. *Mjž.* 24, 6. Jest-li že v základu od bližního svého vezmeš roucho, před západem slunce zase mu je navrátíš. II. *Mjž.* 22, 26. Nezávid člověku nespravedlivému, aniž následuj cest jeho. *Přísl.* 3, 31. Kdož krade něco otci a máteři své a praví, že to není hřích, účastník jest vražedníka. *Přísl.* 28, 27.

Všeliká nespravedlnost jest ohavná a přísně setresce.

Žádný z vás netrp jako vražedník aneb jako zloděj aneb jako cizích věcí žádostivý. I. *Petr.* 4, 15. Styďte se za krádež pro pravdu boží a zákon. *Sir.* 41, 23. Čeho nechceš, aby od jiného dalo se tobě, hleď, abys i ty nikdy jinému nečinil. *Tob.* 4, 16.; srv. *Mat.* 7, 12. Běda, kdo staví dům svůj v nespravedlnosti, kterýž přítele svého utiskne a mzdy jeho nenavrátí jemu. *Jer.* 22, 13. Váha falešná ohavností jest Hospodinu, ale závaží pravé jesti vůle jeho. *Přísl.* 11, 1. Nebo v ohavnosti má Hospodin toho, kterýž takové věci činí. V. *Mjž.* 25, 16. Styď se před tovaryšem a přítelem za nespravedlnost. *Sir.* 41, 23. Jména nespravedlivých jako

potok vyschne a jako hřímání veliké v dešti zavzní. *Sir.* 40, 13. Běda, kteří ustanovují práva nepravá, a píšíce napsali nespravedlnost, aby potlačili v soudu chudé a násilí činili při ponížených lidu mého, vdovy aby byly kořistí jejich a sirotky aby loupili. *Isai* 10, 1—3. Kdo skrývá obilí, zlořečen bude od lidí, ale požeňnání přichází na hlavu těch, kteří je prodávají. *Přísl.* 11, 26. Kdo utiskuje chudého, aby rozmnožil bohatství své, dá sám bohatšímu a nouzi trpěti bude. *Přísl.* 22, 16.; 15, 27. Kdo má účastenství se zlodějem, nenávidí duše své. *Sir.* 29, 24. Kdo takové věci činí, hodni jsou smrti, a ne toliko, kdo je činí, ale také kdo činicím povolují. *Řím.* 1, 32. Zvěstuje se zajisté hněv boží proti každé bezbožnosti a nespravedlnosti. *Řím.* 1, 18. Zdaliž nevíte, že nespravedliví nebudou královstvím božím vládnouti? *I. Kor.* 6, 9. 10. Prikázání dal jsem vám, aby žádný nepřestíhal, ani oklamával v jednání bratra svého; nebo mstitel jest Pán toho všeho. *I. Tes.* 4, 6. Kdo kradl, již nekraď, ale raději pracuj. *Ef.* 4, 28.; srv. *Sir.* 17, 23.

Výroky sv. Otců: Krásti je tolik, jako bez pravé příčiny vzítí majetek jiného proti vůli majetníka. Sv. *Liguori.* Jmenem krádeže právě se vyrozumívá všeliké cizí věci užívání a Ten, jenž krádeže zakázal, chtěl, aby se pod tím vyrozumívalo, cokoli se nedovoleně zadržuje. Sv. *Aug.* Cos nalezl a nenavrátil, uchvátil jsi. — Kdo co cizího upírá, ukrad by též, kdyby mohl. *Týž.* Mnozí se domnívají, že to není hřích, podrží-li, co našli. Nechať tedy vědí, že jest to hřích loupeži podobný, nenavrátí-li kdo, co našel. Sv. *Jarolím.* Všelický podvod jest hanebný. Ano i ve věcech chatrných jest klam a podvod ve váze a míře hanebný. Sv. *Ambrož.* Krádež kárá zajisté i tvůj zákon, Pane, i zákon psaný v srdcích lidských, jehož ani sama nešlechtnost smazati nemůže. Sv. *August.*

Příteli něco vzítí, jest krádež; chrám obelstítí svatokrádež. Převzítí něco k rozdání mezi chudé a něco z toho sobě ponechatí, přesahá ukrutnost všech lupičů. Sv. *Jarolím.* Stala-li se krádež ne tajně, nýbrž mocí, jest to hřích dvojnásobný, poněvadž jest i dvojnásobná nespravedlivost, kteráž tak zpáchána byla, jest to spolu i svatokrádež. Sv. *Liguori.*

Lichva škodí i tomu, kdož ji dává, i tomu, kdož ji přijímá. Škodíť zajisté tomu, kdo ji bere, poněvadž přivodí ho do pekla; škodí tomu, kdož ji dává, jelikož chudého činí chudobnějším. I co medle může býti větším ukrutenstvím, jako když někdo bídou bratří svých hledí nabyti zisku? Aneb může-li býti většího ukrutníka,

než jest člověk, jenž pod pláštěm dobroty všeliké nemilosrdenství páše a sám na pohled ruku podává potřebnému, strká ubohého do propasti. Sv. *Jan Zl.* Strážme se lichvy nešlechtné a zisku, všeliké lidskosti prázdného, se varujme. Statek sice nespravedlivými přírůstky roste, ale jmění ducha hyne; nebo lichva pohřbívá duši. Co by o takových Bůh smýšlel, *David* vyjevuje. Nebo když řekl: „Hospodine, kdo bude přebývati v stánku tvém? Kdo bydleti bude na hoře svaté tvé?“ odpovědí hlasu božího poučen, poznal, že se ten do věčného dostane pokoje, kdož mimo jiné zbožné obcování, „peněz svých nedává na lichvu.“ (Žlm. 14, 1—5.) Ukazujet se, že ze stánku božího vyloučen bude, kdo lstného zisku z lichvy peněz svých shromažďuje a hledě zbohatnouti škodou cizí, věčnou bude mučen bídou. Sv. *Lev.* Někteří bezelstě žijí a všecko se jim daří, jiní obcují v podvodech a všecko se jim hatí. *Petr Ravenat.* Zapomeň co jsi, uvaž co budeš. Přítomný život jest nejistý a k smrti náchylný. Nechtíce, ubíráme se, proti vůli vycházíme. Kdybychom něčeho před sebou poslali, k prázdnému bytu bychom se nedostali. Nebo co chudému dáme, napřed posíláme; co pak násilím sobě přivlastňujeme, to vše zde zanecháme a ztrácíme. Sv. *August.*

Připodobnění.

Synu, nerozsívej zlých věcí na záhony nespravedlnosti a nebudeš žíti jich sedmeronásobně. *Sir.* 7. Zlořečení a lež, vražda a krádež rozvodnila se a krev krve dotkla se. *Oseáš* 4. Jmění nespravedlivých jako potok vyschne a jako hřímání veliké v dešti zavzní. *Sir.* 4. Spravedlnost má cestu přímou, nespravedlnost ale křivou. Ty ale choď přímou a vzdaluj se křivé. Cesta zajisté křivá nemá dobrého východu, nýbrž má mnohé ústrky; kostrbatá jest a trnovitá, a vede k zahnutí. *Hermas.* Bude-li v oheň uvržen, kdo nedal věc vlastní, kam as bude uvržen, kdo uchvátil věc cizí? Sv. *Augustin.* Přijde-li soud bez milosrdenství na toho, kdo milosrdenství neprokazoval, kteraký as soud přijde na toho, jenž loupeže páchal? Sv. *Fulgenc.* Myš, chtěc krásti, polapí se, a podobně děje se zlodějovi. Dychtíš-li co uchvátit, uvaž, co získáš a co ztratíš. — Nabudeš peněz a ztratíš milost. Jaký to zisk, který tě duši stojí? Běřeš cizí statek a vlastní duše pozbýváš. Sv. *Augustin.* Lze, co moudrý Šalomoun pověděl o hříchu vůbec, právem říci o lichvářství. „Plášť strdí tekoucí jsou rtové jeho, poslední pak věci jeho jsou hořké jako pelyněk a ostré jako meč na obě strany.“

A že tomu i při lichvě tak, zakouší každý, kdokoli si peněz dluží na lichvu. Sv. *Jan Zl.* Zisk lichvářů podobá se hadímu uštknutí; nebo uštknutý oddává se spaní jako rozkoší opoután, a umírá v příjemném spánku, poněvadž se vloudilý jed do všech rozchází údů. Rovněž tak, kdo lichvou získal, na čas to považuje jako dobrodiní, avšak lichva po všem jeho rozejde se jmění — i spravedlivé zachvátí. *Týž.* Prospěch z lakomství pošlý nepřechází na práva potomků. Co ale nezíská na cestě zákonní, jakoby to nějaká odporná vichřice rozehнала. Sv. *Ambrož.* Cizí statek jest oheň, který se netoliko sám v dým rozpadá, nýbrž i vlastní jmění s sebou unáší. Sv. *Liguori.* Získáš-li tisíc zlatých spravedlivě a nalézáš-li se mezi nimi jeden nespravedlivý, pohltní všecky spravedlivé; právě jako shnilé jablko nakazí a zkazí všecka ostatní. Sv. *Vinc. Fer.* Spravedlivě se kárají, kdo dovolených věcí zneužívají, spravedlivě však se trestají, kdož usilují, cizích věcí uchvátiti. Tak se připravil satan o nebe, tak přišel první člověk o ráj. *Hugo.*

Na spravedlnost.

Rci, nač dobytý meč nese v pravici
slepá spravedlnost? nač vážky v levici?
Vážky? by dukátů tíži znala,
meč? by zákonům se vysekala.

Fr. Vetešník.

Průpovědi.

Bratra svého neokrádej,
v míře, váze nepodváděj!

Zloděj jest, kdo bližním svým
béře rád co patří jim.

Kdo co našel, není jeho;
nebo má to pána svého.

Koupě kradeného zboží
krádeže ve světě množí.

Ať se vážné slovo vstípní v srdce mládeže,
jak to těžké provinění, dopustit se krádeže.

Kdo bližnímu škodu činí, bezbožně mu jmění krade,
božím hněvem se odívá, do své schránky zkázu klade.

Nalichvený statek cizí,
jak byl nabyt, zase zmizí.

Jeden odcizený groš
pohltní tvých vlastních koš.

Co se rodičům ukrádá,
to za loupež Bůh pokládá.

Dobře jíst, nic nedělati,
jest své pány okrádati.

Kdo na cizím poli pase,
ohavný je zloděj zase.

Hřích je každé na jmění
škodu jiným činění.

Zem sousedu uoraná
není nikdy požehnaná.

Krádež, ať se skrytě stane,
předce tajna nezůstane.

Chraňte se kdy komu kradmo něco bráti,
neb nechávat sobě to, co vaše není;
trest bolestný jistě jednou toho zchvátí,
cizí věc kdo béře jako za své jmění.

Vol si raděj hladem mřítí,
než komu co odciziti.

Každý zloděj v cestu
jistému jde trestu.

Zloděj má dlouhé prsty. — Příležitost dělá zloděje. — Zloději jsou i co kradou, i kdo jim pomocní radou. — Horší přijímač než zloděj. — Nebylo by zlodějů, kdyby nebylo přijímačů. — Loupiti není koupiti, a na konec vždy víc proděláš, než vyděláš. — Našel, nevrátil, jakoby uchvátil. — Kdes nepoložil, nebeř. — Kradené-li koupíš, svou kapsu oloupíš. — Kdo na cizím jezdí, brzo dojezdí. — Jak nabyt, tak pozbyt. — Statek nespravedlivý šířá i spravedlivý. — Nespravedlivé jmění, prach. — Zloděj krade ne k zisku, ale k svému nátisku. — Každá věc za svým panem křičí. — Kdo stojí o cizí, přichází o své. — Jeden nespravedlivý groš sto spravedlivých z kapsy vyhátní. — Statek cizí nedědí. — Zle statku nabytého nedočká třetí koleno. — Lstivá ruka k nouzi přivádí. — Lichva jako lest dělá ďáblu čest. — Nalichvené jmění požehnané není. — Kdo koupí, bude mít, kdo ukradne, bude bit. — Ač chytře se zloděj provine, předc ho zkáza nemine. — Dozralého zloděje dohoní kulhavý biřic. — Když zloděj dozrá, sám se na šibenici dá.

Příklady.

a) Příklady nespravedlnosti, zjištnosti a rozličných krádeží v písmě sv.

Jakub návodem matky své Rebeky podvedl Esaua, že tento za krmí z čočky prodal mu prvorozenství. I. *Mojž.* 25.

Lában oklamal Jakuba, dada mu za mzdu sedmiletou místo Ráchel starší dceru Liu za manželku, a když Jakub zbohatl, synové Lábanovi počali mu záviděti statku jeho. I. *Mojž.* 29.

Ráchel, když s Jakubem odcházela z domova, ukradla otci Lábanovi domovní modly. I. *Mojž.* 31, 30.

Synové Jakubovi bratra Josefa z nenávisti prodali. I. *Mojž.* 37.

Egyptčané utiskovali Israelity, jimžto těžké práce za malou mzdu ukládali. II. *Mojž.* 2.

Israelité vypůjčili si od Egyptčanů stříbrné a zlaté nádoby, jež při odchodu z Egypta s sebou vzali. II. *Mojž.* 11.

Sabejští učinili vpád na stáda Jobova, zajali všecko a služebníky mečem pobili. *Job* 1.

Achan po dobytí Jericha vzal něco z věci proklaté, pročež rozhněval se Hospodin na syny israelské, i byli od nepřátel poraženi. Josue pak rozkázal, aby Achan byl ukamenován. *Jos.* 7.

Synové Heli, Ofni a Finees, kteří dary brali a práva rušili, zahynuli v bitvě proti Filistínským. I. *Král.* 4.

Michas s hory Efraim vzal matce své tisíc a sto stříbrných, ježto jí pak navrátíl. Matka dala ze dvou set stříbrných udělati slitinu, modlu, kterouž synové Dan i s jakýmsi poběhlým levitou zase ukradli. *Kn. Soud.* 17. 18.

Achab přiosobil sobě vinici Nabothovu, ale zlý konec vzal i s manželkou Jezabel. Achab umřel v boji proti Syrským, šípem jsa poraněn a psi lízali krev jeho. — Jezabel ale po nějakém čase na to v zbouření s okna dolů svržena byla a psi sežrali ji. III. *Král.* 21.

Giezi, služebník Eliseův, vzav od Namana proti vůli pána svého dary, dvě hřivny stříbra a dvoje roucho, byl za to potrestán malomocenstvím. IV. *Král.* 5, 20.

Isaiáš píše o knížatech kněžských: „Knížata tvá jsou nevěrná, tovaryši zlodějů, všickni milují dary, následují odplat, sirotků nesoudí a pře vdovy nevchází k nim. Protož toto dí Hospodin: Aj, jáť se utěším nad těmi protivníky svými a vymstím se nad nepřátele svými.“ *Isai* 1, 23. 24.

Podobně prorok *Jeremiáš* vytýkal Židům: „Aj, vy kradete, zabíjíte, přísaháte křivě . . . Polepšete se“ . . . Ale židé pohrdali slovy jeho, proto trestáni byli zajetím v Babyloně. *Jer.* 1.

Vznešení a představení města Jerusalema za času Esdrášova lichvili, jichžto Nehemiáš napomínal. *Esdr.* 5, 7.

Svatokrádežníci byli: král *Joas* IV. *Král.*, *Baltazar* Dan. 5, král *Antioch* I. Mak. 1. *Lisimachus*, II. Mak. 4.

Sv. Jan Křt., káraje lid z všeliké nespravedlnosti, pravil k zástupům: „Plemeno ještěrčí, kdo vám ukázal, že byste utekli budoucího hněvu? Protož čiňte ovoce hodné pokání. Již zajisté sekera ku kořenu přiložena jest. Protož každý strom, jenž nenese ovoce dobrého, bude vyřazen a na oheň uvržen. *Luk.* 3, 7—9.

Pán Ježíš trestal Fariseův: „Běda vám, zákonníci a fariseové, pokrytci, kteří dáváte desátky z máty a z kopru a z kmínu a opustili jste, což těžšího jest v zákoně, soud, milosrdenství a víru. Tyto věci měli jste činiti a oněch neopouštěti.“ *Mat.* 23, 23. Také lid napomínal: „Hleďte a vystříhejte se všelikého lakomství; nebo žádný život nezáleží v hojnosti těch věcí, kterými vládne.“ *Luk.* 12, 15. Co prospěje člověku, by všecken svět získal, duše pak své škodu trpěl? *Mar.* 8, 36.

Aj, jeden přistoupiv k Pánu Ježíši, řekl jemu: Mistře, co do-

brého mám činiti, abych měl život věčný? Ale on řekl jemu: Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání...: Nezabiješ, nezczizoložíš, nepokradeš... *Mat.* 19, 16.

Také v mnohých podobenstvích Pán Ježíš všelikou nespravedlnost a zisťnost odsoudil, jako: O králi, kladoucím počet se služebníky. *Mat.* 18. O dvou služebnících, *Jan* 7. O bohatci náhle zemřelém. *Jan* 12. O věrném a nevěrném šafáři. *Mat.* 24. O vladaři nespravedlivém. *Jan* 16. O služebníku věrném i nevěrném. *Mat.* 24. O bohatci a Lazarovi. *Luk.* 16.

Také z apoštolů jeden, totiž *Jidáš*, byl zloděj, však zoufal a oběsil se.

Sv. Pařvel žehrá v listu svém k Titovi: „Nebo mnozí jsou také neposlušní, marnomluvní a svůdcové, zvláště kteří jsou z obřízky, již mají býti trestáni, kteříž celé domy podvracují, učíce, co nesluší, pro mrzký zisk.“ *Tit.* 1, 10.

Podvodu se dopustili *Ananiáš a Safira*, i zahynuli. „Co je zjevnějšího, jako že Ananiáš zahynul co vinník podvodu, ješto klamně očetnul z ceny pole svého, kteréž sám prodal, a část ceny, jakoby veškerou k nohous apoštolů složil? Volno mu ovšem bylo, kľaco v oběť nepřinéstí a tak by byl bezeštně jednal. Poněvadž se ale při tom podvodu dočinil, nedosáhl ovšem ovoce štědrosti, nýbrž klam svůj zplatil jest pokutou.“ Sv. *Ambrož*.

b) Jiné příklady ze života.

Velmi snadno člověk hříchu zvyká,
zloděj krádeže kdy s těží nechá.

Vypravuje se, že *sedlák jeden* jeda okolo šibenice, spatřil tu oběšeného zloděje, jenž se klátil. Skočiv tedy s vozu, přeřízl provaz i vzal oběšence, jenž znamení života dával, jsa útrpností jat, na vůz, i jel s ním domů, doufaje, že se u něho zotaví. Než oběšenec, kterýž na cestě přišel k sobě, skočil s vozu a poděkovav sedláku, že ho zachránil, šel dále. Zatím pak číhal, kde sedlák s koňma se zastaví: a vloudiv se do maštale, vzal oba koně svému vysvoboditeli a upláchl. Brzo se ale přišlo zloději na stopu i byl chycen a po druhé popraven. Tak zpravdila se slova písma sv.: „Kdo činí hřích, služebník jest hříchu.“

Jistý *čeledín* umínil si, že si musí statek koupit. Pracoval tedy bedlivě a všemožně šetřil. To ale všecko nestačilo na statek. Peníze staly se mu modlou, bohem, k nimžto všelikým způsobem nepoctivým si pomáhal. Sprvu ujímal koňům obroku, kterýž pro-

dával; potom pánu i peníze kradl. Však brzo se prozradil a místo statku byl ubytován v káznici.

Žhavý řetěz. Šimon byl hoch nepoctivý, ne lepší zloděje. Nekradl sice, když ale něco našel, nechal si to, byť i věděl nebo tušil, komu to náleží. Jedenkrát šel okolo kovárně. Tu před vraty ležel na zemi řetěz. Šimon nejprv se bedlivě rozhlížel, zdali se někdo dívá, a pak sáhl rychle po řetězi. Však najednou vykřikne Kovář, který tam řetěz byl položil, aby vychladl, slyše křik, vyskočí z dílny i praví: „Dobře se ti, kluku, stalo, že jsi sobě zlodějské prsty popálil! Aby se ti příště něco horšího nepříhodilo. pamatuj si slova tato:

Kdo je poctiv, kdo je práv: vždy se cizích věcí chrání
jako kovu, když je žhav, jenžto holé ruce zraní.

Cizí statek veliké břímě. Jistý *bohatec* připravil chudou vdovu o kus pole, aby si zahradu rozšířil. Když druhého dne po soudu dráč na poli tom se procházel, přišla vdova oloupená s pytlém. žádajíc s pláčem, by si z otcovského podílu tolik země směla vzít, co by se do toho pytle vešlo. Boháč odpovéděl s úsměškem: „Žádosti této pošetilé vám svoluji.“ Vdova naplnivši pytel zemí, pravila: „Mám ještě jednu prosbu. Buďte tak dobrý a pomozte mi pytel pozdvihnouti na bedra.“ Boháč, nejsa práci uvyklý, dlouho odpíral; konečně předce se slitoval. Chtěje pak zdvihati pytel, zvolal: „Není možná; pytel je příliš těžký.“ Načež vdova pravila s důtklivostí: „Ješto vám je pytel země tak velice těžký, jak teprva celé pole, které by v tisíc pytlů se nevešlo, vás bude tížiti na věky!“ Bohatý dráč se této řeči vdoviny ulekl a pole jí navrátil. „Nahlížím již,“ pravil, „že

Cizí statek břímě jesti,
jež bych musil věčně nésti.

Letopisové tvrdí o králi anglickém *Jindřichu VIII.*, že mimo jiné ukrutnosti přes tisíc kostelův a klášterů zloupil a zkazil, tak že by desítina toho k vyživení celého dvora královského byla postačila. Než sotva čtyry léta uplynuly, všecko to nespravedlivě nabyté bohatství právě jako písek větrem bylo rozprašeno a král, jenž k tomu poddané nesnesitelnými daněmi utiskoval, stal se opět nuzným. Umíraje, úzkostlivě vzdychal: „Všecko jsme ztratili!“ Tím mínil nejen zemské, ale i nebeské poklady.

Isuranus, syn hraběte flanderského Luderika, koupil od chudé sadařky košík ovoce, jež ale nezaplatil. — Zatím pak nešťastné té matce zemřely tři děti hladem. Pro tutu nepravost dal otec syna svého stíti, aby ukázal, že utiskování chudých jest ohavná nepravost.

Šlechta prodlužená. Za časů, když *Sixt V.* dosedl na stolec papežský, měla římská šlechta v obyčeji kupovati všecko na úvěr, aniž se o to starali, kdy budou moci zaplatiti; a když se lidé sháněli po platu, jen potupou a urážkami je odbývali. Jeden obchodník přišel postěsknout si papeži; vypravoval, že od jistého šlechtice, kterýž mu znamenitou sumu peněz je dlužen, nemůže nic dostati; povždy že odbývá ho slovy: Šlechta platí podle libosti. Papeže taková nespravedlnost velmi kormoutila; zavolal si tedy šlechtice, a když tento k dluhu se přiznal, dal jej zavřítí, dokudž by nezaplatil svému věřiteli. Pak svolav všecky obchodníky, dluhy římských šlechticů jim vyplatil i stal se tak jejich věřitelem. Šlechtici, kteří byli nyní v úzkých, opravdu se snažili, aby dluhy své zapravili sv. otci, jehož spravedlnost a přísnost dobře znali. Sluší znamenati, že za času papeže Sixta V. panovala v Římě i u soudů vzorná spravedlnost, tak že bylo v obyčeji říkati: „Pamatuj, že Sixt ještě je na živě!“ —

Zahanbený lesní škůdce. Jistý chudý domkář často lesních krádeží se dopouštěl, z čehož když byl od své vrchnosti kárán, vylouval se, že to nepokládá za žádný hřích, ješto Bůh pro každého dříví v lese růsti nechává; a když opět spáchav krádež byl pokutován, velmi žehral a nadával. Stalo se za nedlouho, že v zahradě své chytil dva chlapce, kteří mu košík jablek otrhali; protož je neprodleně k vrchnostenskému soudu dovedl. Soudce, vyslechnuv domkáře, pravil, že to za žádný přestupek nemá, ješto Bůh pro všecky lidi ovoce růsti nechává; čím se žalobník ovšem nedal odbyti, ale stál na tom, aby chlapci byli přísně pokutováni. Soudce potrestal malé provinilce, jak toho zasloužili; připomenul ale žalobníkovi nedávnou jeho výpověď s tím doložením: „Co nechcete, aby vám jiní lidé činili, i vy nečiňte jim!“

Nespravedlivé jmění Bůh nepřijímá za oběť. — *Ermoald*, vzácný muž za času Chilpericha, krále francouzského, kterýž byl na smrt nemocen, poslal 40 kusů dukátů opatu Lannomarovi, jehož žádal, aby je rozdělil mezi chudé, aby se modlili za jeho uzdravení. Lannomar znaje Ermoalda, že nebyval vždy dosti poctivý, zdráhal se peníze přijmouti; ale na mnohé prosby poslovy vzav peníze, šel do své kaple, kde vroucně se modle, jeden peníz po druhém potězkával. Konečně podržev jediný, ostatních 39 dukátů vrátil, řka poslovi: „Rci svému veliteli, peníze tyto že jsou nespravedlivě dobytý a proto že nejsou Bohu příjemny. Ať pán cizí statek navrátí a s Bohem se smíří; neboť umře a nebude živ.“

A slova sv. opata se vyplnila. — „Toho, kterýž obětuje ze statku nespravedlivě nabytého, ješt oběť poškrvněná. Darů nepravých neschvaluje nejvyšší, aniž vzhlédá na oběti nepravých. — Kdož obětuje oběť ze statků chudého, jest jako ten, kterýž zabíjí syna před obličejem otce jeho.“ *Sir.* 34, 21—24.

Jak nabyto, tak pozbyto. Kalif *Hešan* byl velmi lakotný a své jmění množil způsobem nespravedlivým. Když byl zemřel, našlo se po něm sedm set beden naplněných zlatem. V chlívech jeho stálo 4000 koní. Mimo to měl takovou zásobu skvostného šatstva, že to 600 velbloudů mělo co odnášeti. Několik dní před svou smrtí upadl do mdlob; i domnívali se, že umřel; proto hned běželi poslové s radostnou zvěstí k *Validovi*, bratrovci jeho, kterýž měl po něm následovati. Valid poslal na rychlo své důvěrníky, aby přijali poklady strýcovy. — Mimo nadání procitl Hešan z mdloby a nevěda, co se přihodilo, poslal do Damašku pro částku peněz, jižto chtěl někomu odkázati; však strážcové pokladů nevydali kalifu umírajícímu ani halíře. Slyše to Hešan, zvolal: „Tedy jsem byl po celý život jen pokladníkem Validovým?“ — Ta byla slední slova jeho, nebo v několika okamžicích vypustil ducha. — Sotva že skončil, odešli všickni služební k novému kalifovi a palác Hešanův byl dočista vydrancován, tak že nezbylo ani prostěradla, v kteréž by mrtvolu zabalili. — Tak zemřel Hešan, nejbohatší mocnář, chudší než nejbídnější moslem v celé říši. — Po spořilu nastoupil hýřil, po stýsku výskal! — Valid nahromaděné statky svého strýce brzo promarnil.

Dům proklatý. Od dávných časů panovalo v domě jistého měšťana v N. samé neštěstí. Otec mnoho peněz zdědil a při vši hospodárnosti manželky jeho brzo nebylo ani halíře, nýbrž měl ještě dluhy. Po smrti otcově přejal dědictví i s dluhy syn, kterýž oženiv se, dostal velmi hodnou a bohatou ženu. Než všecko věno neštěstí brzo pohltilo. Manželé dnem a nocí se lopotili, předce však hloub a hloub upadali v dluhy; konečně neměli ani vezdejšího chleba. Hospodář, uvažuje tu příčiny své bídy, pravil k sobě: „Můj otec často říkával, že děd náš byl velmi bohaprázdný a lakotný muž, kterýž dům tento v kletbě vystavěl, pročez na něm nespočívá boží požehnání. Nechci tu déle přebývati!“ — I začal stavěti na jiném místě a když vystavěl skrovný domek, starý dům zbořil, dříví pak na uhlí spálil a prodal. Když se mu lidé posmívali, pravil: „Chatrč tato nemá již žádného činiti nešťastna!“ Jen měl starost, co učiní s penězi za uhlí; však obchodník, jemuž byl uhlí prodal,

přišel v úpadek a tak i těch starostí byl prost. „Dobře,“ pravil, „že ďas cizí statek zcela si vzal!“ — Bydle pak v novém malém domku, cokoli počal, měl štěstí a požehnání, tak že v několika letech splatil všecky dluhy své, ano v stáří svém i zbohatl a s dětmi dožil mnohých radostí.

Chraň se nespravedlností, jichžto kletba následuje;

Bůh za otců nepravosti syny, vnuky pokutuje.

„*Lichvy* a nádavku nebudete bráti,“ dí Hospodin u *Ezech.* proroka (18, 17.). A u sv. *Lukáše* (6, 35.) Pán praví: „Půjčujte, ničeho se za to nenadějte.“ Vždycky i u *pohanů* platilo to za zločin převelmi těžký a ohavný. Odtud ona průpověď pochází: „Což jest lichvářiti? co člověka zavražditi!“

Sněm Lateránský za papeže Alexandra III. ustanovil o lichvářích: „Poněvadž na mnohých místech lichvářství v obyčej vešlo, a mnozí jiných prací zanedbávajíce, lichvou se, jakoby to dovoleno bylo, obírají a nic na to nedbají, kterak je Písmo obojího zákona odsuzuje: tudíž ustanovujeme, aby zjevní lichváři nebyli ani k přijímání oltářní svátosti připuštěni, ani po křesťansku pohřbeni, v tom-li hříchu byli zemřeli.“

Sv. *Bernard* vypravuje následující příběh: „Ve vlašském městě Arimině bydlel *veliký boháč*, který v čas nesmírné drahoty obilí prodávati nechtěl, dokud žito ceny 40 zlatých míti nebude. A hle, dva bohatí kupci přistáli ku břehu, kteří obilí za 3½ zlatého prodávali. Což uslyšev lakomec, jako smyslů zbavený běhal a křičel: „Ach běda, za půl čtvrtá zlatého!“ až nemocí a hnedle na to smrtí nešťastnou zachvácen byl.

Jednoho roku, vypravuje sv. *Jan Zlatouústý*, bylo v celé krajině tak veliké sucho, že se zdálo, jakoby nebe zavříno bylo; poněvadž za dlouhý čas ani krůpěje deště nevydalo. To způsobilo u všech obyvatelů veliký zármutek; nebo všickni obávali se drahoty a hladu. I modlili se co nejvroucněji k Bohu, aby se nad nimi smiloval a žádoucího deště jim popřál; a Bůh vyslyšel poníženou prosbu lidu svého. Brzy spadl úrodný dešť s nebe. Což když se stalo, radovali se všickni a vzdávali Bohu veřejně společné díky. Jenom *boháč jeden*, netoliko nebyl vesel, ale ku podivu smuten a jako mrtev. Poněvadž příčina zármutku jeho nebyla známa, tázali se ho lidé, pročby tak příliš smuten byl? „Ach, kterak nemám být smutný,“ řekl jim, „deset tisíc měr obilí shromáždil jsem, maje naději, že přijde drahota a hlad. Co budu nyní s takovým množstvím obilí činiti?“

Lichva překažená. Když kníže *Albert* nastoupil vládu Nizozemska, zastal v zemi mnoho lichvářů, kteří na veliké úroky peníze půjčovali. Mnohé žaloby dostaly se k jeho uším i rmoutil se, že chudí byli tak velice utiskováni. Předsevzal si pak, že to musí zameziti, vznesl tu důležitost na radu svou. Mnozí knížeti úmysl jeho zrazovali, pravíce, že tito lichváři státu veliké sumy platí; však *Albert* odpověděl: „Vůle má jest, aby se hledělo k tomu, co jest spravedlivo, ne pak co by mně bylo prospěšno.“ — Týž kníže pán říkával: „Volil bych, aby poddaní mojí spíše mne se odřekli, než aby v nejmenším vzdálili se práva a spravedlnosti.“

Trest za lichvu. V jednom roce, když cena obilí vystupovala i hlad mezi chudobným lidem se rozmáhal, pospíchal *Dvořák* s obilím na trh, aby za vysokou cenu ho prodal. Nejsa s cenou podávanou spokojen, odbýval kupující ústěpnými slovy, nechtě o prodeji ani slyšeti. Když jej sousedé kárali, vypustil z úst hrozná slova: „Kdyby sám Bůh s nebe sstoupil a nedal mi žádané ceny, ani zrnka mu nedám!“ Všickni se hrozili bezbožné řeči jeho. Sotva uplynula hodina, povstal na jasném nebi mrak, jakého již kolik měsíců nevidáno; v okamžení zarachotil hrom, jediný blesk šlehnul s nebe na zem a bouře pomínula bez toužebně očekávaného deště. Z nenadání rachotily stříkačky městem a povstal hrozný pokřik, že hoří! Brzy přiletěl čeledín do trhu, křiče na *Dvořáka*: „Pane, pospěšte rychle domů; do dvorství vašeho udeřil hrom.“ „Blázne,“ odpověděl hněvivě *Dvořák*, „kdo má čtyry hromosvody na stavení svém, nemusí bouře se báti.“ Sotva však domluvil, přiběhl druhý posel volaje: „Pane, nelekejte se, celé vaše dvorství stojí v plameni.“ „Snadno se dvorství uhasí,“ odpověděl *Dvořák*; „vždyť mám doma čeleď, které jsem dal pravidla, jak se v takové případnosti chovati má.“ Když ale posel za poslem přicházel, vydal se *Dvořák* rychle na cestu, a s kopce za městem spatřil tu hrůzu. Plamenné moře vlnilo se nade dvorstvem jeho. Dům, chlévy, stodoly i sýpky všecko již popelem lehlo. V ustrnutí odhodil kabát, v kterém velkou sumu peněz měl, a ten v okamžení uváznul v zlodějských rukou a nebyl k nalezení více. Přiběhna k svému dvorství, našel jen doutnající popeliště. Dobytek jeho ležel spálený na blízku a poděšená, pomatená čeleď obcházela dvorství; nebo žádný nemohl bez nebezpečnosti přiblížiti se k ohni. Všecko obilí spáleno bylo, až na poslední zrnko. Bůh je vzal a sice — bez platu. Nalichvářené zlato a stříbro leželo v popeli rozpuštěné. Lidé, co slyšeli rouhavá slova jeho, šeptali druh druhu: „To jest patrný trest boží!“

Každý si vezmi naučení z pravdivé události této a zvláště lichváři by si je dobře pamatovati měli.

Poklady nehynou. Jednoho roku za dávných časů v naší vlasti mnoho přšlo, tak že otcové naši nemohli orati pole, ani osívati, i co bylo vzešlo, hned v květu zaniklo. Protož byla neúroda i stala se veliká drahota, z čehož se rozmohl hlad po celé zemi. Nebylo obilí, nebylo tedy chleba; lidé jedli kořínky a trávy i všeliký hmyz. Z toho pak rozličné nemoci povstaly; i padali lidé jako mouchy a náhle zemírali, a naše už tehdy lidnatá vlast byla by snad docela spustla, kdyby z jiných krajin slovanských: z Polska a z Uher, nebyli do Čech obilí přiváželi. Ovšem se obilí prodávalo za drahou cenu, již lichváři ještě zvyšovali, tak že mnohému ani chatrč nestačila, aby si koreček obilí koupil. Proto hořkovali chudí, kteří, jak obyčejně, nejvíce dítkami byli obdařeni. — Tehdá žil ve východních krajinách vlasti naší bohatý statkář nebo lech, jak se u nás pánové nazývali, dokud nebylo rytířů, baronů, hrabat a knížat po cizím obyčeji. — *Daroslav*, tak se totiž lech jmenoval, měl srdce, jež nebylo z kamene; dokavad měl obilí, neschovával je pro sebe, nýbrž mezi chudé rozdával; když sýpka byla prázdná, chudým uděloval peněz; a když těch více nebylo, vzal poklady od svých předků zděděné a vyměnil je za obilí, jímžto chudé poděloval. Než i studna sebe hlubší se vyprázdnil: obilí, peníze, poklady byly ztráveny; proto naposled i statek svůj prodal, za nějž obilí a jiných potřeb opatřil pro chudé, kteří z daleka široka za ním přicházeli. Sám pak jen chatrč si vystavěl, v které se svou rodinou skrovně, ale v spokojenosti dlouho ještě byl živ. Chudí si ho velice vážili a nad míru jej milovali; než boháči někteří posmívající se, bláznů mu spílali; zvláště pak Držislav a Zeměmysl, přátelé jeho, horšili se, že takovým způsobem poklady a statky svých předků promarnil. On však říkával: „Otcové naši shromáždili statky časné, pomíjitelné; já pak jimi poklady nebeské, věčné dobývám. — Statky předkův ležely bez užitku, mé pak hojné ovoce přinášejí; oni dobývali kov mrtvý, já pak živá srdce lidská; oni jen o tělo se starali, já pak více o duši pečuju: však nemnozí chápají výrok Kristův: „Milosrdenství chci a ne oběti!“ *Mat. 9, 13.*

O náhradě.

Dodatek k první části A. sedmého přikázání.

Odcizené věci, jak svrchu pověděno, jest nevyhnutelně třeba navrátit a škodu nahradit, nebo, jak dí sv. *Augustin*, „neodpustí se

hřích, dokud se nenavráti věc odcizená — a škoda učiněná se nenapraví.“

1. Pravidla obecná. Namítají se tu otázky důležité: kdo? co? komu? a kdy se má nahraditi? —

a) Kdo? Náhradu činiti má ten, kdo statek odcizil neb škodu učinil. Nemůže-li vinník, musí nahraditi účastník.

b) Co? Ne toliko odňatou věc neb cenu či hodnotu její, nýbrž i škodu a také užitek, jaký ušel z toho majiteli. — Když se komu mimo vědění a vůli cizích statků dostalo, má, jak medle o tom vědomosti nabyl, vydati vše, co mu zbývá zboží cizího, ano i to, oč učiněn jest bohatším, povinen jest nahraditi.

c) Komu? Vlastníku, a není-li ho na živě, tedy jeho dědicům. Je-li vlastník neznámý, nebo není-li možná dědice vypátrati, má se dáti náhrada chudým, neb ústavům zbožným a dobročinným.

d) Kdy? Bez odkladu nebo co nejdříve možná, ovšem při péči o to svědomité. Nelze-li nahraditi pojednou, má se učinit alespoň po částech a poznenáhla.

e) Náhrada přestává, když vůbec nahraditi nemožno anebo když vlastník toho nežádá. Nemůže-li vinník nahradit, má dle okolnosti toho, komu ukřivdil, prosit za odpuštění.

2. Zvláštní některé spůsoby náhrady:

Učinil-li někdo na poli, na vinici, na lukách, na zahradě nebo v lese nějakou škodu, bude-li chtít odpuštění hřichu svého dojít, musí všecku škodu bližnímu učiněnou nahradit. Má-li ještě věc ukradenou, musí tuže navrátit; nemá-li ji více, musí dát jinou v téže povaze, nebo penězi ji nahradit.

Kdo podvod v míře a váze provozoval, — jako jsou řezníci, kupci, hospodští. . . musí všecko, v čem byl koho oklamal, navrátit. Poněvadž ale nesnadno, ba nemožno jest, aby zvěděl o všech lidech, jimž byl ukřivdil, tedy má náhradu učiniti v téže ceně, jak se sám vinným býti uznává, na dobré skutky.

Kdo peníze si vydlužil, má je v ustanovené lhůtě s patřičnými úroky vrátit, jinou pak věc vypůjčenou má dobře zachovalou nazpět dáti.

Kdo nějakou věc nalezne, jest povinen ji navrátit a sice tomu, kdo ji byl ztratil. Neví-li, komu patří, má ji dát veřejně oznámit. Kdyby se k ní ale nikdo nepřihlásil, má se věc ta zpeněžiti a ztržené peníze mají se buď na almužny nebo na ozdobu chrámu vynaložiti. Stalo-li se při koupi nebo při prodeji, že kdo omylem za koupenou věc nedal tolik, zač byla smluvena, aneb při-

jal-li více, nežli zač byla prodána, což by mu později na paměť přišlo, nesmí toho podržeti, ale co nejdříve má to navrátit.

Kdyby někdo rolníku požal, potrhal nebo spásl nezralé obilí, tedy není na tom dosti, aby vynahradil jen to zelené obilí, které by jen dobytku za potravu sloužiti mohlo; ale musí také vynahraditi škodu, která odtud pošla, totiž zrní, které by bylo vyrostlo, kdyby bylo nedotknuto zůstalo. — Na týž způsob se má ve všech podobných pádech škoda nahražovati.

A by lichvář odpuštění svého hříchu došel, musí vše, co lichvou získal, navrátit čili nahradit a sice, zná-li člověka, jehož utiskl, má jemu náhradu učinit, nezná-li ale lidí, jichžto byl odíral, musí to vynaložiti na dobré skutky, obzvláště na almužny chudým, poněvadž lidé, kterých utiskoval, byli větším dílem chudobní.

Kdyby nebylo toho, jenž se jakýmkoli způsobem proti sedmému přikázání prohřešil, na živě, zanechal by ale nespravedlivě nabyté jmění svým potomkům, povinni jsou dědicové nejen cizí statek navrátit, nýbrž všecku způsobenou škodu nahradit. Kdyby toho neučinili, stali by se účastnými krádeže, již se byl otec jejich dopustil, když jim statek nespravedlivým způsobem nashromáždil.

Slova písma sv. čili zákony boží o náhradě.

Kdoby ukradl člověka a prodal ho, přesvědčen jsa o vině, smrtí ať umře. II. *Mojš.* 21, 16. Jestliže zloděj vylamuje dům neb podkopáváje, byl by zastížen a jsa raněn, umřel by: ten, kdo jej ranil, nebude vinen krví. II. *Mojš.* 22, 2. Člověk, který by zhřešil, a potupě Hospodina, zapřel by bližnímu věc k schování danou, aneb mocí něco by vydřel, aneb křivdu učinil, buď že by ztracenou věc našel, a zapíraje, na to falešně by přísáhal a cokoli by jiného učinil: jsa přesvědčen o vině, navrátí všecko. III. *Mojš.* 6, 24. Jestli v základu od bližního svého vezmeš roucho, před západem slunce zase mu je navrátíš. III. *Mojš.* 22, 26. Půjč bližnímu svému v čas potřeby, a navrať zase bližnímu časem svým. *Sir.* 29, 2. Ukradl-li by někdo vola neb ovci a zabil by je anebo prodal: pět volů za jednoho vola navrátí a čtyry ovce za jednu ovci. — Neměl-li by zloděj, co by navrátit za krádež, sám prodán bude. — Jestliže nalezeno bude u něho, co ukradl, živé, buď vůl neb osel neb ovce, dvojnásobně navrátí. — Učinil-li by kdo škodu na poli neb na vinici, a pustil by hovado, aby spáslo cizí: cožkoli nejlepšího bude míti na poli svém neb na vinici, za škodu, jakž by se

uvážila, nahradí. — Jestli že by vyjda oheň, našel trní a zachvátil by stohy obilí aneb stojící osení na poli, nahradí škodu ten, kdo by oheň zapálil. — Jestliže by kdo poručil příteli peníze neb nádobu k ostříhání, a tomu, kdo přijal, byly by ukradeny; jestliže by nalezen byl zloděj, dvojnásobně navrátí. Pakli by zjeven nebyl zloděj, pán domu přísáhne, že nevztáhnul ruky své k věci bližního svého. — Učinil-li by lest jak na volu, na oslu, na ovci, tak i na rouchu a cožkoli škodu přinéstí může, před soudce pře obou přijde a usoudí-li oni toho, dvojnásobně navrátí bližnímu svému. — Poručí-li kdo bližnímu svému osla, vola, ovci a všeliké hovado k ostříhání a umřelo by nebo zemdlelo nebo od nepřátel zajato bylo a žádný by toho neviděl, přísaha bude prostředkovati, že nevztáhl ruky své k věci bližního svého; i přijme Pán přísahu a onen nebude nucen k navrácení. Pakli by krádeží bylo vzato, nahradí škodu pánu. Pakli by udáveno bylo od zvěře, ať vznese na něho, co jest udáveného, a nebude platiti. — Kdoby od bližního svého něco z těch věcí vypůjčil a bylo by zemdlelo nebo umřelo v nepřítomnosti pána, navrátiti přinucen bude. Pakli by však přítomen byl pán, nevrátí, zvláště jestliže přišlo najaté za mzdu díla svého. II. *Mojž.* 22, 3—15. — Jestliže by kdo otevřel cisternu, aneb vykopal a nepřikryl by ji, a upadl vůl nebo osel do ní: dá pán cisterny cenu hovad, co pak jest umrtveného, jeho bude. — Jestliže by vůl cizí vola něčího ranil a ten umřel by, prodají vola živého a rozdělí peníze, maso pak mezi sebou rozdělí. Pakli věděl, že vůl trkavý byl od včerejška a před včerejškem a neostříhal ho pán jeho: dá vola za vola a zabitého vezme. II. *Mojž.* 21, 33—36. Kdožby zabil hovado, navrátí jiné. III. *Mojž.* 24, 18. Muž neb žena, kdyby učinili ze všech hříchů, kteréž se přihází lidem, vyznají hřích svůj (krádež) a navrátí sumu hlavní a nad to pátý díl tomu, proti komu zhřešili. IV. *Mojž.* 5, 7. Mnozí sobě za věc nalezenou pokládali půjčku, a nesnáz učinili těm, kteří jim pomohli. *Sir.* 29, 4. Navrátil-li by základ bezbožný a vrátil by loupež a chodil by v přikázáních života a aniž by co činil nespravedlivého, životem živ bude a neumře. *Ezech.* 33, 15.

Výroky svatých: „Dávejte všem, co jste povinni,“ praví sv. Pavel. (*Řím.* 13. 7.) Cizí majetek, a není-li ho více, jeho cena, musí majetníkovi nahrazena býti, a jestli že tento již zemřel, musí se náhrada dědicům státi. Kdyby však nebylo lze dopídití se majetníka, aneb kdyby žádných nebyl zůstavil dědiců, musí cena věci mezi chudé býti rozdělena, anebo se musí na mše sv. dáti za duši ma-

jetníkovu. Sv. *Liguori*. „Kdo kradl, již nekraď, ale raději pracuj, děláje rukama svýma, což dobrého jest, aby měl z čeho udělati nouzi trpícímu.“ (*Ef.* 4, 28.) Křesťanu tedy netoliko se přikazuje, nebrati cizího, nýbrž i prací svou přispívati nouzi trpícímu, aby dobrým skutkům jsa oddán, navrátil co prvé odcizil, a ostatně aby sobě skládal pro budoucnost poklady. Neboť kdo krásti ustává, může dosíci odpuštění, nikoliv oslavení. Coť to medle velikého, aneb jaká to zásluha, cizího jmění se nedotýkati? Zásluhou teprv se stává, když kdo z vlastního udílí nuzným. Sv. *Ambrož*. I ten se dopouští krádeže, kdo náhodou najde, co jinému náleží, a majetníkovi toho nevrátí, ačkoli ho zná, aneb pranic o to nedbá, aby majetníka vynašel. Věci nalezené třeba tak dlouho schovávat, jak dlouho je naděje, že se majetník vynajde. Sv. *Liguori*. Třeba také cizí statek i hned navrátiti. Někteří sice chtějí nahraditi, avšak řkou: Až má hodinka se přiblíží, pak o tom zajisté promluvím. Kterak? teprv chceš cizí věc navrátiti, když ti nelze jí déle užívati? Kdo náhradou, již učiniti může, delší čas odkládá, smrtelného dopouští se hříchu, byť i nahraditi úmysl měl. Sv. *Liguori*. Než namítá kdos: Já nemohu ničeho navrátiti. Kdo v skutku ničeho nahraditi nemůže, ješto se svou rodinou sotva má pro příští den od čeho živu býti, ten a taký není k náhradě zavázán. Postučuje, má-li jenom vůli nahraditi, jak brzo a jak mnoho by mohl; neboť nemůže-li kdo všecko navrátiti, jest přece povinen alespoň tolik nahraditi, co může. „Než, vše navrátiti nebudu nikdy v stavu!“ Na tom nezáleží. Dosti jest, činíš-li prozatím co můžeš. *Týž*. Lépe jest své jmění a zboží ztenčiti, než spasení duše ztratiti. Sv. *Jarolím*. Nad krádež není hříchu nebezpečnějšího, neboť ve všech jiných hříších může člověk rozhřešení dosíci, když jich želí a lituje; při tomto hříchu ale musí dosti učiniti; nebo zloděj, moha nahraditi a nečině toho, nemůže nikterak prominutí dojíti, byť i všecky možné kající skutky chtěl vykonati. Sv. *Alfons Lig.*

Příklady biblické.

Arciotec *Jakob*, když synové jeho přivezli z Egypta obilí, a našli v pytlích peníze, ješto byli v Egyptě za obilí odevzdali, nařídil synům svým, posílaje jich podruhé do Egypta, aby vzali nalezené peníze s sebou a navrátili je, že se to snad omylem stalo.

Když byl *Tobiáš* při pochovávání mrtvých zrak ztratil a potom prací rukou svých zaměstnávat se nemohl, chodívala Anna, manželka jeho, tkát plátna a mzdu, kterou rukama svýma vydělala,

přinášela domů. I přihodilo se, že jednoho dne obdrževši za mzdu kozelce, přinesla ho domů. Když ho byl Tobiáš uslyšel bečeti, řekl: „Hleďtež, ať není kradený; navraťtež jej pánům jeho, neboť nesluší nám ani jísti, ani u sebe přechovávatí něčeho kradeného.“ *Tob. 2, 19.*

Že náhrada vyjednává u Boha odpuštění, dokazuje *Zacheus*, kterýž byl za času Ježíše Krista celným; a poněvadž při vybírání cla velikou příležitost měl, nepravým způsobem sobě statek shrumážditi, tedy jednoho dne, když Pán Ježíš přišel do příbytku jeho, pohnut v srdci svém, umínil sobě, že všecken, nepravým způsobem nashromážděný, statek navrátí a mimo to že chce hojně almužny udíleti; nebo řekl Pánu: „Aj, polovici statku svého, Pane, dám chudým; a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtvernásob.“ — Dí jemu Ježíš: „Dnes stalo se spasení domu tomuto.“ *Luk. 19, 8. 9.*

Sv. *Pavel* přimlouvá se za poběhlého, však kajícího služebníka *Onesima* u *Filemona* a slibuje za něho náhradu, an mu píše: „Jestli že ti služebník ublížil v něčem, aneb jestli ti co dlužen, mně to přičti: já, Pavel, psal jsem svou rukou, já zaplatím, ať nedím tobě, žeť i ty sám sebe jsi mi dlužen.“ *Fil. 18, 19.*

Jiné příklady.

František I., král francouzský, vypůjčil si od bohatého kupce z Florencie sto tisíc dukátů, za něž chtěl v Lionu k oslavě jména svého vystavěti chudobinec. Když byla stavba hotova, povolal král mnoho znatelů a přátel, aby jejich mínění slyšel. Mezi jinými přišel také slovutný umělec *Mikuláš Salterell*, Florenčan, kterýž jsa tázán, zdali se tu ještě čeho nedostává, odpověděl: „Líbí se mi všecko, až na jedno.“ „A co by to bylo?“ ptal se král. „Zdá se mi budova býti příliš malá,“ odtuší *Salterell*. „Co myslíte,“ praví král, „vždyť je celé stavení velmi rozsáhlé.“ „Ovšem, Sire,“ odvětí umělec, „jest to budova velikánská; a předce, kdyby sem měli přijíti všickni vaši poddaní, kteří za vašeho panování byli oloupeni a ožebračeni, celé ohromné to stavení pro ně nepostačí!“

Sv. *opat Gelasius* měl krásný opis písma svatého. Kniha tato měla velikou cenu; nebo tehdáž bylo ještě málo kněh a z té příčiny bývaly vzácné a drahé. Jedenkráte přišel cizinec do kláštera k sv. *Gelasiovi*. Spatřiv tu bibli, dychtil po ní, vlastně po penězích, poněvadž ji mohl draze prodati. Vzav tedy kradmo knihu, odešel. Sv. *opat* hned to spozoroval; však stavěl se, jakoby neviděl. Nešlechtník chvátal do města, aby knihu prodal. Nalezl brzo kupce

jenž ale pocestného muže žádal, aby mu knihu svěřil, ažby se poradil s dobrým přítelem, zdažby ji za tak velikou cenu koupiti mohl. Takto smluvili se a kupec bez meškání chvátal k opatu Gelasiovi, s nímž se o ceně poraditi chtěl. Opat poznal svou bibli; však nezmíniv se o tom, radil, aby ji za požádanou cenu koupil. Když druhého dne přišel cizinec pro peníze, pravil kupec: „Jelikož vysoce učený a moudrý opat Gelas uznal, že kniha za tu cenu stojí, tedy chci ji vyplatiti.“ Což uslyšev cizinec, zhrozil se nemálo, a pohnut takovou vysokomylností sv. muže, pravil, že nelze mu knihy více prodati; nýbrž šel a navrátil ji sv. opatovi; prolévaje slzy, padl a prosil za odpuštění. Sv. opat přesvědčen o jeho kajicnosti, mile mu odpustil, anž přijal ho do klášteřa.

Blahoslavený Poncius z Barasse, který žil v století dvanáctém, býval v mladosti své velmi rozpustilý, tak že sobě ani Boha, ani lidí nevážil, ale činil všecko, k čemu ho náruživosti jeho pobádaly. Největší pak hřích jeho byl, že utiskoval bližní své a o jmění je připravoval. Mnohým odnímal statků lstí a podvodem, ba mnohým i násilím. Z nenadání ale pohnul Bůh srdce jeho, tak že rozvažuje nespravedlnosti a hříchy své, hořce zplakal, a učinil silné předsevzetí, že chce života svého polepšiti. I uložil prodati statek svůj a rozdati peníze chudým. Však napadlo mu, že by almužna jeho nemohla býti Bohu příjemná, kdyby prvé nenavrátíl statku a zboží cizího těm, jimž ho nespravedlivě odejmul. I dal hned po všech okolních místech a ve všech chrámech Páně ohlásiti, aby všickni, kterýmž Poncius z Barasse něco dlužen jest, anebo kterýmžkoli křivdu učinil, shromáždili se v prvních třech dnech posledního týhodne před velikou nocí v domě jeho, kdežto každému, což jeho jest, navraceno bude. — I sešli se mnozí a on vrátil každému všecko, což mu náleželo. A potom teprv rozdával almužny z toho, což pozůstalo.

Sv. Konrád z Placencie, bohatý šlechtic, dlouhý čas sloužil světu a rozkošem jeho; zvláště pak lovením zvěře se bavíval, čím mnohé dni byl ztrávil. Pozoruje na honech, že se zvěř nejvíce držívá v chrasti a křoví, aby neměla úkrytu, usnesl se na tom, že všecky křoviny podpálí. Sotva že založil oheň, povstal vítr, a plamen pořád dál a dále šířil, ačkoliv se honci všemožně přičiňovali, aby oheň uhasili. V krátce stál celý les v plameni a dočista shořel. Jistý pocestný, jehož lidé viděli v lese, byl považován za žháře a jat. Při vyšetřování jsa trýzněn, přiznal se k činu i ač nevinen, byl k smrti odsouzen. Slyše to Konrád, sám původce ne-

šťěstí, že má nevinný muž býti popraven, hned běžel k soudu, kde vyjevil, že on sám svou neprozřetelností byl příčinou ohně; i že je hotov, učiněnou škodu nahraditi. Prodal tedy veškeren statek svůj, tak že přišel zcela na mizinu. Potom světa se odřekna, vstoupil do řádu sv. Františka i svatě žil a umřel.

Sv. *Ignác* dopustil se za své mladosti poklesku, jakých i mnozí jiní mladíci se dopouštěvají, aniž si toho hrubě všímajíce. Jednou totiž natrhal si ještě s jinými spoludruhy v cizí zahradě trochu ovoce; a co ještě více pobloudili, bylo to, že člověk nevinný místo nich upadl v podezření a byl trestán. Když se potom Ignác byl obrátil, velice mu chyba ta na srdci ležela a proto umínil si, že své rodiště navštíví, aby, možno-li, dobrý tam příklad dal, kde se tak špatného skutku dopustil. Jak si předsevzal, tak učinil. Přišel do svého města, hlásal v kostelích slovo boží jak dětem tak i dospělým. Poněvadž se ale množství lidu scházelo, že se do chrámu Páně směstnati nemohli, byl přinucen kázati pod širým nebem, kde lid i na stromy vstupoval, aby kázání svatého muže poslechl. Kazatel Ignác hned při svém prvním kázání poznal mezi shromážděným množstvím onoho člověka, kterýž pro jeho poklesek v mladosti tak těžce byl trestán. Beze všeho rozpaku jal se vypravovati tehdejší krádež v zahradě, vyznal veřejně svou vinu a nevinnost člověka, kterýž byl místo něho potrestán. Hned po kázání vyhledav jej, dal mu dva dědičné statky své za náhradu křivdy, jižto byl tehdáž zaň utrpěl. Tak veliká náhrada překvapila velice muže; neboť již dávno byl zapomněl na trest pokusný. — Mimo to založil také sv. Ignác v otčině své ústav pro mládež a dával dobrý příklad všem zvláštní pobožností.

Paschal, sv. *pasáček*, nenáviděl klení, lhání, hněv a netrpělivost, což u pasáků velmi v obyčeji bývá. Nad jiné hříchy protivil se mu podvod a všeliká nespravedlnost. On neučinil nikde škody a pakli někdy náhodou dobytek někomu uškodil, zaplatil sv. Paschal škodu ze své mzdy.

Lichvář a synové jeho. Bohatý lichvář stroje se k smrti, povolal tři syny své a poručil jim, aby znamenitou sumu peněz navrátili chudým sirotkům, ježto byl pohříchu oklamal. Synové připověděli otci, že chtějí tak učiniti. Na to otec zemřel. Po smrti otcově ale shodli se bratři v tom, že sami rozdělí se o peníze, kteréž měli odevzdati oloupeným sirotkům. V domě bohatého nebožtíka děly se přípravy k pohřbu. A tu mimo všeliké nadání vejde kmet vážný do světnice, v kteréž se byli mladí lakomci usnesli o nový

zločin. Byl to důstojný poustevník s lysou hlavou a s dlouhými bílými vousy. Bratří se lekli nenadálého hosta: znalíť zajisté muže božího, vědouce, že nepřicházívá mezi lidi jinak, leč jako posel Páně. Podavše mu místo, by sobě odpočinul, táží se ho: „A co nového přinášíte nám, otče, z pouště?“ „Dobrého vám nezvěstuji ničeho“, vece důstojný kmet. „Putuje pouští, zaslechl jsem ze skalní sluje hlas jakýsi, jenž úpěnlivě kvílil, křiče divoce: Běda mi! Duše bohatého lichváře, kterouž jsem již od několika let měl v svých osidlech, vymkla se mi. Bohatec tento, maje umříti, smířil se s Bohem a poručil třem synům svým, aby navrátili všecken statek, nabytý nespravedlností a křivdou.“ — Strašlivý tento hlas byl mi ku potěše. Avšak tím více poděsil jsem se jiným hlasem, jímž zachechtal se pekelník, řka: „Netrap se, ale raduj se, tovaryši můj! Místo jedné duše dostaneme bezpochyby tři.“ — Bratří zděšení ráznými slovy poustevníkovými zbledli, a nejstarší z nich vece: „Ach, otče, hlas tento týká se nás. Než my vykonáme s pomocí boží vůli nebohého otce našeho.“ „Ano, myť ji vykonáme,“ doložili druzí dva bratří. — „Buď Bohu dík a chvála!“ zvolal poustevník. „Otec váš na krátce před smrtí svěřil mi, co vám přikáže, uloživ mi, přesvědčiti se, zdali jste vykonali nařízení jeho. Nuže nemeškejte! vraťte sirotkům ubohým, což jim náleží, a spaste duše. Kdožkoli s vědomím zadržuje cizí statek, nemůže přijíti k spasení; on nevyvázne na věčnosti ze žaláře, pokud by nevyplatil posledního halíře.“

Petr Paludo a po něm sv. Liguori vypravují tuto událost: *Muž velmi bohatý*, kterýž nastřádal jmění své způsobem nespravedlivým, padna, těžce se poranil. Záněť se chytala ran jeho, i tušil, že musí umříti. Předce však nikdo ho nemohl přiměti, aby cizí statek nahradil a křivdy, jež byl učinil, napravil. Kdykoli mu to někdo představoval, vždy odpověděl; „Co by se stalo z mých dítek, kdybych měl cizí statek navrátit?“ To slyšel jistý duchovní; i přemýšlel, jak by lakomce k náhradě přiměl. Rozhlásil tudíž, že zná prostředek, jak by rozjitřené rány zahojil. O tom když se nemocný dověděl, dal zmíněného kněze povolati. Duchovní neváhal i byl velmi laskavě přijat. „Vím prostředek na rány,“ pravil, „velice prospěšný, jen že jest příliš drahý.“ „Ať stojí tisíc a třeba pět tisíc zlatých, jen když pomůže.“ Načež duchovní: „Celý prostředek záleží v tom, aby se do ran snětivých něco tuku z člověka silného a zdravého nalilo; netřeba toho mnoho; postačí, nalezne-li se, kdo by si k tomu cíli jen čtvrt hodinky dal páliť ruku.“ „Ach, pravil

nemocný, „obávám se, že se nikdo nenajde!“ „Buďte dobré mysli,“ řekl kněz; „vždyť vám snad budou oddány vaše děti, jimž jste tak veliké jmění nashromáždil. Povolte nejstaršího syna, kterýž má být vaším dědicem; i řekněte mu: Synu, ty můžeš otci svému zachovati život, dáš-li si jen čtvrt hodinky ruku pálit! Doufám, že to učiní. — Pakli by se zdráhal, zkuste to s druhým, aneb to dojista učiní třetí, aby se stal dědicem vaším.“ Ihned byli synové povoláni; ale všickni zavrhli žádost otcovu a odešli. — „Nepochopuju,“ pravil pak duchovní k nemocnému, „že chcete dát tělo i duši pro takové syny, kteří, aby vám život zachovali, nechtějí ani čtvrt hodinky pro vás trpěti.“ — „Máte pravdu, vašnosti,“ odtušil nemocný, „vy jste mi otevřel oči. Pošlete pro notáře; zatím ale vyslyšte, prosím, mou zpověď.“ A po zaopatření sv. svátostmi notář napsal závěť, v které nespravedlivý boháč, jak mohl, napravil křivdy učiněné, nebera ohledu, zdali co zůstane dětem tak nelaskavým a nevděčným.

Na lakomce.

Máš bohatého bohatství, jest ale duch ti chudého:
svým dědicům jsi boháč, však sobě sám jsi chudý! *Fr. Štr.*

Osmé přikázání

zní: „Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.“ II. *Mjž.* 20, 16.

Osmé přikázání obsahuje povinnosti z ohledu pravdivosti a cti.

Také v osmém přikázání nacházíme dvojí zákon, jeden totiž zabraňující, abychom nemluvili lži a křivého svědectví, a druhý poroučející, abychom řeči a skutky upravili dle přímé pravdy.

A) Bychom vespolek v pokoji a v společnosti lidské blahodárně mohli působiti, jest třeba: a) aby mezi námi panovala pravda, t. j. aby každý tak mluvil a jednal, jak uvnitř smýšlí; b) abychom jak sami tak i bližní naši čest a dobré jméno měli, t. j. aby se o nás i o jiných lidech dobře smýšlelo a mluvilo.

Velí se tedy v osmém přikázání vůbec, abychom vždy mluvili pravdu a starali se o čest svou i svého bližního, zvláště pak se velí: 1. pravdomluvnost a upřímnost v řeči, 2. upřímnost v skutcích, 3. péče o čest svou i 4. o čest svého bližního; 5. pravda i čest všude, také před soudem.

I. Pravda v slovech a skutcích.

1. Pravda v slovích jest srovnalost výpovědi své s uvědoměním svým t. j. stav takový, v němž tak mluvíme, jak myslíme; sluje také pravdomluvnost.

NB. Taková osobní pravda může býti věcný mam a klam. V tom ohledu stojí pravda jen naproti lži, nikoli však proti omylu a sebeklamu; i pravdomluvný může vydati nevědomky křivé svědectví.

„Pravda sama v sobě jest idea (vidina) vůle neb uložení a rada boží o nějaké věci.“ (Viz Bibl. encyklopédie od Dra. Frencla.)

Upřímnost v řeči jest dobromyslné projevení svého smýšlení, a sdílností se zove, když, cokoli víme, se svým bližním rádi sdělíme.

Křesťan má ovšem vždycky mluvit pravdu; avšak není povinen, všecko co ví, každému vyjeviti; spíše má v řečech svých býti opatrný a mlčelivý. Povinni jsme před jinými tajiti vše, z čehož by mohl hněv povstat nebo jiné zlé pojmít, zvláště pak máme tajemství nám svěřené věrně zachovat, lečby bylo zatajení někomu na škodu, nebo k obecné záhubě.

Také úředník, soudce, i každý představený a služebník povinni jsou zachovati tajemství úřední a služební.

Podobně kněz zavázán jest k zpovědní mlčelivosti, jež sluje pečeť zpovědní. (Viz díl II. o svátosti pokání.)

2. Velí se pravda a upřímnost v skutcích. Upřímný v skutcích jest ten, jehož nejen řeč, nýbrž i celé jednání s vnitřním smýšlením a přesvědčením se srovnává, a kdo nejen o bližním dobře smýšlí, nýbrž i svědomitě, bezelstně a poctivě s ním jedná.

Sem náleží také věrnost v přípovědech a zaslíbeních, když, co jsme komu slíbili, věrně plníme.

Pravdu a upřímnost v slovích i v skutcích sám Bůh, věčná pravda, káže v starém i novém zákoně, jehož máme v pravdě následovati. — K tomu cíli obdrželi jsme dar jazyka, abychom vždy mluvili pravdu. Toho žádá lidská důstojnost, vlastní čest a prospěch, též i láska k bližnímu, bezpečnost smluv a blaho obecné. — Pravdou zalíbíme se Bohu a dojdeme časné i věčné odplaty.

Úvaha. Proto mluvíme vždy pravdu, jak před soudem tak i mimo soud, a budme vždy upřímní a věrní nejen v slovích, nýbrž i v skutcích ve všech případech života.

Slova písma: Za duši svou nestyďte se mluvit pravdu. *Sir.* 4, 24. Mluvte pravdu jedenkaždý s bližním svým. — Pravdu a

pokoj milujte. *Zach.* 8, 16. 19. Složivše lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým; nebo jsme vespolek údové. *Ef.* 4, 25. Řeč vaše buď: jest, jest, ne, ne; což pak nad to více jest, to od zlého jest. *Mat.* 5, 37.

Kéž byste mlčeli, abyste se zdáli býti moudří! *Job* 13, 5. Kdo ostříhá úst svých a jazyka svého, ostříhá od úzkosti duše své. *Prísł.* 21, 23. Čas mlčení a čas mluvení. *Kaz.* 3, 7. Poslouchej mlče a za uctivost přijde tobě dobrá milost. *Sir.* 32, 39. Kdož upřímně věci mluví, milován bude. *Prísł.* 16, 13. Milování bez pokrytství, nenávidíce což zlého, přidržující se což dobrého jest. *Rím.* 12, 9. Muž věrný velmi chválen bude. *Prísł.* 28, 20. Zalíbení Hospodinovo jest v těch, kteří přímě chodí. *Prísł.* 11, 20. Za to se modlím, abyste byli upřímní a bez úrazu ke dni Kristovu. *Fil.* 1, 10.

Výroky svatých: Pravdu miluj a všeliká pravda z úst tvojich vycházej, aby duch v tobě obývající pravdomluvným shledán byl u všech lidí, aby veleben byl Pán, jenž dal ducha v tebe. *Hermas.* Láska ku pravdě budiž v tobě tak veliká, abys, cokoli promluvíš, jako za stvrzené přísahou považoval. Sv. *Jarolím.* Jistě překrásná křesťana ozdoba jest upřímnost, sprostnost a pravdomluvnost. Proto David zpívá: „Rekl jsem, ostříhati budu cest svých, abych nezapadil jazykem svým. — Polož, Pane, stráž ústům mým a pevné dveře rtům mým.“ Sv. *Frant. Sal.* Mlčení a pokoj sobě oblibujme, abychom srdce čisté zachovali a svěřený nám chrám od hříšného porušení neporušený ostříhali. Sv. *Efrem.*

Připodobnění. Pravda vás osvobodí. *Jan* 8. Pravda se podobá blesku, který přichází od východu a svítí až na západ. *Origines.* Zásady pravdy jsou jako diamanty, jež králové nosí; než důvody bludu jsou perly kejklířů, knížata představujících. *Lohner.* Zdaž proto, aby nepodkopal zásoby krtků, nebude rolník hloub orati? Tak mluv, hlásej pravdu, nedbaje podrývačů. *Týž.* Ten umí právě mluvit, kdo se prvé naučil mlčeti; nebo ostříhání mlčelivosti jest potravou řeči. Sv. *Řehoř.*

Průpovědi a přísloví.

Vždycky pravdivé mluv řeči,
tak jen na hodného svědčí.

Má-li ti kdo věřiti,
pravdu musíš mluvit.

Pravda v lásce lidu ctného,
uchová tě hanby, zlého.

Pozorný buď v mluvení,
mlčení je umění.

Nechceš-li se mrzeti,
uč se jazyk držeti.

S slovem vždy se snášeš skutek tvůj,
čiň, co říš; co slíbil's, v slovu stůj!

Pravda jest dílo boží. Co na srdci, to na jazyku. Tvá řeč buď, když kdo se táže, ano, ne, jak pravda káže. S pravdou před Bohem i před lidmi. Pravda příkrá, ale zdravá. S pravdou nejdál dojdeš. Vše pomine, jen pravda nezhyne. Pravdu sobě huďme, do-
bří spolu buďme. Pro pravdu se lidé rádi hněvají. Pravda oči kole — nenávist plodí. — Co chceš míti tajného, měj u sebe samého. Nechoď se vším na trh. Cokoli mluvíte, dříve přemyslíte. Hněv a jazyk na uzdě měj, málo mluv a mnoho rozuměj. Dej jazyk na řetěz. Dobře jazyk za zuby míti. Kdo se nechceš mrzeti, uč se jazyk držeti. Mluvíti stříbro, mlčení zlato. S mlčením nejdál dojdeš!

Upřímnost stará ctnost. Okolo dále, upřímo blíže. Slovo dělá muže. Slovo s to. Slovo za skutek. Polož míru a drž víru. Kdo slíbil, ten dej. Věrná ruka nic netratí.

Pravdu mluv!

Pravdu mluv, s kým se potkáváš
v tomto světa oudolí,
když za srdce duši dáváš
věrné panně, — příteli.
Pravda jesti věčná růže,
v ráji nebes pěstěná,
a pod sluncem kvěsti může,
kdo jí půdu srdce dá.

Pravdu mluv, když svému králi
touhy vlasti zvěstuješ,
jež ti dlouho v srdci plály, —
zjev, že vlast svou miluješ;
pravdu mluv, čím národ zkvítá,
co v propast jej uvrhá,
čím si slávy věnce splítá,
čím je zase roztrhá.

Pravdu mluv, když k nebes trůnu
zbožný duch tvůj zalétá,
když se blíží k otce lůnu,
kde je láska ukrytá;
odhal hloubky srdce svého
jak oblohu hvězdnatou,
by vždy ve tvář Tvůrce tvého
pravda zřela přesvatou.

Jar. Pícek.

Příklady.

Pravdu a upřímnost milovali:

Balám, jehož namlouval Balák, aby zlořečil Israeli, odpověděl: „Zdaliž jsem neřekl poslům tvým: Byť mi dal Balák plný dům stříbra a zlata, nebudu moci přestoupiti řeči Hospodina, Boha svého, abych něco buď dobrého neb zlého pronesl ze srdce svého; ale cožkoli Hospodin poví, to mluvíti budu.“ IV. *Mjž.* 24, 12. 13.

Nathan prorok ve jmenu Hospodinovu mluvil králi Davidu neohroženě pravdu. II. *Král.* 12.

Jonathas mluvil pravdu k obhájení Davida, přítele svého, protože otec, král Saul, rozhněval se naň. I. *Kor.* 20.

Šalomoun dvou věcí žádal na Bohu: „Marnost a slova lživá vzdal ode mne.“ *Přísl.* 30.

Micheáš prorok mluvil pravdu, již mu řekl Hospodin, králi Achabovi, a byl proto do žaláře uvržen. *III. Král.* 22.

Hanani prorok, přišed k Azovi, králi Judskému, řekl jemu: „Že jsi měl doufání v králi Syrském a ne v Hospodinu, Bohu svém: proto ušlo vojsko krále Syrského z ruky tvé!“ — I rozhněvav se Aza, rozkázal proroka do vazby vsaditi. *II. Paral.* 16, 7. 10.

Zachariáš, prorok, postavil se před obličejem lidu a řekl jim: „Proč přestupujete přikázání Hospodinovo — a opustili jste Hospodina, aby též opustil vás?“ Kteríž shromáždívše se proti němu, ukamenovali jej z rozkazu krále — Jojady — v síni domu Hospodinova. *II. Par.* 24, 20. 21.

Jeremiáš byl od krále Sedechiáše zavřen, že prorokoval, pravě: „Toto praví Hospodin: aj, já dám město toto v ruce krále Baby-lonského.“ *Jer.* 32, 3. a 38, 6.

Daniel vhozen do jámy lvové, protože pravdu mluvil proti Bélu, že není Bůh. *Dan.* 14.

Job byl upřímný, proto sám Bůh ho chválil. 1, 8.; 27, 3. 4. Sv. *Jan křt.* pro pravdu, kterou králi Herodesovi mluvil, stát jest. *Mat.* 14.

Kristus Pán pro pravdu, kterou byl fariseův trestal, upadl v smrtelnou nenávist jejich. *Mat.* 21, 45. 46. *Luk.* 4, 28. a 11, 53. 54.

Slepý od narození, kterýž od Pána Ježíše zrak přijal, měl o to s farisei, jimž mluvil pravdu, velikou nesnáz a byl od nich zahrán.

Nathanael, jemuž sám Pán Ježíš dal svědectví: „Aj, pravý Israelita, v němžto lsti není!“ *Jan* 1, 48.

Sv. *ap. Petr a Jan*, jimž zakázali knížata kněžská, aby nemluvili a neučili ve jmenu Ježíšově... odpověděli: „My nemůžeme nemluvit toho, co jsme viděli a slyšeli.“ *Sk. ap.* 4, 18. 20.

Sv. *Štěpán* mluvil židům pravdu, pro niž byl ukamenován. *Sk. ap.* 7.

Sv. *Pavel* píše Galatským: „Což tedy učiněn jsem vašim nepřitelem, pravdu vám pravě?“ *Gal.* 4, 16. *Týž apoštol* o své upřímnosti takto píše Korintským: „Sláva naše tato jest: svědectví svědomí našeho, že v sprostnosti a upřímnosti obcovali jsme na světě.“ *II.* 1, 2.

Sv. *Jan Zlatouústý* byl veliký milovník pravdy. Čte se o něm, že nejvíce na starosti měl, aby nezhřešil proti pravdě; a skutečně nevyšla nikdy z úst jeho žádná lež. Proto v pravdě jmenuje se Zlatouústý; nebo ústa pravdomluvná jsou opravdu ústa zlatá.

Sv. *Perpetua*. Za času, když císař Severus pronásledoval křesťany, byla také Perpetua, jež se křesťankou stala, do žaláře uvržena. Staříčkový otec, kterýž byl dosud pohanem, láskou k dceři puzen, šel do vězení a snažil se všemožně, ku zapření a k odpadnutí ji přinutit; avšak ona stála pevně v předsevzetí svém. Otec měl ji k tomu, aby při výslechu zapřela, že je křesťankou. Perpetua, ukážíc na nádobu, tázala se otce: „Jak jmenuješ tuto nádobu?“ „Džbán,“ odpověděl otec; „než k čemu to?“ „Mohu,“ pravila Perpetua, „nádobu za něco jiného míti, než jest? A tak se i já musím nazvati, což jsem, totiž křesťankou.“

Když *poustevník Arnulf*, jak Rufin z Akvileje vypravuje, skonával, žádali ho bratří, aby jim něco na památku pověděl ze života svého. I pravil jim: „Nevím, milí bratří! že bych za svého života co znamenitého byl vykonal; avšak jsem bedlivě se vystríhal vši nepravdy a snažil jsem se vždy mluvit pravdu.“

— *Zločinec pravdomluvný*. Jistý kníže, přišed na galeje a vida, jak zločinci okovy sevřeni, těžce musí pracovati: umínil si, že alespoň jednoho propustí, kterýž by toho nejvíce zasluhoval. Proto tázal se jednoho vězně po druhém na jich provinění. Každý dokládal, že je nevinný, že osočen ze zášti a pomsty přišel na tato místa. Konečně došlo na nejmladšího vězně, jehož kníže se ptal, čeho se dopustil? „Vaše milosti,“ odvece vězeň, „byl jsem bezbožný chlapec, nechtě poslouchati ani otce, ani matky, utekl jsem z domu, kradl a loupil jsem a velmi nezbedný život jsem vedl; i musel bych dlouho povídat, abych všechny zločiny své vypravil. Konečně zachvátila mne spravedlnost: chci ale rád trpěti, co jsem zasloužil.“ Toto upřímné vyznání pohnulo knížetem a věda, že všickni ostatní na galejích mnohem více jsou vinni, pravil s úsměchem: „Totě bohaprázdný člověk, co tu s ním v tak nevinné a ctihodné společnosti mluvím. Sejměte okovy jeho a vyžeňte jej, aby těchto poctivých lidí ještě nenakazil.“ Mladík byl pro svou pravdomluvnost propuštěn a polepšil se.

Tvrdí se o jednom opatu, jenž sloul *Pambo*, že to tré po všechny dny svého života zachoval, totiž: že nikdy nelhal, nikdy nezlořečil, nikdy bez potřeby nemluvil.

Jiří Washington, slovatný president soustátí amerikánského, když byl šest rokú stár, obdržel pěknou sekerku darem, jížto sekal, cokoli v cestu mu přišlo; mezi jinými všecku kůru z dospělé angl. třešně oseká, že musela zajít. Což vida otec, tázal se hněvivě, kdo to učinil? Nikdo však o tom nechtěl věděti. Když konečně přišel Jiříček k místu, otec hnedle se domyslíl. „Jiříčku,“ pravil, „nevíš, kdo tuto pěknou třešni zkasil? raději bych pět guineí (asi 60 zl.) ztratil!“ Chlapec zaraziv se, po chvíli pravil otevřeně: „Otče, ty víš, že neumím lháti, já jsem do třešně sekerkou rubal.“ — „Pojď, synu,“ zvolal otec, „do náruči mé; škodu, kterou jsi učinil, svou otevřeností a upřímností tisíckráté jsi mi nahradil!“ — A slovatný Washington po celý život dokázal, že neumí lháti.

Fridrich rakouský. Po smrti Jindřicha VII. bojoval Fridrich rakouský s Ludvíkem bavorským o německou korunu. U Mühlendorfu štěstí válečné rozhodlo; Fridrich byl poražen a odveden do vazby Ludvíkovy. Později smířil se Ludvík s Fridrichem, jenž se mu zavázal, že jej nejen za krále uzná, nýbrž i nepřátely jeho smíří a dceru svou mu dá v manželství. Nemoha však mír ve Vídni způsobiti, navrátíl se šlechtný Fridrich dobrovolně do vězení, a Ludvík pohnut takovou šlechtnou myslí, nepřítely svého obejmul a sdělil s ním srdce i říši, ustanoviv, aby kralovali pospolu.

Laurieras, polní kněz portug., byv s několika důstojníky od vojska krále indického Camboya zajat, nabízel se, aby byl do tábora portug. stranu výměny zajatců vyslán. Když ale král Camboy nedůvěru jevil, sňal L. provaz., jímž co mnich byl opásán, i odevzdal jej králi do zástavy; načež byl propuštěn. Ačkoli jednání se nezdařilo, vrátíl se Laurieras co zajatec nazpět. Tato svědomitost, jížto šlechtný kněz v slovu stál, tak pohnula indickým králem, že všecky zajaté Portugalce bez výplaty vydal.

Regulus, vůdce Římský, byl od Xantipa, vůdce Kartaginských, přemožen a zajat. Brzy však Kartagiňští zatoužili po pokoji a poslali Regula do Říma, aby tam pokoj neb aspoň výměnu zajatých vyjednal, jest-li by však toho nepořídil, aby se vrátíl do zajetí. Regulus přišed do Říma, sám senatu uzavření pokoje zradil a tak schvalně zmařiv úmysl svého vyslanství, věren slibu, nepohnut slzami své rodiny, do zajetí punického se navrátíl, ačkoli jej zde ukrutná smrt očekávala.

Když *Augustus* po porážce M. Antonia a Kleopatry vítězo-slavně do Říma vjížděl, byl mezi zajatými egyptský kněz, o němž pověst se nesla, že ve svém živobytí jen jedenkráté byl selhal.

Této zvláštní vlastnosti celé město se divilo. Dověděvši se o tom městská rada, domnívala se, že i v osobě zajatce, otroka, pravdomluvnost se ctí musí. Byl tedy propuštěn na svobodu a jsa knězem pohanským, byl přijat mezi kněze starého Říma; ano i pamětní sloup mu ke cti postavili, aby i potomci tuto vlastnost na něm chválili.

Opatrnost v mluvení. Sv. *Justin*, mučeník, byl od své vrchnosti pohanské tázán, kde se křesťané obyčejně scházejí? Byla to otázka velmi choulostivá, na niž přímá odpověď mohla křesťanům býti záhubná. Sv. *Justin* opatrně zamlčel pravdu, aniž byl selhal, což kř. náboženství zapovídá. Vyznal totiž, kde sám přebývá, i dal na srozuměnou, že kdekoli křesťan dlí, může býti chrám Páně. „Což se domníváš,“ pravil soudci, „že se vždycky na jednom místě shromažďujeme? Bůh není v jednom okršleku uzavřen, nýbrž na každém místě je neviditelně přítomen, proto všudy se mu klaněti můžeme.“

Sv. *Cyprian*, jsa vyzván od prokonsula Paterna, aby udal jména svých kněží, dal za odpověď: „Zákony naše netrpí udavačů, pročež nesmím svých kněží udati; však hledejte a naleznou se.“

Sv. *Firmus*, biskup, ukryl mladého člověka, kterýž byl nevinně v císařskou nemilost přišel. Když se o tom císař dověděl, poslal k sv. biskupu sluhy úřední, kteří žádali, aby jim vydal provinilce. Než sv. *Firmus* odpověděl, „že nesmí ani lháti, ani vydati koho hledají.“ Drábové jali se sv. biskupa ukrutně trýzniti, aby ho k přiznání donutili, jimž on pravil: „Dovedu umřítí; však nemohu mluvit komu na záhubu.“ Slyše to císař, podivil se takové neohroženosti biskupově a jinochu milost udělil.

— Když pochopové od Arianů najatí sv. *Athanasia* na moři stíhali, aby ho jali, velel biskup vstříc jim plouti. A jsa tázán od nich: „daleko-li by byl Athanasius?“ dal jim za odpověď: „Není daleko!“ A oni plouli dále, hledajíce ho.

Čteme v životě sv. *Felixe Nol.*, že náhončí nepřátel jeho, byvše vysláni, aby ho hledali k usmrcení, potkali se s ním na náměstí, jehož ale nepoznali. I otázali se ho, „znal-li by *Felixe* kněze?“ Jimž on opatrně odpověděl: „Já ho tváří v tvář nikdy neviděl!“

II. Čest vlastní a bližního.

1. Velí se pečovati o čest svou.

a) Čest jest dobré mínění světa o hodnosti člověka. O kom

se dobře mluví, že je poctivý, ctnostný, rozšafný člověk, má dobré jméno.

b) Čest zakládá se na úsudku jiných o dobrých vlastnostech našich; jest tedy tolik, co dobré jméno neb chvála.

Čest se rodí toliko v společenstvu, v osamělosti a ukrytosti zůstávají dobré vlastnosti neuznány a člověk nedochází cti před jinými lidmi. Naopak bere na sebe někdy lichost, nepravost a zloba podobu vlastností dobrých, čímž si u lidí, kteří více na povrchnost, než na jádro hledí, cti vydobývá. Jest tedy čest vždy jen poměrné, obmezené platnosti, může býti pravou ctí, avšak také jen lichou. — Čest jest pravou, když se zakládá na ctnosti skutečné, lichou na ctnosti domnělé.

Čest a ctnost nekrácejí vždy pospolu. Ctný čili ctěný člověk nebývá vždy počestným, a muž ctnosti plný mnohdy u lidí nedochází uznání cti; ovšem ale ctěn jest od Boha.

c) Křesťan, ano každý člověk, má býti ctimilovný, t. j., má dbáti o to, aby u lidí moudrých a dobrých pravou čest a dobré jméno si získal a když mu bylo na cti ublíženo, by způsobem dovoleným a slušným ji obhájil.

d) Povinni jsme pečovati o svou čest. α) To žádá důstojnost lidská. β) Bůh sám touhu po cti v srdce lidské vštípil. γ) Čest k ctnostnému a blahému životu v společnosti lidské jest velice prospěšná, ano potřebná; onatě pevnou hrází proti všelikým hříchům a nepravostem, a mocnou pobůdkou k důležitým podnikům a velikým činům; ano člověk beze cti nemůže blahodějně působiti ve svém povolání. δ) Čest a dobré jméno větší a čistější působí radost, než všechny ostatní statky a poklady celého světa. Co prospěje člověku všeliké bohatství při vnitřním pocitu, že je u lidí v neváznosti? ϵ) Proto je moudrá péče o čest vlastností člověka šlechetného.

e) Křesťan pečuje o čest a dobré jméno, když bez úhony obcuje, a zdržuje se i toho, co by zlému bylo podobno, věrně koná všechny své povinnosti. Čest uraženou smí každý slušně hájiti, což kdyby neprospívalo, má i hanu trpělivě snášeti. — Ostatně má se křesťan více o to přičiňovati, aby čest u dobrých si zasloužil, než aby ji zachoval neb obhájil.

Slova písma sv.: Blahoslavený muž, kterýž se bojí Hospodina. Sláva a bohatství bude v domě jeho a spravedlnost jeho zůstane na věky věkův. *Žlm.* 111, 13. Kdo následuje spravedlnosti a milosrdenství, najde život, spravedlnost a slávu. *Přísł.* 21, 21. Lepší

jest jmeno dobré než bohatství veliké, a přízeň lepší než stříbro a zlato. *Přísl.* 22, 1.; srv. *Kaz.* 7, 2. Péči měj o jmeno dobré; nebo to zůstane tobě spíše, nežli tisíc pokladů drahých. Dobrého života jest počet dnů, ale dobré jmeno zůstane na věky. *Sir.* 41, 15. 16. Sláva bohatých, vzácných i chudých jest bázeň boží. *Sir.* 10, 25. Moudrý v lidu děditi bude čest, a jmeno jeho živo bude na věky. *Sir.* 37, 29. Kdo se chlubí, v Pánu se chlub. I. *Kor.* 1, 31. Opatrujme dobré ne toliko před Bohem, ale také před lidmi. II. *Kor.* 8, 21.

Výroky svatých Čest pravá jestiť šlechtnost mysli. — Ta čest s časy se nemění, ani se tyranův nebojí. Sv. *Jan Zl.* Srdce dobře spořádané mnohem častěji samo, k sobě praví: Co řeknou nebešťané . . . než-li, co mně lidé řeknou. Sv. *Fr. Sal.* Ctnost je ta cesta, po které dobrý základ vši majetnosti, totiž slávu, čest a vládu si dobývá. Sv. *August.* Není slušno, abys požadoval cti, kdož se vyhýbáš práci. Sv. *Jarolím.* Dvojiho jest tobě třeba, svědomí totiž a dobré pověsti. Svědomí z příčiny tebe, pověsti z příčiny bližního. Kdo důvěřuje ve svědomí, nedbá o pověst, jest ukrutný. Sv. *August.* Hleď dobrou pověst o sobě zachovati. Pilně šetř své dobré pověsti; ostříhejž ji, ať žádnými mrzkostmi se nepoškrvní. Sv. *Isidor.* Lepší zajisté jest dobré jmeno, než všechny světa statky a rozkoše. Sv. *Fr. Sal.* Na úsudky dobrých nedbati, to činí buď drzost, buď rozpustilost; jedno z toho náleží pýše, druhé se připisuje nedbalosti. Sv. *Ambrož.*

Podobenství. Lepší jest jmeno dobré, než bohatství. *Přísl.* 22. Světlo očí obveseluje duši, pověst dobrá roztučňuje kosti. *Přísl.* 15. Nalezl jsi med? Nejez příliš mnoho, aby snad nezvrátil ho. (*Přísl.* 25.) Ne nepříhodně může se tuto vyrozumívati přízeň chvály lidské. Nikoli každé, nýbrž toliko nestřídmé požívání onoho pokrmu medového zakazuje se nám; nebo chválu lidskou s prospěchem přijímáme jedině ohledem na bratrskou lásku a spasení těch, kdož nás tudíž snadněji poslouchají. Tato-li šetrnost zachována bývá, mírné toho medu požívání neuškodí. Což jest nad to, ze zlého jest a obrátí se v záhubu. Sv. *Bernard* Dobrá pověst a poctivé jmeno jest toliko jakési domovní znamení, kde ctnost bydlí; protož ne tak pověst, jako ctnost má nade všechno a všudy vážena býti.

Průpovědi a přísloví.

Drahý klenot v světě jest,
zachovati sobě čest.
Máš o čest svou péči mít,
ji si nedat žádným vzít.

Chceš-li v světě míti čest,
mnoho se ti skýtá cest;
však jen jedna můž se zváti
pravou, sic: se Boha báti.

Čest nad bohatstvím, — Dobré jméno nejlepší dědictví. Dobré zachování nad bohatstvím stojí. Ostříhej čest z mládí a zdraví pod starost. —

Příklady.

Čest a dobré jméno měli:

Abraham, jehož sám Hospodin navštívil, I. *Mjž.* 18.; srv. *Sir.* 44, 20.

Josef eg. byl od Putifara počtěn, I. *Mojž.* 41.

Job byl muž bohatý, počestný a vážený.

Mojžíš byl za vysvoboditele lidu israelského od Boha povolán.

Samuel, chudý pacholík, byl povýšen za soudce a nejvyššího kněze. I. *Král.*

David, zabiv Goliáše, byl ctěn od lidu, jenž volal: „Saul porazil tisíc, ale David deset tisíc!“ I byl za krále pomazán a slavně panoval.

Šalomoun byl zveleben bohatstvím, slávou a moudrostí nade všechny krále země. III. *Král.* 10, 6. 7.

Tobiáš byl muž, velmi nábožný a šlechetný a protože i v zajetí byl ctěn.

Daniel byl pro svou moudrost u krále Nabuchodonosora u vážnosti a lásce.

Čest svou hájili:

Job proti svým přátelům, kteří ho vinili z tajných hříchů. *Job* 29.

Anna, manželka Elkánova, proti nepravému obviňování nejvyššího kněze Heli, I. *Král.* 1, 12—15.

Kristus Pán, když jej fariseové vinili, že v Belzebulu vymítá ďáblы, se hájil, jak čteme v sv. evangeliu na mnohých místech. *Mat.* 12, 21—52. *Mar.* 3, 22—29. *Luk* 11, 15—22 *Jan* 5, 16.; 8, 12. a t. d.

Sv. *Pavel* hájil svou čest proti falešným učitelům. I. *Kor.* 9, 3. II. *Kor.* 10, 18; 11, 12. Také *co Říman* se hájil v žaláři. *Sk. ap.* 16, 13. Před vladařem Felixem i před králem Aggripou; 23, 24.; 25, 26. *Týž ap.* praví: Sám hledím, abych měl vždycky svědomí bez úrazu před Bohem i před lidmi. *Sk.* 24, 16. Lépe mi jest umřítí, než aby kdo chválu mou vyprázdnil. I. *Kor.* 9, 15. Však vysvětluje v čem chválu svou zakládá: Kdo se chlubí, v Pánu se chlub. I. *Kor.* 1, 31. Nehledali jsme chválu od lidí... Nebo která jest naše naděje neb radost neb koruna slávy? Zdali to ne-

jste vy před Pánem naším Ježíšem Kristem v příští jeho? Vy jste sláva naše i radost. I. *Tes.*

A sv. *Petr* píše: „Mějte dobré svědomí, aby v tom, v čemž vám utrhají, zahanbeni byli ti, kteříž haní vaše dobré v Kristu obcování.“ 3, 16.

První křesťané počestně živi byli, jichž sv. *Pavel* napomíná: „Žádnému nedávejte pohoršení.“ — „Dobré opatrujíte netoliko před obličejem, ale i před lidmi.“ II. *Kor.* 6, 3; 8, 21.

Co ctí křesťana? Sv. *Václav*, jsa v první polovici desátého století jakožto vojvoda panovníkem v Čechách, byl pozván k říšskému sněmu, který byl císař Otto ve městě Vormsu shromáždil. Jednoho dne, když císař a všickni knížata německé říše již v radní síni byli pohromadě a porady již měly započítí, scházel ještě český vojvoda Václav. — Tento zbožný panovník měl obyčej, že, maje něco důležitého konati, vždy s Bohem počínával; proto se tedy, než mělo býti v říšské radě sezení, dříve do chrámu Páně odebral, aby si modlitbou při mši svaté k nastávajícím poradám potřebné moudrosti od Boha vyžádal. Někteří z přítomných knížat říšských byli mrzuti, že vojvoda český tak dlouho nepřichází, a učinili návrh, aby se mu, až do shromáždění vstoupí, nečinila úcta, která se přicházejícím údům sněmovny obyčejně prokazovala. Císař Otto však, jenž příčinu, proč český vojvoda tak pozdě přichází, dobře znal a v duchu schvaloval, povstal se svého stolce, jakmile sv. Václav do sněmovny vstoupil, šel mu vlídně a přívětivě vstříc, obejmul jej a hned podle sebe místo mu vykázal. V takové vážnosti byl český vojvoda Václav pro svou zbožnost. —

Kráľ Alfons, příjmím pobožný, nosil jednoduchý oděv a dbal tak málo o zevnější lesk, že se jeho dvořeninstvo v ničem od jiných nerozeznávalo; ale tím více se skvěl čistotou mravů, vlídností k poddaným a nelíčenou zbožností. Byl všecněm ve svém království krásným příkladem ctnosti a bohobojnosti. Když někteří dvořenínové krále upozornili, že by při svém vznešeném postavení více lesku vůkol sebe míti měl: odpověděl, že se chce raději ctností a nábožností, nežli nachem a drahým kamením od svých poddaných rozeznávati a tak že jim chce ukázati, nač mají pravou cenu klásti.

Sv. *Jan*, příjmím *s kříže*, žil nejraději v domácí tichosti; společností nemiloval, poněvadž v nich nenalézal té zábavy a rozkoše, které v nich jiní hledávají. Některým se jeho soukromé živobytí nelíbilo; jiní ale pravili, že Jan ani spůsobů nezná, kterých se ve

vzdělanějších společnostech šetřívá, poněvadž jest syn sedlský a protože se jejich společnosti vyhýbá. Jan, dovědév se, jak o něm smýšlejí, pravil: „Tuze mnoho cti mi prokazují, vydávajíce mne za syna rolníkova; můj otec byl jenom chudým vesnickým tkadlcem.“

2. Každý člověk má právo na čest, proto povinni jsme šetřiti cti a pečovati o dobré jméno svého bližního.

Staráme se o čest svého bližního: *a)* když o bližním dobře míníme a mluvíme, pokud jsme o jiném se nepřesvědčili; *b)* každému příslušnou úctu prokazujeme; *c)* když bližního, v čem hoden, opatrně chválíme; *d)* chyby a vady jeho trpělivě snášíme, pláštěm křesťanské lásky je přikrýváme aneb alespoň omlouváme; *e)* co cti bližního škodí, když odstraniti a zameziti hledíme; *f)* co cti jeho prospívá, všemožně napomaháme; *g)* konečně, když čest jeho uraženou všemi dovolenými prostředky hájíme neb zastáváme. (Viz níže o pomluvě.)

Slova písma sv.: Cti Hospodina, synu můj, i krále a k utrahačům se nepřiměsuj. *Přisl.* 24, 21. Cti otce svého a na úpění matky své nezapomínej. Cti Boha ze vší duše své, a ke kněžím uctivě se měj. *Sir.* 7, 29. Láskou bratrskou se vespolek milujte, uctivostí se vespolek předcházejte. *Řím.* 12, 10. Dávejte všem, což jste povinni: Komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu bázeň, tomu bázeň; komu čest, tomu čest. *Řím.* 13, 7. Všecky ctěte, bratrstvo milujte, Boha se bojte, krále v uctivosti mějte. *I. Petr.* 2, 17. Chvalmež muže slavné a otce naše v národě jejich. *Sir.* 44, 1. Nechval muže pro krásu jeho, aniž pohrdej člověkem pro pohled jeho. *Sir.* 11, 2. Nechval muže prvé nežli mluví. 27, 8.

Výroky Svatých: Uctivost, přívětivost zachovávatí, což jiného jest, než milovati člověka, protože jest člověk a že jest to, co jsme všickni? *Lakt. Firm.* Máme netoliko lahodná ústa a slova, ale i upřímné srdce k bližnímu míti a ne toliko s cizími lidmi líbezná přátelství, ale i s vlastními domácími svými dobrotivé a laskavé obcování zachovávatí.“ Sv. *Frant. Sal.* Slovo boží praví: Před smrtí nechval člověka žádného (*Sir.* 11, 30.), jakoby se řeklo: chval po smrti, vyvyšuj po dokončení. Vychvaluj štěstí plavícího se, ale teprv až dorazí do přístavu; chval udatnost vůdcovu až dojde vítězství. Sv. *Augustin.* Chval ctnost oněch, jejichžto vítězství jest jisté; těch pobožnými chvalořečmi vyvyšuj, z jejichž korun bezpečně se radovati můžeš. Sv. *Bernard.*

Průpovědi a přísloví.

Jak je tobě milá čest, proto k němu úctu měj,
tak i bratru drahá jest: v čem je hoden, chválu vzdej!
Komu čest, tomu čest. — Cti jiného z práva. — Kdo dru-
hého ctí, sám chválu mívá. — Řeč uctivá bez prospěchu nebývá.
— Vlídnu získáš řečí více nežli sečí. — Koho ctí, toho také
chválí. Tak chval, abys nepřechválil. Nechval dne, až slunce zajde.

Příklady.

Bližní své v poctivosti měli:

Jakub byl od Lábana přívětivě přijat, u něhož pobyl 20 let. Když pak domů se vracel a uzřel Esaua, poklonil se před bratrem k zemi po sedmkrát. Esau touto ponížeností přemožen, běžel bratru svému vstříc, objal ho, líbal a radostí plakal. I. *Mojž.* 35.

Josef jel vstříc otci svému a uzře ho, padl na šíji jeho a objímaje ho plakal. I. *Mojž.* 29, 47.

Ruth svou tchyni Noemi v uctivosti měla. Též Boozovi se až k zemi poklonila, pro jakouž uctivost ji Booz za manželku pojal. *Ruth* 1, 4.

David ctil krále Saula, ač byl nepřítelem jeho.

Královna ze Sáby přišla a velebila krále Šalomouna.

Mladý Tobias ctil otce i Raguele, tchána svého. *Tob.* 5, 7.

Anděl Gabriel i *Alžběta* ctili a chválili Marii. *Luk.*

Pán Ježíš ctil rodiče své. *Luk.* 2, 51. Chválil Jana Křtitele.

Též *Jan Křt.* Pána Ježíše oslavoval i žena ze zástupů. *Luk.*

Svatí *apostolové* ctili a velebili svého Pána, podobně Marta, Maria, Zacheus a j.

Sv. *Frant. Sal.* tak byl ke všem lidem bez výminky, bez rozdílu stavu a náboženství vlídný, přívětivý, laskavý a snášlivý, že si vůbec krásné jméno anděl zasloužil. — Když jedenkrátě biskup Bellejský, přítel jeho, šetrně mu domlouval, že mu příliš velikou úctu prokazuje, odpověděl mu sv. František: „O jak velice milý jste Pánu Ježíši, jehož já ve vás ctím.“

Opat *Konstabilis* byl pojmenován pláštěm bratří svých: nebo kdykoli slyšel o chybách svých bližních mluvíti, vždy je přívětivě vylouval a laskavě zakrýval. Podobně nazývaly klášterní panny sv. *Teresii*, nebo říkaly, „kde ona dlí, jsme všechny v bezpečnosti.“

Jedenkrátě přišli k sv. *Amonovi* bratří, řkouce: „Pojď, otče! a viz ženštinu v celi bratra našeho.“ Sv. opat dobře věda, kde je skryta, sedl si na bednu a kázal ji hledati. A když jí nenalezli,

pravil: „Bůh vám odpusť, bratří!“ I odešli zahanbeni. Potom bratra, jenž zhřešil, napomenul, a tento upřímně se polepšil.

III. Pravda i čest před soudem a v shromážděních.

1. „Vzhledem pravdivosti a cti bližního vztahuje se moc a význam přikázání tohoto i k tomu: a) aby soudy světské konaly se spravedlivě, aby lidé soudů si neosobovali, i aby se nad věci a rozepří nevyskoumanou nepronášel úsudek, aby nevinní nebyli odsouzeni a vinníci propuštěni, aby soudcové zaplacením nebo přízní, záštím nebo láskou nedali se pohnouti. — Vinníci pak a zločinci, chce Bůh, aby pravdu vyznali, když jsou z moci soudu tázáni; nebo takové přiznání jesti svědectví a ohlášení chvály a slávy boží.“ *Kat. Trid.*

b) „Toto přikázání hlavně svědků se týká, jimžto se velí, aby před soudem pravdu pověděli. Jest zajisté v záležitostech lidských největší potřebnost pravdivého svědectví, poněvadž jsou nesčíslné věci, o nichž bychom zůstali v nevědomosti, kdybychom jich nepoznali z uvěření svědkům. Proto nic není tak potřebné, jako pravdivost svědectví v těch věcech, kterých sami nevíme, a kterých nám věděti třeba. Někdy jest ovšem dovoleno pravdu zamlčeti, ale před soudem, kde svědek zákonně jest tázán, má se z úplna pravda objeviti.“ *Kat. Trid.*

c) „Právním obhájcům a zástupcům se velí, aby při soudech lidem ochotně pomáhali a zvláště nuzným dobrotivě přispívali; by hájení při nespravedlivých nepřijímali, aniž ze záští rozepře protahovali, ani z lakomství prodlužovali. Co pak se mzdy týče za práci a přičinění, tu nechať dle spravedlnosti vyměřují.“ *Kat. Trid.*

d) „Udavači však a žalobníci se napomínají, aby nikomu nespůsobili nebezpečství nepravým obviňováním.“ *Kat. Tr.*

2. „Ten předpis konečně dán jest i všem zbožným, aby v shromážděních a rozmluvách vždycky mluvili pravdivě a upřímně a nic nemluvili, co by vážnosti druhého mohlo býti na ujmu, a to ani o těch, o nichž vědí, že jim ubližují; neboť to musí míti vždycky na mysli, že jsou s nimi v takovém spojení a svazku, jako jsou údové jednoho těla.“ *Katech. Trid.*

Slova písma sv.: Odpovídejte, prosím, bez svárů a mluvíce to, což spravedlivého jest, suďte. *Job 6, 29.* Nesuďte podle tvářnosti, ale spravedlivý soud suďte. *Jan 7, 24.* Soudce a správce ustanovíš ve všech branách svých, aby soudili lid spravedlivým soudem.

V. *Mjž.* 16, 18.; 25, 1—3. *Moudr.* 1, 1. V soudu budiž milosrdný, sirotkům jako otec a za muže matce jejich. *Sir.* 4, 10. Neodporuj slovům pravdy nižádným způsobem a za klam styď se. 4, 30.

Výroky Svatých: Při soudu učiň sebe — příčinou spravedlnosti — všechněch osob cizincem; při soudu zastávej chudého, aniž neslušně boháče podporuj, abys jeho náklonnosti dosáhl. Sv. *Jarolím.* V řečech svých pravdomluvný buď. Na žádnou chválu ani na dary nespolehej. Na levo ani na pravo v soudech se neuchyluj. Sv. *Isidor.* Na soudci se nestkví nic tak slavně, jako milovati a prokazovati spravedlnost beze všeho přijímání osob. *Ravenat.* Svědectvím a vyznáním svým žádnému neškod. Hlasu a svědectví svého k nebezpečení žádnému nevydávej Sv. *Isidor.* Dvou lidí svědectví pravdivé jest (Jan 13, 17.), protože k dokázání lidských činů postačuje jistota mravní a věropodobnost na sobě nesoucí. Sv. *Alf. Liguori.* Aby svědkové úplně svědčili, třeba: 1. aby byli sousvědkové, tak aby se shodovali ne toliko v podstatě činu, nýbrž i v hlavních jeho okolnostech; 2. aby svědkové ztvdili přísahou výpověď svou; 3. aby sami zevnitř se o věci tím smyslem přesvědčili, kterým se o ní vědomost nabývá. *Týž.*

Prísloví. Co právo chce míti, to musí jíti. Kdo zákony vydává, nech je první zachovává. Právem se řiď a po něm jdi. Proto soud, aby soudil. Ne hned odsuzuj, dříve pilně rozsuzuj. Neopravuj, až vyslyšíš. Lépe vinného pustiti, než nevinného skřivditi. Zlý buď kořen, ale ne mořen. Soudce má na obě uši stejně slyšeti. Soudce buď jako váha, kterážto zlato a železo stejně váží. Ke všem musíš rovnost míti, chceš-li pravým soudcem býti. Soudce spravedlivý kamenná hradba. —

Příklady spravedlivých soudců.

Mojžíš II. *Mjž.* 18, 13. *Samuel* I. *Král.* 12, 2—3. *Šalomoun* III. *Král.* 3. *Daniel,* 13. a j.

Mezi výbornými, ducha právě křesťanského jevícími naučeními, které *sv. Ludvík*, král francouzský synu svému uděloval, jest i následující: „Synu, nech a dej právo každému, a jak chudému tak bohatému spravedlnost prokazuj.“

Starý národ *Thebánský* vyobrazoval sochy svých představených bez rukou a zavřenýma očima, aby ukázali, že soudce nemá míti rukou, aby bral dary, ani oči, aby osoby viděl a stranně soudil.

B) V osmém přikázání se zapovídá 1. nepravda a neupřímnost v řeči čili všeliká lež; 2. neupřímnost v skut-

cích; 3. vše, co vlastní cti se protiví; 4. všechno, co by cti bližního mohlo na škodu býti.

I. Nepravda a neupřímnost v řeči.

1. Lež. a) Lež jest úmyslně pronešená nepravda. Lháti jest vědomky a zúmyslně mluvití nepravdu neb jinak mysliti a jinak mluvití. Mluví-li kdo proti přesvědčení svému, tím úmyslem, aby koho oklamal, jest lhář. Podstata lži jest mluvití proti pravdě a úmysl klamati. Tedy liší se lež od pouhého nepravdivého výroku tím, že je vždycky úmyslná a směřuje k vlastnímu zisku, kdežto nepravdivý výrok může býti omylem. Také není vlastně lží, co se mluví žertem nebo vtipem, kde každý člověk rozumný pravý smysl chápe a co lež, se odhalí; kdežto pravá lež na utajení založena jest.

b) Spůsoby a jména lží. Vzhledem způsobův a příčin, jak a proč se lež stává, bývá rozličnými jmény pojmenována. α) Mluví-li kdo nepravdu, aby si z nějaké nesnáze pomohl, by od sebe něco nepříjemného, trest neb škodu odvrátil, nebo něco získal, dopouští se lži z nouze. β) Lže-li kdo, aby jiného škody uchránil, v něčem prospěl a službu mu prokázal, jest to lež služebná. γ) Řeč nepravdivá, beze všeho zlého úmyslu, jen k obveselení směřující, slove lež žertovná. — Sem patří také sarkasmy neb vtipná povědění, báchorky a bájky, ježto ale nejsou úmyslné lži; nebo vypravující nechce klamati, nýbrž učiti; jsou v nich tedy ukryty mravné pravdy. δ) Chce-li však lhář někomu ublížiti, dopouští se lži škodné. ε) Ke lži náleží také řeč dvojsmyslná a zatajení v mysli (*restrictio mentalis*), když jeden smysl řeči jest jasný, druhý pak skrytý; na př.: kdyby kdo, jsa tázán: „Byl jsi v kostele?“ odpověděl: „Byl!“ a myslil si: „včera!“

e) Ohavnost a záhubnost lži. Lhář tupí Boha vševědoucího a jedná proti zákonu Jeho, jenžto jest pravda věčná; následuje ďábla, kterýž jest otec lži. Lhář hanobí důstojnost lidskou a mravní svou povahu kazí; i škodí sobě, nebo se mu více nevěří a tak o důvěru a o čest se připravuje. Lhář jedná proti bližnímu, jehož v blud uvozuje. Lhaním ruší se důvěra společná a mnoho zlého se natropí, a kdyby byla lež obecná, neobstála by společnost lidská. Proto jest lidem protivná a Bohu jest ohavností, kterýž ji časně i věčně tresce.

d) Nikdy se nedovoluje křesťanu lháti ani z nouze, ba ani ze žertu, tím méně ze zlého úmyslu, aby se komu ublížilo. Každá lež jest ohavný a záhubný hřích, tím těžší, čím větší škoda se bližnímu děje a čím více Bůh se uráží.

e) Marné omluvy lži. α) Bludná jest domněnka těch, kteří klamně mluvení své omlouvají příkladem lidí opatrných, kteří prý někdy lháti (z nouze) mají za potřebné. „Však opatrnost těla jest smrt.“ (*Řím.* 8, 6.) V těžkostech a nesnázích má se křesťan Bohu důvěřovati a nemá ku lstivému lhaní bráti útočiště; nebo kteří ke lži se utíkají, ti zřejmě projevují, že více spoléhají se na svou opatrnost, nežby naději měli v božskou Prozřetelnost.

β) Jiní příčinu lži svádějí na ty, od kterých také byli oklamáni. Avšak není dovoleno člověku sama sebe mstíti, ani zlého zlým odplaceti; spíše se má zlé přemáhati dobrým. (*Řím.* 12, 17.)

γ) Jiní opět předstírají lidské přirozenosti slabost. Avšak křesťan nemá se křehkosti lidské poddávat, ale pomoc boží si vyprošovati.

δ) Kdo se odvolává na návyk, mají se přičiniti, aby nabyl návyku opácného, totiž mluviti pravdu a to tím více, poněvadž kdo hřeší ze zvyku, tížeji se proviňuje než jiní.

e) Mnozí ukazují na jiné lidi, kteří pořád lhau. — Avšak nemáme zlých následovati, nýbrž je kárati a napravovati. Když pak sami lžeme, tož bude míti řeč naše při kárání a domlouvání malé váhy.

ξ) Jiní tím se hájí, že prý mluvíce pravdu, často do škody uběhli. Ti nechť spíše na sebe žalují; poněvadž jest to povinnost křesťana raději škodu trpěti, než lháti.

η) Kdo lhávájí ze žertu, nechť pováží, že častým lhaním rozmnožuje se návyk toho hříchu, a „z každého slova prázdného budou počet klásti.“ — Není žertem, co Boha uráží.

Mimo to žertovně neb služebně lháti, byť i nikdo z toho neměl ani škody ani užitku, předce naprosto nehodno jest. Neboť odtud povstává k častému a těžšímu lhaní náchylnost, — z čehož přicházejí do pověsti, že nejsou pravdomluvní. Proto aby víry nabyla řeč jejich, mají pak třeba ustavičně přísahati.

θ) Opět jiní lhau pro užitek, žeby dobře nekoupili a neprodali. Avšak takové omlouvání obsahuje přetěžké sebe obviňování, že nepřikládají váhy oněm slovům Páně: „Hleďte nejprvé království božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.“ (*Mat.*) Pravdu můžeš někdy zamlčeti, však nikdy nemáš lháti.

ι) Kdo myslí, že lži Boha nehněvají, nechť pováží, co jest ohybnějšího a ohavnějšího, než když těmi ústy, jimiž dobrořečíme Bohu, zlořečíme lidem. *Jak.* 3, 9. Ten jazyk, který dříve chválu a čest Bohu vzdával, potom jemu potupu a hanu činí lhaním. Proto

se stává, že lháři od věčné blaženosti jsou vyloučeni. — Dle *Kat. Trident.*

») Lhal jsem, pravíš, a bych zamezil něco zlého a lži mnil jsem působiti mnoho dobrého. Však účel neposvěcuje prostředku. Není dovoleno zle činiti, aby se zlému zabránilo.

Slova písma sv.: Nebudete lháti, aniž kdo oklamá bližního svého. IV. *Mojž.* 19, 11. Šest věcí jest, kteréž nenávidí Hospodin a sedmou v ohavnosti má duše jeho: očí vysokých — jazyka lživého. *Přísl.* 6, 16. 17. Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí, ale ti, kteří věrně činí, líbí se jemu. *Přísl.* 12, 22.; 13, 5.; 14, 5. Nesluší na kníže ústa lživá. *Přísl.* 17, 7. *Sir.* 25, 34. Slovo lživé v ohavnosti míti bude spravedlivý; bezbožný pak zahanbuje a zahanben bude. *Přísl.* 13, 5. Ústa, kteráž lhou, zabíjejí duši. *Moudr.* 1, 11. Nenáviděl jsi všech, kteří činí nepravost; zahubíš všecky, kteří mluví lež. *Žlm.* 5, 7. Nevejdeť do nebe nic poškrvněného aniž činícího ohavnost a lež. . . *Zjv.* 21, 27.; 22, 15. Pročež složice lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým; nebo jsme vespolek údové. *Ef.* 4, 25. *Kol.* 3, 9. Aneb mrzkost, neb bláznovské mluvení neb šprýmování, kterážto věc jest nenáležitá, ale raději díkůčinění. *Ef.* 5, 4.

Výroky svatých. Nikdo nebuď jmín za lháře, kdo mluví co křivého, maje to za pravdu; ale lže, kdo za pravdu vydává, co sám u sebe za nepravdu pokládá. Sv. *August.* Varuj se všelijaké lži. Ani z příhody, asi z úmyslu nelži. Ať bys mohl lži někomu pomoci, nečiň toho. Byť i o hrdlo někomu běželo, nezastávej ho lži. Sv. *Isidor.* Ani pro chválu boží není dovoleno lháti. Sv. *Aug.* Všecko, co ze lži pochází, jest hřích; všecko, co se s pravdou nesrovnává, jest nepravost. Sv. *Isidor.* Každá lež jest hřích; ale mnoho záleží na tom, s jakou kdo myslí a v jakém předmětu lže. Zajisté nehřeší tak, kdo lže, aby pomohl, jako ten, kdo lže, aby uškodil. Sv. *Aug.* Lež jest vždycky hřích, byť se i ze žertu nebo ku prospěchu jiného děla a tou příčinou není ani tehdá dovoleno lháti, když by tím i smrtí ujíti možno bylo. — Děje-li se lež bez uškození bližnímu, jest hříchem všedním; působí-li se pak veliká škoda bližnímu, jest hříchem smrtelným. Sv. *Liguori.* Časem jest hůře lež obmysletí než vyřknouti. Neboť lživé promluvení na větším díle z přenáhlení se stává; lež však obmysletí, jest nešlechtnost z rozvahy. Sv. *Řehoř.* Bůh zajisté jest pravdivý v každém slově a lži v něm není. Kdo tedy lhou, ti zapírají Pána, nevracujíce mu skládu — ducha nelživého — ježž byli přijali. *Hermas.* Lépe

jest ničeho nemluvíti, nežli něco nepravdivého pronésti, ježto víme, že ze všech svých řečí účet klásti budeme. Sv. *Paulin*. Zvykej nikdy zúmýslně nelhati, věda, že Bůh jest Bohem pravdy. Sv. *Frant. Sal.* Staráť to výpověď: Lhářové způsobují, že se jim nevěří, i když pravdu mluví. Sv. *Jarolím*.

Byť i žerty byly časem slušné a příjemné, předce se nesrovnávají s pravidlem církevním, nebo čeho v písmech sv. nenalezáme, kterak toho užívati smíme? Sv. *Ambrož*. Přátelští žertové k smíchu a rozveselení mysli příčinu dávají — ale hledme toliko při tom, aby se žert v posměch a pohanění neobrátil. Sv. *Frant. Sal.*

Ne méně jest podezřelým žert nežli hněv; nebo žertování bývá mnohdy ku pohoršení. Sv. *Bernard*.

Připodobnění. Lepší jest zloděj, než ustavičnost muže lživého; oba však zahynutí věčně obdrží. *Sir.* 20, 27. Natáhli jazyk svůj jako lučiště ke lži a nepravdě. *Jer.* 9, 3. Chutný jest člověku chléb lži, ale potom naplněna budou ústa jeho kaménkem. *Přís.* 20. Kdo spolehá na klamy, ten pase větry a týž také jako ptáky letící stíhá. *Přís.* 10, 4. Dobrý člověk z dobrého pokladu vynáší dobré, a zlý ze zlého pokladu vynáší zlé. Ale pravím vám, že z každého slova prázdného vydá počet v den soudní. *Mat.* 12, 35—37. Jako vinen jest ten, kterýž pouští střely a kopí k smrti, tak i muž, který lstivě škodí příteli svému, a kdyžby postižen byl, dí: Z žertu jsem to učinil. *Přís.* 26, 18. Jako Bůh Otec zplodil syna, pravdu: podobně zplodil ďábel — lež. Sv. *Augustin*. Z kamene a ze železa vykřesává se oheň; z tlachavosti pak a ze žertu plodí se lež. Sv. *Klimak*. Jako pavouci vyprádají ze sebe síť, tak si lháři vymýšlejí nestálosti, v nichž se pak sami jako v létech zaplétají. — Jako hodiny, ježto jinak bijí než ukazují, jsou zkaženy a nemají ceny: tak člověk, který jinak myslí a jinak mluví. *Lohner*.

Průpovědi a přísloví.

Lhát je jinak mluvíti,
jinak v srdci mysliti.'

Každá lež je hanebná,
nechť se zdá i potřebná.

Kdo nezdárně lhát se učí, všechnu víru tratí,
u všech lidí pravdomluvných za špatného platí.

Ať vás tedy, milé dívky, nikdy lež netíží;
nebo pravdy zanedbání člověka jen sníží.

Slovo dělá čest,
lhář jen v hanbě jest.

Praví se, že každý lhář
zloděj jest a partykář.

Kdo se za ta jmena hanbíte,
hledte vždy ať pravdu mluvíte!

Lhář má řídké zuby; — v hrdlo lže, lže jako by tiskl; střílí bez prachu — chlumeckými. — Každý lhář lže na svou hlavu. Lež má hrátké nohy, daleko neujde. Lži se nevytřeš. Kdo včera lhal, tomu se zejtra nevěří. Ze lži lidé neumírají, jen že potom víry nemají. Kdo lže, krade. Mladý lhář, starý zloděj. Kdo rád lže, toho za přítele míti nelze. Lháře Pán Bůh káže, jestli ne mrazem, tedy provazem. Byli jednou tři bratří: jeden lhal, druhý kradl a třetí visel.

Nelze brachu žertem zváti,
co můž bratru srdce žháti.

Žert i s pravdou ať se shodne,
lehce jen ať k srdci bodne.

Jen co snadno jmouti,
může žertem slouti.

Žert druhdy za pravdu stojí. Ne vždy pravda se hodí; žertem pravdu prohoditi neškodí. Časem z žertu přichází se do pravdy. Žerty trop a lidí nezlob. Sůl na chléb a ne chléb na sůl se dává. Vtipy ať řeč koření. Co mnoho, to mnoho — škodí. — Nežertuj, s kým jsi nerostl. Čest, zákon a oko netrpí žertu. —

Příklady.

První lhář byl *ďábel*, jenž lži podvedl první rodiče. I. *Mjž.* 3. *Synové Jakubovi* lhali otci o bratru Josefovi. I. *Mjž.* 37. 20. 31, 32.

Žena Putifarova lhala o Josefu. I. *Mjž.* 39, 17.

Gabaonitští lhali Josuovi, jehož podvedli, začež v službu podrobeni jsou. *Jos.* 9, 8.

Křiví svědkové *proti Nabothovi*. III. *Král.* 21, 13.

Giezi, služebník Eliseův, obelhal Námána. IV. *Král.* 5, 25.

Dva *starcové* lhali o Zuzaně. *Dan.* 13.

Strážní u hrobu Ježíšova byvše od židů podplaceni, lhali, že učenici Ježíšovi ukradli v noci tělo jeho, když oni spali. *Mat.* 28.

Ananiáš a Safíra prodavše statek peněz lstivě ujali. *Sk.* 2.

Kretenské nazývá sv. Pavel lháře. *Tit.* 1, 12.

Lež jest velmi ohavná a škodlivá nepravost.

Ctihodný *Forner* líčí obavnost lži takto: „Víme z písma sv., že Kristus Pán mnoho hříšníkův obrátil. Z lakomců a lichvářů vyvolil Matouše a Zachea; z prostopášných a smilných Samaritánku u studně i Magdalenu, z pohanů a modloslužebníků setníka z Kafarnaum a jiného pod křížem; z pronásledovníků církve Šavla, ano i mezi vrahy a loupežníky našel kajícího Dismasa; ale nikoho z lhářů a pokrytců. A proč? Protože jest Kristus cesta i pravda,

a všeliká lež se mu protiví a lhář duchovně s tím jest spřízněn, jenž jest otec lži.

— Sami *pohané* mívali lháře v ošklivosti. Císař *Claudius* zapověděl muži, o němž šla pověst, že nikdy nemluvil pravdy, počestný pohřeb, dal stavení jeho zbořiti, jmění jeho zabavil a rodinu z Říma vyhnal, aby po lháři vyhladil všelikou památku.

Jedenkrátě přišel *stařec z ostrova Chios* do Lacedemonu, jenž stydě se za své stáří, obarvil si šediny. Když pak chtěl kmet veřejně mluvit, povstana *Archidamos*, pravil: „Co by nám mohl dobrého pověděti, kdo lež nejen v srdci nýbrž i na hlavě nosí?“ Tak i všeliký stín lži byl pohanům ohavností.

Slovutný *Epaminondas*, pohan, byl tak velice zapřísáhlý nepřítel lži, že ani ze žertu nikdy neselhal.

Císař římský *Trajan* oblíbil si jednoho královského syna z Thracie, kteréhož byl v boji zajal, tak velice, že mu království jeho zase navrátiti obmyslel. Zastav ho ale jednou ve lži (princ totiž řekl, že byl ve škole, kdežto byl v zahradě), tak se hněvem proti němu rozpálil, že mu řekl: „Pevně jsem se na tom ustanovil, navrátiti tobě království otce tvého; že jsi se ale lhářem býti ukázal a tak nehodným královské důstojnosti se stal, dám království tvé jinému.“ —

Jistý *královský synek* ukázal své matce kresbu na důkaz své pilnosti. Královna pozorujíc některé opravy cizí rukou učiněné pravila: „Chci raději hrubé rysy tvou vlastní rukou pracované viděti, než kresbu nejkrásnější rukou cizí vyvedenou. Pamatuj si, můj synu, jestli že *lež v ruce* se vloudí, brzoť i srdce se zmocní.“

Lživý Jan pásal ovce nedaleko lesa. Jednoho dne chtěl vyvesti zlomyslný žert a křičel ze vsí síly: „Vlk jde, vlk jde!“ Sedláci přiběhli z blízké vsi houfně se sekerami a s kyji a chtěli vlka ubiti. Když ale vlka nespatriili, odešli zas domů a Jan se jim tajně vysmál. Druhého dne se dal Jan zase do křiku: „Vlk, vlk jde!“ Sedláci přišli zas, ne však v takovém množství jako včera a i ti vrtěli hlavami, když tu nebylo vlka, i odešli mrzutě domů. Třetího dne přišel vlk skutečně. Jan křičel přenáramně: „Pomozte, pomozte! Vlk jde!“ Nikdo mu však ná pomoc nepřišel. Stádo ubíhalo rychle ke vsi. Nebohého Jana ale, jenž tak spěšně běžeti nemohl, vlk chytil a roztrhal.

Kdo již selhal, nemá víry,
byť by mluvil pravdu z míry.

Zelná hlávka. Dva tovaryši, Martin a Josef, šli jednou kolem veské zelnice. „Podívej se,“ pravil Martin, „na ty přehrozné hlávky zelné! „Aj,“ řekl Josef, který se rád chlubíval, „tyť nikoli velké nejsou. Ale já jsem viděl jednu hlávku, která větší byla, než naše fara!“ Martin, jenž byl řemesla kotlářského, pravil: „Totě byla ovšem veliká hlávka. Já ale pomahal jsem jednou dělati kotel, který byl té velikosti, jako tam ten kostel!“ „I sto kop hromad,“ zvolal Josef, „nač bylo takového kotle?“ Martin odpověděl: „Aby se tvá veliká hlávka v něm uvařila.“ Josef zahanbený pravil: „Nyní teprv vím, kam to směřovalo. Ty, jindy jsa pravdomluvný, nyní proto jsi to řekl, abys z chlubné lži mé učinil posměch, s kterým spokojen býti musím.“

Kdo lži hanebné se drží,
půjčku za oplátku trží.

Eduard, syn bohatých rodičů, míval v obyčeji, že rád žerty si tropil. Jedenkrát psal list; na stole leželo šest dukátů, které měl k listu přiložiti. Emilka, malá sestřička, vidouc lesknoucí se peníze, pravila: „Eduarde, kde pak rostou takové peníze?“ Eduard odpověděl: „Dukáty rostou na zlatém keři; sázejí se jako boby do země, z nichžto vyrůstají keřičky, na nichž potom visí samé dukáty.“ Eduard psal horlivě dále, aniž pozoroval, když Emilka vzavši dukáty, běžela do zahrady, kde je zahrabala do země. Když byl Eduard s psáním hotov, přiběhla Emilka, řkouc: „Eduarde, teď budeš míti hodně dukátů; už jsem je vsadila.“ Eduard vyskočiv mrzutě, vzal Emilku za ruku a běžel do zahrady. „Hned mi pověz,“ pravil, „kam jsi ty dukáty vsadila.“ Ale dívčina se nemohla více na místo upamatovati; anebo ji někdo viděl a tajně dukáty vyhrabal; slovem, dukáty byly tytam — následkem žertovné lži.

Smutný následek žertu. R. 1853 zemřel v Paříži jistý malíř, jmenem *Karait*, podivnou příhodou. Mnozí lidé, jak známo, rozličné mívají choutky a nechuti k všelikým věcem. Tak malíři *Karait*sovi odporny byly všeliké rakve a náhrobky, a proto se pohledu na ně bedlivě střežil. Přátelé jeho se mu proto často posmívali, a umlouvali se, kterak by slabost jeho vyléčili. Jakýsi rytec učinil návrh, který všickni s plesáním přijali. Jedenkrát vyzvala celá společnost malíře *Karaitse* k vycházce do Vincennes, kde se výborně bavili. Vracejíce se do Paříže, zavedli *Karaitse* do dílny jistého sochaře, pod záminkou, že tam uvidí dílo znamenité. Tu odhalen náhrobek, na němž zlatým písmem bylo vyryto: „Památce slovutného malíře *Karaitse*, kterýž zemřel v 37. roce svého věku.“

Karaiti, čta nápis, zůstal jako bleskem omráčen, klesl na zem a než přátelé lékaře přivedli, byl mrtev. — Snadno se domyslíti, jaký to byl zármutek. — Však ze smutné příhody této učíme se, že ani z rozličných choutek a nelibostí lidských neradno si tropiti žerty.

— Jiný smutný následek lži z nouze. Jiřtý rolník obětoval císaři *Theodosiovi* jablko nevídané velikosti a krásy, které on choti své darem odeslal. *Císařovna Eudoxia* poslala z útrpnosti jablko *Paulínovi*, dvořenínu císařově, aby se jím v chorobě občerstvil. Byl to muž vysoce učený a nábožný, jenž před tím císařovnu v náboženství vyučoval. Že však Paulín o daru císařově ničeho nevěděl, poslal jablko co vzácnost samému císaři. Theodosius vezma osudné jablko do ruky, usmál se náhodě, že tak podivně dar jeho se mu opět do ruky dostává; hned však na to zmocnila se ho podezřivost. Bez odkladu odebral se k své choti, tázaje se, kam jablko darované dala? *Císařovna* se zaleknouc, omlouvala se, že jablko snědla. Theodos, rozhorlen pro takovou nepravdu, tázal se opět, kam se jablko podělo? Aby při svém tvrzení zůstala, doložila opět *císařovna*, že jablko požila. Takovouto lhavou řečí její na nejvyš rozzlobený císař vyňal jablko pod rouchem skryté, ukázal je a veřejně choti svou ze lži pokáral. Domnívaje se však, že by pode lží skryta byla nevěrnost manželská, kázal Paulína odpraviti, *císařovnu* ale poslal do vyhnanství.

Svatí nenáviděli lži.

— Sv. *Kancius*, putuje do Říma, byl na cestě od loupežníků přepaden a ze všeho zloupen. Jsa tázán, má-li ještě něco při sobě, odpověděl: „Nemám.“ Když se loupežníci pryč ubírali, rozpomenul se, že má v oděvu několik zlatých zašitých. Obávaje se, že by byl z bázně lži se dopustil, volal za nimi, a i těch několik zlatých jim chtěl vydati. Což vidouce loupežníci, divili se upřímnosti jeho a vše mu navrátili.

O sv. *Antimovi*, biskupu Nikomedském, vypravují letopisové církevní, že když od žoldnéřů císaře Maxmiliána hledán byl na smrt, přijal je velmi laskavě a dobře vyčastoval. Ale oni neznali ho. Po obědě tázali se, zdali by jim nemohl povědět, kde by se zdržoval Antimus, biskup Nikomedský? I odpověděl jim svobodně: „Já jsem, veďte mne, jak vám poručeno jest; hotov jsem následovati vás.“ I zděsili se žoldnéři nad takovou srdatostí biskupovou, i řekli: „Nikoli, nepůjdeš s námi, nebo snadno nám jest oklamati mocnáře; řekneme, že jsme tě nalézti nemohli.“ Jimž on odpově-

děl: „Nečiňtež toho, nebo lež jest hřích; aniž já chci života svého hájiti lži.“

Nepravda dobromyslná. Sultán *Mahmud* rozzlobil se pro maličkost na důstojníka stráže své. Poručil chopiti se ho a vydati jej bez prodlení na smrt. Odsouzený, poněvadž jej taková krutost rozhorlila, spílal sultánovi tyranů a mužů nespravedlivých. *Mahmud*, nerozuměje mu, tázal se okolostojících, co byl odsouzenec řekl? Načež jeden z vezírů, kterýž litoval odsouzeného a zbaviti chtěl pána nového hněvu, pravil, že důstojník řekl: „Bůh miluje ty, kteří umějí zlost svou krotiti a bezvolná pochybení mohou odpustiti!“ Sultán zaraziv se, řekl: „Jděte a řekněte stráži, aby upustila od trestu.“ — Jiný z dvořanů ale, nepřítel vezírův, obrátiv se k sultánovi, dí: „Sluha nemá lháti pánu svému, aniž mu skrývati pravdu. Odsouzený lál pánu svému a trestuhodná slova proti němu vyřkl.“ — Sultán *Mahmud* rozhorleně na dvořenína pohledna, pravil: „Vezírova dobromyslná nepravda milejší mi jest, než tvá zlomyslná pravda!“ —

2. K nepravdě přičísti lze také mnoho mlavení, štěbetání neb žvání, k čemuž náklonnost sluje štěbetavost neb žvavost. Jakož má křesťan v řeči býti opatrný a mlčelivý, podobně zapovídá se mu mnohé neopatrné mlavení. Mluvka, tlachal mnohdy z nemoudré, přílišné upřímnosti tajemství své neb bližního zbytečně vyjevuje a takto sobě a jiným mnohé nesnáze a hoře připravuje. Štěbetavost přivádí často i ke lži a k mnohým jiným hříchům; bývá znamením lehkovážné a bláhové marnosti a ješitnosti, a přináší těžké zodpovídání.

Slova písma: Moudří skrývají umění; ale ústa blázna nejbližší jsou k zahanbení. *Přísl.* 10, 13. Mnohomluvení nebývá bez hříchu; kdož pak zdržuje rty své, opatrný jest. Jako stříbro výborné jest jazyk spravedlivého, ale srdce bezbožných za nic nestojí. *Přísl.* 10, 18. Kdo ostříhá úst svých, ostříhá duše své; kdož pak bez uvážení mluví, pocítí zlých věcí. *Přísl.* 13, 2. V ústech blázna metla pýchy; rtové pak moudrých ostříhají jich. *Přísl.* 14, 3.; 15, 28.; 18, 6. 7.; 18, 13.; 29, 20. Člověk moudrý pomlčí do času, ale nedočkáví a neopatrní nezachovávají času. Kdo mnohých slov užívá, uráží duši svou. *Sir.* 20, 7. Jako hudba v zármutku jest mlavení nevhodné, trestání a učení v každý čas jest moudrost. *Sir.* 22, 6. Mnoho jich padlo ostrostí meče, ale ne tolik, jako kteří zahynuli jazykem svým. *Sir.* 28, 22. Pravím vám, z každého slova prázdného, kteréž mluvíti budou lidé, vydají počet v den soudný. *Mat.* 12, 36.

Budiž každý člověk rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení. *Jak.* 1, 19. Jazyk jest sice malý oud, ale veliké věci provozuje. Aj, jak malý oheň veliký les zapálí. I jazyk jest oheň, veškerost nepravosti. *Jak.* 3, 5. Zdá-li se komu, že jest nábožný, a nepojímá v uzdu jazyka svého, . . . toho marné jest náboženství. *Jak.* 1, 2. 6.

Výroky svatých: Věc to velmi nesnadná, aby také nelhal, kdo mnoho mluví. Sv. *Řehoř.* Z kamene a ze železa vykřesává se oheň, z tlachavosti pak a ze žertu plodí se lež. *Jan Klimak.* Řeč marná a prázdná svědek bývá marného a prázdného myšlení. Jazyk pronáší mravy člověka. Jaká řeč tvá, takový i člověk jsi. Z hojnosti zajisté srdce ústa mluví. Od zbytečných a marných řečí zdržuj tedy jazyka svého. Sv. *Isidor.* Marné jest slovo ono, z něhož, když pronešeno bývá, ani mluvící ani poslouchající prospěchu nemá. Sv. *Jeroným.* Kdo příliš mnoho s lidmi obcuje a rozpráví, s tíží bez poklesku zůstane. Kdo mnoho s lidmi rozpráví, málo bude mluvití a obcovati s Bohem. Sv. *Liguori.* Mnohomluvnost, tlachavost jest neomylný nevědomosti důvod, lži pachatelka, skroušenosti záhuba. *Jan Klimak.* Příliš náhlí přivalové škodu přinášejí. Člověk mluvný a příliš žvavý nemoudrost svou pronáší. Umění učí lidi skrovně mluvití. Mluvití dlouze a obšírně jesti bláznovství. A protož i v řeči míru zachovej. Sv. *Isidor.* Tlachavost jest velmi zlá nepravost, nelíbíc se Bohu ani lidem. Třeba tedy, aby obřezán byl jazyk, t. j., abychom jen málo a co prospívá mluvíli. Sv. *Bonaventura.*

Průpovědi a přísloví.

Kdo mnoho mluví,
lže, neb se chlubí.

Mnohomluvka, darmotlach,
kéž by raděj dále táh'!

Ve mnohomluvném pravdy ne mnoho. — Mnoho řeči, málo skutku. — Mnoho hluku, málo zvuku. — Mnoho vřesku, málo vlny. — Plný soudek nezvučí; prázdný sud se nejvíce ozývá. — Čím kolo horší, tím více vrzá. — Hrniec se pozná z klepání, blázen z tlachání. — Kdo rád štěbece, všecko vybrepce. — Zbytečné řeči škodí. — Které slovo z úst vyletí, žádnou měrou zas nevletí. — Co tři vědí, tři sta se dovědí. — Nepovídej žádnému, a sám povídá každému. — Vyzvědače ubíhej a tlachače odbývej. — By lidé řeč kupovali, ne tak mnoho by mluvíli, řeči by sobě vážili.

Žváč. „Člověk žvavý třeba s neznámými si sedna, začne jim vypovídati chválu své ženy. Pak mu hned z toho (buď jaký přechod neb nebuď) rozpráví, co měl této noci ve snách za vidění; hned potom, co všecko měl k večeri, dlouho a široko vypravuje.

A když se dá do řeči, praví, že lidé nynějšího věku jsou mnohem horší a nepoctivější předších; a že obilí na trhu přiskakuje, že mnoho je v městě pohostinných, že z jara se zase otevře plavba a že kdyby Zevs (bůh pohanský) dal, aby sprchlo, dobře by zemi učinil; že na rok příští míní své hospodářství spraviti, že nyní všečen obchod tak zapadl, až se jeden nemůž dodělati kousku chleba a t. d. A kdo ho jednou poslouchá, tak snadně ho nezbude. Nechceš-li, aby ti zimnici na krk vštěbetal, musíš před člověkem takového rázu se v koty dáti, a jak jen nejspíš můžeš, se s ním rozvésti. Neb je věru obtíž, míti činiti s člověkem, kterýž, máš-li na spěch nebo do spěchu, nečiní rozdíl.

„Tento darmotlach má to do sebe, že co slina na jazyk přinese, bez rozdílu pleská; jako stroj o polámaných kolách, když natáhneš, jednak ten, jednak jiný kousek pomateně hraje, s tím rozdílem, že zde je koncert tlachny na drnkačku.

„*Horac* také popsal tlachače; ale tlachal jeho jest ješitný, chlubný, dotěrný hejsek, jenž by rád své zásluhy světu vybubnoval, avšak právě opak pořídí. Náš zdejší darmotlach jest hlupec, bez zvláštní oblíby, kterýž jen mluví, aby mluvil. — Nejprv začal s řečmi, které byť třeba jako kůl od plotu ulomeny byly, a jako palice na oko se hodily, však se předce dají slyšeti. Pak když stavidlo se mu zarazí, myslil bys, že víc neukane. Ale, že již má před sebou tvora o dvou uších, neuvázne ti na úskalí, ale hned zase — ulom kůl kde ulom — heveruje dále. A takoví lidé jsou prý dobří společníci; leč proto, že nedadí rozhovoru státi.

„Slyšev a neslyšev jednou *Aristoteles* takového tlachala, jenž se mu posléz omlouval, že ho dlouhou chvílí utesknil, odpověděl: „Nicméně, nebo jsem na jedno slovíčko z toho, cos pravil, nedal pozor!“ — A když témuž zase jiný nemotoru přes nemotoru pravil a pokaždé dokládal: „Není-li to ku podivu?“ odpověděl mudrc: „Nikoli; ale to mi divno, že tebe člověk o dvou zdravých nohách, an tolik daremnosti žveš, poslouchaje vystojí.“ *Povahopisy Theofrastovi od Jana Vlčka.*

3. K neupřímnosti v řeči náleží také pochlebování a lichocení, když kdo s bližním přívětivě, laskavě mluví, však zle myslí.

Pochlebenství jest nemrav a náchyllost marným chválením cizí slabosti zneužívati k vlastnímu prospěchu.

Pochlebník vlastnosti a jednání jiných proti svědomí a svému přesvědčení vychvaluje a nad míru vynáší, nechť jest dobré

čili nic a pro dosažení přízně a časných výhod jiným zásluhy přisuzuje, jichžto nemají. — Někdy jeví se pochlebenství již mlčením, pakli se hanebnému řádění, když by třeba a možno bylo, přítrž nečiní.

Snaha však, uznávati dobré vlastnosti, není sama v sobě bez zlého úmyslu — žádné pochlebenství.

Takové pochlebování jest velmi ohydná a záhubná nepravost, ježto škodí pochlebníkům i tomu, komu se pochlebují. — Pochlebník snižuje sebe, jelikož není ničím než podvodníkem a pochváleného za pouhý prostředek svého prospěchu zneužívá a chvále hříchy bližního, jest příčinou, že trvá v nepravostech.

„Lidé lichotiví a pochlebníci, kteří úlisnými a přetvářenými chválami si získati chtějí uši i srdce těch, od nichž přízeň, čest a peníze si žádají, říkajíce zlému dobré a dobrému zlé (*Isai 5, 10.*), bližnímu velice škodí, když i hříchy jeho chválíce, jsou příčinou, že trvá v nepravostech. A v tom způsobu nejhorší jest pochlebenství, jehož se užívá na záhubu bližního.“ *Kat. Trid.* „Daleko pak záhubnější bývá řeč přátel, známých a příbuzných, kterou druhdy lichotivě těší ty, kteří smrtelnou nemocí sklíčeni, již jsou v posledním tažení, ujišťujíce, že jim nestává žádného nebezpečství smrti; říkajíce, aby byli veselí a pokojní, hříchův vyznání jim zabraňují, jakožto přemýšlení velmi zarmucujícího; a tak jejich mysl odvracují ode vši péče a uvažování posledních nebezpečství, v nichžto se již úplně nalezají.“ *Kat. Trid.*

Úvaha. Křestane, aniž komu lichot, aniž sobě v lichocení, jež by se ti činilo, oblibuj.

Slova písmá sv.: Nebývej svědkem bez příčiny proti bližnímu svému, aniž koho lahodně namlouvej rty svými. *Přísl. 24, 28.* Lepší jsou rány od toho, kterýž miluje, nežli lstivé líbání toho, kterýž nenávidí. *Přísl. 27, 6.* Kteříž opouštějí zákon, chválí bezbožného; kteří ho ostříhají, rozpalují se proti němu. *28, 4.* Nechval muže pro krásu, aniž pohrdej člověkem pro pohled jeho. *Sir. 11, 2.; 19, 23.* Hojí rány dcery lidu mého s hanbou, říkajíce: „Pokoj, pokoj!“ a nebylo pokoje. *Jerem. 6, 14.* Tiť jsou reptáči žalobní, podle žádostí svých chodíce a ústa jejich mluví pyšná slova, divíce se osobám pro zisk. *Jud. 16.* Muž nepravý přeluzuje přítele svého a vodí ho po cestě nedobré. *Přísl. 16, 29.* Kteří říkají bezbožnému: „Spravedlivý jsi“: ty proklínati budou lidé a v ohavnosti míti národové. *24, 24.* Jako zkušeno bývá v tygliku stříbro a v peci zlato, tak zkoušen bývá člověk ústy toho, kterýž ho chválí. *27, 21.* Člověk, kterýž lahodnými a smýšlenými řečmi mluví k příteli svému,

rozestírá síť krokům jeho. 29, 5. Lépe jest od moudrého býti trestánu, než bláznů pochlebenstvím zklamánu býti. *Kaz.* 7, 6. Běda, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmu za světlo a světlo za tmu, pokládajíce hořké za sladké a sladké za hořké. *Isai* 5, 20. 23. *Jer.* 9, 8. 9.

Výroky svatých a podobenství. Pochlebník jest v povolnosti přítel, duchem nepřítel, v řeči ozdobný, v činu hanebný, v štěstí veselý, v neštěstí vrátký; v haně úzkostlivý, v radosti nemírný, k tomu co lidského snadný, k tomu co šlechetného nesnadný. *Hugo de Vikt.* Pochlebník jest vši ctnosti nepřitelem a vráží jako hřeb v oko téhož, s kým vede rozprávku. Sv. *Jan Zlat.* Jakož to cíl řečníkův láskou přesvědčiti, a lékařův lékem pozdraviti: rovněž to cíl pochlebníkův, příjemnou řečí oklamati. *Týž.* Lichotné pochlebnictví vzdává všem pochvalu, všem pozdrav volá... Šíp ten lítá lehce a vráží se snadno. *Kassian.* Více si přeju býti od každého káránu, než od pochlebníka chválenu; nebo milovníku pravdy není káratel strašným. Chvalič ale bloudí a posiluje blud. Sv. *August.* Chválícimu příteli nesluší rovně věřiti, jako utrhajícimu nepříteli. *Týž.* My do vlasti spěchajíce, smrtonosných Sirén zpěvu — vábení pochlebníků — hluchým uchem míjeti máme. Sv. *Jarolím.* Veliká jest moudrost, nepohnouti se hned každým větrem řeči, aniž každému pochlebníku sluchu nakloniti, a jen takto bezpečně se pokračuje. *Tom. Kemp.* Kdo se, pochlebování slyše, vypíná, co jest jiného, než zlato nepravé, jež strávila pec ohnivá? Sv. *Řehoř.* Myslí lidských nepokazí nic tak snadno, jako pochlebnictví; více zajisté škodí jazyk pochlebníků, nežli meč pronásledovníků. Sv. *Jeroným.* Kdokoli nešlechetně žijícím pochlebuje, klade polštář pod hlavu kleslého, tak že kdo pro vinu měl pokárán býti, chválou podporován, v ní pokojně setrvává. Sv. *Řehoř.*

Průpovědi a přísloví.

Mnohý v ústech med, v srdci pak má jed; v oči se ti klaní, stranou snad tě zhaní. — Lichotivý rádce, hanebný je zrádce. — Mluví sladce zhoubný zrádce. — Nehleď na řeč, ale na věc. — Kdo lehce věří, lehce oklamán bývá. — Pochlebník jako kočka, z předu líže, pozadu škrábe. — Proto ti lichotí, že tvých peněz chtí. — Když ptáka lapají, pěkně mu pískají. — Kdo miluje lichocení, sám si přeje ošizení.

Příklady.

Saul, chtěje Davida v oběť dáti zuřivosti a mečům Filistínských, lichotil mu. I. *Král.* 18, 7.

Pochlebně mluvili dva lo t ř i, kteří přinesli hlavu Izbozeťovu *Davidovi*, chtějí se mu zalíbiti; ale on je kázal zabiti. II. *Král.* 4.

Pochlebný lid, slyše mluviti *Herodesa*, pravil, že jest to hlas boží. Ale hned ho porazil anděl Páně, tak že se červy rozlezl. *Sk.* 12.

Židé pochlebovali P. Ježíši, řkouce: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě boží v pravdě učíš.“ *Mat.* 22, 16.

Pochlebník byl onen *služebník*, jenž Pánu dal políček. *Jan* 18.

Král Alexander za prvních let svého panování byl nepřitelem všeho pochlebenství. On jistého mudrce, kterého prvé miloval, jedině proto ode dvora odstranil, že mu nikdy ničeho nepředstíral, a v ničem jej nekáral; nebo řekl: „Neznamená-li zlé, jež činím, nemoudrý jest; pozoruje-li však zlé při mně a netresce, pochlebník jest, a proto nehoden mé přízně.“ *Týž* ale slovutný král v pozdějších letech dal se pochlebníky, zvláště pohanským knězem Amonem, tak zaslepiti, že sám za boha, totiž za syna Jupiterova, se vyhlášoval; potom pak byla jeho zpupnost nesnesitelná.

Kambyses, vladyka perský, tázal se jednou dvořenína svého *Praxaspesa*, co mluví lid o něm a o řízení jeho? Dvořenín vypravoval vše dobré a chvalitebné o něm; „jediné to, pravil, haní lid, že oddán jsi opilství a jsa podnapilý, že vydáváš rozkazy, jež slávu tvou hanobí.“ Slova ta velice rozzlobila Kambysa a ubohý brzo zkusil, jak jest zlé mluviti pravdu. Když jednou při skvostné hostině Kambyses opět notně se podnapil, vstal rychle, dal si přinesti šíp s lukem a rozkázal nevinného syna Praxaspesova ke sloupu přivázati a prsa jeho obnažiti. Pak namířil a v okamžení rozstřeleno bylo srdce dítěte nevinného. „Viz, Praxaspe,“ zvolal Kambyses, „zdaliž to pravda, že chybím cíle svého i když opilý jsem?“ S bolestí hleděl otec na rozstřelené srdce milovaného syna svého a pochváliti musil střelce, aby sám se nestal obětí jeho msty. S krvácejícím srdcem pravil: „Výborně střeleno!“ Jaká to převrácenost! Kambyses poznává chybu svou, ale hany sněsti nemůže, Praxaspes krvácí, nenávidí, a zločin — musí pochvalovati. —

Bias, pohan mudrc, jsa tázán, které zvíře jest nejvzteklejší a nejškodnější, odpověděl: „Mluvíš-li o divokých, tyran jest, o krotkých, pochlebník jest.“

Císař Augustus pohrdal všemi pochlebníky. Když mu Taronští co podivné a šťastné znamení oznámili, že na jeho oltáři vyrostla palma, dal jim za odpověď: „Z toho jest znáti, jak často na mém oltáři obětujete!“ — A tak sobě pochlebníci nehrubě prospěli, nýbrž uškodili; jelikož míníce vyvýšiti císaře, vlastně svou nedbalost na jevo dali.

Vypravuje se o *Dionysovi*, králi syrském, že, ač od veškerého lidu velice byl nenáviděn, předce jistý *Damokles*, pochlebník a fatkář, blahoslavil jej a v pochlebenství sobě přál, aby byl na místě jeho. I chtěl mu Dionys v skutku dát okusiti štěstí svého. Protož dal jej odíti v roucho královské a uvesti do skvostně ozdobeného večeřadla, kdež u nádherné a hojné tabule mu na pokynutí mnoho otroků posluhovalo. Uprostřed však hodů těchto pozdvihne *Damokles* oči svých a vidí nad hlavou svou vznášející se břitký meč, jenž na tenké nitce visel. I zbledne, odstoupí nazpět a nemůže více do úst dáti. Což zpozorovav Dionys, dí jemu: „Ejhle, toť obraz štěstí mého a blaženosti mé; neb uprostřed rozkoší musím se obávat, že v nejbližším okamžení záhuba mne zastihne!“ — Kdyby to mnohý povážil, jistě by nepochleboval.

Císař Karel V. nemohl chvály vlastní snést. Byv v městě Paříži pochlebnou řečí uvítán, odpověděl řečníku: „Vzácná jest mi příchylnost krále vašeho: ale tvá chvalořeč mne pamatuje, ne jaký jsem, nýbrž jaký býti mám.“

Stalo se, že jakýsi *krasopisec* vyobrazil velmi uměle ná-kres rakouského orla. Každé péro ve křídle obsahovalo průpovědku, napsanou písmenem tak drobným, že toho pouhému oku nebylo lze rozeznati. *Císař František* divil se a chtěl se dovědětí smyslu všech slov v obraze. Byly to samé pochvalné průpovědi, jimiž se ctnosti mocnářovy do nebes vyhlašovaly. Čím dále *krasopisec* ve čtení pokračoval, tím více jevil *císař* svou nespokojenost; nebo poznával řeč pochlebenství, ne lásky. Dočkav konce, doručil umělci dar a propustil ho s těmito slovy: „Tu máte, jste výborný umělec; byl bych vás ale hojněji obdařil, kdybyste byl ne učinil ze sebe pochlebníka!“ —

Z povahopisů Theofrastových o pochlebenství.

„Pochlebník, když se s kým provází, mluví k němu: „Pozoruj, kterak lidé k tobě vzhledají. Nikomu kromě tebe taková čest se neděje. Včera ve Stoe tebe blahoslavili všickni. Bylo nás tam na besedě více než třicet osob; a když se namítla otázka, kdo by

byl zde muž nejvýtečnější, i hned jedněmi ústy jako z uřeknutí tebe jmenoval každý.“ Ty a podobné řeči mluvě, přičiní se píрко ze šatů laskavce svého, kteráž mu vítr do vlasů zavál, sbíratí a s úměchem vece: „Hleď pak, kterak tobě za ty tři dny, co jsem tebe neviděl, vousy pobělely; jakkoli na tvá léta a proti jiným máš ještě pěkné černé vousy.“ Počne-li příznivec mluvití, káže jiným mlčeti, a chválí řeč jeho tak, že může slyšeti, a když domluví, volá: „Výborně!“ Pospílel-li Jemnostpán na někoho dosti nechutně, tedy ústa čpulí a šatem si je zacpává, jakoby nemohl se udržeti smíchu, ale měl prasknouti. Kdož jej koli potkávají, káže jim ustoupiti, až by Pán přišel. Koupí jablíčka a hruštičky, aby na příchodu dítkám jeho dal, ale aby otec viděl, a přituluje jich a pěstuje se s nimi, praví: „O bažátka! o potěchy tak výborného otce!“ Kupuješ-li s ním střevíce, dí, že noha spůsobnější jest než obuv. A jdeš-li navštívit přítele, předběhne, aby o příchodu tvém oznámil a vrátí se zase, aby, že tě ohlásil, pověděl. — Neobtěžuje se mu, ze ženského trhu leckterých potřeb celý uhřícený a udýchaný přinestí. Když se jí, dá se do chválení vína a ku spolustolujícímu dí: „Lituji, že se ti dnes nechutí. Na této krmičce by se jeden chuti dojedl! — Přepochutný kousek!“ praví, bera něco se stolu. „Není-li ti zima,“ ptá se hospodáře, „nechceš-li se přikrýti?“ A nečekaje odpovědi, sám mu poslouží. Časem se ponakloní a jemu cos do ucha šepce, a i když se spolustolníky mluví, oka s něho nespouští. V divadle odejme robenci podušku, aby sám ji pánu podestlal. Na domě jeho chválí velikolepé stavitelství, roli praví, že dobře upravena, životní obraz že podobně vyrejsován. Slovem, řitopásek to mluví a to vede, čím se naděje, vhod vám přijíti.

„NB. Pochlebníka jmenujeme vlastně zúmyslného a klamavého chvalomluvce. V tomto ale obrazu okresluje se více než obyčejný, neupřímný chvalořečník. Maluje se zde břichopásek a polízáček tvárný a naoční, ponížený služebník neb fatkář. — Těm a takovým pašořítkům na fatku živu býti a všeho se podjímati, všeho strpěti pro poživení bylo a jest — vrch všeho dobra i svrchované umění. Takový lichotil býval spolu mistr ve chloubě a ve lži a ve všech kejklech vybytý, trpký, uštěpačný hance, tlachavý mrzkomluvce a ochotný ke všem, čím by modle, která ho živila, vyhověl.

„Rozdíl mezi přítelem a pochlebníkem *Plutarch* ve zvláštním spisu vysvětlil. Přátelství, dí, se na vážnosti a přízni zakládá; pochlebenství má vždy zisťný záměr. Odtud jde, že přítel zřídka a střídme, pochlebník zhusta a nesmírně chválívá. Přítel

umí ne toliko chváliti, ale i kárati; pochlebník i pod fochem kárání jen s pochvalkami umí. Přítel z čisté lásky i skrytě služby libé prokazuje; pochlebník všudy, ale jen pro svůj zisk, laskavci svému na službičky hledí, kteréž by ho mnoho nestály. Peřičko se šatů sebrati, návštěvu opověděti, polštář podložiti, nějakou hrušku dětem přinesti, to je všecko, čím se propůjčí. Ale za to umí své služebnosti ocukrovati, a tvářením něžnosti plným zdražiti a zvelebiti. Tak přilnulo-li milostpánu pírce do šatu, namahá se a zatrudí, aby je smetl. Ne toliko běží, aby vás opověděl, ale i nazpět přiběhne, aby své opovědění pověděl a třeba doloží, že vás tak vzácného hosta s toužebností tam očekávají. A přinesa vám něco z trhu, celý se udychtí.“

Když král *Filip macedonský* vystřelenou šípou na pravé oko oslepl, nosil prý Kleizofos pravé oko podvázané, a když obelhavěl, provázel ho belhavý. Když se král ulejal, on též se škeřil. A že mladší *Dionysios* náslep byl, pochlebníci více byli. Sahajíce po míse, hmatali prý tak dlouho, až je tyran útrpný za ruku ujal, k ní zavvedl. Toť zajisté nebyly nežli šašky, které k obveselení královského příznivce svého prováděli. A to arcif ješitného tyrana polektávalo, vidoucího, ani se činí k vůli němu blázny. — Ale však rozumný člověk má se míti na péči, aby takovým lichometníkům místa u sebe nedával. Neboť příliš rádi svou chválu slýcháme; abychom pak i někdy poznávali, že úlisník přes šňůru teše; však pochvalky jeho, jako včerejší hudba, vždy předce v uších nám lahodně zavznívají. Pochlebník není než ozev našeho samomilenství. Jen-li tedy zvuky naší samolásky opětuje, tu již má za vyhranou. Jak ale mile dobře nedoslechnuv, přihlasitěji na ten hlas odpovídá, snadno si může místo polívky políček utržiti.

Náhrada pochlebníkům. V Bagdadě žil člověk, jenž napsal a vydal knihu pod názvem: „Povinnost mocnářů a králů.“ Jmeno jeho bylo *Elaim*. Kniha tato vzbudila zvědavost všeho lidu, neboť v ní někteří nacházeli zdání nebezpečná mocnáři *Almanzarovi*. I radili jsou *kalifovi* ustavičně rádcové jeho, aby knihu urážlivou spáliti a spisovatele, jenž kroky pána svého rozbírali se opovážil, na kůl přibiti kázal. Almanzor mlčel. Jednou z večera velel Elaima na zámek povolati a spolu i několik dvořanů k sobě pozval. Všickni přišli, čekajíce rozkazu jeho. Vstoupiv mezi ně u vsí velebnosti a slávě ve skvostném rouše, na všech prstech prsteny maje velikými diamanty okrášlené, promluvil v ta slova: „Shromáždil jsem vás deset, koje se tou nadějí, že pravdy od vás se dovím;

skvostné ty diamanty stanou se odměnou dnešní řeči vaší, pod tou jediné výminkou, pravdu-li mi povíte. Mluvte, co smýšlíte o mé moci a slávě!“ — Dvořané, jsouce navnaděni krásou drahých kamenů a diamantů, těšili se v duši své, že z nich po jednom dostanou; protož snažil se každý u vychvalování a vyvyšování moci a velikosti Almanzarovy druhého předstihnouti; velebili ho všickni nad veškeré hrdiny, jež kdy poznal svět; chválili spanilost a vkus v dílech uměleckých, rukou jeho vyvedených; mluvili, jakoby v největším zápalu, o přeskvostném paláci, kterýžto stavěl, a doložili, že se jim slov nedostává, chtěli-li by dále mluvit o jeho velikosti a moci. Kalif vyslyšev řeči jejich, sňal 9 prstenů s prstů svých a rozdal je devíti dvořanům, co tak překrásně mluvili a velebili jej. Potom obrátiv se k Elaimu, dí: „Proč ty mlčíš, cože nechceš obdržeti za vyznání pravdy pozůstalý diamant z ruky mé?“ — „Pane,“ odpovídá s úsměchem Elaim, „možná sice platiti za klam a pochlebování, pravda ale se nekupuje, onať se zdarma uděluje.“ „Dobře tedy, prosím o ni; co myslíš o mé moci a slávě?“ — „Myslím, že jsi člověk, slabý nástroj, jež Bůh stvořil k oblažení jiných lidí, kterýžto on jedním pokynutím v nivec obrátiti může.“ — Na slova tato jako omráčení hledí dvořané jeden na druhého, netroufají sobě obrátiti očí svých na bídníka, jenž tak nerozumná slova promluvil, a očekávají dychtivě, co asi Kalif na to poví. Almanzor však béře za ruku Elaima a mluví takto: „Nedám ti diamantu desátého, neboť jsi sám pravil, že pravda se neprodává ani nekupuje. Uděluje-li se ale pravda zdarma, tedy i důvěra a přátelství se udělovati mají. Tyto dva poklady tobě podávám, zůstaň povždy u mne; našel jsem v tobě přítele, jakého že mi třeba, srdce mé již ode dávna cítilo.“ Nazejtří přišli dvořané dle zvyku a obyčeje prokázati úctu svou kalifovi. Všem se včera obdržené diamanty na prstech třpytily. „Aj, či jste spokojeni s dary?“ táže se jich Almanzor. „Ach, pane,“ řkou jemu, „diamanty tyto jsou nám dražší života, neboť pocházejí z nevýslovné štědroty tvé; než račiž nám, o pane, povoliti, abychom věc důležitou tobě vyzradili: Kupec, co ti je prodal, jest podvodník, ošidil tě.“ — „Jak tomu mám rozuměti?“ — „Jsouť falešné.“ „Co z toho?“ pravil, usmívaje se, kalif, „což se domníváte, že jsem o tom nevěděl? Vy jste mne nepravými pochvalami obsypali, já vám za ně dal špatné diamanty; stejným penízem zaplatil jsem vám, nemáte nač naříkati.“

Sv. *Ignác*, mučeník boží, boje se pochlebníků, sám sebe takto napomínal: „Abych v tom, co Bohu náleží, věrným byl nalezen, mu-

sím se především těch chrániti, kteří mně všetečně pochlebují, nebo kteří mne chválí, ti mne bičují.“

Upřímný vychovatel. *Montausier*, kníže, vychovatel prince francouzského, potomního krále *Ludvíka XIV.*, nedal svému chovanci nikdy čísti dedikace neb přípisy kněh, ježto princovi byly věnovány. Jedenkrát zastal svého chovance, an takovýto pochlebný přípis četl. Kázal mu čísti nahlas a při každém odstavci pomlčeti. „Což neznamenate, princí,“ pravil *Montausier*, „jak vás onen spisovatel tupí? Mínete, že máte skutečně do sebe všecky ty dobré vlastnosti? Což v srdci vašem nevzniká nevole při čtení takových pochlebností?“ — A *Ludvík* nečetl nikdy již pochlebných dedikací.

Kníže z Bourgogne, vnuk krále *Ludvíka XV.*, hned co dítě měl v ošklivosti každého pochlebníka. Jedenkrát jsa tázán, koho z komorníků nejvíce miluje. „Ty a ty,“ odpověděl, „proto že mne nešetří a upřímně mi řeknou, když něco zlého učiním, abych se mohl polepšiti.“

Šašek. Jistý znamenitý pán ve Francouzích měl blázna, který v čas i v nečas šprýmoval. I přišel kdysi host s velikýmnosem, na nějž blázen ustavičně hleděl, až se naposledy dal slyšeti: „O, jaký to hrozný nos!“ Styděl se host za to a ještě více pán, kterýž jej pozval. I dal blázna vyvesti ven a notně mu vybiti. *Šašek* znamená, že přemluvil, litoval toho, že pána svého rozhněval. I přijda zase do pokoje, jinými slovy, v čem byl pochybil, chtěl napravit. Stojе před stolem, na hosta znovu hledě, řekl: „Ej, jaký to malinký nosejček!“ Pán ještě více se rozzlobiv, *šaška* znovu bítí poručil, vymlouvaje se před hostem, že toho bláznu neporučil mluvit. — *Třeštík*, jsa dobře uprán, domníval se, že mu k pánu přijíti volno, toliko aby pěkněji mluvil. Po třetí přijda, postavil se před stolem i volal: „V pravdě, pane, ty žádného nosu nemáš!“ — A tak ve svém žvaní činí pochlebníci. Čím více své vady a omyly chtějí zakrýti, tím hůře bloudí, zastírajíce lež lží, lest lstí. Každé pochlebenství lstí se líčí; strhni mu tento plášť a jako příšera hanebná nebude leč k smíchu.

Krkavec a liška (bájka). *Krkavec* nesl kus jedem napuštěného masa, kteréž byl zahradník na kočky svého souseda nastražil, ve svých spárech. I chtěl je právě na starém dubu strávit; tu *liška* se přiloudila a naň zvolala: „Vítám tě, ptáku *Jupiterův* (pohanského boha)!“ — „Za koho mne držíš?“ ptal se *krkavec*. „Ty jsi statný orel,“ odpověděla *liška*, „jenž přicházíš, abys mne ubohou nakrmil!“ *Krkavec* se tomu divil a srdečně se radoval, že jej za

orla má. „Nesmím,“ pomyslí si, „lišku z toho bludu vyvesti.“ Ve velikomyslné hlouposti spustil jí svou kořist a hrdě odletěl. — Liška chytila maso se smíchem a snědla je s nezbednou radostí; než, ach, brzy proměnila se radost v bolestný pocit, jed počal účinkovati a ona zcepeněla. — Tak sobě mnohdy jedu vychválí lichotníci. *Lessing.*

Čáp a žába. Kvákala žába v čase podletním od rána až do večera; spatřivši ale čápa, hned umkla a ukryla se v močidle. „Neschovávej se, zlatá zpěvačko,“ dí čáp. „Jáť přicházím z daleké vlasti, abych poslouchal sladkého hlasu tvého.“ „Přišels, čápe, zdaleka,“ odpověděla žába, „ne abys slyšel sladkého hlasu mého, ale abys jedl sladké maso mé!“ Líbezně mluví pochlebník, ale moudrý má v ošklivosti řeči jeho. *Vinc. Zahradník.*

Egyptčané, aby zobrazili zkázu pochlebenství, jelena namalovali, hrajícího na citeru. Praví se, že jelen má v hudbě zalíbení, jížto myslivci ho přilákavše, zastřelili. Tak dají se mnozí lidé pochlebnými řečmi svést, že v zkázu přicházejí.

Cizopasnice. Jméli a lišejník, zlí to dva soudruzi, sřekly se, že se spolu vydají do světa, hledat si štěstí. — I přišly na své cestě nejprv do olivnice a zde oslovil jeden z nich starou mnohovráskou olivu velmi sladounce, řka: „Drahá, velevážená sestro! kamkoli dosud zavítala noha naše, neslyšeli jsme, než tvou chválu. Každý vynáší tě do nebe. Unešení chválami těmi, rádi bychom prodleli tobě na blízku, rádi bychom na vlastní oči spatřili tvou šlechtnou výtečnost a ji pak zvěstovali dále. Dovol, velevážená, ať se za tím účelem uhostiti smíme na tvých bujně zelených tučnolistých větvích.“ — Oliva ale, ta staříčká mnoho zkušená oliva, prohlédla brzy závoj úskočné lsti a odbyla ošemetníky způsobem ne velmi lahodným. Schlípivše hlavy i uši, tíhli soudruzi dále. I pokusili se ještě o své štěstí tu i tam, osuli lichometnými slovy zde jabloň, tam révu; ale všudy byli odbyti a museli s nepořízenou dále. — Posléz octli se v hustém, nohou lidskou posud nedotknutém lese. „Sestřičko,“ tak začalo jméli, lichotíc mladé borovici, „pověst tvé krásy a milosti, anobř i tvého věhlasu, jde všemi končinami země; a my přicházíme, abychom v blíži tvé pokochali se tvou krásou a moudrostí. Dopřej, přemilostná, aby ponížení sluhové tvoji příbytek vzali v tvých síních a hleděli tobě na službu.“ Ješitné, nezkušené borovici lahodila nemálo hladká a sladká ta řeč, i povolila bez rozpaku jich žádosti. Ale brzy pykala své neopatrnosti. Jméli i lišejník zapustivše kořeny do jejího těla, ssály hltavě tu šťávu, která určena byla na zrůst a zdar útlé borovice. I da-

řilo se jim tu výborně, tak že nejen samy čím dál tím bujněji prospívaly, ale i také o své potomky a o četnou družinu postarati se neopomenuly. — A borovice? Ta povolně sice, ale patrně chřádlá, hynula, až i dochřádlá, zhynula. Na plotovou týč usekl hajný tu, která, kdyby byla odolala svodu ošemetného pochlebnictví, pyšniti se mohla co stožár na korábu! — Tak stará jako svět, jest pravda bájky této. A předce, nastojte! až dosud a nezřídka v te-
natech lichometných pochlebníků hyne lidská neopatrnost! *Fr. Jan Černohouz.*

Vrána a liška.

Na vysokém dubě,
sýra držíc v hubě,
paní vrána seděla,
sýr ten snísti hleděla.
V tom jej liška ucíťivší,
honem z dupky běžela
a se k vráně přiblíživší,
tuto řeč jí držela:
„Jak jsi pěkná, sestro zlatá!
jak jsi všecka hezoučká,
žlutá, modrá, kropenatá,
červená a běloučká!
Kdybys hlas jak peří měla,
věz, to bych ti věřit chtěla,

žes ty nejpěknější ptáček,
v lesích našich ohniváček.“
Vrána, jíž ta mocná chvála
pravdivá se býti zdála,
chutě zazpívati chtěci,
sýr ten z huby pustila,
jejžto liška uchopivší,
takto k vráně právila:
„Ne tvůj, bloude, hlas a peří,
ale sýr mi libě voní!“
Pochlebníku kdo co věří,
věř, že pozdě bycha honí;
podruhé ty majíc sýra,
střež se lišky hůř než výra.

A. Jar. Puchmír.

Hrnek po medu.

(Bájka.)

Měl v sobě hrneček
sladinký medeček,
hejno much si na něj sedalo,
sladkou šťávu z něho čerpalo;
když ho ale vyčistily,
všecky hrnek opustily,

mouchy kolem lítaly,
jak by hrnek neznaly.
Nyní vidím, praví k sobě,
každý že jen v šťastně době
přátel vezdy dosti mívá,
v nouzi pak opuštěn bývá! *N.*

II. Neupřímnost v skutcích.

V osmém přikázání zapovídá se neupřímnost v skutcích, totiž jinak mysliti a mluvíti a jinak jednati. Sem náleží faleš, podvod, přetváření, pokrytství a lícoměrnost, rušení slova, zpronevěření neb zrada.

a) Podvod jest úmyslné uvození bližního v blud, aby byl ku své škodě oklamán; neb jednání lstivé a úskočné, směřující k tomu, aby kdo škodu vzal. Pozůstává-li škoda ve věcech hmotných, slove podvod šidba; pochází-li z nevyplněné přípovědi, slove

klam. Podvod spáchaný u přítomnosti podvodníka a podvedeného, na př. ve hře, slove šejd; povaha takového podvodu jest ošemetnost; často-li se provozuje, sluje podvádění, šibalství. K hotovosti dospělá snaha jiných klamati a podváděti jest faleš (lat. fallacia).

Kdo neplní, co komu připověděl neb slíbil, nebo slovo ruší, jest nevěrný; a kdo maje koho z povinnosti hájiti, se mu zpronevěruje, zúmyslně jej opouští a v zkázu uvádí, je zrádce, čin pak jeho sluje zrada.

b) V této části přikázání zapovídá se přetváření čili pokrytství.

Přetvářka, doslovně vzato, jest úmyslné tváření se jistým způsobem, aby se nepoznal pravý stav vnitřního člověka. Přírodním způsobem bývá sice tvář lidská zrcadlem duše; než vůlí a cvikem dovede mnohý člověk nešlechtný tvář svou míti tak v moci své, že jinak zevnitř se tváří, nežli jest u vnitř. — Jestli přetvářující se jde úmyslně na šidění bližního, sluje pokrytcem. Pokrytství od krýti, pokryti t. j. pod rouškou zákonní vyváděti svých nešlechtných úmyslů. — Hlavně vyrozumíváme pokrytcem člověka, jenž spůsoby pobožnými, co do mravů, své úmysly sobecké ukrýváje, lidi šálí. — Lícoměrnost je způsob pokrytství, hlavně náboženského, jež zevnějškem, nejvíce tváří (lícemi) ukrývá vnitřní svou nedbalost neb lhostejnost k náboženství. Na pohled zdá se lícoměrník býti pobožnůstkářem.

Pán Ježíš často káral fariseův z pokrytství; pročež se pokrytství a lícoměrnost nazývá také farisejstvím.

Podvod a pokrytství, jako každá lež, hanobí člověka, i jest ohavný a záhubný hřích, který se mnohdy už časné tresce a připravuje pachateli jistou pokutu na věčnosti.

Slova písma sv.: Podvod. Nebudete lháti, aniž kdo oklamá bližního svého. III. *Mjž.* 19, 11. Člověk, v němž jsem doufal a který jídal chléb můj, pozdvihl paty proti mně. *Žlm.* 40, 10. Lahodnější jsou nad olej řeči: a onyť jsou jako střely. *Žlm.* 54, 22. Kdo skrývá nenávist lstivě, vyjevna bude zlost v radě. Kdo jinému jámu kopá, upadne do ní; a kdo valí kámen vzhůru, na něj se obrátí. *Přisl.* 26, 24. Ohavné jest Hospodinu srdce zlé, a zalíbení jeho v těch, kteří přímě chodí. *Přisl.* 11, 20. Nenávidíš všech, kteříž činí nepravost— Muže krvi a lstivého v ohavnosti míti bude Hospodin. *Žlm.* 5, 7. Ošemetníci a schytralci popouzejí hněvu božího. *Job* 36, 13. Nenajde lstivý zisku... Na stezce spravedlnosti život, ale

cesta bludná vede k smrti. *Přísl.* 12, 27. Muž ošemetný v nenávisti jest. *Přísl.* 14, 17. Kdo jámu kopá, upadne do ní; a kdo staví kámen bližnímu svému, urazí se o něj; a kdo jinému osidlo klade, zahyne v něm. *Sir.* 27, 28.; 7, 14. Ústy svými pokojně s přítelem svým mluví a tajně strojí mu ouklady. Zdáliž jich nenavštívím pro ty věci? praví Hospodin. *Jer.* 9, 8.

Pokrytství. Pokrytec ústy oklamává bližního svého, ale spravedliví vysvobození budou uměním. *Přísl.* 11, 9. Ústy svými dobrořečili, a srdcem svým zlořečili. *Žlm.* 61, 5. Milovali ho ústy svými a jazykem svým kořili se jemu; srdce pak jejich nebylo přímé s ním. *Žlm.* 77, 36. I řekl Pán: Protože lid tento přibližuje se ke mně (toliko) ústy svými a rty svými oslavuje mne, srdce pak jeho daleko jest ode mne; a že báli se mne dle lidského přikázání a učení: proto... zahyne moudrost moudrých a moudrost opatrných skryta bude. *Isai.* 29, 13. *Mat.* 15, 7. Nepřijde před obličej jeho žádný pokrytec. *Job* 13, 16.; 20, 5.; 27, 8—10. Když se modlíte, nebuďte jako pokrytci, kteří obyčej mají, ve školách a na úhlech ulice stojíce, modliti se, aby byli vidíni od lidí. Amen, pravím vám, vzali odplatu svou. *Mat.* 6, 5. I řekl Pán: „Nyní, vy fariseové, co zevnitř jen konvice a mísy čistíte, ale vnitř ve vás je plno jen loupeže a nešlechtnosti! Blázni, zdaliž ten, kterýž učinil, co zevnitř jest, neučinil také toho, co jest vnitř?“ *Luk.* 11, 39.; srv. *Mat.* 23, 25. Ježíš počal mluvit k učeníkům svým: Varujte se kvasu Fariseův, jenž jest pokrytství. *Luk.* 12, 1. Pokrytče, vyvrz nejprv břevno z oka svého a tehdy prohlédneš, abys vyvrhl mrvu z oka bratra svého. *Mat.* 7, 5. Hadové, plémě ještěřčí, jakž utečete před soudem pekelného ohně? *Mat.* 23, 33. Díl váš položí s pokrytci; tamť bude pláč a skřípení zubů. *Mat.* 42, 51. Milování buď bez pokrytství. *Řím.* 12, 9. Majíce sice tvářnost pobožnosti, ale moc její zapírajíce. A těch se varuj. II. *Tim.* 3, 5. Protož složíce všelikou zlost, lest a pokrytství a závisti. I. *Petr.* 2, 1.

Výroky svatých a jiná podobenství: Vystříhej se klamu, odchyl se od falše, mluv upřímně, nikdy neklamej, buď pravdomluvný. Žádného klamem svým nepodvozuj; žádného neoklamávej, žádného podvodem k škodě nepřipravuj a v nebezpečenství neuvozuuj.

„Kdokoli se staví, čím není, jest pokrytec; nebo přetváří se a klade všecken prospěch ve chválu lidskou. Sv. *Augustin.* Kdo se dobrým tváří, jsa zlý, je v pravdě horší, než zjevný zločinec. Sv. *Ambrož.* Pokrytci chtějí býti pokorní bez povržení, chudými bez nedostatku; jsou kousaví jako psi, podvodní co lišky, hrdí jako

lvové, na ven pak hltaví vlkové. Sv. *Bernard*. Komety se zdají tak světlé býti jako planety, ale brzo míjejí: tak pokrytství dle zevnitřní tvářnosti jest ctnostem podobné, ale pomíjí jako dým; pravá pak ctnost ve své podstatě trvá. Sv. *Fr. Sal.* Pokrytství jest jemné zlo, tajný vřed, skrytý jed, ctnosti dým, rez svatosti. *Petr Ravenat*. Jako málo kvasu všecku mouku, do níž se hodí, porušuje; rovněž tak oloupí pokrytství o všelikou upřímnou a pravdivou ctnost toho, jehož ducha jednou zaujalo. *Beda ctih.* Pavouk koná dílo své před očima všechněch a nikdy v skrytě. Tu roztahuje svou tkaninu po stromech, tu zase tká na domech, na oknách, na stropech; vždy veřejně a před každým pracuje pavouk a jest v tomto ohledu podoben marným pokrytcům, kteří se vším u veřejnost spěchají, aby od lidí vidíni a obdivováni byli. Avšak skutky takové nejsou ovšem nic jiného, než pavučiny, a k ničemu se nehodí, leč aby v oheň byli uvrženi. Sv. *Sales*. Varuj se pošmurnosti, vystříhej se pokrytství; vzdal se od neupřímného ponížení. Smutkem oděvu svatosti a pobožnosti na sobě nepronášej. Jsa vlkem, beránkem se nedělej. Takový v skutku a v pravdě buď, jakým se ukazuješ. Sv. *Isidor*. Co mluvíš, to také čiň. Nemívej něco jiného v řeči a něco jiného v srdci. Nechť není v řeči chvála a v srdci nevěra. Nebývej člověk lícoměrný, ale vždycky ve všem upřímný. *Týž*. Blahoslavený, kdo skutkem vyznává a hlásá ctnost. Nebo slovem ctnost vyznávati a skutkem opak činiti, to nemůže přinesti spasení; aniž dojde odplaty, kdo o mírnosti a střídmosti mluví, a prostopášně živ jest. Sv. *Efrem*.“

Průpovědi a přísloví.

Podvod, šejd a klam vyzradí se sám. — Faleš pomine, pravda nezhyne. — Sliby jsou chyby. — Kdo mnoho slibuje, málo plní. — Slibuje hory doly, a když k skutku přijde, nepodá vody. — Zpronevěřilému nevěř. — Kdo svého nedrží slova, nemá poctivosti zholá. — Falešný nebude bez pomsty. — Kdo komu jámu kopá, sám do ní padá.

Pokrytec prach v chrámě líže, tajně Boha, bratra hrýže. — Tichý, ale lichý. — Tichá voda břehy bere, podmílá. — Má ovčí rouno, ale vlčí srdce. — Andělský hlásek a čertovská písnička. — Svatošek leze do nebe a čert ho za nohu drží. — Ne všickni jsou svatí, co si utírají o kostel paty. — Stáhni larvu, uzříš šalbu.

Příklady

lidí falešných, ošemetných, lícoměrných a pokryt-
ských.

Kain byl falešný k svému bratru Abelovi. I. *Mjž.* 4, 8.

Lában k Jakobovi, jemuž dal Liu místo Ráchel za manželku.

Synové Jakobovi k Sichemitským. I. *Mjž.* 34. K bratru Jo-
sefovi. 37.

Saul k Davidovi, jemuž připověděl, že mu dceru svou Míchol
dá za manželku; však se domníval, že David v boji o život přijde.
I. *Král.* 18.

Absolon k bratru Amnonovi, jehož zabil. II. *Král.* 13.

Joab k Amazovi, jehož lstně zabil. II. *Král.* 20, 9. 10.

Doeg k Davidovi. *Žlm.* 51. 2.; i mnozí nepřátelé. *Žlm.* 108, 2.

Judith k Holofernovi, jehož obelstivši, zabila. *Jud.* 16, 10.

Antioch král k židům, k nimž mluvil lstivě a uvěřili jemu.
I. *Mak.* 1, 31—34.

Nikanor k Judovi Mak., jehož chtěl lstivě zajmouti. I. *Mak.*
7, 27—29.

Ptolomeus, král egyptský, proti Alexandrovi. I. *Mak.* 11, 1—2.

Tryfon obmýšlel lest k záhubě Jonaty a vojska jeho. I. *Mak.*
12, 42—48.

Syn Abobův Šimona lstivě při hodech zabil. I. *Mak.* 16, 14—16.

Herodes k mudrcům. *Mat.* 2, 1.

Fariseové k Pánu Ježíši. *Mat.* 22, 15. 16.

Jidáš k Pánu Ježíši, jehož ústy líbal a skutkem ho nepřáte-
lům v ruce vydal. *Mat.* 26, 48. 49.

Ananiáš a Safira chtěli oklamati sv. Petra. *Sk. ap.* 5, 1. . .

Pokrytcové byli:

Kain, stavě se upřímným, vyvedl bratra na pole; a v srdci
maje zášť, jej zabil a na otázku Hospodinovu, kdeby byl bratr
jeho Abel, stavěl se nevinným. I. *Mjž.* 4.

Absolon, dychtě po trůnu otce svého, stavěl se býti zástup-
cem spravedlnosti. II. *Král.* 15.

Herodes král, stavě se, jakoby se nově narozenému králi ži-
dovskému klaněti chtěl, zatím ostřil meč, aby ho zabil. *Mat.* 2.

Jidáš ústy Pána líbal a v srdci obmýšlel zradu, kterouž
i zpáchal. *Mat.* 26.

Fariseje Pán Ježíš často pokrytci nazýval. „Nyní, fariseové,
co zevnitř jen konvice a mísy čistíte, ale vnitř ve vás jest plno

loupeže a nešlechtnosti.“ *Luk. 11.* „Varujte se kvasu Fariseův, jenž jest pokrytství.“ *Luk. 12, 1.*

Každému pokrytci může se říci, co sv. *Pavel* falešnému proroku, jemuž jméno bylo *Elimas*: „O plný lsti a chytrosti, synu ďáblův, nepříteli vši spravedlnosti, nepřestáváš podvracovati cest Páně přímých!“ *Sk. ap. 13, 10.*

Podobenství a příklady.

Není horší a nebezpečnější nepravosti, než pokrytství. Sv. *Bernard* nazývá pokrytce kousavé jako psy, podvodné co lišky, hrdé jako lvy, na venek pak hltavé co vlky.

Pokrytci podobají se *Bálovi*, modle *Babylonských*, kteráž byla 40 stěevíců dlouhá, a zdála se, jakoby pokrmů požívala a jakoby byla celá ze zlata, a protože lidi mámila a k sobě lákala, tak že sám král ji ctil. Však ale v pravdě *Bál* ani pokrmu nepožíval, nýbrž zaň trávili ho kněží, aniž byl zlatý, nýbrž byl pozlacený, zevnitř měděný, uvnitř pak hlíněný. *Dan. 14, 6.* Pokrytci podvádějí ne toliko lidi, nýbrž snaží se, také *Boha* samého oklamati; v pravdě ale klamou sebe samých, podobajíce se v tom ptáku *pštrosovi*, kterýžto jest větší než jezdec na koni, předce však myslí, když hlavu v písku neb v křoví schová, že jest celý skryt a že ho nikdo nevidí. A podobně myslí pokrytci, anižto berou na se roušku zbožnosti; myslí, že bezbožnost jejich skryta jest, a že platí před *Bohem* za zbožné a spravedlivé. Však ale při tom se jim nevede jinak, než jak se vedlo *manželce Jeroboamově*, kterážto přestrojena přišla k *Ahiovi* proroku, a činila se jinou, nežli byla; však ale brzo poznána jest od proroka, kterýžto jí řekl: „Vejdi, manželko *Jeroboamova*! Proč se jinou činíš, než-li jsi; já pak poslán jsem k tobě nelibý posel!“ *II. Král. 14, 1. 6.* O jak se zardí pokrytci, až povolání k soudu, uslyší hrozná slova: „Vejdi, pokrytče, proč jsi se jiným činil, než-li v pravdě jsi? Já pak jsem tobě nelibý soudce! A v pravdě pokrytcům bude *Pán Bůh* nelibým soudcem; nebo ztratí své domnělé dobré skutky, kterými se na zemi stkvěli.

„Pak,“ dí *žalmista Páně*, „budou pokrytci jako tráva na střechách, kteráž prvé, než se vytrhá, uvadne; již nenaplnil ruky své ten, kdo žne, ani lůna svého, kdo váže snopy.“ *Žlm. 128, 6. 7.* Nadarmo tedy pokrytec pracoval, nadarmo se snažil, postil, modlil, almužny dával; všecko to jest bez ceny, bez pravého lesku před *Bohem*, jsouc vykonáno bez pravého úmyslu.

A protože „pokrytci, ošemetníci, a zchytralí popouzejí proti

sobě hněvu božího“ (*Job* 36, 14.), což souditi lze ze zlořečení, kteréž vyřknul Pán Ježíš nad fíkovým stromem, že uschl. (*Mar.* 21, 19.) Zlořečení toto platilo pokrytským fariseům, jichž obrazem byl tento fíkový strom, aby totiž poznali učení jeho a všickni, jaký trest boží zasluhují a vezmou časem svým pokrytci. Dobře dí zbožný *Job*: „Rádost pokrytce jest na okamžení. Byť pak vstoupila až k nebi pýcha jeho a hlava jeho oblaků se dotkla, předce jako hnůj ku konci zahyne.“ (*Job* 20, 5. 7.) Tak zhynuli bídňě *Absolon*, *Herodes*, *Jidáš* a j.

Podobně odpadlík, císař *Julián*, jenž jsa mladík, podtají pohanské modloslužebnosti byl oddán, však z bázně ke Konstantinovi křesťanem býti se stavěl, bídňě zahynul, zadusiv se v chýši od Peršanů ho stíhajících zapálené, volaje: „Zvítězil jsi, Gallilejský!“ Protož dobře volá proti všem pokrytcům sv. *Jan Zl.*: „Pokrytče, je-li dobře dobrým býti, proč se chceš zdáti tím, kým nechceš býti? — Buď se zdej býti tím, kým jsi opravdu, anebo buď, kým se býti zdáš!“

Trefně se všem pokrytcům říci může, co sv. *Benedikt* dvořenínou krále *Totily* řekl, když ho tento v královský oděv obléci dal; chtěje zvědět, uzná-li ho sv. *Benedikt* za krále: „Odlož, synu,“ promluvil k němu muž boží, „odlož co máš na sobě, neb to není tvé!“

Sv. *Romuald* a *Fariseové*, — jaký to rozdíl! Tito postivše se, pošmuřovali tváře své; ale onen svatý, který mnohem více nežli oni se postil, bděl, tělo své mrtvil, velmi přísný na sebe byl, předce vždy býval tak veselé tváře, že každý na něj s potěšením patřil.

Sv. *Basil* měl dle svědectví sv. Řehoře Naz. největší snažnost o to, aby se dobrým netoliko zdál, nýbrž také v skutku dobrým byl. Podobně mnozí jiní svatí.

Pokrytství (bájka). Pokrytství se nemálo nad tím mrzelo, že ho lidé v jeho přirozené způsobě viděti nechtějí. Pročež uzavřelo tvář svou larvou pravdy zakryti, a tak přetvářeno, se lidem na oči postaviti. Než, že tkanice, kterouž si ji k tváři přivázalo, dosti nebyla pevná, nýbrž se častěji přetrhla, proto mu larva často s tváří padala a přirozenou ošklivost jeho lidem zase okazovala. A tak se i podnes děje, že pokrytec dlouho skrytý nezůstává, nýbrž že ohavnost myslí své všemu světu prozrazuje, i ode všech slušně potupen a nenáviděn bývá.

Podlý jest, kdo jiným pochlebuje,
zvlášt, když chyby jejich k chvále vykládá;
podlejší však, kdo mu přisvědčuje,
hříšník jsa, se za svatého pokládá.

III. V osmém přikázání zapovídá se vše, co cti vlastní se protiví, totiž buď nedostatečná neb nemírná, přílišná péče o čest a vážnost svou.

1) Málo dbá o čest, kdo ani svou důstojnost lidskou nepoznává, své schopnosti a vlohy úmyslně zanedbává, dobré vlastnosti příliš ukryvá a nic se nepříčiňuje, aby čest a dobré jméno si získal. Kdo své chyby a vady zbytečně na odiv staví, a tak veřejné hanbě a potupě se vydává. — Kdo se nedůstojně ponižuje před mocným, a jemu se i proti přesvědčení bez výminky otrocky poddává, jen aby tím zisku nějakého došel, jest podlý. — Kdo tak se chová, že u lidí dobrých a počestných v hanbu a potupu přichází, jest nectný, a kdož úplna si nevšímá, neváží cti a dobrého jména a z hanby si pranic nedělá, je hanebný, spustlý.

Všeliká nevážnost vlastní cti je hříšná; nebo kdo si nevšímá své cti a příliš se ponižuje, neváží si svého Stvořitele, jehož daru zneužívá. Kdo o čest nedbá, nedbává také o ctnost, a často marným, pošetilým žádostem svého srdce se oddává. Kdo nectí sebe, nebude ctít také jiných, a jako sebou, tak jinými bude pohrdati.

2) Nemírně pečuje o čest, kdo příliš mnoho o sobě, o svých schopnostech a dobrých vlastnostech smýšlí, sám v sobě si velice libuje, své chyby a vady zastírá a nad jiné za lepší se pokládá (se pyšní). Kdo cti a chvály světské nemírně vyhledává, ano sám své, byť i dobré, vlastnosti a skutky bez potřeby vyhlašuje. — (Viz část V. hřích pýchy.)

Kdo nemírně neb špatnými prostředky po chvále lidské a po slávě tohoto světa baží, je ctižádostivý. — Kdo sám sebe chválí, buď že svou nicotu vnitřní v nádherný plášť svých zásluh zahaluje, buďže skrovné své zásluhy nad slušnost vynáší, jest chlubný čili honosný.

Ctižádost a chlouba jest ohavný hřích. Člověk ctižádostivý a chlubný hřeší proti Bohu, jemuž cti ujímá a vůli jeho se protiví. Jedná proti sobě, nebo libuje si v nepatrných, maličerných věcech, pravou ctnost zanedbává a netouží po dokonalosti. Křivdí jiným, jichžto za prostředek svých vášní užívá. — Však se moudrým lidem protiví a Bohu jest ohavností.

Slova písma: Nic nečiňte skrze tvář, ani pro marnou chválu. *Fil.* 2, 3. Běda, kteří jste moudří v očích svých a sami před sebou opatrní! *Isai* 5, 2. Slávu moudří obdrží; bláznů vyvýšení jest pohanění. *Přísl.* 3, 35. Moudrý v lidu děditi bude čest, a jméno jeho

živo bude na věky. *Sir.* 37, 29. Nechlub se moudrý v moudrosti své, ani se chlub silný v síle své, ani bohatý v bohatství svém, ale v tom nechť se chlubí, že ví a zná mne, že já jsem Hospodin. *Jer.* 9, 23. Jako sníh v letě a déšť ve žni, tak nepřislušná jest sláva bláznů. *Přisl.* 26, 1. Nechať tě chválí jiní a ne ústa tvá; cizí a ne rtové tvoji. *Přisl.* 27, 2.

Pilně se varujte, abyste spravedlnosti své nečinili před lidmi, abyste od nich vidíni byli. *Mat.* 6, 1. Kdožkoli by chtěl mezi vámi býti větší, budiž služebník váš. *Mat.* 20, 26. Milovali slávu lidskou více, než-li slávu boží. *Jan* 12, 43. Nebývejme marné chvály žádostivi. *Gal.* 5, 26. Nic nečiňte pro marnou chválu, ale v pokoře jedni druhé za vyšší, než-li sami sebe, držíce. *Fil.* 2, 3. Kdo se chlubí, v Pánu se chlub. I. *Kor.* 1, 31. Ne ten, kdo se sám chválí, zkušený jest, ale ten, kohož Bůh chválí. II. *Kor.* 10, 18.

Výroky svatých.: Mnozí říkají, že jsou hříšníci a lidé bezbožní, kteří by toliko hanbu zasluhovali; sami však tomu nevěří; neb spatřují-li, že je lidé kárají a jimi pohrdají, i hned se proto znepokojují. Mnozí mají toliko stín pokory, ne pak ctnost samu. Sv. *Liguori*. Mnozí říkají ústy, žeby největšími hříšníky na světě byli; nicvšak méně chtějí jiným býti předkládáni a chváleni; a není-li, kdo by je chválil, chválí sebe sami; též se po čestných shánějí úřadech, ani toho nejmenšího hanlivého slůvka snést nemohouce. Sv. *Lig.* Ctižádost jest mizerné zlo, tajný jed, skrytý mor, v klamu umělkyně, matka přetvářky, nepravosti původ, nešlechtnosti podnět, rez ctnosti, mol svatosti. Sv. *Bernard*.

Chceš-li chvály dojíti, nevyhledávej chvály lidské, nýbrž připrav svědomí své Tomu, kterýž osvítí i skryté věci temnosti, a tehdaž budeš mítí chválu u Boha. Sv. *Jarolím*. Nemáme se ani příliš radovati, když chváleni býváme, aniž se příliš rmoutiti, býváme-li haněni; nebo nemůže nás ani křivda zhoršiti, ani cizí chvála oslavit. Sv. *August*. Světská sláva a lidská přízeň dým jest a větřík rychle přecházející. *Petr Ravenat*. Jako jedu hadímu chvále lidské se vyhýbej, sice budeš sveden a ctnost tvá svou zásluhu ztratí. Dobrý skutek chválí sám sebe. *Tom. Kemp*. Nikdo nezasluhuje chvály více, jako kdo ode všech chválen býti může. Sv. *Ambrož*.

Průpovědi a přísloví.

Beze studu kdo zle činí,
právě z podlosti se viní.

Ztráta cti veliké neštěstí, a se ctí chudoba lepší než hanoba.
— Jinak smýšlejí lidé o nás, než my o sobě. — Co se ti na ji-

ných nelíbí, na sobě netrp. — Pověst letí jako pták. — Oheň se rozmáhá, pověst roznáší. — Cti se nenajíš.

Příliš dbáti o svou čest,
bláhové a marné jest.

Jako zajde slunce lesk,
tak i světa sláva, blesk.

Sláva a nic vše jedno. — Lidská sláva vadne jako tráva. — Marnost nad marností, všecko marnost! — Kdo se chce zalíbiti každému, nezalíbí se žádnému. — Není člověk ten, aby se líbil lidem všem. — Ani Bůh nemůže všem vyhověti. — Čiň co jest pravého, neboj se žádného. — Kdo se zlého odříká, žádného se neleká. — Chceš-li moudrým slouti, dej řečem mimo se plouti.

Kdo se chlubí, čest svou hubí. — Hlasný zvonek, zlá chvála. — Vlastní chvála z hrdla smrdí. — Kdo se chválí, sám se hyzdí, — není chvály hoden. — Vlastní chvála neplatí. — Kdo se sám chválí, nikdo ho nepochválí. — Ani sám se chval, ani sám se haň. — Lépe jest od jiného chválenu býti. — Líbezněji se chvála z cizích úst slýchá, nežli z vlastních dmýchá. — Lidská chvála tě nenadýmej.

Příklady.

Hanebně a podle jednali:

Kain i potomkové jeho, kteří Boha se spustivše, všelikým nepravostem se oddali.

Chám, jenž se posmíval otci svému obnaženému. I. *Mjž.*

Bohaprázdní *obyvatelé* města *Sodomy*. I. *Mjž.* 19.

Žena Putifarova k Josefu; *starcové* k Zuzaně. *Faraon* k Mojžíši a k Israelitům.

Saul k Davidu, *Absolon* k otci a mnozí jiní v starém i novém zákoně.

Marní a ctižádostiví a chlubní byli:

Eva, ježto se chtěla rovnati Bohu. I. *Mjž.* 3.

Jakub, touže po prvorozenství bratra svého, *Ezaua*. I. *Mjž.* 25.

Bratři odpověděli *Josefovi*: Zdaliž králem naším budeš? I. *Mjž.* 37. 8.

Goliáš obr svou silou se vychloubal. I. *Král.* 17.

David byl za svou marnost, že dal sčítati lid v celé zemi, morem potrestán. II. *Král.* 24.

Assverus král učinil veliké hody, aby ukázal bohatství a velikost moci své. *Esth.* 1, 3.

Aman vypravoval svým přátelům o velikosti bohatství svého, a kterak ho král vyvýšil v slávě nade všechna knížata. *Esth.*

Král Ezechiáš ukázal poslancům krále babylonského všechny své klenoty a byl za to potrestán. *Isai* 39.

Nabuchodonosor chlubil se, že vystavil Babylon veliký a slavný. *Dan.* 4, 27. Když pak se pozdvihlo srdce jeho — ssazen jest s stolice království svého . . . *Dan.* 8, 20.

Antioch pyšně mluvil, že přijda do Jerusalema, udělá z něho hromadu hrobů. II. *Mak.* 9.

Nikanor otázal se, jest-li že na nebi mocný, kterýž přikázal světiti den sedmý? A když oni odpověděli, jest Pán živý na nebi, kterýž přikázal světiti den sedmý, tedy on dí: „I já mocný jsem na zemi, kterýž poroučím vzítí zbroj a královskou potřebu vykonati.“ Avšak nedovedl toho. II. *Mak.* 15.

Herodes se dal od lidu za boha vyhlásiti. *Sk.* 12, 22.

Fariseové všechny skutky činili, aby byli vidíni od lidí. *Mat.* 23, 5.

Fariseus takto se modlil: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé,“ však nevyšel ospravedlněn. *Luk.* 18.

Matka synů Zebedeových z marnosti žádala Pána: „Rci, ať tito dva synové moji sednou jeden na pravici tvé a druhý na levici v království tvém.“ *Mat.* 20.

Učenici Ježíšovi byli marní. Vešlo v ně myšlení, kdoby z nich byl větší? Ježíš pak vzav pachole a postavil je podle sebe. *Luk.* 9.

Petr ve jmenu učeníků Pánu Ježíši pravil: „Aj, my opustili jsme všechny věci a šli jsme za tebou; což tedy nám bude dáno za to?“ *Mat.* 20, 27.

Petr řekl (chlubně) k Ježíšovi: „Byť se všickni nad tebou pohoršili, jáť se nepohorším!“ — Podobně pak i všickni učenci pravili. *Mar.* 14, 29—31.

Chvály vlastní nehledali:

Mojžíš pravil Hospodinu: „Kdo jsem já, abych šel k Faraonovi a vyvedl syny israelské z Egypta?“ II. *Mjž.* 2.

David všechny slavné skutky, kteréž činil, Bohu přivlastňoval. *Pán Ježíš* čině dobře, velel toho tajiti; nebo pravil: „Já nehledám slávy své. — Zvelebování od lidí nepřijímám.“ *Jan* 5, 41.; 8, 50.

Maria, byvši od Alžběty chválena, všecku chválu na Boha obracela, řkouc: „Velebí duše má Hospodina . . .“ *Luk.* 1, 46. 48. 49.

Sv. Petr, uzdraviv chromého, nepřijal chvály lidské, ale řekl: „Muži israelští, co se divíte? . . . Víra, která jest skrze Ježíše, dala tomuto celé zdraví před obličejem všech vás.“ *Sk. ap.* 3, 12—16.

Sv. Pavel píše o sobě: Nehledali jsme chvály od lidí, ani od

vás, ani od jiných. I. *Tes.* 2, 6. Kdo se chlubí, v Pánu se chlub. I. *Kor.* 1, 31.

Sv. *Jan* almužník, biskup Alex., když od některého chudého pro svou dobrotivost chválen byl, hned chvále jeho konec učinil těmi slovy: „Nech toho, ještě jsem pro tebe krev nevycedil, jakož mi přikázal Kristus Pán.“

Znamenaje sv. *Bedřich*, biskup pařížský, že se v srdci jeho marná chvála ozývá, rychle jí odstoupiti velel těmi slovy: „Odstup ode mne, slávo, a odebeř se k Bohu, jemuž jedině přináležíš!“

Když jeden pochlebník ctnosti sv. *Frant. Borgiaše* vychvaloval, zacpal mu tento ústa, řka: „Ta daleká cesta, kterou jsem nedávno vykonal, neunavila mne tak, jako tvé pochlebování.“

Sv. *Hilarius*, slyše, že ho lid blahoslaví pro jeho činy, proléval slze, protože nehledal slávy lidské; nebo se obával, aby tou chválou, kdyby si v ní oblibovati počal, odplaty věčné neztratil.

Obrazy z Theofrastových povahopisů od J. Vlčka.

„Bezestud čili potupení poctivosti pro špatný zisk. Bezestydník, když tě byl prvé o peníze připravil, neostýchá se zase přijíti a si vypůjčovati od tebe. A když bohům obětuje (slavnost koná), co by měl doma sám častovati, své maso zůstalé nasolí a stoluje u jiného. A tam při obědě zavolá k sobě sluhu, a podáváje mu chléb a maso se stolu, praví tak, aby všickni slyšeli: „Na, můj milý, posilni se!“ Jde-li sám na koupi, připomíná masaři své prokázané mu služby; pak postaví se u váhy, a nejraději kus masa, a nejde-li to, aspoň kost na kupivo přihodí, a jestli se mu zdaří, z toho se těší; jestli nic, pochvátí se stolu nějaký kus a s úsměchem utíká. Najímá-li cizím hostům sedadlo v divadle, sám také zdarma se dívá, a na ostatek přivede si i syny i pěstouna. Nese-li si kdo lacinou koupi, smí na něm chtíti, aby mu ji přepustil, aneb jemu také z ní něco dal. A do cizího jda domu, vypůjčuje slámu a k tomu ouhrabky, a nad to, když mu půjčíš, žádá tebe, abys mu je dal domů donesti. V lázni jde ku kotli a vody si nabera, křič lázeňský jak křič, sám se polívá, a odcházeje, ulezá se a praví: Juž jsem se zmyl a nejsem ti ničím, ani vděkem povinen.“

„Urvalost neb opovážlivost šeredných řečí a činů. Urvalec je v stavu na místě přísahati, nic si z toho nedělaje, haní-li ho lidé neb mu lají. Jest to hanebník, všeho se podjítí schopný. Nezastydí se, třeba byl střízliv, nejhanebnější tanec tancovati, a třeba bez škrabošky mezi kratochvilníky se mísiti. Ukazují-li se kejklířské

hry, bude vybírat peníze a rvátí se s těmi, kteří lístku prokazují a zdarma se dívají chtí. Krčmařiti, hampejs přechovávatí, clo vybíratí, k tomu všemu se výborně hodí. Není šeredného obchodu, kterého by se nechytal. Jednak bude biřicem, jednak kuchtíkem a karbaníkem; matku svou nechá hladem přimírati, a jakožto klamař, více věku svého ve vězení nežli doma stráví. Jest i jeden z těch hadrav (křiklounů), jižto lid okolo sebe staví, na mimojdoucí pokřikují a s nimi se vadí a lají. A když celé město na posluhy svého bezestydu svolal, toť mu teprv je s největší radostí. Ustavičně je v soudy zapleten; a tuť jednoho na roky obešle, druhému sám nestojí, po třetí se chce viny odpřísahati. A když stane, má tobolku v záňadří a v obou hrstech plno listin. Neostýchá v čelo se postaviti šantročnickům, kterým půjčuje peníze na lichvu. — Potom se poluduje po jatkách masních a rybích a po krčmách, aby lichvou dobytou si hrdlo vycpal. Takovým zoufalcům vždy zlolejšctvím huba jede a od hřmotného jich hlasu hlučí trh a rukodílny. — Kdo jen trochu na světě pobyl, sezná takových lidí, ježto nedbalstvím na mizinu se přivedše, netoliko plaše jako vrány do světa žijí, ale na všecka špatná řemesla se odhodlaně vydávati smějí, ku všelikému pocitu cti a studu jsouce ztupěli.“

„O ješitnosti aneb hledání prázdné chvály z malichernosti. Ješitný pozván jsa na hostinu, dychtivě o to stojí, aby u zástolí při samém hospodáři se uhostil. Vodí se se synem na postřížiny do Delfoi. Nohsleda jeho musí býti mouřenín. Vrací-li někomu dluh, platí samým stříbrem z čerstvého rázu. Obětuje-li vola, čelo jeho i s rohama nádherným věncem ovité, dá přibiti na dvěře, aby každý, kdo jde okolo, viděl, že dal na oběť vola. Když s komorníky slavný výjezd drží, dá koně své s chámy kočímu domů odvesti, ale sám, aby v jezdeckém šatě se ukázal, po náměstí se prochází. Pošel-li mu pes, dá udělati náhrobek s nápisem: „Zde leží pěkný Maltézský!“ A když obětoval měděný prsten v chrámě Asklepie, sedře ho celý ustavičným věnců naň věšením a každodenním natíráním vonnými mastmi.

NB. „Jest jediný, snad nejjistší prostředek k uléčení duší ješitných, ale málo kdo umí ho užívatí. Hubené ješitenství živí se zas jediné z mdloby a hubenosti duší chatrných, a tato koupě jen tu se vykládá, kde nalézá kupců. Kdyby místo divákův a závistníkův viděl ješitník, an si ho nikdo nevšímá, brzo by ozdravěl; ještě skůřeji, kdyby zde i onde dvorské pospílení (šetrou hanu) na sebe musil zaslechnouti.“

„O chloubě neb vynášení se dobrými vlastnostmi, jichžto není. Člověk o chlubných plicích stane na hlučném trhu a rozpráví cizozemcům, jaké kapitály a sklady má na moři, jak výnosný je ten, který vede, obchod a sám mnoho-li již vyzískal. Dopadne-li spoluchůdce na cestě, vypravuje mu, že stál v poli s Alexandrem a jak drahých nádob nakořistil. Z toho přijde na pochvalu řemeslníkův Asiatských a pochybuje, zda by v Evropě jim rovných se našlo. Jistí také, že má listy od Antipatra, který ho již po třetí k sobě zve. „Dostal jsem (prý) také výsadu na vyvážení dříví, ale nelakomím se na takový zisk. V minulé drahotě jsem více nežli pět hřiven obětoval chudým;“ aby tomu víry získal, udává všecka jmena. — Vyjda takový samochval na nejvalnější trh koňský, dělá jako by chtěl koupiti: brakuje koně, káže je prováděti a projížděti, ale na žádného nepodá, alespoň nesmluví. — Jde do šatních kotců a vybere si koberec, že by stál za dvě hřivny, a když smluví, vadí se se sluhou, že nevzal s sebou měšce. Ačkoli sám v nájmu bydlí, praví však těm, kdož ho neznají, že to dům jeho vlastní a po otci zděděný, ale že se ho myslí zbaviti, protože je přitěsný takovému návalu hostí, jižto ho navštěvují.“

„O h o n o s n é m. Takový člověk rád se ukazuje se svým šatstvem, příbytkem...; chce platiti za znatele a ochrance umění, a má mnoho podobného s chlubicem po důstojnosti a cti lákajícím a se svými činy se okazujícím. Ten se často dává holiti, zuby si běliti, často se převláčí a olejíky tělo natírá. Často se nachází na trhu u stolu penězoměnců. V divadle usadí se nejbliž vojvod. Kupuje-li co, nikdy to nečiní pro sebe; a co činí, celé město musí o tom věděti.“

VI. V osmém přikázání se zapovídá všecko, co by cti bližního mohlo na škodu býti, t. podezření, posuzování, křivá žaloba, křivé svědectví, pomluva a utrhaní, nadýmání čili poštívání a osočování, hana neb potupa, posměch a pohrdání.

1) Proti cti a šetrnosti k bližnímu hřeší se podezříváním. Toho hříchu se dopouští, kdož o bližním bez dostatečných příčin zle smýšlí, jej za zlého považuje neb o jeho poctivosti pochybuje. Podezření jest tolik, co zdání neb domněnka, že kdo spáchal špatný skutek nějaký.

2) Posuzování, když kdo všetečně na skutky svého bližního pozor dává a bez důvodu na zlou stránku je vykládá; čili posuzování jest křivé podezření, slovy pronešené.

Kdo bližního křivě podezřívá a opovážlivě posuzuje, jedná

nespravedlivě a nelaskavě. Jenom zlí lidé, poněvadž zlí jsou, mívají jiných v podezření a soudí o jiných podle sebe. „Pravda to zkušeností potvrzená. Dobří a bohabojní lidé ať činí co chtějí, předce se před závistivým okem zlých a bohaprázdných lidí neuchrání; nebo nemohouce dobrých skutků jejich upříti, snaží se alespoň, zlý úmysl jim podložiti. Navštěvuje-li někdo bedlivě chrám Páně, a modlí se tam pobožně: tu ho zlomyslní lidé z pokrytství a ze svatoušství viní. Dává-li chudým almužny, tu praví o něm, že chce býti chválen. Je-li kdo příčinnivým a opatrným, nepromarní-li ničeho: tu bývá od závistivých lakomcem nazván. Není-li kdo rozpustilým a pošetilým, tu ho svět marný za hrdého pokládá.“

Jen Bohu přináleží skoumati úmysly a skutky lidské rozsuzovati: každý tedy, kdo bližního svého podezřívá a posuzuje, čině se soudcem místo Boha vševědoucího, s a h á n a p r á v o b o ž í.

Úvaha. „Nuže, co činiti mám, tážeš se, křesťane, abych se křivého podezření a posuzování uchránil? — Když *Nathanael* křivě soudil o Pánu *Ježíši*, řekl mu *Filip*: „Pojď a viz! přesvědč se.“ *Jan* 1, 46. Tuto vzácnou radu dávám i já tobě, abys, nežli koho v podezření vezmeš, se přesvědčil. Považ také, že budeš muset před Bohem odpovídati. Velmi spasný prostředek jest také, když pomyslíš, jak by ti bylo, kdyby tebe lidé beze vší příčiny podezřívali a křivě o tobě soudili, a následkem toho mnoho zlého na tebe uvalili? Tu zajisté ustrneš a sám žádného nebudeš podezřívati a posuzovati, ale každého budeš za dobrého míti, dokud se opak nepřesvědčíš.“ *Hejbal*. Ostatně, jeli pravý soudce Bůh, netřeba na soudy lidské mnoho dbáti.

Slova písma: Zlého muž bratru svému nemyslí. *Zach.* 7, 10. Zlého proti příteli svému nemyslete v srdcích svých. *Zach.* 8, 7. „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?“ *Mat.* 9, 8. „Láska nemyslí nic zlého.“ *I. Kor.* 13, 5.; *I. Tim.* 6, 4. „Nesudte, abyste nebyli souzeni.“ *Mat.* 7, 1.; *Luk.* 6, 37. „Nesudte podle tvářnosti, ale spravedlivý soud sudte.“ *Jan* 7, 24. „Ty kdo jsi, kterýž soudíš cizího služebníka? Pánu svému stojí nebo padá.“ *Řím.* 14, 4.; 2, 1. „Nesudte před časem, dokudž nepřijde Pán, kterýž i skryté věci temnosti osvití a zjeví rady srdcí, a tehdáž bude míti jeden každý chválu od Boha.“ *I. Kor.* 4, 5.; srv. *Jak.* 4, 12.

Mně pak za nejmenší jest, abych souzen byl od lidského soudu; nebo kdo mne soudí, Pán jest. *I. Kor.* 4, 3.; *II. Tim.* 4, 1.

Výroky svatých. Dobří křesťané smýšlejí o svých bližních vždycky dobře, kdežto se zlí jen zlého o nich domýšlejí. Blázen.

všecky jiné má za blázny. Sv. *Lig.* Člověk náruživostmi poháněný také dobrou věc na zlou stranu obrací a snadno zlému věří. Dobrý a pokojný člověk všecko obrací jen ve stránku dobrou, o žádném zlého nesmýšlí; kdo však nepokojný jest, rozličným podezřením zmítán bývá a sám pokoje nemaje, také jiným pokoje nedává. *Tom. Kp.* Lidská podezřivost klame a podvádí se snadno a lehce. Sv. *Bernard.* Není hned zlé, o bližním pochybovati, dobře-li či zle něco učinil, ne pochybování, ale všetečné souzení se zapovídá; však běžně toliko pochybovati neb v podezření míti se dovoluje, když k tomu hodných příčin a důvodů máme; ale delší pochybování a podezření bylo by všetečné. Sv. *Fr. Sal.* Bez příčiny o svém bližním zlého se domýšleti, je hřích všední, aniž tak snadno hřích smrtelný z toho bývá, lečby kdo zcela bez důvodu bližního v podezření měl, že těžkého hřichu se dopustil; nebo když je k tomu příčina, není to hřichem. Sv. *Alf. Lig.*

Soudové lidští jsou proto všeteční, že jeden druhého soudcem není a pakli býti chce, vtírá se do úřadu Spasitele našeho. Jsou také všeteční, že zlost hřichu na vnitřním úmyslu a na radě srdce před námi skryté záležitosti. Jsou konečně všeteční, že beztoho každý sám sebou dosti činiti máme a netřeba nám, do cizích věcí se mísi. Sv. *Frant. Sal.* Majícimu žloutenici vše žlutým se býti zdá;.. hřích všetečného souzení jest duchovní žloutenice; tu kdo má, vše co vidí a slyší, za zlé pokládá. *Týž.* Co se tě netýče, toho neposuzuj, do toho se nemíchej, abys pokoj měl. Sv. *Bonav.* Chraň se, abys cizího obcování nebyl zvědavým skoumatelem, ani všetečným soudcem; a spozoruješ-li, že by bylo něco — zlého — učiněno, ani v takovém pádu bližního nesuď, ale spíše vylouvej. Sv. *Bernard.* Co se tkne života tvého, přísný buď; co se dotýče jiných, budiž láskyplný. Sv. *Jan Zl.* Kdo by své nedostatky dobře rozvážil, neměl by, z čeho by jiného těžce soudil. Vnitřní člověk především sebe na starosti má; a kdo sám nad sebou bedliv jest, snadno jiných s pokojem nechá. Nikdy pokoje a pobožnosti nedojdeš, leč budeš-li o jiných mlčeti a pře de vším sám na sebe zření míti. Bl. *Tom. Kp.*

Průpovědi a přísloví.

Chraň se podezřívání,
též i posuzování.

Pouhé podezření
jest co marné snění.

Kde důvěry není, tam dobré v podezření. — Láska nemysli nic zlého, láskou suď jen bratra svého. — Jaký kdo šelma, tak o dobrých myslí. — Kdo v té peci líhá, jiného tam číhá neb stíhá.

Nesuď podle zdání, ale podle pravdy. — Oko do srdce okno. — Z tváří mysl září. — Ze šatu se vidí obyčeje lidí. — Ptáka poznáš po peří, vlka po srsti a člověka po řeči, chodu a kroji. — Avšak velmi snadno zbloudí, kdo dle oka soudí. — Nehleď na postavu, ale na podstatu. — Často v haleně chatrné, najdeš rozumy jadrné. — I pod ošumělým kloboukem moudrá hlava bývá. — Křivé dříví, ale rovně hoří. — Na černém poli pšenička se rodí. — Hleď, ne kdo, ale co! — Pod šupinou hledej jádra. — Bez chyby nikdo není. — I vlas má svůj stín. — Nejmoudřejší může pochybiti. — Sprav své doma. — Před svými dveřmi meť. — Spravuj se sám; nech lidí na pokoji. — Nebudeš odpovídat za jiné, ale sám za sebe počet vydáš!

„Nedůvěřivý domní a bojí se zloby ode všech lidí. Takový člověk, když poslal sluhu na koupi, pošle hned druhého na zvědy, po čem koupil. Peníze, které s sebou nese, po každém honě přepočítá, zda mu z nich něco neušlo. Léhaje, táže se manželky své: „Zavřela-lis dobře truhlu? zavřela-lis závoru u sínce? zatvořila-lis schránku?“ A byť pak ku všemu posvědčila, nicméně vstane sám z postele, třeba bos a v košili, rozdělá světlo a všesky kouty prohlédává. K dlužníkům svým jde se svědky, když úroky vybírá, aby mu nemohli dluhu odepřítí. Šat svůj nedá do práce řemeslníku, jenž nejlépe dělá, nýbrž tomu, kdo mu zaň dobrým zástavníkem zaručí. Pošleš-li k němu, vypůjčit píci nádobu, sotva půjčí. — Smlouvá-li kdo s ním a bere-li jakou koupi, „ale,“ praví, „jen za hotové prodám; nemám dospěchu, bych posílal upomínat.“ *Theofrast.*

NB. „Nedůvěřivý, zde popsáný, velmi se podobá podezřivému, tak že nejedni jednoho za druhého drží. Ale je rozdíl. Oba berou sobě potahy a domnění do svého bližního, buď ze mdloby rozumu, buď z převrácenosti srdce. Mnohý člověk mladý a nezmudřelý zlobou lidskou otvírá každému své srdce a kdo se nahodí, přivíjí ho k sobě. Když pak zde i onde bude oklamán, co by se měl opatrnosti z vad naučiti, ze mdloby rozumu, jak prvé všem se svěřoval, nyní žádnému nevěří, všude zlého se naděje. — U nešlechtníka jinak zase a přímější cestou zarodí se podezřivost. Čím více se jaká zlost v srdci vkoření, tím méně zlostník věří, by měl který člověk lepší býti. — Nemohou-li tací lidé skutek v podezření vzítí, hledí pramen zhyzditi a úmysl ztupiti. Každá ctnost bude jim přetvářkou. — Kdo netoliko bez důvodů zlého se do lidí domnívá, nýbrž i zloby se bojí, jest nedůvěřivým. Ta bázeň ze mdloby rozumu pochází; mdloba tať plodí strach, strach nedůvěru. Z toho

ohledu jesti nedůvěra z částky podezřivost méně zlostná.“ *Z Theofr. povahopisů Jan Vlček.*

Příklady.

Podezřívali a posuzovali jiných, jak písmo sv. vypravuje:

V podezření měl *Helí Annu*, matku Samuelovu, že by byla opilá. I. *Král.* 1.

V podezření měli *Joba přátelé*, že by byl hříšníkem. *Job.* 4 a 5.

Saul měl podezření na Davida, syna Jonathasa, i všecky své služebníky, že by se byli spikli proti němu. I *Král.* 22, 8.

Král Joram měl v podezření *krále Syrského*. Když přečetl Joram, král israelský, list — krále Syrského, — roztrhl roucho své, a řekl: „Zdaliž jsem já Bohem, abych mohl zabiti a obživiti někoho, že tento poslal ke mně, abych uzdravil člověka (Námána) od malomocenství jeho? Znamenejte a vizte, že hledá příčin proti mně!“ IV. *Král.* 5, 7.

Jeriaš maje v podezření *Jeremiáše*, dal jej vsaditi do žaláře. *Jerem.* 37, 14.

Herodes měl v podezření dítě Ježíše, že ho chce svrhnouti s trůnu. *Mat.* 2.

O sv. *Janu křtiteli*, který na poušti život vedl, pravili *Fariseové*: „On jest posedlý.“ O Kristu pak, který jedl a pil, co mu předloženo bylo, pravili opět: „On jest žrout a pijan vína.“ *Mat.* 11.

Jednoho dne přinešen byl k nohům Ježíšovým člověk, dnou stížený, na loži. Kristus poznal hned, že i duše jeho nemocna jest, již přede vším uzdraviti třeba; pročež pravil dnou raněnému: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ Uslyševše to přítomní *Fariseové*, pokládali Ježíše za rouhače. Ježíš pak je z toho káral, rka: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?“ — Proto smýšleli o Pánu Ježíši zle, že sami byli zlí.

Nathanael křivě soudil o Ježíši, rka: „Může-li z Nazaretu něco dobrého býti?“ I řekl mu Filip: „Pojď a viz!“ *Jan* 1, 46.

Fariseus posuzoval *Magdalenu*, že hříšnice jest. *Luk.* 7.

Zákoníci a starší lidu křivě soudili o sv. Štěpánu, že se rouhá.

Šavel křivě posuzoval křesťany.

Obyvatelé ostrova Malty vidouce na ruce sv. Pavla hada, kterýž utíkaje před horkem ohně, připjal se k ruce jeho, pravili jedni k druhým: „Jistě člověk tento jest vražedlník; nebo, ač byl z moře bez úrazu vyšel, předce pomsta boží nedá mu živu býti.“ Když

pak viděli, že sv. Pavel, vyraziv hada, nic zlého neutrpěl, pravili, že jest Bůh. *Sk.* 28.

Na soudy lidské netřeba mnoho dbáti.

Kristus dí: „Nepřišel jsem, abych soudil svět, ale abych spásena učinil svět. — Kdo mnou pohrdá a nepřijímá slov mých, má, kdoby jej soudil.“ *Jan* 12, 47. 48.

Sv. *Pavel* píše: „Mně pak za to nejmenší jest, abych souzen byl od lidského soudu; nebo kdo mne soudí, Pán jest.“ *I. Kor.* 4, 3.

Jiné příklady o podezřívání a posuzování.

Píše se o českém králi *Václavovi*, jenž lenivý slove, že pohřešiv prsten svůj, jehož spolu k pečetění užíval, i hned služebníka v podezření vzal, že mu ho byl ukradl. Ačkoliv se tento na svou poctivost a nevinnost odvolával, předce u krále víry nenalezl, a pověšen byl na šibenici. Po několika dnech byl prsten nalezen v hnízdě krkavce, kterého král v paláci trpěl.

Sudí Sorský, zdržuje se za příčinou důležitých jednání v Paříži u sv. Vincencia, vyšel jednou záhy z domu a pospěchem zapomenu zamknouti psací stolek, v kterém 400 tolarů leželo. Sv. Vincenc, hrubě postonávaje, musil zůstat v posteli a usnul. Zatím přišel z lékárny učeník, přinášeje léky nemocnému. Ten vida ve stolku peníze, dal se přemoci pokušením a tajně je odnesl. Sudí, zpomena sobě cestou na peníze, chvátal domů, ale přišel pozdě; peníze byly zmizely. Ohnivý Gaskoňčik jal se nesmírně křičeti, že jest okraden. „A kdo vás okradl?“ tázal se Vincenc. „Snad vy,“ zkřikl sudí, který vztekem vši zdvořilosti pozbyl; „ano vy jste to, vraťte mi mé peníze, vyť jste mi je buď sám vzal, anebo zloděje viděl.“ „Ni to, ni ono, pravím vám,“ odvece nemocný. Než prudký krajan stál na svém, že je Vincenc krádeží vinen, i že bude muset za to odpovídati. Vincenc se nezaklínal, že peníze nevezal, nýbrž obrátiv se tváří ke zdi, povzdech k sobě: „Bože, ty znáš pravdu!“ — Nemeškal tedy sudí, ztrátou jsa jako pomámený, svatého kněze všudy ze zlodějství viniti, nadávaje mu pokrytců a ničemníků. Však ani na tom nezůstal, ale vyhnav Vincencia nectně ze společného bytu, celou tu nehodu u biskupa ohlásil, ba i u nejdůvěrnějších přátel Vincencia šeredně obžaloval. Šest let byl sv. Vincenc v podezření té krádeže, až se konečně jeho nevinnost vyjevila. Lékárnický učeník, jenž byl zlodějství ono spáchal, dopustil se v Burdovalech nového zločinu, i dán jest do žaláře. Tuť se v něm probudilo svědomí, připomínajíc mu tu loupež, pro niž ubohý Vincenc tolik vystáti musel. Děse a hroze se božího soudu, povolal sudího

Sorského k sobě do žaláře, vyjevil mu, jak se to stalo i slíbil peníze ukradené navrátit. Sudí potěšil se sice, že k oželeným penězům zase přišel, pocítil ale, jak hrozné křivdy se byl na ubohém, nevinném Vincencovi dočinil. Pojat litostí, hleděl napravit chybu a hřích svůj. I prosil písemně Vincencia za odpuštění. Co učinil Vincenc, netřeba dokládati. Poděkovav Bohu, že nevinnost jeho přivedl na světlo, nemeškal skormoucenému sudímu psáti, že mu již dávno z celého srdce odpuštěno.

Elipius, učeník sv. Augustina, šel právě po ulici, když jakýsi nezbeda vloudiv se k mříži, počal z ní kladivem olovo srážeti. I stal se křik, že zloděj zde jest! Slyše to zloděj, zahodil kladivo a dal se na útěk. Elipius vida kladivo na zemi ležeti, vzal je do rukou a prohlížel. Mezi tím přiběhli lidé, a vidouce v rukou Elipia kladivo, považovali ho za zloděje i vlekli jej k soudu. Avšak Bůh byl svědek nevinnosti jeho a brzy mu přišel ku pomoci. Jistý slovatný muž, jenž Elipia znal, viděl chlapce utíkat do domu. Dům byl přehledán, pravý zloděj polapen, a Elipius za nevinnu uznán.

Zlatník měl vzácné paní zhotoviti okrasu, k níž mu několik drahých kamenů dala. Vendelín, učeník jeho, z těch krásných jiskřících se kamenů velikou radost maje, patřil na ně velmi často. Nenadále zlatník pozoroval, že se dvou nejkrásnějších kamenů nedostávalo. Vzav hned učeníka v podezření, hledal jich v ložnici jeho. Našeltě drahé kameny v díře, jež byla ve zdi nad starou skříní. Vendelín se sice zařikal, že nevzal kamenů, mistr ale ho přísně potrestal, řka, že zasloužil šibenici, a vyhnal ho z domu. — Druhého dne opět scházel kámen, a zlatník jej našel v téže díře. Nyní dával pilně pozor, kdo tam ty kameny zanáší. I přiletěla straka, kterou byl vychoval a okrotil učeník, na dělné prkno a vzavši kámen zobem svým, odletěla s ním do díry ve zdi. — Nyní toho zlatník litoval srdečně, že ubohému a nevinnému hochu učinil křivdu; navrátil mu tedy čest, a pro vynahrazení bolesti hojně ho obdaroval.

Pilně se varuj podezřivosti,
dotýkát se často nevinnosti.

Nesud. Jistý *poustevník* uslyšev, že bratr jeden na poušti v těžký hřích upadnul, hluboce vzdechnuv, řekl: „Ach, běda mně! dnes on, zejtra já.“ Hnedle věděl, proč ho nemá odsuzovati; vzpomněl na křehkost bližního, a připomenul si svou k zlému náchylnost.

Sv. *Jan almužník* káral odsuzujících. Jistý mládenec unesl pannu klášterní. Slyše sv. Jan, jak ho bratří pro to velké pohoršení od-

suzují, hned je laskavě pokáral, řka: „Nechtějte, synáčkové, bližního svého tak kvapně odsuzovati, nebo proto v dvojí hřích upadáte. Nejprv přestupujete příkázání: Nesuďte a nebudete souzeni, a pak nevíte, zdali ty dvě osoby ještě v hříchu tom trvají aneb se na pokání daly.

Poustevník jeden na poušti, Scite nazvané, dopustil se velkého hříchu. I shromáždili se všickni starší poustevníci a radili se, kterým trestem by ho trestati měli? Jenom Mojžíš, starý a svatý poustevník, nepřišel k tomu soudu, aniž chtěl přijíti, když pro něho poslali. Poněvadž bez něho nic usouditi nechtěli a velmi ho nutili, aby přítomen byl, přišel, nesa plný koš písku na zádech svých. Když to shromáždění poustevníci spatřili, divili se a tázali, co by to mělo vyznamenávat? Jimž on odpověděl: „To jsou moji hříchové, kteréž nosím a nevidím jich, a vy jste mne povolali, abych nosil hříchy cizí.“ Těmi slovy chtěl jim říci, že by člověk, když hříchy bližního soudit chce, nejprv do svého srdce nahlédnouti a sebe souditi měl, a jestliže sám dobrého svědomí nemá, že by soudcem nemilosrdným hříchů cizích býti neměl. I pohnul všecky přítomné poustevníky tak, že milosrdně se měli k tomu, který zhřešil.

Znameníť malíř *Apelles* míval ten obyčej, že malby své ku veřejnému posuzování vystavoval, aby slyšel úsudek obecenstva, sám pak za obrazem lid poslouchával. Příhodilo se kdysi, že švec jeden, jda okolo, na stěvíci obrazu jeho něco vystavoval. I opravil to *Apelles*. Když pak opět na zádech něco za chybné vydával, vyskočil *Apelles*, jenž ho za obrazem poslouchal, řka jemu: „Ševče, ne dále přes kopyto,“ dáváje mu tím na srozuměnou, aby se nemísil v posuzování věcí, ježto známost jeho převyšují.

V soudu buď laskavý a milosrdný. „Láska, jak dí sv. *Frant. Sal.*, se bojí, něco zlého viděti, nerci-li, toho schválně hledati. Ano, znamenajíc něco zlého, oči napřed zavírá, aby ničeho neviděla. Potom jakousi svatou sprostností za to má, že ta věc nebyla opravdu zlá, nýbrž toliko zlému podobná. Pakli ale k poznání pravé zlosti jako násilně dohnána bývá, hned se odtud odvrací a z toho, co viděla, vyráží. A tak jest křesťanská láska lékem proti všemu zlému, obzvláště proti posuzování.“

Isák pravil králi *Abimelechovi*, že by *Rebeka* jeho sestrou byla. *Abimelech*, vida ho s ní libě zacházeti, hned soudil ji býti manželkou jeho. Nešlechtné oko by soudilo, že jeho nevěstkou jest, anebo že se sestrou nectně obcuje; ale dobrý *Abimelech* to co nej-

lépe vykládal. Tak i my činy bližního na nejlepší stránku obra-
ceti máme.

P. Maria z Ducha sv. počala. *Sv. Josef*, nevěda odkud, dobře to znamenal; ale jsa povědom její čistoty a svatosti, nic o ní nepoctivého mysliti nemohl, nýbrž chtěl ji tajně propustiti. Takhle spravedlivý muž nesoudí, ale Pánu Bohu poroučí.

A *Pán Ježíš*, nemoha náramný hřích svých křižovatelů vymluviti, alespoň ho zmenšil, předstíraje za důvod jejich nevědomost: „Pane, odpusť jim, neb nevědí co činí.“

Sv. Frant. Saleský zůstavil nám v tom ohledu nejkrásnější příklad. Vypravuje o něm Jan Kamus, biskup z Belley: „Stěžoval jsem si před ním, že někteří chudí šlechticové na velké pány si hráti chtěli a neustále o urozenosti a slavných činech svých předků mluvili. I odpověděl mi: Co chcete tím říci? Což mají chudí tito šlechticové býti dvojnásobně bídní? Čím bohatší se býti domnívají na cti, tím méně si vzpomínají na chudobu svou. Připomínáte mne na onoho mladého Atheňana, jenž sebe v šílenosti měl za nejbohatšího v zemi, a když pomocí přátel se uzdravil, tyto před soudem obžaloval, že ho zbavili šťastných snů.“

Jistá osoba pobožného spolku dopustila se, ač ze slabosti, těžkého provinění. Věc ta přísně se posuzovala. *Sv. František* nepravil nic než: „Lidská bído, lidská bído!“ Po druhé zas zvolal: „Jsme samými mdlobami obklíčeni!“ Při jiné příležitosti zase pravil: „Ze sebe nemůžeme nic, než hřešiti. My bychom ještě hůře jednali, kdyby nás nedržel Bůh pravicí svou a nevedl nás vůlí svou!“ Když viděl, že není konce tupení a nelaskavého posuzování, zvolal: „O šťastného poblouzení toho, jež tak mnoho dobrého způsobilo. Poblouzení toto bude jí a mnohým napomáhati k zisku!“ A budoucnost ukázala, že měl pravdu. — Hříšnice se napravila a působila na celou jednotu tak blahodějně, že čest boží se v mnohém rozmnožila.

Tázal se jednou mladší bratr starého poustevníka: „Čím je to, že bez ustání své bratry posuzují?“ I odpověděl mu stařec: „Poněvadž jsi se ještě neučil sebe sama znáti; neb kdo jednou sám sebe poznal, nehledí již na chyby bratří svých!“

Mnozí skrývají vlastní chyby, aby tím všetečněji jiných posuzovati mohli. *Jistý opat* vyobrazil to makavě svým poustevníkům. Kráčel totiž, maje na zádech těžký pytel písku, v ruce pak drže lehký košíček, v němž trošek písku se nalézal. Jsa tázán, proč tak chodí, odpověděl: „Pytlem tímto s těžkým bře-

menem představují se moji hříchové, a poněvadž jsou četní a těžcí, hodil jsem je za záda, abych nemusil na ně patřiti. Trochu písku v košíčku vyznamenává hříchy mého bratra a nosím je před sebou, abych se zaneprazdňoval posuzováním, bych při tak spasitelném díle nepřišel ze cviku.“ Podobně o *Esopovi* se vypravuje.

Nedbej na soudy lidské. Sv. *Makaria*, poustevníka, žádal kdosi, aby ho naučil dobře živu býti, by potom blaženě umíratí mohl. I řekl mu sv. Makarius: „Jdi na hřbitov a tup tam mrtvé!“ Učinil tak, a byv potom od *Makaria* tázán, co ti mrtví odpovídali? „Nic,“ odvece tento. Opět mu sv. poustevník přikázal, aby zejtra zase na hřbitov šel a ty mrtvé chválil. — Odešel tedy a učinil, jak mu bylo přikázáno, a navrátiv se vyznal, že mu mrtví zase nic neodpověděli. I dal sv. muž onomu člověku toto naučení: „Milý synu, chceš-li dobře živ býti a blaženě zemřítí, buď podoben těm mrtvým, to jest, buď lhostejný vzhledem řečí a soudů lidských, nedbej na to, jsi-li chválen nebo haněn, ale jdi a důvěř se zcela dobrotivosti a milosrdenství božímu.“

Mlynář a syn jeho hnali osla na prodej do města. Jezdec s ním se potkav, pravil: „Nemoudří jste, že osla necháte prázdného, a žádný z vás na něho nesedne.“ Honem syn posadil se na něho. Než, nyní vozič, okolo něhož kráčeli, volal: „Kluku nezvedený, nestydíš-li se jeti, kdežto starý otec tvůj pěšky kráčí?“ Rychle skočil s osla syn, aby naň sedl otec. — Brzy potom řekla sedlka, nesouc na trh plnou nůši ovoce: „I totě otec nemilosrdný, jenž na oslu sedě, ubohému synku blátem jíti dopouští!“ Tedy sedl i syn na osla. „O, hovádka ubohého,“ křičel pastýř, který podle cesty ovce pásal, „to musí zahynout; vyť jste praví dobytka dříchové!“ Obadva tedy s osla skočili a syn velice mrzutý ptal se otce: „Což pak si počneme s tím oslem, abychom lidem vhod učinili? Máme-li ho na sochoru nésti do města, čili ho tam v řece utopiti?“

Hleď vždy jen moudrého svých věcí řízení,
pak zanech sudičům smíchu neb hanění.

Lékaři, pomoz sobě sám. Když *Sokrates*, mudrc pohan-
ský, jednou u večere přítele svého přísně káral, obrátil se naň
Pláto, řka hlasitě: „Byloby slušněji a radněji, abys mu to řekl mezi
čtyrma očima.“ „A ty, dí mu *Sokrates*, lépe bys učinil, kdybysi mně
to mezi čtyrma očima připomenul.“ — Chybu, kteréž se *Sokrates*
dopustil, znamenal *Pláto* v okamžení, ne pak tutěž chybu, v kte-
rouž sám byl upadl. — Proto dobrou radu dává moudrý *Sirach*:

„Před soudem připrav spravedlnost sobě a prvé nežli bys mluvil, nauč se.“ —

V posuzování nezapomeň na příkaz Páně: „Buďte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest.“ *Luk.* 6, 46.

Krahujec a holubice (bájka). Krahujec a holubice navštívili páva. „Jak se ti líbil dnes náš hospodář?“ tázal se krahujec při návratu; „není-li pak stvoření odporné? Jeho pýcha, jeho nohy nemotorné a jeho křaplavý hlas, — kdo pak by ho mohl vystátí?“ „Na to,“ odvece útlinká holubice. „neměla jsem ani kdy popatřiti; nebo jsem se nemohla jeho hlavě, jeho péří vůbec a obzvláště jeho krásnému ohonu dosti vynadiviti.“ —

Dobrý člověk jen dobrého při bližním hledá, nešlechtník však i na ctnostném člověku toliko chyby spatřuje.

Jablko červené.

Často jablko zevnitř červené,
uvnitř bývá červem zkažené.
Rovněž onen sebe šidí,
kdo se z venku na dům dívá;
ať i u vnitř pilně slídí,
kde se mnohá slabost skrývá.

Tak i člověk ve tmách bloudí,
který dle kabátu soudí.
Duch šlechtný bydlívá
v sprostém často šatě,
když se zlosyn pyšnívá
v hedbáví a zlatě.

K 2. Sem náleží také soud nespravedlivý veřejný.

Hřeší proti pravdě a cti bližního také soudce, který buď z lehkovážnosti, z nedbalosti, z úplaty, ze msty neb z jiné naruživosti nespravedlivý učinil rozsudek, nebo vinníka k těžším pokutám a trestům byl odsoudil, než si byl zasloužil.

Slova písma sv.: Nebudeš činiti, což nepravého jest, aniž budeš nespravedlivě souditi. III. *Mjž.* 19, 15. Dokavadž souditi budete nepravost a tváří hříšníků přijímati? *Žlm.* 81, 2. Přijímati osobu bezbožného není dobré, tak že bys uchýlil se od pravdy soudu. *Přísl.* 18, 5. Zlořečený, kdož převrací soud příchozího, sirotka i vdovy. I řekne veškeren lid: Amen! V. *Mjž.* 27, 19. Zlořečený, kdo bere dary, aby zabil duši krve nevinné. 27, 25. — Kdo ospravedlňuje bezbožného i kdo odsuzuje spravedlivého, ohavní jsou oba před Bohem. *Přísl.* 17, 15. Nesuďte podle tvářnosti, ale spravedlivý soud suďte. *Jan* 7, 24. Pakli osoby přijímáte, činíte hřích, trestáni jsouce od zákona jako přestupníci. *Jak.* 2, 9. Přistoupím k vám k soudu, a budu svědkem rychlým zločincům, křivopřísežníkům a kteří utiskují vdovy a sirotky a potlačují příchozího, aniž se bojí mne, praví Hospodin. *Mal.* 3, 5. Zvěstuje se

zajisté hněv boží s nebe proti každé bezbožnosti a nespravedlnosti. *Řím.* 1, 18. Zdaliž nevíte, že nespravedliví nebudou královstvím božím vládnouti? *I. Kor.* 6, 9.

Výroky svatých: Nemilostivá jest to spravedlnost, křehkostem lidským v ničem neodpouštěti. A protož nekochej se v odsouzení člověka, ale raději snaž se, aby ho mohl oprostiti a napraviti. *Sv. Isidor.* Soudové Páně jsou spravedliví, lidští pak soudové bývají zhusta klamní. *Sv. Ambrož.* Nevědomost soudcova bývá na větším díle neštěstím nevinného. *Sv. August.* Kdo bývá při soudu příbuzenstvím neb přátelstvím, anebo naopak záštím neb hněvem veden, převracuje soud Kristův, jenž jest spravedlnost. *Sv. Jarolím.* Osobu člověka přijímati jest, člověka ctíti, ne protože jest člověk, nýbrž pro něho a co vůkol něho jest. *Sv. Řehoř.* Jestliže pořádné, pravé a podstatné věci za nic se nemají, pravda při soudu za nic se nepokládá, jestli spravedlnost se zamítá, právům se nevěří, jestli žádnému za spravedlivé se neděje: jistě tehdy práva a soudové hynouti musejí pro lakomství, kteréž pro nabytí nespravedlivých zisků práva a soudy porušuje. *Sv. Isidor.*

Prísloví: Když soudce nespravedlivý, více může hrst moci nežli pytel práva. — Pravo nepomůže, když levo přemůže. — Kdo chce bít chudinu, snadno najde příčinu. — Snadno hůl najíti, kdo chce psa bít. — Ne hned odsuzuj, dřív pilně rozsuzuj. — Lépe vinného pustiti, než nevinného skřivditi. — Ukřivděnému můž se škoda nahraditi, ale slzy nikdy. — Spravedlnost do nebe utekla. — Od koho soudce vzal, ten práv ostal. — Kdo maže, ten jede. — Zlatý klíč železné brány otvírá. — Běda ovcím, kde vlk soudcem! — Nesuď za dary, pomni na máry!

Příklady nespravedlivých soudců.

Putifar nespravedlivě odsoudil Josefa do žaláře.

Farao bezprávně zdržoval Israelity, nechtě jich propustiti.

Saul byl nespravedlivý k Davidovi, *David* k Uriášovi.

Achab vzal neprávě Nábothovi vinici.

Tři mládenci byli nespravedlivým soudem krále *Nabuchodonosora* uvrženi do pece ohnivé a Daniel do jámy lvové.

Herodes uvrhl Jana křtitele bezprávně do žaláře a stíti jej dal.

Biskupové radili se, aby Lazara zabili. *Jan* 12, 10.

Nejvyšší kněží *Annáš* a *Kaifáš* nespravedlivě odsoudili Pána Ježíše, a *Pilát* nevinného Krista vydal Židům k ukřižování.

Židé i *pohané* nespravedlivě soudili apoštoly a kř. mučeníky.

Ořech. Pod velikým stromem ořechovým našli dva chlapci ořech. „Mně patří,“ zkřikl Antonín; „neb já jsem jej spatřil nejdříve!“ „Nikoli,“ zkřikl Vojtěch, „on mně náleží; neb já jej zdvihl nejdříve.“ I dali se spolu do hrozné vády. „Já učiním konec vaší vádě,“ pravil větší chlapec, který se právě k tomu nahodil. Postaviv se u prostřed nich, rozlousknul ořech, řka: „Jedna skořepina tomu patří, který spatřil ořech nejdříve, druhá skořepina tomu náleží, kdo jej zdvihl nejdříve, a sobě za rozsudek zanechám jádro.“ „To,“ se smíchem přiložil, „býva soudu konec obyčejný.“

3. Proti pravdě a cti bližního jest křivě svědčit, křivě žalovat i podvodně, šibalsky se hájit.

Bůh zapovídá v 8. přík. každé svědectví jak před soudem tak i mimo soud, kteréž by druhému mohlo působiti nesnáz a škodu.

a) Křivým svědectvím míní se každá nepravdivá výpověď, jak se strany žalobníka, tak obžalovaného i svědkův. „Ačkoli slovem křivého svědectví označuje se všecko, co se na dobrou nebo na zlou stranu o jiném s určitostí tvrdí, ať před soudem nebo mimo soud, předce hlavně zakazuje se to svědectví, které před soudem křivě se dává s přísahou.“ *Kat. Trid.*

b) Žalovat se má jen rodičům, představeným a vrchnostem ve věcech důležitých, tím úmyslem, aby zlý čin neb veliká škoda se zamezila a chybní, hřešící by se napravil. — Kdo pak, byť i ve věcech důležitých, buď ze msty nebo pro svůj zisk žaluje křivě, t. j. kdo obviňuje bližního před soudem z chyb — přečinů neb zločinů — jakých se nedopustil: těžkého se dopouští hříchu, který je tím těžší, čím méně je obžalovaný vinen a čím větší byl naň uvalen trest.

Nemůželi čin provinilci dokázat, nemá křesťan ani žalovat, může ho však opatrně laskavě vystříhat, aby škody se uchránil. Často dá se pře v dobrotě narovnat a křivda bez soudu napravit.

Aby žaloba před soudem byla platna, musí svědectvím jiných lidí býti podporována, kteří se nazývají svědkové. Toto svědectví musí býti pravdivé. Křivě svědčí, kdož zúmyslně před soudem neb mimo soud proti bližnímu lživě mluví, nebo pravdu ku škodě jeho zamlčuje. —

Křivým svědectvím se svědek těžkého dopouští hříchu proti cti a lásce k bližnímu, který těžší jest, když lež stvrdil přísahou.

c) Podobně hřeší obžalovaný, který nechtě před soudem vyznati pravdy, lží a podvodem se hájí, nebo docela křivou pří-

sahou hledí se očistit a trestům ujít. — Těžší jest hřích jeho, když se obviněním žalobníku neb svědkům ublížilo na cti, neb škoda se někomu stala.

Úvaha. Kdykoli, křesťane, váben býváš, abys proti bližnímu křivé svědectví pronesl, považ, jak by tobě milé bylo, kdyby se ti něco takového stalo, a připomeň si, že křivý svědek nezůstane bez pomsty a že to zlé, které křivým svědectvím na bližního chceš uvalit, na tebe by se svaliti mohlo; tak se ustrneš a křivého svědectví se vystřehneš.

Slova písma. Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví. II. *Mjž.* 20, 16.; V. *Mjž.* 5, 20. *Mat.* 19, 18. *Mar.* 10, 19. Nebudeš přijímati hlasu lživého, aniž spojíš ruky své, abys za bezbožného pravil křivé svědectví. II. *Mjž.* 23, 1.; srv. V. *Mjž.* 19, 18. 20. Šest věcí jest, kterých nenávidí Hospodin, a sedmou v ohavnosti má duše jeho . . svědka falešného, vynášejícího lež a toho, který rozsívá mezi bratřími různice. *Přísl.* 6, 18. 19. Svědek falešný nebude bez pomsty. *Přísl.* 19, 5. Svědek lživý zahyne. 21, 28. Nebývej svědkem bez příčiny proti bližnímu svému; aniž koho lahodně namlouvej rty svými. 24, 28. Třech věcí bojí se srdce mé a čtvrté tvář má strachuje se: . . žaloby lživé; vše to nad smrt jest těžší. *Sir.* 26, 5. 7.

Výroky svatých: Svědek se prohřešuje: 1. tvrdí-li, čeho neví; 2. pravdu-li vyjevuje, již měl zamlčeti; 3. ukrývá-li se, aby nebyl tázán v případě, v němž je ku svědčení zavázán; 4. upírá-li poslušnost soudci, náležitě se tážícímu; 5. jest-li že za vyřčení pravdy plat bere. Sv. *Liguori.* Svědectvím a vyznáváním svým žádnému neškod. Hlasu svědectví svého k nebezpečenství žádnému nevydávej. Sv. *Isidor.* Svědek křivý třem osobám je škodný: předně Bohu, jímž křivou přísahou pohrdá; nápotom soudci, kterého lhaním klame; posléz nevinnému, jemuž falešným svědectvím ukřivďuje. *Týž.* Kdo vědomě křivého vydal svědectví, kterým se jinému uškodilo, je zavázán, všecku odtud pocházející škodu překaziti aneb nahraditi. Sv. *Liguori.* Jest-li že lež člověka právem světským odsuzuje a podvod se tresce; jest-li žeť se faleš hanbou a pomstou hrdla ztracení vykořeňuje: jak mnohem větší bude u Boha trestání toho, kdož k nepravým věcem a skutkům si ho za svědka bere. Před Bohem, tím soudcem spravedlivým, musíme počet vydati z každého prázdného slova. Každý od něho pomstu vezme za každé slovičko marné. A falešný svědek také pomsty neujde. Sv. *Isidor.*

Přísloví. Co oči vidí, o tom mohou ústa mluvit. — Jeden člověk žádný svědek. — Víc lidí, víc vidí. — Od původu svědectví neplatí. — Svědek na svědka se nevede. — Kdo svědčí (křivě), lhář větší. — Vlastní přiznání za tisíc svědků. — Kde přísaha, tu (často) přestoupení. — Zlá moudrost svědčí, ale Bůh smysly zmate. — Přísahou Boha neoklameš. —

Příklady.

Křivě žalovati nebo svědčiti:

Chlipná *manželka* Putifarova křivou žalobou a křivým svědectvím způsobila, že nevinný Josef do žaláře byl uvržen. I. *Mjž.* 39.

Dva chlipní starcové křivě žalovali a svědčili proti *Susaně*, že měla být ukamenována. *Dan.* 13.

Dva muži z návodu nešlechtné královny *Jezebelly* svědčili proti *Nábothovi*, že rouhal se Bohu a zprotivil se králi; pročež vyvedli ho za město a kamenovali jej, až umřel. III. *Král.* 21, 13.

Fariseové a zákoníci nepřestali na Pána Ježíše křivě žalovati a křivě svědčiti, až jej na kříž přivedli a usmrtili. *Mat.* 26, 50—61.

Pilát hleděl Pána Ježíše propustiti; ale *Židé* volali, řkouce: „Propustíš-li ho, nejsi přítel císařův; neb každý, kdo se králem činí, protiví se císaři!“

Křiví svědkové proti sv. Štěpánu svědčili, že se Bohu rouhal; a proto byl ukamenován. *Sk. ap.* 6, 13.

Tertullus, řečník, návodem knížete kněžského Ananiáše a starších lidu před vladařem Felixem křivě žaloval na sv. Pavla, řka: „Nalezli jsme člověka tohoto jedovatého a vzbuzujícího různice mezi všemi Židy po všem světě a původce zbouření sekty Nazaretských — čili křesťanů, — kterýž také i chrám poskvřiti usiloval.“ — Přidali pak se i židé, řkouce, že to tak jest. *Skut. ap.* 4, 5. 6. 9.

Potrestání křivé přísahy. Sv. *Narcis*, biskup Jerusalemský, pečoval s neunavenou horlivostí o blaho sobě svěřeného stáda Kristova. Zvláště ke hříšníkům mluvil důtklivě, napomínaje jich, aby pokání činili a život svůj napravili. — Touto horlivostí spůsobil si sv. biskup mezi bezbožnými, ježto kárával, mnoho nepřátel. Jmenovitě se tři bohaprázdní mužové na něj tak rozhořčili, že si umínili, na něm se pomstiti. A skutečně předstoupili před sbor křesťanský jakožto žalobníci, viníce sv. Narcisa z nejhanebnějších nepravostí. Aby jejich křivá žaloba tím spíše víry došla, pravili,

že mohou to, co proti němu udávají, i přísahou stvrditi. „Mluvil-li jsem lež,“ řekl jeden, „nech mne oheň s nebe zničí!“ „Je-li žaloba naše křivá,“ pravil druhý, „nechť mne Bůh malomocenstvím tresce!“ A třetí doložil: „Ať mne Bůh slepotou raní, lež-li jest, co jsem pověděl!“ Těžká ta žaloba, ačkoli přísahou stvrzena, nebyla s to, důvěru dobrých křesťanů k sv. biskupovi zviklati; naopak všickni hodní věřící, znajíce žalobníků bohaprázdnost a svého biskupa svatost a pro Boha horlivost, nejen že na žalobu nic nedbali, nýbrž ještě více sv. Narcisa si vážili a ještě srdečněji než dříve jej milovali. Sv. Narcis však proto předce tajně opustil Jerusalema a odebral se na poušť, kde v samotě posty, modlitbami a sv. rozjímáním dnem i nocí Bohu sloužil. — Ty bezbožníky ale, kteří byli proti němu křivě svědčili, dostihla trestající ruka Páně dříve, než se toho nadáli. Do domu prvního křivopřísežníka udeřil jedné noci hrom a zapálil jej v okamžení z mnohých stran, tak že na zachránění ani pomyslení nebylo. Bezbožník uhořel v ohni, zastížen trestem, jež křivě přísahaje, na sebe od Boha byl žádal. — Druhý křivopřísežník byl raněn ošklivým malomocenstvím, kteréž se po celém jeho těle rozšířilo a nevypravitelných bolestí mu způsobilo. Dle předpisů, platících tehdejších o malomocných, byl jakožto nečistý z města a ze společnosti lidské vyobcován a zahynul přebídně, trpce zakusiv svolanou na sebe kletbu boží. — Třetí, jenž byl též křivě přísahal, vida ty hrozné tresty, které jeho spoluvinníky zastihly, byl ukrutnými výčitkami svého svědomí trýzněn a nemaje žádného pokoje, vyznal veřejně, že on a ti dva nešťastníci sv. biskupa nepravě obžalovali a proti němu křivou přísahu složili. Litovalť a oplakával svého ďábelského skutku a činil tuhé pokání. Hojnými slzami, kteréž vyléval, oplakáváje svou nepravost, seslábly jeho oči, tak že v krátké době oslepl a pak po celý svůj ostatní život denního světla více nespatriil. „Kdo často přísahá, nebude bez hříchu; a kdo přísahá křivě, neodejde rána od domu jeho.“ *Sir.* 23, 12.

Potrestání falešného udavače. Alžběta, královna Portugalská, měla mezi svými panoši nábožného a ctnostného mladíka, kterýž jí se zvláštní ochotností a horlivostí sloužil, a proto také u ní velmi oblíben byl. Jiný zlomyslný panoš nepřál mu této přízně dobré královny a hleděl jej u krále v podezření přivesti, že se o milost královny uchází a jí zneužívá. Král slyše to, rozhněval se velice a umínil si, že oblíbence královnina smrtí potrestá. I vyšel si na procházku v tu krajinu, kde měl své vápenné pece, a dal správci

rozkaz, aby onoho panoše, který druhého dne k němu přijde a tázati se bude, zdali rozkaz králův vyplnil, dal bez meškání do ohnivé pece uvrhnouti. — Když se král domů navrátil, poručil zbožnému, křivě obžalovanému mladíku, aby se druhého dne časně ráno k správci královských vápenic odebral a se zeptal, zdaliž rozkaz králův vyplnil? — Panoš, nic zlého netuše, vydal se hned při svítání na cestu k vápenným pecím, aby rychle vykonal, co mu byl král nařídil. Na cestě slyšel zvonek nedaleko stojící kaple, vyzývající nábožných věřících ke slyšení mše svaté. — Jsa toho mínění, že ještě dosti záhy k pecím přijde, když té mši svaté přítomen bude, odebral se do kaple a modle se vroucně, setrval tam i při druhé mši svaté. — Mezi tím, co se panoš v kostele modlil, poslal král onoho hanebného udavače, by se poptal, zdali jeho rozkaz byl vyplněn. Správce držel ale tohoto, za onoho od krále míněného; ihned se ho uchopil a do ohně hodil. — Panoš královnin, vykonav svou pobožnost, šel dále a přišed k správci, táže se, zdali rozkaz králův vyplněn? I slyší, že jest. Jde tedy nazpět ku králi, a vyřizuje poselství svoje. Ale jaké bylo podivení královo, když jinocha spatřil. A jak teprv užasl král, když slyšel, co a jak se přihodilo. I poznal zde prst boží, poznal nevinnost panošovu a od té doby již nikdy nepochyboval o ctnosti své královské choti. — Křivý pak žalobník byl dle zásluhy potrestán.

4. Cti bližního se škodí pomluvou a utrháním, též nadýmáním neb poštíváním.

a) Pomlouvati vůbec jest o vadách bližního bez potřeby mluvití.

Pomluva co do slova nemá nic zlého do sebe — jest tolik co promluva. Ale poněvadž lidé při pomluvách čili rozpravách svých více si všímají nedobrych vlastností a činů svých bližních, a že obraznost lidská ráda ze svého přidává: vešlo i slovo pomluva, pomlouvачnost ve smysl hanlivý, totiž v ten nespůsob, viděti všudy a při všem více stránek nedobrych než hodných, a vynášeti chyby a vady bližního na bílý den. — Takto je pomluva tolik co klevety neb klepy, když si t. kdo libuje v hanění věcí a osob — i při vadách nepatrných.

Než pomluva zlomyslná, ježto i ku pouhé lži útočiště bere, nebo skutečné chyby zveličuje — jak se říká z komára velblouda činí — a úmyslně za tou příčinou klevety své trousí, aby se jiným na cti uškodilo, sluje utrhání na cti. „Třeba věděti, že se nejenom skutečnou pomluvou ubližuje vážnosti člověka, ale též

rozmnožováním a zveličováním jeho zločinů, i když něco v tajnosti někdo spáchal, což kdyby vešlo v známost, zkrátilo by jeho pověst a zhanobilo. — Takovou věc kdyby někdo roznášel, kde, kdy a komu toho není potřebí, nazývá se utrhač.“ *Kat. Triđ.*

Sem náleží také účastenství v pomluvě a utrhání. „Utrhači jsou také, kteří pomluvačům sluchu dávají, pomlouvajících nekárají, ale na chyby bližních se tážou a rádi přisvědčují.“ *Kat. Triđ.*

b) K pomluvě patří také nadýmání neb poštívání a osočování (ne sočení); když kdo tajně bez příčiny komu vypráví, co jiný proti němu mluvil neb činil, z čeho povstávají mnohé různice, sváry a jiné zlé následky. To kdo činí, sluje nadýmáč, protože jiskru hněvu rozdmychuje, jako oheň dýmá, aby hořel plamenem; poštíváček, že šťve jednoho proti druhému; osočovatel, že jednoho u druhého v zášť uvádí.*)

Poštíváček jest dvojjazyčný, že mluví každému jinak, jako dvojm jazykem; kazimír, že mír, pokoj kazí, sváry a různice plodí.

„V témž počtu jsou, kteří svými úskoky lidi rozdujují a proti sobě popuzují a z rozsební různic největší mají potěšení, tak že nejupřímnější svazky roztrhají a nejlepší přátele v úhlavní nepřátelství dohánějí.“ *Kat. Triđ.*

Všeliká pomluva jest ohavná a i záhubná, ano často bývá i těžkým, smrtelným hříchem. — Pomlouvač jest neposlušen Boha, jenž pomlouvati a utrhati přísně zapovídá. — Pomlouvač jedná proti lásce a spravedlnosti a velmi zlé srdce na jevo dává. Pomluvač ukrádá bližnímu, co jest mu nejdražší a nejpotřebnější, totiž čest, bez které nic dobrého nemůže působiti.

Pomluva jest škodlivá a záhubná jak pro pomluvené, kteří jí do neštěstí a bídy přicházejí, tak i pro ty, kteří ji poslouchají, ješto bývají pohoršeni a k hříchu svedeni; však i pro pomluvače sama, jenž se v mnohé nesnáze; v hanbu a potupu u počestných lidí přivádí. Proto jest pomluva ohavností, již Bůh časné i věčně trestává.

Hřích pomluvy jest tím těžší, čím nevinnější a vážnější jest osoba, o které chyby a vady se roznášejí (na př. jsou-li to před-

*) Sočení jest vlastně zášť k jinému poslá z domnění, že nám kdo v něčem překážku činiti chce. Ten, kdo v tom domnění jest, nazývá se sokem, protivníkem, nepřítelem. Kdo sočí neb záští má na někoho, sluje sočitel, sok, není ale vždycky osočovatelem.

stavení neb rodiče), čím větší jest škoda z pomluvy vzniklá a čím více bylo při pomlouvání svědků. — K těžkosti hříchu přičiňuje také zlý úmysl pomluvače. — Děje-li se pomluva z lehkovážnosti, bez zlého úmyslu, jen u věci nepatrné, bývá hříchem všedním.

Jako zloděj a podvodník a lichvář, aby odpuštění hříchu došel, musí věc odcizenou navrátit a škodu učiněnou nahradit: podobně musí pomluvač i utrhač čest a dobré jméno bližnímu navrátit a škodu z pomluvy vzešlou všemožně nahradit.

Utrhač musí lživé řeči, o bližním pronešené, odvolati a upřímně vyznati, že co mluvil, není pravda. Pomluvač má skutečné chyby bližního, jež byl roztrušoval, omlouvati, dobré vlastnosti a skutky jeho vychvalovati, a tak čest jeho slušně šířiti.

„Nikdo se nedomnívej, že za pomluvy a zlehčování může obdržeti odpuštění, jest-li že prvé neučinil náhrady tomu, jemuž byl na cti a pověsti utrl. — Když hřích, který se spáchal zlehčením pověsti a vážnosti bližního, se neodpouští, jest-li že hanobitel za křivdy neučiní zadost tomu, jehož byl obviňoval, což velmi obtížno bývá lidem, hlavně těm, kteří studem a marnou jakousi cti domněnkou zdržováni jsou: tož nelze pochybovati, že kdo v tom hříchu jest, pro muky pekelné jest ustanoven.“ *Kat. Triđ.*

Úvahy. Chraň se pomluvy a utrhaní. Proto miluj pravdu a měj v nenávisti lež. Měj lásku k bližnímu, pak se budeš chránit, o něm něco zlého mluvit, byť i pravda bylo. — Pomni na slova Kristova: „Co nechcete . . .“ Pamatuj, že z každého slova marného počet vydáš. Slyše pomlouvati, nikdy nejev své zalíbení, spíše svou nelibost na jevo dávej a řeč svoji hled' jinam obrátit. Haj všemožně čest svého bližního, nedávej slechu utrhačům, ano vyhýbej se těm, kdo mají ve zvyku bližního pomlouvati. —

Haj čest svou proti utrhačným jazykům; však v duchu kř. lásky, ano druhdy, když jsi byl pomluven, přijmi pokoření v duchu kajicnosti a utrhače tresci ze lži ctnostným, pobožným životem dle příkladu Kristova, sv. apoštolův a jiných svatých. —

Slova písma sv.: Nebudeš hance, ani tajný utrhač lidu. III. *Mjž.* 19, 16. Odlož od sebe ústa nepravá a rtové utrhaví ať jsou daleko od tebe. *Přisl.* 4, 24. Šest věcí jest, kterýchž nenávidí Hospodin a sedmou v ohavnosti má duše jeho jazyka lživého, svědka falešného vynášejícího lež, a toho, kterýž rozsívá mezi bratřími různice. 6, 16—19. Bázeň Hospodinova nenávidí zlého a

protož . ústa dvojího jazyka v ohyzdnosti mám. 8, 13. Ohavnost u lidu jest utrhač. 24, 9. K utrhačům se nepřiměsuj. 24, 21. Vítr rozhání déšť a tvář smutná jazyk utrhající. 25, 23. Slova toho, jenž jest obojetného jazyka, jsou jako sprostná; ale sstupují až do vnitřnosti těla. 18, 8. Když se nedostane dříví, uhasne oheň, a když klevetníka nebude, utichnou svárové. 26, 20. Pomluva skormucuje moudrého a zmaří sílu srdce jeho. *Kaz.* 7, 8. Had, uštkne-li tajně, nic méně nemá, než-li ten, kdo tajně utrhá. 10, 11. Nerozsívej klamu proti bratru svému, aniž čiň co takového proti příteli. *Sir.* 7, 13. Nebuď nazván klevetníkem a jazykem svým nebud' polapen a zahanben. Nad zlodějem jest hanba a žel, a nad člověkem dvojího jazyka potupení nejhorší. 5, 16. 17.; 6, 1. Nadýmač zprzňuje duši svou a mezi všemi bude v nenávisti. 21, 31. Nadýmač a jazyka dvojího jest zlořečený; nebo mnohé, kteří pokoj mají, zbourí. 28, 15. 20. 30. Ústy svými pokojně s přítelem mluví a tajně strojí mu ouklady. Zdaliž jich nenavštívím pro ty věci? praví Hospodin. *Jer.* 9, 8. Muži utrhači byli v tobě k vylití krve. *Ezech.* 22, 9. Milujte nepřátely své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám. *Mat.* 5, 44. Žádná řeč zlá nevycházej z úst vašich *Ef.* 4, 29. Neutrhejtež jeden druhému, bratří. Kdo utrhá bratru, . utrhá zákonu. *Jak.* 4, 11.; srv. *I. Petr.* 2, 1. 2.

Výroky svatých: Utrhání jest řeč, jenž pochází ze závisti a co na jiných dobrého, očerňuje. *Hugo.* Utrhačem jest, kdo na bližním co dobrého, jak dalece může, zmenšuje. *Hugo.* Jazyk horší jest než ruka; nebo ruka ušetří nepřítomného, jazyk ale ani toho neušetří. Pomluvač jediným jizlivého jazyka bodnutím obyčejně tři vražed se dopouští; nebo předně svou, potom svého posluchače duši a za třetí pověst svého bližního zabíjí. Sv. *Frant. Sul.* Střela ďáblova jest jazyk zlý. Sv. *Bonav.* Jako kdyby kdo lapil rukou hada, a chtěl jej na někoho hoditi aneb uhlím řeřavým na jiného házeti, prvé než to vyhodí, od hada v ruku uštknut a od uhlí spálen bývá: podobně utrhač. Sv. *Athanáš.* Co jiného činí utrhači, leč že do prachu dmýchají a v oči sobě písek sypou, aby prachem utrhání takto pozdviženým, méně pravdu spatřovali? Sv. *Řehoř.* Na utrhače, dříve než se nadějí, přikvačí hanba a hořekování. Sv. *Jarolím.* Pomluvač může pošpiniti a očerniti, nemůže ale očistiti. — Pomluva z úst vypuštěná letí jako střela, jako šíp, a nedá se nazpět přivolati.

Utrhání hřích jest přetěžký, ohavný hřích. Hřích ten všickni

v ošklivosti mají. Sv. *Isidor*. Pomluva jest horší bezbožnost, než zjevné loupežnictví. Sv. *Frant. Ser.* Zabíjí-li meč život těla lidského, zabíjí pomluvačný jazyk radost i pokoj duše. Sv. *Vavř. Just.* Nikdy nikomu neutrhuj, ani tupením jiných chválu svou vyhledávej. Více hled' uspořádati život svůj, než-li přetřepávati obcování jiného. Sv. *Jarol.* Jazyk svůj od utrhání odveď, žádnému neutrhuj; žádného neposuzuj; cizími hříchy úst svých nepoškrvňuj. Neutrhej a nepomlouvej hřešícího, ale žel a lituj ho. V čem jiného posuzuješ a v čem mu utrháš, boj se, aby toho také na tobě nebylo. Sv. *Isidor.* Chraň se, abys ani jazyk, ani uši svrablavé neměl, to jest, abys ani sám jiných nepomlouval, ani jiných pomluvačů neposlouchal. Sv. *Isidor.*

Kdož dobrou pověst bližnímu svému nespravedlivě ujímá, ten mimo hrubý vlastní hřích, jest povinen ji navrátiti. Nebo žádnému, cizím zbožím obtíženému, nelze do nebe se dostat; dobrá pak pověst jest mezi časným zbožím nejlepší, pomlouvání tedy to nejhorší zlodějství. Sv. *Frant. Sal.* Marně se hněváme na své utrhače, jest-li jim sami příčinu k utrhání poskytujeme. Jestli však proti nám třeští a zuří i pak, když pilně a bedlivě ve všem o počestnost dbáme a všecky skutky své v bázni boží konáme, tu nechť nás potěšuje svědomí naše. Sv. *Jarol.* Utrháním se zkušuje naše trpělivost. Pakli pro pobožnost a ctnost býváme pomluveni a pohaněni, nechme psů proti měsíci štěkati. Sv. *Frant. Sal.* Chceš-li utrhati komu, nahlédni do své mošničky, to jest, rozvaž u sebe sám své mnohé hříchy a veliké nedostatky. Hled' na své a ne na cizí provinění. Starej se toliko sám o sebe. Sv. *Isidor.* Zlé o někom mluviti slyše, vmlouvej. Nelze-li ti skutku vmlouvati, vmlouvej úmysl; pak-li ani toho vmlouvati nelze, aspoň útrpnost na sobě znáti dej a zamluv to. Připomeň sobě i přítomným, že kdo podobně nepadl, má zač Bohu děkovati. Pomluvače ku poznání sebe samých pěkně opatrně přiveď; a co k očištění od nich tak pokálené osoby dobrého víš, pověz. Sv. *Fr. Sales.*

Jiná připodobnění: Jako žáby ve dne mlčí a v noci kvákají, tak pomluvač jen za zády o bližním daremně mluví. — Zuby přemílají pokrm a pomluvači čest bližního. — Vlk i těla mrtvá vyhrabává: tak pomluvač nedá ani mrtvým pokoje. — Jako pes hafá za okolo jdoucím, tak utrhač za svým bližním. — Hrob tráví tělo a utrhač dobrou pověst bližního. — Mouchy nejraděj na rány a vředy sedají, podobně utrhači jen na chyby a poklesky bližního zřetel mají. *Tob. Lohner.*

Průpovědi a přísloví.

Pomluvy se střež,
utrhaní též.

Snadno o čest připravití;
těžko však ji navrátiti.

Snadno je čest zvadit,
těžko vynahradit.

Utrhač tě hůře zraní,
než-li spůrce břitkou zbraní.

Pomluva jak uhel činí,
nepálí-li, aspoň špiní.

Po klevetách chodíš,
často jiným škodíš.

Často lidi hynou
klevetníků vinou.

Roznášíš-li klevety,
často budeš prokletý.

Zle o těch mluvití, kdo neslyší, hloupost. — Pomlouvati nepřítomného, jest tolik, co bítí mrtvého. — Meče na mrtvém nezkoušej.

Nadýmač neb poštívač rád přisoluje; strká psí hlavu na koho. Nemůže-li kovati, pomahá dýmati.

Střež se pomluvače. Neposlouchej pomlouvače; po lidských žlabech kalná voda teče. — Kdo na slunci chodí, stín ho následuje. — Kdo rád zvidá, rád povídá. — Kdo o kom před tebou, jistě o tobě za tebou.

Není v světě žádná těžší věc,
než-li klevetníka se vystřeci:

neb jest pěkně s tebou zpředu,
jako had tě štípe z zadu:

má řeč sladkou jako med,
v srdci jako lýtý jed.

Nedej na klevety. Zlata rez se nechytí. — Čiň ty co máš, a nech lidi mluvití co chtějí. — Aby všem ústa zavázal, mnoho by plátna míti musil. — Moudré ucho nedbá na hloupé řeči. — Kdo kým není, žádný ho neučiní. — Kdo se sám nehyzdí, žádný ho nezhyzdí. — Dobré svědomí klevet se nebojí. — Kdo sobě svědom, zasměje se klevetám. — Čiň co jest pravého, neboj se žádného.

Theofrast o zlolejství. Zlolejství jest náklonnost duše, mluvití o bližním co nejhoršího. Zeptáš-li se zlolajce (utrhače): „Kdo pak jest tento?“ začne jako rodopisec hned o původu jeho: „Otec (prý) jeho jmenoval se z počátku Sosias, potom když pobyl v poli a mezi Démoty byl zapsán, přezděl sobě Sosistratos. Matka ale jeho pocházela z Thracie a byla prý z vysokého rodu; neboť to se rozumí, že takové ženky jsou napořád ve vlasti své urozené. On tedy sám, z tak vzácného plemene pošlý, je také hodný — hultaj.“ Pak se dá do vypravování, že tyto ženštiny chytají mimojdoucí na ulicích. — Pomlouvá-li kdo koho, souhlasí jemu a dí: „Ani já mohu toho člověka pro živý svět vystátí; má již cos tak odporného ve svém obličejí a ve zlobě se mu nikdo nevyrovná. Důkaz toho

máš ten: Dává ženě své tři penízky, když jde na koupí, a musí se ubohá v prosinci ve studené lázni koupati.“ Vstane-li někdo od stolu, hned ho přetřepá. O každém ze známých a domácích ví nazbyt zlého mluvit. Aniž zemřelých pomine svým porokem.

Příklady

pomlouvačů a utrhačů v písmě svatém.

Synové Lábanovi utrhali Jakobovi, řkouce: „Pobral Jakob všecko, co bylo otce našeho, a z jeho statku obohacen jsa, učiněn jest slavným.“ I. *Mjž.* 31.

Žena Putifarova utrhala Josefovi, že s ní chtěl hřešiti. I. *Mojž.* 39, 13

Aron a sestra *Marie* pomlouvali Mojžíše pro manželku jeho mouřenínku. IV. *Mjž.* 12.

Všickni *muži*, kteréž byl poslal *Mojžíš* k vypátrání země a kteří, navrátivše se, uvedli v reptání proti němu všecko množství, utrhajíce zemi, že by byla zlá, zemřeli před obličejem Hospodino-
vým. IV. *Mjž.* 14, 36. 37.

Rozhněvala se *knížata filistínská* — na Davida — i řekli králi Achyzovi: „Nechť se navrátí muž tento — a netáhne s námi do bitvy, aby nebyl učiněn protivníkem naším, když se počneme bít; nebo kterak jináč bude moci ukojiti pána svého, než hlavami našimi?“ I. *Král.* 29, 4.

Knížata amonitská podobně utrhali Davidovi, jakoby přišel špehovati město. II. *Král.* 10, 3.

Absolon utrhal otcí svému Davidovi. II. *Král.* 15, 2—4.

Když *Sára* děvku pro vinu trestala, odpověděla jí tato řkouc: „Ať více nevidíme z tebe syna a dcery na zemi, vražednice mužů svých!“ *Tob.* 3, 2.

Aman utrhal židům u krále Assvera, že královská nařízení potupují. *Esth.* 3, 8.

Knížata pomlouvali Jeremiáše u krále Sedechiáše, že nehledá pokoje lidu Israelského, ale zlé. *Jer.* 38, 4.

Starci utrhali na cti Zuzaně. *Dan.* 13, 36—40.

Simon, zrádce peněz i vlasti mluvil zle o Oniáši, jakoby byl nabádal Heliadora k zlému. II. *Mak.* 4, 1. 2.

Alcimus povolán od Demetria do rady, mluvil utrhačně o židech, že činí rozbroje. *Mak.* 14, 5—6.

Fariseové utrhali Pánu Ježíši, že „mocí knížete zlých duchů vymítá ďábly.“ *Mat.* 9, 33. „že je zráč a piján vína, přítel pu-

blikánův a hříšníků," *Mat.* 11, 18.; „že je Samaritán a zlého ducha má," *Jan* 8, 48.; „že není z Boha neostříhaje soboty," 9, 16. „že jest hříšník," 9, 24 a t. d.

Židé nastrojili muže, kteříby řekli, že jej — Štěpána — slyšeli mluvit rouhavá slova proti Mojžíšovi a proti Bohu. *Sk.* 6, 11.

Podobně sv. *Pavlu* mnohokrát bylo utrháno, že mluví proti zákonu a že bouří lid; viz *Sk. ap.* 16, 19—21.; 17, 18.; 21. 27—29; 24, 4—6.

Jiné příklady a podobenství o pomluvě.

Několik *holandských kupců* usadilo se na ostrovích Japonských, nad nimiž právě tehdy počala sv. záře křesťanské víry vycházeti. Peněz a bohatství žádostiví chtěli sami obchod tam provozovati a všem jiným národům přístup tam zameziti. Pročež očernili u tamějšího císaře *Tajkosama* všechny misionáře, že prý by nic jiného neobmysleli, než aby ty krásné země vládě a moci španělské podrobili. Této hanebné pomluvě uvěřil císař a obyčejem lva, v hněvích řvoucího, strašlivou kletbu vyřkl nad misionáři i nade všemi křesťany. Devět těch věrných a horlivých dělníků Kristových dal ukřižovat, všechny pak od nich na víru obrácené, jižto by Krista zapřítí nechtěli, dal usmrtit. Než minulo dvacet let, nebylo tam ani jediného křesťana. Tak mnoho zlého může pomluvač natropiti!

David dí: „Hrob otevřený jest hrdlo těch, kteří jazyky svými lstivě činí.“ *Žalm* 5, 11. Tak jest: hrdlo pomluvače jest hrob otevřený, ve kterémž pohřbína bývá nejen čest jiných, nýbrž i radost a pokoj jejich. — Pravda jest, že kudy nohy pomluvače krácejí, kam pomluvačný jazyk dostihnouti může, tam pláč a nářek se rozmáhá, tam se radost a pokoj tratí.

Pomluvači, jak dí sv. *Vavřinec Justin* jsou praví vrahové. „Zabijí-li meč život těla lidského, zabijí pomluvačný jazyk radost i pokoj duše.“ A ne jinak; nebo pomluvači i krevní svazky rozdujují a trhají, lásku v nenávist obracují, pokoj a blaho celých rodin podkopávají, k svárům a rozbrojům podnět dávají. Pomluvači na světlo vynášejí, co se i nestalo. Oni jsou draví vlci v podobě lidské; nebo, jako tito z hrobu mrtvoly vyhrabávají, tak i pomluvači ani mrtvých nešetří, nýbrž z hrobů na světlo je vytahují, aby je po smrti ještě pošpinili a jedem svých řečí pokáleli.

Pomluvačný a utrhačný jazyk nazývá sv. *Bernard* ostrou pikou, která jedním bodnutím tři rány činí, a sice: předně pomluvače, pak onoho, jenž ho s radostí poslouchal, a konečně toho,

jenž pomlouván bývá. — Jak pomluvač, tak i ten, kdo ho rád poslouchá, mají ducha nepokoje; onen má ho na jazyku a tento v uchu. — Nejdál letí šípy pomluvačů a raní ve veliké vzdálenosti.

Když byl *Theokrit*, řecký básník, jednou tázán, která zvířata za nejdravější považuje, odpověděl: „Na horách a v lesích nejdravější zvířata jsou lvové a medvědi, ve vsích pak a v městech jsou to lichváři a pomluvači.“

Duch boží skrze ústa *Siracha* praví: „Biče rána modřinu činí; rána jazyka zdrobí kosti.“ (28, 21.)

Pomluva jest nešlechetská, věčné kletby a zatracení hodna. „Slova tvá, pomluvači, jsou smrtonosný šíp z toulu ďáblova vystřelený, jenž proniká až do vnitřnosti srdce bližního. Tys ten štír, jenž jeho srdce užíráš. Tys ten červ, jenž kosti a zdraví jeho hlodáš. Tys ta pijavka, která jeho krev piješ. Tys ten jizlivý had, jenž uštknutím svým smrtelný jed do všech oudů jeho pouštíš. — A protož běda, strašlivé běda tobě, nešlechetniče!“ *Jirsík*.

„Jako se kopí na zeď vhozené od ní odráží a toho bodne, kdož je na ni hodil, a jako včela, když píchne, sama umřítí musí: tak podobně pomluvač sám sobě bolestné rány zasekává a záhubu sobě připravuje.“ *Týž*.

Had. „Co z toho máš,“ pravil člověk k hadu, „že pokolení našemu rány činiš? Uštkneš patu mou a brzo žhe jed tvůj ve všech žilách mých!“ — „Proč se mne ptáš?“ odvece had; „ptej se zlojalcův a pomluvačů, jakou oni odplatu za to berou? Uštikují oud nejoutlejší dobrého jména tvého a všecko štěstí tvé trpí. Tu utrhač repce a syptí, a ty pohromu béřeš!“

Sv. opat *Antonín* říkával svým poustevníkům: „Jako had svými jedovatými slovy Evu z ráje byl vyhnal: podobně kdo mluví utrhačně o svém bližním, hubí nejen duši svou, nýbrž i duši toho, kterýž ho poslouchá.“

Tlumok. Jiří kráčel s naplněným tlumokem přes pole, k němuž se připojil Bořek. Cestou mluvil Jiří o jiných úhonách, o svých ale vadách nemluvil ani slova. — Posledně pravil Bořek: „Zdá se mi, žes všecky úhony jiných lidí do předního dílu tlumoku svého nandal, abys, maje vždy je před očima, mohl haněti; své úhony vlastní hodils na záda, aby ti s očí přišly. Obrat jednou tlumok svůj, to ti mnohem bude užitečnější.“ — Moudrý úhony své napravuje, blázen vždy jen cizí potupuje.

Nech křivého žalování,
sočení a pomlouvání!

Či tak málo na to dbáš,
že sám velké chyby máš?

Nesnadno jest, pomluvu odvolati a čest poškvřenou nahraditi. K slovuťnému bohoslovcí *Alfonsovi de Castro* přišel jedenkráté *mladý šlechtic* na radu. „Byl jsem ve společnosti,“ pravil, „kde byla řeč o jisté vážené paní. Všickni jí chválili, já pak krčil ramenama a konečně chlubil jsem se z hříšné její náklonosti. To pak není pravda; já jí pomluvil.“ Alfons se zamlčel a potom pravil: „To není k napravení, vy jste ztracen na věky!“ Šlechtic zůstal jako bleskem omráčen a odešel, dnem i nocí až k zoufalosti se soužil. Konečně vydal se do Salamanky, kde u jiného bohoslovce hledal útěchy, kterýž ho těšil, že Bůh žádného nezavrhně, kdo činí upřímné pokání. Jinoch si oddechna, pravil: „Otče, uložte mi i nejtěžší pokání, já ho chci vykonati, jen abych pokoje nabył.“ — „Netřeba tu,“ odpověděl kněz, „přísných skutků kajících; jen jděte k osobám, v jichžto přítomnosti jste onu paní byl pomlouval a upřímně se vyznejte, že cokoli jste o ní mluvil, je pouhá lež; tak dojdete odpuštění.“ Jinoch začal rukama lomiti a zuby skřípěti i pravil: „Toho nikdy neučiním; tak se nemohu snížiti, abych se u tak vznešených osob za lháře a pomluvače vydal, a sám na sebe žaloval.“ — „Nyní teprv nahlížím,“ pravil bohoslovec, „že Alfons de Castro dobře soudil. Ano, milý pane, vaše rána je nezhojitelná, vy jste ztracen na věky!“

Jistý *farář* byl od svých osadníků pomluven, že až k smrti se usoužil. Když byl na smrtelném loži, přicházeli utrhači prosit za odpuštění. „Jáť se nehněvám,“ pravil farář, „ale učiňte mi něco k vůli. Tu máte podhlavnici, jděte na věž, vysypte peří a povlak mi přineste.“ I šli a tak učinili. Když pak se vrátili, pravil farář: „Nyní, prosím vás, to peří zase sesbírejte!“ — „To není možná,“ odpověděli osadníci, vždyť je vítr na vše strany zavál.“ „Vidíte, moji milí, řekl farář, „jako nemůžete ono rozváté peří sesbírat, tak vám i nelze všechny pomluvy odvolati! To naučení vezměte od svého faráře a zachovejte mne alespoň po smrti v dobré památce, ješto jste mně za živa tak velice ubližovali.“

Pomluvených se zastali:

David píše o sobě: Utrhajícímu bližnímu svému, tomu jsem se protivil. *Žlm*, 100, 5.

Jonathas se ujal utlačeného Davida u Saula, otce svého. I. *Kr.*

Daniel se zastal nevinné Zuzany proti chlipným starcům.

Kristus Pán se zastal Magdaleny. *Jan* 12.

Sv. *Augustin*, když jedenkráté hosté u jeho stolu do pomlouvání se dali, pokárav je, vstal a odešel. — Týž svatý biskup, aby

s ním stolujících od utrhaní odvrátil, měl v pokoji svém tento nápis vyvěšený: „Kdož by nepřítomným chtěl na cti utrhati, nesmí u stolu mého obědvati.“

Uslyšel-li sv. *Jan alm.* utrhajícího nepřítomným, bez prodlení řeč na jiné věci obrátil. Setrval-li utrhač ve svém nelaskavém mluvení, zamlčel se sv. Jan, ale poznamenal si jmeno jeho a po dokonané rozprávce přikázal služebníku svému, aby toho člověka nikdy více k němu neuváděl, leč by tento připověděl, že jazyka svého pomluvou nepoškrvni.

Jednou čekaje sv. *Tomáš Vil.* v předsíni, až k císaři Karlu V. bude povolán, musel tam utrhačné řeči některých dvořenínů poslouchati. Tu svatou horlivostí zapálen, pravil s příslušnou opravdivostí a laskavou přísností takto: „Prosím, nemáte-li jiného, co byste mluvili, propustte mne odtud!“ —

Jistý sv. *biskup*, slyše jedenkrátě hosta svého, že mezi stolováním nelaskavé řeči proti nepřítomnému si dovoluje, velmi nemile to nesl, a chtěje mu dobré naučení dáti, povolal hned služebníka svého a kázal rychle přivesti toho, jehož dobré jmeno zlým jazykem bylo zlehčováno. Utrhač se zastyděl, jemuž biskup vážně odpověděl: „Slušnoť i druhou stranu vyslechnouti, je-li tomu v pravdě tak, jak jsme nyní z úst vašich byli slyšeli, aneb aby se ospravedlnil.“

Slyšel-li sv. *Pachomius* někoho pomlouvati, hned se obrátil, jakoby had na něj zasyčel, i odcházeje pravil: „Z úst člověka dobrého nevychází nic zlého, a muž přívětivý nemluví slov proti bližnímu svému.“

Bedřich, vévoda saský, k utrhačům velmi opatrně se choval, jimž říkával: „Chci vás vyslyšeti, jste-li hotovi tak mluvit u přítomnosti těch, o nichž řeč jest.“

Starý mnich poučoval mladšího bratra takto: „Slyšíš-li o kom zle mluvit, rci: Zdali já jsem soudcem jeho? Dnes jemu, zejtra mně. Ty znáš jeho slabosti, proč nepátráš i po dobrých jeho činech? Hříchové moji jsou příčinou mé smrti; mámť na nich dosti!“

Sv. *Teresie* píše o sobě: „Nemluvila jsem o nikom ani v tom nejmenším něco zlého, nýbrž ten jsem měla obyčej, všelikou pomluvu a všecko poštvání zameziti; nebo pevně jsem předsevzala sobě, nikomu neučiniti a o nikom nemluvit, o čem bych si přála, aby mne ani nepotkalo. I všem vůkol mne, i všem známým jsem podobnou stran jazyka poroučela a schvalovala opatrnost, tak že již na to uvykly byly. Vůbec bylo známo, že tam, kde já jsem,

před zlým jazykem je bezpečno. Totéž dobré mínění panovalo o mých známých a těch, jež pod mou se nalézaly dohlídkou.“

Jsouce pomluveni, jak si dobří křesťané počínají?

Sv. *Jan Zl.* píše: „Slyšel-lis, že o tobě zle mluví, nebo že lají a že tě haní před lidmi, a protivenstvím mnohým tě obtěžují, vzpomeň na slova Páně: „Běda vám, když vás chváliti budou, nebo když budou o vás dobře mluvit všickni!“ A opět: „Radujte se a veselte se, když vyvrhnou jméno vaše jako zlé u lidí.“ Srovn. *Mat.* 5, 22.

Bl. *Tomáš Kp.* dí: „Povětrím letí, ale kamene neurážejí. Jsi-li vinen, pomysli, jak žebys rád se napravil. Nejsi-li však ničeho sobě povědom, pomysli, že to chceš pro Boha rád trpěti.“

Sv. *Jeroným* radí: „Jestli něko, jenž tobě utrhá, . . . a těžko v srdci tobě leží; vzpomeň, že mnohem více Kristus trpěl než ty, za tě poličkován, bičován, uplván, korunován, naposléz ukřižován, těžké muky trpělivě snášel.“

Sv. *Frant. Sal.*: „Nedbati utrhačův a jimi pohrdnouti, obyčejně k zničení a pozbytí jich více pomáhá, nežli přílišné jich cítění a jim odporování. Nebo potupení jich působí, že hned mizejí; pakli se kdo pro ně hrubě zpouzí, za vinného se dává. Krokodilové prý toliko bázlivým škodí; tak i posměch a utrhání jen těm, kteří se proto kormoutí a hněvají.“

Měj Augustina zač chceš, říkával sv. *Augustin*, jen když před Bohem svědomí na mne nežaluje.

Omalovaný pes. V městysi jakéms byli obyvatelé velmi pomlouvám oddáni. Byl tam muž jeden, který, že mnoho dobrého činil, za to jazyky ostrými týrán býval. Začasto přemýšlel, co činiti, aby lid nějak napravil. Konečně mu něco zvláštního napadlo. Měl velikého bílého psa; toho potřel každodenně jinak a jinak rozličnými barvami, a nechal ho volně běhati. Lid se smál a všudy mluvilo se o psu. Po několika dnech přišel k majiteli psa dobrý přítel, aby si nedal ze svého psa posměchy činiti. „Totě právě můj úmysl,“ dí on; „lépe jest zajisté, když si lidé z mého psa žerty tropí, než aby mne nebo jiných pomlouvali.“ To když se v městě rozneslo, zastyděli se obyvatelé velice a zanechali pomluvy. —

Mudrc *Pláto* když se dověděl, že někdo potupně o něm mluvil, řekl: „Nic na tom nezáleží; chci býti tak živ, aby mu nikdo nevěřil.“

Zlý jazyk když tě bodá,
to buď ti útěchou,

že hrozny, jichžto hlodá
ti voš, ne špatné jsou.

5. Proti cti bližního čelí konečně hana a potupa, posměch a pohrdání.

a) *Hana* jest veřejné projevení nějaké vady k bližnímu způsobem neslušným a urážlivým. — *Hance* neb *hanič* jest, kdo komu před jinými vytýká čili za vinu dává, co jej snižuje, neb jeho zlehčuje; kdo na př. komu předstírá chyby rodičů, nízký rod a jiné nechvalné vlastnosti tělesné neb duševní.

b) Vyšší stupeň hany sluje *potupa*.

c) *Posměch* neb *úštěpek*, jest zjev libování si v cizí chybě neb škodě. *Posměvač* z chyb bližního rád smích a žerty si tropí.

d) *Pohrdání* zaleží v odpírání komu slušného práva, cti neb vážnosti a lásky jemu povinnované. Kdo máje sám se za lepšího, jiným povrhuje, hrdým neb hrdopýškem slove.

Hana, *potupa*, *posměch* i *pohrdání* jsou provinění proti křesťanské lásce a důkazy hrubé nelaskovosti, a mohou dle okolností býti i těžkými hříchy.

Upřímná důtka z dobrého úmyslu, má-li čest boží a dobré bližního na zřeteli, není hříchem, nýbrž povinností, jež sluje bratrské napomenutí neb kárání.

Posměch může býti mravný, když kdo shledav, že nemravníku záměr jeho se nedaří, proto se raduje a směje.

Pohanění, *potupa*, *výsměch* i *pohrdání* bývají často následkové hříchu.

Hance neb *tupič* a *posměvač*, aby došli odpuštění, má smířiti se s potupeným, *pohaněného* má odprosit, před kým co potupného mluvil, má odvolat, a příště o bližním jen chvalně mluvit.

Kdo byl nevinně potupen, může slušně čest svou hájit; však křesťan pokorný raději mlčí a křivdu trpí dle příkladu svého Spasitele, sv. apoštolů a jiných svatých.

Slova písma sv.: Nebudeš zlořečiti chudému, aniž před slepým položíš úrazu; ale báti se budeš Hospodina, Boha svého. III. *Mjž.* 19, 14. Nepohrdej člověkem chudým, spravedlivým, a neveleb muže hříšníka bohatého. *Sir.* 10, 14. Nepohrdej člověkem pro pohled jeho. 11, 2. Prvé, nežli se zeptáš, nehaň žádného; a když se vyptáš, potresci spravedlivě. *Sir.* 11, 7. Neposmívej se člověku v hořkosti duše: jestiť zajisté, který ponižuje a povyšuje, Bůh. *Sir.* 7, 12. Kdo pohrdá přítelem svým, nemá rozumu. *Přísl.* 11, 12.; srv. 10, 18. Ohavností jest Hospodinu všeliký posměvač. *Přísl.* 3, 32. Posměvačům se on posmívati bude, a tichým dá milost. 3, 34. Kterýž zhrzíš, zdali i ty sám nebudeš zhrzen? Když dokonáš lou

pení, obloupen budeš, když ústama přestaneš tupiti, potupen budeš. *Isai* 33, 1. Kde je pýcha, tu bude i pohanění; ale kde je pokora, tu i moudrost. *Prísł.* 11, 2. Nad zlodějem jest hanba a žel, a nad člověkem dvojího jazyka potupení. *Sir.* 5, 17. Vytýkání a pohanění dědičné obdrží zlý. *Sir.* 6, 1.; 10, 7. 8.; 26, 1. Kdybyste věděli, co to jest: Milosrdenství chci a ne oběti, nikdy byste nepotupovali nevinných. *Mat.* 12, 7. Vizte, abyste nižádného z maličkých těchto nepotupovali... 18, 10. Pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu; kdožby pak řekl bratru svému rácha, hoden bude rady; a kdožby řekl blázne, hoden bude pekelného ohně. *Mat.* 5, 22. Dobrořečte těm, kteří vám protivenství činí; dobrořečte a nezlořečte. *Řím.* 12, 14.; 14, 3. Složte i vy všechno to: hněv, prchlivost, zlořečení z úst svých. *Kol.* 3, 8. Napomínej, ať nikomu nezlořečí... *Tit.* 3, 2. *I. Kor.* 5, 11.; 6, 10. Neodplacujíce zlého za zlé, ani zlořečení za zlořečení... *I. Petr.* 3, 9.; *II. Petr.* 2, 9. Běda vám, fariseům, nebo dáváte desátky z máty.. ale opouštíte soud a lásku boží; tyto pak věci měli jste činiti a oněch neopouštěti! *Luk.* 11, 42. Bratří, byl-li by člověk i v nějakém hříchu zachvácen, vy, kteří jste duchovní, poučte takového v duchu tichosti, prohlédaje každý sám k sobě, abys i ty nebyl pokoušen. Jeden druhého břemena noste a tak naplníte zákon Kristův. *Gal.* 6, 1. 2. Vizte povolání své, bratří, že nemnozí jsou moudří dle těla, nemnozí nemocní, nemnozí urození; ale co jest u světa bláznivé, vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré, a co jest u světa mdlé, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné. *I. Kor.* 1, 26. 27.

Výroky svatých: Děje-li se ti pohanění, rozvaž, zdaž jsi se něčeho nedočinil, co by potupy zasluhovalo. Nic-li takového jsi nespáchal, pohanění za dým pokládej. Sv. *Nilus.* Může-li bezbožný člověk tobě uškoditi, tě haně, tobě laje: prozrazuje tím, že není dobrý. Jsi-li ty dobrý a trpělivostí otužený, nic zlého neučinil tobě, anobřž zásluhy tvé rozmnožil. U moudrých se potupou ctihodnějším staneš a trpělivost tvá větší nabude ceny. Dokavád nábožným zůstaneš, bezbožnost a zlořajcnost neuškodí tobě. Bl. *Tom. Kp.* Učinil-lis komu křivdu (pohaněním, potupením), smiř se s ním; pros ho, ať ti odpustí. Za přečinění a ublížení své spěšně odpuštění hledej. Nechoď spat, lečby se s bratrem svým smířil. Sv. *Isidor.* Ublížil-lis komu myšlenkou, smiř se s ním v myšlení; jest-li že slovy, smiř se slovy; pakli skutky, skutky se smiř. Sv. *Jan Zl.* To jest ctnost, odpustíš-li, když tobě ukřivděno bylo.

Sv. *Ambrož*. Pamatování křivd působí smrt, zapomínání jich ale život věčný. *Hermas*.

Příslaví. Čeho nelze chváliti, toho nehaň. Hloupý hloupého haní. Kdo cti nemá, jinému jí nedá. Pes neumí než hafati. Cizí haněti a své nečiniti, jest dvojnásob hřešiti. Pes štěká, ale měsíc neraní. Pes psa a oba nešlechtní. —

Na posměváčky také dochází. Od koho smích pochází, na tom se skonává. Kdo se dobrým posmívá, Boha na se vyzývá.

Nepohrdej nikým. Malý slavík, ale ostrý dráp. Malá Jehlička ale píchnutí boli. Nikým zhrzeti se nehodí, i nejničemnější uškodí.

Příklady.

Bibličtí příkladové hancův a tupitelův:

Aron a sestra *Maria* potupili bratra svého *Mojžíše* pro manželku jeho mouřenínku, začež *Maria* byla raněna malomocenstvím. IV. *Mojž.* 12.

Kore, *Dátan* a *Abiron* muže božího, *Mojžíše* pohaněli, a proto za živa se propadli.

Semei zlořečil *Davidu*, kamením házeje a prstí sypaje. II. *Král.* 16. *Israelští* potupili *Edomské*. *Ezech.* 35, 12. *Chaldejské*. *Jerem.* 33, 24. *Amonitské*. *Sof.* 2, 8.

Sára, dcera *Raguelova*, choť *mladého Tobiáše*, pohaněna jest od jedné z děveček. *Tob.* 3.

Job byl potupen od manželky i od přátel svých. *Job.* 6, 25.

Pán *Ježíš* byl potupen od židů, zvláště pak od fariseův a zákoníků. *Mat.* 27, 30. . . . Od služebníka, kterýž mu políček dal. *Jan* 18. Od jednoho z lotrů, kteří s ním byli ukřižováni. *Mat.* 27, 44.

Sv. *Pavel* byl nejednou pohaněn od židů. *Sk. ap.* 13, 45; 18, 16 a *Řím*, 3, 8.; I. *Kor.* 4, 12.

Příklady posměvačů.

Posmívali se *bratři Josefovi*: . . „Zdaliž králem naším budeš?“ — „Hle snář přichází!“ — I. *Mojž.* 3, 7.

Goliáš posmíval se *Davidovi*, rka: „Pojď a dám tělo tvé ptákům nebeským a zvířatům zemským.“ I. *Král.* 17, 44.

Nábal posmíval se služebníkům *Davidovým*. I. *Král.* 25, 10.

Michol, dcera *Saulova* a manželka *Davidova*, vidouc krále *Davidu*, poskakujícího a plesajícího před *Hospodinem*, pohrdala jím v srdci svém a posmívala se jemu . . . II. *Král.* 8, 16. 20.

Eliseus když šel cestou do *Bethel*, pacholata malá, vyšedše z města, posmívali se jemu: „Vstupuj lysý, lysý!“ — I vyšli dva

medvědi z lesa a roztrhali z nich čtyřiceti a dvě pacholata IV. *Král.* 2, 22. 24.

Jako bl. *Jobovi* posmívali se králové, tak příbuzní a známí posmívali se st. *Tobiášovi*, říkajíce: „Kde jest naděje tvá, pro kterou jsi almužny dával a mrtvé pochovával?“ Ale *Tobiáš* přimlouval jim řka: „Nemluvtež tak!“ Podobně manželka jeho se mu posmívala. *Tob.* 2, 15. 16. 22.

Řekla manželka *Jobovi*: „Ještě ty trváš v sprostnosti své? Dobrořeč Bohu a umři.“ *Job.* 2, 9.

Nikanor posmívaje se, pohrdl židy — a mluvil pyšně. I. *Mak.* 7, 34.

Pánu Ježíši posmívali se: *Židé*, když řekl, že zruší chrám. *Jan* 2, 19.; přátelé jeho, že prý se smyslem pomínul. *Mar.* 3, 21 Před *Kaifášem* židé jej bili, říkajíce: „Hádej, kdo jest, kterýž tebe udeřil?“ *Mat.* 26, 68. Král *Herodes*. *Luk.* 23, 11. Žoldnéři spletše korunu z trní, vstavili na hlavu jeho, dali třtinu v pravou ruku jeho a klekajíce před ním, posmívali se jemu, řkouce: „Zdráv buď, králi židovský!“ *Mat.* 27, 29. *Židé* a nejvyšší kněží rouhali a posmívali se *Pánu Ježíši*, když visel na kříži. *Mat.* 27, 39—43. *Lotr* na levici posmíval a rouhal se jemu, řka: „Jsi-li ty Kristus, spomozíš sobě i nám.“ *Luk.* 23, 39.

Athenští, uslyševše pak o vzkříšení z mrtvých, někteří se posmívali a někteří pravili: „Budeme tě o tom podruhé slyšeti.“ *Sk. ap.* 17, 32.

Naučení a příklady, jak mají křesťané snášeti hanu a potupu.

Sv. Isidor píše: „Buď hotovější k snášení těžkostí — potupy — a křivdy, kteráž by od jiných tobě dítí se mohla, nežli bys ty sám ji jinému učinil. Raději přivykej protivenství snášeti, nežli by jiným měl je činiti. — Jsa potupen, uč se od Krista tichosti a trpělivosti!“

Sv. Jan Zl.: „Nikoli býti uraženu — pohaněnu — zle jest, nýbrž ubližovati a neuměti snášeti urážku. Jak medle utiskován byl *David*! Co se ho nasužoval *Saul*! Kdož asi byl silnější a šťastnější? Kdo pak slabší a bídňější? Ne-li ten, jenž ubližoval? To sobě rozvaž!“

Sv. Frant. Šal.: „Pakliže pro pobožnost a ctnost musíme slyšeti domluvu a pohanění, nechme psa proti měsíci štěkati. Nebo, byť nám tudy na cti něco odňali a jako hlavu a bradu našeho dobrého jména oholili, nedbejme; brzyť zas naroste a ta pomlouváčná

břitva tak k rozmnožení naší dobré pověsti poslouží, jako kosíř na vinici, kteráž po obřezání více hroznů nese.“

„V pravdě-li tě kdo chudým neb sprostákem nazval, pravdou nikoli pohrdnouti nesmíš. — Lže-li, co tobě do marného tlachání? Neboť, jakož v nepravdě chválen jsa, vypínati se nesmíš, rovněž se pranic rmoutiti nemáš, jest-li že se na tebe vrhají hany nepravdivé. Sv. *Basil*. Kdybys byl i hlupcem i nevědomcem nazván, rozpomeň se na to, co bylo od židů kydáno na moudrost pravou: „Samaritán jsi a ďábelství máš.“ (Jan 8, 48.) Jest-li že těmito zlými řečmi k hněvu se popudíš, již jsi je sesílil; nebo co jest nad hněv hloupějšího? Pakli však pokojným zůstáváš, velikého zahanbení jsi spůsobil zle mluvícímu, ježto jsi skutkem moudrost a mírnost dokázal. *Týž*.

Jistý bratr přijda k *starému poustevníku*, pravil: „Dej mi, otče, dobré naučení, ježto bych zachováva je, došel spasení!“ On pak odpověděl: „Umíš-li hany a urážky snášeti, a k nim mlčeti, veliká jest to věc, ježto překoná mnohé zákony.“

Lidé zlomyslní *sochu Konstantinovu* v Cařihradě zle porouchali, což když někteří císaři donesli a domlouvali mu, aby vinníky přísně potrestal, on ohmatávaje tělo, ruce, nohy i tvář, pravil: „Neznamenám, že bych někde byl poraněn!“ i snášel tu hanu trpělivě, nechtěje se mstítí nad svými nepřátely.

Císař *Theodosius* nedbal pohanění, nebo se takto prohlásil: „Najde-li se kdo tak nerozšafný, že by jméno naše opovážlivým haněním zlehčoval, na takového hance, jenž lidi uráží a čas maří, žádné pokuty nevynášíme, aniž se co zlého jemu proto státi má. Nebo, jest-li taková řeč pošla z lehké mysli, nemáme na ni dbáti: činí-li to kdo ze vzteklosti, zasluhuje politování; pak-li z křivdy a zlosti, má se mu odpustiti.“

Slovutný král český *Přemysl Otakar II.*, musel snášeti veliké pohanění. Jemu náležely kromě Čech a Moravy také Rakousko a Štýrsko, kteréžto země mu císař Rudolf Habsb. bezprávně odejmul. Nezbyvalo jiného, než zbraní právo hájiti, které by byl také obhájil, kdyby nebylo zrady vlastních poddaných, hlavně Záviše z Rosenberka. Král musel jednati o pokoj, v němž země Rakouské musel postoupiti Rudolfovi, ano i Čechy a Moravu od císaře německého v léno přijíti. — Dějepisci vypravují, že když v stanu kleče, sliboval jako vasal poddanost, dal Rudolf najednou stan rozevřítí a král Otakar přede všim vojskem a přede všemi zástupy klečel tu zahanben. — Rudolf moc Otakarovu i v Čechách ztenčoval a odbojníky proti

králi podporoval; proto takové hany Otakar nemohl snést; i chopil se meče, aby se sprostil poroby. Čechové statečně bojovali; však Milota z Dědic, nejv. komorník země moravské, zradiv krále, dal se na útěk, tak že porážka Čechů byla nevyhnutelná. Otakar vrhl se do nejlítější bitvy, chtěl hrdinsky dokonati život svůj. Tu padl pod ním kůň a Otakar byl obsypán nepřátely, z nichž jakýsi Bertholt Šenk, rytíř rakouský, kopím ho prohnal a druhové jeho 17 ranami hrdinu královského zavraždili, jej z oděvu svlékli, a se mu posmívali. Tělo jeho bylo pochováno ve Vídni beze mše a bez zvonění, protože kletba byla uložena na všechny, kteří se protivili Rudolfovi.

Jistý zmužilý, však na obě nohy ochromělý voják, jmenem *Filipator*, byl od jistého Arista posmíván, jakoby se k boji nehodil. I dí Filipator k usměvákku tomuto: „Tobě nechybí v boji nic než zmužilost a srdnatost; co se však mne týče, nechybí mně zmužilost k útoku a bojování, mně jen scházejí nohy k útěku.“

Juniperus ze společnosti sv. Františka, podivný a spolu veselý muž, odřekl se zcela světa a marnosti jeho. Když se pak jednou po ulici se sv. Františkem ubíral, potkal jednoho bývalého soudruha svého, kterýž mu nepřestával výčitky a posměch činiti. I shýbl se Juniper a chopil sukni svou na konci a zdvihl ji, jakoby v ni něco chtěl bráti, při čemž volal: „Jen pořád, příteli milý, nebuď tak skoupý s drahými kameny těmito, jen házej ještě více!“ — Tak totiž nazýval hany lidí, jakých často okoušel.

Laskavě napomínej. Mladý muž v klášteře jednom, dopustiv se velkého hříchu, utekl ze strachu před trestem. I byli vysláni dva bratři, aby přivedli uprchlého. Přišedše k němu, činili mu trpké výčitky, tak že přestrašen, nechtěl se vrátiti s nima. I sešli se všickni bratři, aby se poradili o tom. Tu kněz, jmenem *Pafnuc*, promluvil k rozhorleným bratřím takto: „Slyšte podobenství: Viděl jsem člověka, kterýž uváznu až po kolena v bahně. Ti, kteří vysláni byli, aby vytáhli, vtlačili ho ještě hloub až po krk. Neměli-li raději ruce podati jemu a vytáhnouti jej?“ Načež řekl opat: „Tento muž zná vysvobozovati duše; nebo Pán dí: Třtiny nalomené služebník můj nedolomí, a knotu doutnajícího neuhasí.“ (*Mat. 12, 20.*) Vyslání dva bratři želeli přenáhlení svého, vydali se k uprchlému opět a láskou smíření navrátili se všickni tři v pokojí do samostanu. — Pokleslý dosáhl odpuštění a polepšil se.

Úvahy co opakování celku.

Prostředky, jak se vůbec lze uchrániti hříchů proti osmému přikázání?

a) Buď přítelem pravdy; nikdy nelži, ani ze žertu.

b) Po cti příliš nebaž, buď skromný a pokorný.

c) Bližního vždy v poctivosti měj a chval, co chvály zasluhuje.

d) Nemluv nikdy o bližním, co bysi netroufal mluvit v jeho přítomnosti.

e) Pomluvačům nedej sluchu a mužně haj čest svého bližního. Nedá-li se omluviti skutek, alespoň úmysl omlouvej.

f) Nemluv vůbec mnoho a vždy s rozmyslem. — Proti hříchům jazyka jest nejlepší prostředek mlčelivost.

g) Považ, že z každého marného slova člověk musí počet vydati.

Slova písma sv.: Polož, Hospodine, stráž ústům mým a dvéře vůkol rtům mým. *Žlm.* 140, 3. Hospodine, kdož bude přebývati v stánku tvém?... Kdo mluví pravdu v srdci svém, kdo nečiní lsti jazykem svým,... pohanění nepřijímá proti bližním svým, kdo přisáhá bližnímu svému a neklame. *Žlm.* 14, 1. 3. 4.

Odlož od sebe ústa nepravá a rtové utrhaví ať jsou daleko od tebe. *Přísł.* 4, 24. Pro hřichy rtů přibližuje se pád zlému, ale spravedlivý ujde úzkosti. 12, 13. Kdo ostříhá úst svých, ostříhá duše své; kdož pak bez uvážení mluví, pocítí zlých věcí. 13, 3. Smrt a život v moci jazyka a milují jej, jísti budou ovoce jeho. 18, 21. Viděls-li člověka rychlého k mluvení? Bláznovství se více kdo nadíti může, nežli jeho napravení. 29, 20. Jako město otevřené, tak jest muž, kterýž nemůže v mluvení zdržeti ducha svého. 25, 28. Rty líbati bude, kdo pravá slova odpovídá. 24, 26. Jako jablka zlatá na podnožích stříbrných, tak kdo mluví slovo v čas svůj. 25, 11. Zlý rád poslouchá jazyka nepravého a podvodný rtů lživých. 17, 4. Jazyk ošemetný nemiluje pravdy a ústa pravdy plzká působí pády. 26, 28. V mnohu řeči nalézá se bláznovství. *Kaz.* 5, 2. Nevydávej úst svých, abys k hříchu přivedl tělo své. 5, 5.

Opleť uši své trním a ústům svým udělej dvéře a zámky. *Sir.* 28. Blahoslavený muž, kterýž nepoklesl slovem z úst svých. 14, 1. Zlato své a stříbro své slej a slovům svým učiň váhu a ústům svým udělej uzdu rovnou. 28, 29. Slovo sladké rozmnožuje přátely a ukrocuje nepřátely. 6, 5. Kdož mnohých slov užívá, urazí duši svou. V ústech bláznů jest srdce jejich, a v srdci moudrých

jsou ústa jejich. 21, 29. Slovo zlé změni srdce. 37, 21. Nerozvá-
žlivý v slovu svém v nenávisti bude. 9, 25. Člověk moudrý po-
mlčí do času, ale nedočkaví a neopatrní nezachovají času. 20,
7; 21, 28.

Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce svého vynáší dobré, a
zlý člověk ze zlého pokladu vynáší zlé; nebo z hojnosti srdce mluví
ústa. *Luk.* 6, 45. Žádná řeč zlá nevycházej z úst vašich... *Ef.*
4, 28.; *Kol.* 4, 6.; 3, 8.

Buďte rychlí k slyšení, ale zpozdilí k mluvení. *Jak.* 1, 19.
Jestliže kdo v slovu neklesá, tenť jest muž dokonalý. 3, 2. Zdá-li
se pak komu, že jest nábožný a nepojímá v uzdu jazyka svého,
ale svodí srdce své, toho marné jest náboženství. 1, 26. Jazyk jest
sice malý oud, avšak veliké věci provozuje. Aj, jak malý oheň a
veliký les zapálí! A jazyk jest oheň, veškerost nepravostí. — Z je-
dných úst pochází dobrořečení i zlořečení. Nemá to tak býti, bratří
moji! 3, 5—10.

Kdo chce milovati život a viděti dobré dny, zdržuj jazyk svůj
od zlého a ústa jeho ať nemluví lsti. *Petr.* 3, 10.

Výroky svatých: Slova jsou vynalezena proto, ne aby se lidé
klamali, nýbrž aby každý své myšlenky v povědomost druhého pro-
nášel. Hřích jest tedy, slov užívati ke lži a k podvodu a ne k tomu,
k čemu jsou ustanovena. Sv. *Řehoř.* Jazyk není ti dán, abys úštěpky
hryzl bratry své, nýbrž abys Bohu díky vzdával. Sv. *Jan Zl.* Marné
jest slovo ono, z něhož, když pronešeno bývá, ani mluvící, ani po-
slouchající nemá prospěchu. Sv. *Jeroným.* Prázdné jest slovo k věci
nepřináležející, lživé pomluvy obsahující... Sv. *Jan Zl.* Zlou řečí
jest, když kdo hanebně mluví, dobrým na cti utrhá, lstivě štěbetá
a lže. Sv. *Ambrož.*

Přivírej uši, aby zlého neslyšely. V nenávisti měj řeči oplzlé,
v ošklivosti měj slova lživá a pomlouvání nestydatá. Sv. *Isidor.*
Jestliže z každého slova prázdného, kteréž mluvíti budou lidé, vy-
dají počet v den soudný, čím přísněji budou souzeni pro každé
slovo lživé a ukřivďující! Sv. *Bernard.*

O jak dobré jest a prospěšné, o jiných mlčeti a ne všemu
bez rozdílu věřiti, aniž pro nic a za nic všecko dáleji roznášeti.
Bl. *Tom. Kmp.* V uzdu pojímej řeč svou, aby nebujněla a mno-
hým mluvením hříchu nehromadila. Sv. *Ambrož.* Jazyk skrocuj,
neboť na větším díle pronáší věci, jež by lépe bylo ukryti. Sv. *Ni-
lus.* Snáze jest uhnouti se pokleskům mlčením, než mluvením. *Kas-
siodor.* Mnohé jsem viděl v hřích klesati mluvením, sotva koho

mlčením. Sv. *Ambrož*. Mnohé a bezpotřebné mluvení nebývá bez hříchu, jako řeka rozvodněná rychle zachvacuje a pojímá v se bahnem i bláto.

Dle mého zdání, má se v tom (v mluvení) každý mírně chovati, to jest ani mluvným ani mlčelivým příliš nebýti; nebo chtěl-li by kdo — v přátelském shledání málo mluvit, mohli by se jiní nadíti, že se jim nedověřuje aneb jimi pohrdá; pakli by mnoho mluvit a jiným jako ústa zacpávati chtěl, byl by za darmotlacha držán. Sv. *Frant. Sal.* Právě mluvití zná onen, kdo zná náležitě i mlčeti. Sv. *Řehoř*.

Příklady

a) zlého jazyka u osob biblických.

Jazyk pekelného hada svedl naše první rodiče v ráji. I. *Mjž.* 3.

Jazyk Kainův vylákal Abela na pole, kde spáchána první bratrovražda. I. *Mjž.*

Jazyk Jeroboamův deset pokolení lidu israelského od služby boží odvedl a přivedl k modloslužebnosti. I. *Kr.*

Jazyk Absolonův spůsobil spiknutí proti otci Davidu. I. *Mjž.*

Jazyk Jidášův zradil Krista Pána — a mnoho jiných příkladů.

b) Jazykem nepoklesli, ano uměli ho krotiti.

Abraham skrotil jazyk svůj a tak pokoj zachoval s Lotem.

Jakub žil s Lábanem v pokoji a smířil se s bratrem Esauem.

Josef nezlořečil bratřím, ano odpustil jim.

Job trpělivě snášel posměchy přátel; podobně starý Tobiáš.

Mojžíš byl tichý při všem reptání lidu israelského.

Jazyk Davidův nezhral na Saula.

Kristus mlčel k žalobám křivým, nezlořečil vrahům svým, nýbrž na kříži za ně se modlil. Podobně *sv. Štěpán* odpustil svým nepřátelům a všickni *sv. apoštolové* dle příkladu svého mistra trpělivě snášeli mnoha pohanění.

c) Jiné příklady o krocení jazyka:

Sv. Frant. Sal. tvrdí o sobě: „Jazyk můj a srdce mé mezi sebou učinili smlouvu, aby jazyk nemluvil, když je srdce pobouřeno.“

Sv. Řehoř Naz. byl tak bázlivý, aby jazykem svým nezhrěšil, že když jednoho času znamenal při sobě náchylnost mnohomluvnosti, uložil sobě sám za pokání mlčelivost po celý čas postní, aby se naučil jazyk krotiti.

Benedikta, starého poustevníka, tázal se jednou mladší pou-

stevník: „Otče, jak dlouho jest potřebí zachovávat mlčelivost?“ „Tak dlouho,“ odpověděl Benedikt, „pokud není třeba mluvit.“

Sv. *Efrem* mohl na konci života svého vyznati: „Nikdy přes rty mé nepřešlo marné, pošetilé nebo daremné slovo; nikdy jsem žádného nepomluvil, aniž jsem s bližním svým ve svádách a hádkách živ byl.“ —

Sv. *Arsenius*, poustevník, zachovával vždycky mlčelivost. Jednou tázali se ho bratří: „Arseni, proč tak málo mluvíš?“ Jimž on odpověděl: „Častěji litoval jsem, že jsem mluvil, ale nikdy ještě nelitoval jsem, že jsem mlčel.“ Krásně, dí sv. Bernard, odpověděl Arsenius: „Mnohé viděl jsem, kteří padli mluvením, mlčelivostí pak sotva kdo padl.“

Hubaři jednomu, kterýž velice uvykl žvavosti, dal sv. *Bernard* tuto radu: „Važ slova svá, prvé než je pronášíš. Připomínej sobě, že sama přirozenost učí tě mlčelivosti; nebo proto dal nám Bůh dvě uši a jenom jeden jazyk, abychom byli rychlejší k slyšení než k mluvení.“

Pambo, poustevník egyptský, jenž žádal nejen v známosti písma, ale zvláště také v svatosti života prospívati, prosil učeného muže, aby mu v tom byl nápomocen. Začátek učinil žalmem 38.: „Řekl jsem, ostříhati budu cest svých, abych nezhrěšil jazykem svým.“ Po výkladu toho prvního verše řekl Pambo: „Dost zatím, až se tomu naučím, dále pokračovati budu.“ Po drahném čase učený muž k němu přišed, tázal se ho, zda-li chce dále se učiti? Ale Pambo odpověděl: „Ještě jsem se prvnějšímu dobře nenaučil, nemohu tedy dále pokračovati pro slova apoštola: Buďte činitelé slova a ne posluchači toliko.“ (Jak. 1, 22.) Veliká tedy práce jest krocení jazyka! —

Jistý mládenec, jenž zbožnému životu se oddati chtěl, žádal jednoho *řeholníka*, aby mu ku skrocení bujného těla žíněný oděv daroval. Tento okázav prstem na ústa, řekl: „Tuto nejlepší máš oděv žíněný; bdi co nejbedlivěji, aby dveřmi těmito nic zlého nevcházelo!“ —

Jeden židovský rabín, jmenem *Jehuda*, vyvolával na trhu, že má drahou vodičku na prodej, jež tu moc do sebe má, že život prodlužuje. Rychle se množství lidu hlásilo o podivnou vođu. — Jehuda otevřel písmo sv. a četl slova z žalmu 33.: „Který jest člověk, jenž žádá života a miluje dny viděti dobré? Zdržuj jazyk svůj od zlého a rty tvé ať nemluví lsti.“

Mudrc *Zeno* dal mladíku žvástajícimu toho napomenutí: „Po-

mí, že proto dvě uší máme ale jeden jazyk, abychom pamatovali, že sluší více slyšeti, než mluvíti.“

Xenokrates měl způsob říkati: „Že jsem mluvil, želel jsem již často; že jsem mlčel, nikdy!“

Deváté a desáté přikázání boží

zní: Nepožádáš manželky bližního svého, aniž požádáš jeho statků.

Dle písmá: „Nepožádáš manželky bližního svého, ani domu, ani pole, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani cožkoli jeho jest.“ V. *Mojž.* 5, 21.

Jinak: „Nepožádáš domu bližního svého, aniž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani ničeho, což jeho jest.“ II. *Mojž.* 20, 17.

Připomenutí. V písmě sv. jsou obě ta přikázání v jedno stažena. Také podstatného rozdílu tam není; rozdíl jest jen v pořádku. — V katechismu obecném i v ústech našeho lidu zachovává se pořádek dle V. knihy Mojžíšovy.

A) O dvou posledních přikázáních vůbec.

I. Smysl a obsah

dvou posledních přikázání jest, abychom žádosti své ode všeho zdržovali, co se nesrovnává s vůlí boží, co jest zlé a hříšné; hlavně pak, abychom ničeho nežádali, co není našeho.

„V šestém a sedmém přikázání bylo sice dostatečně pověděno, co se v těchto posledních dvou obsahuje; ale potřeba těchto přikázání byla dvojí: První, aby se vysvětlil obsah šestého a sedmého přikázání; druhá pak, že některé věci výslovně a zřejmě se zapovídají, kterýmž se v šestém a sedmém přikázání výslovně nezabraňuje.“ *Kat. Trid.*

„Mimo to se v nich téměř způsob ustanovuje, jakým se mají ostatní přikázání zachovávat. Nebo, co se v těchto slovech (Nepožádáš...) přikazuje, k tomu čelí, aby kdo chce předešlých zákonů předpisy zachovávat, o to se nejvíce přičinil, aby nepožádal; poněvadž kdo nepožádá, se svým jsa spokojen, nebude toužiti po cizím, ze štěstí jiných bude se těšiti, nesmrtelnému Bohu slávu

vzdávati a jemu nejvyšší díky činiti a sobotu světíti, t. j. ustavičného pokoje bude požívati; výše postavené bude ctíti a konečně, nikomu ani skutkem, ani slovem ani jiným způsobem neublíží. — Neboť zárodek a símě všeho zlého jest hříšná žádostivost, kteroužto kdo jsou rozpáleni, vrhají se do všelikých neřestí a nepravostí.“ *Kat. Trid.*

II. O žádostivosti vůbec.

1. Žádostivost, jak ji *Kat. Trid.* vykládá, jest jakési pohnutí a jistá moc ducha, kterou jsouce pobádání lidé, po věcech příjemných, kterýchž nemají, baží.

2. Jakož ostatní ducha našeho hnutí nejsou vždycky hříšná, tak i tato žádostivosti moc nesmí se vždycky za hřích počítati. — Není to zajisté nic zlého, když si žádáme jídla neb nápoje, aneb když nás zebe, přejeme-li si ohřáti se a naopak, když jest horko, se ochladiti.

3. Pravá této žádostivosti moc od Boha samého naší přirozenosti jest dána; ale hříchem prvních rodičů našich stalo se, že přestoupíc meze přirozenosti, tak veliké vzala porušení, že často nás podněcuje k žádání věcí takových, kteréž čelí proti duchu a rozumu.

4. Přirozená žádostivosti moc, když v míře zůstává a nepřekračuje mezí svých, se nezapovídá, a ještě méně se zakazuje ona duchovní žádost dobré mysli, kterouž pobádání býváme k požadování těch věcí, kteréž jsou proti tělu, k níž nás spíše písmo sv. napomíná (*Moudr.* 6, 12.; *Sir.* 24, 26. viz níže), anebo žádati spravedlnosti boží, což sobě David přával. (*Žalm* 118, 20.)

5. Nezapovídá se sama žádostivosti mohůtnost, jížto lze užiti i k dobrému i k zlému, nýbrž zapovídá se užívání hříšné žádostivosti, jež se nazývá žádostivostí těla a podpalem hříchu, a jest li s ní spojeno přisvědčení mysli. Jenom ta žádostivost jest tedy zapovězena, kterou apoštol nazývá žádostí těla (*Gal.* 5 16. viz níže), to jest taková hnutí moci žadací, ježto žádné míry rozumu do sebe nemají a nedrží se v mezích, od Boha ustanovených.

6. Důvody, z nichž poznáváme, že žádost nějaká jest hříšná: — Žádostivost jest hříšná a zapovězená, buď protože něco zlého požaduje, jako: cizoložství, opilství, vraždu a jiné nepravosti, anebo proto, že ačkoli ty věci od přirozenosti své nejsou zlé, předce však nedovolené. Sem náleží to, co Bůh zapověděl aneb církev. Mimo to i z té příčiny se tato žádostivost co

hříšná zamezuje, když co se žádá, jsou věci cizí, jako dům, služebník a j., a když k těmto žádostem duše dá přisvědčení.

7. Při každém hříchu, jenž se páchá myslí a žádostí, lze tři stupně znamenati a sice: podnět, zalíbení a svolení. Podnět neb první pomyšlení zlého není ještě hříchem; ano pakli vůle je hned odmítne, může k zásluze býti. Bez takového pokušení nejsou ani křesťané pobožní a spravedliví. Není-li však člověk při podnětu k zlému dosti opatrný, bude snadno ve zlé myšlence se kochati, čím dopustí se hříchu všedního, a když povstale zlé žádosti nebude statečně odpírati, nýbrž k ní svolí, upadne konečně v hřích smrtelný.

8. Hřích žádostivosti záleží v tom, když duše zlými žádostmi roznícená, ve věcech hříšných zalíbení má a jim buď přisvědčuje, aneb neodporuje.

Když tedy Bůh v 9. a 10. přikázání zapovídá „Ne požádáš...“ slova ta ten smysl v sobě obsahují, abychom žádosti své od věcí hříšných a cizích zdržovali. *)

NB. Žádost jest tolik co snaživost čili duševní puzení k činnosti. Silná žádost sluje touha aneb dychtivost. Častým upokojením sesílená žádost jest náklonost, ve vyšším stupni náchylnost.

Náklonosti jsou dílem všeobecné, všem lidem pospolné, dílem osobité, zvláštní. K čemu nakloněn bývá jeden, to může býti odporne druhému. Jsouť i náklonosti národům, některým stavům a třídám lidským, jakož i pohlaví a stáří, příslušné.

Vášeň jest cit, rozum překonávající. Dle účinků na tělo jsou vášně a) výrazné, bouřlivé, hřmotné, napiaté; b) popouštivé, potouchlé, tiché, dlící, ocháblé. Krom toho jest všeliká vášeň jako cit příjemná neb nepříjemná neb lhostejná. Jsouť i vášně dobré, šlechetné, i nerozumné a nemravné.

Náruživost jest nejvyšší stupeň vášní, to jest citův a pudů rozličných, rušících poklid mysli čili rovnováhu pohnutek lidských. — Od vášně rozeznává se náruživost tím, že vášeň více jest citem, náruživost více snahou. — Vášně mohou býti též dobré, náruživost však je vždycky zlá, poněvadž podmaňuje rozum, netoliko svobodu lidskou ruší, nýbrž člověka i neschopna činí, by volil k předsevzetí svému prostředků dospěšných.“ (*Mostek a slovník naučný.*)

9. Výhody žádostivosti. „Tato moc, když v míře zůstává

*) Se žádostmi jsou spřízněny náklonosti, vášně a náruživosti, o nichž tuto dle spisů našich učenců, Klácela a Hanuše, něco připomínám.

a ve svých mezích se drží, často i ne nepatrný užitek poskytuje. Neboť *a*) nejprvé to působí, že ustavičnými prosbami k Bohu se modlíme, a v pokore ho prosíme za to, čeho si velice žádáme; neboť modlitba jest žádostí našich tlumočnice. Kdyby této dobré žádostivosti nebylo, nebylo by tak mnoho modliteb v církvi boží. *b*) Mimo to působí, že jsou nám dary boží vzácnější; nebo čím prudčeji po nějaké věci žádostí jsme rozníceni, tím jest nám ta věc dražší a milejší, když jsme jí dosáhli. *c*) Pak i samo potěšení, které máme z věci žádané, činí, že s větší vroucností Bohu díky vzdáváme. Jest-li že tedy někdy dovoleno jest žádati, musíme vyznati, že ne všeliká žádostivost jest škodlivá.“ *Kat. Trid.*

10. Zlí následkové žádosti. Žádosti jsou mnohé nenasytné, a působí mnohdy veliké bídy a strasti. *a*) První zlý následek jest, že, posloucháme-li těchto žádostí, v duši naší panuje moc a vláda hříchu. (*Řím.* 6, 12.) Neboť, jako když žádostem odpíráme, síly hříchů sklesnou: tak, když se jim poddáváme, Pána Boha z jeho panství vyháníme a na jeho místo hřích uvádíme. *b*) Druhý zlý následek jest, že z této žádostivosti jako z nějakého zřídla vyprýští se všechny hříchy, jak píše sv. *Jakub* (1, 14.) a sv. *Jan* (I. 2, 16). *c*) Třetí nehoda v tom spočívá, že těmito žádostmi se zatemňuje pravý úsudek ducha; neboť lidé, jsouce temnostmi těchto žádostí zaslepeni, za počestné a šlechetné považují všecko, čehokoli požadují. *d*) Mimo to mocí žádostivosti udušuje se slovo boží, jež do duší našich vseto jest od velikého onoho rozsévače, Boha (jak psáno jest u sv. *Marka* 4, 18.). Dle *Kat. Trid.*

11. Proto nemá křesťan hříšným žádostem svolovati, nýbrž statečně jim má odpírati a je přemáhati. — Nad zlými žádostmi vítěziti, totě křesťana nemalý prospěch a veliká sláva.

12. Prostředky, aby křesťan zlých žádostí ukrotil. *a*) K uhašení plamene zlých žádostí velmi mnoho přispěje, když nehody, ježto z nich pocházejí, sobě před oči představíme. *b*) Abychom přemohli zlé, máme žádati dobré, zvláště pak toužiti po Bohu a po věcech nebeských. *c*) Bdíti máme a modliti se; neboť zvítězíme jen s pomocí a milostí boží.

Slova písma sv.: Řekl Hospodin: Nikoli více nebudu zlořečiti zemi pro lidi; nebo smysl a myšlení lidského srdce ke zlému nakloněna jsou od mladosti jejich; protož více nebudu bít všeliké duše živé, jakož jsem učinil. I. *Mjž.* 8, 21. I řekl Hospodin k němu — totiž Kainovi —: . . . pod tebou bude žádost jeho (hříchu), a ty panovati budeš nad ním. I. *Mjž.* 4, 7. Porušení jsou lidé a zoha-

vení ve snažení tvém: není, kdoby činil dobrého. *Žlm.* 13, 1. V nepravostech počat jsem a v hříších počala mne matka má. *Žlm.* 50, 7. Budtež žádostivi řečí mých, milujte je a budete míti umění. *Moudr.* 6, 12. Nenásleduj v síle své žádosti srdce svého. *Sir.* 5, 2. Po žádostech svých nechoď, a od vůle své (od chtivostí svých) odvrát se. *Sir.* 18, 30. Ze srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložstva, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání. Tyť jsou věci, poškrňující člověka. *Mat.* 15, 19. 20. Vím zajisté, že ve mně, to jest v mém těle, nepřebývá dobré; nebo chtění se mne přidrží, ale činění dobrého nenalézám. Nebo ne co dobrého chci, to činím; ale činím to zlé, kteréhož nechci. Pakli čehož nechci, to činím: již ne já to činím, ale hřích, který přebývá ve mně . . . Libuji sobě sice v zákonu božím podle vnitřního člověka, ale vidím jiný zákon v údech svých, kterýž odporuje zákonu mysli mé a jímá mne pod zákon hříchu, jenž jest v údech mých. *Řím.* 7, 18—24. Což tedy díme, že zákon jest hříchem (příčinou hříchu)? Nikoli. Ale hříchu jsem nepoznal, než skrze zákon; neboť i o žádosti nevěděl jsem, by byl zákon neřekl: Nepožádáš! *Řím.* 7, 7. Duchem choďte a žádosti těla nevykonáte. Nebo tělo žádá proti duchu, duch pak proti tělu: tyto zajisté věci vespolek se sobě protiví: abyste ne hned, co byste chtěli, to činili. Jest-li že pak duchem vedeni býváte, nejste pod zákonem. *Gal.* 5, 16—18. Žádný, kdož bývá pokoušen, neříkej, že by od Boha pokoušen byl; nebo Bůh nemůže ke zlému pokoušen býti; sám pak také žádného nepokouší. Ale jeden každý pokoušen bývá od své vlastní žádosti. — Potom žádost ta, když počne (totiž když jí člověk povolí a její vůli splní), porodí hřích; hřích pak když jest vykonán, zplozuje smrt. *Jak.* 1, 13—16. Všecko, co jest na světě, jest žádost těla, žádost očí a pýcha života, kteráž není z otce, ale jest ze světa. I. *Jan* 2, 16. Nepanuj hřích ve vašem smrtelném těle, tak že byste poslouchali žádostí jeho. *Řím.* 6, 12. Ukázala se zajisté milost . . . abychom, odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, střízlivě, spravedlivě a pobožně živi byli na tomto světě. *Tit.* 2, 11. 12. O věci, které svrchu jsou, pečujte, ne kteréž jsou na zemi. *Kol.* 3, 2.; srv. *Petr.* 1, 13—15.

Výroky sv. otců a rozličná připodobnění. Když bažíce po něčem, s tím což chceme, se snášíme, žádostivost jest. Sv. *Augustin.* Naše žádosti zdají se obzvláště v trojím zakládati; v tom co sluší, co prospívá, a co rozkoš působí. Toť ono, co žádáme; všickni sice všecko, jeden však více to, druhý více ono. Tento jest rozkoši tak oddán, že ani neuvažuje, ani na prospěch ohledu nebéře; onen více

ziskuchtivý i co slušného a co rozkošného, zanedbává; a jiný ani o rozkoš ani o prospěch nedbaje, baží po jediné cti. Sv. *Bernard*. Kořen všeho zlého jest žádost: přestupků ploditelka, v působení škod mistryně, nepravostí vůdkyně, nešlechtnosti průvodkyně. Sv. *Řehoř*. Kdo žádostí svých mírniti neumí, bývá jako splašenými koňmi uchvácen, šmejkán, trhán, mučen. Sv. *Ambrož*. Jest-li že člověk, žádost zlou spozorovav, jí předce svoluje aneb se s ní delší čas v myšlénkách baví, dopouští se zajisté těžkého aneb alespoň všedního hříchu. Sv. *Liguori*. Nešlechtnost jest ovšem smazána (křtem), slabost ale zůstává; v nás jest, a láká zalíbení nedovolené žádosti. Bojuj, odporuj, nesvoluj, a tu se splní: „Po žádostech svých nechod“; neboť, byť se i časem vloudily, a oko, ucho, jazyk těkavou myšlénku napadly, ani proto nad spasením svým nezoufejme. Sv. *Augustin*. Ne zlou žádostí, nýbrž naším svolením hřešíme. Tu platí, co praví apoštol: „Nekralujž tedy hřích v smrtelném těle vašem, abyste poslouchali žádosti jeho. (Řím. 6, 12.) Tím zajisté ukazuje, že žádostem nesvolujíce, hříchu panovati nedáme. Sv. *August*. Po trojím zvláště toužívají lidé: po bohatství, po rozkošech, po hodnostech. Z bohatství pocházejí věci malicherné, z rozkoší hanebné, z hodnosti marné. Nebo bohatství plodí chtivost a lakomství; z rozkoší pochází obžerství a prostopášnost; hodnosti udržují pýchu a nadutost. *Inocenc III*. Rozličnost krmí, obzvláště v mnoze, obtěžuje žaludek, a jestli ten již prvé mdlý jest, dokonce jej kazí. Tak rozličné žádosti v mysli těžkost a roztržitost plodí, světské pak dokonce ku zkáze bývají. Sv. *Frant. Sal*. Zhošť se všeliké zlé žádosti a oblec se v žádost dobrou a svatou. Neb oblekna žádost dobrou, nenáviděti budeš žádosti zlé, a ukrotíš ji, jak chtíti budeš. Ty tedy oděj se v žádost spravedlivosti, a ozbrojen bázní Páně, žádosti zlé odporuj. *Hermas*. Pane Bože, veškeren svět plný jest osidel žádosti. I kdož se bude moci vyhnouti jim? Sám toliko ten, od kohož ty odejmeš žádosti zlé. Sv. *Aug*. Nic není v tom životě pracnějšího, jako vezdejšími žádostmi nebýti zanícenu; a nic tu není více upokojujícího, jako z tohoto světa ničeho nežádati. Sv. *Bern*. Proč touláš se v mnohých věcech, hledaje dobrých věcí duše své i těla svého? Miluj jedno dobré, v němž jest všecko dobré a dosti jest. — Čeho žádáš, má milá duše? Tam (v nebi) jest, což miluješ, tam jest, čeho žádáš! Sv. *Augustin*.

Rozvodněná řeka.

(Podobenství.)

„Bohu díky!“ vzdychl Bohdan, když byl po přestálém nebezpečí poprvé usedl k svému otci, „že jsme i s tím, co nám nejdražšího, zachováni. Počítáme-li, nechybí nám hlava milená ani jedna! Ach, bylo to hrůzy, byly to úzkosti! Pamatuji mnohou povodeň, ale tak náhlá, tak rozsáhlá a záhubná jako ta letošní, nebyla z nich žádná. Srdce se ve mně chvělo jako list osyky za bujného větru, když v ucho mé zaráželo zoufalé o pomoc volání těch dvou ubožáků, co středem rozzuřeného živlu v křečovitém objetí plynuli na troskách své chaloupky. Jak rád byl bych se odvážil života, kdyby jen dost malá svítala naděje, že lze jich zachrániti! — A to sténové praskání v hltavou prohlubeň se řítícího mostu, ten zmatený křik utíkájících aneb nešťastným na pomoc kvapících, to kvílení otcův a matek a dítek vespolek se hledajících, ten vrzavý lomoz proudem vlečených břevien a trámů: to všecko zdálo se mi stavěti před oči obrázek jakýsi dnů naší země posledních!“ — „Co pak ale, až vody opadnou a řeka se vrátí do svého koryta; až se objeví všecka zkáza na lukách a spousta na rolích, přes něž rmutné své vlny hnál odpoutaný živel; až se dovíme o škodách a pohromách, jichž cestou svou i na jiných místech natropily divoké vody: co pak teprv řekne srdce tvé?“ dodal smutně Kristoslav, přejev si mozolnou dlaní své líce, po nichž veliká slza se kradla dolů na prsa. „A předce,“ pokračoval po chvíli dále, „co pak jest krotší nad řeku naši, dokud se šine a vine svým místem? Kdo jí upře, že tisíce tisíců lidí opatřuje prací a výživou, pohodlím a zábavou na své daleké pouti? Ty vory a prámy, ty čluny a loďky, jež poslušně nosí na svých měkkých ramenách; ty mlýny a továrny, ty stroje a závody, v něž uvádí neustálý ruch a duch; ta síla chutného rybstva, jehož lovem i náš dům své slušné dochází obživy: to všecko, ať o jiném pomlčím, nenasvědčuje-li pravdě mého výroku? Ba ovšem, ne každá řeka smí v ohledu tom běžeti o závod s naší Jizerou, dokud se jen valí svou dráhou, dokud jen nepřekračuje mezí sobě položených rukou boží. Co však dovedsti může a čeho všeho schopna jest, když vymknuvši se z břehových vazeb, téká a se vzteká, bouří a boří po své libosti: to, drahý synu, viděly právě oči naše! Máš tu, milý Bohdane,“ vzdechla si, pokračoval otec v mluvení, „živý obraz žádostí, vášní a náruživostí lidských. Nalezají-li se tyto v pravidelné své míře a

výšce; nesou-li se poslušně po řečišti, naznačeném prstem víry, vydlabaném rukou práva a pravdy: jsou tu ne posledními pákami jak nižšího tak vyššího člověčího života, jsou pěkným, zeleně vroubeným tokem, po jehož hladině člun vůle naší rychle a pohodlně plove v přístav činů Bohu milých a lidem prospěšných. Pokus se jen kdo o to, aby zacpal pramen každé lidské vášně a žádosti: a uvidí, jak váhavě se často povleče vůle naše k vykonání těžších záměrů, jaká liknavost ano zmalátnělost mnohdy nastoupí v duševním našem životě. Než, nastojte! rozvodní-li se řeka chťičů a náruživostí lidských následkem dešťů zvodnatělého rozumu anebo skrze protržení mračna nekázně a bezbožnosti; prolomí-li vzdmutá náruživost břehy a hráze posvátných zákonů buď lidských aneb dokona božských; usmyslí-li sobě, dlabati si řečisko nové, dlabati statkem a právem cizím: pak běda kvítkům na luhách ctnosti a zbožnosti, běda révě na vinici Páně, běda štěpům a štípkům v sadě obce i rodiny, pak běda nivám blaha lidského! Ty haldy písku a kamení, ty vrstvy kalu a bláta, co tu nakopí rozburácená a vybřežená řeka vášně, ty neodklidí někdy ruka ani celého století. A pak jest to věru ne poslední pokuta, řekne-li o kom Hospodin: „Nechal jsem jich podle žádostí srdce jejich, aby chodili po náleží svých!“ — „Znamenám s radostí,“ povděčně se tu ozval Bohdan, „jak ze všeho, co se ti nahodí a kolem tebe udá, umíš kořistit, otče! Znamenám, kam vlastně čelí tvoje, z útrob rozvodněné řeky vyňaté podobenství. Vyzýváť mne starostlivě a důtklivě, pohlížeti k tomu, aby se žádost moje nikdy nepřelila z břehů svých. Avšak, je-li pak to také možná? není-li to práce marná, daremná?“ — „Kdyby člověk,“ odušil Kristoslav, „nad tokem svých žádostí a náruživostí tak slabomocnou měl vládu, jako nad tou naší Jizerou, byl by ovšem k politování. Tady však má se věc jinak, a kdo by řekl, že proud svých náruživostí ovládnouti nemůže, měl by vlastně říci, že nechce. — Aby pak ovládnění to nepochybně se ti podařilo, milý Bohdane, k tomu netřeba více, než tohoto trojího, každému na snadě jsoucího opatření: Po jedné straně toku toho vzbuduj hráze pevné vůle, po druhé vystav zeď boží milosti a za ustavičné strážkyně této zdi a oné hráze ustanov bdělost a modlitbu. — Budeš-li, jak náleží, pamětliv a pilen rady této, synu můj! pak i prospěch i radost, která z ní poplyne tobě i celé naší rodině, daleko vysoko nadváží škodu a úzkost, již nám způsobila ta naše rozvodněná řeka!“ Černohouz.

Jiná podobenství o žádostech vůbec.

Duše lidská podobá se roli, na níž mezi pšenicí roste i plevel neb koukol. Koukol jako pšenice má stonek, listí, kořen i zrní a oboje vyrůstá ze semene. Má-li se na roli pšenice rodit, musí poseta býti pšenicí a musí se dbát, aby mezi semenem pšeničným nebylo koukolového. Na roli duše lidské jsou koukolem skutky zlé, dobré pak skutky jsou pšenicí. Kořen jsou žádosti a myšlení je símě. Abychom duši koukole uchránili, musíme v ní símě dobrých skutků zasévat, totiž dobrá myšlení, — což se ve dvou posledních přikázáních velí.

Moc zlých žádostí. *Plinius* vypravuje o nepatrné rybě, *Remora* zvané, ježto má takovou sílu, že s to jest, znamenité nákladní lodě v běhu zadržeti, ano zcela je potopiti, ježto je pomalu provrtá, a takto jim zkázu připravuje. Této rybě podobají se naše zlé myšlenky a žádosti, ježto i duše zbožné, ctnostmi a dobrými skutky obtížené, jako lodě mohou na cestě k nebi zadržeti, ano v záhubu je uvrhnouti.“

Jistý starý spisovatel, jmenem *Longius*, podává nám obraz zlých žádostí, an píše: „Jistý jinoch vsedl jedenkrát na divokého koně, kterýž stále se mu vspínal, a nikterak ho nemohl na uzdě udržeti. Lidé okolo jdoucí tázali se, kam jede? „Kam se koni líbí,“ odpověděl jinoch. Podobně zmítá žádost jezdcem nezkušeným, pakli ji neumí zkrotiti.

Mnich velmi zaměstnaný. Za dávných časů žil jistý mnich, jenž si každého večera stýskal, jak je velice zemden. Opat jeho tázal se po příčině. „Ach,“ odpověděl mnich, „já mám každodenně velmi mnoho zaměstnání, k čemu kdyby mně Bůh nepřispíval, síly mé by nestačily. Mám totiž dva sokoly chočit, dva zajíce v běhu zdržovat, dva krahujce neb jestráby cválat, s drakem se potýkat a lva drtit, a k tomu ke všemu mám nemocného ošetřovat.“ „E,“ pravil opat, „to jsou řeči pošetilé; takové práce se žádnému na jednu neukládají.“ „A předce, ctihodný otče, má se tak, jak pravím,“ odpověděl mnich. „Dva sokolové jsou moje dvě oči, ježto musím stále opatrovat, aby se jim něco nezlíbilo, co by mému spasení škodilo. Dva zajíci jsou dvě nohy, jichž musím zdržovat, aby netěkaly po mrzkém zisku a nechodily po cestě hříchu. Oba jestrábové jsou dvě ruce, jež k práci musím přidržovat a cvičit. Drak jest můj jazyk, kterýž stále musím držeti na uzdě. Lev jest moje srdce, s kterým stále se musím potýkat. Nemocný jest tělo

mé, ježto jest hned horké, hned studené, hned hladové, hned žíznivé, hned zdravé, hned nemocné; zkrátka, bývá v takovém stavu, že mu třeba stálého dohledu a ošetřování.“ Opat poslouchal s podivením tomuto vypravování mnicha, jemuž pravil: „Milý bratře, kdyby všickni mniši, ano všickni lidé takto byli zaměstnáni, zajisté by svého času po vůli boží lépe užívali.“

Mladý poustevník stýskal si starému zkušenému bratru, že ho zlé myšlení a žádosti velmi trápí; on pak jej upokojil, řka: „Letí-li pták nad tvou hlavou, musíš si to dát líbit; avšak nemusíš dopustit, aby na ní usedl a hnízdil: a tak zlým myšlénkám a žádostem nemůžeš sice zabránit, ale nemusíš srdci svému jimi dát uškodit.“

Jistý *bratr řeholní* si stěžoval opatu svému, že zlým myšlením příliš je trápen. Opat jej vyvedl ven a přikázal mu, aby do klína svého chytal větry. „S to nejsem!“ řekl bratr. Jemuž opat odpověděl: „Takt ani zlým myšlením zabrániti nemůžeš; ale tať jest povinnost tvá, abys jim statečně odpíral.“

Průpovědi a přísloví.

Zlé a hříšné žádosti
studnice vší žalosti:
z nich se prýští slzí moře,
hrozná bídy, hrozná hoře.

Zvítězíš-li nad sebou,
zplesá nebe nad tebou.
Krotíš-li své žádosti,
znáš se k škole moudrosti.

Zlé znáti není zle, ale zle mysliti a činiti, je zlé. — Žádost zlá hříchu má. — Co v své moci máme, na to málo dbáme. — Člověk, čeho se mu přeje, na to zřídka kdy se směje. — Jest-li po zlých věcech toužíš, těmi sobě zle posloužíš. — Kdo své vůle nepřemůže, nikdy šťasten být nemůže.

Hladina jezera.

Pojď, požívej, milý synu,
půvabného večera;
upři zraky na hladinu
hlubokého jezera.

An na vrchu větrů vlada
mocné kmeny skácela,
ona tiše se rozkládá,
jak by hnutí neměla.

Na ní čile pohrávají
sněhobílé labutě,
utěšeně rozkládají
svoje jasné perutě.

Této vodě podobej se
duše tvojí hlubina,
žádnou vášní nezmítej se
její klidná hladina.

Každá pak myšlénka tvoje,
ve svém duší plynutí,
podobej se ve všem, co je,
plující zde labuti.

A tvé srdce, perla všeho,
podobej se slavíku,
jenž tu tluče pro každého
ve svém skrovném lesíku.

B) O dvou posledních přikázáních zvlášť.

Ačkoli jsme 9. a 10. přikázání spojili, poněvadž mají podobný obsah, předce však chceme ještě o každém zvlášť pojednati, ješto mají také svou nepodobnost. Jedna žádostivost se od druhé liší: ona v 9. přikázání má za cíl chlipnost a tělesné rozkoše, druhá v 10. hledí na to, co jest užitečné a zisk nesoucí.

V devátém přikázání a) se velí:

1. Abychom dobré, čisté myšlenky a žádosti stále v srdci chovali; 2. zlé nečisté žádosti, ješto jsou kořen všeho zlého, krotili; 3. zvláště pak čistotu srdce i v stavu manželském zachovávali.

b) V tomže přikázání zapovídají se 1. všeliké myšlenky a žádosti nečisté, jelikož jsou zdroj neb pramen, ze kteréhož chlipné skutky pocházejí. — Nečisté myšlenky, ješto mimovolně se člověku vtírají, nejsou ještě hříšné; ale tehdáž stávají se hříchem, když v nich zalíbení má a zlým žádostem svoluje (viz svrchu).

2. Výslovně pak zapovídá se, žádati manželky svého bližního.

Ačkoliv již přirozeným rozumem světlem se poznává, že žádost zmocniti se cizí ženy jest zakázána, když zapovídá se cizoložství: předce mnozí z židů, jsouce hříchem zaslepeni, nemohli k tomu náhledu býti přivedeni, aby věřili, že toho Bůh zapovídá. Proto jim Pán Ježíš smysl tohoto přikázání sám vysvětlil těmito slovy: „Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezcizoložíš! Ale pravím vám, že každý, kdožby pohleděl na ženu ku požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém.“ *Mat. 5, 27.*

„Musíť pak se za to míti, že tímto přikázáním zapovězena jest nejen ta chlipná žádostivost, s kterou cizoložník požaduje manželky druhého, ale i ta, kterou kdo jsa roznícen, manželky bližního si žádá za choť pojíti. — Kdoby požadoval ženy bližního, snadno z jedné žádostivosti upadne v druhou a bude si žádati buď úmrtí manžela jejího aneb spáchati cizoložství. — To samé platí též o ženských, které někomu jsou zasnoubeny; ani těchto žádati není dovoleno; poněvadž lidé, kteří tyto smlouvy roztrhnouti ze snaží, přerušují nejsvětější svazky věrnosti.“ *Kat. Trid.*

Proti tomu přikázání nehřeší, kdo k manželství povzbuzuje ženu, o níž se domnívá, že muže nemá neb ho ztratila, jakož

čteme o Faraonovi a Abimelechovi, kteří žádali mítí Sáru za manželku, poněvadž ji měli za sestru Abrahamovu. *Gen.* 12. a 20.

A bychom se nečistých myšlení a žádostí uchránili, máme se bedlivě varovat všech blízkých příležitostí a daremných společností; své smysly máme na uzdě držet, v čas pokušení máme své myšlenky k jiným počestným věcem obracet, prací se zaměstnávat a k Bohu o pomoc volat. (Viz VI. příkaz.)

Slova písma sv.: Ať se rozpomenou synové Israelští na všechna přikázání Hospodinova, aby nenásledovali myšlení svých a očí, skrze věci rozličné smilnice, ale raději pomatujíce na přikázání Hospodinova, aby činili je, a byli svatí Bohu svému. *IV. Mjž.* 15, 39. Bůh nenávidí srdce, kteréž chová myšlení zlá. *Přísł.* 6, 18.; 15, 26. Všelickou žádost zlou odvráť ode mne. Odejmi ode mne žádosti břicha a žádosti k smilství ať nejmají mne. *Sir.* 23, 5. 6. Nehleď na ženu mnoho chtivou, aby snad neupadl v osidla její. *Sir.* 9, 3.

„Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezcizoložíš. Ale já pravím vám, že každý, kdož by pohleděl nestydatě na ženu ku požádání jí, zcizoložil s ní v srdci svém.“ *Mat.* 5, 27. 28. Ti, kteří jsou v těle — podle žádosti těla živi, — Bohu se líbiti nemohou. — Budete-li podle těla živi, zemřete. Pakli duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete. *Řím.* 8, 8. 13. Prosím vás, bratří, abyste vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou. 21, 1. Ale oblect se v Pána Ježíše Krista a péče o tělo nemívejte podle žádostí jeho. 13, 14. Duchem chodte a žádosti těla nevykonáte. *Gal.* 5, 16. Mrtvěte oudy své — smilstvo, nečistotu, chlipnost. *Kol.* 3, 5. Tať jest zajisté vůle boží, t. posvěcení vaše, abyste zdržovali se od smilstva. *I. Tes.* 4, 3. Mládenčích pak žádostí varuj se; ale následuj víry, lásky, spravedlnosti a pokoje . . . *II. Tim.* 2, 22. Nejmilejší, prosím vás, abyste jakožto příchozí, zdržovali se od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši. *I. Petr.* 2, 11.

Výroky svatých: Pravý (spořádaný) dům, kde muž přikazuje a žena poslouchá. Dobře spořádaný jest tedy člověk onen, u něhož duch přikazuje a tělo slouží. Sv. *August.* Usiluj, abys ani ducha, ani těla svého nepoškrnil. Oboje chovej čisté a Bohu žíti budeš. *Hermas.* Sláva čistoty nebudiž nám neznáma; toť koruna andělská, toť dokonalost nad člověka vznešenější. Sv. *Cyril Jerus.* Nepřijdeš ku hříchu, který skutkem spáchán bývá, zahladíš-li lákání hned v myšlence. Sv. *Jeron.* Zlá myšlení vypuzuj myšlením dobrým.

Sv. *Nilus*. Jak mile nějaké zlé myšlení na mysl vstoupí, třebať, abychom je hned vypudili a dvěře mu takřka před nosem zavřeli; třebať, abychom s ním jako s jiskrou naložili, kterou co možná nejrychleji s oděvu setřásáme. Sv. *Alf. Lig.* Případne-li ti zlá myšlénka, poznamenej se svatým křížem, pomodli se Otče náš, neb se udeř v prsa, a hled' na něco jiného mysliti. Tož ti bude zlý nápad, proto že odpíráš, k zásluhám počten. Sv. *Teresie*. Tělesnou rozkoš přemoci, jest radost největší, aniž jest které vítězství stkvělejší jako ono, ježto se nad žádostmi dobývá. Kdo nepřítel přemohl, byl silnější než jiný; kdo chlipnou žádost potlačil, sám nad sebou byl silnějším. Kdo protivníka usmrtil, zevnitřního nepřítel zabil; kdo žádost potlačil, přemohl nepřítel domácího. Sv. *Cyprian*.

Jiné připodobnění a podobenství o tělesné žádosti.

Sv. *Jan Zl.* dí: „Slovy: Kdožby pohledl na ženu . . . , Pán Ježíš chorobu z kořene vyrval; nebo kořen smilstva jest nečistý pohled. Proto nejen cizoložství zapovídá, nýbrž i matku nečistoty, totiž zlou, nečistou žádost. Jako lékař hledí příčinu nemoci odstraniti: tak Bůh chce zameziti příčinu nečistoty, totiž nečistou žádost, Je-li srdce člověka zkažené, co může dobrého býti v těle? Srdce rostliny, když je červy ohlodané, se zahazuje: a co je po člověku, jenž srdce má zkažené?“

Sv. *Augustin* píše: „Jako jiskru neb žhavý uhel spěšně z ruky neb se šatu smetáš, aby se nepopálil; tak rychle máš i nečistých myšlení a žádostí odstraniti, by na duši tvé smaha, pohroma nezůstala.“

Jako hřeby bývá duše k tělesným rozkošem přibíjena, a jest-li že přilnula k žádosti pozemské a v ní se jednou pohroužila, z těžka bez přispění božího se povznese. Sv. *Ambrož*.

Jako motýl zhlédna světlo, snažně okolo lítá a nepřestane, dokud si křídélek nespálí: podobně mládež se tak chtivě té palčivé rozkoše ujímá, že se posléz do ní k svému zahynutí vrhá. Sv. *Fran-tišek Sal.*

Jako houba dychtivě vody pije, tak mysl nečistá oplzlé řeči loká. Jako bodlák, nejlepší šťavy z půdy vyssáváje, dobrému semeni vzniku nedá: tak nečistá žádost síly člověka maří a nescho-pným ho činí ku všeliké ctnosti. *Lohner*.

Průpovědi a přísloví.

Žádost těla slepá jest,
musí ji vždy rozum vést;

nevede-li, běda ti,
budeš velmi pykati.

Jest-li po neslušných věcech toužíš,
sám se zbytečně co katan soužíš.

Uzřel, zachtěl. — Oka střež, oči jsou náhončí srdce rozmařilého. — Čeho oči nevidí, toho srdce neželí.

Červ nečistoty.

(Podobenství.)

Květomila byla dívka, která svou útlou ku květinám přítulností a láskou čest dělala svému jmenu. Se zvláštní zálibou pěstovala Květomila keř růžový, kterýž darem obdržela. — Jednou časně z rána, dříve než slunce vzešlo, stála již Květomila u svého růžového keře. Všecka pozornost její lpěla na poupěti, které jen jen chtělo puknouti. Bylo to poupě první, jímž se za všecku věnovanou péči odměnila stolistka. „Aj, pojd' pak sem!“ volá Květomila na matku, „a viz to poupě, tu radost, tu chloubu a naději mou! O jak se těším tomu okamžení, až přede mnou ponejprv otevře svá libodechá ústka. Matinko, ty si ani pomyslit nemůžeš, jak krásné a utěšené to bude pro mne okamžení!“ — Matka, přejíc nevinnou a ušlechtilou tu radost milému dítěti, pochválila Květomilin smysl pro krásu přírody, připomínajíc, aby nad poupátkem bděla co nejvíce; nebo prý růže nemá víc a nebezpečnějších nepřátel, jako když se tají ještě v poupěti. — I přicházela Květomila od nynějška tím pilněji ke královně své malinké říše kvítků, čím více se blížila doba rozkvětu. — Než, nastojte! poupě najednou začíná blednouti, očitě vadne, chřadne. Květomila se zarazí, nevzdává se však naděje na toužebně očekávaný rozkvět a myslí, že chladnější povětrnost vinna jest touto proměnou. — Nebe se vyjasnilo a vlašní větéřkové opět vanuli; ale ani ti nemohou oživit kvítek, z něhož byla odlétla již dušička. — Teď už vidí se sklamanou Květomila, i všecka zarmoucená kvapí k mamince, aby jí požalovala své hoře, a zeptala se na původ své nehody. — Matka, hned na první pohled uhodši, co se stalo, utrhne poupě, rozpolí, a podá je Květomile, která sebou trhne leknutím. Červ, hnusný červ hýbe se ve srdci poupěte a ten umořil, zavraždil její růženou naději. — Prvé než se z leknutí svého spatrovati mohla Květomila, ujala ji matka za ruku, usedla s ní na blízké sedadlo a oslovila dceru svou takto: „Pochopuju tvůj zármutek, ježž cítíš nad zmarem tvého, tak nadějného poupěte! — A což nemá bolest bez přirovnání větší chopiti a krušiti srdce matčino, an její, dechem nebeským oživené poupě, ano dítě, snad jedině její dítě uvadne, uschne, umře, prv než

se rozvílo, prv než v mládence, v pannu dospělo, umře se vši tou krásou ctnosti a lahodou milostností, které se do něho nadála matka? Rci, můž-li rodičku stihnouti nehoda krutší, jako když červ hřichu se zahryže ve srdce jejího miláčka? — A červ, který nejhůře řádí v duši dívky a pustoší srdce její, je červ — nečistoty. — S počátku jen v nepatrném zárodku, v nečisté zahalen myšlence, roste pomalu víc a více, a rosta rozhryzuje všechny něžnější lístky bázně boží, vyssává všecku ušlechtilou, drahou šťávu božské milosti, otravuje všecku krev vůle a mnohdy v rušivém svém díle neustane dříve, dokud duši děvinu nenaplní hnulinou bídy a smrti, jako to vidíš na svém růžovém poupěti!“ — Květomila porozuměla matce a hnuta v nejhlubší duše útrobě, zachvěla se bezděky, trhla sebou a vrhnouc na zem červem usmrcené poupě, vzdychla z hluboka: „Nikdy, můj Bůh a můj anděl strážce to slyš! — nikdy nemá se v srdci mém octnouti červ, jež jsi pojmenovala, matko! Nikdy nemá máti moje plakati u zničeného svého dítěte, jako já teď žalostím u zahubeného miláčka!“ — Matka, vtisknouc vroucí políbení na rty své Květomily, jakoby zpečetit chtěla ten krásný slib andělské nevinny, zvedla se ze sedátka a kráčela, dcerku majíc po boku, vážně do příbytku, aby pracovala a modlila se za svou naději, radost a chloubu, za svou Květomilu. *Fr. Jan Černohouz* (Pravdy v obrazech).

V desátém přikázání a) se velí:

1. Abychom každému, což jeho jest, přáli a na svém, co nám Bůh dáti ráčil, přestávali. — Člověk nemá mnoho třeba k svému zachování; když své potřeby obmezí, nemusí sobě mnoho žádat a tak zjedná si svatou spokojenost.

2. Aby bohatec nevěšel srdce své na statky pozemské; nebo není pánem, jen vladařem statků, z nichž bude muset Bohu počet vydati.

3. Chudý pak, aby netoužil po cizím, spíše v Boha se důvěřoval, chudobu trpělivě snášel a všemožně se přičiňoval.

4. Vůbec se velí, aby nikdo netoužil po věcech časných, pomíjejících, nýbrž srdce své by vzhůru k Bohu obracel.

„Poroučí se v desátém přikázání, abychom, když nám bohatství přibývá, srdce k němu nepřikládali, ale vždycky byli hotovi, z lásky k Bohu se jich vzdávati a k ulehčení bídy chudých přispívati; jestli že však statků se nám nedostává, abychom chudobu nesli s myslí pokojnou a veselou. — A zajisté, budeme-li v roz-

dávání věcí svých šetřiti štědrosti, snadno žádosti po cizích věcech v sobě udusíme.“ *Kat. Trid.*

b) V posledním přikázání zapovídá se

1. nemírná touha po věcech pozemských a žádost cizích statků, z čehož pochází trapná nespokojenost.

„Zdá se, jakoby desáté přikázání již v sedmém bylo obsaženo. Než jako proti nečistotě dvě přikázání čelí, podobně proti nespravedlnosti sedmé a desáté ustanoveno, abychom nejen skutkem bližnímu na statku neškodili, nýbrž po cizím ani netoužili. — Sedmé přikázání zabraňuje cizí věci nespravedlivě si přisvojovati, v desátém pak se zapovídá, aby nijak nepožádal ani toho, čeho by snad po právu a zákonu mohl dosáhnouti, když vidí, že by z toho bližnímu škoda vznikla.“ *Kat. Trid.*

Z vysvětlení jednotlivých slov desátého přikázání pozná se tohoto hříchu ohavnost a velikost.

α) Nepožádáš, to jest netouži, nedychti po věcech cizích; nebo „žízeň žádosti po věcech cizích jest bez míry a nikdy se nenasytí.“ (*Kaz. 5, 9.*)

β) Slovem domu vyznamenává se nejen místo, v kterémž obýváme, nýbrž veškeré dědictví. (*Exod. 1, 21.*) — Z tohoto výkladu pozorujeme, že se nám zapovídá, abychom po bohatství nebažili a jiným bohatství, moci, urozenosti nezáviděli, nýbrž máme se svým stavem, ať jest sprostý nebo vznešený, býti spokojeni. — Lze též vyrozuměti, že i cizé slávy žádostivost se zakazuje, neboť to také k domu náleží.

γ) Slova: „a ni vola, a ni o sla,“ ukazují, že nejenom velikých věcí, jako: domu, urozenosti, slávy cizé není nám dovoleno požadovati, nýbrž ani věcí nepatrných, buďtež živé nebo neživé.

δ) Slova: „a ni služebníka,“ rozuměti se musí i o zajatých, i o ostatním druhu otroků, kterýchžto, jako jiných statků bližního, nesmíme žádati. — Lidí pak svobodných, kteří slouží z dobré vůle, aneb ze mzdy, aneb z lásky a oddanosti, žádným způsobem nemá nikdo převáděti neb pobádati, aby opustili ty, jimžto se sami dobrovolně zavázali.

ε) Že v tomto přikázání zmínka se činí o bližním, k tomu směřuje, aby se ukázalo na nepravost lidí, kteří v obyčeji mají žádati polí a domů sousedních a jiných věcí, které s jejich vlastními souvisejí. Neboť sousedství, ježto má býti původem přátelství, vinou žádostivosti lásku převracívá v nenávist.

2. Však nehřeší proti tomuto zákonu, kdož prodajné věci

blízního žádají si koupiti za cenu spravedlivou. „Tohoto příkázání nikoli nepřestupují ti, kteří věci, již bližní má na prodej, si koupiti žádají, neb za slušnou cenu koupí; nebo ti mu nejen nekřivdí, ale velmi prospívají, když mu peníze k větší potřebě a užitečnosti jsou, než ty věci, které prodává.“ *Kat. Trid.*

3. „Nejvíce vězí v osidlech žádostí po cizích statcích a nad jiné z hříchu žádostivosti trpí ti, kteří v zábavách příliš si libují, nebo nemírně hrám se oddávají; podobně kupci, kteří si přávají nedostatku zboží a zdražení cen, a kteří to těžce nesou, když jiní kromě nich prodávají neb kupují, aby totiž mohli tím dráže prodávati a laciněji kupovati. Prohřešují se též vojáci, žádající si války, aby mohli loupiti; též lékaři, již si nemocí přejí; právníci, kteří baží po hojnosti pří a soudů; také řemeslníci, kteří zisku jsouce žádostivi, přejí si nedostatku v tom ve všem, co k potřebám života náleží, aby odtud co nejvíce měli výdělku; — též i rolníci chtějí polí a statků svých sousedů. V tomže způsobu těžce hřeší ti, kteří cizé chvály a slávy jsou žádostivi.“ *Kat. Trid.*

Úvaby. Křestane, nebaž po časných statcích; nebo všecky věci pozemské jsou marné, pomíjející a pro věčnost beze vsí ceny. Pomni také, že nejsi pánem, nýbrž jen dočasným vladařem statků, z nichž musíš jednou Bohu počet vydati. — Zvláště po cizích věcech netouží. Za tou příčinou varuj se všeho, z čehož ona touha obyčejně povstává, totiž zahálky a marnotratnosti, nádhery a nestřídmosti. Pomni, že Bůh vševědoucí ví po čem toužíš, a že jsa spravedlivý, každé přestoupení zákona přísně bude trestati. — Jsi-li chudý a nemůžeš-li pracovati, důvěřuj se v Boha, svého Stvořitele a Zachovatele, jenž stará se o tebe a povzbudí srdce lidské k dobročinnosti. Tedy ani v největší chudobě není ti třeba po cizích věcech toužiti a ruku svou po cizím jmění vztahovati.

Slova písma: Kdo miluje bohatství, nevezme užitku z něho. *Kaz.* 5, 9. Pro chudobu mnozí zhřešili; a kdož hledí bohat býti, odvrací oko své. *Sir.* 27, 1. Běda vám, kteří připojujete dům k domu a pole s polem spojujete až ke konci místa (až není místa chudším): Zdali budete bydleti vy sami u prostřed země? *Isai* 5, 8. Lepší jest málo s bázni Hospodinovou, než mnoho pokladů, ale bez nasycení. *Přísl.* 15, 16. Neusiluj, abys zbohatl, ale opatrnosti své ulož míru. 23, 4. Mnohé zajisté na zahynutí přivedlo zlato a stříbro, a až k srdci králů se vztahuje a je převracuje. *Sir.* 8, 3. Kdo miluje zlato, nebude spravedliv. *Sir.* 31, 3. Nedoufejte v bo-

hatství; zboží jest-li že by vám přebývalo, nepřikládejte k němu srdce. *Žlm.* 61, 11.

Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazí, a kdež zloději vykopávají a kradou. — Kde jest poklad tvůj, tam jest i srdce tvé. *Mat.* 6, 20. Kteří chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení. I. *Tim.* 6, 9. Bohatým toho světa přikazuj, ať nejsou vysokomyslní, aniž doufají v nejistém zboží, ale v Boha; ať činí dobře a bohatnou v dobrých skutcích. 6, 17. Mravové ať jsou bez lakomství; dosti mějte na tom, což máte. *Žid.* 13, 5.

Hospodin ochuzuje i obohacuje, ponižuje i povyšuje. I. *Král.* 2, 7. Lepší jest maličko s spravedlností, než mnoho užitku s nepravostí. *Přísl.* 16, 8. V den dobrých věcí nezapomínej na zlé a v den zlých na věci dobré. *Sir.* 11, 27. A bude Hospodin útočiště chudému, spomocníkem v čas příhodný, v soužení. *Žlm.* 9, 10. Blahoslavení, kteří nyní lačníte; nebo budete nasyceni. *Luk.* 6, 21. Jestli pak zisk veliký pobožnost s dostatečností. I. *Tim.* 6, 6.

Výroky svatých a j.: Jako trní jest neplodné, tak i bohatství; jako trní píchá ty, jižto se ho dotýkají, rovněž tak žádost bohatství. Sv. *Jan Zl.* Čím více ti bohatství přibývá a čím více po něm toužíš, tím více ti lásky ubývá. Sv. *Basil.* Nenasytná k bohatství láska mnohem více ducha mučí, než-li jeho užívání občerstvuje. Jeho dosíci jest plno strachu a jeho ztráta plná bolesti. Sv. *Bernard.* Dychtěmež po zboží věčném u Boha, a vůle jeho buď nám stálým pravidlem. Sv. *Cypr.* Kteří zemských statků nežádají a jich míti nechtějí, andělé jsou pozemští. Sv. *Bernard.* Častokráte se člověk pro věc, kterou žádá, náramně pachtí; když ji ale obdržel, jinak o ní smýšleti počíná. Neboť žádosti člověka od jedné k druhé pohánějí. Bl. *Tom. Kp.* Žádostivost jest kořen všeho zlého: páše zlodějství, loupeže a draní, nešlechetně žádá i přijímá, obchod vede nespravedlivý a lichvaří. Oddává se na lstění, ku křivdám se kloní, úvazky trhá, přísahy ruší, svědectví porušuje a soudy převrací. *Petr Ravenat.* O žádosti nenasytná! Kdo byl prvním přáním spokojen? Dosáhnuv, čeho žádal, touží po více, klada cíl svůj vždycky v to, co míti chce, a nikdy v to, co má. *Inocenc.* Potok stává se řekou a řeka proudem, tak roste žádost po časných statcích. — Vodnatelní čím více pijí, tím více žízní a tak se vede i lakomcům, že žádost po penězích se čím dále tím více rozmáhá. *Lohner.*

Průpovědi a přísloví.

Ctíš-li zákon Boha svého,
nežádej, co není tvého.

Kdo je právě šťastný? Jen
v stavu svém kdo spokojen.

Spokojený s skrovnou živností,
nežádá si zlata, hojnosti.

Jest-li bys si ještě více k štěstí svému něco přál:	pomni, těch že na tisíce, jimž Bůh míň než tobě dal.
--	---

Nepřikládej mysli k tomu, co oči vidí, ale k tomu, co Pán Bůh dal. — Co kde vidíš, ne všemu chtěj. — Čím kdo víc má, tím více si žádá. — Dosti má, kdo na svém přestává. — Chléb s solí s dobrou volí. — Svatá spokojenosti, s tebou všeho dosti! — Kdo s málem spokojen, ten v paměti u Boha. — Ten mlád jest, kdo zdráv; ten bohat, kdo bez viny; ten vesel, kdo si hlavy neláme a s Bohem se těší. — Chtěj jak nejlépe a přestaň na tom, co může být. — Svá vůle v pekle hoří. — Svá mysl peklo i ráj.

Pravé bohatství.

Synu! veliké jsou touhy
po bohatství plameny;
projdeť všechny země prouhy
pro zlato a kameny.

Avšak jeden drahý kámen,
jeden krásný, zlatý skvost,
jedné perly čistý plamen
stačí pro tvou bohatost.

Ona projde o své berli
tajné moře hlubiny,
a vybírá vzácné perly
z jeho svodné hlubiny.

Dobuď kámen si moudrosti
a zlatou pracovitost,
přidej k tomu perlu ctnosti
a pak máš na věky dost!
Jablonský.

Spokojenost.

Synu, uč se od mravence
mravně na tom světě žiti;
nelenujeť, žije tence,
sbírá jen, co musí mítí.

Po takém nedychti štěstí,
které blaží jenom lenost;
největší bohatství jesti —
pracovitá spokojenost.

Jablonský.

NB. Spokojenost se velebí v mnohých jiných pěkných básních, jako na př.: „*Spokojenost*“ v spisech od *Jungmanna*, str. 30. „*Spokojený rolník*“ Lilije a růže od *Kamenického* str. 51 a 52. „*Spokojený pastvec*“ v písničkách od *Píčka*, sv. III. str. 44. „*Spokojenost*“ v balladách od *Jana z Hvězdy* sv. II. str. 70 a m. j.

C) K oběma posledním přikázáním.

1. Veliké jest dobrodiní boží, že nám tohoto zákona o žádostivosti předpis dán jest.

„Dvě poslední přikázání nás nejen k tomu vedou, abychom na uzdě drželi své žádosti, nýbrž abychom i poznali boží k nám dobrotivost, kteráž nemá mezí. Nebo, kdežto v předešlých osmi přikázáních nás Bůh jako hradbami nějakými opatřil, aby nikdo

neublížil nám samým, ani tomu, což našeho jest: tímto dvojím přikázáním o to hlavně se postaral, abychom žádostmi svými sami sobě neublížovali, což by se snadno stalo, kdyby všecko žádati bylo nám dovoleno. Tímto tedy dvojím přikázáním to od Boha jest způsobeno, že ostny žádosti, kterými ke všemu záhubnému býváme podněcováni, mocí tohoto zákona jsouce poněkud zlomeny, nás méně bodají; a proto, jsouce obtížného znepokojování sprostěni, více času máme, prokazovati Bohu služby vděčnosti a nábožnosti, kteréž povinni jsme jemu činiti.“ *Katech. Trid.*

2. Jiné ještě prospěchy dvou posledních přikázání:

Bůh i naše myšlení a žádosti zákonu podrobil a ve zvláštních dvou přikázáních zapověděl myšlenky a žádosti nečisté a lakotné:

a) Aby ukázal, že jest pánem srdcí našich a že mu není nic skrytého, co se v srdcích našich děje;

b) aby nás poučil, že ohavností jsou mu i zlé myšlenky a žádosti, neboť srdce lidské poškvřňují a svádějí k mnohým zlým a hříšným skutkům;

c) protože třeba hned z počátku hříchu, totiž zlé žádosti odpírat, aby se nezmohla a v záhubu nás neuvrhla;

d) aby dal na jevo, že jest jeho zákon mnohem výbornější než všelící lidské zákonové, kteří mohou jen naše zevnitřní činy zříditi, ne pak i našeho vnitřního smyslu. „Jestli mezi zákony božskými a lidskými ten rozdíl, že tyto pouze jen na věcech zevnitřních přestávají; ony však, poněvadž Bůh duši prohlédá, vyžadují v ní upřímné a šlechetné čistoty a bezúhonnosti. Jest tedy božský zákon jako zrcadlo nějaké, v němžto vidíme nedostatky své přirozenosti.“ *Kat. Trid.*

e) Konečně učíme se z posledních dvou přikázání, že má křesťan své povinnosti nejen zevnitř plnit, ale i uvnitř mínit, t. j. že má z celého srdce býti hotov, aby všecko činil, co se přikazuje, a nic nečinil, co se zapovídá.

Slova písma sv.: Hospodin rozptyluje rady národů, zamítá myšlení lidská a zavrhuje rady knížat. *Žalm 32, 10.* Hospodin zná myšlení lidská a ví, že marná jsou. *Žalm 73, 11.* Srdce, kteréž ukládá myšlení zlá, nenávidí Hospodin. *Přísl. 6, 18.* Myšlení zlá ohavností jsou Hospodinu. *15, 26.* Bezbožní vedle těch věcí, kteréž obmysleli, trestáni budou. *Moudr. 3, 10.; srv. 1, 9.* Já skutky a myšlení jejich shromáždím k soudu. *Isai 66, 18.* Nemyslete zlého v srdcích svých; nebo všecko to jest, čehož nenávidím. *Zach. 8,*

17. Hříchu jsem nepoznal, než skrze zákon; neboť i o žádosti nevěděl jsem, by byl zákon neřekl: „Nepožádáš!“ *Řím. 7, 7.* Žítí jest zajisté řeč boží a rozeznává myšlení a mínění srdce. *Žid. 4, 12.* Doufejte v té milosti, kteráž se vám dává; jakožto synové boží, nesrovnávající se s prvními vaší nevědomosti žádostmi; ale podle toho, kterýž povolal vás, svatí buďte. *I. Petr. 1, 14.*

Výroky Svatých: V starém zákoně byl trest toliko na skutečné, zjevné přestupky vysazen, z čehož neprávě zavírali zákoníci a fariseové, že vnitřní hříchy nejsou zakázány. Ale náš Spasitel ráčil v zákoně novém oznámiti, že i zlé žádosti jsou zapovězeny. *Sv. Liguori.* Lidské zákony zakazují ovšem toliko činy zevnitř se jevící, a to za tou příčinou, že lidé jenom, co se zevnitř projevuje, věděti mohou; ale Bůh, skoumatel srdcí, ztracuje i zlou vůli člověka. „Člověk vidí to, což zevnitř jest, Hospodin pak hledí k srdci.“ *I. Král. 16, 7.* A to se týká myšlenek vzhledem na každý druh hříchů, v něž jsme svolili. Slovem: před Bohem jest hřích to žádati, čehož se dopustiti jest hřích. *Týž.* Tak se všecken ode všech nepravostí vzdaluj, aby ani na tvé mysli nic toho nezůstávalo; neb o tom věz, že i z myšlení a žádostí souzen býti máš. *Hermas.* Cokoli hanba jest říci, hanba jest také mysliti. Nejbezpečnější jest, aby přivykal duch pozornosti myšlení svá rozeznávati; dobrá myšlení aby pěstoval, zlá pak na místě potlačoval. *Sv. Jeroným.* Nepřijdeš ku hříchu, který skutkem spáchán bývá, zahladíš-li lákání hned v myšlence. *Týž.* Zlá myšlení vypuzuj myšlením dobrým. *Sv. Nilus.*

Průpovědi.

Bůh tě srdce tvého Pán, Jím je zákon srdci dán. — Oko Páně v srdce svítí, před Ním nelze ti co skryti. — Svět jen po činech se pídí, Bůh pak mysl, srdce řídí. — Chceš-li hříchu předejiti, hleď i žádost v uzdě míti.

Z jiskry hrozný plamen bývá,
drak se v malém vejci skrývá:

tak co dříve nikdo necení,
mnohdy v ďábelství se promění.

Příklady k 9. a 10. přikázání.

1. Osoby biblické, ježto a) svých žádostí neuměly přemáhat, ano jim hověly.

První rodičové naši jedli ovoce, kteréž jim Bůh jísti zapověděl. *I. Mojž. 3.*

Kain ze závidosti a msty zabil Abela, bratra svého. *I. Mojž. 4.*

Lidé za času Noema, majíce srdce náchylné k zlému, těžce hřešili. I. *Mojž.* 4, 6.

Obyvatelé Sodomy a Gomorrhhy byli velmi zkaženi, zvláště pak v žádostech těla se kochali. I. *Mojž.* 19.

Esau byl divoký a náruživý lovec. *Jakub* byl žádostiv prvozenství. I. *Mojž.* 28.

Lában oklamal *Jakuba* a *synové Lábanovi* *Jakubovi* statků nepřáli. I. *Mojž.* 29 . . .

Bratři Josefovi záviděli lásky otcovy a prodali jej. I. *Mojž.* 37.

Žena Putifarova ponoukána žádostí nečistou, *Josefu* úklady strojila, a že *Josef* nesvolil k hříchu, ze msty naň žalovala. I. *Mjž.* 39.

Egyptčané veliké nátisky činili *Israelitům*, začez desíti ranami byli trestáni.

Irsaelité na poušti po hrncích masa dychtili a proti *Mojžíšovi* reptali. Byli žádostivi zlých věcí, zvláště pak smilnili, proto jich jeden den padlo 23 tisíc. II. *Mjž.*

Podobně žádostem těla hověli: *Samson*, jenž oblíbil sobě *Dalilu*. *Soudc.* 2.

David pojal ženu *Uriášovu* za manželku. II. *Král. Šalomoun*, jehož srdce bylo nakaženo skrze ženy pohanské. II. *Paral.*

Dva starcové vilnou žádostí zahořeli k *Zuzaně*. *Dan.* 13.

V novém zákoně k žádostem tělesným svolovali: *Herodes*, kterýž manželku bratra svého *Filipa* pojal. *Mar.* 6. *Žena Samaritánka*, která pět mužů měla, šestý pak nebyl její muž. *Jan* 4. *Žena cizoložná*. *Jan* 8. *Syn marnotratný* živ byl smilně. *Luk.* 15. *Maria Magdalena* veliká hříšnice. *Luk.* 7.

Po statcích, po penězích bažili: *Bohatec* evang. *Luk.* 16. *Mládenec*, jemuž Pán *Ježíš* radil, aby vše prodal a dal chudým, zarmoutiv se odešel. *Mar.* 10, 22. *Jidáš* za 30 stříbrných Pána *Ježíše* zradil. *Mar.* 14.

b) Rozličné zlé žádosti přemáhali, krotili:

Abraham k rozkazu božímu opustil vlast, příbuzenstvo i domov svůj. I. *Mjž.* 12. Ano hotov byl syna *Isáka* obětovati. I. *Mjž.* 22.

Lot nepoškrvněným se zachoval v *Sodomě*. I. *Mjž.* 19.

Josef eg. skutečně zvítězil nad žádostí nečistou. I. *Mjž.* 49.

Podobně šlechetná *Zuzana* chlipnou žádost dvou starců přemohla. *Dan.* 13.

Juditha bez poškrvný hříchu navrátila se do *Bethulie*. *Jud.* 13.

Job učinil smlouvu s očima svýma, aby ani nemyslel o panně k požádání jí. *Job* 31, 1.

David jsa žíznivý, požádal vody z cisterny betlemské a obdržev, vylil ji a tak ji Pánu obětoval. II. *Král.* 23, 15. 16. *Týž král* že nevzal mstu na Saulovi, větší skutek učinil, nežli že Goliáše porazil. —

Eleazar a synové Machabejští šli raději na smrt, než aby proti zákonu božimu jednali. II. *Mak.*

Sv. *Jan Křt.* živ jsa na poušti, tělo své krotil a žádosti přemáhal. *Mat.* 3.

Pán Ježíš je nám v celém životě příkladem, jak své žádosti přemáhati máme. —

Sv. *apoštolové* opustili všecko a šli za Pánem Ježíšem.

Zvláště sv. *Pavel* uměl své žádosti přemáhati, jak sám píše: „Tresci tělo své a v službu podrobuji, abych sám jiným káže, nebyl zavržen.“ I. *Kor.* 9, 27. „V práci a v bídě, v bděních mnohých, v hladu a žízni, v postech mnohých, v zimě a v nahotě (jsem býval). II. *Kor.* 11, 27.; srv. *Gal.* 6, 14.

Spokojeni byli: *Tobiáš*, jenž pravil synu svému: „Neboj se, synu můj, chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, jest-li že se báti budeme Boha, odstoupíme-li od všelikého hříchu a budeme-li dobře činiti.“ *Tob.* 4, 23.

Job nereptal v neštěstí proti Bohu, ale zvolal: „Hospodin dal, Hospodin vzal; jakž se Hospodinu líbilo, tak se stalo; budiž jméno Hospodinovo požehnáno! — Nahý jsem vyšel z života matky své, a nahý se tam zase navrátím.“ *Job* 1, 21.

David píše: „Lepší jest maličko spravedlivému, než bohatství hříšníků mnohá.“ *Žlm.* 36, 16. „Když zahyne člověk, nevezme ničehož s sebou; aniž sstoupí s ním sláva jeho.“ *Žlm.* 48, 18.

Šalomoun dí: „Neusiluj, abys zbohatl, ale opatrnosti své ulož míru. Nepozdvihuj očí svých k zboží, kteréhož míti nemůžeš, neboť udělá sobě křídla jako orličí a zaletí k nebi.“ *Přísł.* 23, 4. 5.

Sirach píše: „Dosti má člověk vycvičený na mále. — Život sobě dostatečného dělníka oslazen bude a v něm nalezneš poklad.“ 40, 18.

Sv. *Pavel* dí: „Já se naučil dosti míti na tom, co mám. Umím i snížen býti, umím i hojnost míti, i nasycen býti i lačněti; i hojnost míti i nouzi trpěti.“ *Filip.* 4, 11. 12.; srv. *Žid.* 13, 5. 6.

Týž apoštol pravil k starším *Efezským*: „Stříbra a zlata neb roucha nežádal jsem od žádného, jakož sami víte; že toho, čeho potřebí bylo mně, i těm, kteří se mnou jsou, podávaly ruce tyto...“ *Sk. ap.* 20, 33. 34.

2. Jiné příklady.

a) Žádost těla krotili mnozí svatí, zvláště ostříháním svých smyslů:

Sv. *Tomáš Aq.*, sv. *Filip Nerejský*, sv. *Filip, biskup Tulonský* a mnozí jiní tak bedlivě ostříhali očí svých, že v obličej ženského pohlaví nikdy nepatřili, a tudíž žádosti těla nikdy nehověli.

Sv. *Jarolím* tvrdí takto o sobě: „Já svou křehkost vyznávám, že jakkoli bděním, postem a mrtvením sebe všecken jsem schřadlý, předce jen patření na osoby ženské mně by mohlo býti nebezpečné.“

Týž sv. otec radil jisté panně, aby, chce-li panenství své zachovat nepoškvrněné, aby svým vzhlížením byla hospodárná a skrovná, by loupežníci, to jest zlé myšlenky a žádosti, očima jako okny v duši se nevloupaly.

Příklady o sv. *Aloysovi*, *Františku Sal.* a *Karlu Bor.* viz 6. přikázání.

Sv. *Martinian*, poustevník a potom mučeník, byl jednou ve velikém nebezpečení vzhledem čistoty. Jistá chlipná osoba Zoe slyšíc čistotu jeho vychvalovati, pravila: „Já ho chci zkusiti, a uvidíte, že čistota jeho zmizí.“ I šla domů a oblekla se v roucho chudobné, skvostnější pak vzala do šátku a chvátala k poušti. Naschvál přišla tam u večer a stavěla se, jakoby byla zabloudila, žádajíc, by jí poustevník noclehu popřál. — Slitovav se Martinian nad ní, přijal ji a dada jí něco k jídlu, pravil: „Pojez a odejdi hned ráno pryč.“ Sám pak odešel do jiného pokojíka, kdež se celou noc k Bohu modlil, aby ho od hříchu chránil. I slíbila Zoe učiniti tak, jakož jí byl přikázal. Však ale ráno se oblekla v oděv krásný a když Martinian otvíral poušť, postavila se před něj a mluvila k němu s velikou lahodností, tak že v něm hříšnou žádost vzbudila. V tom pak si poustevník vzpomněl na trest věčný, kterýmž písmo sv. hrozí smilníkům. I šel hned do pokojíka a učiniv oheň, přiblížil se k němu nohou, rka: „Co se ti zdá, Martiniane? Tento oheň snad sneseš, ale budeš-li pak také moci snésti muky věčné? O nezapomínej na ně, ani na toho červa, kterýž neumírá, to jest na zlé svědomí!“ I odstoupil hned od svého zlého předsevzetí, a prosil Boha za odpuštění. Což když Zoe viděla, pohnuta jest milostí boží a obrátila se k Bohu.

Gerald, hrabě z Orleanu, hned z mládí zachoval mysl čistou, až posléz srdce jeho zahořelo nezřízenou žádostí od té doby, co byl všetečně pohlížel na dceru jednoho ze svých poddaných. Po dlouhém boji, dav se přemoci náruživostí, klusal jednoho večera

na koni k chýši toho rolníka, ne však bez bázně, maje na mysli posavadní život svůj a svá předsevzetí; protož také vzýval Pannu Marii o přímluvu, by neklesl, ač se byl lehkomyšlně v nebezpečnosti vydal. — Když do nízké světrice vstoupil, stála dívka u krbu, zhřívajíc se; i zdála se mu býti tak ohyzdnou, že ani svým očím nevěřil. Vzpamatovav se, vstoupil bez prodlení přes práh, sedl na kůň, a jel naschvál krok za krokem v tuhé zimě nazpátek, aby se takto za svou hříšnou žádost potrestal.

b) Žádost neb touhu po statcích krotili a spokojeni byli:

Sv. *František z Assisi* — Serafínský, — syn bohatého kupce, opustiv dědictví, odešel z domova, oděl se v šat hrubý, stal se dobrovolně chudým a řád chudých mnichů založil.

Sv. *Frant. Sal.*, jenž z lásky k Bohu a bližnímu volil býti chudým, měl spůsob říkati: „Já jsem v chudobě své zcela spokojen, a dobře mi jest býti chudým; nebo bohatství mnoho lidí k zahynutí přivedlo.“

Týž svatý v Annesu krásný a prostranný dům obýval. Pokoj jeho byl skvostný, ale prázdný, nebo sám v skrovné komůrce bydlel.

Sv. *Vincenc Paul.* často říkával: „Tehdáž jsme bohati, když jsme chudému Ježíši podobni.“

Sv. *Klára*, chudoby veliká milovnice, svým klášterním sestrám říkávala: „Tehdáž budeme bohaté, když nebudeme po statcích toužiti.“

Sv. *Ignác z Loj.* tak všelikou náchylnost k statkům a rozkošem pozemským složil, že často vzdychával: „O, jak se mi oškliví tato země, když k nebi pohlédnu!“

Blahosl. sluha *Berchmann* byl tou měrou prost vší touhy po věcech časných, že zvolati mohl: „Srdce mé nevisí na věcech pozemských; nemám tu ničeho, co by mne táhlo.“

Nepožádáš statků bližního. Tatarský důstojník, jeda do Pekingu, ztratil na cestě sáček s penězi. Pocestný, kterýž ho našel, horem pádem běžel za důstojníkem. Ten pak ujížděl, domnívaje se, že ho chce obtěžovat o almužnu. Teprv u domu svého zastaviv se, ptal se pocestného, co žádá? On pak podává mu sáček s penězi, pravil: „Pane, našel jsem peníze, které jste ztratil, i běžím, abych vám je odevzdal.“ Tatar, divě se poctivosti člověka (nebo dle čínských zákonů kdo co nalezne, smí si nechat), tázal se po příčině neobyčejného chování. „Pane,“ odpověděl chudý, „jsem křesťan a víra mně káže: „Nepožádáš cizího statku.“ — Poctivého nálezce pak tatar bohatě obdaroval.

Spokojený pacholík. V kuchyni král. zámku ve Versailles nalezal se za časů Ludvíka XIV. pacholík, kterýž točil rožeň, a za to měl v zámku výživu. Jednoho dne jda král okolo, uzřel ho při práci. Poněvadž byl sličné tváře a vesel, myslil si král, že by se pacholík k něčemu lepšímu hodil. I počal se ho vyptávati: „Odkud jsi, a čím se zaměstnáváš?“ „Já jsem z Berry,“ dí pacholík, nevěda že s ním král mluví, „jmenuji se Štěpán, a jsem zde kuchtíkem.“ „A mnoho-li pak sobě vyděláš?“ táže se král dále. „Já,“ odpověděl, „vydělám si tolik, co král.“ „A mnoho-li vydělá sobě král?“ vyzvídal na něm Ludvík. „Tolik co potřebuje,“ odsekl hoch, „a tolik vydělám si také; co chci více?“ I zanechal ho král při takové spokojenosti.

Více příkladův o spokojenosti viz díl I. str. 45. 46. díl II. str. 81—83. a jinde.

Rozdíl VI.

O přikázáních církevních.

Mimo přikázání boží mají katoličtí křesťané také zachovávati přikázání církevní.

1. Církev sv. má moc dávatí přikázání. Kristus Pán ustanovil Církev a zřídil jí představené, dal totiž svým apoštolům moc, jakou měl sám, aby — mimo jiné — církev jeho spravovali, a k tomu cíli zákony neb přikázání ustanovovali a také bděli, by je věřící náležitě zachovávali. — Tuto moc sv. apoštolové hned od počátku skutečně vykonávali; nebo shromáždili se v Jerusalemě, kde vydali rozkaz, aby se věřící zdržovali požívání masa modlám pohanským obětovaného, jakž o tom svědčí kniha *Sk. ap.* 15, 20.

Moc tato od Pána Ježíše apoštolům dána, přešla od apoštolů na jejich nástupce, biskupy, kteří sjednoceni s nejvyšší viditelnou hlavou Církve, s římským biskupem neb papežem, řídí veškerou Církev katolickou a jí zákony dávají po všecky věky.

2. Církev tato řídící dává přikázání: *a)* aby zákony boží vysvětlila a blíže ustanovila, jak se mají zachovávatí; *b)* aby věřících k mravnému, bohabojnému životu povzbudila a tak jich spasení byla nápomocna; *c)* aby jednotu u veškerém katolickém světě zachovala.

3. Církevní příkázání jsou tedy taková příkázání, kteráž představení církve s nejvyšší hlavou ve jménu Krista k prospěchu věřících ustanovili.

4. Církevní příkázání rozeznávají se od příkázání božích tím, že tato od Boha přímo pocházejí a vždy platnost mají; oně ale mají původ svůj od představených církve, — ovšem prostředně také od Boha — i mohou se zrušiti nebo změnit, jak toho prospěch věřících vyhledává. — Pokud jich ale stává, mají se svědomitě zachovávat, lečby kdo pro zvláštní potřebu od toho neb onoho příkázání církevním představenstvem byl vyjmut, — což sluje exemce = osvobození, a dispense = prominutí.

5. Povinni jsme církevní příkázání zachovávat, a) protože nám čtvrté příkázání boží ukládá, abychom i duchovní i světské vrchnosti poslouchali; b) že Kristus, sám božský vydavatel zákona, zřejmě velel, abychom Církve jakožto duchovní matky své poslušni byli. (Viz níže slova písma.)

6. Příkázání církevní zavazují věřící k poslušnosti ve svědomí pod těžkým hříchem, a Církev má právo, těch, kteří příkázání jejích nešetří, také trestati. —

Církevní pokuty jsou: a) Bratrské napomenutí. b) Veřejné kající skutky, ježto druhdy bývaly velmi přísné (viz díl II. O dosti učinění a odpustcích), nyní pak jsou mírné a obyčejně jen soukromí, ve zpovědnici se ukládají. c) Odepření sv. svátostí (Mat. 18, 18.) d) Vyloučení z církve neb kletba církevní. e) Po smrti zbavení církevního pohřbu.

Takovéto pokuty Církev svým neposlušným synům a dcerám po všechny věky ukládala. Viz níže příklady.

7. Církevních rozkazů a nařízení za rozličnými příčinami vydaných jest mnoho; však církevních příkázání vůbec platných, která máme zvláště vědět a zachovávat, jest pět.

a) Svátky zasvěcené světít.

b) V zasvěcený svátek celou mši svatou pobožně slyšet.

c) Čtyřicetidenní půst, čtvero suchých dnů a jiné ustanovené posty zachovávat, i v pátek (a v sobotu) od masitých pokrmů se zdržovat.

d) Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídat, a při času velikonočním svátost oltářní (hodně) přijímat.

e) V zapovězený čas svatebního veselí nadržet.

NB. Někteří církevní učitelové vylučují paté církevní příkázání, ješto se netýče všech věřících; jiní opět přidávají šesté, totiž

o desátcích; avšak desátky nejsou všude v obyčeji, mnohde jsou zrušeny (od r. 1848 také v Čechách a v celé říši rakouské), a jest rozličným způsobem v církvi o výživu duchovn. pastýřů postaráno.

8. Vedle těchto příkázání dává Církev čas od času také rozličná nařízení, aby se víra, nábožnost a dobré mravy rozmáhaly a jednota Církve se zachovala; ježto mají věřící tak věrně plnit, jako církevní příkázání. — Jsou pak církevní nařízení *a)* buď obecná, týkající se hlavně služeb božích a posvátných obřadů, ježto vydává papež se sborem kardinálů; *b)* biskupská neb diecézní, ježto dávají biskupové pro své obvody, na př. dispensace od postu, zařízení průvodův a jiných pobožností; *c)* farní, jimiž se nařízení obecná a biskupská ve farních okresích oznamují a vykonávají.

Úvaha. Zachovávejte vždy svědomitě všecka příkázání Církve sv., ježto o nás co dobrotivá matka jimi o spasení svých dítek pečuje.

Slova písma sv: Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce, učte všecky národy . . . ; učíte je zachovávat všecko, což jsem koli přikázal vám. *Mat. 28, 18—20.* Cožkoli svázete na zemi, budeť svázáno i na nebi. . . *Mat. 18, 18.* Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás . . . *Jan 20, 21.*

Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; když pak mnou pohrdá, pohrdá tím, kdož mne poslal. *Luk. 10, 16.* Jest-li že (kdo) Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán. *Mat. 18, 17.* —

Pakli kdo neuposlechne slova našeho skrze psaní, toho znameňte (oznamte nám) a s ním se nesměšujte, aby zahanben byl. *II. Tes. 3, 14.* Poslušni buďte správců svých a poddáni buďte jim. Oniť zajisté bdí nad vámi, jako počet majíce vydávati za duše vaše, aby to s radostí činili a ne s stýskáním, nebo to není užitečno vám. *Žid. 13, 17.* Příkazujeme vám, bratří, ve jmenu Pána Ježíše Krista, abyste se oddělovali od každého bratra, který se chová neřádne a ne podle naučení, kteréž jste přijali od nás. *II. Tes. 3, 6.* Člověka kacíře po jednom i po druhém pokárání varuj se *Tit. 3, 10.*

Výroky sv. Otců. Milujme Pána Boha svého, milujme Církev jeho; Jej jako Otce, tuto jako matku. — Všickni jednosvorně Boha mějte za Otce a Církev za matku. *Sv. August.* Potřebí-li jest, by všickni věřili a poslušni byli písmu apoštolů Pavla, Petra a Jana, již jsou toliko údové církve: nemá jistě zdravého smyslu ten, kdož dí, že dovoleno jest, obecné Církvi nevěřiti a jí neposlouchati.

Jako tělo nad jednotlivými údy vévodí, rovněž tak předčí Církev nad jednotlivými apoštoly. Právě-li už Pavel, ač jednotlivý úd Církve, o tom, což velel a rozkazoval, pověděl: „Kdož těmi věcmi pohrdá, ne člověkem pohrdá, ale Bohem“ (I. *Tes.* 4, 8.): — tím jistěji tož říci může Církev všeobecná o ustanoveních a příkazech svých. *Ludv. Blossius.* Kdo Církvi odporuje, odporuje Duchu svatému, odporuje Kristu Pánu. *Týž.* Viz také díl I. čl. IX. o Církvi.

Jako v každém království představení mají moc zákony ustanovovat, a občané, poddaní je musí zachovávat: tak se to má v království Církve Kristovy. Mají-li biskupové s papežem moc přikázání dávat, mají také věřící povinnost, je svědomitě zachovávat. —

P r ů p o v í d k y.

Vše co Církev svatá velí,
právě k naší spáse čelí,
jako kdyby Kristus sám
její zákon dával nám.

Chceš-li Boha Otcem mít,
maš i Matku Církev ctít.
Církve važ si přikázání,
lehčt' ctnosti vykonání.

Co ti Církev nařizuje,
Pán ti činit prikazuje.

Příklady.

Hned sv. *apoštolové* přikázání církevní dávali. — Když někteří příchozí z Judstva učili, že, nebudou-li se křesťané, kteří z pohanů pošli, podle zákona Mojžíšova obřezávati, že nebudou spaseni: tedy vidělo se apoštolům a starším, aby vyvolili ze sebe muže a poslali je do Antiochie, kdež onen blud panoval. I poslali s Pavlem a Barabášem Judu a Sylu s následujícím nařízením: „Líbilo se zajisté Duchu svatému i nám, žádného zbytečného břemena na vás nevkładati kromě těchto věcí potřebných; totiž, abyste se zdržovali od věcí obětovaných modlám, od krve, od udáveného, a od smilstva.“ *Sk. ap.* 15, 5—20.

Sv. *Pavel* zvláště a velmi často vykonával svou apoštolskou řídicí moc. Tak píše Korintským: „Co chcete, s metlou abych přišel k vám, čili s láskou a s duchem tichosti?“ *Kor.* 4, 21. Předpověděl jsem a předpovídám opět, jako přítomný a nyní nepřítomný těm, kteříž prvé hřešili, i jiným všechněm, že přijdu-li, neodpustím.“ *II. Kor.* 13, 2.

A skutečně *týž ap.* sv. *Pavel* rozkázal, aby hříšný Korintčan byl ze sboru vyvržen. *I. Kor.* 5, 3—5. 13. i sám bludaře Hymena a Alexandra vydal satanu, čili z církve je vyloučil. *I. Tim.* 1, 19. 20.

Sv. *Pavel*, jakož sám k apoštolskému dílu byl povolán (*Sk.* 13, 1—4.), zase jiné — *Timothea* v Efesu a *Tita* v Kretě — na místě sebe ustanovil, aby církve ty řídili a spravovali. „Buďte tedy pilni sebe i všeho stáda, v němžto Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste pásli a spravovali Církev boží.“ Tak napomínal starší Efezské, jichž byl do Miletu povolal. *Sk. ap.* 15, 5. 6, „Kaž slovo boží, nabízej v čas neb ne v čas; tresci, pros, žehři ve vší trpělivosti a učení.“ II. *Tim.* 4, 2. „Za tou příčinou zanechal jsem tebe v Kretě, abys to, čehož se nedostává, napravoval.“ *Tit.* 1, 5. 6.

Podobně všickni nástupcové sv. apoštolů po všecky věky jak zákonodárnou, tak i trestní moc vykonávali v Církvi.

První křesťané svatých apoštolů a jich zástupců poslušni byli.

Sv. *Augustin* byl vroucí milovník Církve sv., žádaje, aby ji všickni milovali a poslouchali jako matku.

Císař *Karel Vel.* byl pán velemocný, a předce Církve byl poslušen a přikázání její věrně plnil. On poručil svým poddaným, aby nařízení biskupův a kněží bedlivě zachovávali, a přísně trestal přestupníky církevních přikázání, říkávaje, že kdo se nechce podrobiti Církvi, také poslušnosti králi nezachová.

Císařové Theodosius a Karel V., sv. Ludvík, král franc., Erik, král gothský, Filip II. král špaň. a j., napomínali synů svých před smrtí, aby Církvi jakožto matce poslušně oddáni byli, a poddaných svých k poslušnosti Církve nabádali.

Sv. *Teresie* říkala svým sestrám: „Jak šťastny jsme, že máme tak dobrotivou matku, Církev katolickou, jejíchž rozkazův ochotně poslouchati máme. Kdo neposlouchá této své matky, nadarmo od nebeského Otce pomoci, milosti očekává.“ —

První církevní přikázání

zní: Svátky zasvěcené světít.

I. O svátcích církevních vůbec.

1. Církev katol., Duchem božím řízena, ustanovila mimo neděle ještě jisté dny v roce, které se jako neděle světí neb oslavují, proto se nazývají slavnosti neb svátky zasvěcené. Pak-li se svátky pouze v církevních hodinkách a o mši slaví, aniž by věřící zavázáni byli, v nich bráti podílu, slují kostelními svátky.

2. Jsou pak zasvěcené svátky dvojího druhu: a) slavnosti Paně, b) svátky svatých.

a) Zaslíbené svátky Páně jsou: tři hlavní slavnosti. Vánoce slaví se na památku narození našeho Vykupitele, Pána Ježíše (25. prosince). Vánoce znamená tolik, co valná, znamenitá, důležitá noc, ježto narozením Ježíše Krista posvěcena byla a se valnou, znamenitou stala. — K hodům vánočním náleží hod obřezání Páně, ježto se koná osmý den po narození Páně, 1. ledna. Slavnost ta nám připomíná, že Ježíš, když se naplnilo dní osm, dle zákona byl obřezán a nazván jmenem Ježíš. Pro větší uctění nejsv. jména Ježíš ustanovila Církev zvláštní slavnost, která se druhou neděli po zjevení Páně slaví. — Slavností obřezání Páně počíná občanský nový rok. Má-li on pro nás šťastným býti, musíme ve jménu Ježíš v něj vkročiti. — Dne 6. ledna koná církev slavnost Zjevení Páně, jež se obyčejně svátkem sv. tří králů nazývá. Tato slavnost nám připomíná tři mudrce, kteří hvězdou vedeni, od východu do Betlema přišli, nověrozenému králi židovskému se klaněli a dary mu obětovali. Slavnost ta hodem Zjevení Páně sluje, poněvadž v ten den Spasitel ponejprv se pohanům zjevil.

Velikonoc, slavnost na památku vzkříšení neb z mrtvých vstání Pána Ježíše, připadá v den neurčitý, totiž v neděli po prvním úplňku jarním. Hod boží velikonoční platil vždy za největší slavnost a proto se neděle velkou zve a s největší slavností koná. — Čtyřicátý den po hodu velikonočním slaví se svátek nanebevstoupení Páně.

Třetí hlavní slavnost v církevním roce jsou svátky svatodušní, ježto se slaví padesátý den po vzkříšení Páně v — neděli — na památku seslání Ducha sv. Slovou též letnice, poněvadž připadají na začátek leta. — První neděle po sv. Duchu slaví Církev svátek nejsv. Trojice, jímžto vyznává tajemství jednoho Boha ve třech osobách a připomíná milosti, kterých se nám trojjediným Bohem dostalo. — Slavnost božího Těla jest na památku ustanovení nejsvětější svátosti oltářní zřízena, ježto místo zeleného čtvrtka koná se ve čtvrtek po nejsv. Trojici. Sem patří také slavnost posvěcení chrámu, totiž výroční den památní, v kterém byl kostel posvěcen; koná se vůbec třetí neděle v měsíci říjnu.

b) Mezi zasvěcenými svátky svatých jsou nejpřednější svátky Mariánské. Svátky Mariánské, které Církev slavně koná, jsou: Svátek nepoškvrněného početí Marie Panny (8. pros.), očišťování Panny Marie, jinak hromnic (2. února), zvěstování P. Marie (25. března), nanebevzetí Panny Marie (15. srpna), narození Panny Marie (8. září), a slavnost Jména Panny Marie, jež se

koná v neděli po jejím narození. — Než o svátcích Mariánských bylo šíře pojednáno v díle II. str. 145—152.

K svátkům svatých počítá se dále slavnost svatých andělů strážců (strážných), kterou církev slaví první neděli v měsíci září, aby nám na paměť uvedla, že Bůh každému člověku anděla k ochraně ustanovil.

Slavnost ku počtě všech svatých a světic božích ustanovena za papeže Řehoře IV. r. 834; koná se každoročně 1. listopadu, k níž připojuje Církev 2. listopadu památku všech věrných duší (dušiček), však jen co svátek kostelní.

Svátek sv. apoštolů Petra a Pavla na 29. června ustanoven, abychom oba ty svaté apoštoly uctili, jednoho pro jeho přednost, druhého pro jeho požehnanou působnost.

Slavnost sv. Štěpána koná se 26. prosince na památku téhož prvomučeníka, který první za Pána Ježíše krev svou vyžil; proto hned po narození Páně následuje.

Mimo ty se světi svátky sv. patronů v každé zemi. V Čechách i na Moravě se co patronové země ctí: slovanští apoštolové sv. Cyrill a Methoděj, jejichžto svátek (r. 1863 z 9. března na 5. července [julia] přenešený) je na Moravě zasvěcený. V Čechách se slaví svátek sv. Václava 28. září a sv. Jana Nep. 16. května; v Slezsku pak ctí se za patronku země sv. Hedvika (17. října).

3. Svátky Páně jsou ustanoveny, abychom tajemství, jichžto památku obnovujeme, bedlivě uvažovali, Bohu za ně děkovali a k bohabojnému životu se povzbuzovali. — Jimi sobě každoročně i celý život Kristův připomínáme a takořka v duchu obnovujeme, bychom ovoce vykoupění jeho účastni byli.

Svátky pak Marie Panny a jiných svatých jsou ustanoveny, abychom děkovali Bohu za dobrodiní, kteráž jim, a skrze ně i nám, prokázal, bychom jejich příkladný život často na očích měli, jich následovati si předsevzali a za přímluvu jich prosili.

„Od počátku Církve a v časech následujících apoštolé a sv. otcové ustanovili mimo neděle ještě jiné dny sváteční, abychom zbožně a svatě konali památku dobrodiní božích. Mezi nimi nej-slavnější jsou ty dni, kteréž pro tajemství našeho vykoupění k po-božnosti jsou zasvěceny; potom ty, které se světi ku počtě Panny Marie, pak apoštolův a mučeníkův a ostatních svatých s Kristem kralujících, v jejichžto slávě dobrotu a moc boží zvelebujeme, jim čest vzdáváme a k jejich následování se roznécujeme.“ *Kat. Trid.*

II. Spůsob svěcení svátků.

Když vyloženo bylo, jaké svátky Církev ustanovila a jakým při tom úmyslem byla vedena, třeba ještě ukázati, co v zasvěcené ty svátky věřícím činiti velí a co zapovídá.

A) Církev prvním svým přikázáním velí, abychom svátky zasvěcené tak světili jako neděle, tudíž v den sváteční 1. od práce odpočívali, 2. účel slavnosti vděčně si připomínali a 3. v pobožnosti ho trávili.

Abychom svátky podle úmyslu Církve jako neděle světili, máme v ty dny — ráno a pokud možná i odpoledne — službám božím obcovat (mši sv. a kázání slyšet — viz II. přikázání církevní), svátost pokání a oltářní hodně přijímat, doma se nábožně modlit, duchovní knihy číst, nemocné navštěvovat, almužny dávat a jiné dobré skutky konat.

B) Zapovídá však v prvním přikázání Církev, aby se ve svátek něco činilo, co se v neděli zapovídá. Zapovídá se tedy i ve svátek 1. všeliká služebná práce bez potřeby a bez náležitého povolení, 2. taková činová a veselosti, které ten den buď zlehčují aneb pro které ho nelze světit. (Viz 3. přikázání boží.)

Úvaha. Svátky církevního roku svěťme vždy s pravou pobožností jako neděle.

Slova písma sv., sem směřující, viz při třetím přikázání božím.

Výroky svatých: Staří otcové ustanovili, aby slavnosti apoštolů aneb svátky k počtě mučovníkův ctihodným tajemstvím slaveny byly a to buď k povzbuzení následování, buď ku spojení s jich zásluhami, aneb aby se nám pomoci dostalo jejich přímlovami. Sv. *Isidor*. Narozneniny svatých střídmi slavte, abychom následovali těch, kteří nás předešli, aby se z vás radovali, již za vás orodují, aby požehnání Paně zůstalo s vámi. Sv. *Augustin*. Jen ten křesťan slušným a hodným způsobem slaví svátky mučovníků, který jich příkladů následuje. *Týž*. Pomni, abys den sváteční světil, ne tělesně, ne v rozkoších jako lidé, kteří odpočinku zneužívají k nešlechtnosti. Věru by lépe bylo, kdyby celý den kopali, než aby celý den tančili. Ty však, odpočinutí maje v Bohu svém, a pro toto odpočinutí všechno čině, od služebné práce se zdržuj. *Týž*. Dnů svátečních nechtějte zneužívat. Sv. *Ignác Ant*. Máme dbáti o to, abychom den sváteční ne tak množstvím pokrmů, jako spíše duchovním veselím slavili. Neboť velmi jest nesmyslné, chtíti mučovníka počtiti přesycením, o němž víme, že se Bohu posty líbil. Sv. *Jarolím*. Čím větší svá-

tek, tím čilejší a krásnější budiž duše. Každému zdá se slušno, že se o svátcích v pěknější šat odívají a že dům Páně ozdoben bývá. A neměl by vnitřní chrám boží, totiž srdce, nemělo by čistější a ozdobnější býti, aby nejen zevnitř, ale také vnitř, ve svatyni duše, slavnost se konala? Sv. *Lev.*

Všední den a svátek.

Pán Bůh volá: „Den je všední,
tedy k práci své se zvedni!“
Čili nevíš, proč tě stvořil,
proč ti sílu v kosti vložil?

„Svátek je!“ zas Pán Bůh hlásá,
pomni na věci, v nichž spása;
modlitbou se obírej,
světu, hříchu vyhost dej!

Včelka 1854.

Příklady.

Slavnosti nacházíme u všech národů. Také pohané konali slavnosti ku počtě svých bohů. Řekové slavili hry olympické ku počtě nejvyššího boha Zeusa (Joviše); pythické, jimiž oslavovali Apolla; isthmické a nemeiské hry na vděčnou památku důležitých událostí. Římané měli své Luperkalie, Saturnalie, Terminalie a jiné slavnosti. Rovněž četné byly slavnosti a svátky u národu židovského, ježto Mojžíš byl ustanovil; jako: slavnost troubení, kterouž se počínal nový rok; Slavnost velikonoční na památku vysvobození Israelitů z Egypta; Letnice na památku daných příkázání na hoře Sinai a na poděkování za dokonanou žeň; Slavnost stánků na památku putování na poušti, a Slavnost očišťování. III. *Mojž.* 23., IV. *Mojž.* 9, 16. 28. Slavnost posvěcení chrámu ustanovena od Judy Makab. na památku osvobození Jerusalema od jha Antiochova a očištění chrámu. II. *Mak.* 10.... Všecky tyto slavnosti mnozí židé svědomitě konali; sám Kristus, Maria i apoštolové je věrně zachovávali.

Podobným způsobem v Církvi katolické hned od časů sv. apoštolů a postupem věků byly mnohé slavnosti ustanoveny, ježto dobří křesťané povždy světívali.

Jakýsi mudrák pravil jedenkrát: „Jaká je to pošetilost, že má člověk pod těžkým hříchem v ustanovené dny zaháleti, kdežto prý je stvořen k práci, jako pták k lítání, a kdo nepracuje, nemá také jísti!“ Načež mu *sprostý, nábožný křesťan* dal za odpověď: „Tím, že Církev uložila věřícím, aby v zasvěcené svátky služebné práce nekonali, nikoli jim neporoučí, aby lenili, by tělu svému hověli a rozkošem se oddávali; nýbrž chce, by odpočívající dle těla, tím horlivěji mohli s Bohem obcovati a na spasení svých duší pracovati.“

Pěkný, následování hodný příklad, jak se má první církevní příkázání zachovávat, dává *Kristof Kolumbus*, slavný objevitel Ameriky. On totiž v neděli neb ve svátek nikdy se nevydal na cestu, ani po zemi ani na moři. Při plavbě do Ameriky zachovával všecy církevní slavnosti s největší svědomitostí, k čemuž i přísn své plavce přidržoval. V den sváteční byly všecy lodě ozdobeny, z nichž rozléhaly se pobožné modlitby a zpěvy, tak že se podobaly plovoucím kaplám. — Kéž by všickni křesťané slavili tak důstojně dny sváteční!

Dokud anglický kancléř *Tomáš Morus* pro víru ve vězení seděl, každou neděli a svátek lepší oděv na se brával. Tázán, proč to činí, an ho tam nikdo nevidí, odpověděl: „Já jsem ho nikdy v neděli a ve svátek nebral, bych se jím sobě neb jiným lidem zalíbil; ale činil jsem to, abych Boha, jemuž jsou tito dnové zasvěceni, také zevnitř uctil.“ —

Dvojí zákon. Anglický král *Karel I.* vydal zákon, aby se lidé o svátcích bavili a veselili; farářům pak bylo nařízeno, aby tento královský zákon s kazatelnou ohlásily. — Farář z města Salisbury zachoval se takto: Přečetl osadníkům královský zákon a dodal: „Totě zákon vrchnosti!“ A pomlčev za chvíli, potom četl takto: „Pomni, abys den sváteční světil!“ a dodal k tomu: „Totof jest zákon boží. Volte, který se vám lepší zdá!“

Historický přehled o slavnostech Páně.

a) Svátky vánoční kdy byly v církvi ustanoveny, nelze bezpečně udati. Jisto jest, že se ve IV. století v církvi východní den narození se zjevením Páně zároveň dne 6. ledna konal. Později oba hody rozděleny po příkladu církve západní. Na západě, jak sv. *Jan Zlat.* v Antiochii (r. 386) svědčí, slavival se hod vánoční ode dávna dne 25. prosince, jako podnes. Druhdy trvaly svátky vánoční po celý oktáv, nyní po dva dny, t. druhý den koná se svátek sv. Štěpána, prvního mučeníka.

b) Slavnost obřezání Páně. Pohanští Římané slavivali den 1. ledna hříšnými radovánkami ku počtě boha Janusa, v nichž zprvu i mnozí křesťané se účastnili. To aby biskupové zamezili, ustanovili věřícím posty a pobožné průvody, i drživali kajicné řeči. Jakožto slavný a radostný den počal se hod obřezání Páně v Římě slaviti teprve ku konci IV. století, jinde později.

c) Slavnost zjevení Páně řadí se k nejstarším slavnostem v Církvi, o níž hned sv. Klement Alex. zmínku činí. Konala

se ode dávna na památku více udalostí ze života Pána Ježíše, t. že hvězdou pohanům se zjevil, že v řece Jordáně byl pokřtěn, při čemž jeho božství se zjevilo, i že na svatbě v Káni Galilejské, učiniv první zázrak, svou všemohoucnost objevil. — Na východě, jak svrchu zmíněno, světívala se zároveň s narozením Páně, na západě hlavně co slavnost sv. tří králů. — Slove pak „dnem tří králů,“ protože podle pověsti ústní, onino tři mudrcové, jimžto hvězdou narození Spasitelovo zjeveno jest, byli králové, kteří později (ve 14. století) jmeny Kašpar, Melichar a Baltasar nadáni jsou. Sv. evang. je nazývá „mudrci.“ — V předvečer téhož dne odbýval se druhdy křest katechumenův na památku křtu Pána Ježíše. Tohoto tříkrálového křestního času podnes jak v Čechách tak i ve všech krajinách slovanských máme zůstatek ten, že se žehná tříkrálová voda, která není leč voda křestní podle ritu řeckého, kterýž sv. Cyril a Methoděj k nám přinesli. Při tomto svěcení vody dávají pobožní křesťané kadidlo, sůl a křídou žehnati. Kadidlem okuřují domy a křídou píšou letopočet, znamení kříže a litery C † M † B † na dvěře. — Okuřování vyjadřuje prosbu, aby Bůh ráčil dům, jakož skrze kadidlo bývá naplněn vůní, podobně milostí a požehnáním naplniti. — Napisování počtu let — od narození Krista Pána — se stává, že někdy dnem sv. tří králů nový rok začínal. Kříže a litery vypořádávají prosbu, aby Bůh ráčil obydli naše pro zásluhy Ukřižovaného a na přímluvu sv. tří králův ode všeho zlého chrániti.

d) Svátek jména Ježíš slaví se teprv od 18. století (r. 1721.), a sice v druhou neděli po zjevení Páně na spasitelnou památku toho, že vtělenému Synu božímú dáno jest při obřezání jeho jméno Ježíš. Druhdy památka tato konala se o svátek obřezání Ježíšova.

e) Slavnost vzkříšení Páně jest starožitná jako křesťanství samo. Nazývá se veliká noc neb velikonoce, poněvadž před časy pobožnost počavši předcházejícím večerem bílé soboty, trvala skrze osm dní s největší slávou. Svatý Řehoř Naz. nazval tu slavnost svátkem všech svátků, dnem nejvýtečnějším a nejradostnějším. — Tímž jménem nazývali Židé památku vysvobození svého z poddanosti egyptské, kterouž slavili jedením beránka velikonočního. — V 8. století obmezena slavnost velikonoční na tři dny; u nás nyní jen dva dni jsou zasvěceny. Na neděli velikonoční požehnává Církev velikonočního beránka, chleba (mazance) a vajec (kraslic). Viz díl I. str. 439.

f) Slavnost nanebevstoupení Páně, jak mnozí sv.

otcové za to mají, byla jako veliká noc hned od svatých apoštolův ustanovena, neboť již konstituce ap. o ní zmínku činí. — Po tři dny před na nebe vstoupením Páně konají se prosebné průvody, od kterých předcházející neděle prosebnou slove. Že pak se o těchto průvodech kříž přednáší, a ke křížům do pole se vedou, slují tyto dni také křížovými dny. — Průvody konají se v tom úmyslu, abychom Boha ve všeobecných potřebách veřejně a slavně za udělení božského požehnání a za odvrácení trestů prosili.

g) Svátky svatodušní aneb letnice pocházejí, podobně jako velikonoční, z časů apoštolských, jak tyže apoštolské konstituce svědčí. Konávaly se po osm, později po tři, nyní toliko po dva dny. — V svatvečer letnic býval druhdy sv. křest udělován a voda křestní se světívala, což dosud u nás se zachovalo.

h) Svátek nejsvětější Trojice, o němž se stopy v dávných časech křesťanství nacházejí, dle obecného mínění v 10. st. biskup Lutišský Štěpán ve své diecési zavedl, však teprv papež Jan XXII. (zemř. 1334) vůbec v celém katolickém světě slaviti přikázal, a sice první neděli po sv. Duchu, poněvadž — jak dí opat Rupert — tajemství nejsv. Trojice hned po seslání Ducha sv. bylo hlášáno od sv. apoštolů.

i) Slavnost božího Těla jest ze všech slavností Páně nejmladší, již papež Urban IV., povzbuzen sv. Julianou, jeptiškou v Lutichu, r. 1264 zavedl ku počtě nejsv. svátosti oltářní a papež Klement V. rozšířil na celé křesťanstvo. — Svátek tento koná se s největší oslavou, totiž vede se průvod se sv. hostií pod baldachynem při zvuku zvonů ke čtyřem oltářům, při nichžto se čtou začátky čtyř sv. evangelií, konají se zvláštní modlitby a udílí se požehnání.

Slavnosti Svatých.

Svátek sv. Štěpána zná již spisovatel apoštolských konstitucí a sv. Řehoř Nis. držel o něm řeč. V církvi západní byla vůbec uvedena na počátku 8. století.

Sv. Petra a Pavla, jest jedna z nejstarších slavností v církvi, o níž hned Eusebius se zmiňuje.

Slavnost všech Svatých, k níž byla pohnutka následující: V Římě byl modlářský chrám, pantheon zvaný, jenž byl službě všech pohanských bohů zasvěcen. Když pohanstvo vyhynulo, udělali z něho křesťané kostel, který papež Bonifác IV. ke cti Marie Panny a všech Svatých zasvětil. Papež Řehoř IV. nařídil l. 834,

aby po celém křesťanském světě společná slavnost všech Svatých konána byla.

O původu slavností Mariánských viz díl II. str. 145—152.

Druhé církevní přikázání

zní: V zasvěcený svátek celou mši svatou pobožně slyšeti.

Jako první církevní přikázání jedná o svěcení svátků vůbec, tak druhé vzbuzuje nás zvláště k horlivosti v službách božích, ku kterým náleží nejen oběť mše sv., nýbrž i kázání čili poslouchání slova božího.

A) V druhém církevním přikázání velí se tedy, abychom v zasvěcený svátek mši svatou i kázání náležitě poslouchali.

I. O slyšení mše svaté.

Připomenutí. Co se týče dogmatické čili věroučné stránky mše svaté, o té bylo pojednáno již v dílu II. při nejsv. svátosti oltářní str. 217—245.

1. Církev sv. nařizuje, aby každý katolický křesťan v neděli a ve svátek mši sv. slyšel, protože je oběť mše sv. nejdůležitější část služeb božích, ano střed a krátký obsah celé křesťanské bohoslužby, veškerého křesťansko-katolického náboženství. — Při mši sv. se nekrvavým způsobem obnovuje oběť Kristova na kříži, čímž se Bohu vzdává úcta nejvyšší důstojná a lidu spasitelná.

2. Křesťané prvních věků při oběti mše svaté horlivě se účastnili (*Sk. ap. 2, 46.*), ano mnozí každodenně přítomni bývali. Když pak horlivost časem uhasla, dala Církev sv. přikázání, aby každý kat. křesťan užívající svého rozumu (as od 7 roků) alespoň v neděli a ve svátek mši sv. pobožně slyšel; k čemu zavázala věřících pod těžkým hříchem, leč by toho důležité příčiny omlouvaly.

Podstatné příčiny na omluvu jsou: nemoc, opatrování nemocných, přílišná vzdálenost do chrámu Páně, zvláště za nečasů (povodně.), hlídání a ošetřování domu, dítek, stáda a j.

3. Máme mši sv. slyšeti celou, t. j. nemáme některé znamenité částky mše sv. obmeškati vinou svou. — Nejprůnější částky mše sv. jsou: evangelium, obětování (offertorium), ozdvihování (consecrace, elevace) a přijímání. (v. II. str. 236—241.)

4. Jak se má mše sv. slyšet? Má-li mše sv. prospívati,

není dost, abychom, když se čte, jen při ní byli přítomni, ale třeba ji slyšeti *a)* pozorně, *b)* uctivě, *c)* pobožně.

a) Pozorně slyší mši sv., kdo se vší roztržitosti chrání, na jednotlivé částky mše sv. pozor dává, a maje vždy mysl k tomu obrácenu, co se na oltáři děje, v duši své s Bohem se obírá.

b) Uctivě slyší mši sv., kdo se při ní příslušně staví a tváří a tak si počíná, aby z celého chování bylo patrné, že je úctou k této nejdražší oběti nového zákona proniknut, a tím také jiných vzdělává.

c) Pobožně slyší mši sv., kdo se při ní vroucně k Bohu modlí (modlitby mešní) neb zpívá, kdo zvláště při hlavních částech z celé duše v pokoře Bohu se klaní a za obdržení dobrodiní mu děkuje.

Při evangeliu si máme připomínati, že jest povinností naší, abychom učení sv. evangelia poznávali, je před celým světem vyznávali, hájili a podle něho živi byli. — Při obětování máme úmysl svůj s úmyslem kněze spojit a Bohu se obětovat. — Při pozdvihování se máme Kristu Ježíši v způsobách chleba a vína klanět, a bijíce se v prsa vyznávat, že hříchové naši Kristovou smrtí jsou vinni. Máme hříchů svých litovat, víru, naději a lásku vzbuzovat. — Při přijímání kněze, jestli skutečně nepřijímáme, máme to duchovně činit, t. j. máme míti žádost, abychom tělo Kristovo hodně přijali.

5. Také přikázáno i žádoueno a prospěšno jest, aby každý katolický křesťan v neděli a ve svátek mši sv. slyšel, pokud možná, ve svém farním chrámu Páně, ježto každý duchovní pastýř v ty dny mši svatou za své osadníky obětuje a hlavně jen přítomní užítku mše sv. bývají účastni.

6. Velmi prospívá i záslužno jest, slyšeti mši sv. nejen v neděli a ve svátek — což jest povinností, — nýbrž, pokud možná i všedního dne; nebo čím častěji obnovujeme památku krvavé oběti kříže, tím hojněji stáváme se ovoce jejího účastnými a tím více duchovně se vzděláváme.

7. Povzbuzení. Proto, křesťane, neopomínej v den nedělní a sváteční bez důležité příčiny nikdy mši sv. slyšeti; ano přivstana sobě i všedního dne, pospíchej na mši svatou a přesvědčíš se, že jsi proto žádné práce nezameškal a žádné škody neutrpěl, ale mnohem více že jsi požehnání božího došel a k bohabojnému, právě křesťanskému životu hojně byl posílněn.

Slova písma sv.: To číňte na mou památku. *Luk.* 22, 19.

srv. I. *Kor.* 11, 25. Od východu slunce až na západu veliké jest jméno mé mezi národy a na každém místě obětována bývá jménu mému oběť čistá, — praví Hospodin zástupů. *Mal.* 1, 11. Přisáhl Hospodin, řka: „Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova.“ *Žlm.* 109, 4.

Všecky věci ať se dějí k vzdělání. I. *Kor.* 14, 26. Všecko ať slušně podle řádu se děje. I. *Kor.* 14, 40. Služme Bohu s bázní a s uctivostí. *Žid.* 12, 28.; srv. 10, 24. 25. Hospodin jest v chrámě svém: umlkniž před ním všechna země. *Hab.* 2, 20. Kdežkoli se shromažďejí dva nebo tři ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich. *Mat.* 18, 20.

Výroky svatých: Mše svatá jest oběť, záležející v posvěcení chleba a vína. Je to čin bohoslužby, který se děje na uznání nejvyšší vlády boží nad námi a na znamení naší služebnosti. Sv. *Alf. Lig.* Nejsvětější mešní oběť jest zajisté srdcem křesťanského náboženství, duší našich pobožností, nevypravitelným božím tajemstvím; nejlubším lásky jeho základem. Sv. *Frant. Sal.* Kdykoli kněz nejsv. oběť koná, — neb věřící slyší — ctí Boha, andělům působí radost, vzdělává Církev, živým pomáhá, zemřelým zjednává odpočinutí, sám pak sebe všeho dobrého účastna činí. *Tom. Kemp.* Nabízím vás, křesťané, abyste při mši svaté na to pomýšleli, jak veliká to oběť, jež se Bohu na oltáři přináší. Vzpomínejte pak též na utrpení Pána Ježíše Krista; nebo mše sv. jest obnovení té oběti, kterou Pán Ježíš na kříži přinesl; aneb rozjímejte některou z pravd věčných, jako: smrt, soud neb peklo atd. Kdo umí čísti, nechať čte v některé modlitební knížce, anebo ať se modlí hodinky nejbl. Panny Marie. Pakli kdo neumí čísti a nechce rozjímati, modli se sv. růženec neb jiné ústní modlitby. Alespoň měj pozor na to, co kněz koná. Sv. *Liguori.*

Duchovní přijímání může často za den vykonáno býti, zvláště při modlitbě a při mši svaté. — Dle sv. Tomáše záleží duchovní přijímání ve vroucí žádosti, přijmouti Pána Ježíše v nejsvětější svátosti. Může se to státi způsobem následujícím: „Pane Jesu Kriste, přijď do srdce mého. Toužím po tobě a chci přináležeti tobě a dej, abychom vždy zůstali spojeni!“ Sv. *Alfons.*

Průpovědi.

Raději máš při mši svaté býti,
než-li ve zahrádce plné kvítí:
Kristus pod způsobou hostie
hezčí jest, než všechny lilie.

Lahodněj' než v družném svatby kole
při tomto nám chutnati má stole;
nebo spokojenost jedině
v této dosahujem hostině.

Úvahy o mši svaté — ze spisu: „Příkladové . . . od *Jana Rothbergra*.“

Mše svatá jest nejvýtečnější část a velebný prostředek všech posvátných služebností v katolické Církvi. Bohu také příjemnější oběť nemůže býti, jako jest ta, kterou sám jednorozený Syn, Ježíš Kristus na kříži dokonal. — Jak potěšitelné jest to pro nás, že se týž Spasitel náš, jenž pro vykoupení lidského pokolení krvavou smrtí na kříži umřel, ještě každodenně nekrvavým způsobem skrze ruce kněžské při mši svaté obětuje, nepřestáváje tak naším prostředníkem býti u svého nebeského Otce. Jaká to útěcha pro nás, stojící tak blízko toho, „kterýž jest odblesk slávy boží, obraz Boha neviditelného, jemuž dána jest všeliká moc na nebi i na zemi!“ — O svatá, drahocenná oběti, jak bychom si tebe měli vážiti, vědouce, že se sám vtělený Syn boží v přítomnosti svých andělů za nás obětuje! — „Nekrvavá oběť přináší tože dobré, tože spasení, jež krvavá oběť na kříži veškerému pokolení lidskému přinesla.“ Sv. *Tomáš Akv.* O může-li tedy co většího, dražšího, vznešenějšího a důstojnějšího býti pomyšleno? Nepřevyšuje-li tato oběť všechny poklady, všecko bohatství tohoto světa? O lidé! divte se tomu, jakož se tomu obdivují i andělé v nebesích, a velejte Boha, jenž tak veliké věci činí. Mše sv. má neskončenou cenu i proto, poněvadž jest památka lásky Kristovy. — „Většího milování nad to žádný nemá, než aby život svůj kdo položil za přátele své.“ *Jan 15, 13.* A z ohledu toho chtěl Pán Ježíš, abychom vždy něco měli, co by nás na tuto lásku jeho pamatovalo, i aby ta přesvatá oběť až do skonání světa na oltářích se opětovala. — Mše svatá jest vznešená úcta boží a skutek obzvláštní pobožnosti. V starém zákoně Bůh sám žádal oběti a s potěšením se díval na oběti nábožných lidí, které byly jen plody zemské a krev hovádek; čím více musí býti oslaven obětí Těla a Krve Syna svého! — Sv. *Fulgenc* dí: „Bůh nemůže žádnou obětí tak poctěn býti, jako nepoškrvněnou obětí oltářní.“ — Tato nejdražší oběť jest konečně nevyvážitelný pramen milosti a útěchy. Sv. *Řehoř Naz.* dí: „Obětováním nekrvavé oběti mše svaté duše křesťanské bývají účastny božství a umučení Kristova.“ Ona jest i pramen, z něhož se všechny ostatní milosti a všecko požehnání na nás prýští. V ní se nám dává nejsladší útěcha v smutných života dobách a naděje k životu věčnému. Všecky strasti, bídy, starosti a potřeby, všecko, co nás tlačí, tíží, svírá, můžeme Bohu přednáseti a stane se nám ulehčení. — Tato svatá oběť prospívá i mrtvým; neboť se za všechny lidi, za živé i za mrtvé koná. Mše svatá otvírá očistec a uvádí duše k Bohu, do radosti

věčné. — Oběť tedy mše svaté jest ze všech darův a milostí, ze všech pokladů, které Ježíš Kristus v Církvi své složil, poklad nejdražší. Zde teče pramen všech milostí; odtud se vylévá rosa božího požehnání, jak na živé tak i na mrtvé. „Oběť mše svaté,“ jak dí bl. *Tom. Kemp.*, „ctí Boha, obveseluje anděly, vzdělává církev, pomáhá živým, zjednává odpočinutí mrtvým.“ O jak veliká, drahocenná, jak skvostná a milosti plná jest tato oběť! A s jakou hlubokou uctivostí, s jakou pobožností bychom měli přítomni býti, kdykoli se na oltáři koná! *Rothberger.*

II. K službám božím náleží také kázání neb výklad slova božího.

1. Kázání činí podstatnou část služeb božích: a proto, abychom neděle a svátky podle úmyslu Církve světili, máme nejen mši svatou, nýbrž i kázání slyšeti. (*Sněm Trid.* sezení 24. kp. 7. o ref.) Za starodávna činíval se výklad slova božího vždy při mši svaté, hned po evangeliu — jako posud bývá při ranní mši svaté tak zvaná exhorta; — proto Církev, nařizujíc mši sv. slyšeti, neměla zapotřebí, jmenovati také kázání.

2. Kázání mají všickni křesťané slyšeti; nebo a) kázáním se slovo boží oznamuje a vysvětluje. b) Ono střeží a chrání nás hříchů, navádí k ctnostnému, bohabojnému životu a tudíž k spasení napomáhá. c) Velmi málo lidí pravdy sv. víry jak náleží znají; nebo mnozí z mládí málo poslouchají, když se učení o víře a o mravích vykládá.

3. Byť i křesťané sebe důkladněji byli v náboženství vycvičeni, mají kázání poslouchat, a) poněvadž člověk snadno zapomíná, co byl z náboženství uměl; b) nečiní, co by činiti měl, jest-li ho nikdo nepamatuje a nepovzbuzuje; c) takto v duchovní netečnost a v mravní spustlost upadá.

4. Kdo chce z kázání užitek mít, musí ho poslouchati a) rád, ochotně, kdykoli se mu příležitost naskytuje; b) beze vší roztržitosti, velmi pozorně; c) co slyší, musí obracet sám na sebe, ne na jiné, necítí-li se vinna, má Boha prosit, by ho chránil hříchů, ježto se v kázání vytýkaly; d) musí opravdu chtít a přičinit se, aby se vždy choval, jak kazatel učí; e) k tomu má také jiných, zvláště pak svých domácích a podřízených, nabádat.

Slova písma sv.: Budou slova tato, kteráž já přikazuji tobě, v srdci tvém; budeš vypravovati je synům svým a je rozjímati. . . V. *Mjž.* 6, 6. a 11, 18—20. Synu, nezapomínej na zákon můj a přikázání mých ať ostříhá srdce tvé. *Přísł.* 3, 1.; 6, 20.; 4, 12.;

7, 12. Uši tvé slyšeti budou slova napomínajícího. Toť jest cesta, choďtež po ní; a neuchylujte se ani na pravo, ani na levo. *Isai* 30, 21. Kdo z Boha jest, slovo boží slyší. *Jan* 8, 46. Kdo má uši k slyšení, slyš. *Luk.* 8, 9. Blahoslavení, kteří slyší slovo boží a ostříhají ho. *Luk.* 11, 28. Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávati bude. *Jan* 14, 23. Matka má a bratří moji jsou ti, kteří slovo boží slyší a plní. *Luk.* 8, 21. Kdo slyší slovo mé a věří, — má život věčný. *Jan* 5, 24. Ne posluchači zákona spravedliví jsou u Boha, ale činitelé zákona. *Řím.* 2, 13.

Výroky svatých otců a jiná připodobnění o slovu božím. Slovo boží bez účinku nezůstává, ale v duši člověka ovoce dobrých skutků přináší. — Sv. *Pavel* ujišťuje (*Žid.* 4, 12.), že slovo boží mocí svou více proniká, nežli meč na obě strany ostrý. Sv. *Liguori*. Jako tělo pokrmem, rovněž se sílí duch slovem božím. *Origines*. Řeřavý kov jest roznícené kázání, a jako z řeřavého kovu jiskry lítají, rovněž tak z onoho plamenná slova do uší posluchačů padají; a jichžto srdcí dosahující, rozněcují. Sv. *Řehoř*. Mocná jest síla řeči, že i snažení bedlivých posiluje, lenivé však a nedbalé k ochotnosti povzbuzuje. Sv. *Basil*. Slovo boží jest voda k spasitelné moudrosti, kteráž ne-
toliko slouží k pití, nýbrž i k očišťování. Sv. *Bernard*. Božské slovo jest chléb, kterýž krmí a nasycuje; olej, kterýž okrášluje; víno, kteréž opojuje, ale takovým způsobem, že se nám radosti světské zošklivují. Sv. *August*. Sladké jest slovo Kristovo, aby nás potěšilo, silné, aby nás ochránilo, líbezné, aby nás občerstvilo, plné slitování, aby nám odpuštění a život věčný opatřilo. Bl. *Tom. Kp*. Častěji tytéž věci slyšeti prospívá i vědoucím, nebo, když častěji slycháme, co víme, tím většího skroušení docházíme. Sv. *Jan Zlat*. Slovo boží máš s velikou dychtivostí slychati; hled je vždycky s velikou uctivostí a pozorností přijímati. Sv. *Frant. Sal*. Slova boží, jež ušima slyšíte, také v duchu podržujte. Nebývá-li pokrm v ústa vzat a požit, nic člověku neprospívá; podobně nepřináší užítku slovo boží tomu, kdo ho v srdce nepřijímá a v něm nezachovává. Toliko ten pokrm sílí, který sněden a požit bývá; toliko ta kázání prospívají, která slyšána a srdcem přijata bývají. *Zlat*. Zachovává slovo boží v srdci svém, kdo je skutkem plní. Sv. *Řehoř*.

Jako zrcadlo každou dosti malou poskvrnku jak na tváři tak i na oděvu ukazuje, tak ukazuje slovo boží všecky poškrvny duše. Do toho tedy zrcadla, křesťane, často pohlížej, a tu buď čistou nebo hříchy zohavenou duši svou spatříš i budeš poučen, jak poškrvn těch se zbaviti a ctnostný život vésti můžeš. — Co světlo je

oku, to slovo boží je duši. Slunce působí k zemskému, slovo boží k životu duchovnímu. — Jako símě, v zemi nasáté, teprv po mnoha měsících dozrává: tak slovo boží někdy po dlouhém čase hojné ovoce přináší. — Strom se musí zakořeniti, než může ovoce nésti, a slovo boží musí se ujmouti v srdci, má-li se jeviti v skutcích. — Má-li símě vzcházet, musí být půda dobře vzdělána: tak připrav srdce své, by slovo boží přijalo, i hojný užitek mělo. —

NB. Jak máme kázání poslouchati a podle něho se spravovati, pěkně se jeví v našich starých písních před kázáním: „Otče náš milý Pane, dej nám Ducha svatého!...“ a po kázání: „Poděkujme nyní Pánu Bohu...“ — „Pochválen budiž Pán Bůh náš...“

O Bože, pouhé světlo čisté,
buď Tobě dík a sláva,
že Tebe známe v pravdě jisté,
již nám Syn Tvůj podává,
jehožto božská slova
v svém lůně Církev chová.

Nechat vždy věrni zůstáváme
své Církve učení,
a nevěře se nepoddáme,
v blud hříchu schváceni;
dej síly v těžkém boji,
ať dojdem slávy Tvojí!

III. Odpolední služby boží.

Aby katoličtí křesťané celý sváteční den náležitě světili, mají také odpoledních služeb božích se vši pobožností se účastniti. K odpoledním službám božím patří tak zvané křesťanské cvičení, litanie, nešpory a požehnání.

a) Křesťanské cvičení jest výklad křesťansko-katolického učení pro mládež dospělejší přispůsobený.

b) Litanie jsou střídavé modlitby, v nichžto kněz kratičkou prosbu pronáší, a lid mu krátkými průpovědmi přisvědčuje. — Litanie od církve uznané a potvrzené jsou: Litanie ke všem svatým, loretské a o nejsv. jmenu Ježíš. — (V rukověti chrámových pobožností od J. R. Macana nachází se mnoho jiných litaní ku počtě rozličných svatých, a zvláštní prosební a díkůčinící pobožnosti Podobně v knihách: „Pobožnosti k časům a dnům posvátným od Fr. Jos. Řezáče;“ „Odpol. pobožnosti pro biskupství Litom.“; „Agenda česká od V. Krolmusa“ a j.)

c) Tak zvané nešpory jsou zpěvy — žalmy a chvály boží večerní (z lat. vesperæ) — s modlitbami i jsou dle časů a svátků rozličné.

NB. Ve velkém kancionálu, nákladem dědictví svatojanského r. 1863 a 1864 vydaném, nacházejí se rozličné nešpory do češtiny

přeložené, i není důvodů ani zákazů, ježto by vadily lidu zpívati nešpory při odpoledních službách božích v řeči mateřské.

d) Po litaniích neb po nešporách udílí kněz shromážděnému lidu požehnání s nejsvětější svátostí oltářní, ježto buď v cibori nebo v monstranci jest ukryta.

Sváteční odpoledne.

Ticho se velebně vznáší
nad sváteční dědinou,
zvonek lid volá do chrámu
odpolední hodinou.

Rolník nivy své prohlíží,
jak mu práci žehnal Pán;
zvon zní opět, — lid se blíží,
aby dík byl dárci dán.

V. J. Pícek.

B) V druhém přikázání církevním se zapovídá:

1. vůbec nedbalost čili lenost v službách božích.

2. Zvláště pak proti tomu přikázání se prohřešuje:

a) kdo v den nedělní a sváteční buď celou mši sv. anebo znamenitou částku bez důležité příčiny obmešká.

b) Kdo mši sv. pozorně a pobožně neslyší, buďže samovolné roztržitosti se oddává, o časných věcech přemítá, místo modlení spí, hovoří, směje se, zevluje, světské knihy čítá neb jinak neslušně se chová.

Slova písma sv.: Zlořečený, kdo dělá dílo Hospodinovo lstivě. *Jer.* 48, 10. Neobětuj darů špatných, nebo nepřijme jich. *Sir.* 7, 8. Nevyslyším jich v čas křiku jejich ke mně, v čas soužení jejich. Což jest, že milý můj v domě mém páchal nešlechtnosti mnohé? zdaliž oběť odejme od tebe zlosti tvé, v nichžto jsi se chlubil? *Jerem.* 11, 15. Tělesné cvičení malého jest užitku, ale pobožnost jest ke všemu užitečná. *I. Tim.* 4, 8. Neopouštějte shromáždění, jako obyčej mají někteří, ale napomínajíce se vespolek. *Žid.* 10, 25. Řekl Pán Ježíš Fariseům: Pokrytci, dobře prorokoval o vás Isaiáš (29, 13.), řka: Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich jest daleko ode mne. *Mat.* 15, 7.

Výroky svatých: Služby boží buďte odbývány nábožně a s úctou, bez roztržek, náležitě a pozorně, tak jako před anděly a v přítomnosti boží. Sv. *Bonaventura*. Všecko, cokoli Hospodin v určitém času činiti velel, vykonávejme slušně, v pravém pořádku; nikoli nevhod a bezpořádně. Sv. *Kliment Ř.* Varujte se, abyste bázeň boží odhodivše, nekonali božská tajemství (mši sv.) nedbale; aniž připouštějte, aby někteří, obzvláště v čas oběti vespolek se hádali, mluvili neb šeptali, s hlukem přicházeli neb opovážlivě na sebe po-

hlíželi, z místa svého odcházeli, anebo lenivě si počínali, roztržitě a rozpustile se toulajíce. Sv. *Nilus*.

c) Hřeší dále proti druhému církevnímu přikázání, kdo buď slovo boží poslouchati nedbá, jím pohrdá; nebo d) kázání nepozorně, s myslí roztržitou poslouchá a neobrací k svému duchovnímu prospěchu.

3. Malicherné bývají výmluvy, že mnozí křesťané, tak zvaní vzdělanci vzdalují se kázání, poslouchání slova božího. Praví totiž:

α) Netřeba mi kázání poslouchati; nebo co kazatel káže, mohu si doma přečísti. — Avšak Kristus nařídil svým apoštolům, aby učili (*Mat.* 18.), čím ukázal, že mají věřící učení náboženské hlavně ze živého slova, čili z kázání vážiti.

β) Kázání prý není pro lid vzdělaný, ale pro lid obecný, sprostý. — Nebe je pro všechny lidi, a kázání ukazuje k nebi cestu; proto mají všickni lidé tou cestou kráčet, všickni mají slovo boží poslouchati.

γ) Mohu si říci sám, co by mi kazatel pověděl na kázání. — Byť i pravda bylo, že by si mnohý mohl sám říci, co kazatel káže, nicméně zkušenost potvrzuje, že si to zřídka kdo sám chce říci.

δ) Vždyť mnohý kazatel sám nečiní, co káže. — Ovšem jsou kazatelové lidé křehcí, chybám podrobení, avšak se mají věřící řídit podle skutků, ale podle slov jejich. (*Mat.* 23, 2—4.) Pro chyby kazatele kázání se vzdalovati, bylo by tolik, jako nejíti cestou, kterou ruka dřevěná ukazuje, proto, že sloup, jenž ruku tu drží, sám tou cestou nekráčí.

ε) Jiní konečně praví: „Nemám v kázání zalíbení.“ — Zlé to znamení! Komu pokrm nechutná, toho tělo není zdrávo. Podobně komu slovo boží, ježto jest pokrm duše, nechutná, toho duše je nemocna. Aby ozdravěla, musí užívati léku, kterýž opět slovo boží podává. „Kdo z Boha jest, slovo boží slyší. Proto vy neslyšíte, že z Boha nejste,“ praví Kristus u sv. *Jana* 8, 47. Kdo se tedy poslouchání slova božího vzdaluje, není z Boha, tomu není Bůh Otcem, nemá podílu v zásluhách Kristových, nebude míti účastenství v království nebeském. — Strašný to výrok: „Vy neslyšíte...“ Z počtu těch nechtěj, křesťane, býti, ale snaž se raději býti z počtu oněch, o kterých Pán Ježíš praví, že z Boha jsou, protože slovo boží slyší.

Jiná slova písma: Kdo uchyluje uší svých, aby neslyšel zákona, modlitba jeho bude ohavností. *Přísl.* 28, 9. Aj, já uvedu na

řid zlé, protože neslyšeli slov mých a zákon můj zavrhlí. *Jer.* 6, 19. Kdo mnou pohrdá a nepřijímá slov mých, má, kdoby jej soudil. *Jan* 12, 48. Služebník, kterýž by poznal vůli pána svého, a nečinil podle vůle jeho, bit bude mnohými ranami. *Luk.* 12, 47. Bude čas, kde zdravého učení nebudou snášeti, ale podle svých vlastních žádostí shromažďovati sobě budou mistry, majíce svrablavé uši. II. *Tim.* 4, 3. Buďte činitelé slova a ne poslouchači toliko. Nebo jest-li kdo posloucháč slova a ne činitel, ten přirovnán bude muži, spatřujícímu obličej narození svého v zrcadle: i vzhled se a odešel a hned zapomenu, jaký by byl. Ale kdožby se vzhledl v dokonalý zákon svobody a zůstal by v něm, nejsa zapomínavý poslouchač, ale činitel skutku, ten blahoslavený bude v skutku svém. *Jak.* 1, 21. 25.

Příklady

o horlivosti v službách božích a o slyšení mše sv. zvlášť.

Hned v starém zákoně byly služby boží nařízeny. *Mojžiš* z rozkazu Hospodinova celý řád služeb božích i obětí ustanovil.

David k službám božím mnohé žalmy složil, v nichž chválí a velebí Hospodina; viz *Žalm* 25, 8. a 26, 27. a 34, 18. a 83, 2—5. a 121, 1. a t. d.

Hned *David* činil přípravy k stavění chrámu, který syn jeho *Šalomoun* v sedmi letech dostavěl a velikou slavnost učinil při jeho posvěcení. III. *Král.*

Tobiáš uděluje písmo sv. tu chválu, že chrám často navštěvoval a v něm se modlíval. *Tob.* 1.

Židé, navrátivše se ze zajetí babylonského, dříve chrám stavěti počali, nežli zdi města. I. *Esdr.* 3.

Pán Ježíš chrám často navštěvoval, *Mat.* 24, 1; *Mar.* 11, 11.; *Luk.* 2, 46. 49. a zneuctění chrámu přísně trestal. *Jan* 2, 13. 17.; *Luk.* 19, 15.; *Mar.* 11, 16.

Podobně sv. apoštolové bývali v chrámě, chválíce a dobrořečíce Boha. *Luk.* 24, 53.; *Jan* 3, 1. Tak i první křesťané. *Sk. ap.* 16, 13. a 20, 26

Pán Ježíš ustanovil oběť mše sv. při poslední večeři. *Mat.* 26, 26...; *Mar.* 14, 22.; *Luk.* 22, 19.; I. *Kor.* 11, 23

Sv. apoštolové z rozkazu Kristova (*Luk.* 22, 19.) oběť mše sv. konali. V Římě se až posud nalézá dřevěný oltář, na němžto sv. *Petr* a nástupníci jeho až do času sv. *Silvestra* mši sv. slouživali.

Sv. *Matouš*, právě když oběť mše sv. konal, na rozkaz Hirtáka, krále mouřeninského, byl kopím prohnán.

Sv. *Ondřej* apoštol, jsa od vladaře Egea nucen, aby modlám obětoval, srdnatě odpověděl: „Já každodenně všemohoucímu Bohu obětuji, ne sice maso volské, ani krev kozlí, nýbrž nepoškrvněného Beránka, který zabit jest na kříži, jehož tělem když se všickni věřící nasýtí, předce zůstává celý, živý a nerozdílný.“

První křesťané trvali v učení apoštolském a v sdílnosti lámání chleba a na modlitbách. *Sk. ap.* 2, 42. — První den po sobotě, když se byli sešli k lámání chleba (k oběti mše sv., při níž všickni věřící přijímali), Pavel hádal se s nimi. *Sk. ap.* 20, 7.

Sv. *Pavel* píše: „Kalich požehnání, kterému dobročiníme, zdaliž není společnost krve Kristovy, a chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastnost Těla Páně? *I. Kor.* 10, 16.

V čas pronásledování křesťané shromážděli se v podzemních skrýších před slunce východem k službám božím.

Jiné příklady o horlivosti v službách božích.

Sv. *Monika* neopomenula žádného dne mši sv. slyšeti. Na smrtelném loži byla poslední prosba její, kterou vzkládala na syny své, aby jí povždy byli pamětlivi při mši sv., dobře vědouc, jak sv. *Augustin* dokládá, že se tu koná oběť, kteroužto roztrzen jest zápis viny, jenž byl proti nám.

Sv. *Dominik* nalezal již v květu své mladosti v slyšení mše sv. nejčistší radost. „Nikde,“ říkával, „netekou prameny milosti tak hojně, jako na obětním oltáři.“

Sv. *Alžběta* z Turingu, tato laskavá matka chudých, hledala a nalezala posily k těžkým skutkům křesťanské lásky v oběti mše sv. Denně bývala přítomna při mši se vší pokorou, a taková byla zbožnost její, že všem přítomným ku vzdělání sloužila.

Sv. *Eligius*, zlatník, ač mnohou prací býval zaměstnán, neopomenul předce žádného rána býti při mši sv., říkávaje: „Služba boží všemu předchází!“

Sv. *Isidor*, sedlský čeledín ve Španělích, přivstával si z rána, aby alespoň jednu mši sv. slyšeti mohl. Z počátku musel proto mnohou potupu vystáti, a byl také jednou u svého hospodáře obžalován, jakoby slyšením mše sv. práci svou zameškával. To když mu hospodář představoval, pravil Isidor tiše: „Pane, shledáte-li ve žni, že pole vaše méně ponesou, strhněte mně utrpenou škodu ze mzdy!“ A žeň hojně vypadla. Bůh žehnal práci, takovou zbožností zasvěcenou.

Sv. Antonín, arcib. Flor., byl od nejtěplejší mladosti vroucí milovník domu božího a žádného dne mše sv. neobmeškal. Píše se o něm, že ho jako pacholík, nebyl-li doma nebo ve škole, nebylo třeba jinde hledati, než v chrámu.

Podobně *sv. Kazimír*, král. princ polský, nejen ve dne, aby při mši sv. Bohu poklonu vzdával, nýbrž častěji v noci vstávaje, u dveří chrámových se modlival.

Sv. Václav nejen vlastníma rukama chléb a víno k mešní oběti připravoval, nýbrž často, odloživ knížecí plášť, pokorně posluhoval knězi při oltáři.

Sv. Václav.

Nebe hledí naň, když v létě s pláně
pšeničné sám sklízí klasy zlaté;
aneb na jeseni sluncem zhráté
sbírá hrozny s vinohradní stráně.

A když připravuje na stůl Páně
chléb a víno ku oběti svaté,
při níž maje srdce láskou zřáté,
posluhuje knězi v časném ráně.

Takoví jsou v nebi posluhové
Božího Beránka u trůnu
oblečení v roucho liliové.

Ten, jenž odívá se v blesk a duhu,
velí ze samých hvězd korunu,
strojit pro tak vznešeného sluhu.

Fr. Jar. Kamenického:
Lilie a růže.

Tak i *sv. Jan Nep.* již co pacholík z rána chodíval z Nepomuku do blízkého chrámu cisterciáckého, kde řeholníkům při mši nábožně posluhoval.

Podobně horlivi byli *sv. Tomáš Aq.*, *Jindřich III.*, *sv. Ludvík*, *Maxmilian bav.*, *Tomáš Morus* Viz díl II. str. 230.

Bedřich III., král pruský, býval každý den nedělní i sváteční službám božím — ovšem protestantským — přítomen. Jednou při bouřlivé povětrnosti shledal kostel prázdný; ale přišed večer do divadla, našel je až přeplněno. „Ach,“ zvolal, „jak mnoho lidé obětují pro svou zábavu, ale pro Boha, nejvyššího Pána nebes a země, velmi málo!“ Od té doby nevhodná povětrnost u něho neplatila za výmluvu v obmeškání služeb božích.

Jistá měšťanka omlouvala svou nedbalost v službách božích tím, že nemá svátečního šatu, načež jí duchovní pastýř odpověděl: „Totě slabá výmluva. Bůh patří raději — slzu v oku, než demant na prstu; a slze předce máte, byste i neměla svátečního šatu.“

Nešetř daleké cesty! Vypravuje nábožná pověst, že jistý *poustevník* měl daleko pro vodu od poustky své. Mrze se na dalekou cestu tuto, pravil k sobě: „Proč bych se trmácel? Opustím starou poustku a vystavím si u studánky jinou.“ Když pak se vra-

cel od studánky své, přemýšleje právě o přestěhování svém, pozoroval, že někdo za ním kráčí. Obrátiv se, uzřel spanilého mládence, an krok za krokem za ním se béře. I táže se ho poustevník, kdo že jest a čeho zde na poušti hledá? Načež odvece mládenec přívětivě: „Jsem anděl Páně a počítám kroky tvé, aby i tyto jednou odměny došly.“ Pak zmizel. I poznal jest poustevník, že daleká cesta tato jest záslužná; aniž více ho mrzela. A když ty, křesťane, z pravé horlivosti a vroucnosti křesťanské dalekou cestu do chrámu konáš ke mši sv., nemělo by tobě k zásluze býti?

Křesťané mají se chovati uctivě a pobožně v chrámě.

V první církvi bývaly před chrámem studnice aneb štoudve připraveny, aby si věřící ruce i obličej umyli, prvé nežli do chrámu vkročili. Odtud naše kropenky, ale k jinému cíli: křesťané totiž, vcházejíce do domu božího a pokropíce se skroušeně svćenou vodou, Boha prosí, aby, jako voda tělo ode vší poškrvny očištuje, by tak Bůh srdce naše ode všech hříchů očistiti ráčil. Pak vstupovali do svatyně s největší uctivostí, líbajíce práh a piliře v chrámě.

Vedle svědectví sv. *Klementa Alex.* milovali první věřící na svých chrámech tento nápis: „Nic zlého sem nevcházej!“ Jaký to krásný důkaz uctivosti k stánku Božímu.

Pěkný zvyk u Chaldejských při mši sv.: Při obětování políbí akolyta knězi, mši sv. sloužícímu, ruku a podá ruku všem přísluhujícím; načež tento skutek lásky všickni přítomní jeden druhému opětuji podle slov sv. písma: „Přinášíš-li dar svůj na oltář...smiř se...“ *Mat.* 5, 23. Také u nás před sv. přijímáním se dává políbení pokoje.

Sv. *Jan almužník* tak horlil pro uctivost domu božího, že žádné rozprávky v něm netrpěl, nýbrž svatou horlivostí zapálen, hned křesťanům nestoudným připomenul slova Páně, řka: „Přišli jste sem mluvit o věcech neslušných, světských? Pomněte, co dí Pán: Dům můj dům modlitby jest!“

Chování sv. *Juliána* v chrámu Páně bylo vždy velmi příkladné; nebo v čas služeb božích konával modlitby kleče, nepohnutelný, jakoby tělem nevládl a takovou skroušenost na sobě jevil, jakoby před soudnou stolicí krále nebeského postaven byl.

Nábožný opat *Spiridion* přišel jedenkráte v zíněném rouše k císaři, což vida císařský služebník a maje to za neuctivost k svému pánu, vyřal mu políček. A naproti tomu, jak mnozí přicházejí do chrámu s tělem ozdobeným, ale nemajíce roucha svatebního! (*Mat.*

12.) O těch platí, co císař *Karel V.* vytýkal jistému knížeti, jenž v nádherném obleku, s velikým komonstvem ke dvoru přišel, řka: „V pravdě, zdá se mi, pane, že nepřicházíš, abys *mne* spatřil, nýbrž abys se viděti dal!“

Sv. *Ambrož*, biskup milánský, vida jistou paní nádherně vystrojenou přicházeti do chrámu, tázal se jí, kam jde? „Do kostela,“ pravila. „Spíše,“ odpověděl sv. biskup, „zdálo by se, že jdeš do divadla nebo k tanci. Pryč odtud, hříšná ženo! jdi a oplakávej raději doma svých provinění a nechtěj svou marností tupiti Boha v domě posvátném!“

Týž sv. *biskup Ambrož* vypravuje příběh o *jistém nábožném pohanu*. Mezi vojíny krále Alexandra byl jeden mládenec velmi nábožného ducha. Když se jednoho dne konala oběť modlám, vyrazil plamen a popálil ruku jeho, on však jakoby bolesti necítil, tiše se choval, nechtě při oběti výtržnost působiti. Jaký to příklad mnohé křesťany zahanbující, kteří při konání oběti mše sv. mnohé pohoršení činívají!

V starých letopisech se čte, že kdo *k vladaři mongolskému* přistoupiti chtěl, dříve skrze hustý dým vonného kadidla mezi modlením doprovázejících ho kněží projíti musel; jen takto očištěn se vladaři ukázati směl. A my, vyznavači Kristovi, chtěli bychom do chrámu před Pána nebes i země beze vší přípravy, bez očištění srdce předstoupiti?

O Turcích vypravují pocestní, že chovají své chrámy u veliké poctivosti. Majíce do chrámu vkročiti, dříve obuv zouvají, myjí se, pak na zemi rozprostřeni se modlí a plní pokory tam svou pobožnost konají. A mnozí křesťané chrám boží lehkomyšlným chováním poškvřňují!

Amián vypravuje, že *pohanští Řekové* v svých chrámech modlám obětujíce, nekašlali, nešeptali, aniž jakou neslušnost si dovolili, jako to činí mnozí křesťané při oběti mše svaté.

Příklady a podobenství o poslouchání slova božího:

Pán Ježíš již co dvanáctiletý pacholík poslouchal slovo boží v chrámě Jerusalemském. *Luk. 2, 39—52.*

Když počal Pán Ježíš úřad kazatelský, mnozí *zástupové* se na něj valili, aby slyšeli jeho učení. *Luk. 5, 1.* Židé často poslouchali Ježíše. *Luk. 9, 47.*

Samaritánka u studně, s níž Pán Ježíš rozmlouval. *Jan 4, 13.*

Marie, sestra Lazarova, seděla u nohou Páně, jež poslouchala *Luk.* 10, 39.

Ženě, ana poslouchajíc slova Kristova, zvolala: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil . . .“ odpověděl Pán Ježíš: „Ovšem, blahoslavení, kteří slyší slovo boží a ostríhají ho.“ *Luk.* 11, 27. 28.

Židé horlivě poslouchali Petra, jenž po seslání Ducha sv. kázal evangelium Kristovo, a mnozí se obrátili. *Sk.* 2, 27.; 4, 4.; 10, 44.

Také pohané, slyšíce kázati Pavla, uvěřili. *Sk.* 13, 48.: 14, 1.; 17, 11. 12.

Podobně *Antiochenští*, když jim sv. Pavel kázal. *Sk.* 13, 42—44.

Dionysius a někteří muži v Athenách, přidržíce se sv. Pavla, uvěřili. *Sk.* 17, 34.

Lidia, žena ve Filipis, když poslouchala sv. *Pavla*, stalo se, že Pán otevřel srdce její a pokřtěna byla. *Sk.* 16, 14.

Obyvatelé v Samaríi, slyšíce, co se pravilo a vidouce divy, které činil *Filip*, uvěřili a dali se pokřtít. *Sk.* 8, 6. 12.

Mnozí křesťané nábožní po všecky věky slovo boží horlivě poslouchali a podle něho život svůj spravovali.

Píše se o sv. *Řehoři Naz.*, že ač často několik hodin slovo boží přednášel, předce vždy s takovou dychtivostí a horlivostí slyšán býval, že žádného šeptu, žádného kašle nebylo slyšet, toliko vroucí vzdychání z prsou vycházela.

Sv. *Antonín* přijda jednou do chrámu, zaslechl tam slova Kristova kázati: „Chceš-li dokonalým býti, jdi a prodej všecko co máš a rozdej chudým a budeš mítí poklad v nebi; a pojď, následuj mne.“ (*Mat.* 19, 21.) I měl za to, že se *jemu* slova ta praví; hned tedy všecko své jmění prodal, chudým rozdal a službě boží všecken se oddal.

Sv. *Ignác z Lojoly*, jenž byl sice z mládí vycvičen v sv. náboženství, ale jsa později u vojenského stavu, zanedbal spasitelného vyučování: nestyděl se za to, že ve 30. roce svého stáří v Barceloně poslouchal křesťanská cvičení. On zajisté nepokládal se býti odrostlým, by se vycvičil za ušlechtilého křesťanského vojína; a právě proto, že byl dospělejší, byl tím horlivější.

Konstantin Vel. poslouchával často celé hodiny slovo boží a sice stoje, by svou uctivost k němu na jevo dal. Když mu biskup jedenkrátě pokynul, aby se posadil, odpověděl: „Pokládám to za hřích, poslouchati slovo boží pohodlným způsobem a nepozorným uchem.“ Kdykoli se mluvilo o Bohu a o božských věcech, zdvoj

násobnil svou pozornost a mohlo se čísti na tváři jeho, jak zbožná uctivost k slovu božímu naplňovala duši jeho.

Šedý poustevník Machetes, jak vypravuje sv. Kassián, měl ten znamenitý dar, že při duchovních rozmluvách nikdy nebýval ospalý, a naopak při marném hovoru vždy usnul. Tento ctihodný muž mluvil jednou o věcech spasení se týkajících, bratřím svým. Když pak je viděl brzy spaním obtíženě, počal jim vypravovati pohádku, a aj, hned se všickni probudili a počali bedlivě pozor dávat. Na to dí jim Machetes: „Pozorujte dobře, bratří moji, kdo jest vinen touto ospalostí; zdaliž slovo boží čili vy? Tu zajisté se slovo boží neslyší s dobrým, tím méně výborným srdcem, kde se hledá více ozdoba a krása řeči než pravda, a kde se hledá více vyrazení než poučení.“

Ctihodný, druhdy ve věcech světských proslulý *poustevník, Klaus* říkával: „Žádným sebe sprostším kázáním nemáme pohrdati; pramen života nechť skrze zlato nebo skrze olovo teče; chová povždy vody dobré, zdravodatné.“

„Což jsem jiného,“ pravil sv. *Augustin*, „než-li koš nebo vak, jehož božský rozsévač užívá k rozsévání svého nebeského učení? On sám ráčil ve mně uložit, což já mezi vás rozhazuji. Nehleďte na chatrnost koše nebo rozsévky, ale výbornost semene uvažte i moc a vznešenost rozsévače.“ Co záleží na postavě listonoše, jen když psaní, které přináší, je důležité a potěšitelné! Byť i sloup byl neúdobný, jen když lampa jasně svítí.

Sv. *Františka* poslouchávala slovo boží s největší radostí a dychtivostí. Bylo jí to jednostejné, byl-li kazatel darem výmluvnosti obdařen čili nic. Ona každého ráda a ochotně poslouchala říkávajíc: „Vyhnaným a vzdáleným nic na tom nezáleží, kdo jim z milé vlasti přináší poselství od přátel a příbuzných; nic jim na tom nezáleží, jak jim to poselství přednáší; oni se již za šťastny pokládají, jen když ty žádoucí a radostné zprávy jim docházejí.“ — „My na místě Kristově poselství konáme,“ píše sv. *Pavel* (II. Kor. 5, 20.) „Byť se ti posel nelíbil, líbiti se ti má poselství jeho, ježto od Boha přichází.“ —

Přílišná štědrota. Když jistý afrikánský kazatel kázal o slovech: „Co prospěje člověku...?“ — pravil mezi jinými, že mnohý křesťan sobě škodivá přílišnou štědrostí. — Pozoruje, ano celé shromáždění slovům jeho se diví, takto se blíže vyjádřil: „Ano, Nejmilejší, mnozí křesťané přicházejí do chrámu a slyší slovo boží, jež po kázání hned rozdělují: to tomu, to onomu a tak celou řeč

rozdají, pro sebe nic neponechavše.“ — Tak nejen v Africe, nýbrž i u nás bývá mezi křesťany.

Příklady a podobenství o účincích slova božího.

Pán Ježíš přirovnává slovo boží semeni, ježto padši v zemi dobrou, hojný užitek přináší. *Luk.* 8, 4—16. (viz evangelium na I. neděli po devítíku.)

Jiná připodobnění Kristova o slovu božím: „Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem božím.“ *Luk.* 4, 4.; srv. *Mat.* 4, 4. „Každý, kdo slyší slova má a plní je, připodobněn bude muži moudrému, který ustavěl dům svůj na skále. I spadl příval a přišly řeky a váli větrové a obořili se na ten dům a nepadl; nebo založen byl na skále. — A každý, kdo slyší slova má a nečiní jich, podoben bude muži bláznů, kterýž ustavěl dům svůj na písku: I spadl příval a přišly řeky a váli větrové a obořili se na ten dům; i padl a byl pád jeho veliký.“ *Mat.* 7, 24—27.

Odpověděl *Ježíš ženě Samaritance*: „Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět; ale kdo se napije vody, kterouž já dám jemu, nebude žízniti na věky; voda, kterouž já dám jemu, bude v něm studnicí vody, skákající do života věčného.“ *Jan* 4, 13. 14.

„Duch jest, který oživuje, tělo nic neprospívá; slova, kteráž jsem já mluvil vám, duch jsou a život.“ *Jan* 6, 64.

Sv. Pavel píše: „Vezměte lebku spasení a meč ducha (jenž jest slovo boží).“ *Ef.* 6, 17. „Živnat jest zajisté řeč boží a mocná a pronikavější nad všeliký meč na obě strany ostrý, a dosahuje až do rozdělení duše a ducha, kloubů také i morku v kostech a rozeznává myšlení i mínění srdce.“ *Žid.* 4, 12.

Připodobnění sv. Jakuba 1, 21—25 viz svrchu str. 598.

Radostné byly účinky slova božího, ježto hlásali *Pán Ježíš* a *sv. apoštolové* a po nich nástupcové jejich, biskupové a kněží po všechny věky; nebo hlásáním a posloucháním slova božího již mnozí národové na celém světě přijali víru Kristovu, mnozí poznali pravdu, byli přivedeni k ctnostnému, bohobojnému, kajicímu životu a došli spasení.

Sv. Augustin byl z počátku horlivým zastavatelem kacířství Ariánského, proti církvi katolické. Když pak slyšel chvalnou pověst o výborných kázáních *sv. Ambrože*, biskupa milánského, jakousi marnou zvědavostí puzen, šel také na kázání jeho, a brzo obrácen jest tak, že se stal velikým učitelem církve a velikým svatým. On sám píše o svém obrácení takto: „Srdce mé bylo pohnuto výmluvností

téhož sv. muže a otevřelo se znenáhla pravdě. — Tvá neviditelná ruka to byla, o Bože, ježto mne vedla k tomuto svatému, aby otevřel oči mé a mne přivedl k Tobě.“ —

Sv. *Frant. Sal.*, biskup Genevský, vykládá, jak veliký užitek přineslo jedno kázání jeho. „Když jsem byl,“ praví on, „v Paříži v král. kostele o posledním soudu kázal, byla tam mezi jinými jistá nekatolická slečna přítomna, která tam toliko ze zvědavosti přišla, avšak zůstala v duchovní síti této vězeti. Brzo přišla ke mně s celou rodinou svou a žádala do církve katolické býti přijata. — Kázání toto, ač nemělo účelu nekatolické bludy vyvracet, předce přineslo požehnané a spasné ovoce.“

Sv. *Antonín Pad.* kázával na každý den po celý čas postní. Aby ho slyšeli, přicházeli mnozí zástupové z celého okolí do Paduy. Shon lidu býval tak veliký, že žádný chrám nemohl obsáhnouti množství lidu sšedšího se, a proto musel pod širým nebem kázati. — Po kázání vrhali se mu ti největší hříšníci k nohám a prosili, by vyslyšel zpověď jejich. — I bylo po kázání vídati, jak se úhlavní nepřátelé objímali, lichváři navracovali nespravedlivý statek a veřejné hříšnice se kály. Jaké to krásné ovoce slova božího!

Sv. *Ludvík Bertrand* šel jednoho večera s bratrem řádu svého na procházku, rozmlouvaje s ním o božských věcech. I přihodilo se, že jistý mladík, kterýž tou dobou s vražednou zbraní, pod šatem ukrytou, okolo nich se ubíral, nepozorován poslouchal rozmluvy jejich. Nenadále vyskočiv, vrhl se k nohám svatého a zahodiv zbraň svou, zvolal úpěnlivě: „Bůh sám odplatíž tobě, ctihodný otče, co jsi mně učinil. Právě jsem byl na cestě, abych se pomstil nad nepřitelem; slova však, kteráž plynula z úst tvých, dojala mé srdce. I zmizela pomsta má a tu klečím před tebou co kajicník.“ Sv. Ludvík děkoval Pánu za ztracenou ovci tuto a napomáhal kajicníku s radostí, aby dokonil započaté dílo pokání. — Jak to veliký a nenadálý účinek slova božího!

Jistý herec, jmenem *Babylas*, vedl v městě Tharsu s dvěma nevěstkami ohavný a pohoršlivý život. Když pak jednou šel okolo shromáždění křesťanů, vešel tam ze zvědavosti a poslouchal kázání o slovech Jana Křt.: „Čiňte pokání!“ Slova kazatelova se tak mocně dotkla srdce jeho, že až k slzám pohnut si mocně předsevzal, činiti pravé pokání. Přiřda domů, řekl svým družkám neobaleně, že se chce od nich odloučiti a od té doby snažiti se, by zachoval duši svou; a odevzdal jim své jmění, by je rozdělily mezi sebe. — Však obě ženštiny daly se do pláče, řkouce: „K záhubě

chtěl jsi býti naším vůdcem; nyní ale, chtěje do života vejíti, chceš nás samých zůstaviti zkáze. Nikoli, my byvše účastny s tebou hříšného života, chceme také účastniti se na tvém pokání!“ A jak pravily, tak učinily. An Babylas přebýval v osamělé věži, zřídily sobě tyto obydlí poblíž věže této a tak trávili všickni tři ostatní dny svého života v tiché samotě a v kajicnosti.

Podobně vypravuje o sobě jistý notář, *Josef Mansi*: „Šel jsem v záležitostech svých okolo chrámu Panny Marie, kdež bylo právě kázání. Zvědavost táhla mne do chrámu. Kazatel mluvil o věčnosti. Slovo „věčnost“ proniklo srdce mé tak, že mně stále znělo v uších, a buďto že jsem jedl nebo spal neb cokoli jiného činil, zdálo se mně, jako bych neustále slyšel: „O věčnosti, kteráž nikdy nebudeš míti konce!“ I nemohl jsem to déle vydržeti; roztrhl jsem vazby, kteréž mne poutaly k světu a v klášteře nalezl jsem přežádoucího pokoje.“

Jistému *kazateli stěžoval si učeník*, že mu slovo boží málo jest platno; nebo ačkoliv je pilně a rád poslouchá, skoro zcela je zas zapomíná. Kazatel mu poručil, by vzal sklenici a následoval ho. Tu musel učeník několikráte ze studánky vody do té sklenice nabrati a zase ji vylíti. Když se vrátili, řekl mu učitel, aby vypláknutou sklenici k jiným přirovnal, která z nich je jasnější? Učeník musel ovšem odpovědět, že ta, do níž vody nabíral, ačkoliv ji zase vylil. „Právě tak,“ doložil učitel, „jest to s božím slovem. Když jsi je pozorně vyslyšel, — byť bys je i z paměti vypustil, předce jím stáváš se moudřejším a spravedlivějším.“

Třetí církevní přikázání

zní: „Čtyřidcetidenní půst, čtvero suchých dnů a jiné ustanovené posty zachovávat, též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovati.“

I. Obsah toho přikázání.

Třetí církevní přikázání velí, jak obecný katechismus učí, 1. abychom v pátek a v sobotu masitých pokrmů, v jiné pak ustanovené dny ani pokrmů z mléka a z vajec nejedli, lež by platný obyčej, jaký v mnohých krajinách jest, těch pokrmů požívati dovoloval; 2. aby se třetí církevní přikázání úplně vyplnilo' íeb a v ustanovené posty i pokrmů si ujmouti, to jest: jen jednou za den do sytosti se najísti.

Krátce-li vše obsáhneme, velí se v tomto přikázání, abychom všechny posty, Církvi v jistých dnech v roce ustanovené, věrně a úplně zachovávali.

II. Výměr postu.

1. Půst vůbec jest dobrovolné zdržení se či doslovně upuštění na čas ode všech pokrmů a jiných dovolených věcí příjemných.

2. Půst ve smyslu církevním záleží ve zdržení se od masitých pokrmů, totiž od masa, vajec, mléka, másla, sýra neb zdržení se od častějšího za dne nasycení.

III. Rozeznáváme v kat. církvi půst trojího stupně a sice:

1. Zdrželivost (abstinentia), když se totiž osobám výše sedmi let masitých pokrmů požívati zapovídá. — Maso vodních a studenokrevných zvířat: ryb, žab, želv, lisek a j. neruší půst. — Že v studenějších krajinách, jako v Čechách, na Moravě a jinde není s dostatek jiných pokrmů postních, zvláště omastku, proto Církev sv. krmí z mléka, vajec, másla a sýra i za dnů zdrželivosti jísti dovoluje; ano r. 1869 při všeobecném u nás nedostatku mléka a másla dopustila pokrmy mastiti sádlem, lojem a jinými zvířecími tuky.

2. Ujma v jídle a pití bez rozdílu pokrmů a nápojů aneb půst v užším smyslu (jejunium), kde se totiž věřícím, kteří skončili 21. rok svého věku, dovoluje jednou toliko za den do syta se najísti, ráno však a večer jen pro občerstvení něčeho požití.

3. Půst s ujmou, čili úplný, přísný, tuhý půst, t. zdržení se masitých pokrmů při jediném za den nasycení.

NB. V ty dny, na kteréž se ukládá půst, zapovídá církev sv. i hlučné veselosti, na př. svatební veselí, tance a plesy čili bály; v některé, na příklad v popeleční středu a v poslední dni 40denního postu, divadelní představení.

IV. Koho se církevní přikázání o postu týče?

1. Masitých pokrmů zdržovati se mají všickni katoličtí křesťané, kteří rozumu svého užívají, tedy věřící přes sedm let svého věku. 2. Ku postu, jelikož záleží v ujmě, zavázáni jsou všickni, kteří 21. rok svého věku doplnili. 3. Půst úplný, přísný, povinni jsou zachovávatí vlastně jen věřící od 22. až do 60. roku věku svého.

V. Vyjmutí jsou od zachovávání tohoto přikázání :

1. Co do zdržlivosti pravidlem : malé děti do sedmi let, lidé chudí, almužnou se živící, nemocní a z nemoci povstávající (rekonvalescenti), služební, na cizí stůl odkázaní, pocestní, vojínové a vůbec, kdo by neměl jiných pokrmů kromě masa, aneb že by mu ze zdržlivosti veliká škoda vyplývala.

2. Od ujmy dovolených pokrmů jsou osvobozeni : Lidé mladí do 22 let a staří přes 60 let, churavci, ženy těhotné a po porodu, kojné, lidé těžce pracující a vůbec všickni, jichžto tělo mdlé a slabé jest, že bez ublížení zdraví se nemohou postiti.

3. Všeobecného pravidla vzhledem zachovávání postu (ujmy) není; ale každý, kteréhokoli věku a zaměstnání, cítí-li, že má tělo silné a bujné, povinen jest se postiti. — Jsou-li někteří lidé pro skutečnou mdlobu a slabost od postu vyjmuti, tedy se rozumí jenom od ujmy, ale masitých pokrmů v zapovězené dny se mají zdržovati.

4. Kdo z jiných důležitých příčin, než jsou svrchu (pod 1.) udány, chce býti prost církevního postu — zdržlivosti — má žádati za prominutí čili dispensi; nebo nemá nikdo práva, sám se rozvázati od postu, což smí jen biskup a s přivolením jeho farář a každý zpovědník. — Komu masitých pokrmů požívati dovoleno, má si nicméně v zapovězené dny ujmu činiti; také nesmí masa i ryb při tomže obědě zároveň požívati.

5. V mnohých krajinách, jako na př. v zemích koruny české, bylo církevní přikázání postu velmi zmírněno, tudíž zachovává se půst dle rozličných krajín a časů s většími, menšími úlevami. Každý věřící se má v tom řídit podle platného obyčeje svého biskupství.

VI. Posty dle času s nynějšími úlevami a význam jejich.

Posty v církvi ustanovené aneb nařízené jsou dle času následující :

1. Postní dnové po celý rok, jimiž jsou pátek a sobota. Půst páteční jest kající upomínka na umučení a smrt Páně, sobotní na jeho pohřeb. V pátek ukládá se vůbec zdržení od masa. V sobotu pro rakouské a některé jiné země církev dispensovala.

2. Čtyřidcetidenní půst — také jen půst řečený, — jenž jest nápodobením a památka 40denního postu Pána Ježíše a důstojná příprava k slavnosti velikonoční, trvá po 40 dní, od popeleční středy do bílé soboty. Ukládá se v týž čas ujma na každý

den (kromě neděle) a mimo tu i zdržení od masitých pokrmů vždy ve středu, v pátek a v sobotu. U nás se masité krmě v postní soboty jednou denně povolují.

NB. Jindy bývaly trojí 40denní posty do roka, totiž: a) před velikonoci, kterýž se dosud uchoval; b) od sv. Ducha do sv. Jana Křt., c) od sv. Martina do vánoc, za kterýž je nyní půst adventní.

3. Kvatemala neb čtvero suchých dnů vrací se čtyřikrát do roka, — odkud název quatemala, latinsky quatuor tempora. — Papež Urban II. ustanovil, aby se zachovávaly jarní suché dni po první neděli postní, letní v svatodušní oktáv před sv. Trojicí, podzimní v týden po povýšení sv. kříže (14. září) a zimní po třetí neděli adventní. — Nařizuje se ve středu a v pátek tuhý půst, v sobotu jen ujma. — Kvatemala koná se na poděkování za obdržená dobrodiní a na pokání za spáchané hříchy v minulém čtvrtletí, jakož i na vyprošení dobrých duchovních pastýřů, kteří druhdy v těch dobách svěcení bývali.

4. Půst adventní, co vhodná příprava na příchod Páně, má se konati po čtyry neděle, jako o suchých dnech, ve středu, v pátek a v sobotu; však na úlevu se střední a sobotní půst proměnil v ujmu.

5. Vigilie neb svatvečerní posty předcházejí velikým svátkům; kde druhdy křesťané dlouho do noci bdívali (latinsky vigilare = bdíti) a s vroucí pobožností se k nastávajícím slavnostem připravovali. — Před každým božím hodem vánočním, velikonočním a svatodušním je úplný půst; před slavnostmi nejsv. Trojice, nanebevzetí Panny Marie, sv. apoštolů Petra a Pavla i všech svatých toliko ujma se nařizuje.

VII. Výčet dle způsobu postu.

1. Dnové toliko zdržlivosti — od masa — dle pravidla jsou všechny pátky celého roku. — Padne-li veliký svátek, na př. boží hod vánoční neb slavnost některého patrona zemského na pátek, překládá se půst na jiný den neb zcela se promíjí.

2. Dnové ujmy jsou: soboty suchých dnů, středy v čase adventním a v pašijovém týdnu; všickni dnové všední 40tidenního postu, kromě tří posledních, jakož i svatvečery nejsv. Trojice, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Petra a Pavla i všech svatých.

3. Dnové zdržlivosti a ujmy jsou: Předvečery před narozením a vzkříšením Páně a vigilie před sesláním Ducha svatého, zelený čtvrtek, veliký pátek, bílá sobota (jako svrchu), středy

a pátky suchých dnů a celého 40denního postu, vyjma středu před zeleným čtvrtkem.

NB. V neděli a v hody boží nikdy neukládá se půst; proto padne-li štědrý den na neděli, půst již před tím v sobotu se odbyvá.

VIII. Důvody a spolu pohnutky, proč mají věřící zachovávat ustanovené posty?

Církev ustanovila posty z moudrých a vážných příčin, že

1. Půst jest Bohu příjemný; neb Hospodin již v starém zákoně se postiti velel a lid vyvolený postů bedlivě šetřival, což Bůh schvaloval a odměňoval.

2. V zákoně novém Pán Ježíš sám půst svým příkladem zasvětil; i sv. apoštolové, následující příklad svého božského mistra, se postili a věřícím ukládali posty.

3. Půst jest velmi prospěšný a spasitelný. a) Postem učí nás Církev krotiti žádosti těla; b) vhodné zbraně proti hříchu podává a sílí proti útokům nepřátel našeho spasení; c) způsobny nás činí k zachovávaní přikázání božích a podporuje nás v ctnosti; d) postíte se, mysl svou snadněji k Bohu pozdvihujeme a způsobnu ji činíme k tomu, co jest božího; e) postem můžeme za své hříchy Bohu zadost učiniti, a zasloužené tresty od sebe odvrátit; půst nebe nám otvírá a množí odměnu na věčnosti; f) ano půst k zdraví těla napomáhá a časný prospěch přináší.

4. Ješto Církev z tak vážných příčin nařídila posty, povinni jsou věřící, je bedlivě zachovávat; nebo kdo neposlouchá Církev, neposlouchá samého Boha a dopouští se těžkého hříchu.

IX. Námítky, jež obyčejně proti postu se činivají.

1. Protivníci postu namítají slova Kristova u sv. Matouše: „Ne což vchází v ústa, poškvřňuje člověka, ale což z úst vychází, to poškvřňuje člověka.“ (15, 10. 11.) Odpověď: Pán Ježíš nemluví tu o postu, nýbrž o umývání. Fariseové totiž přistoupili k Pánu Ježíši, řkouce: „Proč učeníci tvoji přestupují ustanovení starších, nebo neumývají rukou svých, když mají jísti?“ — Na to Kristus odpověděl: „Slyšte a rozumějte: Ne což vchází v ústa... Z srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, smilstva, krádeže i rouhání... Tyť jsou věci poškvřňující člověka; ale neumytýma rukama jísti, to nepoškvřňuje člověka.“ Srvn. *Mar.* 7, 2. 3.; 15—23.

2. Křesťanům netřeba prý se postiti, nebo Pán Ježíš pravil svým apoštolům: „Do kteréhokoli města vejdete, jezte, co se vám předloží.“ *Luk.* 10, 8. Však Kristus řečenými slovy nemluví o postu, ale dává svým apoštolům naučení, jak se mají chovati, když na svých cestách vyučujete, budou zváni od lidí, kteří jim budou předkládati; že si totiž nemají vybírat, ale býti spokojeni se vším, což se jim předloží.

3. Také sv. *Pavel* píše: „Všecko, co se v masných krámech prodává, jezte. — Všecko, což bude vám předloženo, jezte, nic se nevyptávajíc pro svědomí.“ *I. Kor.* 10, 25. Však slova ta jinam směřují, než k postu. Někteří totiž křesťané Korintští pochybovali, zdaliž by jim bylo dovoleno maso, které pohanským modlám bylo obětováno, sobě koupiti a bez poškrvny svého svědomí požívati. K čemu sv. *Pavel* jim dal dovolení a stvrzení. — Však i *Církev* nezapovídá vůbec masa jísti, toliko v jistých dnech, což i moudrý lékař činívá z dobrých a moudrých ohledů. *Týž apoštol* píše: „Všeliké stvoření boží dobré jest a nic nemá býti zamítáno, což se s díkyčiněním přijímá.“ (*I. Tim.* 4, 4.) — Však i ujišťuje: „Zle jest člověku, kterýž jí s pohoršením.“ *Řím.* 14, 20. A jestliže s pohoršením člověka, tím více Boha. Stvoření boží nemá viny, ovšem ale neposlušnost a nepořádná chtivost.

4. Postem, jak někteří za to mají, si člověk zdraví kazí a života ukracuje. Však lékař, když přijde k nemocnému, především nařizuje zdrželivost a ujmu pokrmů, čili půst; nekazí tedy půst zdraví člověka, ale spíše ho napravuje, sice by ho lékař ne-nařizoval.

5. Mnohý praví: Nesnesu postu, ani pokrmů moučných. To bývá lichá výmluva. — Ostatně *církev* z moudrých důvodův od postu ochotně dispensuje.

6. Kdo je vždy střídmy, říkávají odpůrcové postu, vždy se postí. — Však střídmost není ještě půst a kdo se nerad postí, nenaučí se býti střídmým.

7. Lépe počestně živu být, než se postit. Tak mnozí se vymlouvají. Však dobrý katolický křesťan musí oboje zachovávat; i ctnostně žít i *církev* ochotně poslouchat, jak sám Kristus velí. *Luk.* 10, 16.; *Mat.* 18, 17.

X. Spůsob, jak máme zachovávat posty.

Aby půst byl Bohu milý a k spasení prospěšný, máme se postiti nejen dle písmena (litery), nýbrž v duchu svaté *církev*.

1. Postiti se máme v dobrém úmyslu, ne z chlouby a marnosti, bez duchovní pýchy a beze všeho pokrytství.

2. Bez bázně lidské, byť bychom pro zachování postu i posměch, hanu a všeliké protivenství snášeti měli.

3. Máme netoliko ústy, ale i ostatními smysly se postiti a žádosti své přemáhati.

4. Dnové postní jsou dnové kající a proto chrániti máme se všech hlučných radovánek, odříkati se i radostí dovolených, zvláště pak se máme bedlivě vstríhati všelikých hříchů.

5. Zdržujete se masa, nemáme jiných lahůdek i drahých pokrmů vyhledávati.

6. Pokrmů si ujímáte, činiti to máme rozumně, beze všeho přehánění. Církev žádá ujmu, ne vysílení a těla zmaření.

7. Konečně s postem spojovati máme modlitbu, almužnu a jiné dobré skutky.

XI. Prohřešují se proti církv. příkázání o postu:

1. Katoličtí křesťané, kteří bez důležité příčiny a bez prominutí masitých pokrmů požívají.

2. Kteří majíce přes 21 let svého věku, více než jednou za den do syta jídají.

3. Kdo rozdíl pokrmů nedbají.

4. Kdo se masa sice zdržují, za to ale samých lahůdek požívají.

5. Kteří při postu mnohé hříchy páchají.

6. Kdož toliko z nouze neb lakotnosti se postívají.

7. Kdo církevním příkázáním o postu pohrdají a je přestupující, pohoršení dávají, větší mají hřích.

XII. Úvahy.

Děkujeme, křesťané, Církvě, že nás co laskavá matka cvičí v postu ku spáse našich duší, a svědomitě — co dobré dítky — ustanovené posty zachováváme.

„Jsi-li, křesťane, pán neb hospodář domu, dávej všem domácím svým povždy dobrý příklad v zachovávání postu, a netrp, aby někdo z domácích tvých půst přestupoval. Jsi-li syn neb dcera rodičů, kteří na půst nic nedrží, kdyby ti v zapovězené dny masité pokrmy předkládali ku požívání, nepřestupuj postu, ale pros rodičů, aby ti jiné, jakkoli sprosté pokrmy dali. — Jsi-li čeledín, nepřijímej služby v takovém domě, kde se na církevní posty nedbá; a kdyby se ti kde zapovězené pokrmy podávaly, pros slušně o stravu

postní; a kdyby se ti odepřela, smíš sice masitých pokrmů stříděně požívati, však hledej záhy služby jiné, příhodné. Kdybys, na daleké jsa cestě, nemohl jiných leč masitých pokrmů v čas zapovězený dostati, budiž raději o chlebě živ, nežli bys postu zrušil, a nedej se ani posměchem odstrašiti od poslušnosti k sv. církvi. — Kdož jsi v chudobě a stalo-li by se, že by ti lidé v zapovězený čas masité pokrmy co almužny poskytovali, tehdy je můžeš sice přijmouti, ale na jiný čas zachovati, a hledě sobě jiných, dovolených pokrmů vyprositi. — Když se zdržuješ, křesťane, zapovězených pokrmů, musíš se zároveň zdržovati zapovězených skutků; máš cvičiti se v pobožnosti a konati skutky kajicnosti a lásky křesťanské.“ — Z morálky od *A. Hejbala*.

Slova písma sv.: I bude vám ustanovení věčné: Měsíce sedmého — desátého dne — trápati budete duše své (postiti se budete) a žádného díla nebudete dělati. III. *Mojš.* 16, 29—31. Zasvěťte půst, svolajte shromáždění, shromažďte starce, všechny obyvatele země do domu Boha vašeho a volejte k Hospodinu. *Joel* 1, 14. Protož nyní praví Hospodin: Obráťte se ke mně celým srdcem svým, s postem, s pláčem i s kvílením. — Trubte troubou na Sionu, zasvěťte půst, svolajte shromáždění. *Joel* 2, 12—15. Aj, k svárům a svádám postíte se a tepete pěští nemilosrdně... Zdali to jest takový půst, aby přes den trápil člověk duši svou? Zdali, aby kroutil jako obruč hlavu svou a prostřel si pytel a popel? To-li nazveš postem a dnem příjemným Hospodinu? Není-liž raději toto půst, kterýž jsem vyvolil: Zruš svazky bezbožnosti, rozvaž snopky obtěžující, propusť ty, kteří utištěni jsou, na svobodu a všeliké břímě roztrhni. *Isai.* 58, 2—6. Modlitba s postem a s almužnou lepší jest, nežli poklady zlaté schovávati. *Tob.* 12, 8. Když se postíte, nebývejte jako pokrytci smutní; neboť pošmuřují tváří svých, aby vědomo bylo lidem, že se postí. Amen, pravím vám, vzali odplatu svou! Ty pak, když se postíš, pomaz hlavy své a tvář svou umej, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, ale Otci tvému, kterýž jest v skrytě; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě. *Mat.* 6, 16. Kdo trpí na těle, přestává od hříchu; ale ne žádostem lidským, ale vůli boží živ byl v těle. I. *Petr* 4, 1. 2. Zarmucuje-li se bratr tvůj pro pokrm, již podle lásky nechodíš. Nepřivozuj k zahynutí pokrmem toho, za kterého Kristus umřel. — Království boží není pokrm a nápoj. *Řím.* 14, 2.

Výroky a připodobnění sv. otců a j.

a) Půst co jest? Postí se, kdo se zdržuje, ačkoli má, čehoby požíval. Sv. *Ambrož*.

b) Příkaz to starý. Stvořiv Bůh člověka, ráčil mu hned na počátku zákon ten dáti, řka: „Ze všeho dřeva rajského jez, z dřeva pak vědění dobrého a zlého ať nejíš.“ (I. Mjž. 2, 16. 17.) Jižt ale říci: to jez, toho nejez! byl příkaz postu. Sv. *Jan Zl*.

c) K čemu je půst? Jako pro jídlo a neposlušnost Adam vyvržen byl z ráje, rovněž tak postem a poslušností, kdo chce, do ráje se může navrátit. Sv. *Athanáš*. Postem čiň Bohu zadost. — Půst poskytuje moudrost, jest duše ochranou, bezpečným těla společníkem. Půst zahání pokušení, pěstuje nábožnost. V boji zvyšuje udatnost, v pokoji učí tichosti. — Kdokoli byli svatými, všickni postem navedeni jsou k životu, Boha důstojnému. Půst zadržel prudkost ohně, zavřel tlamy lvů. Půst donáší naše prosby do nebe, stávaje se jim křídla, jimiž se vzhůru povznášejí. Sv. *Basil*. Posti se, poněvadž jsi zhřešil; postu hled, abys nehřešil; post se, abys dosáhl; postu ostříhej, aby ti zůstalo, čeho jsi dosáhl. Sv. *Jan Zl*. Neustávejme se postiti, bratří, abychom nepřátele své modlitbami a zdrželivostí přemoci mohli. Sv. *Ambrož*. Sluhové boží se od masa neb od vína zdržují, ne že by tím, co Bůh učinil, jako nečistým pohrdali, nýbrž že se zdržují silnějšího pokrmu a nápoje jediné pro pokárání těla. Sv. *Aug*. Zdržuji se od masa, aby, ježto přílišně tělo sytí, neživilo spolu i tělesných nepravostí. Sv. *Bernard*. Tělu ukládáme zdrželivost, abychom tím snáze duši od hříchů zdrželi. Sv. *Ambrož*.

d) Účinky postu. Postmi se bahno nepravostí vysouší, rozpustilost umrtvuje, žádosti jimi ochabují, nestálé rozkoše odcházejí. Půst udušuje těla bouření a přemáhá obžerství. Sv. *Basil*. Což může nad půst býti účinnějšího? Jím zbližujeme se Bohu a lákavé nepravosti přemáháme. Půst byl vždycky pokrmem ctnosti. Ze zdrželivosti pocházejí cudná myšlení, moudré úmysly, spasitelné rady. Dobrovolnou tryzní umírá tělo zlým žádostem a duch pro ctnosti obnoven bývá. Sv. *Lev*. Olej ovšem tučnosti dává a hladkosti zápasníku; půst však toho, kdo k nábožnosti se cvičí, posiluje a upevňuje. Sv. *Basil*. Půst neduhy uléčuje, zlá myšlení rozplašuje; myšlení činí skvělejší, srdce čistější a tělo zdravější, ano staví člověka před trůn boží. Sv. *Athan*. Půst mírní žádosti, mírní i rozkoše; vzteklost pojímá v uzdu, hněv udušuje, rozum povzbu-

zuje, duši vyjasňuje, tělu nadlehčuje. Sv. *Jan Zl.* Zdrželivost jest matka zdraví, rozkoš ploditelka churavosti. Sv. *Jarolím.*

e) Chvála postu. Půst jest věc svatá, skutek nebeský, brána království. — Jím se nepravosti porážejí, tělo pokořuje, pokušení se přemáhají. Sv. *Isidor.* Půst jest rodinám zrůstem, zdravotě matkou, mládeži učitelem, starcům ozdobou. — Půst netoliko prospívá k uvarování se zlého a k dosažení dobrého, nýbrž i samému tělu jde k duhu. Sv. *Basil.* Půst jest život andělů, záhuba viny, zničení přestupků, prostředek k spasení, kořen milosti, základ čistoty. Tímto stupněm se rychleji přichází k Bohu. Sv. *Ambrož.* Posty jsou jakési denní zastávky, jimižto duchovně cestu konajíce, ctnostmi ducha kráčíme a denním prospěchem k nebi se přibližujeme. Sv. *Ambrož.*

f) Námitky. Co činíš, že se postíš? — To snad se Bohu líbí? Snad má zalíbení ve tvých pokutách? Ovšem, mučím sebe, aby on mne ušetřil, pokutuji sebe, aby On mi přispěl. — Nebo i oběť se mučí, aby mohla vložena býti na oltář. Tělo mé bude pak méně obtěžovati mysl mou. Sv. *August.* Nešlechtnému břicha otrokovi tímto odpověz podobestvím: Kdybys tak koně měl, který nesa tebe, mohl by svrhnouti, zdaž bys zdivočilému obroku neujmul a hladem nekrotil, abys bezpečně cestu konati mohl? Tělo mé jest můj oř; často mne uchvacuje a s cesty svádí. Toto sobě tak rozpustile počínající tělo nebudu krotiti postem? Kdo toto chápe, dokazuje i svou zkušeností, jak prospěšno jest, postiti se. *Týž.* Co jsou to za nové učitele, již upírají postu zásluhy? Není-li to hlas pohanů, řkoucích: „Jezme a píme, nebo zejtra zemřeme?“ (*Kor.* 15, 32.) Sv. *Ambrož.* Jest-li že apoštol k Římanům praví: „Ten kdo jí, nepohrzej tím, kdož nejí“ (4, 3.), tím postu a sytosti stejných zásluh neudílí, nýbrž proti těm se pronáší, kteří v Krista uvěřivše, ještě na židovství lpěli a těch, kteří se z pohanstva obrátili, napomíná, aby jídlem nepohoršovali mdlejších. Sv. *Jarolím.* Praviš, že z postu tělesná povstává slabost. Avšak, jak dalece zevnitřní člověk se ruší, v té míře se vnitřní obnovuje. Lékaři střídmost zovou matkou zdravoty. Sv. *Jan Zl.*

g) Jak se postit? Půst jest netoliko těla neobčerstviti, nýbrž i od zlých skutků odstoupiti. Pak budou posty Bohu milé, když svědomí svatými skutky očištěné. Sv. *Augustin.* Takto se postíme, jidel se zdržujeme, mnohem pak více hříchů, abychom se hojností svatých mravů nasýtili. *Týž.* — Podstata postu nezáleží v jediném se zdržování jídla, aniž se upírá tělu pokrm s prospěchem, jest-li že se

od nešlechtnosti i mysl nevzdaluje. Sv. *Lev.* Nikdo se nepostí pro chválu lidskou, nýbrž, aby dosáhl hříchův odpuštění a božího milosrdenství. Jedenkaždý taž se svědomí svého a postí-li se jediné pro Boha, nechť to i veřejně koná, aby, kdožkoli vidíce ho, následovali. Sv. *August.* Nechť přestanou lázně, pití vína, požívání masa, ne jakobychom soudili, že má stvoření boží zavrženo býti; alebrž my, ježto jsme celý rok s obě žili, žijme alespoň několika málo dnů Pánu. *Týž.* Když se postiti chceš, nebudiž zasmušilý, alebrž podle evangelia sebe očisti a vyjasni. Nežel ujny žaludka, ale raduj se pro svou duši, která duchovních požívá lahod. Sv. *Basil.* Totě krásné a vznešené těla pokárání, když se i duch zdržuje nepravostí. Sv. *Jarolím.* Takto se postívej: Nedopouštěj se žádného bezpráví a žádosti zlé nedávej místa v srdci svém. Všecka přikázání zachovávaje, půst přičiňuj. Cos postem uspořil, uděluj chudým. *Hermas.* Vynaložme na ctnost, což jsme odňali rozkoši. K občerstvení chudého budiž zdrželivost toho, jenž se postí. Sv. *Lev.* Pravý půst jest: nešlechtností prost býti, jazyk na uzdě držeti, hněv přemáhati, žádosti, pomluvy, lhaní... od sebe odvrhnouti. Od těchto věcí se zdržovati, jest půst pravý. Sv. *Basil.* Žádostmi tělesnými zhrdajíce postmi kárejme oudy tak, aby ctnostmi při tom tučněly duše. Sv. *Maxim.* Jediné-li obžerství se prohřešilo, nechť se též jediné postí a dosti jest. Jest-li že pak se prohřešili též ostatní údové, proč by se nepostili také oni? Nechať se tedy postí oko, ucho... Avšak mnohem více postiž se duše sama. Sv. *Bernard.* Aby posty naše byly úplny a dokonalý, tukem milosrdenství nechť ztučnějí. — Tak se postí, abys se radoval, že jiný požívaje, za tebe poobědval. Sv. *Aug.* Ať má půst náš, aby snadno nebesa prorazil, dvou křídel, totiž modlitby a spravedlnosti. Sv. *Bernard.* Jeleni jak pro zbytečnou tučnost, tak pro přílišnou hubenost k běhu neschopni bývají: a naše těla jak zbytečným jídlem a pitím obtížena, tak neskromným postem zemdlena, nejvíce v pokušení padají. — Někdy nábožný člověk nesmírnými posty a jiným trýzněním těla zemdlí, že pak mnohá nejlepší léta marně tráví a Boha svých služeb, bližního pak křesťanské lásky zbavuje. Sv. *Fr. Sal.* I půst i práce tělo krotí; protož, jestli práce tvá potřebnější a k slávě boží užitečnější, tu podstupuj místo postu. — Tenť jest obecný úmysl sv. Církvě, která nás, buď že v službách božích, aneb ve službě bližních veliké práce podstupujeme, od určitých postů osvobozuje. *Týž.*

Příklady.

1. Půst v starém zákoně.

a) Písmo sv. vypravuje, že Bůh hned v ráji našim prvním rodičům jisté ovoce jísti zapověděl a tak první půst sám uložil. I. *Mjž.* 2, 17. „Půst je tak starý, že spolu s člověkem stvořeným započal, přikázán byv hned v ráji. První tento zákon obdržel Adam, aby totiž z dřeva vědění dobrého a zlého nejedl. Ono slovo: „ať nejíte!“ jest příkaz postu a zdržlivosti. Kdyby se byla postila Eva, my bychom dokonce postu neměli třeba. Neboť zdraví nepotřebují lékaře, leč nemocní. Hříchem jsme padli v neuh, nechať se uléčíme pokáním. Však pokání bez postu jest marné, neprospěšné.“ Sv. *Basil.*

Před potopou světa bylo požívání masa s krví (I. *Mjž.* 9, 4.), po potopě požívání všelikých ryb, ptáků a zvířat zapovězeno. (III. *Mjž.* 11.)

Sám Hospodin celému národu israelskému všeobecný výroční půst přikázal, kterýž byl den pokání a smíření. III. *Mjž.* 23, 27.

b) Postívali se již za dávna lidé na znamení zármutku nad spáchanými hříchy aneb pro utrpená neštěstí. Tak postil se *Mojžíš* po 40 dní a nocí za hříchy Israelitů. V. *Mjž.* 9, 18. *Israelští* postili se, jak *Samuel* radil, za hříchy své. *Soudců* 20, 26.; I. *Král.* 7, 6.

Když *Jonáš* z rozkazu božího městu Ninive kázal pokání, uvěřili *Ninivetští* slovu božímu, rozhlásili půst a činili pokání. *Jon.* 1—3.

Nabuchodonosor vypravil *Holoferna* do boje, kterýž s mocí velikou táhl do země judské a hrozné ukrutnosti páchal. — I volal veškeren lid ku Pánu s snažností velikou a ponížili duší svých v postech a modlitbách. *Judith.* 4, 5.

Postil se *král David* za smrt *Abnerovu*. II. *Král.* 3, 35.; pak za nemoc syna svého. II. *Král.* 12, 16.; při pronásledování nepřátel. *Žalm* 34, 13.; pak i po smrti *Saula*. II. *Král.* 1, 12. I. *Par.* 10, 12.

Když *Esdráš* se vracel z *Babylona* do země judské, jak píše: „vyhlásil jsem tu půst, abychom se ponížili před Bohem svým a prosili od něho za cestu přímou sobě i synům svým i všemu jmění našemu.“ I. *Esd.* 8, 21.

Nehemiáš, slyše o trápení židů, kteříž se navrátili do *Jerusalema*, postil a modlil se Pánu Bohu za ně. II. *Esdr.* 1, 4.

Postili se *Mardocheus* a všichni židé pro ukrutný rozkaz

Assvera, že měli býti vyhlazeni, a nebezpečnoství bylo odvráceno. *Esth.* 4, 4.

Achab postil se pro hrozby, kteréž mu Bůh skrze anděla zvěstoval. III. *Král.* 21, 27.

Sára, dcera Raguclova, byvši od děvečky pohaněna, tři dni a tři noci nejedla, ani pila, ale na modlitbě trvajíc, s pláčem prosila Boha, aby od toho pohanění vysvobodil ji. *Tob.* 3, 10. 11.

V zajetí babylonském mnohé posty se zachovávaly na památku přestálých soužení; jak prorok *Zachariáš* zaznamenal 8, 19. a 7, 3. a *Joel* 1, 14.; 2, 12—15.

c) Půst zachovával se na znamení zvláštní pocty boží.

Stalo se léta pátého za Joakyma, syna Josiášova, krále judského, měsíce devátého, že vyhlásili půst před Hospodinem všemu lidu v Jerusalemě. *Jer.* 36, 9.

Daniel přišel ke dvoru Nabuchodonosora, krále babylonského, v útlém věku. Tu se svými druhy umínil sobě, že se nepoškrvni stravou se stolu královského a prosil komorníka, aby jim dal toliko zeleniny k jedení a vodu k pití. — A po 10 dnech shledáno, že byly obličejje jejich krásnější a plnější než-li jiných mládenců, kteří požívali pokrmů královských. *Dan.* 1.

Stařec *Eleazar* byl tak věrný ctitel boží, že volil raději smrt, než by byl masa zapovězeného okusil. Podobně *matka Machabejská* se 7 syny svými. II. *Mak.* 6, 7.

Anna, dcera Fanuelova, sloužila Bohu posty a modlitbami dnem i nocí. *Luk.* 2, 37.

O sv. *Janu*, předchůdci Páně, písmo sv. praví, že jídal toliko kobyly a med lesní. *Mar.* 1, 6. Také učeníci Janovi se postili. *Luk.* 5, 33.

d) Židé se postívali také, aby se připravovali k důležitým podnikáním. Tak postil se *Mojžíš*, prvé než obdržel desky od Boha. II. *Mjž.* 24, 18.; 34, 28. *Judith* prvé než šla do ležení Holofernova. *Jud.* 8, 5. 6. *Esther*, prvé než-li šla ku králi Assverovi prosit za židy. *Esth.* 4, 16.

e) Příklady o prospěšnosti postu uvádějí otcové svatí: „Postem stává se *Mojžíš* hoden čtyřidceti dnů s Pánem v důvěrném rozmlouvání na hoře setrvati a zákon obdržeti. — Postem objevuje se *Danielovi* vyznam snů a tři mládenci vycházejí neporušení z ohnivé pece. — *Eliáš* prorok 40 dnů se postě, spatřil Pána na poušti.“ Sv. *Cyprián*. — „Zdaliž nebyl *Samuel* darován

matce, jenž se modlíc, postila? — Co učinilo *Sámsona* nepřemožitelným? Postem počat, postem byl živen, postem stal se mužem. — Postem se stalo, že směl *Eliáš* veliké spatřiti vidění; neboť když 40denním postem duši svou očistil, zasloužil na Boha zřítí. — *Mojžíš* pak, po druhé zákon přijímaje, po druhé též postu se oddal. — A kdyby s *Ninivety* nebyla se postila i zvířata, nikterak nebyli by ušli hrozbám zahynutí. — Na poušti pak, kterýchže těla padla? Těch, kteří po masu dychtili.“ Sv. *Basil.* „Postem zajisté a pokorou svou vyprosila toho *Esther* na Hospodinu vševědoucím, Bohu věkův, kterýžto shlednuv milostivě na pokoru duše její, vysvobodil lid, pro jehožto spásu nebezpečenství podstoupila.“ Sv. *Kliment Římský.*

2. Posty v zákoně novém.

Pán Ježíš postil se před nastoupením svého kazatelského úřadu 40 dní a nocí, a sice tak přísně, že posléz zlačněl. *Mat.* 4, 2.; *Mar.* 1, 12.; *Luk.* 4, 1. Dle příkladu svého Pána a Mistra postívali se nepochybně i sv. *apoštolové*; vždyť slyšeli z úst jeho slova: „Zdali můžete synům ženicha, dokudž s nimi jest ženich, kázati se postiti? Ale přijdou dnové, když odjat bude od nich ženich, tehď se budou postiti v těch dnech.“ *Luk.* 5, 34. 35. A *Sk. ap.* svědčí, že se postili, když Pavla a Barnabáše k dílu apoštolskému světili (13, 1—3). Podobně činívali, když jiné nástupce ustanovovali.

Co první křesťané, kteří byli jedno srdce, jedna duše, u sv. apoštolů a svých duchovních představených patřili, dle toho se zajisté i oni spravovali; proto nebylo tehď třeba o postu zvláštního zákonu.

O způsobu a trvání postu nevíme z prvních časů křesťanských nic jistého; nicméně podobá se, že se již za časů apoštolských zachovával půst velikonoční, jakožto příprava k utrpení a vzkříšení Pána Ježíše, jakž o tom zmínku činí sv. *Ireneus* biskup z II. století.

Půst čtyřicetidenní mnozí papeži *Telesforovi* přičítají, jenž žil za císaře *Adriana* (r. 117—137). Sv. *Jan Zl.* má za to, že i půst 40denní jest z ustanovení apoštolského; však jisto jest, že byl již v 3. stol. zákonem nařízen. —

V čas postní jídali první křesťané jen jedenkrát za den, a sice ve 3 hod. odpoledne; někteří až po slunce západu. Na jakost pokrmů nebrávalo se z prvu ohledu, toliko že sprostých pokrmů požívali. Zdržování se masa v 4. století se připomíná. Horlivější v den postní bývali o chlebě a o vodě, nebo jídali jen

zeleninu. Sv. *Epifan* píše, že nábožní křesťané po celý týden pašijový až do kúropění hodů velikonočního bývali lačni. Zvláště na veliký pátek žádný z věřících po celý den ani sousta nepožil. —

Sluší připomenouti, že se v postu 40denním mnohde činily přestávky, a proto počínali záhy se postit, 50., 60., 70tý den před velikonocí, aby do hodů velikonočního 40 dní postu dopadlo, odkud lat. jména neděl: quinquagesima, sexagesima, septuagesima. Neděle septuagesimae jest neděle devátá před velikonocí, náš devítník. — Jelikož takovým způsobem nebylo patřičné jednoty, nařídila Církev, aby všickni katoličtí křesťané 40 dní před velikonocí, a sice od popeleční středy započnouce, se postili.

Sv. *Augustin* píše o 40denním postu: „Že se nám posvátné číslo 40 schvaluje, o tom že L. V. je známo, soudím; vždyť o tom písmo sv. zhusta vydávájí svědectví. Neboť i Mojžíš se 40 dní postil, i Eliáš, ano i sám Pán náš Ježíš Kristus tento počet v postu vyplniti ráčil.“

Sv. *Ambrož* dí: „Když se 40denní půst ohlašuje, svléká země krutost zimy, i já při ohlášení 40denního postu odbazuju drsnatost nepravostí. Orná půda pluhů se rozrývá, aby příhodnou byla pozemskému osení; má půda postmi se zorává, aby se pro nebeské hodila símě.“

Také týdenní posty po celý rok byly již v nejstarších časech křesťanských, a sice nejprve středa a pátek, jak *Origines*, *Hermas* a j. připomínají. — Ku konci III. stol. počali křesťané i v sobotu se postit, čehož na východě nebylo. „Máme postu zasvěcený čas dnův 40; máme 4. a 6tý den každého téhodne, v němž se postíme. *Origines*. „Srovnávám se s vámi kteříž krom postu velikonočního, postíte se i v těch dnech, v nichž odňat byl ženich (Kristus Pán).“ *Tertul.* „Proč by se Církev hlavně ve středu a pátek postila, zdá se onen důvod místa míti, že v týž čtvrtý den (ve středu) Židé v radu vešli, aby Pána usmrtili. Po přejití pak jednoho dne, v jehož večer Pán beránka velikonočního s učeníky jedl, — potom tedy zrazen jest v noc onu, která již náležela k šestému dni, v kterýž Pán trpěti ráčil. Tudíž se také právem postu ponechává den šestý (pátek).“ Sv. *Augustin*. „Zdravý rozum to dokazuje, že i v den sobotní se postiti máme z uctivosti ku pohřbu Páně.“ Sv. *Inocenc I.*

Posty kvatembrové neb suché dni byly za papeže sv. *Leona*, který panoval r. 440—461, v Římě zavedeny, jenž sám účel těch postů popisuje: „Zachovávání zdržlivosti (postu) jest za tou pří-

činou na čtvero časů ustanoveno, abychom, jelikož se takto veškerý rok během svým vrací, poznali, že neustále očišťování potřebujeme, a že se vždy snažiti musíme, dokudž námi nestálost tohoto života zmítá, aby postmi a almužnami smazán byl hřích, kterýž se tělesnou křehkostí a poškrvnujícími žádostmi páše.“ Sv. *Ivo* praví: „Stran postu ustanovujeme, aby se konal čtyřikráte; abychom, jako rok čtyřmi ubíhá časy, rovněž i my ve čtyřech ročních časech čtvero slavných postů konali.“

Konečně i o vigiliích se učitelové církve zmiňují. „Vážnost otcův ustanovila, aby hlavní svátky svatých, zbožné předcházely posty.“ Sv. *Bernard*. „Naše sv. Církev, jenž tak přehorlivě o spasení dítek svých pečuje, hledí nás již v předvečer větších svátků připravit, abychom se tím schopnější stali ku chápání všelikých těch dobrodiní, jichž se nám v takové dny dostává. V prvních časech dbali křesťané všemožně o to, aby čas slavností náležitě byl vynaložen a proto nebylo svátku, jenž by nebyl svůj předvečer aneb vigilií míval. A od tohoto předvečera již připravovali a chystali se ku slavnému odbývání slavnosti, kteráž následovala. Sv. *Frant. Sal.* „Proč medle svátky předcházíme postmi? ne-li že jest nám skrze mnohá utrpení vjíti do království nebeského?“ Sv. *Bernard*.

3. Jiní horliví postitelé.

Za času sv. Augustina věřící přísně zachovávali posty, tak že v zapovězené dny teprv k večeru něco málo požili; ano mnozí po celé tři dny před velikonoci všech pokrmů a nápojů se zdržovali.

Staří poustevníci 4—5 dní týdně se postívali, a po celý život nikdy teplých neb jinak připravovaných krmí nejídali, nýbrž kořínky a zelinami se živili.

Sv. *Řehoř Vel.*, vstoupiv za mládí do kláštera, dobrovolně tak tuhé ukládal si posty, že konečně žaludek jeho velmi zeslábl; musel tedy k rozkazu svého představeného postu docela zanechat a několikráte za den jisti, aby ve mdloby neupadal. Nejvíce ho kormoutilo, že ani na bílou sobotu se nemohl pokrmů zcela zdržeti. I prosil Pána, aby ho ráčil posílit, by se mohl zase postiti. A Bůh vyslyšel modlitbu jeho, že nabyl zase úplného zdraví. A odtud nejídal jiného než spařené zeleniny, ježto mu matka jeho Silvia do kláštera posílala. Později dosedl na stolicí sv. Petra v Římě.

Sv. *Makarius ml.* nejedl po sedm let teplého pokrmu, nýbrž denně požíval 8—10 lotů krmí, a v neděli v čas 40denního postu byl živ jen zeleninou.

Sv. *Paalemon* pravil k jinochu, jenž přišel na poušť, chtěl býti jeho učeníkem: „Pomni, synu, že se živím jen chlebem a solí, oleje a vína se zdržuji, do půl noci buď žalmy zpívám nebo v písmě čtu a rozjímám!“

Když sv. *Fruktuos*, biskup v Taragoně, a dva jáhnové jeho k upálení vedeni byli, podávali jim žoldněřové sílicího nápoje. I řekl sv. biskup: „Jestli pátek a třetí hodina ještě neodbila; nebudeme rušiti postu a bez toho doufám, že brzy k sv. mučovníkům přivtělen budu.“

Nicefor vypravuje krásné svědectví o svědomitém ostríhání postu v první církvi. Císař *Justinian*, vida velikou drahotu a nouzi, která v městě Cařihradě vznikla, přikázal druhý týden postní maso na trh přivážeti a prodávati; ale věřící ho nekupovali, hotovi jsouce raději hladem umříti, nežli by ten svatopostní čas zrušili. O svatí ti časové!

Sám císař *Justinian* spával a jídal málo. Skrze celý svatopostní čas jedl toliko ob den a sice velmi málo v soli a octě naložených bylin.

Papež *Urban V* jídal v adventě a v postě jen jednou za den, a to sice u večer. Všecky pak středy, pátky a soboty celého roku trávil toliko o chlebě a o vodě.

Pius V., papež, nedal se nikterak odvrátiti od postu, ačkoli předobře věděl, že časté nemoci, vysoké stáří a mnohé naléhající práce mu dovolují masitých pokrmů požívat. — Jednou když byl nemocen, předepsali mu lékařové masité krmě, ujišťující, že jen požíváním jich se může posílit. Ale všecko domlouvání bylo marné. Aby jej ale předce k tomu přiměli, vzali ke lsti útočiště, davše totiž pripraviti postní pokrm s vytačenou šťávou ze slepice, a předložití jemu. *Pius* ale poznal ihned podvod a pokrm vrátil, řka: „Tolik let zachovávám přikázání církevní, protož budu s milostí boží také ještě v stavu totéž činiti i po ostatní krátký čas svého života.“

Sv. *Radegundis*, manželka franckého krále Chlotara, když s přivolením chotě svého vstoupila do kláštera, rozdala všecky královské skvosty mezi chudé, vzala žíněné roucho na se, a v klášteře živila se jen černým chlebem, kterýž sama pekávala, a trochem luštěnin. Od té doby, co stala se řeholnicí, nejedla až do smrti masa, ryb, vajec ani ovoce; nepila piva ani vína. V postě se zcela uzavřela a jen čtvrtý den pokrmu přijímala. Tak přísně se postívala paní z vysokého rodu! —

Sv. *Arnulf*, biskup Metský, jenž prvé za krále Chlotara II. co vůdce a státník se vyznamenal, stana se biskupem, velmi tuhý život vedl, nosil na holém těle zíněné roucho, často po celé tři dny ničeho nejídal, i potom jen chlebem ječným a vodou se živil.

Sv. *Frant. Xav.* nejídal na missiích nic jiného, než trochu pražené rejže. Podobně sv. *Frant. Regis* jídal jen trochu polívky z mouky.

Sv. *Alois*, jenž co jinoch útlý vstoupil do řádu jesuitského, ač měl velmi slabé tělo, postíval se po tři dny za týden, jsa živ jen o chlebě a o vodě.

Sv. *Jan z kříže* nejídal po 24 let jiných pokrmů leč chleba, trochu zeleniny a ovoce. Když mu v chorobě lékař nařídil, aby teplejších pokrmů požíval, dával si vařiti z mouky polívku, již aby chuti odejmul, přimísil povždy pelyňky.

Sv. *Klára*, jak čteme o ní v životopise, bývala v 40denním postě před velikonoci, pak od sv. Martina až do vánoc, jen o suchém chlebě a o vodě živa.

Sv. *Karel Bor.* když se stal arcibiskupem v Miláně, žil zcela sprostě, odřekl se všech i nevinných radovánek, vyhostil všecku nádheru z domu, spával na tvrdé podlaze, jsa pokryt sprostou houní a po celý život přísně jednou za týden o chlebě a o vodě se postíval.

4. Příklady, z nichžto vysvítá, proč se postiti máme?

a) Sv. *Augustin* píše: „Je-li to největší služba boží, následovati toho, jehož ctíme, jsme zajisté i my povinni postiti se, an sám Pán Ježíš se postil.

Dobře dí sv. *Ambrož* v kázání svém k věřícím: „Chceš-li býti křesťanem, musíš jako křesťan jednati. On, kterýž hříchu neučinil, postil se 40 dnů: a ty nechceš zachovati půst, hříšníče? Dokládám, Kristus neučinil hříchu; alebrž On se postil za hříchy naše. Jaký jsi to křesťan, když stoluješ, an Kristus za tebe lační?“

b) Církev sv. ustanovila posty věřícím k prospěchu duše a k spasení. A jakého prospěchu duchovního nám poskytuje půst, sama nám to vykládá v postní prefací aneb chvalozpěvu před sanctus, anať píše: „Půst nepravosti krotí, myslí pozdvihuje, ctnost působí a zásluhy množí!“ A v skutku, co může mocněji nepravosti krotiti nežli půst, kterýž nás učí vládnouti nad žádostmi a takto hříchy a nepravosti již v zárodku přemáhati? — Kdo se s pravým úmyslem v jisté ustanovené dny od své oblíbené krmě zdržuje, tím způsobem se vzdává tělesné rozkoše a velmi

příhodně a s velikým prospěchem v panování nad sebou a v krocení svých žádostí se cvičí. Protož také nalézáme, že všickni svatí a velicí mužové bývali přátelé postu a nejenom sami se postili, nýbrž také půst jako hlavní prostředek k udušení hříšných žádostí schvalovali. Tak píše sv. *Ambrož*: „Proti duchovním nepřátelům se musí bojovati a proto střízlivostí a zdrželivostí zbraň vzíti. — Tábor náš jsou posty, kteréž nás brání proti ďábelským útokům.“

Kterak půst myslí k nebeským věcem pozdvihuje; líčí sv. otcové v podobenstvích. „Dříve než čáповé do cizích krajín táhnou,“ píše sv. *Vincenc Fer.*, „nejídají prý prvé po delší čas ničeho, nýbrž hledí pískem a vodou tučností své pozbyti, aby v letu nebyli zdržováni. Zdaliž i podobným způsobem zdrželivostí zálet náš k Bohu se nepřipravuje a neusnadňuje?“ — Rovněž připodobňuje sv. *Basil* nestřídmého k lodi, nákladem přemožené až k potopení. — „Kdo však se s málem spokojí a často se postí, podobá se lodi, která všech překážek prosta, má na palubě jediné zbraně a zbrojence, a následovně snadno vzdoruje vlnám a proti loupežníkům se brání. Podobně odolá i ten, kdož se postí, lehce všem útokům ďábla a pokušením těla; ješto krotě tělo, osvobozuje ducha od otroctví, očisťuje a pozdvihuje ho k rozjímání nebeských věcí.“ Nejinak tvrdí sv. *Jan Zl.*: „Půst dává duši křídla, aby se vzhůru povznést a božské věci rozjímati mohla.“ Rovněž dí sv. *Isidor*: „Kdo chce, by modlitba jeho zaletěla k Bohu, učiň jí dvě křídla, totiž půst a almužnu, a rychle se vzhůru povznese a bude vyslyšána.“

Právě proto, poněvadž půst tak mocně nepravosti krotí a myslí k nebi pozdvihuje, podporuje a působí ctnost a spravedlnost. „V postech,“ dí sv. *Jan Zl.*, „bolestí tělo, duše však hoduje.“ — „Půst,“ dokládá sv. *Lev*, „byl vždycky pokrmem cnoti. — Dobrovolnou tryzní umírá tělo zlým žádostem a duch pro ctnosti obnoven bývá.“

Konečně množí půst i odměnu naši, ješto postem nejen dluh starých hříchů splácíme, sebe samých trestajíce, nýbrž i nových zásluh sobě dobýváme. — Zajisté, je-li koruny hoden, kdo statně a zmužile bojoval, hoden jest i odplaty ten, kdo postě se, zmužile bojoval proti tomu nejsilnějšímu chtíči žádosti, totiž pokrmu. A záslužno-li poslušenství církve, jakou zásluhu má půst před Bohem, když se z ochotného poslušenství v duchu církve koná!

Proto dobře píše sv. *Ambrož*: „Posty spěcháme k nebi — k zemi nám zaslíbené. Tímto stupněm rychleji se přichází k Bohu.“

Sv. *Isidor* byl v takové slavné pověsti, že když *Pallades*, biskup z Helenopoli, chtěl jíti na poušť, dříve s ním o tom radu bral. On pak jej poslal k *Dorotheovi Thebánskému*, kterýž denně nic jiného nejídal, než asi 6 uncí (12 lotů) chleba a přehrštlí zeleniny. Když mu *Pallades* představoval, že takovou přísností tělo jeho brzy schřádnouti musí, dal mu za odpověď: „Já mrtvím tělo, aby ono mne neumrtvilo.“ —

Sv. *Tomáš Aq.* v nemoci své velikou chuť jevil, kdyby jistých malých rybiček k jídlu obdržel. I byly mu brzy opatřeny, chutně připraveny a předloženy; on pak jich nepřijal, aby takto chtíče svého krotil.

Sv. *Makariovi*, poustevníku, poslán byl čerstvý vinný hrozen. Neokusiv ho, poslal jej poustevníku churavému, aby se jím občerstvil. A i ten jej jinému obětoval a tak ten darovaný hrozen skrze ruce všech poustevníků tak dlouho procházel, až se zase k sv. *Makariovi* dostal. Tak uměli poustevníci svou žádost krotiti.

V životě sv. panny *Oportuny* čteme, že mnohý den ode všech pokrmů se zdržovala a sice každou středu a pátek se postila. V jiných dnech jedla ne z rozkoše, ale pro zachování života. Když se jí jedna klášterní sestra tázala, proč by tak často tělo své postem krotila, odpověděla: „Adam pro nestřídmost z ráje byl vyhnán, my tedy skrze posty do ráje vejíti musíme.“

c) Půst i tělu prospívá. Že střídmost zdraví i síly dává, již pohané poznávali. Tak *Lykurg*, moudrý zákonodárce Spartánský, ukládal mládeži časté a tuhé posty, i kázal, aby se mladí lidé zdržovali lahodných pokrmů, prudkých nápojů i všelikých radovánek; a tak vychoval vlasti zdravý, statný, mravný a dobře zvedený lid.

Slovutný lékař *Galenus* každý desátý den se postíval a sice pro zdraví.

Hypokrates, otec lékařství, dosáhl vysokého věku, a když se ho tázali po příčině, odpověděl: „Příčina jest ta, že jsem nikdy nepovstal od stolu, zúplna jsa nasycen.“

Že půst prospívá tělu, svědčí také zvířata, ježto, když ochuravěly, žádného pokrmu nepřijímají leč vody, a tak obyčejně předešlého zdraví nabývají.

Jistý starý zkušený lékař vyjádřil se o postu takto: „Již

po 60 let léčím, ale po celý ten čas neshledal jsem člověka, kterýž by, jsa přítel postu, v mladosti zemřel.“

Karel Vel. kdykoli cítil se churavým, vždycky se postíval. „Půst,“ říkával, „jest nejlepším lékařem mým.“

Letopisové všech minulých věků množství nám uvádí příkladů, že střídmost a půst život prodlužuje. Tak sv. Pafnuc, Makarius, Cenobius 90, sv. František Paul. 91, vel. Beda 92, sv. Saba 94, sv. Aretas, muč., 95, sv. Jarolím 98, sv. opat Euthim 99, sv. Raimund 100, sv. Jakub p. 104, sv. Antonín poustevník, Theodos (opat), Jakub, mnich Perský, 105, sv. Šimon Stil. 109, sv. Pavel, první poustevník, 115, sv. Šimon, biskup Jerusalemský, Arsenius, Romuald, Alfer, opat, 120 let živi byli, střídmosti šetříce a postu zachovávajíce.

d) Rozkaz církve zavazuje nás k postu.

Jistý znamenitý a při tom velmi nábožný lékař francouzský byl jedenkrát od slavného přírodozpytce *Buffona* pozván k obědu, kde přítomni byli také mnozí jiní, více nevěrou než vědou proslulí učenci. Bylo to v pátek, nač nepochybně hostitel zapomněl; i předkládaly se samé krmě masité. Náš zbožný lékař, sedě za stolem, kromě chleba nic nejedl. I tázali se ho někteří s úsměchem, proč nejí? zdali snad v pátek masité pokrmy jsou škodlivé? Načež vážně odpověděl: „Ano, přesvědčen jsem, že masité pokrmy tehdy velmi škodí, když jich církev požívati zapovídá!“ *Buffon* kázal pak svému milému hosti předložiti pokrmy postní.

Ludvík XVI., nešťastný král francouzský, byl přísný zachovatel církevního postu. Nikdy za celý život nedovolil sobě jediného přestupku proti příkázání tomu, aniž si bral kdy záminky, aby sproštěn byl od zachovávání jeho. Když se jednoho dne v čas postní k honbě chystal, tázáno se, kdy velí obědvati? I dí král: „Což nemáme ještě půst?“ Řeklo se mu, že honba jest unavná a že bude míti hlad. „To jest ovšem pravda,“ odvece král, „avšak honba má není žádné církevní příkázání.“

Slovutný kardinál *Stanislav Hosius* zachovával po všecky dny života svého nařízené posty s největší svědomitostí. Stalo-li se, že mu lékaři a přátelé jeho někdy přimlouvali, aby masa požíval, ne učinil dle žádosti jejich, ale takto dle obyčeje svého jim odpovídal: „Já se postím, abych dlouho živ byl; neb psáno jest: Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl. Otec můj jest Bůh na nebi, matka má jest církev na zemi; on mi velí, abych se postil, ona přikazuje, kdy se mám postit. Proto silně doufám, že okusím

ovoce poslušnosti své, že budu dlouhověký, jak písmo zaslubuje.“ A aj, velmi vysokého věku se dočkal.

Svědomitý pacholík. V jednom francouzském městě připravoval se chlapec k prvnímu sv. přijímání. Měl na neštěstí rodiče, kteří si přikázání církevních málo všímali. Jídávali totiž, jak jest rok dlouhý, bez rozdílu maso. Synek byl příležitostně od kněze poučen, jak se má budoucně z ohledu postního přikázání zachovati. Brzo se naskytla příležitost. Prvně příští pátek byly masité pokrmy předloženy. Chlapec masa nejedl a za podávané uctivě se poděkoval. Tázán byv, proč masa nejí, odvolal se na církevní přikázání, dokládaje: „K obědu vezmu kouskem suchého chleba za vděk.“ Otec poručil ho do pokojíka zavřít a nedal mu ani kouska chleba, kterým chtěl za vděk vzít. Pacholík poslechl. Matka chtěla z útrpnosti dítěti předce něco k jídlu dát a při té příležitosti chtěla se s ním také vyvaditi, proč se podle vůle otcovy nezachoval. Jak velice se ale podivila, když jí chlapec pověděl: „Milá matko, kdyby mně byl otec něco poručil, co bych byl směl učiniti, byl bych to hned učinil. Nejednal jsem ze vzdoru. On kázal, abych zde zůstal až do zejtrka bez jídla a v tom ho mohu uposlechnouti, a neublížím svému svědomí. Nemějte mi tedy za zlé, když to, což jste mi přinesla, jísti nebudu.“ Slzy polily matku. Zarazivši se, odkvapila, aby pověděla muži, co se přihodilo. Otec tím dojat jsa, přiznal se, že je syn lepší nežli on. Jde ku chlapci, objímá ho laskavě i táže se: „Kdo pak ti dal tuto moudrou radu?“ Uslyšev, že to kněz byl, šel se za to k němu upřímně poděkovat. Od té doby žil celý dům jeho po katolicku — v bázni boží.

e) Církev shovívá a promíjí. — Při vši přísnosti nezapomíná Církev na slabosti lidské a proto, kde jsou toho opravdové příčiny, posty ochotně promíjí. Když byl *Theofil*, patriarcha Alexandrinský tázán, zdali žena šestinedělka je povinna se postiti, dal za odpověď: „Účel postu jest, mrtviti tělo, což když pro slabost bylo poraženo, má třeba pokrmů sílicích, aby opět povstati mohlo.“

Papež *Innocenc III.* se v podobné případnosti vyjádřil: „Nouzi ustupuje zákon a když nemocný má třeba masa, musí se mu i v čas postní podati.“

Vyžádané prominutí. Maršálek *Catinat*, než táhl do boje, šel k biskupovi, aby sobě i všem vojínům vyžádal prominutí ustanovených postů, ježto jim za času války nesnadno zachovávatí.

Maria Leszczyńska, pobožná choť Ludvíka XV., byla v posledních letech tak slabá, že nemohla církevní přikázání postu svě-

domitě zachovávat, proto poslala k biskupovi, aby jí udělil církevní prominutí.

5. Jak se máme postit?

Hříšná marnost v postu. Jedenkráte o slavnosti dal sv. *Theodor* neb Bohdan svým bratřím lepší poněkud oběd připravit. I sešli se mniši a posadivše se k stolu, s chutí přijímali, co se jim podávalo. Než jeden z nich vece k posluhujícímu: „Já dnes nic teplého jísti nebudu; přines mi jenom chleba a soli.“ Slova bratřova neušla sv. opata, jenž pravil: „Ach, bratře, lépe bys byl učinil, kdybys byl v chýžici své maso jedl, než že tuto podivínskou a nemístnou zdrželivostí svou trochu marné chvály uhoniti hodláš. Či nevíš, že marnost sebe lepší skutky poškvřňuje a všelikou cenu před Bohem jim ujímá? Aneb vyšlo ti z paměti, co velel Spasitel, když vece: Ty pak, když se postíš, pomaz hlavy své?“

Postem nehledej chvály. Jistý učeň pravil druhdy k sv. *Makariovi*: „Dokud jsem v klášteře přebýval, mohl jsem se po dlouhý čas pokrmu a nápoje zdržet; ale nyní v poustevně hlad se záhy a tak mocně ozývá, že mi velmi za těžko přichází se postiti.“ Na to odušil sv. Makarius: „To odtud pochází, že tě v klášteře se postícího bratří obdivovali, a mnohý příchozí snad na tebe prstem ukazoval; nyní pak o samotě žádný tě nepozoruje a tudíž tvá marnost nenalezá posily; nebýváš sycen chválou, pro niž jsi hladu zapomínal.“

Co patří k pravému postu? Opat *Jan* často navštěvoval svých bratří, aby se přesvědčil, jak pokročili v křesťanské dokonalosti. Přijda k poustevníku, jmenem Pessius, jenž 40 let již strávil na poušti a nikdy před západem slunce nejídal, chlubil se svému opatovi: „Mne slunce ještě nikdy nevidělo jísti.“ „A mne,“ doložil Jan, „nikdy nevidělo se hněvati!“ Není dosti na čas zdržovati se jen pokrmu, nýbrž třeba při tom chrániti se i zlého. Kdo se po celý den postí, dává důkaz, že umí tělo své přemáhat, krotit; větší pak ten, kdo se po celý den vystříhá všech poklesků a hříchů.

Opat *Hellen*, jda kolem starého stromu, v němžto včely se usadily, a cítě libou vůni medu, měl velikou chuť okusiti ho. Již již chtěl kus plástu ulomiti, ale zdržel se, řka: „Odstup, žádostivosti!“ „Milý otče,“ pravil jinoch, jenž opata doprovázel, „což jest to něco zlého, med požívati?“ „Nikoli,“ odušil opat, „předce však jest to hanba a hřích, když starý muž neumí přemáhati své žádosti. Moudré jest, časem i dovolených příjemností se odříkati, aby člověk tím snáze překonal nedovolených.“

Co jest lepší? „Postit se jest dobrý skutek,“ pravil jistý poustevník. „Pracovati jest lepší,“ pravil druhý. „Ale nejlepší,“ doložil třetí, „jest dávatí almužnu, a při tom, abychom měli co udíleti, pracovati a postiti se.“

Půst nepřeháněj. Postiti se jest přikázáno ne k smrti, ale ku pokání; proto sv. *Jeroným* schvaluje jisté paní, jmenem *Demetrias*, půst podle příkladu *Mojžíše*, *Eliáše* a *Pána Ježíše*, doložil: „Neukládám ti tak veliké posty, ježto by tělo tvé oslabily neb zcela zahubily; nýbrž postiti se máš jen tak, aby žádost těla byla skrocena, bysi mohla sv. knihy číst, žalmy zpívat a se modlit, bys mohla v svatvečery bdít a stále své práce vykonávat.“

Posti se dle zvyku. Sv. *Monika*, seznavši, že *Církev Milánská* v sobotu nedrží postu, zarmoutila se. K jejímu upokojení a všech pochybností odstranění, obrátil se syn její *Augustin na sv. Ambrože*, kterýž odpověděl: „Přijdu-li do Říma, postím se v sobotu, zde-li jsem, nepostím se. Rovněž jednej i ty. Do které církve přijdeš, její obyčej zachovávej, nechceš-li, abys komu byl k pohoršení anebo kdo jiný tobě.“ Tím sv. *Monika* mile se upokojila.

Průpovědi a přísloví.

Svět svátek a postí se v pátek, nebude tvůj statek krátek. — Hříchu není v jídle, ale ve zlém díle. — Vlažní křesťané říkávají: Jez doma co máš, a u lidí co ti dají.

Jest-li posty zachovááš,
patrný tím důkaz dáváš,
že se staráš o své spasení;

Pohleď, Otče všeho tvorů,
na pláč, prosby, na pokoru,

nebo postem tělo slábne,
duch pak sílí, neochábne;
spása nepřichází k zmaření.

s jakou znajíc svoji mdlobu,
k Tobě jdeme v postní dobu.

Čtvrté církevní přikázání

zní: Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídat a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímat.

1. Čtvrté církevní přikázání velí každého roku zpověď a sv. přijímání při čase velikonočním.

2. Bližší výklad. Úmysl Církve jest, aby věřící dle potřeby často z hříchů se vyznávali a k stolu Páně přistupovali, jako to činívali první křesťané. Však pro vlažnost a nedbalost mnohých

křesťanů Církev svatá nařizuje čtvrtým přikázáním pod těžkým hříchem: *a)* aby všickni katoličtí křesťané k tomu spůsobilí — svému nařízenému (od biskupa ustanovenému) knězi nejméně jednou v roce se zpovídali, *b)* aby svátost oltářní v čase velikonočním — pokud možná ve svém farním chrámu — hodně přijímali.

Čas velikonoční k zadostučinění církevnímu přikázání trvá od popeleční středy až do svátku nejsv. Trojice boží.

3. Přikazuje se sv. přijímání při čase velikonočním: *a)* poněvadž Kristus Pán tuto svátost v ten čas (na zelený čtvrtek) ustanovil; *b)* poněvadž Církev o velikonocích památku utrpení a vzkříšení Páně, na kterouž ustanovena jest, právě koná.

Sluší také v čase velikonočním svátost pokání přijmouti, poněvadž Kristus v tom čase umřel a z mrtvých vstal; tudíž vzbuzuje nás Církev, abychom i my hříchu umřeli, k novému duchovnímu životu povstali či opravdově se polepšili, a k tomu cíli také z hříchů svých se skroušeně vyznali neb se vyzpovídali.

4. Proti tomuto přikázání se prohřešují křesťané katoličtí: *a)* kteří ani jednou v roce sv. svátosti nepřijímají; *b)* kteří sice jednou v roce za nějakou příčinou svátost pokání a oltářní přijali, na př. vstupující v stav manželský, ale v čase velikonočním napotom toho zanedbali; *c)* kteří při čase velikonočním k stolu Páně přistoupili, ale nehodně.

Neposlušným křesťanům hrozí Církev sv. vyloučením, odepírá jim svátostí, a pakli zemřeli v nekajicnosti, i pohřbu církevního.

5. Že Církev přikázala zpověď věřícím každého roku, tím sama zpovědi neustanovila, ježto jest ustanovena od samého Spasitele, Krista Ježíše (v. díl II. o svátosti pokání); však když mnozí křesťané z vlažnosti zpovídati se zanedbávali, dala zvláštní přikázání svrchu uvedené na IV. sněmu Lateránském roku 1216 za papeže Innocence IV., které na sněmu Tridentském v sezení 13. a 14. k. 9. bylo potvrzeno.

6. Také tím, že Církev jednou za rok veli sv. zpověď a svaté přijímání, nezakazuje, za příkladem prvních křesťanů, často k sv. zpovědi a k stolu Páně přistupovati, anobrž schvaluje to co dobré a spasitelné. — Prospívá zajisté, často přijímati sv. svátosti: *a)* poněvadž často klesáme, aniž víme dne a hodiny kdy nás Pán na věčnost povolá, a proto stále máme býti připraveni k odchodu. *b)* Častým přijímáním sv. svátostí se proti hříchům a

hříšným zvykům a náklonnostem ozbrojujeme, v duchovním životě se posilujeme a zdokonalujeme.

7. Úvahy. Často přistupujme k sv. zpovědi a k stolu Páně; zvláště v čas velikonoční sv. svátosti přijímati nezanedbávejme.

Církev sama sice neporoučí častější přijímání, poněvadž nechce věřícím spasení stěžovati, ale tolik jen ukládá, coby křesťan činiti měl, aby z Církve nebyl vyloučen. — Láska k Bohu a péče o spasení má nás k tomu přiměti.

Vždyť i Kristus sám nás povzbuzuje, bychom nejsv. svátost často přijímali, v evangeliu sv. Jana 6, 54. (v. níže) i mnohé příklady pobožných a dokonalých křesťanů nás k tomu pobádají.

Slova písma sv.: Amen, pravím vám, cožkoli svázete na zemi, budeť svázáno i na nebi; a cožkoli rozvázete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi. *Mat.* 18, 18. Přijměte Ducha svatého. Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějíť se jim, a kterýmž zadržíte, zadržáni jsou. *Jan* 20, 21. Pakli budeme vyznávati hříchy své, věrnýť jest Bůh, aby nám odpustil hříchy naše, a očistil nás od všeliké nepravosti. I. *Jan* 1, 9.

Neprodlévej obrátiti se ku Pánu, aniž odkládej den ode dne; nebo náhle přijde hněv a v čas pomsty rozptýlí tě. *Sir.* 5, 8. 9.

Vezměte a jzte: totoť jest tělo mé. — Píte z toho všichni. Totoť jest krev má nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. *Mat.* 26, 27. 28.; srvn. *Luk.* 22, 19. 20. Řekl Ježíš: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě. Kdož jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já jej vzkřísím v nejposlednější den.“ *Jan* 6, 54. 55.

Výroky svatých: Upřímně, úplně a často vyznávej se z hříchů svých s velikou spolu bolestí a s úmyslem, více se jich nedopouštěti. Sv. *Bernard.* Častá zpověď jest vzácná skryše velikých ducha pokladů; v ní bývá duše očistěna, uzdravena, v službě boží posilněna. A protož, když ustanovená doba přijde, nikdy zpovídati se neopomíň, byť i sebe větší překážka v cestu se ti kladla. Sv. *Filip Ner.*

Často velebnou svátost přijímej; tento zajisté chléb nebeský duši posiluje a obveseluje. Sv. *Frant. Sal.* Dvojí lidé často přijímati mají: jedni v ctnostech dokonalí, kteříž vždycky toho hodni jsou, sami sobě škodí nepřístupováním k studnici vší dokonalosti; druzí nedokonalí a ti proto, aby snadnější přístup k dokonalosti měli a jí dosáhli. A tak mají toho užívati silní, aby síly neztratili, a mdlí, aby síly nabyli; nemocní, aby ozdravěli, a zdraví,

aby se při zdraví zachovali. *Týž.* Co ti spomáhá, se sv. zpovědí odkládati aneb od sv. přijímání se vzdalovati? Hleď co nejdříve z hříchů se očistiti, spěšně jedu se sprostiti a lék přijmouti, a jistě poznáš, že ti lépe bude, než kdybys dlouho odkládal. Jest-li že dnes pro tu neb onu překážku od toho upouštíš, snad se zejtra větší nalezne; a tak bys mohl od přijímání dlouho zdržován a vždy neschopnějším býti. *Tom. Kp.* Želeti jest, že mnozí tak málo dbají na to spasitelné tajemství, kteréž nebesa obveseluje a veškeren svět zachovává. O, té slepoty a zatvrzelosti srdce lidského, že buď více nedbá na dar tak nevyslovný, buď opět častým jeho požíváním v lhostejnost klesává. *Týž.* (Více výroků svatých v. díl II. str. 249.)

K nebi jest tvé putování,
k nebi směřuj obcování.

Jen požívej často svátosti,
budeš vždycky v boží milosti.

Příklady.

Ve prvních časech křesťanských nebylo třeba ustanovovati čas ku přijímání sv. svátosti pokání a oltářní. První křesťané každodenně přistupovali k stolu Páně; nebo jak *Skutky ap.* svědčí, „trvali v učení apoštolském a v sdílnosti lámání chleba. (2, 42.) A na každý den trvajíce jednomyslně v chrámě a lámajíce po domácích chléb, přijímali pokrm s veselím a sprostností srdce.“ (2, 46.) Což po několik věků trvalo, že věřící při každé mši sv. spolu s knězem přijímali. Proto se zpovídali bez odkladu, kdykoli se těžce prohřešili. — Také se vyznávali z hříchů svých, kdykoli něco důležitého počínali, buďže na cestu nebo na pouť se chystali nebo do boje táhli. — Později se zpovídali téhodně, neb alespoň každý měsíc a kdykoli toho potřebu cítili. V životě sv. *Hilaria* čteme, že se mu množství věřících zpovídalo každou neděli. Sv. *Jan Zl.* napomíná své posluchače: „Já dnem a nocí jsem hotov, slyšeti sv. zpověď vaši, a stalo-li by se, že by se byl někdo v noci prohřešil, jen mne zbuď i ochotně tě vyzpovídám.“ Podobně vzbuzovali sv. otcové k častému přijímání.

Později, když v životě křesťanů svatosti ubývalo, ustanoveno, aby alespoň každou neděli přijímali, a při zmahající se vlažnosti nařídil papež *Fabian* (v III. stol.), aby všickni věřící alespoň třikráte do roka, totiž na slavnost vánoční, velikonoční a letnic k stolu Páně přistupovali. — Jak se zdá, bylo hned v IV. stol. v obyčeji, v čas 40denního postu se zpovídati a zpověď tato byla spolu přípravou k velikonočnímu přijímání. — Že pak v přijímání sv. svátostí nastala úplná netečnost, dala církve na sněmu *Late-*

ránském r. 1216 svrchu uvedené čtvrté přikázání. — A sv. *sněm Tridentuský* kletbu uvaluje na ty, kdožby upírali, že všickni věřící, kteří rozumu užívají, jsou povinni, při čase velikonočním nejsv. svátost oltářní přijímati.

Pobožní křesťané po všecky věky často se zpovídali a k stolu Páně přistupovali.

Papež Klement VIII. zpovídal se každého večera kardinálu Baroniovi a denně s velikou pobožností mši sv. čítal, a po mši sedával ve zpovědnici.

Sv. *Karel Borom. a Frant. Sal.* zpovídávali se každý týden a jejich služební měsíčně. *Ludvík IX.*, král franc., každý pátek se zpovídal a pak, podle tehdejšího způsobu, tělo své mrskával. — Na své cestě z Palestiny měl i lodníky k tomu, aby se často zpovídali. „Nebojte se,“ říkával, „že by tím služba vaše trpěla; já sám chci za vás práce konati, co se budete zpovídati.“ A mnozí, kteří po léta zpověď zanedbali, zase s Bohem se smířili.

Sv. *Anděla*, aby mohla často přistupovati k stolu Páně, což se tehdy (v 15. stol.) osobám světským nedovolovalo, usmyslila si, že oděv třetího řádu sv. Františka na se vezme.

Sv. *Mechtilda* často, mnohdy denně, přistupovala k sv. přijímání. „Kdyby bylo třeba,“ říkávala, „k stolu Páně ohněm a plamenem kráčet, ani okamžení bych to učiniti neváhala.“

Sv. *Kateřina Sien.* kterýkoli den nešla k sv. přijímání, byla nemocna až k smrti. Proto, leč v pádu nemožnosti, každodenně k stolu Páně přistupovala, aby na těle i na duši se posílila. —

Podobenství o přijímání nejsv. svátosti.

„Vzácný a rozkošný byl to chléb, kterýž Pán Ježíš na poušti lačnému lidu připravil (*Jan 6, 1—15.*); však byl to chléb toliko k nasycení těla. Ten andělský chléb ale, kterýž jest na oltáři, jest pravý pokrm duše. Sám nejsvětější Pán řekl: „Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj.“ (*Jan 6, 6.*) Těmito slovy chtěl Spasitel náš říci, že požívání těla a krve jeho totéž v duši naší působí, co pokrm a nápoj působí v těle. Jako obyčejný pokrm sílí tělo: podobně tento pokrm nebeský sílí duši naši. O, synu Adamův, jak žádostiv bysi tedy měl býti toho pokrmu, když povážíš, jakých milostí tímto pokrmem duše tvá může nabýti! — Nejsvětější svátost nás sílí nejen k odpírání všelikým hříšným útokům a pokušením, nýbrž i ku konání všeliké ctnosti. Možno-li tedy, aby křesťan duše své tím drahým pokrmem posílniti nechtěl?

— Nestaráte-li se o tělo, a neživíte-li ho den co den? A duše vaše, duše nesmrtelná, měla by snad hlad trpěti? Ach, hřešíte, křesťané, hřešíte velice, jest-li že se od stolu Páně vzdalujete! — Hodným přijímáním nejsv. svátosti býváme také s Pánem Ježíšem co nejpevněji spojeni; nebo tím způsobem býváme do něho vštípeni, vtěleni, a s ním jedno učiněni. Za tou příčinou pravil ten nebeský Pán: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ (*Jan 6, 57.*) Jaká to milost! On v nás a my v něm, O, toť zajisté jest takové spojení, že každý z nás zvolati může jako sv. *Pavel*: „Živ jsem ne já, ale živ jest ve mně Kristus.“ (*Gal. 2, 20.*) O světě, nad tento poklad nemáš nic dražšího a světějšího! A dobře řekl sv. *Tomáš Aq.*, že „nad tyto hody nic není vzácnějšího, a že žádná svátost nad tuto není spasitelnější.“ — Bratří, volám: „Blízko jest veliká noc!“ A protož jako žádá jelen k studnicím vod, tak nechať žádá každá duše křesťanská k hodům Těla a Krve Syna božího. Přistupujme často k stolu Páně, zvláště pak o to péči mějme, abychom v nastávajícím čase velikonočním nejsv. svátost oltářní přijali. — Onen zástup veliký dal se s radostí od Pána Ježíše nasytiti chlebem toliko vezdejším a my bychom nežádali sobě těch nejsv. a nejslavnějších hodů, kteréž nám připravuje ve svátosti oltářní? — Čas velikonoční jako troubou andělskou k nám volá: „Vykoupenci Kristovi, pojdte a nabeřte sobě z pokladu lásky Kristovy!“ Pojdme tedy a dejme si ten poklad otevřítí. Okusme opět té manny nebeské!“ *Z kázání od Jirsíka.*

Kniha *Esther* vypravuje, že král Assver třetího roku králování svého veliké hody knížatům a vladařům svým učinil. Byly jsou to velmi slavné hody, které trvaly sedm dní a s největší skvostností jsou připraveny; nebo pili hosté ze zlatých koflíků a na zlatých a stříbrných kobercích seděli ve veliké síni, co nejskvostněji ozdobené. — Avšak nebyly tak slavné, tak důstojné a vznešené, jako jsou ty, kteréž sám Syn boží nám všem připraviti ráčil. On učinil večeři velikou, kteráž netrvá toliko sedm dní, ale trvá pořád a trvati bude až do skonání světa. On učinil večeři a připravil hody, ku kterýmž nepozval jenom knížat a lidu ze své vlasti, nýbrž všech lidí, co jich jest koliv na světě. A při večeři té podává pokrm, kterýž jest nade všecky drahé pokrmy krále Assvera, a kterýž převyšuje všecky sladkosti stolů královských. — Nic není na světě tak utěšené a spasitelné, jako požívání této svatosvaté večeře Páně. Jaké to slavné a veliké hody! Jaká to nestíhlá láska Boha, Spasitele našeho, jenž pod sprostou způsobou chleba na oltá-

řích našich chce býti přítomen a ráčí se nám dávatí za pokrm. — Kdož by neměl k slavným hodům těmto pospíchatí? kdož by neměl býti žádostiv, aby se jich zúčastnil? Možno-li, aby lidé, jimž tak skvostný, tak drahý a vzácný stůl jest připraven, stolu toho se cizili a k němu přistupovat opomíjeli? A předce se to děje, předce mnozí, ach přemnozí, k tomu stolu Páně nepřistupují. Církev sv. volá bez přestání, volá celý rok a volati nepřestává: „Pojďte děti a miláckové boží, již jest všecko připraveno, pojdte k velikým a slavným hodům, pojdte k večeři Páně!“ Ale mnozí nechtějí přijíti, mnozí pozváním tím pohrdají. — A které jsou ty příčiny, proč nechtějí přijíti? — Drží je zpět pýcha života, lakomství a žádost těla. Nepřicházejí, poněvadž „jeden koupil ves, druhý patero spřežení a třetí, poněvadž ženu pojal.“ (*Luk. 14, 16—24.*) Inu tak tedy setrvejte v pýše, oddávejte se žádosti statků a žádosti těla, a radujte se ve všech věcech těchto, ale vezte, že pohrdše večeří Páně nebudete připuštěni jednou k hodům nebeským. Vy teď pozváním nebeského Pána pohrdáte a nechcete se k hodům jeho dostaviti; ale přijde čas, že byste rádi za stolem jeho seděli a s nim hodovali, ale pak on nebude chtít vás přijmouti a do večeřadla svého připustiti. O Pane Jezu Kriste, jaká to nevděčnost! — O kéž nikdo z nás této nestíhlé lásky není tak nevděčen, aby nechtěl přijíti k hodům a nechtěl okusiti večeře Páně! Kéž umíme všickni sobě vážití neskonalých darův a milostí božích! *Jírsík.*

„Je-li to chléb každodenní, proč ho požíváš teprv po roce? Denně přijímej (alespoň duchovně), co ti denně prospěti může. Tak buď živ, abys každodenně přijímati zasluhoval.“ Sv. *Ambrož.*

Píše se o králi *Mithridatovi*, že našed dryák, nyní mitridát řečený, stálým jeho užíváním tělo proti jedu tak opatřil, že, když potom v boji od Římanů přemožen, sám se otrávití chtěl, toho již více dovésti nemohl. Tak náš milý Spasitel svátost oltářní ustanovil, v kteréž sám opravdově s tělem i s krví zůstává, aby, kdož jí užívají, na věky živi byli. Z čehož následuje, že kdož ji často s pravou pobožností přijímá, tak život a zdraví duše své posilňuje, že téměř nemožno jest, aby mu smrtelný jed hříchu více uškodil. Sv. *Frant. Sal.*

„Když byl Kristus do domu *Zacheova* vstoupil, hned se spasení stalo domu jeho. (*Luk. 19, 9.*) Při sv. přijímání vstupuje do srdce našeho sám Ježíš Kristus, a tu se stává také spasení duši naší. Když ale srdce své těžkým hříchem poškrvňujeme, Kristus je opouští, bez něhož ale býti nemůžeme. — Kdykoli tedy, křesťane,

do hříchu padneš, a Krista z příbytku srdce svého vypudíš, nemeškej jíti k sv. zpovědi a ke stolu Páně, ku přijímání nejsvětěla Kristova přistoupiti. *Hejbal.*

Páté církevní přikázání

zní: V zapovězený čas svatebního veselí nadržeti.

1. Výklad. Svatebním veselím vyrozumívají se nejen svatby neb oddavky, nýbrž i všecky jiné hlučné veselosti, taneční zábavy, plesy neb bály a podobné radovánky, které se s duchem kajicnosti posvátných časů nesrovnávají.

Zapovězený čas trvá po celý advent a dobu vánoční až do Zjevení Páně neb sv. tří králů (inclusive), pak po celý 40denní půst a oktáv velikonoční do neděle první po velikonocích neb provední. Mimo to počítají se všickni dnové přikázaných postů po celý rok k časům zapovězeným.

2. Církev zapovídá tedy v posledním přikázání hlučné svatby a všeliké jiné veselosti od první neděle adventní do svátku sv. tří králů, pak od středy popeleční až do neděle provední; též po celý rok za dnů postních. —

3. Přikázání to je pradávné a na sněmu *Tridentském* bylo opět přísně nařízeno v sez. 20. hl. 10.

Však církev z vážných důvodů od času zapovězeného ochotně dává prominutí; kdyby na př. snoubenci na smrtelném loži chtěli se dát oddati, neb jsouce neoddáni, na dlouho by se museli rozloučit a t. d. Kdykoli naléhá potřeba, s povolením duchovní vrchnosti i svatby v tyto dni se držeti mohou, ovšem bez všelikého hlučného plesu.

4. Však nejen v časy zapovězené, nýbrž povždy má křesťan veselí svatebních a jiných radostí a rozkoší světských užívatí moudře, právě křesťansky. Křesťan radovati se má jen z dobrých, rozumných ohledů, totiž k zachování svého zdraví, by posílil se k pracem svého povolání, vždy v pravý čas v střídmosti a v bázni boží.

5. Úvaha. Pamatuj, křesťane, abys čas adventní a postní vážným poklidem, v duchu pravé kajicnosti posvěcoval. Tu nemáš na žádné jakékoli veselosti podílu bráti, nemáš do rozkošných a rozpustilých zábav choditi, nemáš nemravných kněh čísti a neslušných řečí mluvití; ale raději v těchže dobách na modlitbách a v spa-

sitelném rozjímání trvej, nábožné knihy čítej a k hodnému přijetí sv. svátostí se připravuj. — Vůbec při všech radostech a veselostech jako hodný syn dobré matky, církve katolické, se chovej.

Slova písma sv.: Po žádostech svých nechoď a od vůle své odvracuj se. *Sir.* 18, 30. a 5, 2. Čas pláče a čas smíchu; čas kvílení a čas skákání. *Kaz.* 3, 4. Jdi tedy, jez s radostí chléb svůj nebo líbí se Bohu skutkové tvoji. Každého času ať jest roucho tvé bílé (jakož na čas veselí sluší). Užívej života s manželkou, kterou miluješ, po všecky dny života nestálosti své. 9, 7—9. Vesel se, mládenče v mladosti své a v dobrém buď srdce tvé a choď po cestách srdce svého. . . ; avšak také věz, že pro všecky ty věci přivede tě Bůh k soudu. Odejmi hněv (zármutek) od srdce svého a odvráť zlost od těla svého; nebo mladost a rozkoš marné věci jsou (rychle pomíjejí). *Kaz.* 11, 9, 10. Smích s bolestí smíšen bude a po radosti žalost. *Přísl.* 14, 13. Připravujte cesty Páně, přímé čiňte stezky jeho. *Luk.* 3, 4. Vědouce ten čas, že již hodina jest, abychom ze sna povstali Odvrzme tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla. Jakožto ve dne poctivě choďme, ne v hodováních a opilstvích, ne v smilstvích a nestydatostech; ale oblecte se v Pána Ježíše Krista. *Řím.* 13, 11—14. Ukázala se zajisté milost Boha Spasitele našeho, učící nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, střízlivě a spravedlivě a pobožně živi byli. *Tit.* 2, 11—12.; 3, 4. 5. Hodujme ne v kvasu starém, ani v kvasu zlosti a nešlechtnosti, ale v přesnicích upřímnosti a pravdy. I. *Kor.* 5, 8. Všecko jest mi dovoleno, ale ne všecko prospívá. I. *Kor.* 6, 12. Duchem choďte a žádosti těla nevykonáte. *Gal.* 5, 24.

Výroky svatých: Rozkošem se vyhýbej; zaopatřujít sice přátelství se světem, odtud ale rodí se nepřátelství s Bohem. Sv. *Nilus*. Rozkoš jsou dvěře hříchu. Sv. *Ambrož*. Jakož onen, jemuž se ve spaní zdá, že jí, nikoli se nenasytí: tak i kdož radováněk tohoto světa užívá. Jsouť rozkoše jeho co pouhý zvuk, jenž umírá, jak mile byl se narodil. Sv. *Beno*. Jakož nemožno, aby se oheň ve vodě zňal, rovněž nemožno, aby skroušenost srdce v rozkošech žila; nebo toto oboje protiví se sobě a zničuje se vespolek. Sv. *Jan Zl.* Na světskou radost následuje žalost a co z rozkoší počíná, se smutkem se končívá. *Inoc. III.* Běda těm, kdož se z cesty ušinují a spravedlnost opustivše, marnou a pomíjející vyhledávají rozkoš. Jako oheň hasne, když dříví dochází: rovněž tak, když pomine svět a žádost jeho, nepochybně že pomine i rozkoš jeho. Sv. *Bernard*. Musí se někdy jak myslí tak tělu něco občerstvení dovoliti. Kdoby tak přísným

byl, že by nikdy žádné kratochvíle ani sám neužil, ani jiným užiti nedal, nemoudře by jednal. Sv. *Frant. Sal.* Poctivé kratochvíle pro občerstvení mysli neb těla, ne pak z obzvláštní k tomu náklonosti dítí se mají, a to krátce, a zřídka, ne až do unavení; neb kdo se v to z obyčeje vydává, ten sobě z kratochvíle práci dělá. *Týž.* Ona rozkoš jest toliko pravá, která se v Stvořiteli nalezá. Sv. *Bernard.* Chceš-li dojítí radosti, přidrž se toho, jenž věčný jest. Sv. *August.* Průvodkyně ctnosti a dobroty jest radost. Sv. *Basil.* Jest-li že se radujeme se světem, jest se co báti, abychom se světem netruchlili. Truchleme však, an svět se raduje, a budeme se radovati, když se napotom svět bude rmoutiti (Jan 16, 20.) *Tertul.* Pravé radosti jsou toliko dovolené radosti; neboť ony jsou jediné čisty a nevinné, bez pykání, bez hryzení svědomí a bez bázně, čímž nedovolené radosti obyčejně doprovázeny bývají. Sv. *Alfons Liguori.*

Příklady.

Historický přehled časů zapovězených.

Církev má doby radostné i žalostné v roce, totiž slavnosti a posty. Zdá se, že hned za prvních časů křesťanských v svatopostní době před velikonoci svatební veselosti nesměly se konati. Na synodě v *Laodicei* roku 368 bylo zakázáno, v čas 40denního postu slaviti svatby a hlučné narozeniny. Církevní synoda v *Leridě* ve Španělech zapověděla svatební veselosti také v adventě a po tři neděle před sv. Janem Křt., což potom znenáhla v celé západní církvi vešlo v obyčej, tak že ani tiché oddavky se nedovolovaly. Však od 17. století nastal nový řád v Církvi. Od té doby Církev obmezila zapovězený čas jen na advent a na 40denní půst, od něhož, kde jsou vážné příčiny, ochotně promíjí, a jen hlučné svatby a jiné veselosti zapovídá.

„Ke dni příchodu Páně sluší, aby připraven byl každý člověk, by nezastihl jej Pán buď hříchu oddaného aneb do věcí světských zamotaného. Sv. *Lev.* Tímto 40denního postu zákonem nekladou se meze dokonalým. — To zajisté církevní vůdcové ustanovili pro ty, kdož po celý rok v rozkoších a v světských zaměstnáních zapleteni jsou, aby touto zákonní takořka nutností zavázáni, alespoň nuceni byli sloužiti Bohu, a aby za dnů života svého, jež by všecky co nějaké ovoce byli zhltili, alespoň desátky Pánu zasvětili.“ Sv. *Isidor.*

Hody svatební bývaly v starém zákoně v obyčeji. — Když služebník Abrahamův namluvil *Isákovi Rebeku*, dceru Ba-

tuelovu, vyňav nádoby stříbrné a zlaté a oděv, dal je Rebece za dar, bratrům také jejím a matce dary obětoval. Tedy začavše hody jedouce spolu a pijíce, zůstali tam přes noc. I. *Mojž.* 24, 53. 54. Když *Tobiáš* požádal Raguele, aby mu dal *Sáru*, dceru svou, za manželku... Raguel pojav pravou ruku dcery své, dal ji v pravou ruku *Tobiášovi*... A vzavše papír, učinili zápis manželstva. A potom teprv hodovali, dobrořečíce Bohu. — Také Gabel přišel na svatbu a novým manželům dobrořečil. — A když všickni řekli: „Amen!“ přistoupili k hodování, též i s bázní boží svatební hody drželi. *Tob.* 7, 15.; 9, 12.

Sám Kristus Pán súčastnil se s matkou i s apoštoly svými svatby v Káni Gal., ano přispěl k nevinné veselosti svatebčanů, že zázrakem jim vína opatřil. *Jan* 2.

Také církev sv. nezapovídá slaviti svatby veselou hostinou a jinými slušnými radovánkami, tak že svatba vůbec veselím neb veselkou se nazývá; však křesťan se radovati a veseliti smí vždy jen v počestnosti a v bázni boží.

Sv. otcové ode dávna horlili proti neslušným a hříšným obyčejům pohanským při hodech svatebních. Sv. *Jan Zl.* napomíná nové manžele, jak mají den svatební slaviti, těmito slovy: „Chtíce svatbu slaviti, nečiňte mnohých a drahých příprav, nýbrž přistrojte, co domácnost poskytuje. Pozvete ze sousedstva, z přátel a z příbuzných hodnější, a proste, by z mála přijali, co se jim z upřímnosti podává. Při hodech ať není nemravných řečí, oplzlých zpěvů a žertů nestoudných; ať se obžerstvím a opilstvím nezneuctují; vřesk, výskot a neslušné pohanské tance buďte vzdáleny a všecka zábava ať se křesťanskou rozmluvou a radostí okořeňuje.“ — Kéz by tak všudy a vždy slavili se svatební veselosti mezi křesťany! — „Kdo chce v manželství štěstí míti,“ píše sv. *Frant. Sal.*, „musí při svatbě svatost a vznešenost toho stavu sobě před oči stavěti. Ale, o Bože, tak málo se nyní hledí na to, že se při té svátosti nesčíslné nepořádnosti, všeliké rozpustilosti v myšlení, v slovích, v skucích, v hodování, v pití, v tancích a oplzlostech páchají, a tak není divu, že i nepořádní účinkové z toho následují.“

Pán Ježíš byl také často zván k stolu v domech fariseův, jako čteme u sv. *Luk.* 7, 36—50. a 14, 1—11. a j. a příkladem svým netoliko ztvrdil obyčej, konati hostiny, hody, nýbrž On ho také posvětil přítomností svou, uče skutkem, že dovoleno je, při slušných příležitostech a v jistých případnostech hody konati a v nich účastenství míti. — „Avšak třeba, abychom

hodů a vůbec plesů a radovánek slušných a dovolených požívali také pravým a křesťana hodným způsobem, totiž v bázni boží, s modlitbou k nim přistupující a od nich odcházející, jakož i bychom střídě požívali pokrmů a nápojů, v radování a veselí se nikdy mezi slušností nepřekročující, a konečně vhodno, bychom lásku přátelskou také zbožností posvěcovali, nikdy vyšších duchovních a nebeských věcí z myslí nespouštějící.“ *Postilla od Frencla.*

Agape. Starý církevní učitel *Tertullian* popisuje hostiny a hody prvních křesťanův asi takto: „Již jméno svědčí, jak jsou hostiny naše, jež nazývají se hody lásky (*agape*), spořádány. Vědouce, že Bůh na chudé patří se zvláštním zalíbením, hledáme jim pomáhati v potřebách, i ke svým stolům jich zveme. — Při hodech panuje vzorný pořádek. Nic se netrpí, co by bylo proti slušnosti. Než k stolu zasedáme, dříve pokrmem duchovním, modlitbou se nasycujeme. — Žádný nejí a nepije více, než aby ukojil hlad a žízeň, a než sluší člověku, jenž chce zachovati čistotu. Hosté, obveselující se, pamatují, že Bůh všecko slyší, co kdo mluví. Po jídle umýváme si ruce, světla rozžeháme, žalmy a duchovní písničky zpíváme, a tu hned vychází na jevo, kdo by byl při stole nezůstal v mezích střídmosti. Jako jídlo modlitbou počato, tak se i dokonává. Potom všickni ve vši slušnosti a počestnosti odcházející, domů se ubírají, i bývá na všech viděti, že ne tak tělesným, jako spíše duchovním pokrmem jsou nasyceni.“

Pán Ježíš posvěcoval hodů, ku kterýmž býval volán, skutkem milosrdenství a lásky i moudrostí nebeskou; nebo všude dobře činil a spolustolujících spasitelným pravdám učil. — Podobně také jednal sv. *Frant. Xav.* Příhodiloť se jednou, že v městě *Malaga* ve Španělech jistý boháč, kterýž sedm mladých osob ženských nectného obchodu u sebe zdržoval, že velice chválil kázání sv. *Františka*. Tento chtě použítí příležitosti, aby se s ním mohl seznámiti a duši jeho získati, řekl jemu: „Pane, vaše chvála jest dobrá, ale mně unavenému lépe by svědčil váš stůl, než vaše slova.“ I omlouval se boháč, že se takového hosta nenadál, nicméně doložil, že kdyby chtěl málem spokojen býti, že ho rád uhlídá. *Xaver* žádoucí pozvání mile přijal, a vida tolik mladých žen nestoudně ošacených k stolu přísluhujících, prokazoval jim všecku zdvořilost, přijímaje vlídně pokrm a nápoj z rukou jejich, a vychvaluje, co na nich chvalitebného spatřil. I zalíbila se vlídnost *Xaveriova* hospodáři, že pozval ho po druhé i po třetí k stolu. *František* pak beze všeho přísného kárání příjemnou řečí z poznenáhla k milování věčných

a nebeských věcí je vzbuzoval. Po častém navštěvování pokusil se více, a upřímně toho pána se tázal, zdali by mu k službě nestačilo šest, že by jedné z nich za prokázanou sobě službu k poctivému manželství pomohl, kdyby on k tomu přivolil. Boháč netoliko dovolení své, ale i věna té jedné udělil. Časem Xaver vyloudil od něho druhou, potom třetí, až mu i jiné k poctivému manželství z domu vytáhl. Konečně pak směle naň udeřil a jemu tak důtklivě ohavnost hříchu a patrné nebezpečnosti zahynutí věčného předložil, že boháč, otevra oči, náhlou záhubu svou, k níž slepě chvátal, poznal. Na to pak bez prodlení ženštiny od sebe pustil i dobrým věnem zaopatřil; potom u Xaveria zpověď celého života složil a ku podivení celého města ctnostně živ jsa, velikým potěšením srdce oplýval.

Všecko má svůj čas; je čas radosti, je čas žalosti! Tak všemu světu ohlašuje moudrý Šalomoun. Sv. *Frant. Sal.* také měl v roce jistý čas žalosti určený a ten byl čas masopustní. Nebo znamená v hořkosti srdce svého, že se v tom čase nejhorší potupa Bohu činí a církvi jeho jako zúmyslná hana děje, nařikal trpce na tento čas masopustní a jeho žalostění pronikavěji zní, než úpění hrdličky v rozsedlinách opuštěné; nebo psal důvěrnému příteli takto: „Od sv. tří králů až do popeleční středy jest srdce mé nevyslovitelně sevřené a jakkoli sám bídný, nuzný hříšník jsem, předce srdce mé bolestí chřadne, když pozoruju, že v tomto čase pobožnost tak mnohých věřících hyne a horlivost jejich stydne.“ —

Příklady radosti čisté, nevinné.

Sv. *Jan evg.* držel jednoho času krotkou koroptva v ruce své, kterážto mu mnohé vyrazení mysle působila. Když to uzřel myslivec jeden, tázal se ho, pročby sobě tak nepatrným živočichem času ukrácel? I řekl mu sv. Jan: „Proč pak ty nemáš lučiště své vždy natažené?“ „Proto,“ odpověděl myslivec, „aby neztratilo síly a kdyžby třeba bylo, aby se lépe natáhnouti mohlo a žádoucí účinek působilo.“ „Dobře,“ řekl sv. Jan, „nediv se tedy, vida, že se vyraším. Já to činím proto, aby potom mysl má k přemýšlování věci důležitějších a ku konání povinností svých tím schopnější byla.“

Sv. *Antonín*, arciootec poustevníků každého času tak veselého býval vzezření, že ze všech poustevníků podle veselé tváře poznán býval.

Podobně čteme v životě sv. *Martina*, biskupa, že ho žádný nikdy neviděl smutného, ale vždy býval veselý, pokojný a příjemný.

Sv. *Romuald*, jenž mnoho se postil, bděl, tělo své stále mrtvil

a vždy přísný na sebe byl, nicméně býval vždy tak veselé tváře, že ti, kteří naň patřili, potěšeni byli.

Sv. *Klára* kolikrátkoli se postila, vždy, podle rozkazu Spasitele, tak veselou tvář okazovala, jakoby se té tělesné nouzi a postu smála.

Radosti všech.

Nenaříkej ve chudobě,
že Bůh na tě zapomněl,
že pozemských statků tobě
a radostí odepřel.

Z tohoto vonného kvítí,
které krásí lučinu,
nejen boháč radost cítí,
ale také ty, synu!

Líbezně pějící ptáče
v loubí lesa temného
nezpívá jen pro boháče
ale i pro chudého.

Slunce — oko Tvůrce tvého —
v modrojasném oblaci,
usmívá se na chudého,
jako na tvář bohatce.

A ty krásné hvězdy zlaté,
ježto naseš na nebe,
nesvíjí jen pro bohatce,
ale také pro tebe.

Však i tobě, synu, dala
ruka boží země část:
nebo tobě darovala
živnou, krásnou, slavnou vlast.
Jablonský.

Chrupa (podobenství). „Dnes bychom mohli obejítí naše osevníčka a popatřítí, jak se jim daří!“ Tak odtušila paní Rozumová svému choti, když jí byl tento, přišed právě z odpoledních služeb božích, nenemilé pozvání učinil, řka: „Kam se dnes půjdeme povyrazit?“ „Máš dobře, Lidmilo!“ přisvědčil pan Rozum, jeden z nejrozšafnějších i nejvážnějších měšťanů v Zábavicích. „Už tě, rozmilá, tou hospodářskou vycházkou těším několik neděl. A dnes je tak hezky, tak rozkošně hezky tam pod tím širým stropem nebeským! Libo-li, půjdeme hned.“ — „Maminko, já půjdu taky! Ach vemte mne s sebou!“ takto náhle vzkřikla matčina jmenovkyně, sedmijará Lidunka, i vztahovala své sepjaté ručky strídavě hned k otci, hned k matce tak dětinně, že prosbě její odolati nemohlo srdce rodičů. — Neminulo pět minut a už se trojčlenná naše společnost ubírala ven z města, aby shlédla zdar polní obrody i aby zažila lahod sladké vesny. Lidunka hopcovala hned po boku otcově, hned po straně matky, tu v předu, tu v zadu svůj rej provodíc. Když se byli octli v hájemství města, hledalť i zrak i krok jejich přede vším ony tratě, jimž oni roku toho svěřili svou naději polní. Tu širolistá pšenice, tam vousinatý ječmen, zde vysokostéblé žito poutalo i bavilo jejich pozornost. Nejdéle pomeškali ovšem u trati. na nichž kolébala se bohatá sije žitná. Manželku zajímaly zde ty

pěkné, jako zelené stužky kolem štíhlých a předce větruvzdorných stébel se vinoucí a vlající listy. Pan Rozum více sobě liboval v těch dlouhých, na špici stébel se houpajících, chlebodárnou šťávou už bobtnajících klasech, jakož i v té mnohoslibné žita houštce. „Je to náké žito!“ pravil, zrakem sobělibým mrštiv po celém vůkolí; „není mu tady rovno. Bude to, dá-li Bůh, veselá žeň. Už dávno akcie mé polní nestály tak vysoko, jako letos!“ — A tak každý z nich, po osoblivé choutce a zálibě své, kochal se tou onou nadějí — bujnou stránkou toho požeňnáníčka božího. — „Ale, pro Bůh!“ vzkřikla pojednou starostlivě paní Rozumová, „kde je naše dítě? — Lidunko, kde paks má Lidunko?“ Ještě nebyla dořekla slovo poslední: aj, tu se z prostřed obilí ven batolí nad míru rozjařené dítě. Velikou kytku chrp v zařaté držíc pěsti, stanula brzičko před uleklou matkou s vítězným jaksí rozkřikem: „Tu jsem, maminko, tu jsem!“ A nedopřejíc si ani výdechu, volala jedním slova proudem: „Oh, to jsou kytičky! to jsou lupínky, to je barva, to je krása! To se budou plésti věnečky! o, že jich tu není víc těch překrásných kvíteků, že jich tu neroste víc, než toho nehezkého obilí!“ — Rodiče, znajíce oceniti výlev radosti tak nevinné, nechali Lidunku zatím při nerozumné, právě dětské kýžbě. Matka pak, přitulíc dítě k sobě, pravila: „No, těší nás to, mne i tatínka, že jsme ti tak velkou udělali radost. Drž si jen hezky své chrpy, abys je neztratila. Teď půjdem domů; a bude-li Lidunka pořád tak hodná, jako byla posud, půjde zas brzy s námi na modráčky.“ — Došedše cíle své hospodářské pouti, nastoupili naši manželé svou zpáteční cestu. Když se tak brali vedle sebe mlčíce, tn otevřev ústa, přetrhl hrobové ticho otec Rozum, řka: „Co myslíš, drahá, o tom dnešním si počínání Lidunky? co o tom bláhovém chvalořečení, jímž zasypala tu sinokvětou chrpu? Mámt za to, že v chování malého toho dítky jako v slupce jádro, ukryto výstražné naučení pro nás, děti veliké. Chceš-li pak, abych rozčiniv slupku, holé podal ti jádro?“ — „O učiň tak,“ prosebně odtušila matka. — „Lidunce naší,“ plně přání své ženy, pokračoval Rozum, „líbí se chrpa nad obilí; ano, ona si přeje, aby místo žitěčka rostly a kvetly samé chrpy. Obilí, toť u ní bez ceny; pro něť nemá ni oka, ni srdce! — Cítímť ovšem také sám, že chrpa je hezký, okotěšný kvítek, že je od pohledu pěknější nad žito. Za to však obilí, to lidoživné, je zas probytečnější! Dobrá jest i chrpa, jenom ji nesmí býti příliš mnoho. V množství mírném a moudře obmezeném dodávat ona té obilní zeleni jakéhoš lahodnějšího vze-

zření; ano i zužitkovati dovede ji důmysl člověka. V počtu ale velkém a převážném uškodil, by chrpa obilíčku našemu, ztenčila by náš chlebonosný výtěžek polní. Není-li pravda, drahá Lidmilo? — A něco tomu podobného shledávám na obilíšti zemského života našeho. Radosti a zábavy, ano to jsou chrpy na poli tom. Ony mohou, ba po vůli moudrého a dobrotivého Otce našeho, ony i mají růsti a kvésti mezi osením na nivě našeho života. Nesmíť jich jen býti příliš hustě, nesmějíť jen poškoditi aneb docela spustošiti obilnou siji snah a prací, péčí a starostí povolání našeho; nesmějíť státi se člověku, abych tak řekl, chlebem vezdejším, ale musejí mu vždy a všude zůstati jen kořením, jen příkrasou, jen osladou jeho dost chmurného a trpkého živobytí. — Nejedni ale, ano mnozí, mezi námi dětmi dospělými, převracují na rub ten tvůrcem stanovený poměr a řád, podobajíce se v tom na vlas našemu nerozumnému dítěku. Kéžby jen dříve, než Lidunka naše, poznali svůj blud, svůj nerozum. Nebo ten jejich není ani tak nevinný, ani tak neškodný, jako onen našeho dítěka.“ — Tu umlkl otec. A že s ním matka cítí za jedno, to dokázala svým mnohoznačným na chotě svého pohledem, jakož i vřelepovděčným příčinlivé jeho pravice stisknutím. *Černohouz: Pravdy v obrazech.*

Pravá radost.

Včela vše proletá kvítí,
shromažďujíc vonný med;
nessaje však tam, kde cítí
záhubný pro sebe jed.

Ty pak, hledáš-li radosti
ve světě tom, někdy zlém,
musíš byti čisté ctnosti
věčně věrným přítelem.

Jablonský.

Přísloví a prúpovědi.

Kde hody, tu žal. — Veselá mysl prázdná kapsa. — Dnes radost, zejtra žalost. — Radost po žalosti chodí. — Večer radost zejtra pláč. — Když radost vrchu dostupuje, již žalost se ohlašuje. — I dobrý časem pláče a zlý skáče. — Však i bolest má svou radost.

Růže při trní se rodí,
žalost po radosti chodí:
kdo se v nečas raduje,
jistě brzo běduje.

Ten, kdo v Pánu vesel bývá,
opravdovou radost mívá;
z ctností plynou radosti,
z hříchu jenom žalosti.

Seznam abecední

pravd náboženských v celém „Výkladu“ obsažených.

(Římské číslice značí díl, arabské stranu.)

<p>A.</p> <p>Almužna II. 321., III. 551.
advent I. 321.
amen I. 583., II. 115.
andělé I. 227., III. 124.
apoštolé I. 12., 359.</p>	<p>bratři a sestry III. 307.
bratrstvo IV. 760.
Bůh bytost I. 102.
— duch I. 117.
Bůh nejdokon. I. 112.
— blažený I. 178.
— Otec náš I. 180.
— jeden I. 191.</p>	<p>čest boží II. 68., III. 72.,
153.
čest a dobré jméno III. 465.,
508.
činy v. skutky.
čistota II. 252., III. 364.,
562., IV. 481., 746.
články víry I. 95., 102.
člověk-čenstvo I. 241.
čtení I. 40., III. 397., IV.,
821.</p>
<p>B.</p> <p>Bázeň boží III. 68. IV. 832.
bedlivost v. pracovitost.
bdění IV. 22., 839.
bezbožnost IV. 19.
bezženství II. 380., IV. 747.
biblí I. 32.
břimování II. 191.
biskup I. 18., 481.
blahoslavenství IV. 766.
blaženost věč. I. 567., IV.
766., 851.
bližní II. 26., 306.
blud -arství I. 20., II. 67.,
III. 81.
bohabojnost v. bázeň boží.
bohatství III. 414., 566.,
IV. 769.
boj duch. I. 355., II. 97.,
IV. 17. 839
božské vlastnosti I. 112.</p>	<p>C. Č.</p> <p>Celibat II. 380., IV. 747.
církev I. 16., 478., III. 577.
cizí statek III. 422., 566.
cizoložství III. 373.
ctižádost III. 508., IV. 75.
ctnost, -ný III. 12., IV. 320.
ctnosti božské II. 73., IV.
65., IV. 349.
ctnosti mravné IV. 362.
— základní IV. 382.
— hlavní IV. 427.
cudnost v. čistota.
Čáry III. 86.
čas IV., 843.
čas velikon. III. 630.
čas zapověz. III. 637.
čeládka, čeleď III. 230.
čert v. ďábel.</p>	<p>D.</p> <p>ďábel I. 236. 576., II. 73.
darové Duchu sv. II. 465.
den soudný I. 554., IV. 851.
den sváteční II. 145., III.
179. 581.
desatero přikáz. I. 6., III. 50.
děti, dívky III. 197.
dík, -učinění I. 18., III. 153.
div -y I. 13. 361.
divadlo III. 397.
dobrá vůle II. 292., IV. 533.
dobré, dobro III. 13., IV.
1. 319.
dobročinnost III. 414., IV.
447.
dobrota boží I. 150.</p>

dokonalosti boží I. 112.
dokonalost kř. IV. 323. 668.
dostiučinění I. 113., II. 318.
doufání v. naděje.
Duch sv. I. 454.
duch, duše I. 252., III. 293.
duše v očištění I. 520., II. 22.
důvěra v Boha II. 50., III. 65

E.

Evangelium I. 16. 359., II. 238.

F.

Faleš III. 501.
fariseové, -ejství I. 11., III. 502.

H.

Hádání III. 86.
hájiti hříchů IV. 315.
hana, -ět III. 542.
hierarchie I. 18. 490., II. 353.
hlava církve I. 481.
hněv-ivost III. 329., IV. 177.
honosnost III. 508., IV. 75.
horlivost II. 52., III. 72., IV. 517.
hospodárnost v. šetrnost.
host, -innost IV. 574.
hrdost IV. 75.
hrob Páně I. 397.
hřích II. 85., III. 12. 340., IV. 10.
hřích prvotný, děd. I. 269., IV. 12. 16.
hřích skutkový vlast. IV. 12.
— smrtelný IV. 14. 23.
— všední IV. 14. 21.
hříchů hlavní IV. 69.
— do nebe vol. IV. 226.
— proti Duchu sv. IV. 248.
hříchů cizí IV. 286.

hříchův odpuštění I. 525., II. 273.
hříšník II. 266., IV. 19.
hýřivost v. marnotratnost.

Ch.

Chléb II. 85.
chlipnost v. nečistota.
chlouba III. 508., IV. 75.
chrám I. 17., III. 180.
chtíč v. žádost.
chudoba, -ný III. 566., IV. 740. 769.
chvála boží II. 19., III. 153.
— bližního III. 477., IV. 301.
chvála vlastní III. 508.
chyba, -y IV. 18.
chytrost viz opatrnost.

I. J.

indifferentism v. netečnost.
Jáhen, podj. I. 18. 493., II. 353.
jazyk III. 550.
jeden Bůh I. 191.
jednota v. svornost.
Jesus, Ježíš I. 12. 289., II. 129., III. 151.
ješitnost III. 513., IV. 76.
jmění III. 414., IV. 103.
jmeno boží II. 67., III. 151.
— Ježíš I. 329., III. 161.
— dobré III. 472.

K.

Kacíř, -ství I. 20., II. 67., III. 81,
kajicnost II. 269., IV. 780.
kající skutky II. 318., III. 20. 321.
kárání bratrské II. 70., III. 307., IV. 627.
katechismus I. 26.
katolík, k. církev I. 501.

kázání III. 593., IV. 819.
kázeň III. 250.
klam v. podvod.
klaněti se Bohu III. 66.
kláštery I. 23., IV. 738.
klekání II. 139.
klení, kletba III. 169.
klevety III. 530.
kmotři II. 181. 202.
knihy v. čtení.
kněz nejv. Kristus I. 303.
kněž-í, -stvo I. 18. 481., II. 353.
kostel v. chrám.
kouzla v. čáry.
krádež III. 438.
království boží I. 365., II. 72., IV. 678.
Kristus I. 289.
křest II. 164.
křesťan, -ství I. 11. 17.
křivá přísaha III. 170.
křivda III. 422., IV. 627.
kříž svatý I. 201. 419.
kříže, soužení II. 113., IV. 700., 807.

L.

Lačné krmit IV. 573.
laknouti po sprav. IV. 788.
lakomství III. 432. IV. 103.
láska kř. vůbec III. 3. 13.
— boží I. 150.
— k Bohu III. 13. 15., IV. 359.
láska k bližnímu III. 13. 26., IV. 470.
láska k nepřát. II. 93., III. 37. IV. 727.
láska k rodičům III. 198.
— k bratřím a sestr. III. 307.
láska k sobě III. 23., 132.
— k světu III. 110., IV. 835.
laskavost IV. 470.
lehkověrnost III. 86.

lenost těl. III. 432., IV. 200.
— duch. III. 596., IV. 200.
lest v. podvod.
lež nepravda. III. 481.
lhostejnost v netečnost.
licoměrnost III. 502., IV. 75.
lidé I. 201.
lichota, -nost III. 491.
lichva III. 438.
litanie II. 142., III. 595.
lítost II. 283., IV. 780.
lkající blah. IV. 780
loupež III. 438.

M.

Majetek v. jmění.
malověrnost III. 92.
manželé, -ství II. 368.
Maria I. 317., II. 117. 402,
III. 125.
marná naděje III. 103.
marnost, -ivost III. 393.,
IV. 76.
marnotratn. III. 433., IV. 103
matka II. 393., III. 249.
Mesiáš I. 7. 288.
milosrdenství b. I. 167. k., II.
267.
— k bližn. II. 27. 307.
IV. 447. 791.
milosr. skutky v. skutky
milosrdné.
milost boží I. 471., II. 154.
milování v. láska.
mír v. pokoj.
mírnost II. 290., IV. 386.
mládež, mladost III. 226
mlčelivost III. 466.
mlsnost III. 432., IV. 158.
mluvení III. 489.
mocnost svět. i duchovní
III. 12. 282.
modlářství III. 113.
modlitba vůbec II. 15. 72.,
III. 66., IV. 551. 627.
— Páně II. 57.
moudrost boží I. 132.

moudrost lidská IV. 366.
mrav -y, -nost III. 13., IV.
319.
mrtví v. zemřelí.
mrtviti se v. zapíratí se.
msta, mstivost III. 329.,
IV. 178.
mše sv. II. 217., III. 589.
mučeníci I. 19. 87.
muž, manžel II. 393.
myšlení II. 280., III. 392,
562 IV. 12.
mzda IV. 245.

N.

Náboženství I. 1. 25.
nábožnost v. i pob. II. 67.
naděje II. 3., III. 65., IV. 357.
nádhera, -nost III. 378.,
IV. 76.
nadýmání III. 531.
nahé odívat IV. 574.
náhrada III. 422. 458.
nalez. věci III. 439.
napomínat v. kárat.
napravení v. polepšení.
narození P. I. 322., III. 582.
náruživost IV. 18.
následování Krista IV. 714.
— svatých III. 132.
návyk, -lost IV. 18.
nebe I. 433. 565., II. 73.
nectnost v. nešlechtnost.
necudnost v. nečistota.
nedbalost III. 120. 596.,
IV. 13.
neděle III. 179.
nedůvěrnost III. 99.
nekajcnost IV. 280.
nelaskavost v. nemilosrd-
nost IV. 35.
nemoc, -ný III. 292, IV. 575.
nemravnost IV. 19.
nenávist Boha III. 113.
— lidí IV. 178.
neomylnost církve I. 507.
neposlušnost III. 199.

nepoškrvněné } I. 319., II.
početí M. P. } 402.
nepravost III. 13., IV. 10.
neproměnnost boží I. 175.
nepřítel II. 93., III. 37.,
329., IV. 727.
nepřízeň IV. 131., 275.
nesmrtelnost I. 252.
nespravedlnost III. 438.,
IV. 235., 245.
nestoudnost III. 378., IV.
149.
nestřídmost III. 393., IV.
158.
nesvornost III. 329.
nešlechtnost IV. 19.
netečnost III. 80., IV. 200.
netrestat hříchu IV. 307.
netrpělivost IV. 177.
neupřímnost III. 481.
nevděčnost IV. 19. 467.
nevědomost III. 340., IV.
624.
nevěra II. 67., III. 72.
nevěrnost IV. 19.
nevinnost III. 364.

O.

Obcování svatých I. 515.
— s lidmi III. 401.
oběť mše sv. II. 217., IV. 827.
obětování II. 189.
obezřetnost v. opatrnost.
obmeškání dobrého IV. 13.
obrácení se v. pokání.
obraz boží I. 244.
obrazy svatých III. 144.
obřady, cerem. II. 155.
obřízka Páně I. 329.
obvyk v. obyčej.
obžerství IV. 158.
očistec I. 520., III. 628.
očišťování M. P. I. 341.
oddanost Bohu II. 78.,
III. 71., IV. 357.
oděv III. 393.

- odkládati pokáním, III. 109., IV. 250.
- odpíratí pravdě IV. 270.
- odpustky II. 330.
- odpuštění hříchů I. 525, II. 92. III. 21.
- odpustiti bližnímu II. 93., III. 37., IV. 627.
- olt. svátost II. 202., III. 631.
- opatrnost IV. 365.
- opilství, ožralství v. ne-
střídmost.
- opováž. spoleh. III. 105., IV. 250.
- opuštění dobrého IV. 13.
- orodování svatých II. 20., III. 134.
- osoby božské I. 193.
- osočování III. 531.
- ospravedlnění III. 139.
- ostatky sv. II. 60., III. 197.
- otec Bůh I. 18.
- otec v. rodiče.
- otčenáš II. 57.
- P.**
- Pád člověka I. 267.
— opětný IV. 18.
- pamatovat na smrt., IV. 851.
- Pán Kristus I. 289.
- panictví III. 365., IV. 747.
- panovati nad sebou III. 293.
- papež I. 18. 484.
- péče o tělo II. 84., III. 290.
— o duši II. 91., III. 293.
- peklo I. 429. 576., IV. 851.
- pěstoun III. 249.
- pilnost, pracovitost III. 401.
IV. 514.
- písmo sv. I. 10. 31., IV. 821.
- pláč, plačící II. 286., IV. 780.
- pobožnost II. 46. 252., III. 601., IV. 825.
- pobožnůstkářství III. 120.
- pocestné přijímat IV. 574.
- pocta boží II. 212., III. 64. 179., IV. 827.
- pocta svatých III. 124.
- poctivost } III. 422.
počestnost } — 473.
- početí Syna božího I. 319., II. 402.
- podání, tradice I. 46.
- poddaní III. 256.
- podezření III. 514.
- podíl v hřichu IV. 312.
- podlost III. 508., IV. 428.
- podobenství Kr. I. 366.
- podvod III. 438. 501.
- pohané, -ství I. 4., III. 114.
- pohanění III. 542.
- pohoršení III. 345.
- pohrdání III. 542.
- pochlebování III. 491.
- pohřeb, pochovávat mrtvé
III. 576.
- pochybov. III. 78., IV. 624.
- pokání ctn. I. 529., II. 267.
— svátost II. 318. IV. 830.
- poklady duch. I. 520.
- poklesek IV. 18
- pokoj III. 307., IV. 495.
- pokojní bl. IV. 800.
- pokora II. 48., IV. 427.
- pokrytství III. 120. 502., IV. 75.
- pokušení I. 355., II. 97., III. 553., IV. 17., 839.
- polepšení se II. 267.
- pomazání sv. II. 341.
- pomluva III. 530.
- pomsta v. msta.
- ponoukati k hřichu IV. 294.
- posl. věci I. 531., IV. 851.
- poslušnost III. 71., IV. 751.
- posměch IV. 542.
- postiti se v. půst.
- posuzování III. 514.
- poštívání III. 531.
- potupa III. 542.
- pouť II. 143.
- pověra III. 86.
- povinnost III. 12., IV. 676.
— manželů v. manželé.
— rodičů v. rodiče.
- povolání čl. I. 263.
- povoliti k hř. IV. 291.
- povolnost III. 307.
- pozdravení and. II. 116.
- pozdvihování II. 240., III. 589.
- poznání Boha I. 102., II. 66., III. 293., IV. 15., 814.
— sebe II. 277., III. 293.
- požehnání III. 596.
- práce služ. III. 180.
- pracovitost III. 414., IV. 514.
- přátelství v. přítel.
- pravda III. 465., IV. 270.
- pravdoml. boží I. 173.
— lidská IV. 465.
- pravdy kř. I. 95.
- pře, příti se III. 524.
- přečin, přestupek IV. 18.
- předřízení I. 129.
- předpekli I. 429.
- předsevzetí II. 292.
- představení III. 237. 249.
- překážky manž. II. 382.
- přestoup. zákona v. hřich.
- přetváření III. 120. 502.
- prehlivost v. hněv.
- přijímání sv. II. 241., III. 630., IV. 830.
- příkázání boží II. 6, III. 9., 55., IV. 11.
— círk. III. 577.
— lásky III. 13. 63
- příklad dobrý } II. 69. III.
i zlý } 307. 345.
- příležitost III. 394., IV. 17.
- primat I. 482.
- přímluva svatých II. 20., III. 134.
- přísaha III. 154.
- přítel III. 307.
- příz- eň -nivost IV. 470.
- přítomnost Krist. II. 206.
- přívětivost III. 477., IV. 470.
- proklínat v. klít.
- prominutí v. odpuštění.
- pronásledování I. 19.
- proroci I. 7.
- pros-ba, -iti II. 19. 65.

prost-ota, -nost II. 150.
protivenství, kříž IV. 807.
prozřeteln. božská I. 134.
— lidská v. opatrnost.
půst II. 321., III. 607., IV.
488., 688.
pýcha III. 508., IV. 74.

Q.

Quatember III. 610.

R. Ř.

Rada, -iti III. 12. IV. 287.
624.
rady evang. IV. 733.
radost III. 414.
rády, řehole I. 23., IV. 733.
řeč, řeči II. 280., III. 372.,
IV. 13.
restituce v. nahrazení.
Řím, ř. církve I. 507.
řízení b. v. prozřetelnost.
rodiče III. 197.
rouhání II. 67., III. 162.
rozepře v. sváry.
rozhřešení II. 297.
rozjímání II. 17., IV. 825.
rozkazy v. přikázání.
rozkolnictví v. kacířství.
rozkoš v. radost.
rozum, -nost I. 244. III. 10.
293., IV. 814.
různice III. 330.
růženec II. 140.

S. Š.

Samochvála III. 508., IV. 75.
Samoláška } III. 23. IV. 75.
— libost }
samospas. církve I. 511.
samota II. 278.
samovražda III. 325., IV.
227.
satan v. ďábel.

setrvalost IV. 406.
shovívavost b. I. 163.
schránlivost v. šetrnost.
síla, statečn. IV. 406.
sjednocenost v. svornost.
skoupost } IV. 104.
skrblost }
skromnost IV. 427.
skroušenost II. 44.
skutky I. 79., II. 2.80., IV. 13.
skutky boží I. 209.
— dobré III. 180., IV. 533.
— milosr. těl. IV. 572.
— — duch IV. 624.
sláva boží I. 178., III. 153.
— nebeská I. 565.
— lidská v. čest.
slavnosti v. svátky.
slib, -y III. 158. IV. 734.
slovo b. I. 31., II. 91., III.
153, 593., IV. 819.
služba boží III. 179. IV. 827.
služby boží III. 180. 590
IV. 827.
služebník III. 230.
slze, pláč II. 286., IV. 780.
smilství III. 372., IV. 149.
smířlivost II. 93., III. 37.,
IV. 495.
smrt časná I. 531., IV. 851.
— — I. 565., IV. 851.
smysle, -nost I. 258.
snášelivost v. svornost.
sněmy círk. I. 22.
snešení apošt. I. 95.
sobota II. 153., III. 179,
sočení III. 531.
sodom. hřích IV. 233.
souboj (duell) III. 330.
soucitnost } III. 306., IV.
soustrast } 791.
soud boží I. 450.
— soukromý I. 538
— veřejný I. 554.
— lidský III. 479. 516.
soudce IV. 524.
soužení v. trápení.

spasení } I. 300., II. 73.
Spasitel }
spokojenost III. 566., IV.
767.
společnost III. 226. IV. 835.
spoléhání na milosrd. boží
III. 105., IV. 250.
spravedlnost boží I. 157.
— křest. IV. 1. 394.
— lidská III. 414., IV. 807.
srdce čisté I. 259., IV. 796.
— zatvrzelé IV. 277.
stálost v. setrvalost.
stáří III. 226. 272.
statek III. 415. 566., IV. 103.
— cizí III. 422.
statečnost v. síla.
stav manž. II. 368.
strastí v. soužení.
střídmost III. 400. IV. 386.
487., 688.
stud, stydlivost III. 364.,
IV 481.
stvořitel I. 209.
stvoření I. 209., III. 354.
suché dni III. 610.
sváděti k hříchů v. svádce.
svár, -livost III. 330.
svatba II. 390., III. 637.
svatí I. 522., III. 124.
svátky II. 145., III. 179. 581.
svatokrádež III. 122.
svatost boží I. 155.
— lidská v. dokonalost.
svátost, -i II. 153., IV. 830.
— nejsvětější II. 202., III.
630.
svátostiny II. 401.
svatovláda (hierarchie) I.
18. 490, II. 202. 353.
svěcení kněžstva II. 350.
svěceniny II. 401.
světiti svátky III. 179. 581.
svěd-ek, -ectví III. 479.
svědčit křivě III. 526.
svědomí II. 277. III. 10.
IV. 814., 847.
svět stvoř. I. 209.

svět, lidé a statky III. 110.,
IV. 759., 835.
svoboda III. 10.
svolení k hříchu IV. 11.
svornost III. 307., IV. 495.
svůdce I. 269., III. 345.
IV. 294.
Syn boží I. 289
synové lidští III. 197.
Šetrnost III. 414., IV. 447,
šejdírství } IV. 438.
šidba }
škoda III. 422.
škola III. 269.
šlechtnost v. ctnost.
štedrost III. 307., IV. 447.
šťěstí v. statek.

T.

Tajemství I. 193., II. 140.
tajnost v. jazyk, přítel.
tajiti hříchu IV. 304.
tanec III. 397.
tělo I. 242., 257., III. 290.
těl. žádost. II. 97., III. 562.,
IV. 17., 839.
těla vzkříšení I. 530.
těšiti zarm. IV. 625.
tichost IV. 495. 720. 777.
tlachavost, žvavost III. 489.
tovaryšství v. společn.
tradice v. podání.
trápení v. kříže.
trestati hřeš. IV. 626.
— dítky v. rodiče.
tresty boží I. 157., IV. 20.
Trojice nejsv. I. 193.
trpělivost IV. 495. 627.
trpěti pro sprav. IV. 814.
tupiti v. hana-ěti.
tvrdoost, nemil. IV. 235.
tvrdošijnost v. zatvrzel.

U.

Ublížení v. křivdy.
úcta k Bohu II. 19., III. 151.

úcta k lidem III. 199.
učení Kristovo I. 359.
učit, el. II. 69., III. 223
— neumělých IV. 624.
udatnost v. síla.
udávati v. žalovati.
ujma v jídle v púst.
ukřivdění III. 438. 526.
ukrutnost IV. 235.
umučení Páně I. 390.
úmysl dobrý II. 292., IV
533., 847.
— pravý II. 292., IV. 533.
upřímnost III. 465.
úřady P. Ježíše I. 300.
urážka Boha v. hřích.
úslužnost IV. 470.
utiskování IV. 235.
utrhání III. 530.
utrpení Krista I. 373.
— v. kříže.
útrpnost v. soucitnost.

V.

Váhavost v. lenost.
Vánoce I. 323., III. 382.
vášně IV. 18.
vážnost k sobě v. čest.
— církve I. 52.
vděčnost III. 70., IV. 463.
večeře Páně I. 376., II. 203
věčnost boží I. 121.
velet zle činit. IV. 290.
Velikonoce I. 439., III. 582.
věrnost boží I. 173.
— lidská III. 466.
Věřím v Boha v. apoštol.
vyznání.
věřiti v. víra.
veselí, -ost. III. 637.
vězeň, -ství IV. 575.
vilnost v. smilství.
vina, viny II. 92.
víra, věřiti I. 31., II. 67.,
III. 64., IV. 355.
vlast III. 245.
vlastnosti boží I. 113.

vlažnost III. 112., IV. 200.
vlídnost v. laskavost.
vražda III. 329., IV. 227.
vrchnost III. 237. 282.
vstání Kristovo z mrtvých
I. 431., III. 582.
vstoupení Páně I. 443.,
III. 582.
všemohoucnost boží I. 146.
vševědoucnost boží I. 127.
všudy přít. b. I. 124. IV. 832.
všetečnost očí III. 394.
vtělení Syna b. I. 317.
vůle boží II. 78., III. 10.
— svobodná I. 204., III. 10.
— dobrá II. 292., IV. 533.
vyhražení, rezervace II. 270.
vychování III. 255. 268.
vykoupení } I. 284.
Vykupitel }
vysokomyslnost IV. 75.
vytrvalost IV. 406.
vyznání víry I. 86., II. 66.,
III. 152.
vzkříšení Páně I. 431., III.
582.
— těl I. 530. 543.
vzpomínati na Boha. IV. 832.
— posl. věci I. 530. IV
881.
vzývati Boha v. modlitba.
— svaté III. 134.

Z. Ž.

Zadržování mzdy IV. 245
zahálka III. 392., IV. 200.
zahynutí věčné I. 565.
zachovávání příkáz. III. 55.,
VI. 1.
zákon, -y v. příkáz.
— starý a nový I. 10.,
III. 12.
zapírati Boha III. 166.
— sebe IV. 688., 839.
zásady víry I. 95.
zásluhy Kristovy I. 300.
— vlastní v. záslužnost.

záslužnost skutků IV. 534.	zlé v. kříže, soužení.	zvyk, -lost IV. 18.
zášť v. nenávisť.	zlehčovati jméno boží III. 161.	Žádost, -ivost I. 267., II. 280., III. 552., IV. 13. 17.
zatracení věčné I. 576.	zlí, hříšní IV. 13.	žádost cti, v. ctižádost.
zatrzelost IV. 277.	zločin IV. 18.	žaloba, -ník III. 479.
závist IV. 131. 275.	zloděj, -ství III. 438.	žalovat křivě III. 526.
zázraky I. 13. 361.	zlost, zloba III. 13.	žarlivost } IV. 131.
zbožnost, bohabojnost IV. 328.	zlost v. hněv.	žehravost }
Zdravas Maria II. 117.	zlořečení v. klení.	žebrota v. almužna.
— Královno II. 143.	zlovolnost IV. 19.	žel, lítost II. 283.
zdraví III. 290.	zmužilost v. síla.	žena, muž. II. 394.
zdrželivost III. 365. 608.	znamení sv. kříže I. 201.	žert, -ovnost III. 481.
zdvořilost v. vlídnost.	známky pravé církve I. 495.	židovství I. 5.
země I. 216.	znáti sebe II. 277.	živočiškové v. zvířata.
zemřelí, mrtví I. 516., II. 22., IV. 576. 627.	zoufalost III. 101., IV. 268.	život P. Ježíše I. 317.
zištnost III. 24., IV. 103.	zpupnost v. pýcha.	— časný I. 530., III. 290.
zjevení boží I. 2.	zpověď II. 297., III. 630.	— věčný I. 530. IV. 766. 851.
zkáza světa I. 556.	zpytovat svěd. II. 277., IV. 847.	žízniť po sprav. IV. 778.
zkoušení sebe II. 277.	zrada, zpronevěř. III. 501.	žíznivé napájet IV. 574.
zkoušky boží v. trápení.	zúmyslně hřešit IV. 250.	
zlé, zlo II. 107., III. 13, IV. 10.	zvířata, zvěř I. 214., III. 352.	

Obsah dílu třetího.

Stran	Strana
K vyrozumění.	
Část čtvrtá: O lásce	1
Rozdíl I. O lásce křest. vůbec	3
Rozdíl II. O zákoně křest.	9
Rozdíl III. O zákonu lásky	13
O lásce k Bohu, k sobě, k bližnímu a k nepřátelům.	
Rozdíl IV. O desateru božích přikázání vůbec	50
Rozdíl V. O desateru božích přikázání zvlášť	64
A) O třech prvních přikázáních, jež obsahují povinnosti k Bohu.	
1. V jednoho Boha budeš věřit.	
A) Velí se víra, naděje, láska, klanění	65
B) Co proti tomu se zapovídá?	72
C) O poctě andělův a svatých	124
2. Nevezmeš jména božího nadarmo	151
A) Velí se 1. Ctít jméno boží, 2. Boha vyznávat, 3. slovo boží poslouchat, 4. vše ke cti boží konat, 5. Bohu děkovat a prosit, 6. náležitě přísahat, 7. sliby plnit.	
B) Zapovídá se jméno boží zlehčovat 161	
1. neuctivým chováním, 2. rouháním, 3. víry zapíráním, 4. kažením slova božího, 5. nemoděním, 6. lehkovážnou, křivou přísahou, 7. rušením slibu.	
3. Pomni, abys den sváteční světil	179
A) Velí se den nedělní světit. Spůsob svěcení neděle.	
B) Zapovídá se 1. služebná práce, 180	
2. zanedbávání služeb božích, 3. páchatí skutky hříšné	
B) Důvody a pohnutky	192
B) O sedmi ost. přikázáních, jež obsahují povinnosti k sobě a k bližnímu.	
4. Cti otce svého i matku	197
I. oddíl: Povinnosti podřízených: dítěte, mladých, čeledí, poddaných.	
O lásce k vlasti	245
II. oddíl: Povinnosti představených: rodičů, pěstounů, učitelů, starých, hospodářů, vrchností.	
5. Nezapomeneš	290
A) Velí se: Povinnosti: I. vzhledem těla i duše své, II. vzhledem těla i duše bližního.	
B) Zapovídá se	325
I. Z ohledu tělesného života k sobě i k bližnímu.	
II. Z ohledu duchovního života.	
Povinnosti vzhledem zvířat	352
6. Nesesmilníš	364
A) Velí se čistota.	
B) Zapovídá se nečistota a co k ní ponouká.	
7. „Nepokradeš“	413
A) Velí se dbáti o jmění své i bližního.	
B) Zapovídá se na majetku škodit sobě a bližnímu.	
8. Nepromluvíš křiv. svědectví	465
Povinnosti vzhledem pravdy a cti:	
A) Velí se I. pravda, II. čest vlastní a bližního.	
B) Zapovídá se: I. Nepravda	480
II. Co cti vlastní a bližního škodí.	
Dvě posl. prik. jednají o žádostech	552
9. Nepožádáš manželky bližního	562
a) Velí se: čisté myšlenky a žád.	
b) Zapovídají se nečisté žádosti, zvl. žádati manželky bližního.	
10. Nepožádáš statku bližního	566
a) Velí se: nevěšeti srdce na pozemské, zvl. netoužiti po cizím	
b) Zapovídá se: touha po věcech poz. a žádost cizího statku.	
Rozdíl VI. O přikázáních církv.	
O přikázáních církv. vůbec	577
O přikázáních církv. zvlášť:	
1. Svátky zasv. světit	581
2. Ve svátek mši sv. slyšet	589
3. Nařizené posty zachovávat	607
4. V čas velik. svátostí přijímat	630
5. V čas zapověz. svatební veselí nedržet	637